IOANNIS FRANCISCI RIPAE, A SANCTO NAZARIO PAPIENSIS.

In Primum Decretalium Librum Commentaria.

Quibus quid nuper accesserit, quod hactenus in cæteris prioribus editionibus desiderabatur, facilè studioso lectori patebit, si maximam diligentiam tùm in conferendis his nostris cum vetustissimis codicibus, tùm vel maximè in castigandis grauissimis erroribus, quibus singulæ scatebant pagellæ, nunc adhibitam perpendat.

Communes item Doctorum sententiæ ab Authore passim citatæ non inutiliter curauimus, ut sub uaria literarum figura cum hac nota ☞ *demonstrentur.*

VENETIIS, MDCII

ANNOTATIO RVBRICARVM & Capitulorum, quæ in primo Libro Decretalium continentur.

IOANNIS FRANCISCI RIPAE, A SANCTO NAZARIO IVRISCONSVLTI PRAESTANTISSIMI,

In Primum Decretalium Librum perpolita Commentaria.

Nunc postremò solerti cura, arctiorique diligentia quàm hactenus vnquam factum sit, diligenter recognita, & repurgata.

SVMMARIVM.

1 *IVS scriptum, certius est, & nobilius iure non scripto.*
2 *Scientia Trinitatis, & fidei, est necessaria, & praeambula ad reliquas capescendas.*
3 *Ius scriptum de Deo, ratione subiecti est dignius alio iure.*
4 *Lex, est constitutio populi Romani.*
5 *Lex scripta, & consuetudo, an sint paris potentia.*
6 *Constitutio quid sit.*
7 *Constitutio in quo differat a lege.*
8 *Iura loquentia de Imperatore, habent locum in Regibus, & alijs non recognoscentibus superiorem.*
9 *Diffinitio quid sit.*
10 *Constitutio, est nomen generale, ad omne ius scriptum.*
11 *In materia odiosa, verba possunt sumi ut genus, & species, sed semper intelligenda sunt ut species.*
12 *Constitutio, vnde dicatur.*
13 *Exceptio doli, obstat cõtra legem, vel statutum, in odium aliquorum particularium editum.*
14 *Papa, an absque collegio Cardinalium, & Imperator absque consilio procerum, legem condere possint.*
15 *Solus dictio, non excludit socios.*
16 *Papa non debet uti plenitudine potestatis, nisi ad remouenda scandala.*
17 *Necessitas, quot modis sumatur.*
18 *Ecclesia Romana constituitur ex omnibus Christi fidelibus.*
19 *Ad essentiam cuiuslibet collegii, requiritur unum caput.*
20 *In iuribus limitatoriis, ex identitate rationis idem ius statuitur, sicut in his, quae statuunt.*
21 *Papa, & Imperator, in quibus casibus nihil possunt statuere de nouo.*
22 *Constitutio, in quo differat a canone, decreto decretali, & similibus.*
23 *Canon Graecè, dicitur Latinè regula.*
24 *Canonicarius quis*
25 *Canonica institutio, uel electio, quot modis dicatur.*
26 *Canonicus, quare dicatur.*
27 *Canonis appellatione, in materia fauorabili etiam comprehenditur sinodalis constitutio.*
28 *Canon, quot modis capi possit*
29 *Canon, an rectè possit denotare legem ciuilem.*
30 *Decretum, quid sit.*
31 *Decretalis epistola, quae dicatur.*
32 *Sanctio quae dicatur.*
33 *Pragmatica sanctio quae dicatur.*
34 *Pragmatici uiri, qui dicantur.*
35 *Annotatio, quid sit.*
36 *Dogma, quid sit.*
37 *Interdictum, quid sit.*
38 *Mandatum, quid sit.*
39 *Scriptura an sit de substantia legis, seu constitutionis.*
40 *Lex unde dicatur.*
41 *Argumentum de specie ad genus, non ualet.*
42 *Leges duodecim tabularum transmissae fuerunt a Graecis ad Romanos.*
43 *Lex an liget, & quos, si non sit scripta.*
44 *Sententia ad hoc ut ualeat, requiritur solemnitas scripturae.*
45 *Iudex non potest ferre sententiam absque scriptura.*
46 *Statutorum uolumen, si perderetur, posset tenor probari per testes.*
47 *Lex obligat habentes notitiam.*
48 *Excommunicatio non ligat, nisi lata sit in scriptis.*
49 *Papa solo uerbo creat Episcopos & Abbates.*
50 *Gratia non expirat, papa mortuo, ante confectas literas.*
51 *Gratia per testes probari non potest.*
52 *Gratia concessa secundum ius, per testes probari potest.*
53 *Gratia casu amissa, per testes probari potest.*
54 *Constitutionum editio, an sit necessaria.*
55 *Conscientia sine scientia, inspicienda est, & scientia sine conscientia diabolica.*

De Constitutionibus, Rubrica.

COntinuatur ad praecedentia, & simul subordinatur ad sequentia per Goffre. Hostien. Panormita. & alios communiter hoc ordine. Author tractaturus de iure exorditur a summa Trinitate, sine cuius fundamento nullum potest opus superaedificari, capitu. cum Paulus. 1. q. 1. Et quia omne ius, quo vtimur aut ex scripto, aut ex non scripto constat, Instit. de iure natu. gen. & ciui. §. constat, & prima distinctio. capit. consuetudo, §. cum itaque. author praemisit de constitutionibus, & sic
1 de iure scripto, quod est certius † & nobilius, deinde subnectit de consuetudine, & sic de iure non scripto. Ista continuatio licet sit communis, & fuerit de mente Imperatoris in dicto §. constat, & Gratiani in compilatione huius operis, & in capitulo lex est, & capitulo sequen. & seq. prima distinctio. tamen impugnatur per acutissimi ingenij virum dominum meum, Do. Philippum Decium, quia titulus praecedens, secundum hanc continuationem, non applicatur ad hunc subsequentem, nec hic ad praecedentem aliquo speciali respectu, prout applicandi fuerant, l. secunda, ff. de statu homin. l. continuus, ff. de verbor. obligatio. nam fundamentum Trinitatis non respicit specialiter hunc titulum, sed quemcunque alium, cum alio quoque principio Dei auxilium implorandum sit, dicto capitulo, cum Paulus, 1. quaestione prima, & in Authen. de armis, in princ. & in l. in nomine Domini, C. de offi. praefec. Aphri. Sed tu considera, quod fundamentum Trinitatis respicit totum opus, & specialiter hunc titulum, qui iuris constitutiones continet, de quibus author principaliter tractare intendit. Item considera, quod satis est inuocare diuinum auxilium in principio operis, dicto capitulo cum Paulus, & quia principium huius operis a constitutionibus inchoandum fuit, vt ex subordinatione praedicta apparet, bene sequitur, quod fundamentum Trinitatis magis postulat hunc titulum post se, quam reliquos titulos. Secundo non videtur haec continuatio iuridica ex alio, secundum eundem Deci. quia fundatur super inuocatione diuinae maiestatis, & Trinitatis, quae inuocatio non fit in titulo praecedenti, sed circa fidem aliquae promulgantur constitutiones, vnde congruentius praemittendus fuisset titu. iste de constitutio qui est generalis ad omnes constitutiones. Tu vero aduerte, quod in continuatione non dicitur, quod in titulo praecedenti pro fundamento inuocetur Dei auxilium, sed quòd pro fundamento fuit praemissus titu. de sum. Trinit. & fide catho. vbi tractatur de Trinitatis & fidei cognitione, quae est omnium principium, & fundamentum; vnde ex hoc elicio clariorem continuationem. Author tractaturus de scientia iuris prius voluit differere de scientia
2 Trinitatis & fidei, quae est † necessaria & praeambula ad reliquas scientias capescendas, capitulo qui sine, vigesimasexta, quaestione secunda, decet enim animas, prius erudiri, quam linguas, l. magistros, C. de profes. & medi. libro decimo, erudita itaque anima, & cognita scientia Trinitatis, & fidei, & sic iuris diuini, congruum fuit subnectere de constit. & sic de scientia humani iuris. & haec continuatio sic declarata effugit morsus cauillantium. Secunda fuit continuatio Andr. Sicul. supra visum est de constitutionibus concernentibus Deum immortalem, nunc congruenti ordine supponitur de constitutionibus concernentibus Papam, Dei Vicarium, capitulo vt nostrum, infra vt eccle. benefi. capitulo secundo & sequen. de transla. epi. Ista etiam damnatur per Dec. quia & si subiectum tituli praecedentis praedicetur de Deo, constitutiones tamen, de quibus ibi, fuerunt a Pontificibus promulgatae. mihi etiam non placet, quia ea attenta praemittendi fuissent titulo de baptismo, de reliquijs, & vene. sanc. & reliqui tractan-

tes materias concernentes Deum immortalem; nisi diser. quod al. s respectibus fuerunt postpositi. Tertia fuit continuatio Dec. supra visum est de summa Trinitate, & fide catho quæ ab omnibus debet teneri, cap. primo, supra titu. proxim. Ideo subiectitur titulus de constitu. quæ ab omnibus seruandę sunt. capitu. primo, infra eod. Ista mihi non satisfacit, quia titulus præcedens, hac continuatione attenta, nullo speciali respectu postulat hunc titu. post, magis quàm reliquos titu. quorum iura etiam ab omnibus seruanda sunt, & hoc ipse vititur argumen. contra communem continuationem, vnde non ęgrè ferat si contra se torquetur, capitulo cum omnes, infra eod.
3 Quarta fuit continuatio eiusdem; ius scriptum † de Deo tatione subiecti est dignius, & ideo propter excellentiam fuit conueniens, vt de eo fieret specialis tractatus, argumen. l. item apud Labeonem, §. hoc edictum, ff. de iniur. & postea subiceretur titulus generalis, de iure scripto, argumen. l. si seruus seruum, § inquit lex, ff. ad leg. Aquil. Contra hanc continuationem etiam obstat fundamentum, quod supra feci contra continuationem Andr. Sicul. Quinto considera, an aliter possit continuari. authoris intentio fuit, hoc opere dirigere animas mortalium ad Deum, & eius cœlestem patriā secundum glossa, in capitu cum contingat, infra de iureiurando: ad hanc autem nemo potest peruenire, nisi per fidem, capitu. primo, supra titu. primo. Ideo de fide catholica tractandum fuit; & quia etiam per constitutiones instruimur ad viam cœlestis patriæ, post tractatum de fide, sequitur de constitutionibus. Discussa continuatione, videndum est, an subordinatio defendi possit. quidam arbitrantur non posse, quia fit ad remota, & interæritur titulus proximus de rescript. sed facilis est solutio, quia rescripta dicuntur iura scripta inter partes, vt per Ioan. Andr. & alios in rubr. de rescript. & per Panormitan. in rubr. de consuetud. ergo subordinatio est optima. alii etiam mordent ex eo, quòd in opere Digestorum alius fuerit ordo seruatus: nam primo præmittitur titu. de consuetudine, vt in rubr. de leg. & longa consuetudine, postea sequitur titu. de consuetu. Princip. Sed vtraque sustineri potest, consideratis diuersis respectibus:, nam compilator Digestorum considerauit, qu ad constitutiones Principum, vt pote digniores propter authoris prærogatiuam, cap. si a sede, de præbend. lib. sexto, capitu. per tuam. primo de maioritate, & obed. l. secunda, ff. de albo scrib. merebantur specialem tractatum, dicta l. item apud Labeonem. § hoc edictum, ff. de iniur. ideo pręmisit titu. generalem de legibus, in quo interseruit etiam de legibus consuetudinariis, & postea posuit titulum specialem de constitutio. Principum. argumen. dicta l. si seruus seruum. § inquit lex. Compilator autem huius operis considerauit, quod constitutiones Principum sunt digniores, vt dictū est, continentes ius scriptum, quod est certius & nobilius, & hac ratione præmisit de constitutio. vt dicit Panor. Vel aliter compilator Digestorum præmisit titulum de leg. quia leges
4 fuerunt ante constitutiones Principum. Est enim lex † constitutio populi Romani, §. lex est, Institut. de iure natu. gen. & ciuil. a quo prius editę fuerunt leges, quàm a Principe. In quem ipse populus transtulit imperium, & legis cundendę potestatem, §. sed quod principi, Institu. eod. titu. & quia consuetudo est etiam ius populi, l. omnes populi, ff. de iust. & iur. & antiquior quàm constitutiones principum Romanorum, §. & non ineleganter, Institu. cod. præposuit simul titulum de legibus, & longa consuetudine. Compilator vero huius operis considerat, quòd constitutiones pontificum sunt digniores consuetudinibus, & hac ratione præmisit, & sic vterque sua laude dignus est. Ita similem discordiam concordant Docto. in rubr. C. de testament. mi. Alii dicunt falsum esse, quod in subordinatione dicitur, scilicet quod ius scriptum sit nobilius
5 iure non scripto, quia lex † scripta, & consuetudo, sunt paris potentiæ, capitu. consuetudo, 1. distinct. & dicit Cardinal. Florentin. in cap. fina. colum. xiv. infra de consuetu. quod consuetudo habet eas omnes virtutes, quas habet lex, & ibi Mod. char. 22. referunt virtutes consuetudinis, si paris potentiæ, ergo paris nobilitatis. Sed certe argumentum non placet, tum quia assumptum non est verum. nam lex est maioris potentiæ, cum possit derogare futuris consuetudinibus, authen. nauigia, C. de furt. l. eos., C. de vsur. traditur per Panormitan. in d. cap. fin. & in cap. 2. de prob. & Bar. in l. de quibus, ff. de legi. Consuetudo autem non derogat futuris legibus. Et ex hoc sequitur, quod potentia, & virtutes consuetudinis dependent a voluntate legis: nec posset consuetudo derogare legi, nisi lex permitteret, secundum Panormit. in cap. clerici, de iudi. & sic patet, quod consuetudo non est paris potentiæ: & posito, quod esset eiusdem potentiæ, non video quomodo sequatur illatio, ergo est paris nobilitatis, nisi nobilitas consistat in sola potentia, vnde Modern. Papien. dicunt, quod ius scriptum est dignius & nobilius ratione originis, quia habuit originem a Moyse primum, postea a

sanctis patribus, deinde a populo Romano impetrante, & successiuè ab Imperatoribus, in quos populus imperium & facultatem legis condendę transtulit, sunt enim leges per ora Principum diuinitus promulgatæ, cap. quo iura, octaua dist. cap. fin. 16. quæst. 3. l. fina. C. de præscript. long. tempor. Consuetudines vero inductę fuerunt ex tacito consensu populi d. cap. fina. & d. l. de quibus. Sed Dec. non putat ex hoc sequi, quod lex sit nobilior, quia & consuetudo diuinitus inducitur a populo, cum omnia promissione Dei fieri dicantur, cap. nec mirum. 26. q. 6. Tu considera, quod origine leges fuerunt a Deo traditæ Moysi in summitate montis Synai. Consuetudo autem licèt permissu Dei inducta sit, non tamen origine fuit a Deo tradita sicut lex & hoc respectu Modern. Papien. videntur recte dixisse, quod lex est origine nobilior vel alio respectu potuerunt dicere legem nobiliorem origine, quia ortum habet a Principe: primum a Moyse, deinde a successoribus in imperio, & ratione authoris, & propter condentis prærogatiuam videtur nobilior. cap. si a sede, de præben. lib. sexto. l. fin. ff. de albo scribend. Secundo ius scriptum videtur nobilius ratione antiquitatis, quia est antiquius iure non scripto, secundum Dec. qui ad hoc allegat tex. in §. ex non scripto. Institut. de iure natu. ibi, diuturni mores legem imitantur, ergo secundum eum, prius fuit lex. & per tex. in dicto capitulo consuetudo, prima distinctio. ibi, consuetudo pro lege suscipitur, cum lex deficit. Sed certe consuetudo prius fuit quam lex, quia prius populus quā Rex. & quod prius fuerit consuetudo, est tex. clarissimus in capitulo fina. ibi, ius vero consuetudinis, post naturalem legem exordium habuit, ex quo homines conuenientes in vnum cęperunt simul habitare. Nec dicatur, quod iste tex. probet assumptum Deci, dum dicitur, quod cōsuetudo assumpsit exordium post ius naturale, quia ius naturale non appellatur ius scriptum, sed natura omnes illud docuit, Institut. de iure natu. gen. & ciui. in princip. nec obstant iura, super quibus se fundat Dec. quia non loquuntur de iure consuetudinario primæuo & originali, sed de iure consuetudinario secundario, & prout successiue inducitur, & variatur. Tertio ius scriptum dignius & nobilius dicitur, quia inducitur ex consensu expresso. Consuetudo vero ex tacito, qui est debilior expresso, secundum gloss. in clem. sæpe, in verbo, partibus, de ver. si. pro quo facit, quod etiam dicit glo. in l. prima, C. vbi de crim. agi opor. & no. in regula, scienti, de regulis iuris libro sexto. & firmat in terminis nostris Panormitan. in cap. clerici, de iud. sed licet lex inducatur ex consensu expresso, quia tamen inducitur ex consensu solius Principis, §. sed quod Principi, Institutio. de iure natu. gen. & ciui. l. prima. ff. de constitutio. princip. non debet videri fortior, & efficacior cōsuetudine, quæ inducitur consensu vniuersorum, vel maioris partis populi, cum ea firmiora sint, quæ plurimorum consensu roborantur, capitulo prudentiam, in princip. de officio delega. & magis integrum iudicium est, quod plurimorum sententiis confirmatur, capitulo extra conscientiam. 84. distinctio capitulo per hoc, §. verum, ibi Gemi. not. de hæret. libro sexto. Hinc leges, & constitutiones editæ a consilio firmiores, & validiores reputantur, nam per generalem derogationem eis non creditur derogatum, secūdum Archidia. In capitulo primo, eodem titulo in sexto, & Felyn. in capitulo nonnulli, columna tertia, & sequen. de rescript. Defendendo forte potest dici, quod lex habet expressum consensum Principis, & tacitum consensum populi, qui eam recipit. nam nisi ab vsu hominum lex recipiatur, vigorem legis non habet, capitulo in istis, §. leges, quarta distinct. & not. amplissime per gloss. & scriben. maxime Felyn. in capitulo primo, de treug. & pace. sed hæc solutio non videtur penitus eneruare contrarium, quia Princeps, si velit poterit punire nolentes recipere legem suam, capitulo, quia circa, de consanguinita. & affinita. & ibi not. & ita etiam traditur per Panormitan. & alios in dicto capitulo primo. vnde considera si dici possit, quod lex origine inducebatur consensu populi, capitulo lex est, secunda distinctio. & Institut. de iure natu. §. lex sed nec istud in proposito placet, quia nos loquimur de constitutionibus, quæ a solis Pontificibus, & Principibus constituuntur, quæ sunt etiam iura scripta, capitulo constitutio, secunda distinctio. & de istis loquitur hæc subordinatio. vnde videtur, quod ratio Moder. Papien. sit verior, quod ratione originis ius scriptum dicatur nobilius. Vel etiam dici potest, quod ius scriptum ideo sit nobilius, quia certius, nam lex semper est certa, capitulo erit autem, quarta distinctio. & omnibus notum. l. leges, C. de legibus, quam in dubium reuocare non licet, leg. finali. C. de legibus, & vbi reperitur legis determinatio, ibi nulla datur probabilis dubitatio, capitulo ex multa, de voto. nota. per gloss. & Baldum, in l. ancillę, Cod. de furt. & per Modernos. in leg. illam, per illum text. C. de collation. Consuetudo autem, quia in facto consistit, non ita certa, quia facta sæpe etiam prudentissimos homines fallunt, leg. secunda, ff. de iur. &

fac.

fact. ignoran. Hinc dicimus, quod positioni iuris scripti, non est re
spondendum, quia ius scriptum est certum. sed bene positioni
iuris non scripti est respondendum, quia ius non scriptum in-
certum est, secundum glo. & Bartol. in l. ornamentorum, ff. de
aur. & argen. lega. Bartol. in l. 1. C. quæ sit longa consuet. & glo.
in c. 2. de consuet. lib. 6. & Barto. in l. 2. ff. eod. titu. Hinc est, quòd
allegans consuetudinem, tenetur illam probare, capi. 1. de con-
stitu. lib. 6. Sed tu aduerte, quia data paritate, videtur, quòd ius
non scriptum sit ita certum, sicut scriptum, quod non dicitur
certum propter scripturam, sed propter publicationem, vt in
Authen. ut no. constitu. & capitulo cognoscentes, vbi Panor.
& alii, infr. eod. & si propter publicationem dicitur certum &
notum, illud ideo est, quia publicatio deducit rem in notoriū,
capit. 1. J. de postu. præla. Sed si consuetudo sit notoria, eadem
ratione dicitur certa sicut lex. Hinc est quòd consuetudo no-
toria est probanda, secundum Barto. in d. l. de quibus. & Bald.
in l. 1. C. quæ sit longa consuetu. Panor. in capit. 1. J. de re iudic.
Alexand. in l. 1. C. vt quæ desunt aduoca. vbi vult, quòd iudex
teneatur supplere ea, quæ sunt consuetudinis notoriæ, & tra-
ditur per Curt. consil. 74 column. 17 & si consuetudo sit gene-
ralis non licet eam ignorare, sicut nec legem, secundum Bald.
in rubr. J. de consuet. rursus dicentes quòd licet consuetudo noto
ria, vel vniuersalis, non sit probanda, non tamen est ita certa si-
cut lex scripta, quæ videri & palpari potest, l. 1. §. 1. ff. de his, quæ
in testamen. delen. Et hæc quantum ad situationem rubr. dixis-
se sat est. Nunc pro terminorum cognitione aliqua discurra-
mus, & primo quid sit constitutio. Gratianus in capitulo con-
6 stitutio, 2. distinctio. respondet, † constitutio est quod tantum
Rex, vel Imperator statuit. & ita etiam respondet Vlpia. in l. 1.
ff. de consti. Prin. ibi, hæ sunt, quas vulgo constitutiones appel
lamus & dicit ibi Barto. quòd constitutio in hoc differt a lege,
7 quia lex fit a populo, magistratu interrogante. Constitutio ve-
ro est Principum edictum, & bene probatur in l. omnes. ibi, le-
gibus, aut sacratissimis constitutionibus, C. de quadrien. præ-
script. & dicunt do. Anto. Pan. & Moder. hic, quòd illa est pro
prie constitutio, quam Imperator edidit, vel Rex, vt dicitur in
d. cap. constitutio. quod est intelligendum de Rege non cogno
scente superiorem, qui in regno suo dicitur Imperator secun-
dum Oldrad consilio 231. vt eius, de quo queritur Bald. in l. pe
nult. C. de dona. inter vir & vxo. & in l. exemplo, columna fina.
C. de probat. & tradunt hic Modern. & Cur. consilio 61. Super
præmissa, columna. 3. vbi plenissime loquitur, dicens post Bal.
in cap. significantibus in fin. de offi. de lega. quòd Rex in tempo-
ralibus gerit vices Dei in Regno suo, & habet ius leges condē-
di, & confiscandi, ac liberum arbitrium, secundum Angel. in l.
prima. C. ne sine iussu Princip. lic. confisca. Et idem dicendum
de quolibet non recognoscente superiorem, secundum Barto.
in l. hostes, ff. de cap. & postli. reuer. & in l. infamem, ff. de publ.
iudi Panor. & alios in capi. cum Bertoldus, de re iudic. & in ca.
per venerabilem, qui filii sint legit. Ex quibus omnibus elicitur
8 conclusio, quòd iura, † quæ loquuntur in Imperatore, habent
etiam locum in Regibus, & aliis non recognoscentibus supe-
riorem. Contra quam conclusionem multa dicenda se offe-
runt, sed quia instituti mei non est, quæ incidenter occurrunt
examinare, & ex commento commentum facere, non insla-
bo aliter, sed id solum addam, quòd ista conclusio non proce-
dit in legibus pœnalibus, & odiosis secundum Cyn. & Ang. in
l. quisquis, C. ad leg. Iuli. maiesta. dicentes illam legem non pro
cedere in coniurantibus contra alium Principem inferiorem,
quamuis non recognoscentem superiorem, & pluribus ratio-
nibus comprobat Socin. consilio. 275 columna secunda, & se-
quent. libro secundo. Item procedit, vbi militat omnimoda ra-
tio in non recognoscentibus superiorem, quæ militat in Impe-
ratore, alias secus: & ideo consului, iura dicentia barbitonso-
rem, & coquum Imperatoris nobiles esse, propter radios sui
domini, quibus illustrantur, l. prima C. de domesti. & protecto.
lib. duodecimo, & l. omnium, C. de testa. non procedere in bar
bitonsore domini Delphini, quia in eo non est tanta maiestas,
& tantus splendor, quantus est in Imperatore, vt habetur in se
cundo Responso respe. 25. nunc autem est sub titu. de iure im-
mu. Et ex prædictis videtur, quod constitutio inferioris supe-
riorem recognoscentis, non dicatur proprie constitutio. Nec
obstare videtur text. in capitulo lex est constitutio scripta. &
in capitulo consuetudo, § cum itaque. ibi, quæ in scriptis reda-
cta est, constitutio vocatur, 1. distinc. & in cap. lex est constitu-
tio populi. 2. distinctio. & in cap. 133. distin. & hac rub. quæ lo-
quitur etiam de constitutionibus inferiorum, vt patet in capitu
lo cum omnes. & in capitulo cum M. Ferrarien. J. eo. quia in di
ctis iuribus verbum, constitutio, non stat proprie, sed large se-
cundum Panor. & Moder. Sed hæc intelligentia mihi non pla-
cet per tex. in dicto capitulo, lex est constitutio, ergo proprie,
tum quia verbum, est, denotat proprietatem, & veram essen-
tiam, secundum Bartol. in l. maritus, § legis, ff. de adulte. Tum
quia verbum, constitutio, ponitur in diffinitione, cuius verba
9 debent propriam importare essentiam, cum † diffinitio sit ora
tio substantiam diffinitæ rei significans, secundum gloss. in l.
omnis diffinitio, ff. de regul. iur. & Panormita. in rubri. de sen-
ten excommunicatio. Præterea si solius supremi Principis edi-
ctum esset proprie constitutio, frustra in ff. rubricaretur de
constitutionibus Principum, ut dicit Andr. Sicul. hic, nam ex
ea rubric. facile discerni potest, quòd quædam sunt constitu-
tiones Principum, quædam aliorum inferiorum. Item, vt di-
10 cunt Modern. constitutio † est nomen generale ad omnes ius
scriptum, dicto §. cum itaque. & sic tanquam genus compre-
hendit & constitutiones inferiorum. ergo constitutio inferio
ris erit proprie constitutio, quia posito genere ponitur quæli-
bet eius species, l. quid earum, §. inter emptum, ff. de legat. ter-
tio, & quælibet eius species ponitur proprie, secundum Bal-
dum in l secunda, C. de iure aureo annullo. & probatur in l.
semper in generalibus, ff. de regulis iuris. quòd uerum est si sit
tale nomen, quod possit stare vt genus, & vt species secun-
dum Bartol. in rubrica, ff. soluto matrimonio, columna ante-
penultima uersicul. uel dic etiam, vt in casu nostro, in quo cō
stitutio potest sumi, vt genus pro quolibet iure scripto, & in
specie, pro edicto solius supremi Principis, & ita tenendo non
obstat text. in dicto capitulo, constitutio, quia ibi describitur
constitutio prout sumitur in specie, & ista arbitror verissima;
& seruire possunt ad statuta loquentia de constitutionibus,
vt etiam de constitutionibus inferiorum sint intelligenda.
quod credo verum in materia fauorabili, sed odiosa vide-
tur, quòd de constitutionibus Principum duntaxat ueniant
11 interpretanda, quia in materia odiosa verbum, † quod potest
sumi vt genus & species, semper intelligendum est ut species,
secundum Panormita. in capitulo Rodulphus, columna pri-
ma, intra de rescriptis, & solet allegari text. in l. hoc legatum,
ff. de legatis tertio, & ita in statutis dicit Alexand. in rubrica, ff.
soluto matrimonio columna sexta. Sed circa prædicta, aduer-
12 tendum est ad plura, nam si constitutio dicitur † a con, quod
est simul, & statutio. quasi commune statutum, ut dicunt Pa-
normitan. & alii hic, non videtur verum, quòd constitutio
proprie dicatur edictum solius Principis, uel alterius inferio-
ris: sed id, quod a populo, vel ab aliqua vniuersitate, seu colle-
gio statuitur, proprie dicatur constitutio, quasi communis
statutio. Istud ostendit etymologia, quæ nihil aliud est, quam
resolutio uerbi in proprium significatum, secundum Bald. in
capitulo primo § si quis de manso in usibus feudo. de contro
uersia inuestituræ, & ita dicunt Goffredus, & Imol. hic, & Ioan
nes Monachus, in rubrica eiusdem tituli, libro sexto, & Archi
diaconus in capitulo primo, in verbo, constitutionem, eodem
titulo libro sexto, ad istud Panormitanus hic videtur respon-
dere, quòd non dicitur constitutio communis statutio, eo re-
spectu, quòd a congregatione edatur, sed ea ratione, quia de-
bet esse omnibus communis, & æqualis, capitulo erit autem
lex, quarta distinctione: alioquin si contra particularem perso-
nam edatur, iniqua est, & ab ea potest appellari, l. prima, §. so-
lent, ff. quando appella. sit. & contra legem, vel statutum, in
13 odium aliquorum particularium editum, † obstat doli exce-
ptio. l. prima, in fin. ff. de exceptio. doli. & dixi libro primo Re-
sponso capitulo octauo, & capitulo vndecimo, nouissime au-
tem illa capitula habentur sub titulo de legibus mu. feu. statu.
Aduerte, quia Panormitanus in hac solutione videtur sibi ali-
quantulum aduersari: vult enim constitutionem ideo nomi-
nari, quia omnibus est communis, ergo etiam lex populi erit
proprie constitutio, quia & ipsa debet esse communis, dicto
capitulo erit autem lex. cuius contrarium dixit supra Panor-
mitanus, & certe si uera est hæc etymologia fateri oportet,
quòd constitutio principis non sit proprie constitutio: nisi
saluando dixeris, quòd constitutiones Principum statuuntur
cum consilio, & deliberatione procerum sacri palatii, & totius
cœtus patrum, & Senatorum. l. humanum, C. de legibus & isto
respectu possent dici editæ a congregatione, sed adhuc hæsi-
to, quia & si Princeps statuerit cum consilio procerum, non
tamen ipsi consultores dicuntur simul statuere, quia actus
non attribuitur consultori, sed consilio, vt traditur per Panor
mitanum in capitulo non potest, columna fin. de re iudica. &
Rot. de rescript. decisione 73. & ratio est, quia consultus non
tenetur, nisi velit consilium sequi, capitulo cum olim, de ar-
bit. & quòd actus condendi legem attribuatur soli Imperato-
ri, est text. ad literam in l. finali ibi, in præsenti tempore soli Im-
peratori concessum est legem condere, C. de legibus. Ideo tu
considera si melius dici posset, quòd dicatur constitutio, qua-
si considerata & deliberata statutio, inquit enim Marianus,
ex re constituendum esse, idest considerandum, an is qui vul-
nerauit vt occideret, pro homicida damnandus sit, l. pri-
ma §. diuus, ff. ad legem Corneli. de sicar. Vel quasi constans
statutio, l. Iustitia, ff. de iustitia, & iure, Iuxta præmissa quæri-

54 tur, an Papa † absque collegio Cardinalium, & Imperator absque
consilio procerum, possint legem condere? & communiter
respondetur, quod Papa & Imperator, soli possunt legem con-
dere. & quæcunque ardua peragere, absque eo quod teneantur
requirere, vel sequi consilium suorum procerum & Cardina-
lium, quibus auctoritatibus & rationibus comprobatur. Primo text. in l. hu-
manum, C. de legi. vbi Albe. de Rosa. dicit ita esse tenendum,
quia ista est communis opinio per illum text. sed licet ille tex.
dicat quòd solus Imperator est legum conditor, & interpres,
non tamen sequitur, quod non teneatur in editione iurium ha-
bere consilium suorum procerum, tum quia dictio solus,
55 † non excludit consocios, secundum gloss. in capitulo plerun
que, secunda quæstione septima, & in capitulo submittitur 21.
dist. not. glo. in capitulo primo, in glo. fin. de hæret. lib. 7. Bald. in
l. i. in i. oppo. C. de bo. poss. contra tabul. facit tex. in cap. si au-
tem, 15. quæst. 7. tum quia dicitur solus facere, qui aliorum con
silio facit, ut supra dixi. Secundo per tex. in capitulo cuncta per
mundum, vbi sine vlla sinodo, 9. quæst. 3. sed hic text. loquitur
de apostolica sede, quæ sine vlla sinodo potest damnare & sol
uere. intelligo autem apostolicam sedem consistere in Papa &
Cardinalibus, ut not. Ioan. And. in capitulo si Abbatē, de elec.
lib. sexto, & in capitulo auctoritate, de priuileg. eod. lib. Tertio
allegat tex. in clemen. 1. ad fin. ibi, plena & libera dispositio, ex
suę potestatis plenitudine pertinere dignoscitur, vt lite penden
te iuncta glo. vulgata in clemen. dudum, in verbo, libere, de
sepul. sed hic tex. non loquitur in arduis, sed in collationibus
beneficiorum. quæ respectu eorum, quibus conferuntur, dicū-
tur gratiæ, capitulo relatum, de præben. & sunt partimeis posi-
tiui, vt late per Fely. in capitu. quæ in ecclesiarum, in fi. eo. Item
ibi non dicitur, quod Papa habeat liberam potestatem in benefi-
cialibus simpliciter, & secundum potestatem ordinariam, sed
ex plenitudine potestatis, & sic secundum extraordinariam fa-
56 cultatem, qua non debet † Papa vti, nisi ad remouenda scanda-
la; nec legitur, quod populus Romanus vnquam vsus fuerit
plenitudine potestatis, teste Bald. in titulo de pace Constan. in
versiculo libellarie. & in l. 2. circa medium. C. de commu. re-
rum aliena. Curt. consilio 20. columna 2. Ias. in l. quanquam, C.
de testamen. mili. Quarto adducitur persuasiua ratio; ecclesia
militans exemplata est ad instar triumphantis, secundum glo.
in clemen. ad nostram, in verbo, ecclesiæ, de heret. sed in triū-
phantibus est vnicus Deus, cui omnia parent, ergo etiam in mi'i
tanti debet esse vnus princeps, qui omnia possit: sed Deus non
eget consilio: quo tamen eget papa. Item hęc consequentia
omnem Cęsari adimit potestatem, quam illi Christus permi-
sit. Quinto allegat tex. in capitulo fundamenta, §. decet, de ele-
ctio. libro sexto, sed facilis est responsio, si exponitur, decet,
idest oportet, vt exponitur per gloss. in l. fin. §. decet, C. de post-
limi. reuer. quod enim decet papam, eum facere oportet: quia
lex honestatis non minus debet obligare papam, quàm lex
præcepti, ut dicit Barto. in l. imperium, columna secunda, ff. de
57 iurisdictio. omn. iud. e. ubi inquit, quod duplex est † necessi-
tas. Quędam, quæ precisè imperat, & hac necessitantur subditi
a superioribus. Quędam est necessitas honestatis, & hac neces-
sitatur princeps, l. digna vox, C. de legi. licèt enim non sit, qui
audeat dicere principi, cur ita facis? vt dicit Bald. in prælu. lus
feudorum, tamen Deo subiicitur, qui omnibus honesta ser-
uanda præcipit, & si papa vult in terris gerere vices Christi,
vere & non nudo nomine, debet sequi vestigia Domini, qui a
lege honestatis non aberrauit, nec aberrare potuit, cum om-
ne inhonestum, sit Deo impossibile, ut not. in capitulo primo,
in princip. per gloss. supra de summa Trinita. & fide catholic. &
debet princeps animaduertere eo minus sibi esse licentię, quo
plus potestatis habet, teste Bald. consilio incipien. Præmitten-
dum est, & Socyn. consilio 20. columna fin. inter consilia Cur.
& si pertinaciùs insistetur, dicendo quod huiusmodi expositio vio-
lat literam. Dicam, quod ille tex. non loquitur in arduis, si lo-
quatur de concedentia, & honestate non obligatoria, nec ob-
stat vniuersalis dictio, quibuscunque, quia non est absonum re-
stringere propositionem vniuersalem ad ea, quæ ardua non
sunt, ut docet Bar. in l. prima. § nunciatio, ff. de noui oper. nun-
cia. Sexto ponderatur text. in l. humanum, C. de legib. si hu-
manitatis est, ergo non necessitatis, l. ambiguitatem, C. de vsu-
fru. l. humanitatis, C. de excusatione tutorum, l. humanitatis, C.
de impube. & aliis substitut. Ad istum textum potest respon-
deri, quod quantum ad Imperatorem, qui vult legem condere,
humanitatis est requirere consilium tot virorum, qui ibi nume
rantur, uidelicet procerum, Senatorum, & iudicum. quia om-
nes non fuerunt sibi dati coadiutores imperii: sed requirere
consilia eorum, qui dati sunt coadiutores imperii. vel Aposto
latus, ut sunt Cardinales per capitul. venerabilem, qui filii
sint legiti. est necessitatis, non humanitatis, alioquin frustra
constituti essent a Deo coadiutores, ut infra dicetur, uel potest
responderi, vt responsum fuit ad text. in dicto capitulo, funda-
menta, § decet. Septimo citatur text. in capitulo primo, vige-
sima distinctio. vbi dicitur, quòd Christus commisit Petro cla-
uigero iura cœlestis & terreni imperij. Quidam dicunt, quod
hic tex. palea est, & verum dicunt: quia est Gratiani, qui gra-
tiam Pontificis aucupabatur, vel aliter respondetur, quòd Chri
stus commisit iura Petro seruanda, non violanda, violantur au
tem, si coadiutorum consilium in arduis non requiratur, dicto
capitulo per venerabilem, & infra probabitur, vel aliter respon
detur, quòd soli Petro non fuerunt commissa iura cęlestis, &
terreni imperii, sed omnibus Apostolis, quibus dixit, Quęcun-
que ligaueritis super terram, erunt ligata & in cœlis, Matthei
18. & quibus dixit, Accipite spiritum sanctum; quorum remi-
seritis peccata, erunt eis remissa, Io. 20. quibus etiam dixit, Ite
& prædicate Euāgelium omni creaturæ, Matth. vlti. id autem,
quod dixit Petro, in persona omnium dixit, capitulo quodcun-
que ligaueris. vigesimoquarto, quæstione prima. Imo si verū
agnoscere velimus, fateri cogemur, Petro non fuisse commis-
sa iura terreni imperii, quia Christus dixit, Regnum meum nō
est de hoc mundo; & quia iussit Petro, vt gladium poneret in
vagina. Et ex istis patet responsio ad aliud argumentum, dum
dicitur, quòd Petrus est Cęphas & caput Apostolorum: quia
istud non negatur, sed dicitur, quòd non sequitur consequen-
tia, ergo solus potest ardua tractare, vt infra patebit. Imo sequi
videtur contraria consequentia, quia caput a membris separa-
ri non debet, alioquin necesse est corporis dissolutionem fieri,
capitulo sunt plurimi, §. verum, & capitu. ex merito, 6. quæstio.
1. & cap. non decet, 12. distinctio. Ex istis etiam patet responsio
ad plura alia iura, quæ soli Papę supremam attribuunt potesta
tem, tum quia ei soli data non fuit, sed omnibus Apostolis; tū
quia in arduis cōstituti fuerunt Cardinales & Episcopi coadiu-
tores officii, d. cap. per venerabilem. tum quia talia iura edita
fuerunt ab ipsis Pontificibus, quibus credendum non est in ea
parte, qua sibi iurisdictionem, & authoritatem ascribunt, nisi
quatenus Euangelica lege eorum potestas iustificatur, l. ex sen-
tentia, vbi Bar. ff. de testamen. tut. l. vxori. §. primo, ff. de falsis &
copiose per Felyn. post Panormit. Hostien. & alios, in cap. quo
niam contra falsam, col. 20. de probat. Decius consi. 159 colum.
4. Nec refert, quòd plures numero teneant pro potestate Papę,
quia adulatores fuerunt, vt plerique autumant, & de eorum au
thoritatibus non est curandum, quia non ex multitudine au-
thorum, sed ex rationibus constituendum est, l. 1. § sed neque,
C. de vete. iure enucle. & inquit Dominus, in iudicio nō acquie
scas sententiæ plurimorum, vt a veritate deuies, Exodi 23 Octa-
uo Barba. in tracta. de pręst. Cardi. quæstio. 2. ponderat text. in
capitulo, Episcopo, nona quæstione tertia, vbi dicitur, sola Ro
ma. ecclesia sua authoritate valet iudicare de omnibus, de ea
vero nulli iudicare permittitur. Sed hic etiam text. probat op-
positum, quia Cardinales constituunt Romanam ecclesiam,
vt ostendunt Panormit. & Felyn. post Ioan. Andr. in c. ego N.
de iureiu. Imo si verum agnoscere velimus, Romana ecclesia
58 † constituitur ex omnibus Christi fidelibus: quia vnica est eccle
sia Christi super petram, idest super fidem fundata. Nono fa-
cit, quia Papa est Vicarius Christi in terris, c. quanto de transla.
Episco. & cap. quos Deus, 33. quæstio. 2. ergo sicut Christus nō
requirebat consilium ab Apostolis, non etiam debet eius Vi-
carius arctari ad requirendum, ad istud responderi potest dupli
citer. primo quod Christus non agebat consilio rudium Apo-
stolorum, sicut Papa eget consilio Cardinalium. Secundo re-
spondetur, quòd ardua non transeunt in Vicarium, nec succes-
sorem in dignitate, nisi specialiter concedatur, secundum Bald.
& Felyn. in capitulo fina. §. 1. de officio delega. & quod non trā-
seant in Vicarium, probatur in capitu. 2. & 3. de offic. Vica. lib.
6. Non legitur autem talis potestas data specialiter Papę, imo si-
bi est interdicta, vt infra probabitur, ergo &c. plura alia addu-
cuntur pro hac sententia, sed quia leuia sunt, & ex præmissis
dissolui possunt, non curo aliter super eis insistere. ¶ Pro con-
traria sententia, quod Papa nequeat ardua negotia expedire sine
consilio Cardinalium, & diuinis & humanis iuribus probatur.
Primo legitur Deuteronomij secundo, si aliquid difficile, &
ambiguum emerserit, venies ad Sacerdotes Leuitici generis,
& ad iudicem, qui fuerit illo tempore, qui iudicabunt tibi iudi
cii ueritatem, quorum sacerdotum Leuitici generis loco suc-
cesserunt Cardinales, cap. per venerabilem, §. rationibus, qui fi-
lii sint legitimi. Secundo probatur ad Galathas capitulo secun-
do, vbi Paulus, cui euangelizandi munus a Deo commissum
fuerat, oraculo diuino iussus contulit suum Euangelium cum
Barnaba, & Tito coapostolis & comitibus, quos solos habe-
bat in Hierosolyma. Tertio probatur Lucę vigesimosecundo.
vbi suborta inter Apostolos contentione de primatu, respon-
dit Dominus, ego in medio vestrum sum, sicut qui ministrat:
vt doceret eum, qui primatū ambit, debere ministrare iota, &
cætera ardua in medio Apostolorum, idest Cardinaliū & Epi-
scoporum sedens, & non clanculum, & seorsum ab is, & sine
consilio

consilio illorum. Quarto potestas soluendi & ligandi fuit omnibus Apostolis concessa, vt ostensum fuit supra. firmant Panorm. & alij *communiter*, in cap. translato, infra eodem & probatur in capitu. loquitur dominus ad Petrum, 24. quæst. prima, vbi Cyprianus papa inquit, Licet exordium catholicę fidei ab vnitate proficiscatur, scilicet a Petro, tamen cæteri Apostoli idem sunt quod Petrus, pari consortio præditi & honoris, & potestatis. ad idem tex. apertus in capitulo noua, de pœniten. & remissio. Et licet Petrus fuerit constitutus Apostolorum caput, non tamen sequitur, quod solus possit ardua tractare sine consilio fratrum, quibus communiter fuerunt traditę claues, & data legis condendę potestas. Imo ex hoc quod Petrus fuerit constitutus primus & caput aliorum, non sequitur, quod prælatus non possit legem promulgare, nec quicquam arduum peragere sine consensu collegii Cardinalium, c. ptiu. quanto, capitu. nouit, de his, quæ fiunt a pręla. sine consen. capitu. & traditur per Innocen. in capitu. quod in dubiis, de renuncia. & in capitu. ad aures, de tempo. ordin. & per Abbat. in elemen. 2. de rebus eccle. non alienan. & Lapum allegat. xlix. licet materia. & per Panormit. & Felyn. post Innocen. in capitu. causam quæ, colum. 2. de iudic. & per Felyn. in ca. fin. §. 1. colum. penul. de officio delegato. Nec dicatur, iura, quę dicunt prælatum non posse ardua tractare, sine consensu capituli, loquitur in pręlato inferiori: unde non deberet extendi ad papam uel Imperatorem, qui sunt legibus soluti, l. princeps, ff. de legibus quia respondetur, quod dicentes papam posse ardua peragere sine consensu & consilio Cardinalium, quia est solutus legibus, pręsupponunt papam ideo posse, quia potest iura peruertere, non autem posse, quia reperiatur a Deo sibi data huiusmodi potestas. quod ultimum probandum est, quia de potestate principaliter quæritur. uidetur autem ex præmissis probari, quod Petro soli non fuerit data potestas, sed omnibus simul. quo stante, aut uolumus dicere datum fuisse omnibus collegialiter, & tunc necesse est iurisdictionem esse apud collegium, & sic apud omnes ut uniuersos, & non penes singulos, capitu. irrefragabili, §. excessus, & quod ibi not. de offic. ordin. firmat Panormit. in capitu. prudentiam, in princip. colomn. 2. de offic. delegat. & istud fateri uidentur hi, qui dicunt Petrum esse caput collegii Apostolorum. Caput enim corpus præsupponit, capitulo cum non liceat, de præscript. & ad essentiam cuiuslibet perfecti colle-
19 gii † requiritur unum caput, secundum Innocen. in capitu. dilecta, de excep. præla. & istud est, quod docebat Paulus Apostolus ad Ephesios, iiii. capitulo unum corpus, unus spiritus, una spes uocationis nostrę, vnum baptisma, vnus dominus, vna fides, vnus Deus. quam vnitatem tenere & vindicare debent, maxime hi, qui in ecclesia Dei præsunt, capitulo. loquitur, xxiiii. quæstion. 1. Aut volumus dicere iurisdictionem, potestatem datam fuisse omnibus, vt singulis; & tunc necesse est alterum de duobus fateri: aut quod sit data omnibus simul, aut cuilibet insolidum. primo casu constat vnum non posse iurisdictionem exercere sine aliis, l. fina. C. de autho. præstan. l. si uni, ff. de re iudicat. & d. capitulo. prudentiam & capitu. causam, de officio delegat. Secundo casu quilibet potest eandem iurisdictionem exercere, cum eam quilibet habeat insolidum, l. 1. ff. de offic. Consu. capitulo cum ab ecclesiarum prælatis, & capitu. duo, de offic. ordina. & sic quilibet Episcopus hoc attento haberet eandem potestatem, quã habet papa, quia episcopi hodie repræsentant Apostolos, & eorum loco successerunt, capitul. in nouo, xxi. distinct. capitul. quorum, lxviii. distinct. capitu. porro, lxvi. distinct. capitu. uidentes, xii. quæstion. & consequenter quilibet posset ardua tractare solus, sicut prætenditur papam posse. Sed istud vltimum negabunt, qui partes Pontificis tuentur, ergo cogentur fateri alteram, quod potestas sit omnibus simul data, ergo vnus sine alio non poterit ardua tractare. Quinto pro hac parte facit text. ad literam in capitu. Anastasius, xix. distinc. ubi Anastasius papa nutu diuino percussus est, quia sine consilio Episcoporum & presbyterorum Achatium hæreticum communicauit ecclesiæ. Et si tu dixeris, vt dicunt gloss. & alii, quod ille text. loquitur in concernentibus fidem; in quibus est speciale, quod papa non possit aliquid statuere sine consensu uniuersalis Concilii, tunc vellem duo a te scire. Primum, utrum Petro data fuerit alia potestas, quæ extra fidem sit, & quæ ad fidem non pertineat. mihi enim uidetur, quod Dominus Iesus Christus dum dixit, Tu es Petrus, & super hanc petram ędificabo Ecclesiam meam, loquatur de Ecclesia sua, id est de fide, quam super petram, id est firmitatem ædificare uoluit, capitulo. fidelior. 20. distinctione, & hac de re rogauit Patrem, vt non deficeret fides Petri, capitulo primo, §. primo, xxi. distinctione, nam de temporalibus, quę fidem non concernunt, nulla reperitur Petro concessa potestas, vt supra dixi: vnde Papa qui vices domini nostri Iesu Christi gerit in terris, eam non debet sibi arrogare potestatem, quam Dominus noster respuit, dum dixit, Regnum meum non est de hoc mundo. ex quo constat Petro & eius successoribus solam animarum curam fuisse decretam. Et ideo ei dixit, pasce oues meas, verbo fidei & doctrinæ. si ergo nulla alia fuit sibi cura demandata, quam animarum salus, quæ in sola fide consistit, capitulo primo. supra titulo primo. Et in his, quę fidem concernunt, nihil potest sine consensu coepiscoporum, consequitur vt nihil arduum possit solus attentare. Secundum, quod vellem scire, est: quæ nam fuerit ratio specialitatis, quare in concernentibus fidem Papa nihil possit sine concilio. Si responderis ita statutum, quia Papa solus potest errare, prout errauit Anastasius: respondebo etiam Papam errare posse in reliquis, quæ fidem, non concernunt, vnde nec in reliquis quicquam poterit sine Concilio, in quo nullus fuit error inuentus, cap. accepta, vigesimaquarta quæstione prima. constat enim Petrum etiam quandoque lapsum, & a Paulo correctum emendatumque fuisse. Si autem responderis ita statutum, quia de arduo agitur negotio, vt plerique dixerunt. Ergo eadem ratione ita statuendum in aliis arduis, quę fidem non con-
20 cernunt: nam etiam in iuribus limitatoriis † ex identitate rationis idem ius statuitur, l. filium habeo, ff. ad Macedonianum l. libertum. §. Senatusconsultum. ff. de ritu nuptiar. nota. Bartol. in l. si constante, in nona quæstione. prima parti. ff. soluto matrimonio. & Iason in authent. quas actiones, C. de sacrosanctis ecclesiis. Plura etiam iura tam ciuilia, quam canonica, adduci possent pro hac parte; sed quia faciunt in argumentum, non curo de talibus a longe facientibus implere folia, maximè quia Mod. hic, & Barb. in tractatu de pręstantia, Cardina. nonnulla ex ipsis citarunt, & hanc sententiam contra Papam & Imperatorem tenent Monach. & alii plures relati hic perscriben. & idem tenuit Bald. in l. cum multa, C. de bonis, quę liber. Bald. & Ias. in l. placet, per illum tex. C. de sacrosanct. ecclesiis. & per tex. in l. quarta. C. de diuer. rescriptis. Andr. Sicu. in dicto tractatu de postulandis. Cardin. quæstione 2. & Fel. sibi contrarius in dicto capitulo fina. § primo. infra de offi delegat. Et re vera horum sententia potior videtur; tamen pro concordia consideratur sic posse distingui. Aut quæritur de potestate circa ea, quę iam statuta sunt & determinata. Aut de potestate circa statuenda de nouo. Primo casu papa, & Imperator sine dubio possunt soli, etiam quod de re ardua agatur, insequendo statuta patrum & traditiones, quicquid volunt disponere, & ita procedit communis opinio. Secundo casu, aut agitur de aliquo ordine statuẽdo, quod consistit in iure positiuo, & tunc papa & Imperator potuerunt soli statuere absque consensu, vel consilio alicuius, quia in istis papa est super concilium, capitu. significasti, de electio. & quia his, quę sunt positiui iuris, sufficit pro ratione voluntas, vt nota. per glos. in lege prima, §. pueritiam, ff. de postula. & per Felyn. in capitulo, si quando, vbi dixi, infra de rescriptis, & in istis etiam potest procedere sententia communis. Aut agitur de aliquo arduo, quod consistit in iure diuino, aut naturali, vel quasi, & tunc neque papa sine Cardinalibus, neque Imperator sine Senatoribus poterit quicquam decernere, & ita procedat contraria opinio. Et si de concernentibus fidem agatur, cum concilio vniuersali res hęc determinanda erit, dicto capitulo, Anastasius, & in capitulo, sicut decimaquinta distinctione, & traditur per Panormitanum in disputatione
21 exordiente, Episcopus, &c. Sed an in istis † casibus, in quibus papa & Imperator nequeunt statuere de nouo absque concilio procerum, teneantur sequi consilium illorum? Videretur quod non, quia obligatus facere actum cum alterius consilio non tenetur illud sequi, l. Titium, in principio. ff. de administratione tutorum capitulo primo, de capel. monaco. capitulo cum olim, infra de arbit. In contrarium facit text. in capitulo venerabili, infra de officio delegat. vbi dicitur, quod is cui datus fuit alius coadiutor in officio, cum clausula, quod sine illius consilio nihil agi possit, tenetur requirere & sequi consilium. & per illum textum dicit Panormitan. in dicto capitulo venerabili quod si is, qui habet consulere, sit particeps officii, tunc eius consilium sapit consensum. Sed Cardinales sunt dati in officio coadiutores Pontificis, dicto capitulo per venerabilem, §. rationibus, & eis ac omnibus Episcopis similis fuit data potestas, vt supra probatum fuit. Ergo papa tenebitur sequi eorum consilium. Considera si dici possit: aut res, de qua agitur, est multum ardua, & maximi momenti, vt si agatur de vniuersali statu ecclesiæ, & tunc Papa debet sequi eorum consilium.
Aut res, de qua agitur, est ardua, sed non multum, & tunc consilium sequi non arctatur. Ita distinguit Fe-

ly in Episcopo, an teneatur facere cum consilio, vel cum con-
sensu capituli, in ca. in causam, colum secunda de iudi. pro qua
distinctione bene facit tex. in cap. si pro debilitate, J. de officio
delega. Et ex his vtiliter absoluta remanet hęc terminalis quę-
stio, quid sit constitutio, & vnde dicatur, & in quo differat a
lege. Nunc pro maiori terminorum cognitione superest, vt
inquiramus in quo differat constitutio a canone, a decreto,
a decretali, a sanctione pragmatica, annotatione, interdicto,
mandato, dogmate, & similibus. Glo. 3. distin. in summa,
& Hostien. hoc eod. titu. in summa. dom. Andr. Basig. & De-
22 ci. in 2. lectura, qui respondent, quod constitutio differt † a
præmissis omnibus, sicut differt genus a specie. Dicunt enim,
quod canon dicitur constitutio edita in Concilio generali, vt
probatur in summa, & capi. in Nicena, 31. distinct. & Grecè
23 dicitur, † canon, Latine regula, capitu. canon, 3. distinct. & hac
ratione id, quod præstatur anno quolibet ab emphyteuta, di-
citur canon emphyteuticus, quia regulariter sua die præsta-
tur, authen. qui rem, C. de sacrosanct. eccles. & quæ annua-
tim præstantur, canonicę pensiones nominantur, l. præter,
C. de lustris aduoca. lib. 12. Hinc largitio, siue tributum, quod
ex more soluitur Principi, canon appellatur. C. de canon. lar-
gi. in rubro & nigro, lib. x. hinc canon vestium, qui militi-
bus ex more traduntur, l. 1. C. de mili. vest. lib. 12. hinc canon
annonæ, quæ militibus præstari solet, l. 2. C. de appella. præ-
24 fect. ann. lib. 12. hinc dicitur † canonicarius, qui regulares exi-
git præstationes, §. hoc quoque obseruari, in Authentic. de
colla. hinc canonica portio, quę parochiano debetur de relictis
alteri ecclesiæ occasione sepulturæ, capitu. de his, infra de se-
pultu. hinc quarta canonica, quæ Episcopo præstatur a paro-
chiano sacerdote de oblatione, & decimis parochialibus, x.
quæst. 1. capitulo de his, & 12. quæstio. 1. vobis. de quo plenissi-
me per Pet. de Vbal. in tractatu de canon. Episcop. & parochia.
hinc canonica institutio, quę secundum regulas iuris facta fuit,
capitulo primo, de regu. iur. in sexto. hinc canonica electio, &
canonica præscriptio capitu. cum olim, de dolo & contuma. ca-
pitu, cum olim, de præscrip. Et potest institutio, vel electio tri-
25 pliciter appellari † canonica largè. & strictè, & strictissimè, vt
declarat Archidia. in capitulo nullus 61. distinct. Geminia. con-
26 silio 88. Innocentius Papa, hic dicitur † canonicus, quasi cano-
nice institutus, & secundum hunc sensum quilibet beneficia-
tus posset dici canonicus, quod admittit Io. Andr. si large lo-
quamur. Ita Ioan. And. in cap. 1. de electio. lib. sexto. & Panor.
in capitulo causam quæ, colum. 2. de iudic. & in titulor. de vita &
honestate clericorum, sed propriè non dicuntur canonici, ni-
si collegiati in aliqua ecclesia, quia sub certa viuendi regula
recipiuntur, & sic dicuntur canonici a canone, idest regula, di-
ctu capitulo canon, secundum Panorm. in dictu capitulo cau-
sam quæ. Sed certe etiam secundum hunc sensum monachi, &
fratres de obseruantia dicerentur canonici, vnde necesse est di-
cere, quod canonici teneantur magis ad seruandos canones,
quàm cęteri, & hoc respectu dicuntur propriè canonici, secun-
dum Card. in capitu. fin. de cleri. non resid. Et hoc stante, quod
canon dicatur constitutio edita in Concilio generali, sequitur,
quod constitutiones synodales, seu prouinciales, non recte di-
cantur canones, quod firmat Bald. in capitulo primo, infra eo.
& Card. in clemen. 1. in princip. quæst. o. 26. de priuileg. per il-
lum text. vbi secundum eum fit differentia inter excommuni-
catos a canone, & excommunicatos per statuta sinodalia, vel
prouincialia. Sed in contrarium facit, quia canon dicitur regu-
la, quę homines regulat ad beate beneq; viuendum, cap. regu-
la, 3. dist. Sed constitutiones prouinciales, & sinodales etiam di-
riguntur subditos ad beate beneq; viuendum, ergo &c. Item in
contrarium facit text. in d. cap. regula, §. porro. vbi dicitur, por-
ro canonum alij sunt decreta Pontificum, alij sunt statuta Con-
ciliorum. Conciliorum vero alia sunt vniuersalia, alia sunt pro-
uincialia. pondera, quod etiam prouincialia statuta sunt cano
nes. Item pondera, quod omnia Pontificum decreta sunt ca-
nones. ergo propriè: quia dictio, sunt, denotat essentiam, &
proprietatem, secundum glo. in l. mercis appellatione, ff. de vee
bo. signifi. & Barto. in l. si maritus, §. legis Iuliæ, ff. de adulte. Ter
tio facit tex. in cap. de libellis, in fin. 20. dist. ibi, sanctorū patrū
statuta, quæ apud nos canonum nomine intitulantur. Quarto
facit tex. in cap. 1. J. eo. vbi probatur, quod omnis constitutio dici-
tur canon, dum dicitur, canonum statuta custodiantur ab om-
nibus, & ita tenet Cald. consi. 9. sub rubr. de reg. vbi consuluit,
quod Abbas, qui habet potestatem dispensandi cum monachis su-
per irregularitate imposita a canone, poterit dispensare super
irregularitate imposita ex constitutione ordinis, quia etiam
constitutio ordinis dicitur canon. & idem tenet Calde. consil.
16. sub ista rubr. de constitut. vbi dicit, quod habens potestatem
dispensandi cum celebrante post excommunicationem latam
a canone, etiam poterit dispensare cum celebrante excommu
nicato a constitutione capituli. Quid tenendum? Felyn. & alij

Moderni. in dicto capitulo primo, dicunt quod canon pro
prie, & stricte capitur pro constitutione edita in concilio vni-
uersali, largè autem pro omni constitutione ecclesiastica, d. ca
pitulo primo. Et ideo dicunt, quod in materia fauorabili, &
27 extensibili, appellatione † canonis, comprehenditur etiam si-
nodalis constitutio, & ita loquitur Calder. in dicto consil. vbi
loquitur in facultate dispensandi, quæ est fauorabilis & exten
denda, secundum Ioan. And. & alios, maxime Felyn. in cap. fin.
de simo. Sed illa sua distinctio confunditur per iura præællega
ta, quibus non accommodatur, quod responsum est, & con-
funditur per tex. super quibus ipse se fundat in dicta clem. pri-
ma de priui. vbi in materia pœnali, appellatione canonis con-
tinetur omnis constitutio edita a summis Pontificibus etiam
alibi, quam in Concilio. Imo si recte aduertatur, ille tex. con-
tra eos vrget mirabiliter, quia ibi puniuntur absoluentes abs-
que licentia parochialis sacerdotis excommunicatos a cano-
ne, præterquam in casibus a iure, vel sententiis per statuta pro-
uincialia, aut sinodalia promulgatis. Ergo etiam hi, qui sunt
excommunicati per statuta sinodalia, dicuntur excommunica-
ti a canone. Alioqin exceptio non esset de regula contra l.
nam quod liquide, §. fin. ff. de penu. lega. & not. per gloss. &
Bar. in l. prima ff. de regul. iuris. Ego autem teneo, quod etiam
constitutio sinudalis proprie dicatur canon per prædicta. Ad
iura contraria, quæ videntur probare, quod constitutio edita
in Concilio proprie dicatur canon: Respondeo, quod non
negant alias constitutiones etiam posse dici proprie canones.
28 vnde dico, quod canon † potest dupliciter capi, in genere, &
in specie, prout etiam dupliciter sumitur constitutio, vt supra
conclusum fuit: Si capiatur in genere, omnis constitutio re-
cte dicitur canon. Si capiatur in specie, de constitutione conci
liari intelligitur per excellentiam, §. sed quoties, Institut. de iu-
29 re natura. gent. & ciuil. ¶ An autem lex † ciuilis recte canon
appelletur? Præmissa faciunt quod sic, quia etiam lex ciuilis in-
struit nos ad beate, beneque viuendum. In contrarium facit
tex. in capitu. filius, infra de testa. vbi dicitur lex seculi. Et quod
proprie leges ciuiles non dicantur canones sentit Panorm. in
dicto cap. primo, in primo notab. vt firmat Dec. consilio 158.
columna 2. Sed distinguendum est, an leges sint approbatæ a
canonibus, & tunc recte canones possunt appellari, quia cum
sint approbatæ, constat, quod nos ducunt ad beate beneque vi-
uendum. aut non sunt approbatę, & tunc non recte canones
nominantur. Et ita distinguit Panor, in d. capi. si necesse. ad fi-
30 nem. infra de don. inter virum & vxor. Decretum † autem est
constitutio papæ cum Concilio Cardinaliū ad nullius consul-
tationem edita. Decretalis vero † epistola dicitur constitutio
papę ad alicuius consultationem promulgata. Ita gl. Hostien.
& alij concludunt, quod stare potest, si huiusmodi nomina in-
telligantur in specie. Sed in genere omnis constitutio recte di-
citur decretum, c. ne innitaris, in s. eo. tit. c. si Romanorum, 19. di
stin. l. 1. § fin. ff quod quisque iur & l. prima, & per totum, ff. de
decre. ab ord. faci. & C. de decret. Decur. in rubro & nigro. nā
& iudicis sententia etiam decretum recte appellatur, l. nec quę
quam, §. vbi decretum, ff. de offic. Proconsul. & ibi Bald. & Ias.
varias huius verbi significationes referunt, & quid differat de-
cretum iudicis ab authoritate, licentia, & consensu, traditur per
32 glo. in cap. 1. de reb. eccl. non alienan. lib. 6. Sanctio † autem di-
citur constitutio pœnalis, l. sanctio legum, ff. de pœn. Inst. tu de
re. diui. §. sanctę, quod gloss. ibi verum putat de stricta & pro-
pria significatione. Sed large sanctionis verbo, omnis lex Im-
perialis significatur, C. de nouo C. facien. ibi, colligentes vero
in vnam sanctionem, largissime totus iuris ciuilis collectio
denotatur, vt in prooe. Digest. & ibi gloss. idem not. & in l. 2. §.
omni, C. de vete. iur. enucl. & idem tenet glo. in clemen. secun-
da, in versic. sanctioni, de vit. & honesta. cler. & in clement. 1. ę-
pe, in verbo constitutione, de verb. significatio. Aliquando su-
mitur pro quacunque constitutione papæ, cap. sic omnes, 19. di
stin. & ibi Archid. & Card. Alex & in cap. consuluit, 2. q. 5. san
cire enim, Seruio auctore, est consecrare sub sanguine hostiæ.
Hinc lex, quæ sanguinis pœna arcet malos a delictis, dicitur
sanctio, quasi nocentium sanguine consecreta. sancire etiam
est confirmare & roborare. hinc omnis lex aliquid firmans, po
test dici sanctio, d. cap. sic omnes. Qua de re etiam testatoris di
spositio recte dicitur sanctio, l. filium, quem habentem. ibi, san
33 xit testator, C. famil. ercis. Pragmatica † sanctio appellatur con
stitutio Principis super causa, in consistorio Principis ventila-
ta, secundum gloss. in l. fina. C. de diuer. rescrip. tanquam cum
causæ cognitione facta secundum gloss. in capitu. peruenit, 2.
dist. vel dicitur pragmatica, a scriptura, secundum glo. in cap. de
centi, §. rescripta, 35. q. 2. Gramma enim idem est, quod litera,
secundum glo. in l. moris, §. solet, ff. de pœn. & idem dixit glo.
in l. leges. 1. in versi. iudicium programmare, C. de le. Sed verius
dr̄ pragmatica sanctio, determinatio causæ facta a principe cū
34 coosilio pragmaticorum. Sunt autem pragmatici, † sapientes
viri,

viri,qui partium consensu absque lite causas dirimunt,quibus
a'i ju mdo soler præses officium intredicere,l.moris,§. solet, ff.
de pœn.Et hincdicebat Iuuena.

Inde caduat partes in fædere Pragmaticorum.

Vnde non puto Accur.recte sensisse, dum credit eos dici prag-
maticos,qui pragmaticas scribunt sanctiones. Sic cum a iudi-
cibus ordinarius disceditur, & ad principem itur pro dirimen-
da lite,principis determinatio dicitur pragmatica sanctio, & ita
proprie sumitur in dicta lege fin.C.de diuer.rescripi.hinc om-
nis lex edita a principe cum consilio sapientum,dici potest san-
ctio pragmatica, l. lege pragmatica,C.de domes. & protec.lib.
xii.Ita sentit glos.in lege,iubemus,C.de sacrosan.ecele.dicuntur
enim pragmatici a prasi Græce, Latine autem terminatione.
35 Annotatio †. est principis constitutio, motu proprio edita ab-
sque consilio sapientum,secundum glos.in d.l.fin. C.de diuer.
rescript.& in l.non aliter,C.de pala.sacra.largiu.lib.xii.& in hoc
differt a pragmatica, quæ editur de consilio pragmaticorum.
Vel annotatio dicitur,quod a principe statuitur de consilio pau-
corum.pragmatica de consilio plurimorum, secundum gloss.
in l.iubemus,C.de sacrosanctis ecclesiis. Vel verius pragmati-
ca dicitur, quod Imperator cognoscens decreuit de coosilio
pragmaticorum; Annotatio,quod per epistolam,& subscriptio-
nem statuit,dicta ab annotatione,id est subscriptione. Hinc de-
scendit Notarius a notando ,id est scribendo, vel subscriben-
do. Et hæc differentia satis colligitur ex textu,in lege prima. ff.
36 de constitu. Prin. Dogma,est lex † docens fidei scientiam,quę
est vera doctrina,& cęterarum scientiarum viaticum,capitu qui.
sine,xxvi.quæst.a.& idem dixit gloss.in capitu.satis,xcvi. distin.
Generaliter tamen significat cuiuslibet sectę decreta,capitu.qui.
de mensa.ibi,dogmata philosophorum,xxxvii.distinctio. & in
Authen.quomodo oportet Episcopos.in princi.hinc dogmati-
stes,qui alicuius dogmata sequuntur.Inquit enim Hieronymus
Apostoli interpres magis sui, quam dogmatistes. Interdictum,
37 ea lex † vocatur,quæ est simpliciter prohibitoria. Interdicere
enim est denunciare,& prohibere,§.exhibitoria. versicu. sunt
tamen. Institut.de interdic. hinc banniti dicuntur interdicti,
quia eis prohibitus est ad patriam regressus, ff. de interdic. &
relega.l.relegatorum, & l.nulli, C. de senten. hinc prohibitus
a lege de bonis suis disponere,dicitur bonis interdictus, lege is,
cui bonis,ff.de verborum obligatio.hinc prohibitus postulare,
vel officium suum exercere, dicitur interdictus officio, l. mo-
ris,per totam illam legem,ff.de pœn.& l.fin.eodem titu. & In-
stitu.de suspect.tuto.§.si quis autem,cum similibus.Hinc prohi
bitio de non contrahendo matrimonium dicitur ioterdictum,
infra.de matrimonio contracto contra interdict.eccles.Hinc,p-
hibitio de non audiendo diuina,dicitur etiam interdictum eccle-
siasticum,capitu.alma mater,& capitu. si sententia. de senten.
excommu.lib 6.capitu.quod in te,infra.de pœn.Vsus tamen ob-
tinuit omnia iura restitutoria & exhibitoria etiam interdicta ap-
pellari,quasi inter duos dicta,§ exhibitoria,Instit.de interdi. vbi
probatur quando norma loquendi est penes vsum, ut inquit
Horatius,& refert gloss.in lege,Labeo.ff.de supel.lega. Manda
38 tum † autem dicitur ius,quod consistit in moribus, secundum
Hostien. & Moder.hic. Tu dicas, quod omnia legum præce-
pta possunt dici mandata, sed in specie ea sola mandata dicũ-
tur, quæ iudicibus traduntur circa modum gubernandi pro-
uinciam, ut probatur in Authentica, de mandat. Prin.in prin-
cip. vbi Iustinianus attestatur se composuisse librum manda-
torum, & ita declarat glos.ibi in rubrica.& ideo si Rector pro-
uinciæ contrahat matrimonium cum subdita, dicitur contra-
xisse contra mandatum principis, l. & si contra mandata, vbi
etiam gloss.not.C. de nuptiis. Si vero tutor contrahat cum pu
pilla, dicitur contraxisse contra interdictum principis, C. de
interdict.matrimo.in rubro, & nigro. & declarat Odofredus
in lege,qui contra legum præcepta, vel contra mandata con-
stitutionesque principum, C.de incestis nup. vbi expresse pro-
batur mandatum differre a præcepto & a constitutione princi-
pis. Sunt & alia iura, quæ aliis nominibus vocitantur, vt Sena
tu consulta, prætorum edicta, plebiscita, prudentum respon-
sa: alia etiam uariis nominibus appellantur a conditoribus eo
rum, ut tertia distinct.per totum, & Instit.de iure natu. per to-
tum. Vltimo quærit Panormitanus hic, an scriptura sit de
39 substantia † legis, seu constitutionis? quam quæstionem late
prosequuntur Moder. maxime Deci. Pro parte affirmatiua
adducuntur plura. Primo text.in lege, humanum, versicu. di-
ctari,C.de legi. Decius respondet,quod etiam dicitur dictari,
quod uiua voce profertur, l. dictantibus, C. de testamen. & l.
prima, C. de his, qui sibi ascrib. in testamen. Quidam hanc
solutionem non admittunt, quia ibi non solum dicitur le-
gem debere dictari, sed etiam recenseri, & recitari, quæ ver-
ba pręsupponunt necessariam esse scripturam, C. de emend.
Iusti. Codi. ad finem & facit text.in lege prima, C. quemad-
modum testamen.aperian.& l.i. ff. de his, quæ pro non scrip.
haben. Sed certe etiam dicitur recitari, & recenseri, quod ore
exprimitur,iuxta Iuuenal.

Impune ergo mihi recitauerit ille togatas?
Hic elegos,&c.

Et probatur in l.3.§. si quis noali. & ibi gloss.in versiculo re-
censione,ad exhiben.Dubitandum tamen est,quia ista proce-
derent de plano, si ibi simpliciter diceretur legem debere di-
ctari,vel recitari, vel recenseri. Sed ibi dicitur, quod prius id,
quod legem exposcit, ab omnibus patribus examinandum
est.& si placuerit omnibus,debet forma legata dictari,& ea de
nuo collectis omnibus recenseri,& demum in sacro consisto-
rio recitari.pondera, quod prius præsupponitur placitum om-
nium patrum, postea ea forma quæ placuit, delegatur dictan-
da, ab aliquo postea recitanda, quæ dictatæ formæ recitatio
scripturam meo iudicio pręsupponit. & bene probatur in l.
secunda, ibi. testamentum dictasse, iuncta gloss. quæ exponit,
idest scripsisse, C.de his,qui sibi ascrib. in testament. & in l.sed
si maior. ibi, resignari testamentum & recitari, ff. quemad.
testament. aperian. & hic fuit intellectus Bart. in dicta lege
humanum, qui summat. lex hoc ordine fieri debet, prius exa-
minetur, deinde scribatur, postea recitetur. Ideo Decius for-
te sentiens difficultatem transit ad alias solutiones. Respon-
det ergo secundo loco,quod illa forma non est necessaria, se-
cundum Bar.ibi.sed tu aduerte,quia & si Bar.velit,ꝙ vniuersa-
lis ordo,de quo ibi,non sit necessarius, non tamen Bar.vult to-
tum oppositum, si rectè intelligatur:nam Bar.opp.de legibus
Authenticorum,& respondet, ꝙ ideo in illis iuribus non fuit
seruata forma dictæ l.humanum, quia talis forma non est ne-
cessaria,sed ad beneplacitũ,& sic Bar.loquitur de forma omis-
sa in iuribus Authenticorum, non de scriptura, quia constat
scripturæ formam in illis legibus non fuisse prętermissam. vn-
de aliter,& tertio,respondet Deci.quod in d.l.humanum,habe
tur respectus ad communem obseruantiam, quæ est ꝙ lex redi
gatur in scriptis,non ꝙ scriptura sit necessaria. Sed tu considera-
ra, quod hęc solutio non videtur recipienda, tum quia diui-
nat, tum quia verba illius legis repugnant. non enim dixisset
Imperator, non aliter esse in posterum legem promulgandã,
si ad communem obseruantiam respectum habuisset. Imo
ideo scribendam esse, & recitandam iubet legem in consisto-
rio,vt cum summa maturitate & deliberatione fiat, vt sonant
illa verba legis. Secundo allegatur text. in §. constat, Institut.
de iure natu.gen. & ciui.vbi dicitur ius constare aut ex scripto,
aut non scripto. Pondera,quod constitutiones,& leges consi-
stunt in scriptura,& consuetudo in vsu & communi obseruan
tia,vt clarius probatur in §.ex non scripto,eodem titu.Ad idem
text.in capitulo, lex est constitutio scripta,& ca. mos est longa
consuetudo moribus tantummodo tracta. 1. distin. Ad idem
clarior text.in §.cum itaque,cap.consuetudo, ead.distinct. Ad
illa iura,& similia respondet Deci.quod in dictis iuribus distin
guitur ius scriptum ad differentiam consuetu. quæ est ius non
scriptum,non tamen sequitur, secundum eum, ꝙ scriptura sit
de substantia legis.Sed tu aduerte,quod ius distinguitur in duas
species scriptum.s.& non scriptum.Ergo scriptura est,quę cau
sat hanc distinctionem,vt probatur expresse in §.& non inele-
ganter in duas species, & ca.Instit.de iure natu. gen.& ciui. Si
autem scriptura est, quæ hanc distinctionem facit, sequitur ꝙ
scriptura est de substantia iuris scripti. Alioquin non essent
duæ species iuris, quia quæ differunt,specie differunt, substan-
tia,vt homo,& pecus, secundum Porphirium. & not. per glo.
in l.secunda,ff.si cer.pet.& probatur in l. tertia. §. genera. ff. de
acqui.posses. & ibi Ias. primo nota. Et si dixeris,vt dicit Deci.
quod lex, & consuetudo distinguuntur specie alia ratione,
quam scriptura: quia vna expressa, altera ex tacito consensu
populi inducitur: Respond. quod expressus consensus causa-
tur ex scriptura, tacitus causatur ab vsu.& ideo scriptura prin-
cipaliter contemplatur. vnde text.in dicto §. & non inelegan-
ter dicit ius distingui in duas species, propter scripturam, non
propter tacitum & expressum. Et cum Legislator expresse di
cat, scripturam causare has duas species, impium est asserere
quod non sit scriptura, sed tacitus vel expressus consensus,
qui distinctionem facit. Secundo respondet idem Deci. quod
in dictis iuribus distinguitur ius scriptum a non scripto, ratio-
ne facilioris probationis, argum.l.contrahitur,ff.de pigno.Sed
certe lex non diceretur constitutio scripta, nec distingueretur
tur prout diuersa species a consuetudine, si ad faciliorem pro-
bationem requireretur scriptura, quia maior & facilior pro-
batio, & minor probatio non faciunt rem differre specie, lege
fiu. ff. de fun. instru.instrumentoque lega. Tertio respon-
det, quod differentia scripturę sit habito respectu ad commu-
nem contingentiam. Sed nec ista placet, quia ipse pręsup-
ponit, quod scriptura non causet differentiam specificam,
quod constat esse falsum, ut patet ex prædictis. Et quia tex.in
d. §. & non ineleganter, in fin.facit differentiam non respectu
commu-

communnis contingentiæ, videlicet quia leges soleant commu-
niter redigi in scriptis: sed quia non aliter pro legibus haben-
tur, nec recipiuntur, nisi sint scriptæ. Plura alia iura pro hac par
te citantur per Moder. hic, quibus respondent Mod. sed quia
solutiones eorum remanent euacuatæ per prædicta, circa ea
40 aliter non insistam. Vlterius pro hac parte facit, quia lex † di-
citur a lego, legis. Ergo scriptura videtur necessaria, alias legi
non posset, l. i. §. i. ff. quemadmod. testa. aper. Ad istud respon-
det domin. Anton. de Butr. quod lex non dicitur a lego, sed a
ligo, ligas quia omnes ligat, capit. i. J. eod. Sed tu aduerte quia
non liget, nisi sit scripta & publicata, cap. ii. J. eo. & d. § & non
ineleganter, in fi. & in Authen. ut factæ nouæ constitu. princi.
Ergo ad hoc, ut sit lex, & sic ut liget, necessaria est scriptura.
Quidam etiam allegant pro hac parte text. in l. prima, C. de
manda. Princip. arguendo de specie, l. de mandato, quod est
specialis constitutio, ut supra dictum est, ad genus id est, ad om
41 nem constitutionem. Sed certe argumentum † de specie ad
genus, non ualet quo ad positionem cæterarum specierum,
§. plebs autem, Institutio de iure natu. gent. & ciui. Imo, quod
ponitur de una specie, de aliis negatur, leg. quod Labeo, ff. de
compens. l. maritus, C. de procurat. nam quod uni speciei con-
uenit, non potest alteri conuenire: ut ratio, quæ adeo est ho-
minis propria, quod non possit conuenire brutis. Vnde text.
in d. lege. l. uolens necessariam esse scripturam in mandato
Principis, uidetur innuere scripturam non fore necessariam
in aliis constitutionibus, quæ specie differunt a mandato. Item
ille text. uidetur uelle, quod scriptura sit tantum necessaria ad
probandum mandatum, dum dicit credendum non esse asse-
rentibus se uenisse cum mandatis secretis, & sic scriptura non
requiritur ad essentiam mandati, sed ad probationem. Hinc est
quod creditur Cardinalibus asserentibus, se habere mandatum
uiuæ uocis oraculo, cap. nobilissimus, xcvii. distinct. & traditur
per Mod. in capitu cum in iure peritus, J. de offi. delega. quibus
non crederetur, si scriptura foret de substantia & essentia ip-
sius mandati. Et sic hic tex. admodum stringit pro parte nega-
tiua Pro qua plura alia citantur iura. Et primo hic Panor. addu
cit tex. in cap. i. de renun. lib. 6 Sed hic tex. parum facit, secundũ
Decium: quia & si mandetur, constitutionem, illã redigi in cor
pore aliarum constitutionum non tamen sequitur, ergo ante
scripta non erat, sed tñ sequitur ꝙ ante erat extrauagans. Secũdo
idem Panormit. allegat tex. in § sed quod principi, Institu. de
iur. natu. & in l. i. ff. de constit Princip. Sed intelligendo de uo-
luntate principis legitima, & seruata forma d. l. humanum, iste
tex. nihil faciet: & ita ad hunc tex. respondent And. Sicu. & De-
ci. hic post Bald. in l. de quibus, ff. de leg. b. Sed aduerte, quia sen
tentia Imperatoris uidetur ualere, etiam ꝙ non sit de scripti re
citatione probata, secundum gloss. in capitu. fin. de re iudic. lib.
sexto, & firmat Ang. in l. Princeps, ff. de leg. ubi allegat Innoc.
in c. causis, de re iudi. & sequitur Cur. qui alia adducit in consi-
lio. 66. column. v. intelligendo ergo illum tex. in uersic. cogno-
scens decreuit, de sententia Imperatoris, quæ uim legis habet,
l. fina C de legibus. constat legem sola uoce Imperatoris consti
tui posse. Et hoc modo ille tex. probabit. Est uerum, quod De
ci. hic sentiens difficultatem dicit, quod si simplex sententia
principis, absque scriptura constituit ius inter partes, sed non
quoad omnes, nisi redigatur in scriptis. Sed tamen hanc suam
distinctionem non probat. Tertio Panor. adducit text. in dicto
§. constat. Sed certe hic text. facit pro contraria parte, ut supra
abunde dictum fuit. Quarto facit tex. in capitulo primo de io-
reiuran. lib. vi. ibi, iura & consuetudines, scripta & non scripta.
Ergo sunt aliqua iura, quæ non sunt scripta. Sed ad aliud re-
spondet gl. ibi, quod iura non scripta sunt consuetudines. Ideo
gloss. dicit singula singulis esse referenda. Quinto facit text. in
ca. si quis, i. quæstione vij. ibi, scriptam traditionem & non scri
ptam. sed dicas, quod quatenus loquitur de traditione non scri
pta, intelligi debet de consuetudine, uel de traditione non re-
dacta in corpore iuris. Sexto facit tex. in capitulo. institutio-
nes. xxv. quæstione ij. ibi, siue quę scripto decreuimus, siue
quę in nostra pręsentia sancita sunt. Sed tu intelligas hunc
tex. loqui, uel de priuilegiis, quę non requirunt scripturam, se-
cundum gloss. in cle. dudum, §. nos etenim, de sepult. uel de sen
tentiis latis in eius pręsentia, quę principis conspectu ualidan-
tur, etiam quod scripto prolatę non fuerint, argu. l. omnium,
C. de testamen. & not. per gloss. in capitulo fi. in uerbo, illustriũ.
de re iudic. libro, sexto Septimo allegatur tex. in leg. 2 §. nouis-
sime, ff. de orig. iur. Vbi dicitur, quod proprium ius ciuile est,
quod solum in interpretatione prudentum absque scripto cõ
sistit. Ad istum tex. respondet Dec. quod loquitur ante data
responsa, & sic loquitur de iure, quod est in disputatione, & sic
in fieri, non de ipsis responsis datis & firmatis. quę responsio
mihi non sapit, tum quia ex contextu clare patet, quod author
loquitur de iure constituto non constituendo, tum quia
non potest dici proprium ius ciuile esse, quod nondum
est in esse, lege eius qui. ff. si cer. peta. nec enim potest esse qua-
litas sine subiecto, l. prima, ff. de usufruc. unde aliter potest re-
sponderi, quod illa verba, sine scripto, debent exponi, id est sine
decreto principis, ut exponitur in l. prætor, §. fina. ff. de edeo. qua
si dicat, responsa prudentum, proprie dicuntur ius ciuile, quam-
uis decreto principis roborata non sint. Aliter etiam respon-
det gloss. ibi in versiculo, sine scripto, super qua responsione nõ
me fundo, quia facile subuerti potest. Octauo facit tex. in dicta
l. secunda, § exactis, i. vbi dicitur, quod leges duodecim tabul. re
dactæ sunt in tabulis eburneis per scripta, vt apertius percipe-
rentur Ergo requiritur scriptura ad maiorem notitiam, non ꝙ
scriptura sit de essentia legis. Sed tu aduerte, quod ille textus
42 probat oppositum, quia dicitur, quod leges † duodecim tabul.
fuerunt transmissæ a Græcis ad Romanos, qui illas in tab. ebur-
neis posuerunt. Ergo antea erant scriptæ, alioquin quali-
ter transmitti potuerunt, & qualiter transcribi in tabulis ebur-
neis? Sed aduerte, quia ille textus alia ratione videtur pro hac
parte bene facere, quia dicitur ibi, quod populus Romanus an
te legem duodecim tabula. vtebatur incerto iure, & incerta le-
ge Ergo lex est incerta, & non scripta: nisi forte dixeris, quod
lex incerta non est simpliciter lex, capitulo erit autem, quarta,
distinctio. Nono facit, quia Dominus noster Iesus Christus
dedit nobis legem verbo, non scripto, Matt. quinto, Ego au-
tem dico, diligite inimicos uestros, &c. nam ipse docuit pa-
scendum populum verbo, dum dixit Petro, pasce oues meas,
&c. Facit tex. in Authent. vt factæ nouæ, constitut §. primo,
ibi, Paulo antequam lex scripta est, & adhuc ignorata. Et pro
hac sententia allegantur plura iura, quæ parum faciunt, ideo ea
☞ non refero, & hanc tenent *communiter* Docto. testibus Panor. in
capitolo primo, de postula. prælato. Felyn. & Moder. hic. Quid
tenendum? Bald. in dicta lege, humanum, distinguendo concor
dat hanc dissonantem citharam, vt non requiratur scriptura ad
43 essentiam legis, sed bene requiratur ad obligationem: nõ † enim
lex ligat nisi sit scripta, secundum eum, quem sequuntur Felyn.
& Moder. hic. Sed ista distinctio non uidetur uera, tum quia
non est scriptura, quæ liget, sed scientia, & notitia ipsius legis,
tum quia potest legislator facere quod lex liget, etiam antequã
fuerit nota & publicata, secundum gloss. in clementina secunda,
de hæret. vnde tutius est tenere, quod scriptura non sit necessa-
ria ad essentiam legis, nec ad obligationem, sed ad faciliorem
probationem, iuxta l. contrahitur, ff. de pigno. nisi a principio
agatur, quod redigatur in scriptis, iuxta legem, contractus, C. de
fide instrumen. Sed an in dubio agi præsumatur, quod lex in scri
pturam redigatur? Ego crederem, quod sic, per text. in Auth.
vt factę nouæ constit. post earum insinuationes valeant, in ru-
bro, & nigro, vbi dicitur, nouas constitutiones ita demum vale-
re, si fuerint in scriptis notificatæ. Ergo scriptura videtur de sub
stantia; alioquin valeret lex antequam scripta foret, & hac ratio
ne ius scriptum distinguitur a iure non scripto, & ita procedunt
iura, quæ videntur exigere scripturam. Et hæc procedunt in le
gibus supremi principis, secus in legibus inferiorum, in quibus
scriptura videtur necessaria absolute, & indistincte, quia infe-
riorum sententia non valet, nisi prius scribatur, capitu. fin. de re
iudica. lib. sexto, vnde non etiam debet ualere constitutio, se-
cundum Ioannem Andream in regula, nemo potest i. de regu.
iur. in sexto Sed Andre. Sicu. hic istud non admittit, per tex. in
capitu. i. de iureiur. lib. sexto, ibi, scripta & non scripta, qui tex. ni
hil facit, si intelligamus illum tex. quatenus loquitur de iuribus
non scriptis, loqui de iuribus consuetudinariis, ut s. dictum fuit.
Mihi etiam non placet, quia non bene arguitur de sententia
ad constitutionem, quantum ad terminos nostros: nam in sen-
tentia requiritur scriptura, ne sit in potestate iudicis addere vel
detrahere suæ sententiæ; quæ ratio cessat in constitutione, quæ
potest tolli & ampliari pro arbitrio conditoris, l. finali, C. de le-
gi. l. eius est nolle, ff. de regulis iuris. & etiam hanc fallentiam
damnat Rota decisio. 246. constitutio, siue statutum canoni-
corum. Nec dicatur, vt quidam dicunt, quod attenta ratione ꝓ
iudicij possent partes consentire, quod iudex sine scriptis possit
44 iudicare; quia respondetur, quod in † sententia requiritur solen
nitas scripturæ, ad euitandas iudicum fraudes principaliter; so-
lennitati autem inuentæ ad remouendas fraudes non possunt
partes renunciare, capitulo finali, de pac. lib. sexto, l. nemo po-
test, ff. de lega. i. iuncta l. iubemus, C. de testamen. vnde non ua-
let pactum, quod iudex non possit syndicari, secundum Bald.
in l. si seruus uetitus, ff. de lega. primo. Ange. & Imol. in l. si mo
ra, ff. soluto matrimonio, quia dolus de futuro remitti non po-
test. l. si onus, §. illud, ff. de pac. Et eadem ratione dico, quod non
45 ualet pactum, † quod iudex possit ferre sñiam absque scriptu-
ra. Et ubi pactũ ualeret, tũc standũ esset sententiæ, non ut senten
tię, sed ut laudo, & cõuentioni, iuxta gl. in l. 2. C. commu. utri-
iu. Nec etiam dicatur, ꝙ Princeps non posset ferre sñiam absque
solemnitate scripturæ, cum non possit pręiudicare iuri, tertio
acquisito, l. fina. C. si contra ius, uel util. publ. cuius contrarium

conclu-

conclusum fuit supra quia respondetur, ꝙ in ipsa prolatione
sententiæ non dicitur agi de præiudicio iuris acquisiti, vt patet
de le. Et ibi diceretur agi de præiudicio iuris acquisiti, cer-
te ageretur de præiudicio iuris acquisiti facto ipsius Princi-
pis. quod constat Principem posse tollere, ut in terminis no-
stris firmat Bald. in fin. colum. penult. C. sent. resc. non posse.
Ang. in l. Anthiochensium, ff. de priui. cred. & in l. Lucius, ff. de
euic. & late Felyn. in cap. quæ in ecclesiarum, colum. 14 & seq.
infra eod. Dicetur fortasse, ad quid prodest huiusmodi dispu-
tatio? Respondetur seruire ad plura. Primo infertur, ꝙ si vo-
46 lumen † statutorum deperderetur, posse tenor probari per
testes, & talis probatio haberet vim legis secundum Bald. in l.
1 §. fin. C. de cad. tollen. & Rot. decis. 246. sub rubr. de const. de
cis. in nouis. Sed aduerte, quia illatio non bene sequitur. nam
idem esset, si scriptura esset de substantia legis, adhuc probata
amissione posse tenor probari per testes, secundum glo. &
Bart. in l. sicut iniquum, C. de fide instrum. & Pan. in cap. cum
olim, 1 post Inn. & alios, de priuileg. ¶ Secundo infertur, quod
47 lex † obligat habentes notitiam ipsius, etiam quod nondum
sit publicata, & in scriptis redacta, & ita tenet gloss. in cap. 2 in
ver. hactenus, de reb. ecc. non alie. libr. 6. & in cap. cum singula,
de præben. eo. lib. in ver. peruenerit. & facit tex. in cap. propo-
suit, 82. dist. & in capit. 1. infra de postul. præla. Quod facit ad
quæstionem, quæ his proximis diebus fuit in facto. Reueren-
dom. Legatus moderatus est pretium bladorum, quod ob
maximam penuriam erat nimis excessiuum, & in dies auge-
batur. Quidam habentes notitiam huius moderationis, ven-
diderunt eorum blada longe maiori pretio ante, quam mode-
ratio publicaretur. Fuit quæsitum, an emptori competeret
beneficium moderationis? Ego respondi quòd sic per prædi-
cta, & ita decidit Bar. in l. contra, ff. de legibus, & in l. quæro, ff.
de act. emp. Bald. in l. 2. C. de peri. & commo. rei vend. Barba.
& Fel. in c. a nobis. eo. Pau. de Cast. in l. 1 §. si ff. de act. emp. Barb. con
sil. 56 col. 2. lib. 2 & consi. 66. col. 6. & seq. eo. lib. Tertio infer-
tur limitatio ad tex. in c. 1. de senten. excommu. lib. 6. vbi dicitur
48 quod excommunicatio non ligat, nisi sit lata in † scriptis. nam
hoc verum est in excommunicatione lata per sententiam iu-
dicis, non si per canonem, & constitutionem superioris. ita fir-
mat Ioan. Andre. & Bald. in addi. Specu. titu. de lega. §. finitur
versicu. sed pone legatus. Sequuntur Gem. & Perusi. in d. cap. j.
Fel. & Mod. hic. Quarto infertur, quòd valeat gratia, & si scripta
signataque non sit: quia sicut scriptura non est de essentia le-
gis, ita non videtur de essentia gratiæ secundum Inno. in c. con-
stitutus, de tit. t. R. ot. decis. xcvj. no. ꝙ reseruationes in antiquis,
Bald. in d. l. humanum, in fi. & in l. fin. C. de commun. ser. manu.
& in l. fin. C. senten. rescin. non pos. & probatur in capit. insti-
tutiones. vbi gl. & Arch. 25. q. 2. & in cle. dudum. §. nos etenim,
de sepult. & idem firmat Bald. in l. si qua per calumniam, col.
1. C. de episc. & cleric. & in l. falsus, col. 8. C. de furt. in quibus lo
49 cis Bald. concludit, ꝙ Papa † solo verbo creat Episcopos & Ab-
bates. Et idem tenet Panor. in cap. in nostra ad fin. infra titu. e
& in cap. tua, de his quæ fi. a præla. sine consen. capitu. Sic etiam
Imperator, & Papa solo verbo creant Doctores, secundũ Ang.
in l. cum salutatus, c. de sent. pas. Alex. in add. in l. 1. C. de dig. lib.
50 10 hinc est, ꝙ mortuo Papa † ante confectas literas, non expi-
rat gratia, secundum Bald. in d. l. humanum, in fin. & Rota de-
ci. 882 not. ꝙ si gratia, in antiquis. post Archid. in princ. lib. 6.
in verb. per Apostolica scripta. Et ideo successor solet in for-
ma rationi congrua concedere literas facientes mentionem de
gratia prædecessoris, ut hic per Fely. Quod verum est in gratia
simpliciter concessa. Secus si per viam commissionis sit alteri
mandatum quòd conferat, secundum Bald. in l. fin. col. 1. ff. de
consti. Prin. & Od. consi. 324. Factum tale est, col. 2. & sequun-
tur Moder. hic. Hinc etiam sequitur, quod beneficium vaca-
bit per mortem impetrantis, etiam si contingat illum mori an
te confectas literas, vt not. Arch. in cap. si electus, de electioni. li.
6 & Io. And. in proœm. Sexti, & Rot. ubi s. Et si moriatur ex-
tra Romanam curiam per duas dietas, amplius beneficium non
erit reseruandum, licet antea ex speciali reseruatione affectum
fuisset, s'm Rot. ibidem. Et ideo regulæ Cancellariæ, & cęterę
constitutiones requirentes scripturam, quia exorbitant, sunt
strictissimè interpretandę s'm Rot. decisi. 332. licet Romana,
in nouis. & ita etiam notaui Responsorum lib. 2. cap. 11. Licet
autem scriptura non requiratur ad substantiam gratiæ & priui
51 legii, requiritur tamen ad probationem. nec enim † p testes gra
tia probari pōt, s'm Bald. in d. l. humanum, & in l. idem Vlpia. in
fi. per illum tex. ff. de excus. tut. & in c. constitutus, de test. 1. & Pan. in
c. qualiter, in prin. & in c. cost. 1, in vlt. no. de ele. Card. in pe. Cle.
hinc est, ꝙ motus proprius non potest, probari, nisi per scri-
pturam, ut no. in cap. si motu proprio, de præbend. libro 6. &
Rot. firmat decisio. 331. nota, quòd in capitul. si motu proprio,
in antiquis. Et probatur in extrauagan. iniunctæ, de electio. in
extrauagan. commu. Ex quo tollitur argumentum Decij di-
centis, quia non reperitur iure cautum, ꝙ hic casus exigat scri
pturam, statutum, esse regulę generali, ꝙ par virtus est testium,
& instrorum l. in exercendis, C. de fid. instr. c. cum Io. eo. ti. Illud
52 tñ intelligo procedere in gratia † cõmis, secus in gratia fact. ius,
& est merito concessa, vt collatio beneficij facta benemerito
absque dispensatione hæc. n. potest testib. probari, s'm Bal. in c.
2. per illum tex. de test. sp. & Rot. dec. 780. dic, ꝙ collatio, in an-
tiquis. Hinc est, ꝙ potestas iudicum ordinariorum, vt sunt Epi,
& eorum vicarij, prætores, & similes, potest probari per testes
s'm Rot. dec. 57. valent acta, in nouis. & Dec. consi. 169. col. 2. li-
cet potestas delegati sit probanda per literas, l. 1. C. de manda.
Prin. Hinc est, ꝙ Doctoratus potest probari testibus, quia non
est gratia cõmis, si sit digno collatus, vt per Pan. in c. cum in cun
ctis, in prin. de elect. Ita dicit Bal. in proœ. huius operis. Item
53 istud intelligo, nisi agatur de probando tenore † gratiæ semel
scriptæ, sed casu amissæ, vt s. dixi, & firmat Alex. consi. 196. Vi-
so testamento dicti Francisci, li. 2. Item licet non possit probari
totus gratiæ & priuilegij tenor, nisi per scripturam, potest tñ
probari per testes plus fuisse dictum, quã scriptum, & cõ, arg. l.
quoties, in 1. & 2. responso, ff. de hæred. institué. & firmat Rot.
dec. 332. licet Rom. curia, in noua. & hæc est ratio, quare priori-
tas priuilegij potest testib. probari, s'm gl. in c. si a sede. de preb.
lib. 6. & in c. duob. in verb. apparet, de rescrip. eo. lib. ¶ Vltimo
pro ampliori dote huius rub. quæro, an editio constitutionum
54 sit † necessaria. Videtur ꝙ non, nam quantum ad iustos, & bo
nos, lex est frustratoria, nec eos ligat, ca. licet, de reg. iniquos
aũt, & inutiles ligat, Et si a peccato retrahantur pœnæ formidi-
ne, quia non est bonum nisi voluntarium, c. 1. 15. q. 1. & iam nõ
facit, ꝙ ex timore facit, c. qui ex timore, de reg. iu. extra. & qui in-
uitus benè agit, frustra pmium quęrit, c. quam pręposterum. 13.
q. 2. Secũdo, melior est iustitia animata, quam inanimata, quia
lex viua, & animata, q̃ est in Principe, & iudicibus, vt in Auth.
de Consulib. §. nos vero, considerat varietatem temporum &
ad illa sensum accommodat, c. non dẽt, de consan. & aff. & l. s.
ff. de cõst. Prin. Considerat æquitatem, quę scripto iuri anteferen
da est, l. placuit. C. de iud. Iudices. n. æquitatem oculis pspiciunt,
l. si Ephesi, ff. de eo, ꝙ certo loco. & cum æquitas sese offert, no
est lex quærenda. l. 2. §. item Varus, ff. de acqua pluuia arcend.
immo æquitate suadente potest iudex a qualibet iuris regula
discedere, s'm gl. in Auth. vt sine proh. ma. debi. in prin. in vẽr-
bo, existimamus, per illum tex. & in l. qui res, §. aream, ff. de so-
lutio. facit tex. in c. scias, 7. q. 1. traditur per Raph. & Ias. in l. si ser
uum, ff. de verb. obl. Ad iudicem ergo recurrendum potius vr
tãquam ad iustum, æquum, & animatum, vt inquit philosoph.
Ethicor. 3. ꝙ etiam probatur ab experientia, quæ est rerũ om-
nium magistra, clem. dispendiosam, de iud. nam tempore Sa-
turni, quo omnia manu Regia gerebantur, l. 2. in prin. de ori-
gin. iur. cuncta florebant, ętas erat aurea, formosissima tem-
pora, pax, quies, requies, & omne bonum. Sed istis & pluribus
alijs, quę adduci possunt, nonobstantibus, constat legis editio-
nem fuisse & esse necessariam. Factę sunt autem leges, vt hu-
mana coerceatur audacia, vt tuta sit inter improbos innocen-
tia, l. 1. ff. de iusti. & iure. c. factæ. 4. dist. Ex quo constat, ꝙ non so
lum propter malos, a scelere retrahendos, sed etiam propter
bonos defendendos editę fuerunt constitutiones. Habẽt. n. in-
stituta maiorum suos modos, causas, rationes & vtilitates. hæc
. n. timentur, & mali coercentur, vt boni inter malos quietam
vitam agant, teste diuo Hieronymo, transumptiue in c. nõ fru
stra. 23. q. 5. & quanquam mali non mereantur, si pœnę for-
midine bene agant, attamen legis vigor perutilis est & neces-
sarius, non vt mali cogantur benefacere, sed vt male facere pro
hibeantur, teste Aug. transumptiue in c. ad fidem, ead. causa. &
q. proditur enim lex, vt appetitus noxius sub iuris regula limi-
tetur, vt s. in proœmio, & vt rudes & simplices animi, ad iusti-
tiam instruantur, l. 1. in fi. C. de vete. iur. enucle. omnis enim ars
suis constat præceptis, l. 1. § est autem, ff. de iust. & iur. & omnis
scientia, teste Apostolo ad Corinth. 3. vtilis est ad docendum,
erudiendum, arguendum, & corrigendum, & maxime iuris sa-
pientia, quæ secundum Philosoph. Etich. 1. c. 5. docet quas sciẽ-
tias in ciuitatib. esse, quales quemque discere, & quousque opor
tet instituere, & quę cæteris actiuis vtitur scientiis, & quę insti-
tuit, quid agere, & quibus quisque abstinere debeat, cuius finis
cæterarum omnium facultatum continet fines. Ad illius ergo
cognitionem disciplina opus est, ex qua fiunt optimi iustiq;
rectores, & reipublicæ ministri, vt dicit Impera. in proœ. Inst.
ad fi. Nec in arbitrio cuiuslibet consistit scire, ꝙ ęquũ sit, quod-
que iniquum, l. 1. C. de legibus. nec vlli ęquum videri debet, ꝙ a
legis tramite aberrat, quia omnis ęquitas debet esse legib. in-
formata, secundum Pan. in c. ex parte 3. not. de offi. de le. Con
55 scientia † n. sine sententia insipida est, & sententia siue conscien
tia diabolica, teste Bald. in l. hac lege, C. de sent. ex breui reci. Et
si arbitrio iudicum cuncta non dirimentur, ꝙ hic statueret, a-
lius destrueret, resque sine exitu foret pp naturalem hominum
ad

ad differendum facilitatem. l. item si vnus, §. principaliter. ff. de arbit. c. quia diuersitatem. J. de concess. pb. & effrenata iudicum cupiditas omnia deuoraret, §. cogitatio, in auth. vt iudic. sine quoquo suffrag. Sanctius ergo fuit certã legem dare iudicib. vt inquit philos. 5. Eth. & B. Tho. in 1. & 2 q. ar. 1. vbi alias rationes adducunt, quas refert Flo. in rub. ff. finium regun. Et si Saturni temporib. discordia extra mundi terminos exularet, id non erat ex eo, quod sine certa lege viueretur, sed quia mundus tunc incipiebat adolescere, & quia frigida paruas præbebat spelunca domos, ignemque laremq;, & pecus & dominũ cõi clauderet vmbra. Nunc autem mundus decrepitus est, nunc aurea tecta, marmorea castra, mœnib. circumseptę vrbes vix tutum domino præbẽt refugium. Ideo legum seueritas est perquam necessaria, cum in præcipitio stet omne vitium. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 Iure canonico, causa poterat committi vltra duas dietas extra diœcesim.
2 In rescriptis sufficit exprimere primam literam nominis proprij.
3 An iudici sufficiat primam literam nominum delegatorum exprimere.
4 Consuetudine Romana curia, nomina reorũ possunt describi abbreuiatè.
5 Ferrariensis, & de Ferraria, idem sunt.
6 Ferraria ciuitas, est de patrimonio beati Petri.
7 Dictio pro quid significet.
8 Agens pro aliquo, intelligitur agere procuratorio nomine.
9 Socij dicuntur, consortes eiusdem litis.
10 Prælatus siue agat petitorio, siue possessorio, debet agere nomine ecclesiæ, non proprio.
11 Canonici, verbum, indefinitè prolatum, idem importat quod capitulum.
12 Eo amplius, dictio est repetitiua.
13 Augmentatio portionis aliorum sequitur ad diminutionem concurrentium ad partes.
14 Prouentus, & redditus idem important. & nu. seq.
16 Prouentum appellatione, non veniunt distributiones quotidianæ.
17 Canonici dicuntur vsuarij, & non vsufructuarij suarum præbendarum.
18 Clericus, qui consumit fructus ecclesiæ in malos vsus, tenetur ad illorum restitutionem.
19 Præter dictio stat inclusiuè.
20 Canonici restringendi sunt si redditus ecclesiæ non sufficiant ad substentandum.
21 Viuere congruè aliud, aliud sine penuria.
22 Statutum capituli, priuata vtilitatis nutritiuum, quando valeat.
23 Postmodum dictio, denotat internallum.
24 Statuto contrauenire non dicitur, qui ex necessitate contrauenit.
25 Canonici dicuntur recipi, & non eligi.
26 Canonicus potest esse sine præbenda.
27 Reus proponere dicitur, sicut actor.
28 Confirmatio, protectio dicitur.
29 Ad instantiam, quid significet.
30 Preces non inducunt simoniam.
31 Fallit in precibus carnalibus, & alia fallentia ponitur nu. 32.
33 Promotus a conferente, an teneatur dimittere beneficium.
34 Capitulum potest possidere vltra prębendas bona in communi.
35 Constitutio de certo numero canonicorum intelligitur, nisi in tantum redditus excreuerint, quod pluribus sufficiant.
36 Gabella totius Comitatus, si certo precio vendatur, an si Comitatus augentur, debeat augeri gabella.
37 Clausula decreti regulatur secundũ naturã actus super quo interponitur.
38 Filia an mortuo patre, legitimam bonorum excrescentium petere possit.
39 Clausula solita apponi de stylo curiæ, si omittãtur, hẽtur pro appositis.
40 Contractus locationis. Doctorum legentium, an intelligatur quod possint legere per substitutum.
41 Consuetudo, vt quis possit deseruire beneficio curato, an valeat.
42 Instrumentum dictatum ad dictamen sapientis, quid sit.
43 Notarius explicans clausulas instrumenti, aliter quam sit consuetum, poterit se corrigere.
44 Instrumenti substantia semper debet exprimi.
45 Rescriptum contra ius in casibus communiter fieri consuetis, valet.
46 Rescriptum contra ius in casibus solitis fieri ex mera facultate facientis, valet.
47 Notarius in contractu celebrando, tenetur apponere clausulas consuetas.
49 Statuentes possunt contrauenire constitutioni propriæ.
50 Præbendę debent esse pares.
51 Redditus super abundantes, debent conuerti in prębendas nouissimorũ.
52 Consortes litis, qui dicantur.
53 Consors potest agere & excipere pro consorte sine mandato.
60 Coniunctus an agere possit pro coniuncto sine mandato.
61 Canonicus non potest agere pro canonico sine mandato.
64 Allegare exceptionem non sufficit, nisi allegata probentur.
65 Exceptio non est admittenda turpitudinem allegendo.
66 Præbenda vna an diuidi possit inter partes.
67 Protestatio an aliis nominibus nuncupetur.
68 Protestatio quid sit.
69 Protestatio quotuplex.
70 Protestatio, an tollatur per contrarium factum.
71 Protestatio contraria consecutiuis ad factum, valet, & actus vitiatur.
72 Protestatio testatoris, se non velle reuocare testamentum, non valet.
73 Protestatio contraria dependens a consensu duorum, non valet absque consensu alterius.
74 Protestatio clandestina nil operatur.
75 Protestatio contraria consecutiuis ad actum, dependentibus ex dispositione iuris non releuat protestantem nu. 77.
76 Dispensare an potuit Episcopus, quod constituti in sacris ducant vxorem.
78 Protestatio, qua vtuntur libellantes in fine libelli, nil operatur.
78 Protestatio qua vtuntur practitantes in productione testium vel instrumentorum, nil operatur.
80 Emphyteuta si alienet rem emphyteuticam, cum protestatione facta, talis protestatio non iuuat, nec excusat.
81 Protestatio hoc pacto fcã non valet, nolo bona mea gubernari per Epm.
82 Protestatio ingredientis religionem, non valet, si protestetur velle retinere proprium.
83 Protestatio contraria facto, in dependentibus a mera facultate protestantis valet.
84 Protestatio contraria facto in dependentibus a consensu duorum valet accedente alterius consensu.
85 Protestatio contraria facto, in dependentibus a voluntate protestantis, & alterius, tollitur per actum contrarium subsequentem.
86 Protestans per aliquem actum, quem faciet, non animo contrahendi matrimonium, si postea contrahat, valebit matrimonium.
87 Protestatio non valet contradicente domino.
88 Protestatio non valet, si quis dicat alteri, tu mentiris, saluo honore tuo.
89 Protestatio, qua vtuntur opponentes exceptionem alicuius criminis, cum protestatione, quod id non opponunt animo iniuriandi, sed pro suo tuendo, eos non releuat.
91 Protestatio fcã a puella quod nõ intẽdit renunciare hęreditati pñæ, valebit.
92 Protestans se metu & non sponte actum gerere, tenetur probare metum.
93 Protestatio facta a filia, quę metu reuerentiali protestata fuit renunciare hæreditati paternæ & maternæ, an teneatur probare metum.
94 Protestatio contraria pñsumptioni iuris & de iure, tollit ipsam præsumptionem sicut confessio.
96 Protestatio contraria facto multipliciter intelligibili, valet.
97 Protestatio respondentis libello animo non litem contestandi, impedit litis contestationem.
98 Protestatio petentis se mitti in possessionem auctoritate iudicis, saluo iure intrandi propria auctoritate, quid operetur.
99 Protestatio rei se opponentis, quod per actus, quos faciet in iudicio, non intendit in iudicem consentire, quid operatur.
101 Protestatio pcedens, an extendatur ad actũ, qui celebratur ex internallo.
106 Protestatio declaratoria animi, per quam nemo grauatur, non requirit præsentiam alicuius.
108 Protestatio declaratoria, per quam protestans exoneratur, & alius posset decipi seu lædi, debet fieri in præsentia illius, vel ei saltem intimari.
117 Protestatio coram quibus fieri debeat.
118 Actus veniat expediendus cum iudice, an cum parte.
119 Protestatio an fieri possit in præsentia partis.
120 Protestatio an sufficiat in præsentia procuratoris.
121 Intimatio reseruationis facta procuratori speciali, ad litigandum super beneficia, an faciat incidere dominum in pœnam.
122 Præsentia partis in casib. in quib. requiritur, an et illius consensus requiratur.
124 Tacens, vbi agitur de præiudicio illius, an habeatur pro consentiente.
130 Protestatio pensionis futura, an conseruet ius domini.
136 Protestatio an fieri possit per procuratorem.
148 Protestari an possit coniuncta persona pro coniuncta.
139 Protestatio an fieri possit per negotiorum gestorem.
142 Negotiorum gestor, qui incitat debitorem, an teneatur cauere de rato.
143 Protestatio an fieri debeat in scriptis.
144 Protestatio in quo loco fieri debeat.
145 Protestatio an fieri possit de nocte.
146 Protestatio an fieri possit tempore feriato.
148 Protestatio an debeat fieri ante actum, vel post.
149 Protestando an debeat exprimi causa.
150 Protestationi inhibitoria facta cũ cã iniuncta non tenetur pñstatus parere.
151 Protestatio fcã ex cã non verisimili, protestatus non est obligatus parere.
152 Protestationi inhibitorię factę ex vera causa non est parendum, nisi veritas causæ ostendatur per instrumenta.
155 Protestationi, ne fiat id quod prohibitus tenetur non facere, parendũ est.
157 Protestationi prohibitoria eius, quod prohibitus omittere non põt salua honestate, non teneatur prohibitus parere.
158 Protestationi inhibitoriæ factæ, ex iusta causa, de cuius veritate fit plena fides, parendum est.
160 Protestatio inhibitoria, facta cum expressione iustæ causæ de præterito constituit prohibitum in mala fide.
161 Protestatio facta laboratoribus conductis per alterum, ne ingrediantur agrum suum, an constituat eos in dolo.
162 Protestationi incitatoria, ut detur, vel fiat id, quod incitatus est obligatus, parendum est.
163 Emptori nõ sufficit denunciare litẽ fuisse motã, sed oportet quod emptor offe dat

dat emptori libellum, & citationem.

164 *Protestationi incitatoriæ, vt detur, vel fiat id, ad quod protestatus tenetur facta alicao, non est partudum.*

166 *Emptor tenetur denunciare venditori etiam scienti litem motam, alias nõ poterit agere de euictione.*

167 *Receptio alicuius in canonicum ultra numerum, frãgit numerum præbendarum.*

168 *Redditnum superexcrescentia, non frangit ipso iure numerum præbendarum.*

169 *Redditnum superexcrescentia, nunquid ipso iure rumpat matrimonium de certo numero.*

170 *Canonia, & præbenda quid differant.*

171 *Præbenda an sit ius spirituale, uel temporale.*

172 *Præbendam an habere possit laicus in ecclesia.*

173 *Præbenda cum confertur, an censeatur collatus canonicatus.*

174 *Renunciatio beneficij facta cum protestatione, quod alteri conferatur: an valeat.*

180 *An præsumatur sciens se posse compelli actum facere metu, ut compellatur, uel sponte.*

181 *Compromissum factum inter duos agnatos, non præsumitur factum metu statuti prohibentis fieri compromissum.*

182 *Acquisita per industriam, non sunt conuertenda in præbendas pro nouis canonicis.*

184 *Præbendis formatis & non formandis accrescit augmentum alluuionis.*

185 *Recipere aliquem canonicum ad uacaturam præbendam, est contra Concilium Lateranense.*

186 *Recepti ultra numerum canonicorum, habent omnia iure canoniæ.*

190 *Collatio præbendæ facta alteri lite pendente inter Capitulum, & nouiter receptum, non ualet.*

191 *Collatio præbendæ lite pendente, & alienatio possessionum, an ualeat.*

195 *Legatus non habet potestatem aduocandi causas ab ordinarijs.*

196 *Aduocatio causæ facta per Papam, operatur nullitatem postea gestorum per iudicem.*

198 *Auocasse censetur causam a manibus ordinarii Papa, eo ipso quòd causã alteri delegauit.*

199 *Processus super vna eademq; causa separatim factus, corã diuersis iudicibus parem iurisdictionem habentibus, an ualeat.*

Interpretatio c. cum M. Ferrariensis, De constitutionibus, Lib. 1. Decretal.

IN Dei nomine capio Hãc Decretalẽ, Cum M. Ferrariensis, sitam in tit. de Constitutionib. Quæ ſm Pan. hic, in princ. & col. 4. continet materiam protestationũ prolixam, subtilem, & periculosam, secundum Fel. col. 26 ꝓfundissimã. Et secundum Doc. materia huius cap. versatur in magno pelago, & secundum Barb. est famosa, vtilis, & subtilis. Diuidit communiter in tres partes, vt hic p Pan. Rursus prima subdiuiditur in tres particulas. In prima M. & socij, respondent statuto de certo numero canonicorum, vno modo. In secũda, quæ est ibi, Postmodum alio modo. In tertia, quæ est ibi: Et licet alio modo, concludendo fuisse denegatam sibi prouisionem præbendarum indebitè. Item secunda principalis subdiuiditur in tres partes. In prima, canonici rñdent primæ rõni allegatæ pro parte M. & sociorum. In secunda, quæ est ibi, Cum vna, rñdent secundæ rõni. In tertia, quæ est ibi, cumq. rñdent tertię rõni; concludẽdo iuridicè denegasse prouisionem facere de ꝑbenda dictis M. & socijs. Tertia ẽt pars principalis subdiuiditur in tres partes, ſm Io. And. & alios. Sed ego subdiuido in quinq. partes. In prima papa confutat primum fundũ capituli de confirmatione. In secũda ibi, & idem canonici, Papa tollit aliud fundamentum capituli de protestatione. In tertia ibi, antiquis, cãm determinat. In quarta ibi, ita ꝙ determinationem declarat. In quinta ibi, reuocatis, &c. mandat attenta lite pendente reuocari. Ad euidentiam præmitto duo. Primò, ꝙ in ecclesiis collegiatis uariæ hñr consuetudines circa determinationem canonicatuum, & præbendarum, de quibus hic p d. Ant. & per Pan. in c. dilectus filius, infra de ꝑb. & in tex. in c. ii de concessio. præb. lib 6. Secundo præmitto, ꝙ eo ipso, ꝙ quis hẽt canoniam, per ꝯñs & præbendam hr̃e dẽt, c. relatum, & c. dilectus, in fi. J. de pręben. & c. cum super, J. de concess. pręb. cum suis concordan. Nascitur. n. ꝑbenda ex canonia, vt dicetur inf. post gl. in verbo receperunt. & traditur per Hos. in summa, de præb. §. 1. per Mod. in rub. de præb. Nota primo iuxta ordinem literę ibi, cum M. Ferrarien. iuncta superscriptione,

1 ibi, Clugien. epõ ꝙ de iure isto † poterat committi cã ultra duas dietas extra diœcesim, etiam ꝙ actor & reus essent eiusdem fori. Ita no. istum tex. d. Anton & Mod. hic. Immo iure isto poterat committi extra prouinciam, ca. olim, inf. de iniu. secundum eos. Hodie vero seruari debet dispositio c. nonnulli. inf. de resc. & c. statutum. §. primo, eod. tit. in 6. Aduerte, quia illud notabile non uidetur bene colligi ex isto text. Nam, vt patet ex illis versibus, & inf. Resecata fuit series huius Decretal. Vnde non possumus arguere, quòd commissio huius causę fuerit facta episcopo Clugien. absque expressa derogatione, cum resecata fuerit forma commissionis, argumen. l. si is, qui testamentum. ff. de testam. & l. fin. ubi Bald. ff. de liber. & posthum. Secundo aduerte, dum dicunt, quòd isto iure poterat etiam committi causa extra prouinciam, per tex. in d. cap. olim. quia istud uidetur mihi contra tex. in cap. neminem. 3 q 6. & ibi expresse glo. not. illum text. ad hoc. Ad tex. in d. cap. olim, ubi populus Florentinus trahitur coram episcopo Bononien. potest responderi, quòd papa præsumitur habere scientiam, in qua prouincia sunt illæ ciuitates multum vulgares, & famosę; vnde simpliciter committendo causam in ciuitate tam vulgari, & famosa, extra prouinciam actoris & rei, uidetur derogare dispositioni d. cap. neminem. ita in propriis terminis respondet Fel. in cap fin. colum. 1. J. de iud. per vnum vulgarissimum dictum Bald. in l. a. in fina. C. quę sit long. consue. Quod ornat idem Fel. in cap. super literis, in versi. tertia regula, J. de rescr. & c. 1. in 3. amplia. de re iud. Considera tamen, ꝙ illa solutio non procederet, quando commissio fieret extra prouinciam, & ultra duas dietas. Nam tunc non sufficeret certa scientia, eo quia dispositio cap. nonnulli, habet clausulam derogatoriam ad futura rescripta. Ideo necessaria est specialis derogatio, secundum gloss. in l. 1. in verbo, relinquat, C. de pei. bono. subla. lib. x. c. porrecta, de confirma. un. vel inuti. Panormit. in d. ca. nonnulli, colum. 3. & ibi Fel. colum. 17. & per Curt. latè consil. 50. colum. 16. & consil. 66. columna secunda, & sequ. ¶ Not. secundo ibi, cum M. quòd in rescriptis sufficit exprimere primã

2 † literam nominis proprij. Ita notant Barb. & Moder. concordant plura iura, maximè tex. in cap. iu. P. & G. de offi. deleg. Ego credo, quòd istud notabile non benè probetur aliquo iure, ut supra dixi, fuit compilator operis, qui resecauit antiquas Decretales, ubi erant omnia extentè scripta, & solum apposuit primã literam, vt deduceret eas ad breuitatem ſm Ioan. And. supra in procemio, & in c. nobis, de iurepatr. Videtur tamen, quòd notabile sit in se verum, respectu nominis Imperatoris. Nã eius ęquiuocatio non vitiat rescriptum, cap. fin. inf. de rescri. Ratio est, quia ille, qui habet rescriptum penes se, ratione possessionis, præsumitur impetrasse, argu. glo. in l. fin. C. de pac. conuen. & eius, quod decidit Bald. in l. si qua per calumniam, in fine. C. de episcop. & cler. Quod dictum commendat, & exornat Fel. in cap. coram, colum. 3. de offic. delega. & in ea. 2. colum. 8. infra de test. De quo uide Rotam in titu. de rescr. decisi. 133. in nouis, quæ vult errorem nominis ĩret non uitiare rescriptum, si aliter fieri possit. ¶ An autem istud notabile procedat respectu reorum, contra quos fit impetratio? videtur, quòd sic per text. in capitulo cum in multis, de rescript. libro 6. Et ita tenet Specu. titu. de citatio. §. 1. versic. Quid si impetro. Quia spectat ad impetrantem declarare suum rescriptum ambiguum, sicut etiam spectat ad eum declarare suum libellum incertum, l. si quis intentione ambigua. ff. de iudic. ¶ An autem procedat istud notabile re-

3 spectu † iudicum, ut sufficiat exprimere primam literam nominum ipsorum delegatorum? Vin. & Comp. in dict. capitu. fin. uolunt, quod sic. Quia dicunt, quòd æquiuocatio delegatorum non vitiat rescriptum, sed impetrans declarabit, de quibus iudicibus rescriptum loquatur. sequitur Barb. hic. Vltra quem adde, quod gloss. in capitu. quoniam Abbas, de offic. deleg. in simili quęstione istud affirmare videtur. Sed isto ultimo casu teneo contrarium, quia non ualet rescriptum, per quod incerti iudices dantur, cap. ad hęc, infra de rescrip. Nec obst. quod incertitudo impetrantium non uitiat, quia talis incertitudo certificatur præsumptione iuris, ut supra dixi. Non obst. etiam, quod incertitudo reorum non uitiet rescriptum, quia talis incertitudo consistit in facto impetrantis: merito ad ipsum spectat declaratio, d. l. si quis intentione ambigua. Sed incertitudo delegatorũ procedit ex facto Papæ, seu principis: merito ad ipsum spectabit declaratio, & antea rescriptum nullum effectum habebit, capitul. inter alia, de senten. excommun. l. ex facto, ff. de vulga. & pupill. substit. Præterea sub tali æquiuoca impetratione iudicum, potest machinari fraus, non ita sub æquiuoca, & incerta impetratione, respectu eorum conueniendorum. Et quòd ad Papam, seu principem sit recurrendum, tenent Panormitan. & alij *communiter* in d. ca. quoniam Abbas. Card. in clemen. & si principalis, in 4. q. de rescript. ¶ Vltimo adde, quod hodie secundum

4 consuetudinem Romanæ curiæ nomina † reorum possunt scribi abbreuiatè per vnam literam, sed nomina impetrantium debent scribi extensè; & prima litera debet esse capitanea, & grossa, secundum Arch. in summa. 25. quæst. 2. & Specu. tit. de rescr. c. præsentia, §. primo igitur, versi. & quoniam ex forma. & hoc ut tollatur falsitas, quæ fieri posset, argu. text. in l. 2. §. pen. C. de veter. iur. enucl. Et generaliter euitanda est periculosa breuiatura, secundum Fel. in cap. 1. col. 5. de fid. instr. ubi quærit, an uitiet instrumentum, de quo etiam per Alex. in consi. 152. lib. 2. ¶ Nõ. tertio ibi Ferrariensis, ſm expositionem Doctorum, quod ide

est

5 est dicere. } Ferrariensis, quod de Ferraria. ad idem tex. in l. sed
& repræsentari, §. amplius, versicu. apud Comauenses, idest de Co-
mauensi, ff. de excus. tuto. & in l. prima. ff. ad municip. ubi Campa
nus, idem importat, quod de Campania, l. prima, C. ad municip.
& orig. libr. 10. vbi Bartol. idem dicit esse Perusinum, quod de
Perusio. & ibi Ang. infert ad quæst. si sint concessę repręsaliæ cō
tra Auenionenses, non poterunt capi hic habitantes, qui non
sunt de Auenione, de qua quæstio, uideatis Barto. in tractatu te
pręsaliarum, in 2. quęstio. 7. quæstio. princ. Et latius per Alexan.
6 & Mod. in rub. ff. solu. matrimo. † Scias etiam, quòd ciuitas Fer
rariæ est de patrimonio beati Petri, secundum gloss. in Authen.
vt eccle. Roma. cen. annor. gaud. ad fin. in versicu. Petri. quam ad
hoc ponderant Alexand. consi. 67. Consideratis his colum. fina.
libro 1. & Barb. hic. nescio autem, an Iurisconsultus in l. defun-
cta, ff. de vsufruct. faciens mentionem de agro Ferrariorum, in-
tellexerit de agro Ferrariensi. Hæc ciuitas inter cætera ornamē-
ta, decoratur scientia, doctrina, & copia Felini Sandei, qui ex
Ferraria originem traxit, ut ipse attestatur in capi. Rodulphus.
colum. 9. infra de rescript. & etiam canonicus erat huius eccle-
siæ, ut ipse asserit in princip. Nota quarto ibi, pro se, & socijs,
7 quod ista dictio, pro, † exponitur aliquando, i. nomine. Vnde
idem est dicere, agit pro se, & socijs, quod nomine suo, & so-
ciorum. Ad idem tex. in cap. sua, de appellat. in l. fideicommissa.
§. interdum, ff. de lega. 3. in l. dominus Sticho, ff. de pecul. legat.
cum alijs concord. quę possunt adduci. Et tripliciter dicitur quis
pro alio agere, ut per Salyc. in l. secunda. in princip. C. qui accu-
sar. non poss. Et ex hac expositione potest inferri ad quæstio-
nem. Aliquis recepit a te mille pro Titio, an ex tali receptione
oriatur actio Titio? de qua quęstio. per Cor. consi. 169. Licet in
hac, lib. primo. Et idem est dicere promitto pro tali, quod nomi
ne talis, ut not. in l. si insulam, ff. de verborum oblig. Cor. consil.
177. In hac re, colum. 3. libro secundo. Aliquando tamen dictio,
pro, exponitur, idest loco, l. soluitur, §. penultim. vbi gloss. ff. qui
bus mod. pig. vel hypo. soluitur. Aliquando impropriętatem de
monstrat, l. prima, ff. de suis, & leg. in principio, ibi, sed hos quo-
que pro intestatis habere conuenit. & ibi Bartol. & l. 2. ff. de eo,
qui pro tuto. Aliquando ordinem, & distinctionem persona-
rum designat, vt auus, & proauus: nepos, & pronepos. Bartol. in
l. Gallus, §. instituens, & Ias. columna 3 ff. de liber. & posthum.
Aliquando importat causam fina. vt si dixero, lego decem pro
alimentis, idest causa alimentorum, leg. penulti. §. final ff de ali-
men. lega. Per quem text. ualde dubito de eo, quod decidit Cor
ne. consil. 187. Circa hanc consultationem, columna penul. lib.
secundo. vbi decidit, quòd si testator dederit uxori usufructua-
riæ facultatem alienandi res hęreditarias pro necessitatib. suis,
quod illa poterit alienare dato quod nō egeat, quia dictio, pro,
facit modum, & non conditionem, secundum Bartol. in leg. qui
bus diebus, §. Termilius, ff. de condit. & demonstra. vnde satis est,
quod vxor alienet, vt sibi prouideat pro uictu, & vestitu, licet
possit sibi aliunde prouidere. Illa decisio non videtur vera, quia
illa dictio, pro necessitatibus, debet intelligi, idest causa necessi-
tatis. Pręterea, esto quòd importaret modum, non tamen for-
maliter, prout noluit testator, impletur modus, si alienatio fiat
pro victu, & vestitu, de quo poterat sibi aliunde prouidere, a-
lioquin dicendum esset, quod uxori simpliciter fuerit concessa
alienandi facultas. Quam certè facultatem, noluit testator con-
cedere, sed solum in casu necessitatis. Reperio etiam Deci. con-
silio quadragesimosexto. Viso puncto, dicentem quod dictio,
pro, importat causam finalem, si adijciatur causę de futuro, ut
in dicta l. penultima. secus si adijciatur causæ de prætetito, quia
tunc etiam quod talis causa non sit vera, tamen dispositio suste-
netur, eo, quia talis causa non dicitur fina. Et infert propterea,
quod si testator prælegauerit fundum alicui pro compensatio
ne centum aureorum, quos alius cohęres habuit super monte
salis, quod tale pręlegatum debebitur, etiam quòd alius nihil ha
buerit, per text. in leg. si ita legatum, 1. & leg. demonstratio, §.
quod autem, ff. de conditione, & demonstratione. Aliquando si
gnificat modum, leg. Lucius, 2. § a te peto, ff. de leg. secundo. vbi
Bartol. infert ad quæstionem. An legatum factum alicui pro
passagio terrę Sanctę, debeatur statim pręstita cautione de mo
do implendo, an debeat expectari quando fiet transitus genera-
lis? de qua q. per Imo. consilio 113. columna penult. & similem
quæstionem format Corne. consilio trigesimosecundo. Licet,
colum. 3. libr. quarto. vbi vult legatum factum pro dote, deberi
statim. Habet & ista dictio, pro, alias significationes, de quibus
per Archid. in capitu. Agatho, 64. distinctio. & per Alber. in Di-
ctionario. versic. pro. Not. quinto ex eiusdem verbis, iuncta glos.
quod agens pro tali, si sit procurator, intelligitur agere procura
8 torio † nomine, licèt non exprimatur nomen officij. ad idem fa
cit text. in leg. post mortem, § fina. ff. quando ex fac. tuto. de quo
dic, ut per Barto. in l. prima, §. nunciatio, ff. de noui oper. nunc.
& in l. qui in aliena, §. si is qui, ff. de acquirend. hæredita. ¶ Not.
9 sexto ibi, & socij, quod consortes † eiusdem litis, dicuntur so-
cij, propter communem litem, sic & ementes rem commu-
ni nomine dicuntur socij, secundum Barto. in l. Titium & Me
uium, § altero, ff de administra. tuto. & in l. 2. §. s. communi di
uidun. ita not. Deci. hic intelligens istud esse verum impro-
priè, vel propriè, si sit actum, quod ementes rem communi no
mine sint socij, vt per Aret. in l. ex duobus, 2. colum. 7. & seq.
ff. de duob. reis. Roma. consil. 291. in primo dubio. Propriè au-
tem non dicuntur socij, §. item si inter aliquos, Institu. de obli
ga. quæ ex qua. contra. l. vt sit, ff. pro socio. tradit Alex. consil.
40. Prospectis verbis, ad fin. libr. 2. ¶ Tu vero considera, quod
istud notabile non videtur bene colligi ex isto tex. quia appel-
lantur hic socij, non propter litis consortium, sed propter con
canonicatus. dicuntur enim concanonici inter se socij, capitu.
cum R. canonicus, inf. de offic. delegat. Circa ista verba, pro se,
& socijs: Aduerte etiam, quia videtur quod male ageret M.
pro se, id est, nomine suo, quia prælatus siue agat petitorio,
10 siue possessorio, debet agere nomine ecclesiæ, † non nomine
proprio, c. querelam, J. de elect. c. primo, de cau. poss. & propri.
tradunt Doct. in c. fi. ne pl. vi. suas. Præceptor meus respōdebat,
aliud in prælato habente administrationem, quia is agit nomi-
ne ecclesiæ, aliud in canonicis, qui non habent administratio-
nem, vt no. in c. requisisti, maxime per Panor. insr. de test. & in
d. c. fin. Sed ista solutio potius auget difficultatem. Nam si ha-
bens administrationem non potest agere nomine proprio, mi
nus aget, qui nullam administrationem habet, argumen. auth.
multo magis. C. de sacrosan. eccle. ¶ Vnde ego respondeo ex
doctrina Pan. in c. literæ. inf. de dila. q si agant pro iurib. parti
cularibus competentibus ecclesiæ, tunc procedit contrarium.
Si vero agatur pro iuribus competentibus ipsi pręlato, & tunc
agitur nomine proprio ipsius prælati, capitu. cum venerabilis,
c. cōstitutus, de reli. domi. Et ita loquitur iste text. nam hic age-
11 bat M. ut pferretur pbenda sibi debita. ¶ † Not. vij. ibi, canonici
Ferra. statuerunt. Quod uerbum, canonici, indefinite prola-
tum, idem importat, quod capitulum. Et probatur clarius, si
iungatur istud principium cum ver. verum, in fi. ibi, contra capi
tuli constitutionem. Ad idem in c. cum omnes. in ver. Tractētes
canonici, & in c. cum accessissent. & vtrobiq; Barb. sup. eod. &
tex. in c. si canonici, vbi glo. ff. de offi. ordin. & in capitu. ad deci
mas, de restit. spolia lib. 6. & in c. cum ecclesia Vulterana, de ele.
& in c. cum ecclesia Sutrina, inf. de cau. pos. & propr. & in l. Lo-
cib. ff. de reb. dub. ¶ Contra istud notabile adducitur deci.
gloss. in capitu. requisisti, infr. de testibus. quę vult, quod legatū
factum canonicis, non intelligatur factum ecclesię. Barb. re-
spondet, quod illa decisio non est uera per pręd cta, maxi-
me per textum, in d. l. ciuibus. Sed tu dic, quod illa gloss. bene
loquitur, quia ibi non quęritur, an legatum factum cano-
nicis dicatur factum capitulo, sed an dicatur factum ecclesię, &
deciditur quod non, quia esto quod uerbum, canonicis,
indefinite prolatum comprehendat capitulum, quod re-
pręsentatur ex canonicis, non tamen potest comprehendi ec-
clesia, quæ ex solis canonicis non constituitur, capitulo per ex
ceptionem, de priuileg. in vi. & ita respondet ibi Panormita.
¶ Secundo obstat decisio Oldra. consil. 100. incipien. In exe-
cutione, quę vult, quod instrumentum syndicatus, in quo asseri
tur canonicos constituisse talem syndicum, non probare, quod
capitulum constituent; & istud etiam sensit Spec. titu. de syn-
dico, § 1. versicu. porro, & sequen. Ad istud dictum respon-
dent aliqui, quod non est uerum, per pręd cta, & illud impu-
gnat Lap. in d. cap. ad decimas, & Gemi. in d. capitu. si canonici.
¶ Sed credo, q istud dictum sit verissimum, & illud approbant
Card. & Panormita. in cap. 2. de coniug. lepro. vbi Panormita.
concludit, quod indefinita prolata per nomina singularia non
ęquipollet uniuersali per dictum Oldra. in dicto consilio. 100.
Sequuntur etiam Archidiac. & Imo. in cap. quanto, de his, quę
fi. a prela. Alexandr. in l. rescriptum, ff. de pact. & consil. 68 Vi-
so & dudum discusso, col. 3. lib. 2. & consi. 193. eod. lib. consi. 10.
Visis elegantissimis, colum. 2. lib. 1. Ad iura pręallegata, quę fa-
ciunt in contrarium, & ad regulam, q indefinita ęquipollet
vniuersali, l. si pluribus, ff de leg. 2. & capitu. quia circa, inf. de
priuileg. respondet Ale. in locis pręalleg. q nō procedunt in mā
probatoria, quia probatio debet concludere per necesse, cap. in
pręsentia, inf. de prob. l. non hoc, C. unde legi. Indefinita autem
concludit per necesse, cum possit in duobus uerificari, l. ubi nu
merus. ff. de testi. l. inter illam, §. fi. ff. de uerb. sig. & ita ēt rūdet
Fel. in c. cum oēs, col. 15. & eo. Cor cons. 224. Cōsiderata forma,
col. 7. lib. 4. & uide ad istud dictū Fel. in c. auditis, col. 11. inf. de re
scri. Aliter ēt rūdet Barb. hic: sed eius rūsio nō placet, qa cōsti-
tutio syndici, est actus cōueniens soli uniuersitati, ideo tenenda
pręcedens solutio. ¶ Octauo no. ibi, eo amplius, q ista dictio,
12 † eo amplius, est repetitiua secundum Barb. hic. Sed hoc mala
probatur hic, quia ex alijs uerbis, uidelicet ex uerbo, augmen-
tarent, colligitur repetitio, unde dic, Aut uerbum, eo amplius,
refertur ad actum, & actum repetit. Aut ad rem, & tunc repe-
ut rem

fertur ad actum & actū repetit. Aut ad rem, & tunc repetit rē,
13 ad quā refertur, l. ſi ſeruus, §. ſi ita ſcriptum, ff. de leg. 1. † Nono
not. ibi augmentarent, ꝙ ad diminutionē ꝯcurrentium ad par-
tes ſequitur augmentatio portionis aliorū, facit C. qñ non pet.
par. in rubro & nigro, & dicit d. Ant. hic, ꝙ ad diminutionem
Doctorum legentium ſequitur augmentatio ſcholarium, aliis
legentib. & augmentatio honoris alii ſuperſtitib. vñ dr ꝙ di-
gnitas doctoreꝫ vileſcit in turba, ſm Pan. in c. 1. ℈. de priuileg. fa-
cit tex. in c. legitimus, 93. diſt. Decimo nota ibi, quo prouentus,
14 ꝙ redditus † & prouentus idem important. Amplior tñ eſt ho
15 rum verborū † ſignificatio huius verbi, fructus, q2 oīs fructus,
eſt in redditu, ſed non ꝯuertitur: q2 partus ancillę eſt in redditu,
ſed non in fructu, § in pecudū, Inſt. de rerum diui. gl. in c. gñali,
de elec. lib. 6. & in cle. 1. in verb. fructum, de re. ec. non alie. Bert.
in tract. de gab. in 2. q. 5. partis. Barto in l. ſui dt Trebatiani, ff. de
16 vſufru. leg. No. ibi ꝙ appe. † prouentuum, non veniunt diſtribu-
tiones quotidianę, c. licet, ℈. de ꝑben. Vndecimo no. ibi, in uſus
17 cederet paucorū, ꝙ canonici dñr vſurarii, † & non vſufructua-
rii ſuarū ꝑbendarum, & ſic eſt hic tex. ꝑ gl. in c. ſi ingl ſtuatur,
℈. de pign. & ibi Pan. adducit tres alias gl. & ex hoc iuſtificatur
dictum Arch. in c. 1. 44. diſt. ꝙ clericus, qui victu uictuu & veſti
18 tunt † conſumit fructus eccleſiæ in malos vius, tenetur ad reſti
tutionē illorum tanq̄ fur, & ſequitur Fel. in c. poſtulaſti, col. 8.
℈. tit. 1. & ad illius ornatum multa pulchra cōgeſſit Soc. conſil.
32 col. 2 in 1. par. & vide tex. in c. clericus, in fin. 12 q. 1. vbi inquit
Hier. & victu, & ueſtitu contentus ero, nudam crucē nudus ſe-
quar. Et pro dicto Archid. adduco tex. in c. qđ ſicut, ℈. de elect.
An aūt aliud notabile ſit ſimplr uerū, uideatis gl. diſtinguentē,
& ibi Gemi. in c. fi. de offi. ordi. lib. 6. Pan. in c. cū eſſes, de teſt. la-
tiſſime Barb. in c. fi. ℈. de pe. cler. Duodecimo no. ibi, paucorū,
ꝙ 14. dñt pauci. An hoc ſit verū, uide gl. in c. latores, ℈. de cle. ex-
com miniſt. Quæ vult, ꝙ reſpectiue ꝑñt dici qñq; pauci, quan-
19 doque multi. Decimotertio no. ꝙ dictio, † ꝑter, ſtat incluſiue,
ad idem tex. in c. ꝓuideas, & ibi no. Abb. ℈. de offi. vica. l. Seio, §.
vxon. ff. de annu. leg. Qñq; tñ ſtat excluſiue, ut in c. tua nobis, de
deci. & in c. cum dilectus, de relig. domibus, & in l. namquod,
§. fi. ff. de penu leg. l. cum ex filio, §. fi. ff. de vulga. & pup. & alibi
ſępe. Pro concordia diſtingue, Aut dictio, pręter appoſita in af-
firmatiua, adiicitur alicui, quod eſt de genere pręcedentium, &
tunc excludit. Aut adiicitur alicui, qđ eſt alterius gñis a ꝑceden-
tibus & tūc includit, & ponitur pro vltra, vt hic. Ita diſtinguit
Bar. in l. 1. in fi. ff. de pig. actio. Sequiť Car. in cle. 1. in 1. oppo. & ibi
aſſignat rationem, de ſumma Trinitate, & fide catho. Et illa fa
ciunt ad quęſt. Papa conceſſit tibi, ꝙ præter obtenta poſſis bene
ficiū aliud libere recipere, & licite retinere. An videatur diſpen-
ſatum etiam ſuper obtentis? Ex præmiſſis videtur ꝙ ſic. Quia
dictio, pręter, adiicitur his, quę ſunt de contentis ſub genere
eius, cui adiicitur. Contrarium decidit Inno. in c. dudum, 2. in
fi. ℈. de elec. ſequitur Archidiac. in c. Ebron, 13. q. 2. non tamen
reſpondent ad rationem pręedictam, reperio, quod Ludo. Ro.
conſi. 318. inci. Præſens conſultatio. vbi melius declarat natu-
ram huius dictionis, præter, q̄ alius, quem viderim. Reſpōdet,
ꝙ iſto caſu non includit diſpenſationem, quia ſumus in mate-
ria odioſa. Si n. includeret, inſurgeret diſpenſatio legi odioſa,
c. 1. de filiis presby. lib. 6. No. 14. ibi, contra antiquam conſuetudi
20 nem, ſecundum Pan. ꝙ legitima † cauſa reſtringēdorum om-
nium canonicatuum, & præbendarum eſt, quādo redditus ec-
cle. non ſufficiunt ad ſuſtentandum congrue canonicos. Com-
probat Pan. per tria. Primo per tex. in c. 1. ℈. de institu. & in c. 1.
§. 1. de ſta. reg. lib. 6. vbi tot ſunt in eccleſia inſtituendi quot poſ-
ſunt congrue ex redditu ſuſtentari. Secundo per ea, quæ dicit ſ.
in pręcedenti, vbi tenuit, ꝙ ex cauſa Epiſcopus pōt cum Capi-
tulo augere numerum canonicorum contra ſtatutum iuratū,
ergo eo modo poterit ex cauſa minuere. Item dicitur in c. prę
cedenti, ꝙ ex cauſa poteſt Epiſcopus cum Capitulo ſupprime
re vnam dignitatem: ergo etiam poterit ſupprimere vnā, ſeu
plures pręebendas. Tertio comprobat ratione: quia eſſet dede-
cus eccleſię, ꝙ canonici non poſſent congrue ſuſtētari. Aduer
te circa illud notabile ad tria. Primo, ꝙ non videtur bene pro-
bari in textu noſtro, quia hic non apparet, ꝙ redditus non ſuffi
cerent, imò M. & ſocii aſſerebant ſuppreſſionem pręebendarū
fuiſſe factam, ut augmentarent ſuas pręebendas, &c. Item vide-
tur probari contrarium, quia vltra ꝙ ex redditibus præbenda-
rum ſuppreſſarum augmentarunt antiqui canonici ſuas præbē
das, etiam aliquid addiderunt communi menſę. Saluando Pa-
nor. poteſt dici, ꝙ ex quo præſupponitur in tex ſtatutum vale-
re, neceſſario dicendum uidetur, quòd redditus non ſufficie-
bant, alias ſtatutum capituli non valuiſſet, clementina ne in
agro, §. ad hęc, de ſtatu. monach. Secundo aduerte, quia non
videtur uerum, quod Epiſcopus cum conſenſu Capituli poſ-
ſit reſtringere numerum præbendarum, quia in facto pro-
prio non poteſt auctoritatem interponere, clementi. ſecun-
da, de rebus eccleſiæ non alienand. Soluit præceptor meus,
quod non auctorizabat in facto Capituli, ſed ſingulorum, &
aliud ſinguli, aliud uniuerſi, l. ſed ſi hac, § qui manumittunt,
ff. de in ius voc. Iſta ſolutio vř applaudere, ſed non euacuat diſ-
ficultatem, quia Capitulum hic ēt attribuit aliquid cōi men-
ſæ, & ſic non debuit nec Eps, nec Capitulū poſſe auctorizare,
d. cle. 2. Credo igitur poſſe dici, ꝙ nec capitulū, nec Eps, poſſit au
ctorizare in facto proprio ad præiudicium tertii, ita loquitur
tex. in cle. 2. Sed in his, quę dependent a uoluntate capi. tantum
vt condere ſtatuta ſuæ eccleſię, bene poſſunt, vt hic: alias ſeque
retur, ꝙ nulla ciuitas poſſet ſtatuere aliquid circa adminiſtra-
tionem rerum ſuarum ꝯ l. oēs populi, ff. de iuſt. & iure & de de
cre. ab ord. fa. per totum. Tertio aduerte in quantum Pan. dicit
tot eſſe in eccleſia inſtituendos, quot pſſit congrue viuere ex
redditibus eccleſiæ, quia male loquitur ſecundum Dec. debuit
enim dicere ſine pecunia, vt dicunt iura allegata per ipſum in
21 d. capi. 1. & in d. §. 1. eſt enim aliud viuere † congrue, aliud ſine
penuria, ſecundum glo. in d. § 1. quæ dicit, ꝙ aliqui cum 25. du-
catis viuent ſine penuria, aliqui tamen non poterunt viuere cō
mode cū centum. Tu dicas, ꝙ Pan. non dicit commode uiuere
ſed cōgrue. Arbitror enim idem eſſe viuere congruenter ſiue
competenter, vt dicitur in tex. noſtro, & ſine penuria, ut dicitur
in d. cap. 1. & habere neceſſaria, ut dicitur in cap. Epiſcopus, &
in cap. cum ſecundum, de præbend. Aliud uero eſſe ſine penu-
ria viuere, illud commode, vt dicit gloſſ. in d. §. 1. Quod probo,
competentia, & congruentia ſunt de neceſſariis, non ſic cum-
moditas. ſi enim homo non habeat alimenta competentia, &
congruentia, faciliter poteſt mori: non ſic ſi non habeat ali-
menta ad ſuum commodum hinc dicimus, quod qui vult unū,
vult omne neceſſarium ad illud, c. præterea, inſ. de off. deleg. l.
2. ff. de iu. om. iu. Non tamen videtur uelle omne, quod ſit cō-
modum ad illud, ſecundum glo. in c. ſolet, & ibi Gemi. de ſen-
ten. excommuic. libr. 6 & probatur in l. fin. ff. ſi vſusfru. peta.
Quintodecimo nota ex eiſdem uerbis ſecundum Panor. quod
22 ualet ſtatutum capituli, † priuatæ utilitatis nutritiuum, contra
antiquam conſuetudinem fouentem publicam utilitatem,
quando ſubeſt rationabilis cauſa ſic ſtatuendi. Cōprobat Abb.
per rationem capitu. non debet, de conſangui. & hoc compro
bant Mod. per text. in l. ſi nomine, ff. mand. per quem Bald. in l.
omnes populi, ff. de iuſt. & iur. Abba. in capitu. at ſi clerici, §. de
adulte. colum. 5. inf. de iudic. uolunt, quòd Epiſcopus ex cauſa
poſſit ſtatuere contra ius. Tu poſſes confirmare ex his, quæ ſcri
bit Fely. in c. 1. col. 12. in 6 fallen. ſup. eo. Sed aduerte, quia Pano.
vř ꝯtius his, quæ ſtatim dicit in præcedenti notabili, ibi. n. dicit
ꝙ illud ſtatutum reſtrictiuum numeri præbendarum concer-
nit utilitatem eccleſię: hic uero dicit, ꝙ concernit utilitatem pri
uatam. Quidam ſaluant ꝙ Pano. hic loquatur principaliter, ibi
ſecundario, id eſt, ꝙ principaliter uelit, ꝙ contineat utilitatem
priuatā, ſecundario honorem etiam ecc. ne canonici habeant
mendicare in opprobrium eccleſiæ. Conſidera, ꝙ iſta ſolutio
non bene ſaluat Pan. a ꝯrietate, quia Pan. in hoc vult duo; & ꝙ
iſtud ſtatutum cōcernat priuatā utilitatem, & ꝙ ſit ꝯ ꝯſuetudi-
nem fouentem publicam vtilitatem: ibi autem vult totum op-
poſitum. ¶ Vnde credo, ꝙ debemus dicere, quòd Pano hic lo-
quatur ſecundario, & non principaliter, nam tale ſtatutum fit,
ſeu fieri debet principaliter propter publicam utilitatem, ne ec
cleſiæ inferatur opprobrium, & ne in futurum non inuenian-
tur, qui velint eccleſiæ deſeruire, vt dixit tex. in c. 1. de præben.
lib. 6. & in cle. 1. de iurepatr. Et dum Pan. dicit, ꝙ eſt ꝯ conſuetu
dinem fouentem publicam vtilitatem, debet intelligi apparen
ter, ſed non vere. Nam ſi redditus non ſufficiant, talis conſue-
tudo vere non fouet publicam vtilitatem per prædicta. ¶ De-
23 cimoſexto no. ibi, poſtmodum ꝙ dictio, † poſtmodum, deno
tat interuallum magnum vel modicum, ſm ſubiectam mate-
riam, facit l. 2. ff. de cuſto. reo. & text. in cap. 2. de conſt. lib. 6. vbi
Gem. & alii tradunt, Bart. & Legiſtæ in l. ſtuctns, ff. ſolu. matr.
¶ Decimoſeptimo nota ibi, voluntarie, a cōtrario ſenſu, quod
non dicit contrauenire ſtatuto, qui contrauenit ex neceſſitate.
24 Comprobat do. Anto. per id, qđ dixit gl. in c. pro illorum, ℈. de
præben. Et eſt regula ce, ꝙ non dicitur iuri contrauenire, qui fa-
cit actum ex neceſſitate, c. licet, inſi. de fer. l. Cæſar, ff. de publica.
traditur per Iaſ. & Mod. in l. fi. colu. pen. C. de teſta. ¶ Decimo-
25 octauo no. ibi receperunt, ꝙ canonici † dicuntur recipi, & non
eligi, c. cum cui, c. cum in aliis, de præb. lib. 6. Ideo iura loquen-
tia de electione, ſeu de beneficiis electiuis, non habent locum
in canonicatu, ſecundum Cardi. conſi. 103. Diſcutiam præmiſ
ſa ¶ Quis autem ſit modus recipiendi al. quem in canonicum,
declarat Felin cap. ad audiendum, 2. col. 8 de reſcrip. Fed. de Se
nis conſil. 151. cum Senenſis eccleſia. ¶ An autem in receptio-
ne in canonicum ſint citandi abſentes? dic, ꝙ ſic in receptione
iuris non in receptione facti. Gemi. conſi. 24 column. 2. in fin.
Large tamen etiam canonici dicuntur eligi, capit. tuæ, ℈. de ꝑæ
ben. Et ſi uis ſcire, quæ dicantur beneficia electiua, vide Feli. in
cap. in noſtra, corolla. 31. & ſeq. inſ. de reſcript. ubi in ſpecie lo-
quitur de canonicatibus, dicens non dici beneficia electiua, ni
ſi de conſuetudine Capitulum eligat, & Epiſcopus confirmet,
vt

vt in ecclesia Ferrarien. Decimonono nota ibi, nullis præbendis assignatis eisdem, quod potest esse canonicus sine præbenda.
26 † Hinc est, quod collato canonicatu, non dicitur collata præbenda, cap. cũ te, vbi d. Ant. & alii, J. de rescri. Hinc est, quod per collationem canonicatus, non dicitur habere ius in præbenda, sed ad præbendã, c pe, de præben. in sexto. Imo potest esse canonicatus sine iure canoniæ, declarando vt per Panor. in cap. dilectus filius, i. inf. de præben. Et canonicus sine prębenda non dicitur habere beneficium. Et sic præbenda potius dicitur beneficium, quam canonicatus, c. in nostra, & ibi Panor. in 2. notab. J. de rescrip. Et talis canonicus sine præbenda, dicitur canonicus in herba, secundum Io. An. in d. c. dilectus. Et tale nomen canonici, dicitur inane & uanum, secundum Pet. de Anch. in c. eum cui, de præben. in 6. Nam si re priuatis, cur nomen habere meretis, l. uni. C. de nu. iu. Quin. tol. non tamen ex toto potest dici uanum nomen, quia habet interim distributiones quotidianas, d. c. dilectus. Intellige tamen respectu præsentis temporis, sed respectu futuri non potest esse canonicus sine præbenda, i. sine expectatione præbendæ, capit. relatum, infra de præbend. Et sic debet intelligi glo. in ca. 1. in verbo receperit, de cleri. non residen. in 6. Sic enim potest quis habere præbendam sine canonicatu, ut si conferatur laico, prout fieri potest, c. in ecclesia, J. de insti. uel epo non canonico, ca. cum in ecclesiæ, de præben. in 6. & latius dicam de ista materia J. post gl. Vigesimo nota ibi, ex aduerso suū propositum, secun-
27 dum Bald. quod reus † ita dicitur proponere, sicut actor. Et sic non est necesse, quod reus dicat, excipio. Imo sufficit reo narrare factum, ex quo resultet exceptio, quia iudex ex officio tenetur eum absoluere, l. fi. C. de pet. hær. Bar. in l. 1. q. 3. ff. de excep. Feli. in rub. de excep. col. 11. & in c. pastoralis, col. 4. eo. tit. Sed Barb. hic dicit se credere, quod uerbum, proponere, proprie est actoris, c. ex parte M. de rest. spo. ubi dicitur simpliciter, quod fuit propositum. Nõ ob. iste tex. quia nõ dicit, quod fuerit propositum simpliciter, sed ex aduerso, prout etiam dicit tex. in c. bonæ, 2. J. de postula. præla. & alibi dicitur, excipiendo proposuit in c. dilectus filius, l. Saracenus, J. de rescrip. Sed si considerabis istud verbum ex aduerso, non ostendit concludẽter quod verbum, propositum, sit improprie.
28 Vigesimoprimo no. ibi, protectionis, &c. quod confirmatio † appellatur protectio, & de virtute huius uerbi, protectio, ponit Pan. in c. accepimus. J. de priui. Bart. in procemio ff. or. Et quid importẽt ista uerba, committo me protectioni superioris, habetur per Pan. in c. ad audientiam, de app. Soc consil. 7. col. 2. in 1. parte. Are. consi. 15. col. 2. & seq. Vigesimosecundo not. ibi, idẽ
29 ad instantiam, secundũ Fel. post d. Ant. quod tñ est dicere, ad † instantiam, quantum ad petitionem, seu preces, quod dicit notãdũ pro instris, & actis, in quibus dicitur, ad instantiam talis dedit, & promisit, &c. Sed Barb. vult, quod in isto tex. probetur quod differãt. Quia ponuntur hic ut diuersa ista uerba, ad instantiã, & alia, ad preces: alias si diceremus idem importare, essent superflua, contra ca. si Romanorum, 19. dist. Sed ista ponderatio non est Doctorea, quia uerba, ad instantiam, ponuntur ad determinationẽ verbi Epi, & sic ad diuersa, et si idem significant. Est bene uerum quod uerbũ, instantia, demonstrat maiorẽ solicitudinẽ, quam uerbũ, petitio, ele. quis, de app. c. cũ inter R. in uer. cum instantia postulantẽ, J. de
30 elect. Vigesimotertio no. secundum Pan quod preces † non inducunt simoniam, concor. c. si motu proprio, de præben. lib. 6. ca. tua nos, J. de simo. Rõ est, quia perdere uerba, nihil est, secundum glo. in c. quibusdam, i. q. 1. Intellige et in precibus porrectis pro seipso, quia qui epatũ desiderat, bonũ opus desiderat, c. qui epatũ, 8. q. 1. Secũdo intellige et in precibus porrectis pro consanguineo, secundũ glo. in c. Moyses, 8. q. 1. Hinc est, quod ualet collatio bñficii facta nepoti, c. tuã, ubi Abb. J. de eta. & qual. Imo ualet collatio facta proprio filio, secundum Pan. in c. quia clerici, J. de tntepat. pp gl. ibi, quæ vult prem posse priuare filiũ, sequitur Pan. cõs. 96. in 1 pat. Imo data paritate, tenet collator potius prouidere suis, quam extraneis, ca. non satis, 86 dist. Tertio intellige et in precibus porrectis pro sacris ordinibus, & sic in prohibitis, quia simoniacis, c. latorẽ, 1. q. 1. Limita primo, ut procedat in precibus spũalibus, i. quæ fiũt habito respectu ad Dei obsequium, & ad merita promouen-
31 di: secus in precibus † carnalibus, i. qui porriguntur affectione carnali, ut puta rõne solius amicitiæ, consanguinitatis, aut lucri gratia, secundum gl. in c. tuam, & ibi latè Pan, J. de æta. & quali. & glo. in c. ordinationes, i. q. j. quam uoluit allegare Pan. hic, licet corruptè alleget gl. in c. sunt nonnulli, 1. q. 1. unde si preces porrigantur pro indigno, & ille promoueat, contrahitur simonia, d. c. quibusdam, in fi. Et ex hoc declaratur gl. in c. peruenit, 1. q. 3. quæ dicit, quod magis peccat, qui confert beneficium nepoti, quam extraneo. Et quod prælati sunt cæci erga nepotes. dẽt enim intelligi, quando conferunt indignis, & de istis loquitur Host. in Summa, de simo §. qualiter. qui dicit, quod aliquando prælatus committit nepotulo decem milia aĩarũ, cui non committeret duos porcos.
32 † Secundo limito, nisi precator agat ex precibus se obligare collatori, uel ei remittere et obsonem ad antidota, secundum Pan. & alios, in d. c. tuã. & ratio est, quia tũc dicitur interueniente pecunia, siue aliud sit, quod induce simoniã. Et si præsẽtet pro indigno, 1. q. 5. c. fi. & d. c. sunt nonnulli, & c. tua, de simo. Et ita etiã tenuit gl. in d. c. quibusdam. Et quod obso antidoralis inducat simoniã, firmat Fel. in c. ad audientiam, 5. col. 7. J. de rescri. Intellige aũt illud procedere respectu porrigentis pces, vel eius pro quo porriguntur scientis, & patientis. Sed respectu cõferentis, nunquam committitur simonia, nisi precibus moueatur ad conferendum, secundum Ino. Io. And. & alios in d. c. tuã. Et pbat in d. c. sunt nonnulli, in versi. laudis retributionẽ quęrunt, & in d. c. ordinationes, in versi ea intentione impenso. Sed posset dubitari, an promotus a cõ-
33 ferente, qui non fuit precibus inclinatus, † teneatur dimittere beneficium, ex quo cessat simonia ex parte cõferentis? vĩ quod non, quia ex quo in mente constituerat ex suis precib. corrumpere collatorem, talis simonia sola penitentia deberet aboleri, c. fi. de simo. Contrariũ credo verius per tex. in c. statuimus decretũ, 1. q. 1. ad c. fi. rñdeo, quod dispositio illa non pcedit, quando mens fuit ad aliquẽ actũ deducta, vt probat ex diffinitione simoniæ, de qua Pan. in rub. J. de simo. An aũt officia secularia sicut precib. possint impetrari non, insisto super hoc. quia hodie tam spiritualia, quam tpalia non tñ precibus, sed precio sunt exposita. Distingue vt per Bart. in l. Barbarius, col. 2. & seq. de off. pr. Vigesimoquarto no. ibi, sine preiudicio, quod protestatio contraria facto, non releuat protestantem. Dicam J. in apparatu gl. Vigesimoquinto
34 no. ibi, cõis mẽsæ, secundum Panor. quod capitulum † vltra præbendas distinctas per singulos canonicos potest possidere bona in cõi, quæ dñr de mensa capituli. Et subdit Pan. quod ista cõis mensa constituitur pp tria, vt hic per eum, allegantem bonam gl. in c. vni. de cleri. non resid. lib. 6. Sed aduerte inquantũ dicit, quod in fine anni diuiditur inter eos, & quod assignatur pro distributionibus quotidianis. Nam si præbendę erant sufficientes, ut erãt hic, deberẽt potius conuerti in vtilitatẽ ecclesiæ, vt dicitur in c. fi. 12 q. 1 Pro resolutione considera, quod Pan. non negat, quin conuerti debeant in utilitatem ecclesiæ, nam facta assignatione, quilibet potest conuertere partem suam in pios vsus, & in vtilitatem ecclesiæ. Sed ad quid iste circuitus, non ne capitulum, siue prælatus de consensu capituli, potest conuertere? Credo, quod respectu distributionum quotidianarum, cessat ista inuestigatio, quia sunt propriæ ipsorum canonicorum, sicut salaria seruitorum, & stipendia militum, secundum Pan. & Fel. in c. cum olim, in prin. J de re iud. Et alias non tenetur canonicus cõuertere in utilitatem ecclesię, sed potest donare eas, & de eis testari, prout vult Pan. in c. cũ esses, de testa. Nec de eis est soluenda decima Papalis, c. conduit gl. in extrauag. Io. 22. inc. Suscepti regiminis, de cẽs. & Gem. consi. 85. super primo dubio, col. 3. & Bertach. in trac. de gabellis. q. 21. secunda part. 8. partis. Vigesimosexto nota se-
35 cundum Pan. † quod in constitutione de certo canonicorum numero etiam per Papam confirmata, subintelligitur clausula, nisi intantum redditus excreuerint, quod pluribus sufficiant competenter, benefacit text. in Auth. vt determina. sit nume. cler. ubi Ang. infert ad quæstionem. Si sit uendita gabella totius Comitatus pro certo pretio, an si augeatur Comitatus, debeat augeri
36 ri pretium † gabellę? determinat quod sic, per ista iura. idem uidetur uoluisse Io. de Plato. in l. hi, quos. ad fi. C. de fundis re. priua. lib. 11. Sed Fel. hic impugnat, per tex. in l. id quod, ff. de pen. & cõmmo. rei veu. & per reg. secundum naturam, de re. iur. Dec. vero defendit opinionem Ang. per istum tex. & per l. Rutilia Polla. ff. de contrah. emp. Ad text. in d. l. id quod, rñdet quod loquitur in augmento latenti, nos uero loquimur in augmento patenti. Pro qua distinctione allegãt tex. in l. item si fundi, §. huic vicinus, ff. de vsufr. Quid tenendum? Credo, quod opi. Fel. sit verior, quia ratio l. fin nãm, & d. l. id quod, militat isto casu. Et pro ista parte facit tex. in c. quia circa, de priuil. ubi priuilegium, quod quis non teneatur ad decimas pro quibusdam prędiis, non etiam teneb. tur pro augmento. Tertio facit, quod decidit Gem. in c. fi. §. si autem de concessio præben. lib. 6. quod priuilegium concessum alicui, ut possit absque solutione gabellę pertransire per Comitatum, intelligitur etiam concessum pro augmento Comitatus. Quarto facit decisio eiusdem Ang. in Auth. de æqual. do. in princ. vbi vult quod si Princeps concesserit merum, & mixtum imperium in Comitatu, intelligitur etiam concessisse in augmento Comitatus. Quinto facit, quod decidit glo. Bart. &
☞ cõiter alij, in l. 1. & ibi Ias. col. 16 C. de iure emphyteu. ubi uolũt omne augmentum, siue latens, siue patens, spectare ad emphy. ad quem spectat incommodum diminutionis. Sic ergo commodum augmenti spectabit ad gabellarios, ad quos spectat incommodum: & ideo dicebant Bald. & Ange. in l. at vbi, ff. de peti. hære, quod si ex causa gabella duplicaretur, quod augmẽtum pertinebit ad emptores gabellarum. Et ideo Dec. consi. 4. concludit, quod augmentum gabellæ, prouenies ex reformatione ciuitatis, quæ nuper lanas forenses intromisit, spectare debet ad gabellarios. Ad istum textum respondeo, quod facit pro, & non contra: quia fateor augendam esse gabellam, ut hic, sed ad commodum emptorum. Ad text. in l. Rutilia Polla, respondeo, quod ibi commodum non spectat ad emptorem

rem,tum quia non poteſt dici augmentum,tum quia lege ven-
ditionis contrarium cautū fuerat Ad §. huic vicinus,reſpondeo,
qđ loquitur in augmēto,quod non coniungitur rei. Nos vero
loquimur in augmento,quod rei locatæ,ſeu venditæ, annectiť,
& incorporatur. ¶ Redeundo ad notabile, amplia ut procedat
etiam ſi in confirmatione eſſet appoſita clauſula decreti, ad-
huc auctis facultatibus, deberet augeri numerus canonicorum
ſm Panor. in ca. proxime præcedenti, per iſtum text. qui reſpe-
ctu clauſulæ Decreti non probat. Ego autem comprobo, quia
37 clauſula † Decreti, regulatur ſm naturam actus, ſup quo interpo
nitur, ſm Cardin. cle. i. in 18. q. de conceſ. pb. Ro. conſi. 130. col.
5. ver. quo ad tertium. Fel. in c. 2. col. 6 ſ. eo. ¶ Amplia ſecundo,
ēt ſi ſtatutum eſſet iuratum, quia ēt in iuramento ſubintelligi-
tur clauſula, rebus ſic ſe habentibus, c. breui. de iureiu. Glo. in c.
quemadmodum, eo. ti. ¶ Tertio amplia, etiam ſi ſtatuentes di-
ſpoſuiſſent tale ſtatutū pcile, & perpetuo eſſe obſeruandum ſm
Bal. in ſimili, in l. clari, C. de fideic. & gñalr in omni diſpoſitione
ſubintelľr ɔdō, ſi res in eodem ſtatu permanſerint, l. qđ Seruius,
vbi late d. Iaſ. ff. de cond. ob cauſam. ¶ Ex pdictis inferrue ad no
tabilē qōnem pone, filia accepit centum a pře ꝓ integra ſua legi
tima, poſtea auctæ fuerunt facultates pris. Quæritur, an mortuo
38 pře filia poſſit petere legitimā † bonorū ſup excreſcentiū? Ex p̄
miſſis vř dđm ꝙ ſic. & ita tenet Bald hic allegans ēt tex. in l. his
oneribus, § auctis, ff. de vaca. mune. Contrariū tenent Iaco. But.
in l. pactum, C. de colla. Bal. ſibi ɔtrarius, in l. ſi ſucceſſionē, C. de
reuoc. his, q in fraud. cred. in l. ɔ̃uis, C. de fideic. in l. quanquā, C.
ad leg. Fal. Ang. in l. ſi proponas. §. ſi hēditatem, in fin. & in l. ſi
non mortis, ff. de inoff. teſt. Barb. hic. Cur. conſi. vlt. col. 2. vbi di
citiſtam cōem Doc. ſententiā Pro qua faciunt infraſcripta. Pri-
mo, quoties aliqđ ſe hēt ad lucrū, & ad dānū, non p hoc p̄t p̄te-
di aliqua læſio, licet caſu aliter ɔtigerit dānū, l. de fidei commiſ-
ſo, C. de tranſa. l. ſi ea lege. C. de vſu. Quia ergo poterāt faculta-
tes pris, ita minui ſicut augeri, iō dēt ɔſiderari tps aſsignationis
& non mortis. Scđo tps acceptationis ſubrogatū fuit loco tpis
mortis, ergo dēt tenere eius nām, l. ſi eū, § q iniuriarū, ff. ſi qs cau
tio. c. eccleſiā. ɔ̃. vt lite pendē. Sed ſi facultates augeātur poſt mor
tē, non augetur legitima, l. ſi patronū, in fi. ff. de bon. lib. ergo nō
etiam debebit legitima de bonis acquiſitis poſt aſsignationem in
vita. Tertio facit nře, ſm Barb. is qui pp paupertatem ſoluit poe-
nam in corpore, ſi peruenerit ad pinguiorē fortunā, non tenet vl
terius ſatisfacere de bonis acqſitis, l. ſed ſi vnus, § i. ff. de iniu. Ita
non dēt is, q ſoluit ſemel legitimā, amplius teneri, licet ad me-
liorem fortunā peruenerit. Quid tenēdū? ¶ Arbitror opi. Bald.
eē veriorē, moueor, qa lītima eſt quota bonorū, qua pře pe mor
tis in eius hēditate relinquit, l. cū quærit, & auth. nouiſſima, C. de
inoff. teſt ɔſiderari ergo dēt ęſtimatio bonorū, ſm tps mortis,
& non ſm tps aſsignationis. Scđo, p iſta pte facit tex. in l. ſi qn,
§ i. & §. & gñalr, C. de inoff. teſt. per quē ita tenet ibi Pau. de Ca.
Sed aduerte, qa non vř pbare, quia loquiť. qn př dedit in vita fi-
lię minus lītima, ſm tps aſsignationis. in caſu nřo ſm tps traditio
nis, dedit integram lītimā vel ſaltē filia fuit expreſſe ɔtenta p inte
gra litima, ibi vero non fuit expreſſe ɔtenta pro integra līima.
Rō tñ illius tex. multū ſeruit p iſta parte Tertio probo, & ad hoc
adaerte, ſi př qui aſsignauit, & dedit aliquid filiæ in poteſtate, p
ſua lītima vellet reuocare, poſſet, vt firmat Iaſ. in l. frater a fratre
col. pe. in lect. ff. de cond. inde. poſt Bal. in l. 4. ad fi. C. p donato.
Ergo ne ɔ̃ſtus claudicet, etiam filia poterit ɔ̃uenire. Et iſtā par-
tem tenuit idē Bal. in l. pactū, quod dotali. C. de collat. Paul. &
Ale. in l. rōne, 2. in fi. ptin. ff. ad leg. Fal & d. Iaſ. in d. l. quod Ser-
uius ff de ɔd. ob cām, vbi dicit iſtā opi. eſſe magis rōem. Ad ɔ̃tra
riū. rñdetur. Ad primū rñdeo, negando aſſumptum: qa ſi fuiſſent di
minutæ facultates, teneretur filia reſtituere, quod vltra legitimā
habuit, conſiderata ęſtimatione ſm tempus mortis, ſm Paul. &
Ale. in d. l. in rōne, qđ eſt bñ notandum. Ad ſcđm, quod tps aſsi
gnationis ſit ſubrogatum loco tpis mortis, rñdeo, qđ non pba-
tur iure, bñ verū eſt, ꝙ illa aſsignatio in vita, ſuccedit loco aſsi-
gnationis, quę venit fienda tpe mortis in teſtō: ſed ſi eſſet mi-
nor illa aſsignatio in teſtō, ſuppleretur conſiderata quantitate
bonorū, ſm tps mortis. Ergo eodem mō dēbit ſuppleri lītima
aſsignata in vita, per viam traditionis conſiderato tpe mortis, &
hoc mō argumentū retorquetur. Ad ſimile Barb. rñdeo, qđ ni-
hil facit. ¶ Limita iſtam deciſionem, niſi filia iuraſſet plus nō pete-
re, c. quis de pac. lib. 6. Pau & Ale. in d. l. in rōne. Et ex hoc reddi
tur dubitabilis ſcđa ampliatio, tradita ſ. ad iſtud notabile. defen-
dendo tamen ampliationem, poteſt dici, ꝙ in ſtatuto de certo ca
nonicorum numero, etiam iurato, ſubintelľr clauſula, niſi in tā
tū facultates excreuerint, &c. fauore diuini cultus, qui fauor ceſ
ſāt qn filia iurauit plus non petere, merito cogiť ad obſeruantiā
iuramenti, d. c. quis. ¶ Scđo intellige, niſi eēnt auctę facultates
poſt mortē pris, ēt ſine ſcō hēdū, puta p alluuionē, tūc nō dēbi-
tur legitima de illo augmēto, & ita pcedit tex. in d. l. ſi patronū,
quem ad hoc reputat ſingulare. Ro. ſingu. cxxvii. volo tibi v-
nū dicere, & ita loquūtur vt plurimū auctoritates allegatę per

Cur. in d. conſil. vlt. ¶ Vigeſimoſeptimo not. ibi, ſicut conſue-
39 uit, expreſſum ꝙ clauſulæ ſolitæ † apponi de ſtylo curiæ, hñr p
appoſitis, licet fuerint omiſſæ. Comprobat Pan. per tria, vt hic
per eundem. addunt Barb. & Felin. hic infinita ¶ Tu vltra alios
aduerte, ꝙ iſte tex. non vř probare, quia hic nō hř pro expreſſa
iſta clauſula, niſi in tantum excreuerint. &c. qa eſſet conſueta ap
poni in ſtatuto, vel confirmatione, ſed quia etiam exprimi de-
buit. Pondera verbum, eſſe debuerit, qđ importat neceſsitatem,
ſm gl. l. ſæpe. ff. de off. pſi. Quaſi dicat Papa, debuit exprimi, qa
ex nā actus ineſt, ſicut dř de cſa, Si pces ueritate nitant, in c. 2. ɔ̃.
tit. i. Nam ſtatutū de certo numero hic fuit confirmatū, pp ea
qa redditus nō ſufficiebant pluribus: ergo ceſſante eā, non de-
bet hře locū iſta diſpō, iō exprimi debuit. ¶ Scđo aduerte, in
40 ɔ̃ſi Pan. dicit, ꝙ in ɔ̃ctu locationis Doctorū † legentiū, ſubin-
telligitur appoſitū pactū, ꝙ poſſint legere p ſubſtitutum, ſi ſic
ſit ɔſuetum, vt hic, a calēdis Iunii vſq; ad uacationē, ſcđm Bart.
in l. nemo eſt, ff. de duo. re. Vř, ꝙ iſta conſuetudo non valeat, qa
vř electa induſtria perſonarum, l. inter artifices, ff. de ſol. ca. fi. ɔ̃.
de offi. delega Et ubi electa eſt induſtria pſonæ, non ualet con-
ſuetudo, ꝙ quis poſſit deſeruire per ſubſtitutum, ſecundū Pan.
in c. extirpandæ. §. qui uero. ɔ̃. de præb. ubi vult non ualere con
ſuetudinem, quod quis poſſit facere reſidentiam per Vicariū.
¶ Reperio, ꝙ Fel. in c. cum omnes. col. antepe. ſ. eo reſpondet,
41 quod non valet conſuetudo, quod quis poſſit deſeruire † be-
neficio curato per Vicarium, quia eſſet ɔ̃ ſubſtāntiam actus, eo
quod dantur beneficia pp officia, cap. fin. de reſcript. in vi. Iſta
ſolutio non ſatisfacit, quia etiam ſalaria dantur Doctorib. pro-
pter onus legendi. ¶ Secundo reſpondet, quòd valet conſuetu
do, quod Doctores poſſint legere per ſubſtitutum, quia ſchola
res, quorum intereſt, conſenſerunt: ſed conſuetudo, quod cura
tus poſſit deſeruire per Vicarium, non ualet, quia tendit in prę
iudicium eccleſiæ, quæ habetur pro diſſentiente, cum ſit ſibi p̄-
iudiciale, vt traditur in l. quæ dotis, ff. ſolu. matr. Iſta etiam ſolu
tio non eſt tuta, quia etiam ſcholares hac ratione debent habe
ri pro diſſentientibus. ¶ Conſidera ergo, ſi dici poſſit, ꝙ conſue
tudo, quod Doctores poſſint legere per ſubſtitutum, debet in-
telligi. ſ. aliquando, non autem continue. ita intelligendo nihil
obſtabit contrarium, quia etiam valet conſuetudo, quod quis
poſſit aliquando, puta dum eſt in ſtudio, deſeruire per Vicariū,
vt traditur in c. cum ex eo, de elect. lib. vi. & voluit Gemi. in cap.
fin. col. pen. de reſcrip. lib. vi. alias ſi intelligeretur, ꝙ Doctores
poſſint continuè legere per ſubſtitutum, forte non ualeret, qa
contra naturam actus per prædicta, & quia irrationabilis, capit.
cum dilectus & cap. fi. de conſuet. Scias enim quòd poſita validi
tate dictę conſuetudinis, tamen debet intelligi, dummodo æ-
què idoneum, & æquè peritum ſubſtituant, ſecundum Bart. in
l. i. C. de præpo. agen. in reb. lib. xii. ideo difficile eſſet Doctori
ſingulari inuenire ſubſtitutum. Item debet intelligi, ut ſubſti
tuat Doctorem, & non ſcholarem per doctr. Bald. in l. parabo-
lani, C. de epiſc & cler. & iſtas reſtrictiones tradit Felyn. Abb. in
capit. i. col. 2. ſ. de ſum. Tri. & fide cath. Secundo aduerte, quòd
contra iſtud notabile videtur obſtare deciſio Bar. in l. illa inſti-
tutio, ff. de hęred. inſti. vbi vult, quod in teſtamento ſit dictum,
42 quod extendatur ad dictamen † ſapientis, tunc ſapiens poterit
apponere clauſulas conſuetas, & omnia, quæ ſunt de natura cō
tractus, ergo vult ſi non ſit cautum quòd extendatur ad dicta-
men ſapientum, ꝙ tales clauſulæ non poſſunt opponi, ita ar-
guunt aliqui hic. Sed iſta deciſio non meruit allegari pro con-
traria ex pluribus. Primo, quia argūm a contrario concludit, ꝙ
ſapiens non poſſit, non autem concludit, quod Notarius poſ-
ſit. Secundo, Bar. loquitur copulatiue, & omnia quæ ſunt de na
tura contractus, ergo copulatiuè ſumi debuit argumentum a
contrario. Et ſi ita copulatiue arguatur, nihil obſtabit. Ter-
tio, quia ex dictis Doctorum non eſt licitum arguere a contra-
rio, quando contrarium reperitur deciſum in iure, ſecundum
Pan. in c. ſi uero, in 2. no. ɔ̃. de iureiu. Contrarium autem dicitur
hic, & in l. fin. C. de fideiuſ. ergo &c. ¶ Tertio aduerte, quod cō
tra illud notabile obſtare uidetur id, quod uoluit glo. in Auth.
ut præpo. nomen Impe. in uerbo, authore. qua uult, qđ omiſ-
ſio inuocationis Dñi, quæ cōiter ſolet apponi in inſtrumen-
tis, uitiat inſtrūm. Sequuntur Alex. & Mod. in rub. ff. de no. oper.
nunc. ergo non hř pro appoſita. Ad iſtud reſpondeo, ꝙ iſta cō-
cluſio non procedit in conſuetis apponi pro ſolennitate ex-
trinſeca, alias fruſtraretur alia regula, quę eſt, quod ſolennitas
extrinſeca non præſumitur, l. quæcunque, §. fin. de publ. ubi nō
præſumitur authoritatem tutoris interueniſſe in alienatis, & ta-
men conſueuit interuenire. Ita declarat Fel. in capitu. ſicut, col.
pen. ɔ̃. de re iud. Iaſ. in l. ſciendum, in 8. limitatio. ff. de uerb. obl.
Et ita habetis unam fallentiam, pro qua facit quod ſtatim di-
cam in limitatione. ¶ Stat igitur concluſio, ꝙ conſueta appo-
ni in contractu, omiſſa habentur pro appoſitis, per iſtum
text. qui non probat, & qui per d. l. fin. C. de fideiuſſo. uidetur
potius probare oppoſitum, *communiter* tamen tenetur. Pro

qui Barb. & Fely. hic infiniti cumularunt, & idē Felyn. in c. p.
ex. i. c. i. s, per septima declaratio, de fide instr. Item Bal. in c. i.
quod ad trāslationem, J. de offic. leg. quę omnia fere reassum-
psit Ias. in l. ut liberis, col. 3. C. de colla. & in l. certi conditio. §.
si nummos, ff. si cer. peta. ¶ Vltra quos adde primo, quod si
Notarius in exp. licatione instr. aliter explicauerit clausulas in-
43 strū, quam sit contentum, potest † corrigere, & dicere se perro-
rem aliter scripsisse. Qui error pręsumitur ex eo, quod aliter erat
factum, sm Alc consi. 22. In causa & lite, uol. 8. Et semper No-
tarius pręsumitur omisisse clausulas consuetas per errorem, se-
cundum Alc. consi. 105 Reuerēde D. col. fi. eo. lib. Et sic habes
ampliationem, ut procedat non solum si sint omissę, sed etiā si
sint aliter expssę. Notario in errorem atterēte. ¶ Scdo adde quod
procedit ēt in materia odiosa, sm do. Alc consi. 107 Pro inuesti
gatione, col. pe. lib. 2. inferens, quod si dñs noster, uel ciuitas conu:-
niat cum Iudęis, ut possint exercere usuras in suo dñio, intelli-
gitur ēt pmittū. quod possint exercere usuras usurarum, q̄ ita sūt
soliti. ¶ Tertio adde, quod procedit ēt si consuetudo non sit pręs-
scripta, sm Alc consi. 11. col. fin. inferente, quod ꝯhentes uñ pep-
gisse, ēt si non sit dcīm quod solutio fiat de moneta currente tēpore
ꝯtus, licet talis consuetudo non sit pscripta alleg. Inn. in c. pen.
col. fi. J. de consuetu. ¶ Quarto adde, quod procedit ēt in dispensatio
nibus, sm Pan. consi. 83. col. fin. incip. Vī dictū lo. lib. 2. ubi mo-
nachus dispensatus ut possit studere, & fructus percipere in ab
sentia, intelligi debet in theologia, c. fi. de mag. Tñ si monachi
illius monasterii erāt soliti studere in iure canonico, intellige-
tur etiam in iure canoni. ¶ Quinto adde, quod dicit Barto. in l.
impensę, ff. de impen. in re. dota. fac. quod colonus tenebitur fa-
cere fossata circa rē locatam, si hoc sit consuetum, quis in ꝯtu
locationis non sit dictum, & dixit Pan. consi. 74 Duo principa-
lia, ad fi. lib. 1. quod inuestitus simplr, intelligitur ēt p hēdibus extra
neis, si ita sit consuetudo. Item emphyteuta simpliciter inuesti-
tus non poterit expelli pp canonem non solutū, si ita se habeat
consuetudo, quod non cadat emphy. pp canonē non solutum, sm
eundem Pan. cōsi. 72. in negotio, in fi. lib. 1. ¶ Et stante consuetu
dine, quod emptores gabellarū, teneantur fideiubere in manibus
Consulum, quod Cōsules eo ipso, quod sunt positi in officio, tenentur
exigere talem fideiussorem, alias in subsidium obligabuntur,
iuxta tit. ff. de magistra. conue. sm Pan consi. 16. Ad claram. col.
15. lib. 1. ¶ Sexto adde, quod citatus ut compareat tali die absq; exp̄s-
sione horę, tenetur cōparere ea hora, qua iudex est solitus se-
dere p tribunali, sm Pan in ca. consuluit, in 5. notab. J. de offic.
deleg. ¶ Septimo adde, quod licet uxor non possit facere eleemo-
sinam de bonis uiri, sm gl. in c. quod Deo, xxxiii q. 5 tñ fallit, si ma
ritus sit consuetus ipse facere, qa tacite centetur sibi data licētia
sm Bar. in l. 1. in fi. ff. re. amo. ¶ Et in mandato gnāli ueniūt om-
nia ea, q̄ dñs est solitus facere, l. forma, § fi. ff. de pig. act. & ibi do.
Alc. in apost. pl. cōgent. Vltimo pnunc adde, quod ex pmissis limi
tatur una vulgaris, quę est, qd scā nō pśumūtur, c. cum in iu-
re peritus, J. de off. dele. & l. in bello, §. facta, ff. de cap. & postli.
reuer. Fallit in factis consuetis, sm Bal. in l. i. C. de fide instr. col.
3. & in l. incendium. C si certum petatur. & Ias. in l. sciendum, ff.
de uer. oblig. col. 1. ¶ Limitatur ista cōclo multis modis, ut hic
per Fely. & Mod. Primo limita ut, non pcedit in his quę sūt
44 de substantia, quia illa omitti non ex, e nit † debent, l. testiū. C. de
test. sm Ioan. And. in addi. Spe. tit. de instr. edi. § nunc, uersicu.
qd si a ꝯhentib us. ¶ Adde, quod si Notarius omisit aliquid sub
stantiale, potest imitare coram iudice, ut liceat sibi addere, secun
dum Fel. in c. ex līs. col. 3. & in c. cum P. Tabellio. col. 3. co. titu.
¶ Ex hac fallen. te. sāitur dubitabile vnū, quod vult Pan in c. e. in t.
gl. J. ti. t. ubi dicit valere rescriptū contra ius, absque clausula de
rogato. si Princeps in illo casu sit solitus rescribere cōtra ius.
45 ¶ Secundo limitatur, ut procedat in contractis fieri † cōiter, se-
cus in consuetis fieri raro, per l. Se o, §. medico, ff. de annu. leg. et
c. quod ad trāslationem, in verb. sępe, J. de offi leg. Tu ꝯfirma p ea,
quæ late scribit Ias. in l. sed si quis §. quæsitum, ff. si quis cau. &
per illud, qd decidit Barb. consi. 8 incip. Pręclare, col. 1. & seq.
lib. 2. ubi tenet, quod licet procurator Ducis possit donare sicut cō-
sueuit Dux: licet non sit expressum, tñ non poterit repudiare
magnam hæreditatem, quia raro solent Principes tam magna
donare, & ita dicit limitandum dictum Inno. in capitu. grandi,
de sup. neg. pla. li. 6 ¶ Tertio limitat Fel in solitis fieri ex mera
46 † facultate facientis per ea, quæ scribit Abb. in d. ca. quod ad transla
tionem. Sed ista non est fallentia: qa fateor, quod in his, q̄ sunt me
ræ facultatis, nō inducitur consuetudo obligatoria, ut scripsi la-
te in c. cū ecclesia Sutrina, post Abba. J. de causa pos. & ppr. Et
declat ēt Fel. in c. inter cęteras, col. 5. de resc. Tamen ex hoc nō
sequitur, quin talia consueta ex mera gratia habeantur pro ap-
positis in dispositione, in qua fuerunt omissæ, ut patet ex his, q̄
dicta sunt s. & ex pluribus aliis, quę adducunt Felyn. & alii hic.
¶ Quarto limitatur, qñ ex omissione clausulæ consuetæ resulta
ret falsa latinitas, secundum Rō. consi. 177. Quæstio est, in fi. &
ibi habes exemplum. sequitur Dec. sed hic patam senti ista fal-
lentia, quia hodie falsa latinitas non vitiat, sm vsum curiæ, secundū
Fely. in cap. ex parte, in pri. e. J. de fide instr. ¶ Quinto declarat,
ut Notarius possit apponere clausulas consuetas, scilicet tunc,
47 quando ꝯtus † celebrauit, licet partes non expresserint, secus ex
post non poterit, sm Barb. hic. Sed ista reprehendit Fel in cap. 1.
col. 6 & seq. J. ut lit. non contesta. ¶ Sexto limitatur, ut proce-
48 dat in consuetis fieri semper eodem † mō, secus in consuetis fie
ri diuersimode ita vult Bar. in l. sciendum, in 4 oppo. ff. de verb.
obl. & licet loquatur in substantialibus, tñ ratio sua concludit idē
in non substantialibus, & ita in specie hanc fallentiam tradit
Alc. consi. 5. Si vera sunt; colum. 2 & 4 lib. 5. & hanc notabis, qa
per eam multum restringitur præmissa conclusio, & multæ ex
decisionib. Doct. hic confundi videntur. ¶ Vigesimooctauo nu.
sm Pan. ibi, in derogationem suę constitutionis, quod statuen-
49 tes possunt venire contra constitutionem † propriam, licet sit
confirmata per superiorem, & licet alias sine confirmatione nō
valuisset. Aduerte, quia Panor. videtur contrarius his, quæ dicit
in primo & secundo no. ubi vult, quod Epūs cum Capitulo potue-
rit facere istud statutum, hic vero vē velle, quod nō potuerit. Ex quo
dicit, quod alias sine confirmatione non valuisset. Quidam sol-
uunt, quod Panor. ibi loquitur, quando Capitulum statuit cum
authoritate, hic quando sine authoritate. Sed truffa est, quia sp
Pan. loquitur retento themate huius tex. ex quo & ibi. & hic, est
est notabile. Item ista solutio diminuta: vñ potest dici, quod Pan. in il-
lis verbis, & licet alias sine confirmatione, voluit ampliare nota
bile collectum ex tex. patet, quia primus appellauit constitutionē
propriam ipsius Capituli, quæ non posset dici propria, si con-
firmatio validasset eam, sed diceretur Apostolici, quia qui con
firmat actum inualidum, dicitur de nouo facere, capitu. exami-
nata, de confirm. utili, vel inutil. capitu. cum venissent, ubi Fely.
in prima gloss. infra de testi. l. more, ubi Barto. column. 1. ff. de iu-
risdict. omn. iudi. Et ex hoc potest inferri, quod ista constitutio,
de qua in tex. valuit absque confirmatione, quia bis in isto tex.
appellatur constitutio Capituli. Vigesimonono nota ibi, pa-
50 res, quod omnes prædendæ † debent esse pares, & præbendæ
antiquiorum canonicorum non debent esse maiores præben-
dis nouissimorum. Ad idem text in capitu. cum omnes, in ver-
bo, coæquentes, supra eodem. In contrarium facit text. in capitu.
statuimus, in versiculo, in portione percipienda potiorem, J. de
maio. & obedien. & in c. de multa. J. de pręb. Et in contrarium
facit, quod dicit gloss. in capitu. Episcopus, & in capitu. exstirpan
dę, J. de pręb. vī. n. iniquum, quod præbenda unius rustici, qui
vesci debet oleo, & fabis, sit æqualis cum præbenda unius nobi-
lis, qui debet uesci pullis, & phasianis, sm gloss. in l. cuius vba-
nis, ff. de leg. 3. & facit text. in capitu. non cogantur, xii dist. Pan.
in d. c. cum omnes, respondet, quod respectu bonorū. quæ exeunt
de communi cellario pro vestibus, & cibariis, fienda est differen
tia, ut in contrariis. Secus in præbēdis distinctis, quia debent esse
pares, ut hic. Sed certe non datur ratio diuersitatis, & con-
trarium probat tex in d cap. tu. de multa. Vnde alii rūdent, quod iste
tex. loquitur in ecclesiis collegiatis, contraria vero in nō colle-
giatis. Ratio diuersitatis est, quia in ecclesiis collegiatis uiuunt
sub vno tecto, & vescuntur in vno refectorio. Et si daretur disp a
ritas, generaretur scandalum, c. quoniam, de vit. & honest. cler
Ista solutio non est generalis, quia non procedit stante consue-
tudine uiuentium separatim, prout est communiter omnibus
ecclesiis collegiatis non regularibus. Vnde potest dici, quod contra
rium est verius in ecclesiis secularibus. Ad istum tex. rūdeo, quod
debent esse pares, quo ad quid, id est omnes debent esse compe
tentes, ita quod ex eis possit quilibet competenter viuere, ut hic in
uersicu. competenter. & illo casu dicuntur pares. Sed tamen v-
na potest esse pinguior altera, capitu. vacante, & ibi Abbas, J.
de præben. Ad tex. in capitu. cum omnes, rūdetur, quod loquitur quo
ad quid, videlicet quantum ad redditus consequendos in absen
tia. ¶ Trigesimo no. sm Pan. ibi super excrescentes, & ibi qd su
51 per fuerit. Quia redditus ecclesiæ superabundātes, † sunt conuer
tendi primo loco in præbendas pro nouis canonicis. Secundo
in alias utilitates ecclesiæ, arbitrio prælatorum. Ad idem bo-
nus textus, in capitu. nulli, §. is ita, cum simi. 12. q. 1. Plura alia no
tabilia colligi possent, videas per te ipsum. ¶ Glo. 1. diuiditur in
duas partes principales, pnt duas ponit opiniones, circa intelle-
ctum tex. Secunda ibi, sed non credo. Rursus prima subdiuidit
in 5 particulas. in 1. dicit, quod M. poterat agere pro sociis, tāquam
consors litis. In secunda ibi, quia agebatur. declarat, in quo consi
steret consortium. In tertia ibi, tamen cauere, quærit, an cōsors
teneatur cauere de rato. In quarta ibi, & est speciale, respon-
det tacito contrario. In quinta ibi, & in alio, idem tacit. ¶ Pro
declaratione eorum, quæ traduntur per glos. & Doctores,
52 quæro primo qui dicantur † litis consortes. Glos. hic in prin-
cipio uidetur uelle, illos dici consortes litis, qui agunt ad ean-
dem rem agentibus communicandam. Et sic, quia M. & socii
agebant ad superexcrescentes fructus sibi assignandos, pos-
sunt dici litis consortes. ¶ Sed ab ista opinione gloss. postea
recedit.

teccdit.vñ ſecundo loco ridet,ꝙ dſr litis conſortes, qui hñt
neceſſe agere ſimul,& ſic qñ agunt ad vnam rem indiuiduã.
Et ex hoc inferi gl.ꝙ M.non poterat agere tanq̃ conſors,quia
cã erat diuidua.Iſta opi.gl.non eſt vera,quia ẽt ꝙ quilibet poſ-
ſit agere pro parte ſua tantum,tñ pñt inter ſe dici litis conſor-
tes,l.1.C.de conſor.eiuſ.lit.l.ſi petitor.ff.de iud. ¶ Vnde tertio
loco Pan.tñ dit illos appellari poſſe litis conſortes, qui cõiter
agebant impugnare ſtatutum, vel qñ cõiter agunt ad idem,vt
faciebant M. & ſocii, qui cõiter ſe defendunt,vt faciebant hic
antiqui canonici. Sed nec iſta ſententia placet,quia pñt cõiter
agere ad idem,& non erunt conſortes, puta ſi agatur ex diuer-
ſa cã. ¶ Vnde 4.loco,ego puto poſſe dici,illos eſſe litis conſor-
tes,qui habẽt communem cauſam,& cõem litem, & idem ius
agendi,vel defendendi. ¶ Cõem rãm dico,quia neceſſe eſt,ꝙ ſi
mul in eodem libello,in eadem inſtantia,coram eodem iudice
agant,vel conueniantur. ¶ Dico idem ius,quia oportet ꝙ eadẽ
ſit cã agendi,vel defendendi,vt probatur in l.2.in verbo,cõmu
ne negotium,& in verbo,in ſolidum agi.C.de conſor.eiuſ.lit.
¶ Communem litem dico, quia neceſſe eſt,ꝙ cum omnib.lis
ſit conteſtata d.l.1.gl.Pan.& alii hic, & iſtud forte uoluit dice-
re gl.hic,in fi.dum dicit,ꝙ hic non erant litis conſortes iſti acto
res,quia quilibet agere poterat per ſe, ſine aliis.l.quia alia erat
receptio vnius,alia alterius,& ſic erant diuerſæ actiones ex di-
uerſis cauſis.& diuerſo tpe cãtæ.Et ita ſaluari põt gl. ¶ Ex iſtis
habes elicere,ꝙ M.non agebat tanq̃ conſors,quia non erat idẽ
ius,nec eadem rã agendi. ¶ Præterea hic non apparet,ꝙ lis fue
rit ſimul cum omnib.conteſtata,imo vr apparere ɔtrium.Quia
10 ver. verum,capitulum non ɔdicit niſi quatuor,licet in prin.
appareat,ꝙ eſſent quinque actores. ¶ Scdo quæro,an conſors
53 † poſſit agere,& excipere pro conſorte,ſine mandato.Concluſio
54 eſt,ꝙ ſic,d.l.2. ¶ Fallit primo in cã † criminali ſm gl.Pan.& a-
lios in c.cum dilecti,J.de dol.& cõt.in c.hæc quippe,3.q.6.Fel.
& Mod.hic.Rõ eſt,quia in cã criminali non admittitur procu
rator,l.pe.§.ad crimẽ.ff.de publi.iu.c.veniens,J.de acc. ¶ Iſta fal
len. recipit plures declarationes. Prima,ut procedat,ſi agatur
de crimine criminaliter,ſecus ſi agatur de crimine ciuiliter,ſm
gl.in c.ſtatuit,2.q.5.per illum tex. ¶ Scdo declaratur,ut proce-
dat ſi agatur de crimine criminaliter ad pœnam corporalẽ,ſe-
cus crederem ſi agatur criminaliter ad pœnam non corpora-
lem,quia tunc admittit procuratorergo ẽt vr admittendus con
ſors litis.Tertio declaratur,vt non procedat in delictis correla-
tiuis,vt in inceſtu,adulterio,& ſimilib.in quib.agitur criminaliter
ẽt ad pœnã corporalẽ,ſm Fel.hic poſt Mar.in d.c.veniẽs,in 35.
fall. Iſta declaratio non placet, quia ad hoc ut conſors litis ad-
mittatur ad defenſiones,oportet ꝙ caueat de iudicato ſoluẽdo.
d.l.2.ſed in cã capitali non põ ꝑſtari talis cautio,cũ nemo ſit
dñs mẽbrorũ ſuorũ,l.liber hõ.ff.ad leg.Aqui. Præterea in deli
ctis correlatiuis põt eſſe,ꝙ non erit ead.cã defendendi,nec agẽ
di,cũ poſſit eſſe inceſtus ex parte unius,& nõ ex parte alterius,
c.in lectũ 34.q.ul.Cũ ergo non pñt neceſſario dici litis conſor
tes,non erit admittendus vnus ꝑ altero,ẽt ꝙ in aliis delictis dẽ-
ſet admitti. ¶ Fallit ſecũdo iſta ɔcluſio,ut procedat lite prius cũ
55 oib.† cõteſtata,ſecus añ,d.l.2.vo.ſed ver.ꝑ oẽs litem legitime ordi-
natã,& rõ eſt duplex.Prima,qa añ li ẽ ɔt.non ſunt litis conſor
tes,cũ lis dicat ꝓprie poſt conteſtatõem,c.ex parte.2.de ver.
ſig.no.in l.cãs,vel lites,C.de tranſ. Scda. qa poſtq̃ oẽs ſunt litẽ
ɔteſtati cẽſent oẽs litigare velle vſq; ad fi.ar.de pig. ac.l.ſi ſeruos.
Vñ quia ɔſtat de ꝓſumpta voluntate ɔſortium, põt alter ꝑ alte
ro experiri,ſm Pau.in d.l.2. Dec.aũt dicit poſſe teneri,ꝙ ẽt añ
li.ɔt.& tñ dei ad d.l.2.ꝙ nõ dicit poſt litẽ ɔte.ſed poſt litẽ ritore
ordinatã,q̃ ẽ ordinata ẽt añ,iuxta glo.in l.1. C.qui dari tu.vel
cura.pñt.Sed fallit,quia illa glo.loquit de cã ritime ordinata,q̃
bñ dr añ,ſecus de lite,d.l.cãs. ¶ Fallit tertio,qñ cõſortes eſſent
56 pñtes,tunc pro pñ ...† nõ ꝑt ɔſors agere,ita Dec. & alii Mod.
hic p tex.in d.l.2.in ver.abſentib.facit,qa ɔiunctus ꝓ cõiũcto pñte
in loco,ubi agitur iudiciũ,nõ admittit ad agẽdũ,ſm Gu.&;Cy.
in l.mutus.§.1.& q.ff.de ꝓc.p illũ tex.& in l.nõ ſolũ,§.qa alieno,
eo.ti. ¶ Cõſidera,ꝙ rõ Pau.de Ca.q̃ ſup.retuli,deſtruit hãc fall.
¶ Scdo obſt qa ꝓcurator admittit ꝓ pñte.l.1.ff.de ꝓc.cur ẽt nõ
admittet ɔſors litis,qui hẽt mandatũ a lege? Fallit quarto ut
procedat, ut poſſit agere pro ɔſortib ɔſentientib uel ignoran-
57 tib.ſecus pro conſortib.† ɔtradicentib l.ſi petitor,ff.de iu.defen de
re tñ põt ɔſortẽ inuitũ,ſm Car.in cle.religioſus,de proc.per l.
ſolutionẽ,ff.de ſol.caue.qa illa l.ſolutionẽ,loquit qñ alius acci
pit iudiciũ in ſe aio nouãdi.Itẽ loquitur,qñ accipit ſe iudiciũ,li
tem ɔteſtando.Non aũt loquit,qñ quis poſt litis ɔte.per prin-
cipales vult eos inuitos defendere ¶ Fallit quinto in his,q̃ req-
58 runt ſpãle† mandatũ.Ita vr uelle Pan.ꝗquiparãs ɔſortem litis,
coniunctæ perſonæ,q̃ non põt agere pro coniuncto in his,quæ
requirunt ſpãle mandatum,l.patri,ff.de min.confirmatur, con
iunctus hẽt potẽtius ius agendi,q̃ conſors.patet,qa agit ante li-
tem conteſt.pro coniuncto,l.ſed & hæ,ff.de proc.& in c.non-
nulli,inf.de reſc.& conſors non,ut ſupra dixi. Et tamen in exi-
gentibus ſpeciale mandatum,coniunctus nõ admittitur, mul-
to minus admitti debet conſors.Contrarium tenet Dec.hic,q̃ ſi
ratio quare admittitur conſors pro ɔſorte,eſt quia negotiũ eſt
cõe: hæc ratio militat ẽt, ꝙ tale negotium alias requireret ſpe-
ciale mandatum. Iſta opi. mihi placet per tex. in cle.religioſus,
de procur. in arg. vbi monachus,licet non poſſit ſine licentia
ſuperioris eſſe procurator pro alio , q̃ pro ſuo monaſterio, tñ
fallit pro conſorte eiuſdem litis. & ſic licet alias requireretur
ſpecialis licẽtia,pro conſorte tñ non exigitur. Ad ɔtrium rñdeo,
ꝙ ideo coniunctus non põt agere pro coniuncto in requiren-
tibus ſpeciale mandatum, quia in talib. cauſis lex non fuit ſu-
ſpicata,ꝙ coniunctus debeat conſentire, ꝙ lis per alium exer-
ceatur.Hæc ratio vr ceſſare in conſortibus,qui ſimul ſunt litem
conteſtati , quia lex præſumpſit velle , ꝙ lis exerceatur ẽt per
conſortem,ex quo eſt eadem cauſa agendi, & agitur de cõi dã-
no,& commodo,ſm Pau.de Caſt.ut ſ.dixi. ¶ Sexto declaratur,
vt procedat dummodo conſors ſit habilis ad agendum pro cõ
59 ſorte,ſecus ſi ſit perſona † inhabilis,ita limitant d.Ant.& Gem.
& Pau.de Leaza.in d.cle.religioſus,per illum tex.qui dicit mo-
nachum poſſe ſuſcipere mandatum pro conſorte litis. Primo
videretur, ꝙ ſine mandato non poſſet agere, alias ille tex. nul-
lam haberet dubitationem:quia ſi poſſet agere ſine mandato
tamquam conſors, nulli dubium , ꝙ etiam poterat ſuſcipere
mandatum,& eius vigore experiri. ¶ Secundo pro iſta fallen.
facit ratio, quia duo ſpecialia non poſſunt ad idem concurre-
re , lege prima. C. de dot. promiſ. ergo conſortium non
poterit ſupplere mandatum alias neceſſarium , & inhabili-
tare primum inhabilem. ¶ Tertio facit , quia conſors agens
pro conſorte tenetur cauere de rato,d.l.2.Sed monachus nihil
habet,nec poteſt obligare bona monaſterij,c.ex parte J. de ac-
cuſ.ergo cum cauere non poſſit,non ẽt poterit agere. ¶ Quar-
to facit bonum ſimile,licet cauſa defenſionis habilitet excom-
municatum in iudicio pro ſe, c. intelleximus, J. de iud. non tñ
habilitat pro conſorte eiuſdem litis,ſm Card.& do. Anto.in c.
poſt ceſſionem,ad fi.J.de proba.quem ſequuntur Fel.& Mod.
hic.ſi ergo habilitetur ad defendendum, multo minus ad agen-
dum.& re vera iſta valde ſtringunt pro hac parte. ¶ Contrariũ
tñ tenent Barb.& Fel.& Dec.hic:mouet,quia qui vult unũ, vult
oĩa conſecutiua ad illud.l.2.ff.de iuriſd.omn.iud.cap. præterea,
J.de offic.delega. Sed tex.in d.cle. religioſus, vult quod mo-
nachus inhabilis poſſit eſſe in iudicio tanquam conſors . Er-
go videtur velle , ꝙ etiam poſſit agere pro conſorte. Sed ad
illud reſpondeo,ꝙ licet tex.in d.cle. velit,ꝙ dicatur conſors,tñ
præſupponit ꝙ non poſſit agere,alias dubitatio illa eſſet vana,
vt ſ.dixi.Item licet tex. velit, ꝙ dicatur conſors litis, non tamen
ſequitur,quod velit illud conſecutiuum,ꝙ poſſit agere,quia re-
gula l. 2. non procedit, vbi alias perſona eſſet incapax eorum,
quæ ſunt conſecutiua, ſecundum Ang. Pau. & Mod. in d.l.2.
per tex.cap.tuam,de ordi.cogn. Sequitur Dec. in d.cap. præte-
rea. Et licet lex habilitet primum inhabilem,vt agat pro parte
ſua,vel alterius,indeque ſuboriatur conſortium,non tamen ſe
quitur quod lex etiam habilitauerit inhabilem pro parte con-
ſortis,quia habilitatio pro parte conſortis , non eſt neceſſaria
ad habilitationem pro parte ſua:vnde licet videatur de acceſſo
riis, ſiue de conſequutiuis,tamen qa non eſt de conſequutiuis
neceſſariis,habilitatio non debet extendi ad talia conſequutiua
non neceſſaria,vt declarat Panor.in cap.quia non tantum.infra
de præbend. Et ſi iſta conſiderabis , reſpondebis ad omnia
fundamenta Mod. & per prædicta tolluntur omnia , quæ per
Felyn.& Mod.adducuntur. Saluari tamen poteſt opinio Mod.
in cauſ. indiuiduis , quia tunc habilitatus pro parte ſua , intelli-
gitur etiam pro parte conſortum,ratione connexitatis,l.2.§.ex
his,ff.de verbo.oblig. Et eſt glo. in l. vnic. C. ſi in commu. ea-
demque cauſa reſt.poſt. Et pro re indiuidua conſors litis etiam
ante litem conteſta. agit pro conſorte, ſecundum Fely hic, &
excommunicatus defendit conſortem litis indiuiduæ , ſecun-
dum d. Anto. in d. cap. poſt ceſſionem. ¶ Ex præmiſſis habe-
tis elicere, quod nouem ſunt neceſſaria ad hoc,ut conſors litis
poſſit agere pro conſortibus. Primo , quod cauſa ſit ciuilis, &
non criminalis.Secundo,quod lis ſimul ſit ab omnibus conte-
ſtata. Tertio , quod conſortes non prohibuerint. Quarto, ꝙ
conſortes ſint abſentes.Quinto,ꝙ non ſit de caſib.requirenti-
bus ſpeciale mandatum. Sexto, quod conſors alias ſit perſona
habilis ad agendum.Septimo,ꝙ negotium ſit commune.Octa
uo,ꝙ ſit eadem cauſa,& idem ius agendi. Nono, ꝙ conſors ca-
ueat de rato ſi ſit actor,vel de iudicato ſoluendo ſi ſit reus.Quæ
cautiones ſunt prætoriæ,ideo exigunt fideiuſſionem, l. præto-
60 riæ,ff.de præto.ſtipula. ¶ Tertio quæro,an coniunctus † poſſit
agere pro coniuncto ſine mandato ? Iſta eſt materia imperti-
nens,tangam ea ſolum, quæ attigit Pau. ex cuius dictis habes
regulam cum vna fallen.Coniunctus rẽ põt agere pro coniun
cto ſine mandato,l.ſed & hæ,ff.de procu. c. nonnulli. J. de re-
ſcrip.ad fi. Non tñ coniunctus dr ꝓcurator cõiuncti. Io cauere

debet de rato, quia eius factum coniuncto non præiudicat, l. 2.
§. 1. iũ. fol l. 1. C. qui. res iu. non noc. ¶ Fallit in his, quæ requi-
runt ſpeciale mandatum, pro quib. coniunctus non poteſt age-
re ſine mandato, l. patri, iuncta l. illud, ff. de min. & ſic vbi requi-
ritur ſpeciale mandatum hoĩs, non ſufficit gñale mandatum
legis, & ita tenent oẽs, excepto Dec. ꝙ ſolus ꝯdicit, p tex. in d. c.
nõnulli, vbi ad impetrandũ reſcriptũ, requirıtur ſpãle mandatũ,
vt ibi. & tñ ꝯiunctus admitteretur ad impetrandum p coniun-
cto. Nec ob. ſm cum ſolutio Pan. approbata per alios, ꝙ ibi aga
tur de modico præiudicio, q̃a attenta iſta rõne indiſtinctè con-
iunctus ẽt in requirentibus ſpãle mandatũ deberet poſſe age-
re, cum ſp agatur de modico præiudicio, quia nunq̃ p̃iudicat
coniuncto, niſi ratificet, d. l. 3. Scdo dicit, ꝙ ſolutio Pan. non vr̃
ex illo vera, quia impetratio reſcripti eſt non modici præiudi-
cii pp occaſionem litigãdi, pp expenſas litis, l. minorib. 25. ann.
ff. de min. Ad tex. in d. l. patri, rñdet, ꝙ ideo ibi coniunctus non
p̃t agere, non quia requiratur ſpeciale mandatum, ſed quia ap-
parebat de ꝯria voluntate, ꝯ q̃ coniunctus non admittitur. l. Põ-
ponius, §. ſi. ff. de proc. & ex iſtis infert, ꝙ coniunctus põt ſolu-
tionem recipere pro coniuncto, cum illi non præiudicet, niſi ra
tificet. ¶ Sed iſtis non obſtantib. teneo opin. cõem. per tex. in d.
l. patri. Non ob. adducta ſubtiliter in ꝯrium, Et primo non ob-
ſtat prima conſideratio, ꝙ dicatur ſp agi de modico præiudicio
ex eo ꝙ eius ſcm̃ coniuncto non præiudicat. Quia lex non tm̃
conſiderat p̃iudicium coniuncti, pro quo agitur, ſed conſiderat
magis præiudicium eius, ꝯ quem agitur, c. ſi. de proc. lib. 6. Non
ob. 2. conſideratio, ꝙ ẽt in impetratione reſcripti agatur de ma-
gno præiudicio pp expenſas litis, quæ fiunt coram delegatis,
Quia conſideratio expenſarum, quo ad impetrationem reſcri-
pti, non eſt conſiderabilis, attento quod ẽt coram ordinario re-
quiruntur expenſę. Non ob. rñſio tradita ad l. patri. videlicet ꝙ
loquatur, qñ coniunctus vult agere pro coniuncto ꝯdicente,
quia falſum eſt: loquitur enim ẽt qñ vult agere pro coniun-
cto ꝯdicente, nam illa verba, licet nolit, reſpectu patris ſtant au-
gumentatiuè, vt in c. de ſo. comp. lib. 6. vnde illatio negatiua
quo ad alios coniunctos dẽt intelligi, ẽt ſiue coniunctus ꝯdi-
cat, ſiue nõ, l. nam quod liquidè §. ſi. ff. de pen. leg. Ergo illa ver-
ba, non aliter admittendos eſſe, q̃ ex voluntate coniuncti, de-
bent intelligi de expreſſa voluntate, vt ẽt volunt glo. & omnes
ibi. ¶ Ex iſtis mõ reſultat, ꝙ De. malè loquitur, dum vult ꝯiun-
ctum poſſe recipere ſolutionẽ ſine mandato. nam hoc eſt ꝯ ca-
ſum l. q hoiem, §. ſi gñr. ff. de ſol. & in l. nõ ſolũ. ff. ſol. mat. & in
l. qui aliena, § q̃ 3, ff. de neg. geſt. & pulchre demonſtrat Alex.
conſi. 4. col. 2. lib. 2. ¶ Adde tñ, ꝙ licet coniunctus non poſſit exi
gere, põt tñ compellere debitorẽ, vt pecuniam debitã deponat
ſm Bald. in l. ſi aũt, ff de neg. geſt. de iſta mã, an coniunctus poſ-
ſit agere p coniuncto, videas plene per Fel. in d. c. nonnulli. §.
ſunt & alij. & in c. coram, de offi. deleg. & Iaſ. in l. exigendi, C. de
proc. ¶ An aũt in cã beneficiali admittatur coniunctus p con-
cto? Glo noſtra vr̃ velle ꝙ ſic, ſi ad tex. referatur, & ad hoc eam
notauit Rota tit. de procu. dec. 141. in nouis. Contrariũ tenent
Pan. & alij in c. accedens, ꝯ. de pb. Rot. vbi ſ. latè Gem. & Peru.
in c. ſi tibi abſenti, de p̃b. in 6. ¶ Quarto quęro, an Canonicus
61 † poſſit agere pro canonico ſine mandato? Glo. Pan. & alij
hic rñdent ꝙ non. Idem tenent Pan. Fely. & alij in c. coram, de
offi. deleg. Et iſta eſt cõis opin. quæ gñaliter procedit non ſolũ
in canonico, ſed in omni coniuncto coniunctione ſpirituali, ut
hic per Doc. Hinc Monachus non agit ẽt pro monaſterio ſuo
ſine mandato, c. le. religioſus, de proc. nec beneficiatus pro ſua
eccleſia, niſi in certis caſibus, de quibus per Abb. in c. ſi quis p̃ſ-
byterorum, de rebus eccle. non alie. ¶ Contrarium tenent plu-
res glo. adductæ per Fel. hic, quas ſequitur Dec. motus, quia cõ-
iunctus coniunctione ſanguinis, admittitur pro coniuncto ea
ratione, qua lex præſumpſit coniunctum, pro quo agitur con-
ſentire. pp affectionem, & amorem, qui verſatur inter coniun-
ctos. Iſta ratio pariformiter militat inter cõiunctos coniunctio
ne ſpirituali, qui eadem dilectione amandi ſunt qua carnales, c.
1. & c. pietatium. 30. q. 3. & c. qualis, 15. q. 6. Et ꝙ lex conſideret
amicitiam inter coniunctos ſp̃uales, patet. quia voluit eam eſſe
iuſtam cãm ſuſpicionis in recuſando concanonicum in iudi-
cem, c. cum R. canonicus, de off. deleg. ¶ Tu non recedas a cõi.
Ad arg Dec. rñdet Fel. hic, & ante eum glo. in d. c. pietatium, ꝙ
coniunctio ſpiritualis, quantum ad ius reuerentiale, contempla
tur ſicut coniunctio ſanguinis, non quantum ad alios effectus
iuris; patet, quia canonicus poteſt eſſe teſtis pro canonico, ſm
glo. in d. c. cum R. ſi frater non põt eſſe teſtis pro fratre carna-
li l. parentes, C. de teſta. Iſta ſolo p̃t comprobari ex his quæ ſcri-
bit Iaſ. in l. ſed & ſi qs ff. ſi qs caut. Sed iſti non eſt mia. Tum quia
non aſſignatur ratio diuerſitatis, cum magis quo ad ius reuerẽ-
tiale, q̃ in alia materia. Tum quia, vt dicit Dec. ẽt coniunctio ſpi
ritualis conſideratur in alia materia, cum pręſtet iuſtam cãm
recuſandi canonicum, vt ſ. dixi. vñ aliter rñdeo, negando, ꝙ
coniunctus carnalis poſſit agere pro coniuncto, pp præſum-
ptam voluntatem coniuncti, vt dicit Dec. nam ſi hoc verum
eſſet, non requireretur ratihabitio, quia vbi lex præſumit, & ſu
per præſumpto ſtatuit, non admittitur probatio in ꝯrium, c. is
qui fidem. de ſponſ. hic autem requiritur ratihabitio, & poteſt
pro arbitrio coniunctus pro quo actum fuit, dicere nõ conſen
ſiſſe, l. 1. C. quib. res iud. non no. ergo, &c. Et quod iſta ratio nõ
ſit vera, patet; quia ea attenta ſequeretur, quod amicus poſſet
agere pro amico ſine mandato, cuius cõtrarium tenet hic do.
An. per tex. in l. tutor, C. de neg. geſt. & eſt cõis opi. Dnct. ſecun
dum d. Ale. & Mod. in l. exigendi, C. de proc. Item loqueretur,
ꝙ coniunctus qui non eſſet bonus amicus (prout communi-
ter reperitur. etenim fratrum quoque, gratia rara) non poſſet
agere, quod non credo verum, ea quo non pręiudicat coniun-
cto, niſi ratum habeat, d. l. r. ¶ Fallit dupliciter, primo quantum
62 ad petendam † abſolutionem ab excommunicatione, quam
poteſt petere canonicus pro canonico ſine mandato, ſecun-
dum Inn. in cap. Romana, de ſententia excom. in 6. & Rotam
de proc. deciſ. 36. in nouis, quam in meis non inuenio, ſequũtur
Fel. & Mod. hic. ¶ Sed tu conſidera, quomodo poſſit procede-
re, quia in petenda abſolutione requiritur ſpeciale mãdatum,
ſecundum gl. in c. qui ad agendum, de proc. in 6. ¶ Item in ab-
ſolutione requiritur pręſtatio iuramenti quod parebit manda-
tis eccleſię, c. cum deſideres, c. ex tenore. ioſ. de ſent. excom. Et
ad iurandum requiritur ſpeciale mãdatum, c. ſi. de iura. calum.
lib. 6 tradit Bar. in l. qui bona, ff. ſi alieno, ff. de damn. infec. con-
iunctus autem ẽt carnalis non admittitur, vbi requiritur man-
datum ſpeciale, l. patri, §. de mino. Ergo etiam non debet ad-
mitti coniunctus ſpiritualis per prędicta. ¶ Fallit ſecundo in
63 pręlato agente † pro capitulo, quia inter pręlatum, & capitu-
lum, eſt maior coniunctio, quam inter alios canonicos, ſecun-
dum d. Ant. in c. edoceri, col. 3 de reſcr. Sequuntur Fel. & Mod.
¶ Contrarium tamen tenet idem Fel. in d. c. nonnulli, §. ſunt &
alii col. 17. credo, ꝙ ſi agatur de communi intereſſe, quod poſ-
ſit, non ea ratione quia ſit coniunctus cum capitulo, ſed quia in
his, quę ſunt cõia pręlato, & capitulo prælatus habet admini-
ſtrationem a iure, & qui habet adminiſtrationem legitimam,
poteſt agere ſine mandato, l. pen. ff. quod cuiuſq; vniuer. nom.
Si vero agatur ſolum de intereſſe capituli, tunc non poſſit, d. c.
edocen, vbi gl. & ibi Pan. ita declarat. ¶ Glo. in verbo, duos ad
eam, diuiditur in duas partes. In 1. opponit. In 2. triplicem ſol-
uit. Ex dictis gl. & Pa. habetis quinque ſolutiones ad contrariũ,
quod formatur de Concilio Turonen. prohibente ſectionem
pręb endarum. Prima fuit ſolutio glo. quæ fatetur contrarium
quod non ualet receptio duorum ad unam pręb endam c. dile
cto, de præb. Non ob. iſte tex. quia hic non pręſupponitur ꝙ va
luerit. Et licet capitulum allegaret ſe recepiſſe duos ad candẽ
præbendam, tamen non potuit probare. Et ſic habes notare
64 ex hac glo. ꝙ non ſufficit † allegare, niſi allegata probentur. fa-
cit tex. in c. cum ſuper, inf. de conceſ. præb. allegatus in glo. Ad
idem tex. cum glo. in l. 1. ff. ſi quadru. paupe. feci. dica. & l. 1. §. 1.
vbi Bar. ff. de dolo. & in ca. non eſt, de conſue. lib. 6. de quo late
per Alex. & Mod. in l. ſi prius, in glo. in ver. egiſſet, de no. oper.
nunc. & per Fel. in c. fin. col. pen. de foro compe. Aliqui tamen
dicunt, ꝙ iſta ſolutio non eſt admittenda, quia diuinat. ſed po-
teſt reſponderi, ꝙ imo non diuinat quia M. & quatuor ſocii al
legabant ſe receptos nullis præbendis aſſignatis eiſdem, capitu
lum negabat quantum ad duos, aſſerendo eos recepiſſe ad unã
præbendam. Quod non apparet iuſtificatum fuiſſe per capitu-
lum, ergo &c. ¶ Secunda fuit ſolutio gloſ. fatentis etiam con-
trarium, ſed reſpondentis, ꝙ in caſu huius cap. non fuit admiſſa
exceptio capituli, quia in hoc capitulum allegabat turpitudi-
65 nem † ſuam contra c. inter dilectos, de don. l. tranſactione fini-
ta, C. de tranſa. ¶ Iſtam ſolutionem damnat Pan. quia fauore
animæ auditur allegans turpitudinem ſuam, c. lator, c. conſan-
guinei, de re iud. ¶ Ex alio non vr̃ vera iſta ſolutio ſm Bal. quia
audiri debet allegans turpitudinem, quę habet in ſe patentem
nollitatem uel impoſſibilitatem, ut hic. Sic etiam dicimus, ꝙ li
cet uenire contra factum proprium, patenter, & ipſo iure nul-
lum, l. quemadmodum, C. de agri. & cenſi. lib. 11. glo. & Bald. in
l. 1. C. de liber. cau. notatur in c. diuerſis fallaciis, de cler. cõiuga.
¶ Tertio non videtur tuta ex alio, quia auditur allegans turpitu
dinem ſuam excipiendo, ſecundum Bald. in l. poſt mortem, ad
fi. ff. de adop. & in l. fi. ff. de act. & obl. traditur late per Fel. in ca.
3. loco, de pręſump. per Bar. & alios in l. iuſiurandum, quod ex
conuentione, §. procurator, ff. de iurei. ¶ Sed aduerte, quia iſta
ſolutio optime vr̃ probari in d. c. cum ſuper, per quem tex. fal-
len. traditę ad regulam p̃dictam vĩr confundi. ibi. n. agebatur
de ſalute aię, ꝙ non admittatur quis ad vacaturas ꝯ Lateranen.
Concilium, ibi excipiendo capitm̃ proponebat. Et tamẽ Papa
dicit, ꝙ capitulum non debebat audiri, quia ipſi allegabant tur
pitudinem ſuam, fatendo ꝙ ꝯ Lateranẽ. Concilium venirant.
¶ Tertia fuit ſolutio gl. ẽt fatentis ꝯrium, & ad iſtam rñdet, ꝙ
hic duo fuerũt recepti ſimplr̃, & non ad cand. p̃bendam, & in
quantum

quãtum ad tex. dicit ad eam, dēt exponi, i. ea uacãte. Illa ſol. licet
approbetur per Ab. & alios, non eſt tenēda. Tum quia uiolat
lrãm tũ qa expoſitio eſt inepta, nã tex. ſm hãc expoſitionē, idē
bis repeteret, cum dcm ſit ſ. cũ una prębenda uacaſſet, duos ad
eam, &c. Tũ qa confunditur ex illis uerbis, donec primi duo eſ
ſent integras prębendas aſſequuti, ergo erãt admiſſi ad præben
das nõ integras, & ſic ad dimidiatas. ¶ Quarta fuit ſolo Io. And.
fatentis ꝯrium, & rñdentis tex. in uerbo, ad cã qđ dēt intelligi, ſ.
eccleſiam, & ſic facit ſimplicem relationem. Iſta ſolutio eſt pla
nior cęteris. Tamen ex dictis in pręcedenti ſolutione etiam iſta
morderi poteſt. Ex iſtis duab. ſolonib. elicitur una concſo, ꝙ ſi
uacãte una ꝑbenda duo ſimpľr eliguntur, ꝙ ualet electio. Et cũ
iſta gl. omnes tranſeunt, de quo ſtatim dicam. Quinta fuit ſolu-
tio d. Ant. ꝙ non ualet receptio duorũ ad unã ꝑben. ita ꝙ eadē
ſit titulus duorũ; & non ualet receptio, quia neceſſario ſequitur
ſectio eiuſdē ꝑbendæ, cum oporteat ꝙ unus habeat dimidiam
prębendam in titulũ, alius aliam dimidiam. Quod eſt contra cõ
cilium Turonen. & iſto modo procedit tex. in d. ca. dilecto, & in
c. tuę. ℑ. de prębē. Hic autem ualuit receptio duorum, qa fuerũt
recepti ad eandem prębendam, non ꝙ illa ſit titulus duorũ, ſed
animo faciendi de una præbenda duas. Qđ fieri poteſt, ubi red-
ditus ſuppetunt utrique iuxta formam c. uacante, ℑ. de præbend.
Iſtam ſolutionem damnat Pan. hic, & in c. maiorib. de ꝑb. poſt
Inn. ibi, quia ꝑbenda non ſolum conſiſtit in re, ſed in ſcõ, i. in tē
poralitate, puta in prædijs. Et ad diuiſionem rei conſiſtentis in
ſcõ non ſufficit ſola mens, ſed requiritur ēt ſcm̃. i. actualis ſepa-
ratio, ſm gl. in l. qđ in rerum, §. a. ff. de leg. 1. & l. qui duas, ff. cõ.
ꝑd. Iſtã ſolutionē ēt damnat Imo. in d. c. uacante, per illũ text. in
uer. ꝯſtituent, per quod apparet ꝙ non ſufficit ſola intētio. Hãc
etiam improbat Dec. hic, qa ad hoc ut ualeat ſectio unius præ-
bendæ, ꝑ diuiſione duob. facienda, eſt neceſſe, quod redditus u-
triq. ſufficiant, d. c. uacante. Sed hic non ſufficiebant. patet, quia
fuerunt recepti, ita ꝙ alij nihil haberent, donec primi duo inte-
gras ꝑbendas fuiſſēt aſſequuti. Mihi ēt nõ uř tuta, quantũ ad iſtũ
tex. quia in tex. ℑ. pręſupponitur, ꝙ quatuor erant admiſſi ad ua
caturas prębendas. Quod eſt falſum, ſi duo eſſent recepti ad unã
ꝑbendam diuiſam in duas, tũc. n. illi duo eēnt recepti ad uacan-
tes. Vnde tres tm̃ neceſſario eēnt ad uacaturas recepti. Diſtin-
ctio tñ uera uidetur, & eã uř uoluiſſe gl. pe. in d. cap. dilecto. eam
ēt ſequũtur Hoſt. & d. Ant. in d. c. vacante. Nec ob. ꝙ reqrat̃ fa-
ctum in diuiſione tpalitatũ, qa verũ, q̃tum ad effectũ, ut pęes de-
monſtrentur ad oculũ, ſed q̃tũ ad effectus iuris, vt receptio va-
leat, ſufficit, ꝙ appareat de animo capľi, ꝙ velit diuidere vnã ꝑb.
in duas. Nõ ob. tex. in d. c. vacante. in verbo, ꝯſtituēs, qa intelligo.
ſ. ꝓpoſito & mēte expſſa, nõ fcõ, & ita ibi exponebat Hoſt. q ex-
ponebat conſtituens, i. ꝯſtituere intēdens. Et iſtam opinionē cõ-
firmo, qa licet prębenda conſiſtat in tpalitate, reſpũ perceptio- 67
nis fructuum: tñ reſpectu receptionis, dř ius ſpirituale, & ad il-
lud ius ſpirituale admitti receptus ꝑ capľm, d. c. dilecto. Vnde q̃
tum ad ea, q̃ ſunt iuris, ſufficit diuiſio fcã ex propoſito, cũ aliter
fieri non poſſit, l. 1. C. de hęre. actio. cum ſimi. Vnde ut intelli-
gas concilii Turonen. diſpõnem, facies plures caſus. ¶ Primus,
66 eſt quando duo recipiuntur ad eandem † ꝑbē. ita ꝙ illa ſola ſit
titulus amborũ, & vnus hēat dimidiam fructuum, & alter aliã
dimidiam. & iſto caſu nõ ualet receptio, qa effectualr̃ ſcindit. Et
iſto caſu loquitur concilium Turon. in c. maiorib. ſecundũ unũ
intellectum & in d. c. tuæ, & in d. c. dilecto. ¶ Scđs caſus eſt qñ
duo recipiunť ad unã ꝑbendam faciendo, & diuidendo expreſ-
ſe eã in duas ſine rõnabili cã, & nõ ualet ēt receptio, qa ꝯ conci
lium Turonen. & ita ēt procedat tex. in d. ca. maiorib. ſed Barb.
hic contradicit, dicens, ꝙ ualet receptio, & diuiſio, ſed ꝙ eas ca-
pitulum reintegrare tenetur. Qđ uř ſeq Dec. hic, ſed certe eſt ꝯ
tex. in d. ca. vacante. ¶ Tertius caſus eſt, quando una præbenda
ex cã rõnabili diuiditur actualr̃ in duas, & iſto caſu valet rece-
ptio duorũ, ita ꝓcedat tex. in d. c. vacante. Quartus caſus eſt, qñ 68
duo recipiuntur vacante vna prębēda per capitulum animo de
clarato, ꝙ volunt ſcindere ea cã rationabili, cum facultates ſuf
ficiant vtrique, & iſto caſu variæ ſunt opiniones, vt ſ. dixi. Ego te
neo, ꝙ valeat, nec ſit ꝯ concilium. ¶ Quintus caſus eſt, quando
duo recipiuntur ad vnã præbendam uacantem, non declarato
animo c. ꝙ animo ſcindendi duos recipiũt, & iſto caſu d. Anto.
hic fuit in hac ſententia, ꝙ ualeat, ſi redditus ſufficiãt utriq., qa in
dubio ꝑſumendũ eſt, ꝙ capitulum uoluerit facere actũ ualidũ,
l. 3. ff. de teſta. mili. Contrariũ hic uult Pan. & Imo. in d. c. uacan-
te, per tex. in d. c. tuæ, & in d. cap. dilecto, qui ſimpliciter loquun
tur. Sed licet loquantur indiſtinctè, non tamen eſt inconueniēs
reſtringere illa iura, ut non procedant, quando datur caſus, in
quo ꝑt receptio ſuſtineri. Et ꝓ iſta opinione do. Anton. facit, ꝙ
qui uult unum, neceſſario cenſetur uelle omne antecedens ad
illud, Inſtit. de hęre. inſti. in princ. . pen. C. de neceſſa. ſer. hęre. io
ſtit. & cap. prætерea. de offic. deleg. cum ſimi. ¶ Sextus caſus eſt
quando uacat unus canonicatus, cui eſt annexa ꝑbenda, & duo
uel plures eliguntur ſimpliciter in canonicos. de prębenda ni-
hil dicitur, & valet receptio, ſecundum gl. hic in tertia ſolutio.
Et iſto caſu præbenda debetur primo recepto. Si vero ſimul eſ
ſent recepti, locus eſt gratificationi, ſecundum Panor. & alios,
per tex. in c. penu. de reſcri. lib. 6. ¶ Septimus caſus eſt, qñ uacat
vnus canonicatus, & vna præbēda annexa, vt ſi recipiuntur duo
cum hoc, quod vnus habeat præbendam, alius expectet ua-
caturam, & iſto caſu ſi incertum ſit quis debeat habere præ-
bendam, quia non ſit ſpecificatum, ſi obſtet concilium Late-
ranenſe, neutra ualebit, ca. 2. de conceſ. præb. Si uero ſpecifica-
tum ſit, quis debeat expectare vacaturam, receptio illius tãtum
vitiabitur, & non reſpectu habentis præbendam, quia utile per
inutile non vitiatur, reg. vtile, de reg. iur. ſecundum Inn. in d. c. di
lecto, & in d. c. tuæ. ¶ Octauus caſus eſt, quando præbenda ua-
cat, quę non eſt annexa alicui canonicatui, ſed conſiſtit in me-
ra temporalitate. vt ℑ. dicã, & tunc poſſunt recipi plures ad can-
dem, ſecundum Panor. in d. c. tuæ. Nam & iſto caſu dari poſſet
duobus laicis, ut illam eõem habeant, ſicut poſſunt canonici ſi-
mul omnes viuere ex redditibus communibus. ¶ Nonus caſus
eſt, quãdo duo recipiuntur ad eandem prębendam diuerſis tpi-
bus, & tunc ualet receptio utriuſque, ſed primus habebit præ-
bendam. Secundo uero erit prouidendum de ſuperexcreſcenti
bus fructibus, & ita procedit iſte text. & iſta eſt optima ſolutio
ad contrarium. ¶ Decimus caſus eſt, quando duo recipiuntur
ad eandem prębendam non purè, ſed unus ſub conditione alte
rius, id eſt, aſſignamus Titio talem prębendam, & ſi noluerit
eam, aſſignamus Meuio, & iſto caſu non valet receptio, non
ex eo, quia ſit contra concilium Turonenſe, ſed quia collatio
eſt conditionalis, contra c. 2. de ele. lib. vi. ita Pan. in d. c. tuę. Sed
aduerte, quia Pan. non aperit, an receptio utriuſque vitietur. Et
ſic uř velle, ꝙ vtraque ſit nulla. In contrariũ uř, ꝙ aſſignatio fa-
cta Titio valeat, quia quantũ ad ipſum collatio uř facta ſub cõ-
ditione, quę tacite ineſt, uidelicet ſi voluerit, quę conditio taci-
te ſubintelligitur, c. ſi tibi abſenti, de pręben. lib. 6. Ergo non de
bet vitiare prouiſionem, ſicut nec illa ſi vacat, ſecũdum gl. in d.
c. 2. Cogita. ¶ Gl. in verbo, ſine pręiudicio, diuiditur in quatuor
partes. In prima ſoluit tacitum contrarium. In ſecunda. ibi, ar-
gumentum contra, opponit contra ſolutionem, & reſpondet.
In tertia ibi, & quandoque, ponit vnum dictum pro confirma-
tione contrarii. In quarta ibi, ideo poteſt, alio modo ſoluit.

¶ Pro intelligentia huius glo. examinanda eſt materia prote-
ſtationum, quæ eſt periculoſa & ſubtilis. Et quã Bar. magiſter
Iuris, ſecundum Feli. adeo ordinatè, & copioſè tractauit in l.
non ſolum, §. morte, ff. de no. ope. nunc. quod nullus auſus eſt
eam poſtea aggredi. Quid ergo faciam ego inter Doctores mi
nimus? ſequar itaque Bar. vti legiſferum Deum, addendo, uel
detrahendo, prout ſcientię conditor reuelabit. ¶ Quæro pri-
mo, an proteſtatio † aliis nominibus nuncupetur? Reſpondet
Bar. quod reperiuntur plura vocabula in hac materia, quę om-
nia proteſtationem important, vt verbum, proteſtatio, ca. ſoli-
citudinem, ℑ. de appe. l. & ſi quis, plerĩq;. ff. de relig. & ſumpt. fu
ne. Item, conteſtatio, l. fi. C. de his qui per me. iud. non appel. c.
fi. de appel. Tertio, teſtatio, l. 2. ff. de naut. fœno. Quarto deteſta-
tio, l. deteſtatio, ff. de uerb. ſig. Quinto, atteſtatio, l. ſubſignatum
§. atteſtari, ff. de uerbo. ſign. fi. Sexto, denunciatio, l. fi. C. de neg.
geſt. l. in contractibus, §. in omni, C. de non nume. pecu. Septi-
mo, vetatio, l. ſi pro te, ff. mand. l. ſi ſeruus vetante, ff. de verbo.
oblig. Octauo, prędictio, l. fi. §. item ſi prędixerit, ff. naut. caupo.
ſtabula. Nono, interpellatio, l. mora, ff. de vſu. l. ſi ex legati cã,
ff. de verb. obl. Decimo, prohibitio, l. ſi quis prohibuit, alias in-
cipit, Papinianus, ff. de pub. Et licet Bar. & ſcribentes *communiter*
videantur habere iſta verba pro ſynonimis, crederem tamē, ꝙ
ſit aliqua differentia, vt ℑ. ſubiiciam. ¶ Secundo quęro, quid ſit
proteſtatio. antiqui, ut Ioan. Mona. & Ioan. Andr. in regu. in ge-
nerali, de regu. iur. in 6. diffiniebant hoc modo, proteſtatio eſt
† clamoſa teſtatio, ad cautelam proteſtantis inuenta. Iſta diffi-
nitio non eſt uera, ſecundum Bar. quia non conuertitur cũ dif-
finito. Stat enim ſimul, quod ſit proteſtatio, & tamen non ſit
clamoſa teſtatio. Puta ſi proteſtatio fiat in ſcriptis, prout fieri
poteſt, authen. hanc autem querelam, C. de non nume. pecu.
& l. fina. C. de nego. geſt. Sed ab iſto fundamento eam cona-
tur defendere domin. Alexand. Quia etiam ſcriptura dicitur cla
mare, cap. cum Marthę, in uerbo, Moſaica uox clamat, de ce-
lebra. miſſa. l. Arriani, C. de hęreti. gloſ. in cap. conſtitutionem,
de ſent. excom. in vi. & in c. ubi periculum, §. nulli. de elect. eod.
lib. Et non ſolum lingua, ſed etiam ſcriptura uoces figurantur,
l. non figura, ff. de act. & oblig. Hinc dicebat Bald. ſi inſtrm̃ pro
te non cantat, nec ego pro te cantabo. Ita Bal. in c. uenerabilem,
column. 4. ℑ. de elect. & in l. ad probationem, C. de probat. Et
quod uerbum clamoſa teſtatio, referatur etiam ad proteſta-
tionem, quę fit in ſcriptis, uoluit gloſſ. in capitu. ſanctorum, ℑ.
de pręſcript. ex quo allegat l. ut perfectius, C. de anna. except.
quę loquitur in proteſtatione facta in ſcriptis. Sed certe iſta
non euacuant fundamentum Barto. qui iſta non ignorabat.

Quia verba diffinitionis debent stare proprie, s(ecundu)m cōiter scribētes, post Bar. in l. 1. ff. de testa. quia diffinitio demonstrat essentiā rei, s(ecundu)m Pan. in rubr. ∫. de sen. excom. Scriptura āt proprie non dr̄ clamare, sed improprie, & abusiue, l. 1. & ibi no. ff. de uerbo. oblig. l. miles ad sororem, in uer. acsi cum eo loqueretur, ff. de le. 2. Secundo, & si scriptura loqui proprie diceretur, nō tn̄ p̄t dici ꝓprie clamare, quia tale verbum vocis eleuationem denotat, l. 4 & l. si putator, ff. ad leg. Aquil. & l. 1. § potuisse, ff. ad Syl. c. qualiter & qn̄. 2 de accusa. ca. 1. de exces. prælato. Bene facit tex. in l. item apud Labeonem, §. conuicium, in fi. de iniu. ibi. Quod aūt non in cœtu, nec vociferatione dicitur, non proprie conuicium est, quod a collatione vocum descendit, vn̄ Barto. dicit standum esse diffinitioni traditæ per Iurecon. in l. detestatio, ff. de verbo. sig. vñ protestō est denunciatio cū testōne fcā, & hanc sequuntur *communiter* omnes Docto. Et dicit Bar. & est verissima, quia dr̄ ꝙ est denūciatio, ad drīā ꝯtuum, & vltimarū volū. q̄ nō sūt denunciationes, sed dispōnes. Dr̄ cū testatione fcā, vt comprehēdat tā protestōnem in scriptis, q̄ sine scriptis. ¶ Istā diffinitionem hoc mō declaratam reprehendit Ias. in d. §. morte, qa nō constat ex genere, & differentijs, vt contrare dēt, cum verbum, denunciatio, dicatur positū ad drīam ꝯtuū & vltimarum volūtatum, nō āt vt genus. Vn̄ Barb. hic forte senuens arg. dicit, ꝙ verbū denunciatio ponitur vt genus ad oēs ꝓtestōnum spēs, quæ sunt plures, vt ∫. dicā. Sed illud non placet, qa si solum ponatur vt genus ad oēs ꝓtestōnum spēs, tunc verbū, denūciatio, n̄ erit magis gn̄ale, q̄ ꝓtestō, qa hic diffinitur protestō in gn̄e, prout cōtinent oēs spēs ꝓtestōnum, & sic adhuc non constaret diffinitio ex gn̄e & differentiis. ¶ Vnde considerau si dici posit, ꝙ verbū denunciatio, ponatur vt genus comprehendens omnem denūciationem, ēt qua amici salutantur, & certiorantur amicitię grā. Et illa verba, cū testōne fcā, ponatur ad drīam denunciationū simplicium, quibus simplr̄ certificantur amici, q̄ fiunt absq. testibus, & instrō. Et si dixeris, ꝙ attenta hac declarone, denunciatio Euangelica esset protestō, qa fit coram testibus, d. c. nouit. Rn̄deo, ꝙ est dispō, non protestatio. Vel esto, ꝙ sit protestatio, nō propterea obstaret huic declarationi. ¶ Contra tn̄ istā drīā obs. quia protestō conseruatoria nō vr̄ denunciatio, sed potius dispositio, vt si vendam prædium saluo iure coloni, vel saluo iure directi dn̄i, de qua per Ang. in l. in venditione, ff. commu. pręd. vel recipiam solutionem in parte ab vno ex pluribus correis debendi saluo iure solidi, l. si creditores, C. de pac. non ne ista est dispō? Certe sic, nisi dixeris, ꝙ est denunciatio conseruatiua dispositionis præcedentis, & non noua dispositio. Ex alio tn̄ non videtur bona, quia pręsupponit, ꝙ testes sint de substantia protestationis: quod non vr̄ verum, quia potius testes requiruntur pro solemnitate probatoria, quam essentiali, vt no. in l. nemo potest, ff. de leg. 1. Et licet aliqui velint testes eē de forma essentiali ipsius testamenti, quasi probari non possit testamentū per confessionem partium: tamen ista dubitatio cessat penitus in ꝓtestōne, quę potest verificari per confessionem aduersarii, l. generaliter. C. de non nume. pecu. Vnde defendēdo hanc diffinitionem, necesse est dicere, quod illud verbum, cum testatione, non debet exponi, idest coram testibus, vt exponunt glo. ibi, & Docto. in d. §. morte, sed debet intelligi, idest cum testificatione, quę etiam per confessionem aduersarii fieri potest, d. l. generaliter. Sed ex alio videtur falsa, quia potest esse protestatio absque denunciatione, si fiat ad exonerandum protestantem tātum, & ad nullius grauamen l. Nesennius. ff. de nego. gest. & p Bar. in d. §. morte, in 1. membro speciei protestationum. Vnde concludendum videtur cum Iurecon. in l. omnis diffinitio, ff. de regu. iur. ꝙ omnis diffinitio periculosa est, vel dicerem, ꝙ illa sit potius descriptio, quam diffinitio. Considerabam alias, si posset sic diffiniri Protestatio est animi notificatio, alicuius iuris conseruandi, aut acquirendi gratia. Dixi, notificatio, vt constaret ex genere: dixi, conseruandi aut acquirendi, ad differentiā simplicis monitionis. Item ad differentiam vltimarum voluntatum, per quas testator alienat, & non conseruat, nec acquirit.

69 Tertio principaliter quæro, quotuplex † sit protestatio? Respōdet Bar. quod quadruplex est. Quædam est declaratoria animi tātum, vt in l. si quis in princi. testamēti, ff. de leg. 3. & in d. l. Nesēnius, ff. de neg. gest. Quędā est prohibitoria, l. fi. C. de neg. gest. Quædā inciatoria vt aliquid fiat, vel detur, l. si ex legati cā, ff. de verbo. obli. Quædam est certificatoria eius, quod est, vel nō est, vt in l. aut qui qualiter, ff. quod vi, aut clam. Addunt Mode. aliā speciem. Quædam est conseruatoria iuris, vt in l. si creditores, C. de pact. Sed dominus Petrus Ferrar. Papien. in sua practica, in forma declinatoria, in verticu. protestans, dicit duo tantum esse genera protestationum, videlicet vna, quæ appellatur protestatio: Altera vero dicitur denunciatio. Protestatio proprie consistit in his, quæ dependet a voluntate, vel facto solius protestantis. Denunciatio vero consistit in his, quæ dependent a facto eius, cui fit protestatio, vel alterius. Quæ differentia videtur mihi, quod satis ab vsu approbaretur, & a iure. Nam si considerās iura, in quibus auctor vtitur hoc verbo, protestor, seu protestatus, semper loquuntur in dependentibus a voluntate, vel facto solius protestantis, ut in dicta lege, Nesennius, & in dicta lege, & si quis, §. plerique, & in dicto capitulo solicitudinem. Sed vbi auctor vtitur verbo, denunciationis, tunc actus dependet a voluntate alterius, ut in lege finali, C. de nego. gest. & in l. si maior, C. de rescin. vend. & in l. si fundum. C. de rei ven. & in l. in cōtractibus, §. in omni, C. de non numerat. pecu. Et ista differentia probatur in l. prima, §. denunciare, iuncto §. eleganter, in fi. ff. de lib. agnos. Et ita tenendo puto, ꝙ sunt tres spēs ꝓtestōnum. Quædam est protestatio declaratoria voluntatis, d. § plerique. Quædam derogatoria alicuius voluntatis, vel facti ipsius protestantis, dicta l. si quis in princ. testamenti. Quædam conseruatoria alicuius iuris ipsius protestantis, d. l. si creditores. Tres etiam arbitror esse species denunciationis. Quædā inciatoria, vt alius det, vel faciat, l. nomen. C. quæ res pig. obl. poss. Quędam prohibitoria, ne alius faciat, vel det, dicta l. fina. C. de neg. gest. & in d. l. si fundum. Quædam certificatoria, d. l. 1. §. denunciare. ¶ Quarto quæro, an protestatio tollatur † per ꝯtrium fcm̄ Ista est difficilior qō, quę reperiatur in hac materia, & magis practicabilis.

70 Istam q. Pan. diuidit in tres partes. Pro intelligentia inuestigandum prius est, qūo cognoscatur, ꝙ ꝓtestō ꝯrietur fcō. Pan. hic rn̄det, ꝙ dr̄ ꝯria fcō, qn̄ protestō, & fcm̄ se non compatiuntur. Ista doctri. non est magistralis. Nam & tu idem opinabaris. Alia ergo fuit theorica Bart. in l. 1. C. de litis contest. Protestatio tūc dr̄ ꝯria facto, quando protestatio, & factum ꝯnantur circa idem: vt si dixero, respondeo, & protestor, quod non responden. Si vero contrariatur circa diuersa, tunc non dicitur contraria fcō, vt si respondeas libello, & protesteris, ꝙ rn̄des animo nō litē contestandi. Ista. n. protestatio respicit animum tui protestantis, q animus est separatus ab effectu responsionis. requitur Pan. in c. 1. col. 7. ∫. de litis contesta. Vbi addit, ꝙ in hoc exemplo non dicitur contraria facto, sed potius declaratoria facti multipliciter intelligibilis, qa responsio potest intelligi facta animo litem cōtestandi, vel animo instruendi iudicem tantum, vt etiā hic dicit Pan. in 3. memb. Tertia fuit doctri. Ale. consi. 130. In causa strazarolorum, col. fin. lib. 4. Protestatio dicitur ꝯria fcō, quando ordinatur ad tollēdum ipsum factum, secus si ordinatur ad tollēdam mentem a fcō, & ista fuit intentio Bar. licet aliter explicata. ¶ Contra istā theoricam obstat quod dicit An. in l. si unigenitū, §. quod sere, ff. de pac. dot. Ang. hic, & Ale. in dicto §. morte, col. 4. ad fi. vbi dn̄t, ꝙ ista protestatio, me obligo non animo obligandi; profiteor religionem animo non ꝓfitendi; adeo hr̄ditatem, animo non adeundi, dr̄ ꝯria fcō, & tn̄ vr̄ ordinata ad tollēdum mentē a facto, & non ipsum factum. Vnde dicas, protestatio dr̄ ꝯria facto, qn̄ cōtrariatur facto prout directo sonatiuus, & in facto, vt in exemplis pręmissis, secus si contrarietur facto, prout sonat in ius in ꝯn̄tiā, & pręsumptiue. Exemplum. Si diaecso, sumo habitum, animo non profitendi. Excipio, animo litem non contestandi. Soluo debitum, animo non adeundi. In istis casibus, pręsumptiue, & in ꝯn̄tiam facti, resultat iuris effectus, cui contrariatur protestatio, non autem contrariatur facto. Istis sic præmissis diuido qōnem in tres partes. Aut quęritur de protestatione contraria consequutiuis ad factū. Aut de protestatione contraria facto. Aut de protestatione facta ad declarandum factum multipliciter intelligibile, vt hic per Pan. Ex cętus dictis circa primum membrum habes quatuor conclusiones.

71 ¶ Prima conclusio. Protestatio ꝯria † consequutiuis ad factum, super dependentibus a sola voluntate protestantis valet, & actus vitiatur, l. per seruum, §. vsusfructus, an fructus legetur, ff. de usu, & habitatio. Dec. insurgit ꝯ Panor. dicendo ꝙ iste tex. non probat, quia loquitur in dependentibus a iuris dispositione, & non a voluntate disponentis. Sed iudicio meo decipitur, quia licet ex iuris dispositione vsusfructus non possit esse sine vsu, tn̄ actus legantis, vel vsum, vel vsumfructum, depēdet a volūtate testōris, §. disponat, in Aut. de nup. Et si verū eēt, ꝙ actus ibi depēderet a dispōne iuris, vitiaretur protestatio, & non vitiat, l. alimēta, C. de neg. gest. & hoc s(ecundu)m vnū intellēm. ¶ Tu āt ꝯsidera, ꝙ ibi nō est ꝓtestō, sed potius dispō. Inter quæ ē drīa, vt s̄. dixi uel le Bat. in d. §. morte. in 1. q. Scđo ꝓ ista conclone addit Dec. tex. in l. q in aliena, §. Celsus, ff. de acq. her. iūcta gl. ubi dubitās ne cogeretur adire, iuuat ꝓtestōe ꝓmissa, ꝓ q̄ ꝓtestat, ꝙ si in futurū adierit, nō intendit adire. Sed considera, ꝙ ibi protestatio non est cōtraria ꝯsequutiuis, sed potius ipsi facto, unde facit ad aliud membrum. Allegat ēt tex. in l. si ita scriptum, & in l. si mihi, & tibi. §. fina. ff. de leg. 1. sed etiam illa iura loquuntur in protestōne ꝯtraria fcō. Itē loquunt in ꝓtestōne, q̄ pręcedit actum, cui nunc aduersatur. Nos loquimur in protestatione, quæ fit in ipso actu, licet consequutiue actus subsequatur. Item text. in dicto §. plerique, loquitur in protestatione facta super facto multipliciter intelligibili, unde facit ad aliud membrū. ¶ Cōtra istā ꝯclonē obstāt plura. Primo tex. ī l. sed si de fructu, ff. de usu, & habi. ubi si legato usufructu protestetur testōr, ꝙ non intendit legare usum, &

sic

☞ sic adimit vsum, vitiatur protestõ & non uitiat. Bal. Alb. & *cõiter*
Doct. soluunt, ꝙ ibi protestatio fuit facta post actũ perfectum.
Conclusio aũt, & tex. in d. l. per seruum, loquitur in protestõ-
ne, q̃ fit in ipso actu, & ita hanc cõclõnem sitant oẽs Mod. nie,
maximè Dec. qui tñ non adducunt tex. in d. l. sed si, sed glo. in l.
concubinatu, ff de concub & in l. pe. cum gl. pe ff. pro emp. quç
iura non probant, quia loquuntur in protestõne dependente a
ptãte duorum. ¶ Scđo oppono de l. 1. §. 1 ff. si vsuf. pe. vbi si qs
leget vsumfructum fundi, cum protestatione ꝙ non vult ꝙ le-
gatarius habeat iter, qđ est de ꝯsequutiuis vsusfructus, vitiatue
protestõ, & non vitiat. & re vera iste tex. multũ obstat. Alb. ibi
rñdet, ꝙ si protestõ adimat essentialia actus, tunc protestõ re-
manet, & actus vitiatur, & ita procedat tex. in d. l. per seruum.
Nam vius est de essentialib. vsusfructus, Inst. de vsufr in princ.
Si vero adimat accidentalia, protestõ vitiatur, & non vitiat, &
ita loquit tex. in d. l. 1. §. 1. & pro ista distinctione bene facit tex.
in c. si. de cond. app. Sed ꝯ hanc solõnem ob. tex. in l. cum preca
rio, ff. de precar. vbi si concedo rẽ precario cum protestõne seu
pacto, ꝙ nolo posse reuocare vsque ad calendas, talis protestõ
non valet, quia est ꝯ substantiam precarii, cuius ꝯrium presup-
ponit Alb. in sua solõne. Reperio, ꝙ Bar. in l. vbi ita donatur. ff.
de don. causa mor. concordat ista iura, dicendo ꝙ pactũ ꝯ subam
ꝯtus non valet, d. l. cum precario. secus si sit ꝯ naturam rei in
ꝯtu, siue legato deductæ, vt in d. l. per seruum. Ista solu. non
vr̃ tuta, quia in d. l. per seruũ, §. 1. ẽt protestõ erat ꝯ subam actus,
ẽo Pan. hic, & Bar. est sibi ꝯtius in d. §. per seruum. ¶ Vnde ego
in puncto huius conclõnis, videlicet in dependentib. a volun-
tate solius protestantis, dicerem nihil aliud esse quęrendum, ni
si vt voluntas protestantis habeat effectum, arg. l. 1. C. de sacro-
san. ecc. §. disponat, in Auth. de nup. Ideo distinguẽdum puto.
Aut protestõne itntata non poterit uoluntas adimpleri, & tũc
protestatio ꝯ consequutiua etiam substantialia ualebit, & actus
vitiabitur. Ita procedit tex. in d. l. per seruum, § 1. Aut salua pro-
testatione non potest saluari uoluntas, & tunc vitiatur prote-
stõ, & non vitiat. Ita procedit tex. in d. l. 1. §. 1. Aut irritata prote-
stõne poterit uoluntas habere suum effectum, si protestans vo
luerit, & tunc uitiatur protestatio, & non vitiat. Ita procedit
tex. in d. l. cum precario. Si vero quęratur, q̃uo fieri poterit, ꝙ
voluntas protestantis magis se conformet cum protestõne, q̃
cum actu seu consequutiuis ad actum? Tunc dicerem, ꝙ si pro-
testõ sit ꝯ essentialia actus, ꝙ protestantis voluntas trahatur ad
protestõnem, & ita loquitur tex. in d. l. per seruum, §. 1. nisi pro-
testõ fiat post actum perfectum, d. l. sed si de fructu. si uero pro-
testatio sit ꝯ accidentalia, voluntas trahatur ad actum, d. l. 1. §. 1.
Considerabis tamen diligentius, quia alibi non ita discussa re-
peries. ¶ Tertio oppono, & vr̃ ꝙ protestatio dependens a vo-
luntate solius protestantis, non debeat esse in consideratione,
per tex. in l. si quis in prin. testamenti, ff. de leg. 3. ubi protestatio
72 testatoris † protestantis, se nõ uelle posse reuocare testm̃, non
ualet ẽt facta cum iurõ ſm Bar ibi, col. fi. ubi dicit, ꝙ si ꝯueniat,
non incurrit periurium. Quod ẽt voluit glo. in c. vltima volun
☞ tas, 13. q. 2. sequuntur *cõiter* Doct. vt ibi per Ias. Vltra quem ad-
de, ꝙ idem tenuit Pan. consi. 41. in 2. dub. & consi. 48 col. fi. lib.
2. Alex. consi. 18 lib. 2. Fel. in c. præcedenti. col. 4. licet quantum
ad periurium contrarium teneat idem Fel. in c. in præsentia, co
lum. 3. inf. de prob. facit, quia si dominus in constitutione pro-
curatoris protestatur etiam cum iuramento, ꝙ non vult vn-
quam reuocare procuratorem, tamen talis protestatio non im
pedit reuocationem fieri posse, secundum glo. in c. fi. de procu.
li. 6. de qua multa scribit Fel hic, col. 23. & in c. si diligenti, col.
pen. inf. de foro compet. & Cur. consi. 69. col. 11. Reperio, ꝙ ad
ista respondet Bar. in l. cum precario, ff de precar. ꝙ protestatio
in casibus præmissis non ualet, quia est ꝯ substantiam actus, &
Fel. hic dicit, ꝙ est contra naturam mandati facti ad negotia.
¶ Aduerte, quia ista solutio confunditur ex pręmissis, & quia
protestatio potius vr̃ facta pro corroboratione testamenti, &
mandati, quam contra substantiam. Vnde dicerem, ꝙ istis casi-
bus nihil operetur protestatio, quia contra efficaciam, & sub-
stantiam ipsius protestationis inuentę ad cautelam protestan
tis, etiam si ualeret, esset potius perniciosa protestanti, quam al
teri. Quod facit pro tertio membro meę distinctionis, uidelicet
ꝙ ubi voluntas protestantis potest habere effectum, si prote-
stans voluerit absque protestatione, tunc nunquam protesta-
tio operatur, d. l. cum precario. ¶ Secunda conclusio. Protesta-
73 tio contraria † consequutiuis ad actum, in dependentibus a
consensu duorum, non valet absque consensu alterius. Ista
conclusio habet tria capita. Primum, si fiat altero sciente, &
contradicente. Secundum, si altero ignorante. Tertium, si al-
tero sciente, & tacente. Primum probatur per dictum Innoc.
in capitulo finali, de cond. appo. vbi concludit, quod protesta-
tio contrahentis matrimonium cum aliqua, si prolem euita-
bit, non valet, nec annullat matrimonium si illa contradicat &
ita debet limitari ille tex. Hinc est, quod promissio de rato ha-
bendo quicquid gestũ fuerit per ꝓcuratorem cũ protestatio-
ne, si legitimè gestum fuerit, obligat dñm ẽt pro malè, & legi-
timè gestis, si ꝯhentes vel litigantes cum procuratore, non con
senserint protestationi, ſm glo. in c. relatio, in uerbo, canonice,
21. q. 1 Spec. tit. de procur. §. ratione autem formæ, in fi. 1. col.
Bart. in l. quę omnia, § fi. ff. de procur. Pan. in c. fi. col. 5. & 6. J.
de dila. Etiam si dolosè gesta sint per procuratorem, l. si procu-
rator, ff. de excep. doli. traditur per glo. Card. & Imo. in cle. 1. de
procur. Et ista decisio procedit, etiam si dominus promiserit
de rato, dummodo vtiliter actum sit, secundum Bald. in rub. C.
de exer. col. 3. Ias. in l. 1. col. 5 ff. de offi. procur. Cęsa Rom. consi.
60. mandatum mihi ostensum. Per hanc conclusionem appa-
ret, ꝙ non est verum, ꝙ tex. in l. fi §. item si prædixerit, ff. naut.
caup. stab. procedat, etiam ꝙ hospes contradicat cauponę pro-
testanti se nolle teneri ad custodiam receptorum in hospitio,
prout ibi tenuit Bart. & malè & ꝯtrium voluit idem Bart. in d.
§. morte, & ibi Alex. col. 7 ad fi Bene etiam facit tex. cum glo. in
l. quod quis sciens, ff. de condi. indebi. Et per ista alias dicebam,
protestationem venditoris dicentis se nolle teneri de euictio-
ne, non suffragari, quia emptor contradixerat protestationi.
74 ¶ Secunda pars conclusionis probatur, quia clandestina † pro-
testatio nihil operatur, sicut propositum in mente retentum,
ſm Bart. in l. si repetendi, C. de cond. ob cau. Amplіat Dec. ẽt
in dependentibus a uoluntate protestantis tantum, adhuc talis
protestatio tollitur per contrarium actum factum cum altero
inscio protestationis. l. pro hærede, §. Papinianus, & ibi Barto.
ff de acquir. hære. De hoc, an protestatio debeat fieri in pręsen-
tia partis, dicam J. loco suo. ¶ Circa tertiam partem conclu-
sionis, dicam, J. in 2. membro Pan. ¶ Tertia conclusio. Prote-
75 statio contraria † consequutiuis ad actum, in dependentibus a
consensu duorum valet, accedente consensu amborum, c. dia-
coni. & cap. fin. 82. distin. Ista conclusio non habet dubium, &
de ea inf. dicam in 2. membro. ¶ Aduerte tamen, inquantum
Pan. circa intellectum d. cap. diaconi, reprehendit d. Anto. te-
nentem, ꝙ in casu illius cap. non ualeat matrimonium, sed tan-
tum protestatio ualeat, ad excusandum a pœna dispositionis.
Dubito circa intellectum huius tex. quia sicut non potest ope-
rari, ꝙ clericus maneat in matrimonio, ita non debet posse ope
rari, vt maneat in monasterio ex eo, ꝙ protestatio ibi facta fuit
in dependentibus a dispositione iuris, & non a consensu par-
tium, per ea quæ dicam in sequenti conclusione. ¶ Secundo
aduerte, inquantum Panor. tenet, quod Episcopus non potest
76 dispensare, † quòd constituti in sacris ducant vxorem. Adde
quòd bene potest dispensare cum eo, qui de facto contraxit
matrimonium quo ad officium, secundum Hostien. in summa,
de cleri. coniug. quia potest dispensare cum clerico super adul-
terio, quod est maius crimen c. at si clerici, §. de adulteriis, inf.
de iudic. Deci. hic dicit, ꝙ etiam Papa non potest dispensare su-
per matrimonio prohibito, nisi ex magna causa. allegat Panor.
in capit. cum olim, ad fin. infra de cler. coniug. Tu uide plenius
de hoc per Fely. in cap. quæ in ecclesiarum, col 5. sup. eod. Tu
intellige istud dictum procedere de potestate ordinaria, sed de
potestate absoluta potest dispensare sine causa, vt per plura
concludit Soc. consi. 28 col. pen. & fi. lib. 1. Ego addo, ꝙ potest
dispensare cum presbytero, aut monacho, super matrimonio
ad tempus, puta donec procreauit filios secundum Bald. in l. si
tibi, in fin. ff. de adoptio. Sequitur Ias. in §. arrogator, colum. 2.
eod. tit. vbi dicit, ꝙ hoc modo solet Papa dispensare cum filio
Regis presbytero, aut monacho, quia magis peccat filius Re-
gis, si sit unicus, intrare religionem, quam uiuere in seculo
propter periculum Regni. ¶ Quarta conclusio. Protestatio † cõ
77 traria consequutiuis ad actum dependentib. ex dispõne iuris,
non releuat protestantem. text. est hic, secundum d. Anto. qui
tex. non probat, ſm Pan. vt hic per eum. Tu aduerte, ꝙ Pan. sibi
ꝯrius, in cap. Cumana, J. de elec. col. 4. dicit, ꝙ ille tex. hoc bene
probat, sic inducendo. De iure canonicis sine præbenda pro-
uidendum est de superexcrescentibus fructibus, ut hic. Ergo
protestatio, ꝙ nihil perciperent, erat ꝯtia consequutiuis, depen-
dentibus ex dispositione iuris. Sed nec ista inductio videtur bo-
na, quia protestatio stabat hoc modo, ꝙ ultimi nihil percipe-
rent, donec primi duo essent integre præbendas assequuti. Si
ergo ita excreuerunt fructus, ꝙ oĩb ꝯ posset sufficienter prouide-
ri, non põt dici, ꝙ protestatio sit in aliquo ꝯtia. Defendendo in
ductionem dico, ꝙ protestatio cantabat aliter, uidelicet, recipi-
mus uos in canonicos cum protestatione, ꝙ non intendimus
derogare constitutioni nostræ de nu. 14. & sic protestatur erant
nolle etiam ex superexcrescentibus fructib. creare nouas præ-
bendas: quia faciendo nouas pręben das, frangerent numerum.
Sed considera, nam hoc modo protestatio esset ꝯria facto, &
consequutiuis ad factum, & sic probaret id, ad quod cõiter alle-
gatur, & conclusionem nr̃am, ad q̃ inducitur per d. Ant. Ex istis
apparet, ꝙ non obstant considerationes Pan. hic. ¶ Alio mo-
do inducit hunc text. Deci. dicendo, ꝙ protestatio erat facta

sub hac forma, recipimus vos in canonicos, cum hoc, ꝙ de canonia nihil percipiatis, & sic ꝙ non habeatis stallum in choro, & vocem in capitulo, donec primi duo, &c. Istud autem est ꝯ id, quod consecutiuè venit ex dispõne legis, c. relatum, j. de præben. Sed ista inductio non est ad propositum, quia de iure cano. nulla versatur controuersia inter nouos canonicos, & capřm, sed super præbendis tñ, & quia erat ꝯdõnalis, donec primi duo, &c. Vnde ex quo ꝑ superexcrescentiam fructuum poterat oĩbus prouideri, non est verisĩe, ꝙ Capitulum fuisset ita fatuum, ꝙ allegasset protestationem in hoc casu. Teneas ergo inductionem præcedentem, nec obstat inquantum Pan. dicit, ꝙ præbenda non est ius cõsequutiuum ad canonicatum ex dispõne iuris, quia hoc falsum est. nec obst. dictum Inn. in c. fi. de cleon resi. quia verum est, ꝙ põt esse canonicus sine præbenda actu, sed non põt esse sine spe ꝯñ ñ præbendam, vt dixi in notabilibus, quæ spes ad actum deducitur ex dispõne iuris, vel ex superexcrescentibus fructibus vel ex vocatione superuenienti. Ad c. sanctorum. rñdeo, ut per Pan. in d. c. relatum. ¶ Aduerte etiam, inquantum Pan. concludit, ꝙ si habens vnde viuat, bona mente faciat pactum cum capitulo, ꝙ recipiatur in canonicum sine præbenda, ꝙ talis receptio non est simoniaca. In contrariũ vř tex. in c. tua nos, de simo. ¶ Redeundo ad ꝯclunẽ, adde tex. in l. alimenta, cum glo. C. de neg. gest. Bart. in d. §. morte, col. 7. ver. circa quintum. Ad idem tex. in l. nemo pr. ff. de leg. 1. ¶ Ex ista ꝯclone inferuntur plura in practica. Primo, ꝙ illa protesta-
78 tio, qua vtunť libellantes in fine libelli, saluo iure addendi, uel minuendi, nihil operatur, quia addere, vel detrahere, dependet a dispõne iuris, l. edita, C. de eden. ſm Bart. in d. §. morte, & in d. l. edita, & in l. Nesennius, ff. de neg. gest. glo. in c. inter dilectos, de fide instr. Pan. post Ant. in c. 2. j. de libelli oblone, & procedit, ẽt si reus consentiat, ſm Ias. in d. l. edita, col. pen. Fel. in d. c. inter dilectos, col. 6. quia de subã iudicij est litis contesta. l. prolatam. vbi glo. C. de sent. & inter. omn. iud. Ergo consensus partis non potest operari, ꝙ feratur sñia super additis post lit. contesta. iuxta tradita per glo. in auth. offeratur, C. de lit. contesta. & in c. de causis, de offi. deleg. Sed certe posset dici, ꝙ reus consentiendo protestationi, & reseruationi factæ in libello, & litem simpliciter contestando, videatur contestari litem non solum super eo, quod petitum est, sed ẽt super eo, quod addetur. Benè facit, quod dicit Bart. in l. in actione, in fi. ff. de furt. ¶ Secundo
79 infertur, ꝙ protestatio, † qua vtuntur practicantes in productione testium, & instrũm, uidelicet, exhibet, & producit, in pastibus pro ipso facientibus tñ, nihil operatur, prout tenet Bald. in l. unica, C. ut quæ desunt aduo. & in c. pñtium, de test. lib. col. 2. & d. Ias. in d. §. morte, col. 13. & seq. quia non dependet a facultate producentis, facere ꝙ iudex non adhibeat fidem testibus, & instrumentis ꝯ producentem, ſm glo. in l. 1. §. editiones, ff. de eden. ¶ Tu adde ꝙ Fely. in c. impuran, col. fi. de fide instru. tenet oppositum, dicens ꝙ *communis* opin. est. ꝙ talis protestatio ualeat. Et hoc idem firmat Fely. in c. cum uenerabilis, col. 5. de except. ex pluribus. & maxime, quia producere instřa, dependet a uoluntate protestantis, ergo debet valere protestatio, ut s. in 1. conclusione. Non obst. ꝙ sit in facultate iudicis, credere etiam contra producentem, quia verum postquam sunt producta. Verum si protestatio præcessit, non põt dici producta, nisi in passibus, ergo &c. Saluari tñ potest opin. Bald. & Ias. in 5. casibus, quos refert Fely. in d. c. cum venerabilis, & unum etiam casum ponit in c. 1. col. 1. de proba. Ad effugiendum omnem dubiõnem sit cautus aduersarius, ꝙ ead. reproducat cum simili protestatione, quatenus pro se faciunt, ſm Alb. in d. §. editiones, & d. Ant. in d. c. cum uenerabilis, & in c. cum olim, de censi. ¶ Tertio, ex ista conclusione infert do. Ias. q̃ōnem quotidianam, ꝙ si
80 emphyteuta alienet † rem emphyteuticam cum protestatione hoc modo facta saluo, & reseruato consensu domini, ꝙ talis protestatio non iuuat, nec excusat a caducitate, quia ꝙ cadat dependet a dispositione iuris. Allegat ita tenere Bald. in l. vnica. col. pen. q. 16. C. de his, quę pęnę nomi. & in c. 1. §. fin. quæ fuc. pri. causa benefi. amit. & plura alia, dicens, ꝙ ista opin. est *cõis*. Eam sequitur, & dicit cõem Deci. sequuta traditione, consi. 160. col. 3. vers. pręterea dato. Tu aduerte ad fundamentum, quia non vř ad propositum, quia ꝙ cadat potius dependet a uoluntate directi dñi quam iuris, l. fi. C. de iu. emphy. ideo melius seruit scda conclu de qua s. Tu uero vltra eum adde, ꝙ istam opin. tenet Lud. Ro. sing. 5 2. Tu habes, ꝙ si uasallus. Fel. in c. cum contingat, col. 4 de off. deleg. Bertach. in trac. de gabel. in 1. par. q. 8. Cæp. cau 22. ¶ Intellige istã decisio. procedere stante ꝓtestatione modo, quo s. secus si protestatio sit ꝯdõnalis, puta, alieno, si dño placuerit. Isto casu non cadit, quia non contemnit dñm, cum non possit dici alienatio, nisi dñs consentiat, ſm Albe. de Ros. in d. l. fi. Iacob. Alua. in c. 1. in prin. de prohi. feu. alien. Et ita consuluit Cur. consi. 8. Viso instřo. Motus, quia emphyteuta vendens cum pacto l. commissoriæ, resoluto ꝯřu, non cadit, ſm gl. Gul. Bal. & Mod. in l. ab emptione, ff. de pac. Ergo minus dẽt cadere, qñ a principio venditio fuit conditionalis. ¶ Scdo intellige, nisi protestatio esset concepta hoc mõ, vendo saluo, & reseruato consensu dñi, & non aliter, nec alio modo, tunc protestatio valeret, & excusaret emphyteutam, ſm Bal. in c. 1. §. fi. col. fi. quę fue. pri. cau. benefi. amit. Pan. in c. 2. de feud. in c. insinuante, ad fi. qui cleri. vel vouen. & Cur. in d. cons. 8. Istam limitationem impugnat Ias. in d. §. morte, col. 13. in fin. & seq. per illam conclusionem. Secundo, quia in re facta nõ prosunt artes verborum, secundum Bal. in c. fi. de consť. ff. vbi Bal. etiam tenet contra hanc fallentiam. ¶ Tu non recedas ab illa restrictione, quæ est communis. Tum quia non contemnit dominum, si non vult alienationem valere, nisi dominus cõsentiat. Tum quia videtur alienatio facta sub conditione. Ergo, &c. Et ꝙ talia verba, non aliter, nec alio modo, operentur hunc effectum, voluit d. Alex. licet dicat non esse sine magna dubitatione, consi. 3 col. 2. lib. 1. ¶ Sublimita tamen istas duas declarationes, si emphyteuta steterit in puris terminis alienationis, nõ procedendo ad traditionem, secus si processit ad traditionem corporalem, etiam cum tali protestatione facta, in talem personã, a qua difficilis sit recuperatio. Puta si castrum tradatur potentiori, aut inimico, secundum Bal. in c. 1. § hoc quoque, ad fin de succ. feud & in c. Cum apud, ver. & prædicta faciunt, inf. de elect. Fel. in c. quæ in ecclesiarum, col. 28. vbi istud latius declarat. s. eod. ¶ Et ex hoc infero, ꝙ si alienans traderet possessionem ficte per precarium, seu constitutum, ꝙ emphyteuta non caderet, quia tunc facilis est recuperatio. Ita generaliter concludit Guido q. 101. vbi dicit ita seruari in curia Delphinali. ¶ Quarto ex hac conclusione infertur, ꝙ si fundator in fundatione eccle-
siæ, seu in constitutione dotis protestetur, ꝙ non vult eccle-
81 siam, nec eius bona gubernari † per episcopum, nec ei subesse, talis protestatio nihil operabitur, quia de iure omnes ecclesię sunt sub potestate Episcopi, in cuius diœcesi sitę sunt, c. omnes basilicæ, 16. q. 7. Ita Bar. in l. quoties, § fin ff. de adm. tuto. Pan. in c. requisisti, col. pen. de testa. & in c. nobis. col. pen. de iurepa. & est tex in c. sic quidam, & in c. nouerint, 10. q. 1. ¶ Quinto infer-
82 tur ad protestationem ingredientis † religionem, protestantis velle retinere proprium, ꝙ non valeat, etiam si acceptetur, secundum gl. in auth. ingressi, C. de sacrosan. ecc. & in d. l. per seruum, §. 1. de vsu, & habi. & in c. solet, 32. q. 2. de qua per Pan. & alios, in c. fi. de cond. app. ¶ Fallit ista conclusio dupliciter. Primo in casibus, in quibus ius admittit ipsam protestationem, authen. si reus productus dicatur, C. de testi. auth. excipitur, C. de bonis, quę lib. c. pastoralis, de excep. Secundo fallit, si huiusmodi protestationi consentiatis, in cuius fauorem lex fuit inducta, cap. cum dilectus, vbi Pan. in 5. not. de consue. Quod intellige in casibus in quibus quis potest renunciare fauori suo, alias, secus, vt per Fel. late in c. si diligenti, de foro compet. ¶ Circa secundum, quando protestatio est contraria facto, facias infra-
83 scriptas conclusiones. ¶ Prima, protestatio cõtraria facto, † in dependentibus a mera facultate protestantis, ualet, & non tollitur per contrarium actum. Pro ista conclusione allegatur primo tex. in c. hæc est fides, 23. q. 1. per quem tex. Cępol. in cautel. 156. bonum, & vtile consilium, docet cautellam ad euitandum crimen hæresis, ad quam cautelam vide Ias. in rubr. C. de summa Trin. & fide cath. & Mod. hic. Sed iste tex. non uidetur allegari ad propositum, quia ibi protestõ tollit mentem a facto, ergo non est ꝯria facto, vt sup. dixi in euidentia. Secundo Pan. alleg. tex. in l. si quis in prin. testamenti, ff. de leg. 3. Cõsidera, ꝙ illa protestõ potius vř ꝯria consequutiuis ad actũ, Tertio alleg. ẽt tex. facere in d. l. per seruum. §. 1. qui loquitur, qñ protestõ ꝑ patet ꝯria consequutiuis, vt sup. dictum fuit. Quarto Bar. in d. §. morte, & Mod. hic alleg. tex. in l. qui in aliena, §. fi. cũ glo. ff. de acq. her. iste tex. loquitur in protestatione uestita a cã, quo casu valet ẽt in dependentib. a volunrate duorũ, vt inf. dicã. alias ibi protestõ non ualuisset tanq̃ ꝯria facto, ut dixi s. post Alex. in d. §. Morte. Allegatur ẽt tex. in l. si ita sit scriptũ. ff. de leg. 1. sed ibi tollit mentẽ a facto. Et sic uides, ꝙ oĩa, quæ ad hanc ꝯclonem allegãtur, potius tendũt ad declarandũ scm̃, q̃ ad ꝯriandũ protestationi. ¶ Ista ꝯclo facit ad qõ. tactã ꝑ Ful. consi. 156. Visis &c. vbi protestatio rei dicentis, ꝙ non intendit declinare iurisdõnẽ, nisi quatenus a statuto permittatur, excusat postea declinãtem a pęna statuti. Sed certe, ibi est, quia protestatio erat condõnalis, & declinatoria exceptio. postea proposita, sub ead. condõne intelligitur ꝓposita, ut dicã j. post. Pan. in 3. memb. Sed si protestatio esset pura, qa dixisset, protesto ꝙ nolo declinare, & postea declinaret, crederẽ ꝙ protestatio nõ iuuaret, tanq̃ ꝯria fcõ, maxime ꝑ ea, quę statim subiciã. Et ita in simi. terminis ꝯsuluit Dec. cõsi. 187. col. fi. vbi vult, ꝙ protestãs nolle litem suscipere, & de facto litigãs, nõ excusatur, sicut si aliquis protestetẽ nolle litẽ ꝯtestari, & postea ꝯtestetẽ, vt per Ang. in l. iurisgentiũ, §. qđ fere. ff. de pac. Per istã ꝯclo. ꝯsuluit Anch. cons. 32. Per statutũ &c. ꝙ protestatio apposita in libello, videlicet nõ in modum libelli, sed simplicis petitionis, operatur ꝙ non censeatur actor agere

re per viam libelli. Sed certe etiā isto casu protestatio est decla-
ratoria facti multipliciter intelligibilis, vel est protestatio tollēs
mentem a facto, non directo contraria facto. ¶ Ista conclusio
limitatur pluribus modis. Primo, vt procedat, quando protesta
tio contrariatur facto, celebrato a solo protestante absque alte
rius interuentu. Secus si contrarietur facto postea celebrato a
protestante simul cum alio, ſm Bar. in d. §. morte, per tex. in ca.
solicitudinem, de appellat. Qui tex. iudicio meo non probat, q̃a
loquitur de dependentibus a iuris dispositione. est. n. iuris dispo
sitio, ꝙ adeundo iudicem inferiorem eo, ad quem fuit appella-
tum, iudicatur renunciatio appellationis. Secundo allegat text.
in c. 1. quod metus causa, sed ibi est propter vestimentum cau
sæ. Item loquitur in dependentibus a voluntate duorum, vt hic
aduertit Pan. Quarto Alex. & Moder. adducunt tex. in l. pro hæ
rede, §. Papinianus, ff. de acq. hered. Sed respondeo, ꝙ loquitur
in protestatione, & in abstentione, quæ non potest trahi ad actū
futurum, secus in protestatione, quę potest declarare quo ani-
mo geratur actus cōtrarius, l. & si quis, §. plerique, ff. de religio.
nā tunc declaratio saluat ꝓtestantē a ꝯrietate, vt ĩ. in 3. mēbro.
vñ forte si in casu d. §. Papinianus, ꝓcessisset protestatio, nō cen
seretur is, qui abstinuit, recipiendo pecuniam adiisse. Cogita-
bis tñ pro intellectu illius tex. ¶ Secundo limitatur, vt ꝓcedat,
q̃n talis protestatio non est alteri præiudicialis, secus si pōt al
teri pręiudicare, quia tunc non valet in ꝑiudicium alterius, nisi
ille sciat, & ꝓtestationi ꝯsentiat. Exemplū. Protestatur mulier
cū viro, ꝙ nō intendit vnq̃ ꝯsentire alienationi rerū dotaliū siē
dę p maritū, postea ꝯsentit, & iurat nō ꝯuenire. Certe protesta-
tio tollitur, & actus sustinetur, ita Imo. in l. cum vir, ff. de vsuca.
Bal. consi. 506. Inter tres Marchiones, lib. 5. Ias. in d. §. morte, in
lec. nona. Ale. ꝯs. 16. lib. 5. Contrariū dñt gl. & Doc. in c. licet mu
lieres, de iureiu. in 6. qui concludunt oppositū debere intelligi,
q̃n emptor habebat notitiā protestationis, & non ꝯdixit, alias si
emptor ignorabat, volunt ꝓtestationē tolli, & alienationē vale
re. Et certe ista opinio est ęquitati ꝯsona. Docto. tñ in d. c. licet
mulieres, maxime Peru. *aliter* nolunt sentandū esse primū iura
mentum, & sic ꝓtestatioẽ valere ea rōne, qua iurm̃ primū est
licitū, & interpositum sup re a1s non alienari ꝓhibita. Vñ quia
ꝓtestatio iuuat iure cōi, & ꝯsolidatur iuro, hoc casu pręualet,
p tex. in c. intellecto, de iure iu. q̃ tex. mihi nō ꝓbat, q̃a loquitur
in his, in q̃b. is, qui fuerat ꝓtestatus non alienare, nullā habebat
alienandi ptātē. Sed in casu ꝑmisso mulier cū viro hēt potesta-
tē ꝯsentiendi, & alienandi fundum dotalem, d. c. licet mulieres,
ergo &c. nisi forte dixeris, ꝙ isto casu ſm iuris. tanq̃ illicitum,
non possit validare alienationē factā ꝯ ius. ¶ Tertio limitatur,
non ꝓcedere in casu, in quo voluntas ꝓtestationis remaneret
serua, & alligata, si p ꝯriū actū non tolleretur. Tunc voluntas sit
libera, protestatio vitiatur & non vitiat, & ita ꝓcedat gl. in c. fi.
de proc. lib. 6. & id, qđ notatur in l. si quis in principio testamē
ti, ff. de lega. 3. q̃b. s̃. dixi. Et si modo cōsideres istas limitationes,
apparebit tibi, ꝙ ista conclusio parum, uel nihil pōt protestanti
opitulari. ¶ Secunda conclusio. Protestatio ꝯria facto, in depen
14 dētibus † a consensu duorū ualet accedente utriusque consen
su. Allegat Pan. tex. in c. Cumana, de elect. Sed aduerte, quia ibi
protestatio non erat contraria facto. cū esset conditionalis, uide
licet, admittimus uos in capitulo, si de iure, uel consuetudine
uobis competit ius interessendi. Idē aduerte, ꝙ ibi non apparet,
ꝙ capellani ꝯsenserint protestationi, nisi dixeris apparere eo ip
so, ꝙ non ꝯdixerunt, Qđ an sit uerum, dicam ĩ. Allegat ēt tex.
cū ibi no. in c. fi. de cōd. appo. Sed ibi est, quia protestatio conti
nebat turpitudinē & peccatum in se, & erat ꝯ substantiā actus.
Itē ibi protestatio erat contraria consequutiuis, & nō facto. Ve
ra tñ est ꝯclusio in se, quia actus dependentes a ptāte agentiū,
regulantur ab eorum intentione, l. non omnis, ff. si cer. pet. Et
ita concludit glo. in l. pacta nouissima, C. de pact. Per quam in-
fert Bar. in d. §. morte, & Pan. hic, ad q̃ōnē ut p eos, & per Ang.
in l. mora, ff. de usuris. facit etiam ad id, qđ uult Abb. in c. p tuas,
de condi. apposi. ¶ Tertia conclusio. Protestatio ꝯria facto, in
15 dependentibus a uoluntate † protestantis, & alterius, tollitur p
actum ꝯrium subsequentē, si alter protestationi non consentit.
Probat Pan. quia protestatio facta in absentia partis, de cuius
ēt interesse agit, non dēt aliquid operari, sicut propositū in mē-
te retentum, l. si repetendi, C. de ꝯd. ob. cau. & ibi Bal. etiam hoc
dicit, & Bar. in d. §. morte. & sic Pan. intellexit conclusionem
hanc, q̃n protestatio fuit facta in absentia partis. Idem tamen si
fecit in pręsentia, & protestatus ꝯdicat, per ea quæ dixi in 2. con
clusione primi membri. Pro ista conclusione Bar. in d. §. mor-
te, allegat tex. in l. cum plures, §. locator horrei, ff. locat. iste tex.
inducitur variis modis. Primo, per Bar. in d. §. morte, ꝙ ibi pro-
testatio non valuit, quia sublata fuit per contrarium factum, i. p
acceptationem rerum. Et iste intellectus est *cōis*. Iste intellectus
reprehenditur per Ias. quia nō cōuenit rationi dicendi: ibi, per-
inde ac si remissum foret propositum. Aliàs defendebat intel-
lectū cōem, exponēdo remissum. i. sublatū, pp acceptilationem
contrariam protestationi, sed nunc ꝯsidero, ꝙ iste sensus nō vr
bonus, quia tex. vult propositū videri remissum, quia accepta-
uerit res; nam proposuerat eas acceptare absque suo periculo,
sed non expressit suū propositū parti, sed absq; vlla protestatio
ne passus est inferri. Et licet Bar. dicat, ꝙ iste sensus nō placeat,
quia non conuenit rationi decidendi: tamen si referatur illam ra
tionem, perinde est ac si remissum foret propositū, ad ipsum
solum, qui habebat propositum, optimè conueniet, & erit sen-
sus, si habens propositum, mutauerit illud. Et ex hoc infero, ꝙ
ibi protestatio non erat ꝯria facto de directo, sed potius conse
quutiuis ad factum. Alio etiam modo induxit Bal. in l. pacta no
uissima, C. de pactis, ꝙ ibi ꝓtestatio tollitur, quia huic protesta-
tioni ꝯrius erat actus facti, quia fortior est ad demonstrandum
voluntatem, quàm actus verbi, c. cauere, xxii. q. 5. l. si tamen, §. ei
qui, ff. de ædili. edic. c. ad nřam, de appella. l. nostram, C. de testa.
l. de pupillo, §. meminisse, ff. de no. oper. nunc. Istum intellectū
reprobant Imo. Alex. & *communiter* alij in d. §. morte, & in d. l.
pacta nouissima, quia ita per actum verbi, sicut per actū facti
contrariū, debet protestatio tolli, vel non tolli, si voluntas agē-
tis ita velit, d. l. non omnis. Dantur ēt alij plures intellectus ad
illum tex. qui nihil valent, ideo non refero. ¶ Vnum volo con
sideres, ꝙ ibi non videtur protestatio contraria facto, sed po-
tius declaratoria facti multipliciter intelligibilis. Nam actus re
ceptionis pōt fieri animo suscipiendi periculum in se, & animo
non suscipiendi. Et ideo Pan. allegat illum tex. in sequēti mem-
bro, vnde infero, ꝙ verus est meus intellectus, ꝙ ibi propositū
vr remissum, quia non fuit parti notificatum, non quia propo
situm esset contrarium acceptationi. ¶ Infertur ex hac conclu-
sione primo, ꝙ si aliquis protestetur per aliquem actum, quē
16 faciet, ꝙ non intendit † facere animo contrahendi matrimo-
nium cum tali, si postea contrahat cum illa inscia huius prote-
stationis, valebit matrimoniū, & protestatio nihil operabitur,
ſm gl. & scribentes in c. tua nos. de sponsa. ¶ Infertur secundo,
ꝙ si iurans fidelitatem alicui dño, protestetur ꝙ non facit ani-
17 mo † recognoscendi eum in dñm, ꝙ talis protestatio contradi-
cente dño non iuuat, & ita Soc. consi. 4. col. 5. lib. 3. ¶ Infertur
18 tertio, ꝙ non excusatur dicens alicui, Tu mentiris, † saluo hono
re tuo, quia protestatio ꝯrariatur actui, ſm Bar. in l. si quis extra
neus, in prin. ff. de acquir. hær. per illum tex. & Pan. in c. eā te, de
iureiu. per illum tex. vbi quis iurauit fidelitatem alteri saluo ho-
nore ecclesiæ, cuius erat vasallus, dr̃ ꝙ talis protestatio non ex-
cusat. Et Pan. dicit, ꝙ quidam iudex fecit suspendi vnum homi
nem per gulā, saluo iure suo. ¶ Et istud facit ꝯ male reprehen-
19 dentes † dicta Doctorum, qui credunt excusari, si dixerint, ꝙ
Bar. vel Abb. male loquitur, salua eius honorificentia, secundū
Card. Alex. in c. neque, 9. dist. iniuriantur. n. Doctoribus, quos rē
prehendunt, l. apud Labeonem, §. sed quid adiicitur, ff. de iniu.
Ideo caueāt mordaces, qui vel modica reperta occasione, alio-
rum scripta damnant, & vbi aliud non possunt, syllabas vestti-
lant, & apices calumniantur. Contra quos Hieronymus in pro
logo, vna cum Psalmista imprecatur, Saggitas potentis acutas,
cum carbonibus desolatoriis. Cum modestia tamen maturoq;
iudicio ratione probabili laudabile est aliorum dicta inculpa-
re, cap. negare, 9. dist. Nam si quis secundum veritatem dixerit
alicui, Tu mētiris saluo honore tuo, excusatur ab actione iniu-
riarum, non vigore protestationis, sed quia veritatem dicit, l. eū
qui nocentē, ff. de iniu. Sic ergo excusabitur Doctor, asserens
alium mentiri, si verū dixerit, & ideo dicit Old. consi. 53. consue
uit dubitari, ꝙ dicens alicui gratia correctionis, ꝙ est hęreticus
saluo honore suo, nō tenetur iniuriarū. Prouocatus. n. a male-
dictis alterius non tenetur iniuriarum, si cā defendendi verita-
tem, maledicta refellat, ſm Bar. in l. quæ oia, ff. de procur. tradi-
tur per Fely. latè in cap. dilecti filii, col. 6. de exceptio. Ex istis ha
bes, ꝙ ista protestatio nihil operatur. Qđ dicit verum esse An-
gel. in tracta. malefi. in ver. verba iniuriosa. versi. quid autē si di
xit verbum iniuriosum, si sequatur protestatio, secus si ꝑcedat.
Quā limitationem non puto ueram, q̃a ꝯclo nřa maxime pro
cedit, q̃n protestatio ꝑcedit actū, d. §. locator horrei. & quia in
his, quæ fiunt eodē ꝯtextu, nō attendit̃ ordo, ſm Barto. in l. 2. §.
prius, ff. de vulg. & pup. Et ꝯriū tenet Ang. in l. vestē, ff. de iniur.
vbi vult, ꝙ non excusetur ab actione iniuriarum, qui dicit, Tæ
det me, ꝙ fueris de falso cōdemnatus, licet ꝓtestationē ꝑmise-
rit. sequitur Ias. in d. l. turpia, col. fin. post Alex. de leg. 1. ¶ Ex qui
bus oib. apparet, ꝙ illa protestatio, qua utuntur opponētes ex-
20 ceptionē † alicuius criminis ꝯ actorem, vel contra testes, puta
ꝙ sunt excōicati, homicidę, infames, & similia, cum protestatio
ne, ꝙ id non opponunt aīo iniuriandi, sed pro iure suo tuendo,
ꝙ talis ꝓtestatio eos non releuat, nisi ꝓbēt veritatē ita esse, & in
causa obtineāt. Nā q̃ nō ꝓbat, ēt qđ excipiendo deduxit, calum-
niari vr̃, l. 1. C. de adu. diu. iud. c. calumniam, de pœn. Et ex hoc
tollitur alia præsumptio contraria, quòd animo iuris sui conser
uandi obiecerit crimen. Et per ista ita consuluit Soc. consi. 1 18.
Visa narrati puncti petitione, col. 3. lib. 1. Alioquin facilitate ꝓ-
testa

testationis detur occasio calũniis, & iniuriis, ſm Fel. in c. 1. ad finem, de excep. ¶ Fallit aũt iſta concluſio, ſi ꝓteſtatio eſſet ↄ cã veſtita, c. 1. ⁊ qđ metus cã. c. Lotharius, 30. q. 3. Tu aduerte, quia in c. 1. proteſtatio nõ erat ↄtra facto, ſed potius declaratoria facti multipliciter intelligibilis. Nã aſſumptio habitus monachalis pt fieri aĩo profitendi, & nõ ꝓfitendi. Scđo aduerte, q̃a ſeruit
91 iſta fallẽtia puellis nõ audentibus † ↄdicere parentibus requirẽtibus ab eis, vt renuncient hæreditati pr̃næ, & m̃ræ. Nã conſilium eſt, ꝙ prius ꝓteſtentur, ꝙ nõ intendunt renũciare, & ubi in futurũ renunciarent metu, & reuerentia parentum, non ſponte renunciabunt, ſm Soc. cõſ. 263. Circa primũ, col. 4. li. 2. ¶ Tertio aduerte, quia vr̃ ꝙ iſta fallẽtia ſeruiat de vento. Nã ꝓteſtans
92 ſe metu & nõ ſpõte actũ gerere, tenetur metũ † ꝓbare, q̃a ſolis proteſtationib. non ꝓbatur metus, l. metum, C. qđ me. cau. Bart. in l. de pupillo, §. ſi quis ipſi prætori, ff. de nou. oper. nunc. in v. q. Sed ſi probetur metus, etiam ſine proteſtatione actus irritabitur, l. 1. & per totum, ff. quod met. cau. c. ad audientiam, eo. ti. ergo proteſtatio erit fruſtratoria, gl. in d. c. Lotharius, dicit, ꝙ ſola ꝓteſtatio præcedens probat metum, d. ca. 1. non aũt proteſtatio ſubſequens, d. l. metum. & hoc ẽt voluerunt gl. Inn. & Car. & *communiter* Doct. in d. c. 1. per illum tex. ſed ibi cum proteſtatione concurrebant multæ pręſumptiones. Prima, quia tpe ingreſſus erat cõiugata. Item iuuenis. Item habebat paruulum filium. Quæ omnia arguebant, ꝙ ſponte non intrauerit. Et ꝙ ſola proteſtatio non probet metum, firmant Pan. & alii cõiter, in c. ſi. ⁊. de appel. Bar. & Legiſtæ, in d. §. ſi quis ipſi ꝓtori. Pro concordia puto diſtinguendum. aut proteſtatio tendit ad inualidãdum actum, qui dr̃ meticuloſus, & tunc actus depender a uoluntate ſolius proteſtantis, & proteſtatio præcedens probat metum. Ita loquitur tex. in d. c. Lotharius. Et ratio eſt, quia nuda proteſtatio in caſu illo probaret animum proteſtantis, arg. eorum, q̃ notantur in c. ſignificaſti, de homici. & ita tenet Bart. & *cõiter* alii, in l. qui in aliena, §. ſi. ff. de acq. hær. Aut actus dependet a uoluntate duorum, & tunc ſi proteſtatio fiat in ipſo actus parte pñte, probat metum. Ita ꝓcedit text. in d. c. 1. cum ibi not. Aut añ actũ, & nõ probat. Ita loqtur tex. in d. l. metũ. Rõ eſt, q̃a potuit abeſſe metus tpe actus, & quia proteſtõ facta in abſentia eius, q̃ lædi pt, illi nõ ꝑiudicat, ut hic per Pã. & ⁊. dicã. Aut ꝓteſtatio tẽdit ad ↄualidandũ actum nõ iuridice factum, & tunc ſiue fiat añ, ſiue in ipſo actu, nunq̃ probat metũ. Ita ꝓcedunt notata per Pan. in c. ſi. de appel. & Bal. in d. l. ſi quis ipſi prætori. & rõ eſt, ne facilitate proteſtationis detur occaſio offendendi ius cõe. ¶ Præmiſſa ſeruiunt in practica ad qõ. an filia, quæ proteſtata fuit ſe metu reuerentiali renunciare hæreditati † paternæ, & maternę, teneat̃ ꝓbare metũ eo mõ, quo docet Bart. in
93 l. 1. § q̃ onerandę, ff. qua. rerum actio nõ dat̃. Et certe dicendũ eſt ex pmiſſis, ꝙ ſic, niſi ꝓteſtatio eſſet facta in actu renunciationis, p̃ſẽ pñte, p tex. in d. c. 1. & hoc vult Fel. hic expreſſe. col. 21. poſt Card. in c. cũm matrimonii, ⁊. de offi. deleg. Si tñ filia eſſet minor, & enormiſſime lęſa, tunc forſan proteſtatio pręcedens pp alia adminicula metũ ꝓbaret, ſm Soc. qui ita conſuluit, conſil. 263. Capio primũ. col. 4. lib. 2. Proteſtatio n. & ſi ſola nõ probat: operatur tñ, ꝙ metus facilius probat̃, ſm Ang. in l. metum, la. 3. ff. quod metus cau. Mod. hic, & in hoc eſt utilis iſta proteſtatio. Crederẽ ẽt, ꝙ ſit utilis in alio, q̃a operab. ꝙ iudex arbitrabitur pp proteſtationẽ, metũ eſſe iuſtũ, quẽ alias iuſtum nõ fuiſſet arbitratus. Nã quis dicatur iuſtus metus, ſtatur arbitrio iudicis, conſiderata qualitate perſonę metũ paſſę, ſm glo. Panor. & Imo. in c. cum dilectus, ⁊. qđ metus cau. glo. in c. cum locum, de deſpon. Et ex proteſtatione argui qualitas pſonę proteſtãtis, arg. l. quidã in ſuo, ff. de condi. inſti. Vel utilis eſt proteſtatio, q̃a operatur, ꝙ actus ſit mero iure nullus. ubi alias ueniebat reſcindẽdus p actionẽ, qđ metus cã. Qđ uerũ, ſi ꝓteſtatio ſit facta parte pñte, ut hic per Fel. col. 22. ¶ Quarta cõcluſio. Proteſtatio ↄtra
94 ria † pſumptioni iuris, & de iure, tollit ipſam pſumptionem, ſicut confeſſio. Cum iſta concluſione tranſeunt oẽs, & eã firmat d. Ant. in c. is, qui fidem, de ſponſ. ¶ Et ex ea infert̃, ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ ↄ inſtr̃m nõ admittatur niſi exceptio ſolutionis, ꝙ tñ opponi poterit exceptio fundata in proteſtatione cõtraria inſtr̃o, facta ante inſtrumentum, ſicut poteſt opponi exceptio confeſſionis, ſm Fely. in ca. ex parte, el 2. col. 4. uerſicu. 14. fallit, ⁊. de offic. deleg. & in rub. ⁊. de probatio. ¶ Fallit iſta concluſio, in pro
95 teſtatione continente † in ſe turpitudinẽ, q̃a iſta tollitur per ↄtrariũ factũ ſubſequens. Puta, ſi ſponſus proteſtetur, ꝙ cognoſcit ſponſam hoc animo, ꝙ non intendit ꝙ ſponſalia tranſeant in matrimonium, talis proteſtatio nihil operatur, ẽt ꝙ illi conſentiant ſponſa, ſm Inno. in cap. ueniens, el 2. de ſponſa. quem ſequuntur Pano. & alii hic. ¶ Circa iſtam fallentiam aduerte. Primo inquantum Abb. pręſupponit, ꝙ in exemplo pręmiſſo ꝓteſtatio ſit contraria facto, certe uidetur maledictum, quia eſt declaratoria facti multipliciter intelligibilis, ut de ſe patet. Niſi dixeris, quòd ſtante pręſumptione iuris, & de iure, proteſtatio, & factum inuicem repugnant. Secundo aduerte, quia non

vr̃ uerum, ꝙ turpitudo habeat operari nullitatem poteſtationis in fauorem matrimonii, imo potius deberet operari ualiditatem proteſtationis, & annullationem actus, per tex. in c. ſi. de condi. appo. Nec obſt. ſi dixeris, ꝙ ibi proteſtatio continens turpitudinem, eſt contraria ſubſtantialibus matrimonii. Quia & hic contrariatur ſubſtantialibus. i. conſenſui, in quo cõſiſtit ſubſtantia matrimonii, l. nuptias, ff. de reg. iur. Augetur difficultas, quia præſumptio iuris, & de iure, admittit probationem in contrarium ea ratione, quia per confeſſionem partium patet defectus in ſubſtantialibus, ſine quibus lex non feciſſet talem præſumptionem, ſm Fel. in c. cum ordinem, col. 1. ⁊. de reſcrip. Sed ita eſt in exemplo prædicto, ergo &c. Forte poſſet dici, ꝙ in cã matrimoniali non adhibetur fides partibus contra matrimonium, c. ſuper eo. ⁊. de eo, qui cogn. conſang. vxo. ſuæ ergo nec ẽt ſtabitur proteſtationi. Hoc tñ nõ ſatisfacit, quia tex. in d. c. ſuper eo, procedit in cõfeſſione facta poſt matrimonium. Nos loquimur in proteſtatione facta ante matrimonium. niſi dixeris idem eſſe, ſi fiat poſt ſpõſalia de futuro, ſed oporteret hoc probare. ¶ Puto, ꝙ ſi dicamus ꝙ pſumptio iuris, & de iure, de qua in c. is qui fidem, de ſpon. fundetur in pſumpto conſenſu, quod iſta cõis deciſio, quam etiam tenent glo. Pan. & ſcribentes in c. per tuas. de cond. appo. ſit periculoſa. Si uero dicamus, ꝙ lex pſumat ita pp honeſtatẽ, tunc erit veriſſima, quia ex quo lex ita vult, proteſtatio in dependentibus a iuris diſpoſitione nihil releuat, vt ſ. late dixi. & reperio, ꝙ per hanc rationem ita cõcludit Are. in l. Titia, §. 1. ff. de verbo. ob. ¶ Circa tertium membrum,
96 faciam vnicam cõcluſionem. Proteſtatio ↄtria facto † multipliciter intelligibili valet, & operatur ꝙ factum intelligatur ſm ſenſum proteſtationis, l. Neſennius, ff. de neg. geſt. l. & ſi quis, §. plerique, ff. de religio. & ſumpt. fune. & iſta eſt utilis concluſio. Ex qua inferuntur plura. Primo infertur ſm Innoc. ꝙ proteſtatio
97 † reſpõdentis libello, animo litem, non conteſtandi, impedit litis conteſtationem, quæ ex rñſione alias inducta fuiſſet. & ratio eſt, q̃a talis proteſtatio tollit cõem intellectũ a facto, & operat, ꝙ ſm alium intellectum factũ interpretet̃, & ſic rñſio uidebitur facta aĩo potius inſtruendi iudicem, q̃ aĩo litem ↄteſtandi. ſequuntur Pan. & alii hic, d. Ant. & Pan. in ca. 1. ⁊. de litis conteſ. Bar. in l. 1. C. eod. tit. Et iſta eſt cõis opinio, licet quidã contradixerint. Ex qua infertur, ꝙ proteſtatio petentis ſe mitti in poſſeſ
98 ſionem † authoritate iudicis, ſaluo iure intrandi propria authoritate, operatur ꝙ non cenſeatur proteſtans renunciaſſe pacto de ingrediendo propria authoritate quod regulariter tollitur, ſi eatur ad iudicem pro obtinenda poſſeſſione, l. de pupillo, §. meminiſſe, ff. de no. oper. nunc. Bal. in l. 2. in 10. q. C. de ſerui. & aqua. ¶ Sed aduerte circa iſtud exemplum, inquantum Ab. dicit, ꝙ reus debet facere hanc proteſtationem in præſentia eius, cuius intereſt, & poſtea dr̃ corã iudice, non aũt corã actore. ergo vr̃ intereſſe iudicis, & ſic valebit proteſtatio, etiam ꝙ actor non ſit pñs: ſed hoc eſt contra tex. in auth. q̃ ſemel, C. q̃o, & q̃n iudex. ſuppleas ergo uerba ad exemplum. ¶ Secundo infertur, ſm Inno. in c. Cumana. de electio. ꝙ proteſtatio rei ſe opponẽ
99 tis in iudicio cum proteſtatione, † ꝙ per actus quos faciet, non intendit in iudicẽ conſentire, operatur ꝙ nõ intelligatur prorogata iuriſdictio. ſequũtur omnes. Qđ procedit, ẽt ſi in eadẽ ſcriptura prius fuerint deductæ aliquæ exceptiones contra libellum, & contra perſonã actoris. Quia in eadem ſcriptura nõ cõſideratur ordo, l. talem, ff. de hæredibus inſtitu. l. a. §. prius, ff. de vulg. & pup. Ita ampliat Bar. in l. quidam conſulebant, ff. de re iud. Subdit tñ, ꝙ tutius eſt, ꝙ pmittat̃ exceptio declinatoria, & poſtea proponantur exceptiones dilatoriæ uel peremptoriæ, ſalua declinatoria. Sequitur Bal. in l. exceptionem, col. 3. C. de probat. Sequuntur alii cõiter, quos referunt ibi Ale. Mod. & Fel. in c. inter monaſterium, col. 4. ver. prima declaratio, de re iudicata. Iſta tñ proteſtatio caſu, quo iudex ſit cõpetens, eſt nociua: q̃a poterit iudex ↄ opponentem declinatoriã procedere, tanquã contra contumacem ad mulctam, vel excommunicationẽ. ſm Inno. in c. Cumana, & ibi Imo. & Pan. ſequuntur, ⁊ de elect. per tex. in c. ex parte, in verſi. quia ſtare volunt iuri, de uerbo. ſigni. Idem tenent Ang. & Mod. in l. non vr̃, ff. de iud. ſequuntur communiter Doct. quos refert Fel. hic, & Ale. Iaſ. in d. §. morte. Iaſ. in l. eleganter, §. ſi quis poſt, ff. de cond. indeb. dicentes omnes, ꝙ fatuus eſt aduocatus, q̃ ita proteſtatur. Iſtud arbitror uerũ, ſi proteſtans ſtet in ſola proteſtatione, non rñdendo petitis per actorem, ſed ſi ſalua proteſtatione rñderet, proponendo ſuas exceptiones, crederẽ ꝙ non poſſit tanq̃ contumax condemnari. Quia rñdendo ſalua declinatoria, perinde eſt ac ſi declinaſſet
100 iuriſdictionem, niſi ſi, & † quatenus arctatus ſit de iure comparere, quo caſu non poſſet mulctari tanq̃ contumax, ex quo ſimpliciter non declinauit, ſm Pan. & alios hic, poſt Inn. in d. capit. Cumana, & tradunt Ale. & alii, in l. ſi ita ſcriptum, ff. de lega. 1. & iſtud eſt, quod uolunt d. Ant. & Geminia. in d. cap. Cumana, & Pau. de Caſt. in d. l. non videtur. ¶ Et ex his habes, quòd utiliſſimum eſt in proteſtatione ſemper addere cõditionem, niſi ſi, & qua

& quatenus. Bene facit, quod dicit Bar. in l. diuus, ff. de fal. vbi di
cit, q siquis interrogetur an velit vti instru. vel testibus, si dubi
tet rñdere pp pęnam falsi, debet rñdere, q intendit vti, cum pro
testatione si & quatenus veritatem contineant. Eisdem tenet
Cy. in l. falsos, C. eo. Bal. in l. si aduersarius, C. de fide instr. Pra-
ctica Papi. in forma productionis instrumentorum, in ver. appa
reant, & istam practicam antea docuit Spe. tit. de instru. editio.
§. dicendum restat, ver. quod si velis. ¶ Tollendo tamen effectũ
dictę protestationis duplex potest adhiberi remedium. Primũ
est, q ad instãtiam interrogantis statuatur sibi terminus ad deli
berate, & præcisè rñdendum, quia tunc arctabitur pręcisè rñde
re, velit vti, vel ne, fm Bar. in l. diuus, & ff. de fal. & Lapum sua
allegatione cxix. & optime declarat Fulg. consi. 177. Publicato
processu. Secundum remediũ est, q interrogans non simplici-
ter interroget, an velit vti testibus, vel instrumento, sed specifi-
cet, vtrum velit vti instrumento in tali parte, in qua sic dicitur,
& similiter vtrum velit vti dicto testium in eo, in quo sic depo
nunt, quia vult in eo de falso illos redarguere. Nam tunc tene-
tur interrogatus respondere absque aliqua protestatione, secun
dum Saly. in l. si falsos, C. de fal. & Card. Alex. in cap. in memo-
riam, 19 dist. Tertio intellige, quod præmissa protestatio iuuat,
nisi protestans produxisset falsum articulum, & super eo fecis-
set testes recipi, tunc non excusatur a poena falsi pp dictam pro-
testationem, fm Bar. in d. l. si falsos, & Fely. in c. in præsentium,
col. 3. de testib. Habet etiam alios mirabiles effectus ista prote
statio, nisi si, & quatenus, quos vide per Felyn. in c. cum contin-
gat. J. de offi. deleg. ¶ Quinto quæro, an protestatio præcedens
101 † extendatur ad actum, qui celebratur ex interuallo? Pan. hic in
3. membro rñdet, q non. Idem tenet Barto. in d. §. morte, & ibi
Alex. & Mod. dicunt, quod ista est cõis opinio, & idẽ tenet Bar.
& alii communiter, in l. pacta nouissima C. de pac. & in l. qui
in aliena, §. fi. ff. de acquir. hęd. Fely. & cõiter Canonistę hic, &
in d. c. Cumana. ¶ Omissis auctoritatibus, discutiamus funda-
menta. Allegat primo Panor. text. in d. l. cum plures, §. locator
horrei, ff. loc. fm unum intellm. Sed non probat, quia ibi aduer
sarius ignorabat protestationem, fm cõmunẽ, & ideo si actus
fuisset celebratus incontinenti, adhuc protestatio nõ habuisset
effectum, ut dixi s. in 3. conclu. 2. memb. Secundo, Bart. in d. §.
morte, allegat tex. in l. per retentionem, C. de vsu. Iste tex. meo
iudicio, non ẽt probat, quia loquitur in aduersis terminis, vide-
licet q protestatio non trahitur ad vsuras maiores secundo lo-
co pmissas, quia sunt diuersę usuræ ab his, de quibus agebatur
tpe protestationis. Et vera est conclusio, q protestatio super
vna re, non extẽdit ad aliã diuersam, l. si quis, §. plerique, ff. de re
lig. & sumpt. fun. l. si unus, §. & in summa. ff. de pac. Conclusio
vero nostra loquitur, an trahatur ad actus celebratos ex inter-
uallo, nõ diuersos ab his, de qbus ptestatio loquebatur. Præte-
rea odio vsurarũ ibi stricta fit interpretatio. Tertio Lud. Ro. alle
gat tex. in l. si tibi certam, ff. de adimen. leg. d. Alex. rñdet, q al-
leg. tex. nihil facit, qa nõ apparet, q fideicom. subsequens fuerit
factũ ex interuallo. Ista rñsio retorquet, qa si esset factũ incon-
tinenti, tñ ptestatio non extendit ad illud, ergo minus si ex in-
teruallo. Vñ rñdeo, q ptestatio ibi respicit actũ celebratũ, nimi
rum si non extenditur ad futurum, cũ respiciat pterita. Conclusio
vero nostra loquitur qñ protestatio respicit actũ celebrandum.
Quarto p ista parte Bar. in l. Titia, §. 1. ff. de verb. obl. alleg. tex. in
l. si tibi librum, ff. de actio. empt. & in l. si binariũ, ff. de seru. ver-
ba. prædio. per q̃ iura restringit vulgarẽ rñam d. §. 1. & l. nẽ quis,
§. fi. ff. de pactis. Tu cõsidera, q illa iura vñr probare oppo. eius:
ad qđ Bar. illa allegat, qa illa protestatio facta añ venditionẽ, q
ædes vendendæ deberet seruire ædibus reteñtis, operatr q detur
actio ex vendito, pro imponenda seruitute omissa in traditio-
ne ędiũ, ergo ad actum ex interuallo trahitur protestatio, alś nõ
daretur actio ex vendito. ¶ Contrariã opinionẽ q trahatur ẽt
ad actum ex interuallo, tenẽt Bal. & Are. in d. l. Titia, §. 1. Bal. &
Ang. in d. l. pacta nouissima. Are. in l. si ita stipulatus, in princ. ff.
de verb. ob. & in d. l. qui in aliena. §. fi. Car. Alex. in ca. solicitudi-
nem, in 9. q. de appel. Pro ista parte allegatur text. in l. si ita scri-
ptum, ff. de leg. 1. Ad istũ rñdet Alex. & alii in d. l. pacta nouissi-
ma, quod ibi legata, & protestatio in eodem testamento facta
fuere, & sic incontinenti, l. hęredes palam, §. fi. ff. de testa. & q ibi
essent facta eodem testõ, probat tex. ibi in fi. vel aliter rñdet, vt
in sequenti contrario. Scdo allegatur tex. in l. si quis in prin. testã. ff.
de leg. 3. Sed rñdet, q conclusio nřa loquitur in simplici prote
statione, illa lex loquitur in protestatione facta per verba respi
cientis futurũ tps. Tertio allegatur ratio, qa voluntas p̃sumitur
102 † durare, nisi probetur mutata, l. eum qui, ff. de probatio. l. san-
cimus, C. de testa. c. cum Marthæ, de celebra. Missa, & ppea dicit
Bar. in l. non solum, §. si mandato. ff. de iniu. q mandãs tenetur
de homicidio commisso ex interuallo longo post mandatum,
& fuit dictum Inno. in c. ad audientiam, J. de homici. Ad istud
rñdet Fel. hic, q dicta regula, q voluntas non p̃sumatr mutata,
procedit, qñ nullus actus geritur per illũ, qui semel habuit talẽ
voluntatem, secus si aliquis actus geratur, per quẽ possit præ
sumi mutata voluntas, vt in actu, qui fit post protestationẽ nõ
repetita protestatione. Ista solutio mihi vr̃ verbalis, quia vera
esset, si actus non posset recipere interpretationẽ a protestatio-
ne p̃cedente, Sed cum actus ẽt ex interuallo celebratus, possit
intelligi fm protestationem, quare dẽmus præsumere mutatã
fuisse voluntatem? & pro ista parte stringit tex. in l. si vero, ff. de
Aedil. edic. Vnde pro concordia considera duos casus. Aut q̃ri
tur, an protestatio facta in aliquo actu trahatur ad actũ fm ce-
lebratum ex interuallo, & tunc dicendũ vr̃ q non, quia prote-
statio simplr facta dẽt intelligi de primo actu. l. boues. §. hoc ser
mone. ff. de verb. sig. & ideo in scdo erit repetenda protestatio,
nisi ille actus scds fiat incontinenti post actum simul cũ prote-
statione celebratum. Ita procedit cõis opinio, & istud clare so-
nant verba. & Pan. hic, si bene ponderentur. Aut quęritur, an
protestatio simplex trahatur ad actum primum celebratum ex
interuallo, & tunc dicendum, q sic, quia non præsumitur vo-
luntas mutata, & nondum protestatio sortita fuerat aliquem ef
fectum, & in istis terminis procedat tex. in d. l. si binarium, & Con-
tra opinio. Retenta igitur cõi, habes eam declarare & restrin-
gere multis modis. Primo posses eã restringere, vt statim dixi.
Scda declaratio, vt procedat, qñ protestatio est simpliciter fa-
103 cta, secus si per uerba generalia † directo futurũ tps respicien-
tia, fm Pan. hic, & Bar. in d. §. morte, per tex. in l. si ita stipulatus
a. de fideiusso. & in l. quæro. ff. loca. & d. l. si quis in principio te-
stamenti. Confirmo, quia vbi primus actus non consumit effe-
ctum, fm intentionẽ disponentis, tunc dispositio intelligitur
non solum de primo actu, sed de omnib. vlterioribus fm Bart.
in l. fideicom. §. si quis decem, ff. de leg. 3. Bald. in l. inuitis, ff. de
procurat. Cum igitur protestatio sit generaliter directa ad futu
rum tps, non vr̃, q dispositio consumat effectum per unicum
actum, fm generalem intentionem protestantis. merito prote
statio trahi poterit ad actus ulteriores. ¶ Contra hanc conclusio-
nem arguunt sic. Expressio eius, quod tacite inest, nihil opera-
tur, l. 3. ff. de leg. 1. notatur in c. ad audientiam, secunda inf. de re-
scr. verum in protestatione simplici inest factum de futuro, vt
si dicam, protestor q nolo præstare alimenta aĩo donandi, in-
telligitur per pręstationem futurã, l. Nesennius. ff. de neg. gest.
Ergo si protestatus fuero per uerba generalia respicientia futu
rum; puta, protestor q qualiacunque alimenta pręstitero, non
pręstabo aĩo donandi, talis gñalis expressio nihil operabitur.
Istud vr̃ stringere, tñ in exemplo p̃misso prima simplex prote-
statio ẽt directo futurũ tps respicit, sicut scda magis generalis.
Tñ quia dari pñt alia exempla, puta, protestor, q nolo adire, &
protestor, q per aliquẽ actum, quem dicam vel faciam, non in-
tendo adire, rñdetem, q alio modo exprimitur, q̃ insit, qa pri-
mo casu futurũ tps exprimitr simplr. Ideo intelligitur de actu,
q fit incontinẽti. Scdo casu exprimitr generaliter, iõ trahitur ad
actus ex interuallo. ¶ Tertia declaratio, ut procedat in protesta
104 tione simplici & nuda. Secus in protestatione † uestita cã, q̃
duret tpe actus celebrati ex interuallo. Exemplum, si protestor,
q per metũ ingredior religionẽ, talis protestatio operatr sp in
futurũ durante dicto metu, c. i. inf. qđ met. cau. & ibi no. Inn. &
alii, Bar. & cõiter Legistę in d. l. si quis in aliena, ff. de acq. hęr. Io.
And. in reg. in generali, col. pen. de reg. iur. lib. 6. Et iõ protestãs
qñ soluit pp metũ tyranni, talis protestatio trahitr ad oẽs solu-
tiones, q̃ fiũt tyranno sp principante, fm Bar. in l. i. pe. col. circa
mediũ, ff. de cõd. ob turpẽ cãm. & in trac. de Tyran. & in l. x. C.
qđ metus cã. Et iõ aliter dicebam, q coactus ɔ̃here matrimo-
niũ, qui tota nocte fuit in domo mulieris retentus, licet dor-
muisset cũ ea, q tñ nõ erat purgatus met⁹, ex quo eadẽ cã timo
ris durabat, prout ẽt in similib. terminis consuluit d. Alex. consi.
vlt. li. 3. Facit ẽt ad protestationẽ factã per puellã raptã, q̃ existẽs
apud raptorẽ, protestata fuit, q ante raptum ɔ̃xerat matrimo-
niũ cum raptore, ut p̃sumatr facta per vim, & metum, ex quo sp
perseuerabat eadẽ cã timoris, & uiolentię. De quo Cępol. con
si. 57. sup q̃rela raptus, col. pe. & hanc sallentiã & pręcedentem
apprdbat Soc. cons. 27. in p̃n, col. fi. lib. 3. ¶ Quarta declaratio,
105 ut procedat in protestatione, per quã nullum ius † acquiritur
protestãti, secus in protestatione, per quam ius fuit acquisitum
protestanti, quia tunc per actum ex interuallo, non est p̃sumen
dum ab eo iure iam acquisito recessum, arg. l. cum de indebito,
ff. de probatio. Exemplum, uendo tibi fundũ cũ hac protesta-
tione expressa, q liceat in traditione eius mihi imponere serui-
tutem eundi ex illo fundo ad meũ fundum, tunc si in traditio-
ne nihil dicatr, non presumitr protestationi renũciatũ. Ideo agi
poterit ex uendito, ut patiatr emptor seruitutem imponi, & in
istis terminis loquitr tex. in l. si tibi liberũ, ff. de act. emp. & in d.
l. si binarũ, fm Imo. hic per tex. in l. quoties. §. sed si cũ primũ, ff.
de act. empt. Expeditis his, q̃ tanguntur per Panor. pro pleniori
intelligentia quæro sexto, an protestatio possit fieri in absentia
partis? Circa hanc quęstionem facias sequentes conclusiones.
106 Prima conclusio. ¶ Protestatio declaratoria † animi, per quam
nemo

nemo grauatur, non requisit pñtiam alicuius, dummodo fiat
taliter, qd possit de eius protestatione apparere, l.id circo, C.de
codicil. d.l. Nesennius, & d.l.& si qs, §. plerique; & d.l.q in aliena,
§. si. secundum Bar. & *coiter* alios, in d. §. morte, in prima specie
protestationis. Tu aduerte, q Bar. allegando d. §. plerique; psupponit,
ꝙ protestatio, per quã impeditur aditio hæditatis, possit
fieri in absentia creditorum. Istud vr̃ falsum, quia quoties propter
ignorantiam protestationis alius potest captari, tunc protestatio
illi debet intimari, l.si mandassem, ff. manda. Sed ista
est hmõi, quia si creditores intellexissent protestantem nõ gerere
negotia hęreditaria animo adeundi, procurassent ne bona
transiuissent in sinistrũ, uel alr sibi puidissent. Ad istud rñdebo
in sequen conclusione, cõfirmaĩ ista conclusio, q ratihabitio
potest fieri parte absente, fm gl. & Bar. in l Pomponius scribit,
ff. de neg. gest. Bar. in l. quo.n. ff. rem ratã hab. cum concor.
allegans p Alex. & Mod. in d. §. morte. ultra quos adde, ꝙ istud
probaĩ in l. si ego, ff. de neg gest. iuncta regul 1, q põt inuitis, &c.
¶ Item adde, ꝙ procedit in ratihabitione actus ualidi gesti nomine
ratificantis, secus in ratihabitione actus nulliter gesti per
Ipsum, quin mõ ratificat, fm Are. consi. 28 Eximie domine collateralis,
quia ex ratihabitione actus nulli reluliat nouus cõtractus,
ut ex nunc, & non ex tunc, fm Bar. in l. ab emptione, ff. de
pact. ergo debet intimari parti, quæ ex ratificatione obligatur,
d.l. si mandassem. Et ex istis iustificari potest dictum Angel. in
§. si uero expressim, in Auth. de hęr. & falc. inquantum vult, ꝙ
si quis parte absente approbet unum instrm tanquã uerum, instrm
facit fidem contra approbãtem in fauorem omniũ, quorum
interest. Nam ea ratio est, quia ratihabitio fieri potest absente
parte, cum agatur solum de probanda uoluntate approbantis,
fm Felyn. hic, de quo latius per Fely. in ca. si cautio, col.
7. versi fallit 3. & seq. J. de fide instr. Hinc est, ꝙ licet alias iudex
non possit declarare suam sententiam partibus absentibus, &
non citatis, fm Barto. in l. ab executore, ff. de appel. uersi. quæro
qualiter tamen declaratio, quæ neutrã partem lædit, facta absẽtibus
partibus, & citatis, ualebit fm And. Sicu. consi. 25. Clementissimi
patris, col. 9. lib. 2. ¶ Fallit ista conclusio, si protestatio tẽ-
107 dit ad declarandum actum, † qui cum alio geritur. Tunc protestatio
debet illi notificari, alias nihil ualet, l. pro hærede, §. Papinianus,
ff. de acq. hæred. qui non probat, ut s. dixi. & attenta
ista ratione sequeretur quod etiam in d.l. Nesennius, protestatio
deberet intimari filio, cui pręstantur alimenta, cuius ↄ̃trium
uolunt Bar. & oẽs allegãdo istum tex. pro regula. Bene fateor,
ꝙ si aliter possit lædi, ꝙ deberet sibi intimari, alias in sui pręiudicium
nihil operabitur protestiõ, ut in sequen. conclusione.
108 ¶ Scda cõclusio. Protestiõ declaratoria, per quã, ptestans † exoneratur,
& alius posset decipi seu lædi, debet fieri in pręsentia illius,
uel ei saltem intimari, l. si mandassem, ff. manda. cle. unica,
de renun. c. ex parte decani, J. de rescrip. Tu dicas, ꝙ ista conclusio
procedit gñaliter in quacũq; protestatione, fm Pan. hic, q
protestatio facta absente parte, quæ lædi pt, nõ plus operatur, q̃
propositum in mente retentũ, arg. l. si repetendi, ubi Bal. not. C.
de ↄdi. ob cau. facit l. de unoquoq;, ff. de re iud. Et de protestatione
inhibitoria est tex. in l. nomen, C quæ res pigno. De certificatoria,
in l. aut q aliter, ff. ꝙ vi, aut clã De incitatoria, & prohibitoria,
in l. 3 C. de noua. in l si. ff. de transac. cum similib. ¶ Fallit
109 multipr. Primo, pcedit, si certus sit aduersarius. Secus si incertus,
tũc sufficit, ptestationẽ publice proponere, l. sed, & si pupillus,
§. pscribere, ff. de institio. c. si. & ibi not. per Geminia. & alios
de elect. lib. 6. Et sic habes, ꝙ si uolo reuocare procuratorem
gñalem, sufficit proponere protestationẽ in publico. Quod ẽt
voluit Bar. in l. si hominem, §. si Titiũ, ff. de solutio. Quod intellige
procedere, qñ mãdatum erat gñale respũ rerum, sed spãle
respũ loci. Tunc dẽt publice proponi reuocatio in illo loco d.
§. proscribere. sed si mandatum erat gñale etiam respectu locorum,
tunc sufficit simpliciter protestari, taliter ꝙ de protestatione
fides fieri possit, secundum Bar. in l. unica, C. de sansd. quem.
sic intelleait Ale. in d. §. morte. Quod tu latius declara; & dic, ꝙ
sufficiat protestari ipsi procuratori taliter, ꝙ fieri possit fides
de ptestatione facta procuratori, fm Fel. in d. cap. ex parte decani,
col. 1 a. uersi. quarta regula. ¶ Scdo declara hanc fallentiam,
110 vt pcedat, qñ nullus aduersarius † certus est, qui sciaĩ uel de facili
sciri possit; alias si posset de facili sciri, non sufficeret protestationem
publice proponere, fm Gem. in d.c. si. Bald. in l. si curatores,
C. de in re de libe. Fel. in c. gratum, col. 1. de off. de leg. demonstras
Ale. consi. 5. col. 1. li. 2. consi. 107. p totũ, lib. v. ex quo
vr̃ posse inferri, ꝙ si dñs, qui constituit procuratorẽ gñalẽ uerisimilr
scire posset psonas, quæ sunt acturæ cũ suo procuratore,
ꝙ non sufficeret quo ad illas proponere reuocationẽ in publico.
Cuius ↄ̃trium sentit, imo vult Bar. in d. l. unica, dũ dicit, ꝙ sufficit
intimare reuocationem procuratori generali ad causas, si
nondum iudiciũ est inchoatũ cum aliquo. Quod credo uerius,
alias dcm̃ Bar. approbatum sequiret de uento, q dñs uerisimiliter
habet notas personas, cum quibus cõtraxit, illæ enim sunt,
cum quibus agendum est. Tertio aduerte, ꝙ si proponens publicè
protestationem, vel edictum, procuret vt cito amoueretur,
ut sæpe fit, talis protestatio vel edictum nihil prodesset, fm
Pan. in c. cum olim, col. si. de cã pos. & propr. Quod no. quia sępe
occurrit. ¶ Fallit scdo, vt debeat fieri in pręsentia eorum, qui
111 põt lædi † principaliter, secus si secundario possint lædi, l. 1. §.
denunciari, ff. de vent. inspi. Ita Fely. hic. Sed aduerte, quia ista
fall est inutilis, quo ad effectum, de quo quærimus. Nam licet
non sit citandus is, de cuius pręiudicio agitur secundario, quo
ad hoc vt actus valeat, quo ad pręiudicium tñ eius, qui secundario
põt lędi, necessario etiam ipse vocari debet, fm Bart. in
extrauag. ad repri. in ver. per edictum. & Alex, in l. de vnoquoq;
col. si. ff. de re iud. Fely. in c. si. col. pen. J. de maio. & obed. ¶ Fallit
tertio, vt procedat, qñ propter ignorantiam protestationis
112 † declaratoriæ, quis posset decipi, vel lædi ex facto suo, d. l. si
mandassem. secus si ex facto ipsius protestantis, d. §. plerique. &
hoc modo tollitur difficultas mota in præced. conclusione. Ratio
diuersitatis est, quia scientia bene poterat succurrere ignoranti,
ne læderetur ea facto suo. Sed non sic poterat succurrere,
ne protestans reuocaret protestationem dependentem ab eius
animo, ergo certificari non debuit, l. si. põt inuitis, ff. de reg. iur.
¶ Quarto pt dici, ꝙ ista conclusio procedit, quando immediatè
113 † põt lædi ex ignorantia protestationis, d. l. si mandassem. Secus
si occasionaliter, & ita procedat opin. facta s. in pręceden.
conclusione. ¶ Quinto fallit in protestatione declaratoria, per
114 quam protestans exoneratur † ab obligatione caulata ex dispositione
legis sine facto protestantis quæ fieri pt absentibus his,
qui lædi pñt, l. honores, § si. ff. de Decur. quam dicit sing. Bald.
in c. Cumana, col 4. J. de elect. ¶ Circa hanc fall. aduerte. Primo,
ꝙ tex. ille non vr̃ probare, nam licet dicat, vel quo alio modo,
debet tñ intelligi de modo simili modis expressis, qui sunt
tales, per quos protestatio debebat innotescere Decurionibus,
illa enim dictio, alio denotat similitudinem, c. sedes, J. de rescr.
¶ Scdo aduerte, quænam possit esse ratio huius fallentię. Bart.
in d. §. morte, dicit, ꝙ rõnem cito videbimus. ¶ Quidam cogitauerunt
ꝙ rõ sit, quia in his, quæ facit lex, non requiritur partis
pñtia, l. a. & l. si creditoris, C. de pac. & vtrobique no. Bart. ꝙ tacitum
pactum inducitur a lege, absque pñtia partis. Quæ ratio
mihi non placet: licet enim lex inducat oblĩonem in personam
patris pro filio absq; pñtia patris, non tñ sequitur, ergo pr põt
se eximere absq; patris pñtia: & ↄ̃triũ pbatur in d. l. a. & l. creditores
vbi creditor obligatus non petere solidum, absq; debitoris
pñtia, & tñ non pt ab ea oblĩone se eximere, absque eorum
consensu. ¶ Credo, ꝙ sit alia rõ, quia lex obligauit patrem absentem,
solum ex psumpto consensu legis. Quę psumptio induci
non potuit, qñ pater absens dissentit, ea eo ꝙ in reb. certis nõ
cadit psumptio, fm glo. in l. vni. §. accedit, C. de rei vxor. actio.
Et si diceris, remanent ergo decepti nominatores sub vmbra
huius præsumptionis, eo quia tenentur, p filiofamilias, pr̃e non
consentiente, l. si. C. de filiisfa. & quemadmo. pe. lib. x. Rñdeo,
sibi imputent, cum facile scire potuissent patris voluntatẽ. Sciẽs
enim vel scire debens, non decipitur, sed seipsum decipit, l. si fundum,
C. de euictio. ¶ Vltimo aduerte, inquantum Mod. hic adducunt
exemplum de procuratore effecto ribaldo, cuius mandatum
reuocatur a lege, absque intimatione & pñtia eorũ, qui
lædi pñt, l. si cum Cor. vbi Bart. ff. de sol. Bald. in l. rogasti, §. si. ff.
si cer. pet. & non vr̃ ad propositum adduci; quia nos loquimur,
qñ protestatio hoĩs tollit oblĩonem legis, & istud exemplum loquitur
qñ protestatio legis tollit oblĩonem hominis, & inter
ista maxima est dña, quia protestatio, & reuocatio mandati, facta
per legem non intimatur, eo ꝙ leges notæ sunt, & ab omnib.
sciri debent. l. sacratissimæ, C. de leg. Et ad istud exemplum vide,
quæ copiose reduxit Fel. in d. c. ex parte decani, col. 11. versi.
fallit decimo, i c. qualiter & qñ, 2 de accusatio. ¶ Sexto fallit, qñ
115 protestans pp metum probabilẽ, † non audet protestari in pñtia
aduersarij c. si. J. de appel. traditur in l. de pupillo, §. si quis ipsi
ptori, ff. de no. oper. nunc. Quod procedit ẽt in protestatione
facta super actu dependente a voluntate duorum, fm Dyn.
Bal. Ang. Imo. & Pau. de Cast. in l. qui aliena, §. 1. ff. de acq. hęre.
Quorum opinio tenenda est, licet Bart. ibi ↄ̃trium velit, fm Soc.
116 consi. 163. col. 5. lib. a. ¶ Septimo fallit, qñ protestans non pt hẽre
copiam aduersarij, l. vt perfectius. C. de anna. exce. & d §. si quis
ipsi prætori, & l. 1. §. adeundi, ff. qñ app. sit. ¶ Sed hic suborit dubitatio,
117 coram quibus personis debeas † fieri ptestatio, qñ protestans
impeditur in pręsentia aduersarij protestarẽ. In isto puncto
vario modo loquuntur Doc. Aliqui volunt, ꝙ debeat fieri
in iudicio, vt l. 1. §. adeundi, ff. qñ appel. sit. & in l. vt perfectius
C. de annali. excep. Aliqui extra iudicium, coram honestis personis,
l. a. C. de his, qui prop. me. iudi. nõ appel. ¶ Vñ pro cõcordia
ↄsidera duos casus. Primus est, qñ actus est expediendus cum
iudice. Scds, qñ cũ parte. Primo casu distingue. Aut protestas
impediĩ, ptestari pp metũ ipsius iudicis pñtis, & isto casu põt
fieri extraiudicialiter coram honestis personis, & ita procedit

tex. in

tex. in d. ... 2. & in c. fi. de appella. Et no. quia dicit, corã honestis.
Vñ factũ coram vsurarijs non valere, quia non sunt boni viri,
l. improbũ fœnus, C. de his, qui not. infa. nec corã excõicatis, fm
Soc. ɔs. 45. col. 1. lib. 1. Aut protestans impeditur pp absentiam iudi-
cis, & tunc si Iudex habet tribunal, tunc ad tribunal fieri debet,
d. l. 1. §. adeundi. si vero non habet tribunal, tunc sufficit fieri co-
ram honestis personis, c. pastoralis, §. fin. de offi. ord. ¶ Secũdo
casu, aut actus venit expediendus extra iudicium, & tunc debet
fieri corã honestis psonis, l. de pupillo, §. si quis ipsi prætori, ff.
de op. no. nun. Aut in iudicio, & tunc seruanda est forma l. vt
pfectius, C. de anna. exce. & cle. cãm, de elec. §. pen. ¶ Sed his te-
118 rũ subo(r)itur alia dubitatio. Quo dignosci possit, † qd actus ue-
niat expediendus cũ iudice, an cũ parte? Rñdeo, q si protesta-
tio respicit principalr factũ iudicis, licet tractet de interesse par-
tis, nihilominus dr agi cum iudice, d. c. fi. & d. l. 1. §. adeundi. Si
vero protestatio respicit principaliter factũ partis, licet actus de-
beat fieri in iudicio, tñ dr agi cũ parte, ut ind. l. vt perfectius, &
in l. ɔ̃stibus, & in auth. hanc aũt querelam, C. de non num. pec.
119 ¶ Iuxta præmissa dubitatur, an protestatio possit fieri † in pñtia
patris? Rñdeo, nõ in præiudiciũ filij, nec eõ, fm Soc. consi. 8. li. 3.
120 ¶ Item dubitatur, an sufficiat ptestari in præsentia † procurato-
ris? Bar. in d. §. morte, in scda spẽ ptestation distinguit: Aut su-
mus in casibus in quibus scientia procuratoris nocet dño, &
tunc sufficit illi ptestari in pñtia pcuratoris, alias non, l. procu-
ratoris, ff. de tribu. l. apud Celsum, §. q̃siuũ, & l. si procurator, ff.
de excep. doli limitant Ale. & Mod. in pr. & refert Felyn. hic.
¶ Ex istis pt decidi qõ, quam habui in facto, an intimatio reser-
121 uationis † facta pcuratori spãli ad litigandũ sup bñficio, faciat
dñm incidere in pœnam c. si bñficia, de pœnd. li. 6. Videbatur q
sic, qa scia procuratoris hñtis spãle mandatũ, nocet dño d. l. pro-
curatoris, cũ gl. Contrarium cõsului, qa ubi requiritur plena &
indubitata scia, nunquam ptestatio facta pcuratori, nocet dño,
fm glo. in cle. cãm, in verbo, appellatum, de elec. in casu autem
c. bñficia, requiritur talis scia reseruationis, quæ careat omni du-
bitatione, fm Io. And. & Peru. ibi per tex. in c. certum, 1. q. 3. Itẽ
scia reseruationis requiritur ad constituendũ dñm in mala fide,
qui nititur bñficium reseruatum retinere ɔtra uoluntatẽ papę,
& in pIudiciũ alterius. Vbi aũt scia est psonalis, i. requiritur ad
inducendũ malã fidẽ, tunc scia pcuratoris non nocet dño, l. itẽ
ueniunt, §. petitã, ff. de pet. hñdi. Et ex istis apparet non obstare,
si dicatur q dñs p̃sumitur certioratus a suo procuratore, quia in
casu isto non sufficit p̃sumpta scia: imò, rẽ dñs præsumit igno-
rare gesta sui pcuratoris, nisi probetur scia, l. verius, cum glo. ff.
de pbatio. l. si res oblig. ta, ff. de leg. 1. l. si quis delegauerit, ff. de
noua. Tradit Ale. consi. 2. col. 4. Cor. consi. 156 Cũ in cã. col. fi.
lib. 3. non ẽt obstat, si dixeris, sibi imputet dñs, qui dedit manda-
tum spãle ad litigandum sup ipso bñficio, qa videt, q tale man-
datũ non se extendit, vt pcurator visa alterius reseruatione dẽat
in lite psistere, qa sic censeretur mandasse illicita, ɔ̃ l. si procura-
tor, ff. de cond. indeb. Hinc dixit Rota decis. 81. in an. ut lite pen-
den. in nouis, q dñs nunquam censetur dedisse mandatum suo
procuratori, vt lite pendente aliquid debeat attentare. Facit di-
ctũ gl. in c. dilecto, in verbo, gñalis, J. de preb. ¶ Septimo princi-
paliter q̃ro, an in casibus, in quibus requiritur præsentia partis,
122 ẽt requiratur partis † consensus? Barto. in d. §. morte, in prima
specie protestationis, ver. sed quæro, an ẽt in partis, &c. in ult.
col. & ĩi. rñdet semp requiri ɔsensum partis, si de eius præiudi-
cio agatur. Et istud idem uoluit Pan. & alij hic, & dixi s. in 2.
ɔclusione 1. membri, & in 4. conclusione 2. membri, p tex. in l.
1. §. itẽ si prædixerit, ff. nau. caupo. stab. ¶ Sed dubitatur, an requi-
123 ratur expressus † ɔsensus? Gl. & Doctores variare vñr in isto pun-
cto, ut colligitur ex scriptis Fel. & Mod. hic, & in d. §. morte. Se-
quendo dicta Bar. facio rñsam, q requiratur expressus ɔsensus p-
testati, alias, prestatio sibi non nocet, & voluit gl. in c. Cumana,
J. de elect. Et istud ẽt ibi attestantur verũ esse Fel. & Mo. ¶ Am-
plia nõ solũ si agatur de oblõne ɔ̃cta tollenda, uel limitanda, l.
pfecta, C. de don. q̃ sub mõ, l. si maiores, C. d trãsactio. sed si aga-
tur de tollenda, seu limitanda oblõne de futuro ɔ̃hẽda, ex ne-
cessitate alicuius actus p̃cedentis, adhuc requir. ẽ ɔsensus expres-
sus, fm Bar. in d. §. morte, per tex. in d. §. itẽ si prædixerit. ¶ Sed
hic aduerte, q g o in d. §. item si p̃diaerit, & ibi Pet. de Bellaper.
tenent oppositum, q in casu illius. §. sufficiat tacitus consensus.
Et Bar. Alb. de Rosa. ibi admittunt si nauta, vel caupo protesse-
tur antequam res in naui, vel hospitio receperit, & sic Barto. ibi
contrariatur. sequitur etiam Card. Ale. in d. c. solicitudinẽ. Lud.
Ro. in d. §. morte. Imo. in c. potuit, col. 33. de locat. Sed opinio
Bar. est magis cõis, & eam tenent do. Anto. & Fely. hic, qui di-
cit, q hoc vult tex. in d. §. item si prædixerit, in verbo, consense-
rint, & istam ampliationem sequuntur Alex. & Ias. in d. §. mor-
te, & ibi Ale. dicit, q Bar. in §. item si, loquitur sine lege. d. Ias. cõ-
probat ratione, quia caupo, & nauta tenentur a dispositione
legis ergo protestatio nihil debet operari, l. alimenta, C. de ne-
go. gest. Quæ ratio nihil valet, quia licet ex dispositione legis
teneantur, tamen talis oblatio fuit inducta in fauorem hospitã-
tium. Ergo potuerunt illi renunciare, c. cum dilectus, de con-
suet. & dixi supra in. vltima conclusione 2. membri. Est ergo ui-
124 dendum, an tacens, † vbi agitur de præiudicio, quantum ad li-
mitandã obligationẽ de futuro quã protestans tenebatur sim-
pliciter subire ea legis dispositione, habeatur pro consentiente,
Fel. in c. nonne, in 6 et in sententia tertię regulæ, de præsump. voluit
q sic, propter dictum gl. in l. si fideiussor, in verbo, recusare, ff.
qui satis. cog. ¶ Sed ego non credo verum. Primo per text. in d.
§. item si prædixerit, in verbo, consenserint. Ergo non sufficit
tacere, quia aliud est cõsentire, aliud est tacere, regula, qui tacet,
de regu. iu. Vbi. n. lex requirit consensum, datur intelligi, q uõ
sufficit tacere, l. 2. §. voluntatem, & ibi Bal. & Mod. no. ad statu-
ta. ff. sol. mat. ¶ Secundo, quia non arctatur volens hospitari, re-
spondere ptestationi, cũ possit cõpellere protestantem, non ob-
stante protestatione, eũ recipere suo periculo, qñ cauponа non
est p̃uenta, uel nisi caupo expectaret legatos Regis, vel alicuius
illustris Principis, fm Marti. Laud. in tracta. de leg. Prin. §. 5. Cũ
ergo tacens sciat ius suum durare, & agatur de eius præiudicio,
non vr̃ ɔsensisse, l. sicut, §. non videbitur, ff. quib. mod. pig. vel
hypo. solu. ¶ Ista dicta vtilia sunt ad qõnẽ, Officiales in princi-
pio officij promiserunt syndico vniuersitatis soluere omnia de-
bita, tam per ipsum, q̃ suam familiam ɔ̃henda. Postea faciunt
fieri proclama, q nullus audeat aliquid credere alicui de sua fa-
milia, alias protestantur se nolle teneri, non obstante hac pro-
testatione, tenebuntur satisfacere pro debitis ɔ̃ctis per familiã,
qa rõne officij, & ex pacto prius tenebantur, & licet fuerint pte-
stati, se nolle teneri, tñ talis ptestatio non pdest, quia requiritur
expressus ɔsensus. Ita signanter decidit Soc. cõsi. 107. Cne mun-
125 dum, col. fi. li. 1. ¶ Fallit, si protestat ad tollendũ † obligationẽ
de futuro libere ɔ̃hendã, tunc tacens censetur consentire, & ta-
lis tacitus consensus sufficit, fm Ias. in d. §. morte, col. ii. sic intel-
ligens Bar. in 3 membro suæ distinctionis, in exemplo de eo, q
fuit protestatus creditori, q si fideiuberet pro Titio debitore, q
non intendebat obligari, dicit Ias. q si creditor taceat, & postea
sequatur fideiussio, q non tenebitur fideiussor. Sed Bar. hoc nõ
exprimit, bñ Bar. dicit si ɔsentiat creditor. Est bñ verum, q Bar-
to. allegat gl. in l. pacta nouissima, C. de pact. quæ loquitur in pa-
cto, qd etiam ex tacito consensu inducitur, ut notatur in l. 1. ff. de
pact. ¶ Aduerte, q d. Card. Ale. in d. c. solicitudinem, col. 17. in fi.
in exemplo dicto voluit, q requiratur expressus ɔsensus, & ita
ipse declarat verba Bar. in d. 3. membro. Quid tenendum? Dec.
hic effectualiter amplectitur opinionem Ias. quia ille, qui pro-
testatur, non debet obligari aĩr, q̃ ipse voluerit; & quia vbi agit
de præiudicio iuris q̃rendi, tacens vr̃ ɔsentire fm eũ, tanq̃ agatur
de modico præiudicio, arg. l. q aũt, in prin. ff. de his, quę in frau.
cred. & in exemplo præmisso, q sufficiat tacitus consensus, te-
nuit Pileus q. 25. & Iac. de Are. dicens ita fuisse iudicatum, put
refert Alb. de Ros. in d. l. si fideiussor. licèt ipse distinguat, aut fi-
deiussit cõtinenti post ptestationẽ, & sufficit tacere: aut fideius-
sit ex longo interuallo, & ptestatio non iuuat, sed istud pendet
ab his, q̃ s. diximus, an ptestatio trahatur ad actum ex interual-
126 lo. ¶ Fallit secundo, si agatur de tollenda † oblatione libere ɔ-
trahenda, & protestatio sit in ipso actu. Exemplum; si dixero,
pmitto tibi, ãio nõ obligãdi, ista ptestõ tollit oblãionẽ ẽt, si tu
taceas, pp repugnantiã p l. obligationũ suba, §. fi. ff. de act. & obl.
l. vbi repugnãtia, ff. de regu. iur. Idem si agatur de limitãda obli-
gatione, l. 1. ff. de sol. Hãc fallẽtiã declara primo pcedere, si agat
de tollẽda, vel limitanda oblõne, q̃ solo ɔsensu ɔ̃hitur, secus si
agatur de limitãda oblõne ɔ̃henda verbis, si ptestatio induce-
ret diuersitatẽ in qualitate oblõnis, tũc requiritur ɔsensus uer-
bis expressus, aliàs stipulo tota corruit, l. 1. §. si quis simpr̃, iun-
cto §. seq. ff. de verb. obl. & istã decisionẽ nota pro Senensib. ɔ̃
d. Ias. in d. §. si quis simpr̃. qui tenebat, q illa verba, nisi diuersi-
tas illico complacuerit, debeant intelligi ẽt tacitè, nã contrariũ
uult Bar. in d. §. morte, & in l. ita stipulatus, col. 2. ff. de verb. obl.
de quo Docto. in d. § si quis simpr̃ non faciunt mentionem.
¶ Secundo declara, ut non procedat, quoties protestatio esset
127 cõtra substantiam † matrimonij, tunc fauore matrimonij tacẽs
non censetur ɔsentire, licet protestatio fieret in ipso actu, secũ-
dũ Inn. & cõiter Doc. in c. fi. de cond. appo. Sed aduerte, qa hoc
verum, si postea sequatur copula, fm Panor. ibi. Et sic protestãs
& protestatus rõne euitandi peccati p̃sumuntur renunciasse
protestationi, alias non crederem ualere matrimoniũ ea rõne,
quia tacens non p̃sumitur consensisse, ut dñt Pan. & alij, ibi. Nã
certo, q ita sit, tamen nec ẽt protestatus consensit simpliciter, er-
go non haberet matrimonium valere deficiente alterius cõsen-
su. ¶ Fallit tertio, qñ protestatio nõ tẽdit ad tollẽdã, uel limitã-
128 dã obligationẽ, sed aliud præiudicium potest gñare, tunc tacẽs
p̃sumitur, ptestationi consentire, fm Bar. in loco præallegato, p
text. in l. codicillis, §. 1. ff. de leg. 2. & l. si debitor, §. 1. ff. quib. mod.
pigno. vel hypo. solu. Sed aduerte, quia in istis iuribus prote-
statio solum tendit ad conseruandum ius protestantis. Nime-
rum

rum, si non requiratur expressus consensus, quia ex dissensu partis non posset auferre ius protestantis, nisi illud uellet remittere, l. id quod nostrum, ff. de reg. iur. Nam protestatio conseruatoria, conseruat ius protestantis et aduersario contradicente, l. i. C. de his, qui sponte mu. sub. lib. x. vbi Bar. not. se ita practicasse in facto proprio, quando soluit collectam, quia protestatus fuit se soluere, saluo suo priuilegio immunitatum. De quo vide Fely. post Abb. in c. cum accessissent, col. 14. uer. quinto limita, de consti. d. Ias. in d. §. morte col. fin. Melius ergo facit tex. cum gl. in l. si fideiussor. ubi tacens videtur consentire protestationi, per quam derogabatur priuilegio fori, sed forte ibi illud est, quia protestatio fiebat in iudicio super dictionalibus, ut dicam infra in 6. fallentia ¶ Secundo aduerte, quia contra istam fallentiam videtur text. in l. a. in fi. prin. ibi. nisi partibus contrarium specialiter placuerit, ff. si quis cau. & ibi ponderat d. Ias. in fi. sed facilis est solo, quia si actor expresse protestetur, quod salua sit sibi paenæ petitio, & reus taceat, dicitur ambobus specialiter placere. Et per illum tex. Bald. decidit, quod si
129 dominus ab emphyteuta recipiat pensionem † pro tempore præterito, cum protestatione quod saluum sibi sit ius priuationis, & caducitatis, quod per talem receptionem, non intelligitur remissa pena priuationis, quia protestatio conseruabat illam. & idem tenet Spe. tit. de emphy. §. nunc aliqua, uer. xxv. cum concordantiis alleg. per Ias. in l. 2. col. lxii. & seq. C. de iure emphy. ¶ Sed ardua difficultas insurgit. Quid si
130 dominus recipiat pensionem † pro futuro tempore, cum protestatione saluum sibi sit ius priuationis, an isto casu protestatio conseruet ius ipsius domini? Bart. in d. l. 2. expresse decidit, quod sic, sed eius opinio reprobatur per Cy. Sal. & Ias. ibi, & per Car. do. Ant. & Imo. in d. cap. potuit, de loca. Tu pro concordia considera plures casus. Primus est, si emphyteuta consentiat protestationi, & isto casu Bar. bene loquitur, quia protestatio etiam contraria facto in dependentibus a uoluntate duorum operatur effectum suum vtroque consentiente, c. diacon. 28 distin. & dixi supra. ¶ Secundus casus est, quando emphyteuta contradixit expresse, & isto casu procedit opinio contraria, quia protestatio domini, dicentis nolle obligari ex receptione solutionis, tollitur per contrariam protestationem soluentis, nam iste protestatio, quæ respicit actum communem, tollitur per contrariam protestationem, l. i. § denunciari, ff. de uen. inspi. & maxime ubi contraria protestatio sapit defensionem, argu. l. Arrianus, ff. de actio. & obl. ut in casu isto, ubi contraria protestatio tendit ad defensionem, & ad declarandum actum solutionis dependentem a libera uoluntate soluentis, qui non erat obligatus pro tempore futuro. ¶ Tertius casus est, quando tacet, &
☞ in hoc iacet difficultas. communiter Doct. tenent contra Bart. quia ista protestatio est contraria facto, ergo non debet prodesse, ut hic. Est. n. protestatio incompatibilis cum receptione. l. expellere, & recipere pensionem, pro futuro tempore. ¶ Sed tu considera, quia ista sunt bene contraria, expellere, & recipere. Sed ista, uelle esse saluum ius expellendi, & recipere pensionem pro futuro tempore, non sunt contraria: quia si elapso tempore, pro quo recepi solutionem, voluero expellere, non faciam actum contrarium receptioni, quia effectus receptionis tunc reperitur consummatus. Cum ergo protestatio non sit contraria facto, & tendat ad conseruandum ius protestantis, tacens videtur consentire, d. l. si debitor §. i. Habebit ergo locum opinio communis, ut non possit emphyteuta expelli durante tempore solutionum factarum: opinio uero Bart. procedat elapso tempore ipsarum solu-
131 tionum. ¶ Fallit quarto, quando cum taciturnitate concurrit † aliqua actus facti, demonstrans consensum, tunc tacens præsumitur protestationi consentire. Ita limitant d. Ant. Imo. Fel. & Mod. hic per tex. in l. si filiusfamilias, 2. ff. ad Maced. ¶ Circa istam fallentiam aduerte ad præsentia. Primo aduerte, quia ille tex. non videtur probare, secundum Pan. de Ca. in l. interdum, ff. rem rat. ha. quia ibi sumus in casibus in quibus simplex taciturnitas inducit consensum, nimirum si scientia & receptio literarum simul operentur, quod tacens, censeatur consentire. Nam pater præsens mutuo contracto per filium, & tacens, censetur consentire, secundum eum, per tex. in l. sed Iulianus, §. interdum, ff. ad Macedonia. d. Ale. defendendo communem intellectum datum ad d. l. si filiusfa. 2. qui est, quod ibi tacitus consensus resultet ex receptione literarum, & taciturnitate simul. Et uidet, quod tex. in d. §. interdum, non probat, sed textus ille text. expresse probat, quod si pater sciat filium negociari, quod non iuuatur beneficio Senatusconsulti. Ergo idem si sit præsens, quando filius recipit pecuniam mutuo, nisi forte fatearis uerum, si filius præsente patre accipiat mutuo pecuniam pro aliqua negociatione peragenda, secus si simpliciter. Sed tamen idem, si sit præsens, quando filius accepit pecuniam mutuo simpliciter, l. si tamen patre sciente, ff. ad Maced. & ibi gl. infert præmissa ad intellectum d. l. si filiusfamilias. Et per hanc l. infertur Doct. quod si protestatus reciperet literas protestationis, censeretur consentire, sicut acceptans instrumentum mandati, videtur acceptare onus mandati, c. ic. t. de procu. Et dicunt Doct. hic, post Bar. in d. l. quo enim. §. Iulianus ait, & in aliis locis, de quibus hic per Mod. quod acceptans literas, in quibus continetur, qualiter ipse debeat soluere debitum ad quod tenetur, ipsi transmittenti lite-
132 ras uidetur † confiteri debitum, nisi protestetur se non consentire illis literis. Quod etiam firmat Pan. in cap. non iniuste, col. 2. de procu. & consi. 8. Facti contingentia, col. fin. in prin. parte. Alex. consi. 78. colum. 3. lib. i. & consi. 147. col. 3. li. 2. Et ex hoc elicitur cautela extorquendi confessionem a debitore, qui non vult in præsentia testium confiteri debitum. Sed vt ista cautela prosit, multa requiruntur. Primo requiritur quod acceptans sciat quid in eis contineatur, d. cle. i. in uerbo, scienter receperis. Ideo cautela est, quod tamen creditor literas scribat in præsentia testium, & postea det sibi copiam & illi met sint latores; tunc si in præsentia illorum acceptans literas eas legerit, potuerunt deponere, quod scienter acceptauit, absque contradictione. Ita declarat Mat. hesi. not. 22. nota mirabilem modum, & sequitur Fel. in procemio Greg. col. 6. Et ideo sis cautus, vt non quam legas literas in præsentia eius, qui eas portauit, nec alterius. Secundo intellige procedere, nisi in literis contineretur calculus rationum de datis & receptis, & in fine diceret, quod debeat restituere testimonium suo modo, quia tunc præsumeretur retinuisse literas, vt uideret an calculus esset legaliter factus, l. cum seruus, ff. de condi. & demon. per quem ita determinat d. Ias. in l. admonendi, col. 53. de iuren. Tertio declara, vt procedat quantum ad approbationem contentorum in literis, non autem quod acceptans uideat confiteri factum recitatum ita esse secundum Raph. Cuma consi. 177. suppositis statutis, aliogn sequeretur, quod si procurator scriberet domino se donasse centum Titio, quod dominus acceptando literas, non posset postea quærere, an ita sit quod donauerit. Et ideo in casu d. l. si filiusfamilias, si is, qui mutuauerat filiofamilias, scriberet patri se mutuasse, uerum est quod pater acceptando, videretur approbasse mutuum, non tamen videretur fateri mutuum uerum esse, nisi probetur. ¶ Ex prædictis habes intellectum dictæ l. si filiusfamilias, per quem Pan. consi. 18. in cã & questione, col. 4. li. 2. decidit, quod acceptans instrumentum laudi, videtur illud approbare. De quo certe valde dubito, cum sciat saluum sibi esse ius petendi reductionem ad arbitrium boni uiri vsque ad triginta annos, ut per Bar. in l. si societatem, § arbitrorum, ff. pro socio. Et contrarium videtur velle Bar. in l. 1. C. de tela. Ang. in l. si ff. quando appel. sit. Fel. in c. cum in iure, col. 3 supra de offi. deleg. ¶ Fallit quinto, quando protestans non stat in meris
133 terminis protestationis, sed vltra procedit dando, vel promittendo aliquid: tunc si tacens recipiat factum, videtur acquiescere protestationi. Ita limitant Card. & d. Ant. in c. cumana, supra de elec. pellumses. Et quia acceptans actum, videtur acceptare cum sua qualitate, c. cum olim, de censi. l. Aurelius, §. idem quæsit, vbi Bar. ff. de lib. leg. Sed ista fallentia parum prodest, quia procedit in casibus, in quibus per protestationem nullum ius competens tacenti aufertur, vel in his, quæ dependet a mera uoluntate protestantis, in quibus non requiritur consensus aduersarii, l. Nesennius, ff. de neg. gest. Secus autem, ubi agitur de tollendo, vel restringendo iure iam acquisito ipsi protestato tacenti, tunc non præsumitur consentire arg. l. cum de indebito, ff. de prob. & ideo in casu c. Cumana, requiritur consensus expressus, nec sufficit taciturnitas, secundum glo. Pan. &
☞ alios communiter quia ibi agitur de restringendo iure capellanorum, declarando, vt ibi per Pan. ¶ Fallit sexto in iudicialibus, nam in
134 his tacens † præsumitur consentire, secundum Imo. in d. §. morte, Car. Alex. in d. c. sollicitudinem, sic intelligentes glo. in d. l. si fideiussor, ff. qui satisd. cogan. Ratio est, secundum eos, quia plus operatur taciturnitas in iudicialibus, quam in extraiudicialibus, l. cum ostendimus, § fi. ff. de fideiusso. tuto. ¶ Tu adde, quod in iudicialibus, tacens semper habetur pro consentiente, c. si de accusatio. lib. 6. l. 1. C. de relatio. & ibi Pau. propter hoc consuluit, quod in actis iudicialibus si pars tua sit præsens, facias apponi, præsente parte & contradicente in passibus, & casus tcat, ille probat, quod habebitur pro consentiente, & ex hoc Cæpol. elicit cautelam 226. & per ista iura dicit Felin quod parte tacente, valet productio testium, facta post publicationem super eisdem, vel directo contrariis capitulis, quia in iudicialibus tantum operatur taciturnitas, quantum expressus consensus. Ita ipse in cap. fraternitatis, col. 4. supra de testi. vbi alia similia adducit. Et multo plura adducit d. Ias. in l. patre furioso, maxime colum. 3. ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris. ¶ Hanc limitationem intelligerem procedere in casibus, in quibus præsens in iudicio, & tacens tenebatur ad interesse, alias secus, per ea, quæ scribit Bart. in l. furioso, ff. de re iu. & per ea quæ scribit Fel. in c. cum in iure peritur, col. 3.
135 supra de off. deleg. post Imo. in c. a. supra de testib. ¶ Septimo fallit † in omnibus casibus, in quibus tacens habetur pro consentiente, secundum Bar. in d. §. morte, ad fin. & in l. 1. C. de litis contestatione. Fely. & alios hic. Et si vis scire casus, in quibus tacens habetur pro consentiente, uide Bart. & scribentes in l. quæ dotis, ff. sol. mat. & Fel. post alios in c. nonne. de præsump. Ex istis habes, quod sufficit qualiscunque consensus, siue tacitus, siue expressus. Sed difficultas tota consistit, an tacens videatur consentire. ¶ Octauo quæro, per quas perso-
136 nas possit fieri protestatio. ¶ Et primo an possit fieri † per procuratorem? Bart. in d. §. morte, in materia protestationis inhibitoriæ, & alii post eum, concludunt quod sic, per tex. in l. de pupillo, §. qui procuratorio, ff. de no. ope. nunc. & illud firmat Inno. in cap. cum in iuuentute, de præsum. Fel. & alii hic. ¶ Sed dubitatur, an requiratur speciale mandatum? Et procurator in rem propriam, sine dubio potest protestari, quia de interesse suo agitur, l. 1. §. fin. ff. de no. oper. nun. Et
☞ dicunt Bar. Ale. & communiter alii in procuratore habere generale mandatum. Mouentur, quia non est numeratus inter casus requirantes speciale mandatum,

tem, nu iceratos per Spe. tit. de pcu. §. 1. Nota pham, quā firmat Rota in tit. de procu. decisio. 18 in nouis incipiente, tu t dubitatum, & Soc. consi. 120. col. 4 lib. 1. ¶ Fallit primo, sm Fely. hic, in casu gl. in cle. cā n, in ver. specialiter, de elec. Secundo in protestatione declaratoria volu tatis, p quā nemo grauat, sm Bar. in d. §. morte, in prima specie protestationis, per tex. in l. Pau. respondet per procuratorem, alias incipit, per procuratorē, ff. de acqui. hęred. & ratio colligitur ex glo. ibi, quia statim voluntas ostendit, & mādatū psummatur. Et ista est melior rō, q̄ ista illa, quā assignat d. Card. Alex. in d. c. solicitu dinem, q ió fieri non possit ptestatio declaratoria voluntatis p pcuratorem, q. declaratio voluntatis est personalissima, p l. vnica, § ne aūt, C. de cadu. tol. & p ea q̄ dixit gl. in l. idē Pomponius re. ibi, si frumētū. §. fin. ff. de rei vendi. & in c. cum venissent, vbi late Fel. de iud. Nā si ista ratio esset vera, nunq̄ posset protestatio declaratoria fieri p procuratorem, & tñ fieri potest, qñ ex sola voluntatis expressione protestatio nun habet effectū: puta, si volūtas sit exprimēda coram iudice, vel alia persona. Exemplum: si dñs vult declarare libellum ambiguū per procuratorē hñtē speciale mandatū: isto casu potest, sm Ange. in l. si quis intentionē ambiguā ff. de iudi. vel qñ vltra declarationē animi requireretur certa forma, vt in electione, c. q a pp. §. fi. de elect. ¶ † Vnum tñ not. q ad hoc vt

137 protestatio facta per procuratorem constituat protestatum in mora, vel in dulo; oportet, q in actu prestationis fidem faciat de mandato, l. si quis infitiatus, ff. depo. & ibi Bart. nec admittitur procurator ad protestandū cū cautione rati, quia tenet ostēdere instr. u mandati, sm Bal. in rub. J. de proc. nisi sit talis protestatio, p quā protestatus ad iudicium prouocet, sm Bald. in c. coram, col. fi. de offi. deleg. p tex. in l. qui absentē, ff. de procurato. Melius probat per tex. in d. §. qui procurator. nāq protestat, sępe partibus actoris fungit, l. l. res, quā. ff. de euicti. & ita ēt dicit Bal. in c. Cumana, J. de electio. col. 3. & in rubr. C. deposi. & Iat. in d. §. qui procuratorio. Et pro ista fallentia bene facit. qd dicit Spe. tit. de procu. §. 1. ver. seu quia si receptum. ubi nuit q st in terminis. c. 1. de elect. lib 6. procurator, qui obiecit crimina p̄tra electum, in termino non fecit fidem de mandato; tamen si in veritate erat procurator, & postea fidem fecerit, sustinebitur actus. Et per illud dictum solet limitari doct. Bar. in l. si quis infitiatus, vt pcedat in extraiudicialibus; secus, in iudicialibus, in quibus sufficit fidem facere de mandato quandocunque. Sed certe quantum ad effectum committendæ moræ videretur, q etiā in iudiciali non debet admitti procurator ad protestandum, nisi illico doceat de mandato, quia militat eadem ratio, & ita in specie voluit Ale. consi. 78 Visio & diligenter ponderato, lib. 5. & est etiam de mente Bal. in d. c. Cumana. ¶ Secundo quæro,

138 an coniuncta psona possit † protestari pro coniuncta; in q sic, q. pōt agere, vt s. dixi. ergo ēt protestari. Contrariū determinat Bal. in l. tutor vrgentibus, p illum tex. ff. de mino. Sequitur Fel. hic. Tu aduerte, q̄a p̄rium tenuit Bald. in l. qui absentem, ff. de procura. intelligens illum tex. in coniuncta persona. Quida dīt, esse spāle in protestatione incitatoria, de qua loquitur ibi Bald. sed non assignat rōnē specialitatis. Credo idem in protestatione prohibitoria, quia cui licet quod est plus, vtiq; licebit qd est minus, l. non dēt. ff. de reg. iu. Coniunctus pōt debitorē compellere, vt debitā pecuniam deponat, sm Bal. in l. si autem. ff. de nego. gest. & dixi s. & si pōt a manibus debituris pecuniam extorquere, ergo multo magis poterit phibere, ne alteri soluat. Nō obstat. in d. l. tutor vrgentibus, q̄a ibi coniunctus non potuisset agere: quia pro alijs erat deputatus ad agendū spāliter, videlicet erat datus tutor, quo casu coniunctus non pōt agere pro coniuncto habente tutorem, vel procuratorem, l. senatus, & ibi no. Bal. C. qui accusa. Ias. in l. exigendi, C. de procu. facit l. cū p̄or, ff. de iud. & qd ibi no. Ang. & istā tñ ōnē sentit Bald. in d. l. tutor. dum dicit, q protestatio ibi non valuit, q̄a fiebat p̄ dñm. ¶ Tertio quęro, an possit fieri p negotiorū † gestorē? Fel. hic dicit pclusionem negatiuā, q nō, cū aliquali fallentia. Tu distingue, aut qritur an possit facere protestationē declaratoriam, & isto casu non pōt, p ea q̄ s. dicta sunt de procuratore. Aut prohibitoriam, & ēt non pōt, sm Bar. in d. §. morte, nisi in casibus, in quibus sufficit simplex scīa ptestati in fauorem protestantis, quos ipse posuit in l. facta, §. si hęres, ff. ad Treb. Et pro hoc alallegat tex. in l. item veniunt, §. a quo, ff. de peti. hęre. sed ille ca. secundum Bar. ibi, loquitur in protestatione certificatoria, nisi dixeris, q vbi protestatio fiebat ad finem, ne possessores distraherent bona hæreditaria, tamen denunciator expresse non prohibebat, & ex hoc decidit Rota, q appellatio poterit intimari per negociorum gestorem, tit. de appel. decisio. 17 in nouis. & deci. 12. in antiquis. Item Ias. in contrarium adducit tex. in l. cū satis, §. fi. C. de agri. & censi. lib. 10. vbi sm eum protestatio fiebat ad inducendum solum scientiam, & tamen text. ibi dicit illam debere fieri per se, vel per procuratorem, non autem per negotiorum gestorē. Ipse rñdet, q ibi illud est rōne maximi pjudicij, quia agebatur de faciendo incidere protestatum in pœnam l. quicunque, C. de seruis fugit. & ita dēt restringi ista fallentia, sm eū. Sed mihi non placet, q̄a ēt in §. a quo, protestatio faciebat protestantem incidere in vsuras, q̄ vsurę ēt dñr pœna l. lecta, ff. si cer. pet. & tñ ibi protestō fit per negociorum gestorē. Vnde tu tñde, q ille tex. loquit in protestatione facta ad aliud, q̄ ad finē dictū, videlicet ad finē pstituendi testōnem ter-

140 tiorū. ¶ Fallit in protestōne † inhibitoria, ne fiat id, ad q prohibitus est obligatus non facere, quia illa fieri pōt a quacūq; psona. l. prohibere, in prin. ff. qd vi aut clam, & ibi Ang. cōprobat Fel. per d. dictū Bal. in c. 1. in prin. quo tempo. miles & per dictū Bal. in dispōne incipiente, accusatus de vi turbatiua. Tu confirma per id, q dicit Pan. post alios in c. nouit, J. de iud. q denunciatio euangelica pōt fieri a quocunque, quia admissi auxilio le-

141 gis. ¶ Aut qris, an negotiorū gestor possit facere † protestōnē incitatoriā? & tunc dicēm q sic, p tex. in l. si qs solutioni, §. 1. ff. de vsu. & ita dēt intelligi Bar. in l. si seruū. §. nunc videamus, ff. de ver. obl. sm Alc. & Mod. in d. §. morte, & Fel. hic. ¶ Sed quę pōt esse rō diuersitatis inter incitatoriā, & prohibitoriam? salrē let rōnē esse, quia effectus incitationæ, consistit in psonā dñi, videlicet vt soluat dño, alias si nunciaret, vt solueret sibi, non constitueret debitorē in mora, quia sibi non pōt solui, l. vero

procuratori, ff. de solutioni. ¶ Et sic Doc. *cōiter* intelligunt tex. in d. §. 1. in negotiorum gestore incitante debitorem, vt soluat dño. ¶ Ego tñ ip sui dubius, quia ibi dī moram esse factā negotiorū gestori, ergo effectus incitationis erat, vt solueret sibi. Io. R char. Malumb intelligebat illū tex. in gerente negotia ex officio tutelę, vel curæ. Qd vī probare tex. ibi, sed officium imple-ri. Et q negotiorum gestor non possit protestationē incitatoriam facere, probatur in d. l. cū satis, § fi. vbi agitur de protestatione incitatoria vt possessor restituat seruos fugitiuos, & tñ dī fieri dēe per se, vel per procuratorem, non per negotiorum gestorem. Cogitabis. Retenta tñ cōi opinione dubitatur, an ne-

142 gotiorū gestor, qui incitat debitorem, teneatur † cauere de rato? Ias. respondet, q sic per tex. in l. qui absentem, ff de proc. & ibi Bar. vlt. not. dicit ita dēre intelligi tex. in d. l. si quis solutioni, §. 1. Tñ es miratus sui de Ias. dū dicit, q in casu d. §. 1. si negotiorū gestor interpellat debitorē vt soluat dño, q teneatur cauere de rato. Quid n. interest debitoris petere talem cautionē? nō obstat. in d. l. qui absentē q̄a ibi negotiator defendens absentem, interpellabat venditorē, vt defenderet emptorē absentē, quo casu intererāt debitoris petere cautionē, ne emptor reuersus iterū restauret litē sopitā, & iterum cogat defendere. ¶ No-

143 no q̄ro, an protestō dēat fieri † in scriptis? Br̄ dicas, q non, per tex. in l. fi. C. de neg. gest. dixi s. in diffinitione. Fallit 5. casibus, de quib. hic per Fel. Quos casus prosequere, vt per Card. Alex. in d. c. sollicitudinem. & ibi addit alium, vt per eum. ¶ Decimo q̄-

144 ro, in quo locu † fieri dēat protestatio? rñdet Bar. q protestatio declaratoria pōt fieri in quocūque loco, & Fel. hic extend. in quacunque protestatione, per text. in auth. si quis ei quē, C. de adult. & ibi probat secundum eum, q potest fieri in popina, & in suburbanis, in loco sacro, & ēt crederem in lupanari, si protestatus ibi reperiretur. Licet citatio facta per arbitrum ad comparendum in loco inhonesto, non valeat, l. si cum dies, § sed si in aliquem, ff. de arbi. Et quod possit fieri in ecclesia probatur per id quod dicit Bar. in l. actus, C. de feri. vbi dicit Bar. q dispositio c. decet, de immu. eccle. lib. 7. annullans omnes actus iudiciarios factos in ecclesia, debet intelligi de actis contentiosis, non voluntariis. Adde, q Bal. in rub. inf. de iud. col. 2. in 2. lectura dicit q examinatio testium potest fieri in ecclesia, quia ipsa sola examinatio similis est voluntarię iurisdictioni, & quia fit de plano & sine strepitu. Licet ita Doct. *communiter* trāseant, tamen p̄rium fuit de mente Papę in d. c. decet, in ver. cesset omnis confabulatio. ergo ēt protestatio. Item obstat ratio ibi assignata, ne diuinum turbetur officium. Item alia rō, ne ibi peccatorum det occasio, vbi delictorum est venia postulanda. Crederem, q tpe, quo celebrātur officia, nullatenus protestatio fieri dēat in ecclesia, & multo minus testium examinatio. Sed cessantib. officiis, attenta maxime consuetudine posset procedere doct. Bar. in d. l. actus. ¶ Scđo adde, in quantum s. dixi, q protestatio pōt fieri in lupanari, uel alias in loco inhonesto, intellige in protestatione declaratoria, uel certificatoria, aut prohibitoria. Sed protestatio incitatoria, vt debitor soluat, ita demum valet, si interpelletur, vt soluat in loco honesto, & congruo, locus si interpellatur, ut ibi soluat, vel interpellatur, vt soluat simpliciter, quia intelligeretur in loco protestationis, sm Bar. in d. § morte, in 3. specie protestationis, arg. d. l. si cum dies, §. si arbiter. Similiter interpellatio ut quis soluat, vel recipiat solutionē in loco non tuto, ēt q ille sit locus solutioni destinatus, tamen non valet talis protestatio, l. vsuras, C. de solu. quam dicit singularem Lud. Ro. sing. 72. Senen. & consil. 252. col. 7. sequitur Fel. in c. accedens, 2. col. ut lit. non contest. ¶ Vndecimo q̄ro, quo tpe protestō fieri debeat? Et primo dubitatur, an possit fie-

145 ri † de nocte? Respondeo, protestō declaratoria uoluntatis,

sine

ſi.æ dubio pōt fieri de nocte. Nā teſtā, quæ cōſiſtunt in ſola vo-
luntate teſtātis, pñt fieri de nocte l. ad teſtium, §. ad teſtā ff. de
teſt. & dicit Alex. in l. qui in aliena. §. ſi. coi. a ff. de acq. hęred. ꝙ
proteſtō declaratoria, quæ non requirit partis pñtiam, pōt fie
ri clā Sic ēt in proteſtatione dependente a voluntate duorum,
vtroq; conſentiente fieri poterit de nocte. Nam & tranſactio
valet facta de nocte, l. non minorem, C. de tranſac. & collatio
bñficij, ſm gl. in c. vt nſm, in uer. occulta, ut eccleſia. bene. quā
ſequitur Fel. in c. conſuluit, col. pe. de off. deleg. Idē in quacūq;
proteſtatione, ſi poteſt haberi copia aduerſarij, ſm Bal. in c. ſi.
de ap. & Fel. hic, quia ēt appellatio de nocte fieri pōt. l. 1. §. dies,
ff. qñ app. ſit. Bal. in auth. hodie, C. de app. ¶ Sed aduerte, quia li
cet declaratoria fieri poſſit de nocte, tñ incitatoria ad effectū,
vt debitor ſoluat tunc, vel vt creditor ſolutionem recipiat, nō
vř valere, quia de nocte creditor non cogitur recipere ſolu-
tionem, cum non ſit congruum tpſ, l. ſi ſoluturus, ff. de ſolut. te
net Bar. in l. morte, ff. de ferijs. Nec ēt debitor de nocte dēt poſ
ſe compelli ſoluere propter periculum eundi de nocte,

Vt iugulent homines, ſurgunt de nocte latrones.

Et ideo conſuluit Ale. ꝙ ſocius nō tenetur aperire oſtiū, & da
re acceſſum ſocio venienti de nocte, ſm Ale. conſi. 103. col. 5.
lib. 1. ſuſpectus. n. eſt, qui vadit de nocte, cum illo tpe nullus ire
ſoleat per vias, l. hoc edictū. §. Labeo, ff. de his, qui deie. vel effu
de. Sed dubitař, qd ſi debitor iuitaſſet ſoluere in termino, & of-
ferret vltima nocte, an excuſaceř a petitio? vř ꝙ ſic, quia totū
tpſ eſt debitoris, ergo ſi pars occurrit vltima nocte, poterit il-
lo tpe fieri oblatio, niſi creditor ſit paratus prorogare termi-
num in diem craſtinā ſm Fel. in d. l. non minorem. & iſtud vř
ſentire Bal. in c. ego. n. & ibi Fel. col. 1. J. de iureiur. ¶ Scđo du-
146 bitatur, an poſſit fieri tpe † feriato? Iſta dubitatio pōt duplici-
ter intelligi. Primo de tpe, quo fit iſta proteſtō. Scđo de tpe ex-
plicationis actus, ad quē quis incitař p proteſtōnem. Primo ca-
ſo facias cōcluſionē gñalem, ꝙ oīs proteſtō pōt fieri die feria-
ta, ēt in honorē Dei, ſm Bar. in l. cū filius, §. fi. ff. de verb. obl. &
in d §. morte, col. pen. quia proteſtatio eſt actus extraiudicialis,
& oīs actus extraiudicialis pōt fieri die feriata, l. dies feſtos, C.
de ferijs. & ibi Sal. vult, ꝙ laudū poſſit fieri die feriata, qa acce-
dit potius cōtrib. q̃ iudicijs. § 1, in Auth. ut diffe. iud. Quod ante
tenuit Spe. tit. de arb. §. fi. ver. ſed nunquid amicabilis compoſi-
tor. Fel. hic, & Pan. in c. fi. col. 3. J. de fer. Bal. in l. fi. C. eod. Orla.
in trac. de arb. in 10. q. Similiter appellatio pōt interponi die fe-
riata, licet non poſſit exerceri. l. 1. C. de feri. & ibi Bart. & l. a. C.
de tempo. app. Gl. in c. ſic populo, de app. lib. 6 ¶ Secundo caſu
facias duas concluſiones. Prima, ſi actus ſit in iudicio expedien
dus, tunc proteſtatio incitatoria, ut ille actus fiat die feriata, nō
valet, quia illud non eſt congruum tpſ. c. fi. inf. de fer. d. l. actus,
& d. l. dies. ¶ Secunda cōcl̃o, ſi actus veniat expediendus extra iu
dicium, tunc proteſtō incitatoria, ut ille actus fiat die feriata, ua
147 let d. l. dies. Fallit, qñ ſm honeſtos† mores, proteſtatus non dē-
ret arctari ad faciendū actū illo tpe. Vnde proteſtō, ꝙ faber fa
ciat opus die feriata, non ualet, ſm Bar. in d. §. morte, col. pe. dēt
.n. ſm honeſtos mores Chriſtianus die feriata in honorem Dei
ceſſare ab omni opere, c. 1. inf. de fer. Hinc eſt, ꝙ ēt ſi partes con
ſenſerint, non tñ pñt teſtes cōpelli, ut deponāt die feriata: qa &
ſi quo ad eos, ſimplex examinatio ſit actus quaſi extraiudicia-
lis, ſm Bal. in rub. de iud. tamen quia tpſ eſt incōgruum ſm bo
nos mores ciuitatis, non arctantur teſtificari, ſi nolint ſm gl. in
l. omnes. a. C. de feri. & ibi Pa. de Ca. & idem Pau. poſt gl. in l. 1.
ff. eo. Pan. in c. fi. col 3. inf. eod Hinc interpellatio facta debitori
dormienti, uel comedenti, eſſet inciuilis, quia tunc non dēt in-
commodari ſm honeſtos mores ciuitatis, ſecundum Bar. in d.
§. morte. ideo non conſtitueret eum in mora. Eodem modo ſi
fieret cōhenti matrimonium, vel audienti miſſam, uel facienti fu
neralia, aut proſequenti funus. ar. l. 2. ff. de in ius vocan. Quod
ego credo verum, niſi interpellatus audiens miſſam eſſet excō-
municatus, uel niſi cadauer, cuius funeralia fiunt, prohiberetur
ſepeliri, quia eſſet excommunicatus, uel alias ſepeliri prohibi
tus, iux. l. 2. ff. de cadaue. puni. & c. ſacris, de ſepul. Eſt. n. excōica
tus, qui corpus excōicati aſſociat ad ſepulturam, ſecundum gl.
in c. ad hæc, de priu. quam dicit ſing. Lud. Ro. in nota. poſt ſio-
gulana, nota. 1 ao. dicā tibi dubia. Intelligo ergo de audiēte miſ
ſam, uel celebrante, vel faciente funeralia, ſecūdum permiſſio-
nem legis, ſecus ſi cō legem. Itē intelligo, ꝙ non poſſit interpel-
lari debitor faciens exequias familiares, uſque ad nouē dies. § pe.
in Auth. ut cum de app. cog. ſecundum gl. & ſcriben. in l. 2. ff de
in ius uoc. facit quod dicit Bar. in l. interdum, ff. de iudici. Quod
intelligit verum Alb. ibi, ſi mortuus ſit aliquis de agnatione,
& cognatione ſua, ſecus ſi faceret exequias uoius ſeruſſet, uel
ancillæ, tunc non dēt ſibi dari dilatio nouem dierum. Item inq̃
tum dixi ſ. ꝙ ducens uxorem, non pōt conſtitui in mora p in-
terpellationem, amplia ēt durante feſtiuitate nuptiarum. Ideo
aliquis magnus nobilis dēret ſaltē hēre dilationem octo dierū,
ſecundū Iac. de Are. & Are. ibi. ¶ Tertio dubitatur, an proteſtō
148 debeat fieri ante actum, † vel poſt? Bř, conſtat ꝓteſtationē in-
hibitoriā debere fieri añ actū, l. ſi pecuniā. §. Itē ſi qs. ff. de cōdi.
ob cām. facit tex. in l. 1. §. 1. ff de no. oper. nunc. hoc firmant gl.
& Bar. in l. ait ꝓtor, §. ſi qs. particeps ff. de his, quę in frau. cred. &
tex. cum gl. in l. pen. ff. pro empto. Idē ēt dđm in proteſtatione
declaratoria, ſuper dependentibus a voluntate duorum, l. perfe-
cta, C. de don. quæ ſub mod. l. ſi maiores, C. de tranſac. facit glo.
in l. concubinatu, ff. de concubi. Idem in proteſtatione declara-
toria, ſuper dependentib. a ſola voluntate proteſtantis, ca. con-
ſulti, de regulis l. pro hærede, §. Pōponius, ff. de acq. hær. Quod
intelligo procedere, qñ ex actu dependente a voluntate prote-
ſtantis eſſet alteri ius acquiſitum, vt p Ang. conſi. 99. Petrus de
Sauona q alleg. tex. in l. ex morte, C. de pactis conuen. & glo.
in §. accedit, in verſic. fecerunt, C. de rei vxo. actio. & ſequitur
Are. in l. 1. col. 4 ff. ſol. mat. alias ſecus, per tex. in l. 4. ff. de adimē.
leg. ¶ Scđo intelligo ꝓcedere qñ declaratoria reſpicit factū ꝓ.
teſtātis, ſecus ſi reſpicit fcm̄ alienum, quia ſufficit ēt incōtinenti
poſt actum proteſtari. Ita intelligo l. ſi filiusfam. ff. ad Mace. &
tex. in l. honores, §. fi. ff. de Decurio. ¶ Duodecimo quæro, an
149 in proteſtatione debeat exprimi † cauſa? Bř, ſi loquamur in ꝓ-
teſtatione declaratoria in dependentibus a voluntate ſolius pro
teſtantis, tunc ſufficit pro ratione voluntas, l. ſi quis in princi-
pio teſtamenti, ff. de leg. 3. facit tex. in §. ſed quod Princip. Inſti.
de iure natura. l. proſpexit, ff. qui & a quibus. Si vero loquamur
in ꝓteſtatione prohibitoria, in ea requiritur expreſſio cauſæ, l.
nomen, C. quæ res pig. Bart. in §. morte. & in l. 1. in 11. q. ff. eo. &
in l. quod te, col. fi. ff. ſi cert. peta. ¶ Fallit in proteſtatione inhi-
bitoria eius, quod prohibito eſt permiſſum, ſed ſola voluntate
proteſtantis efficitur illicitum, ſm Bart. per tex. in l. fi. C. de neg.
geſt. Conſidera tñ quō in d. l. fi. probetur, ꝙ poſt inhibitionē ſit
illicitum gerere negotia prohibentis. Nam actus vtiles valēt
inuito dño, l. ſoluendo. ff. de neg. geſt. Et ꝙ iſto caſu valeat pro-
teſtatio prohibitoria abſque cā, probatur in l. diuus, ff. de ſeru.
ruſti. prædi. & in l. 3. in prin. ff. de acq. rea. domi. ubi poſt prohi-
bitionem factam ſine cā a dño fundi, non eſt licitum aucupari,
vel venari amplius in eo, qđ añ licebat, niſi fructus fundi conſi
ſterent in ſola venatione, quia ſine prohibitione antea non li-
cuiſſet, l. vſuſructuarium ff. de vſuſru. per quem ita decidit Cęp.
in tract. ſeruit. ſub rub. de aucupatione. Si autem loquamur de
proteſtatione incitatoria, in illa etiam requiritur expreſſio cau-
ſæ. l. empti, & ibi declarat Bart. de euict. Si vero loquamur de
certificatoria, tunc ſi proteſtans certum faciat proteſtatum de
eo, quod ipſe geſſit, vel facturus eſt, non tenetur cām aſſigna-
re, qa tenetur proteſtatus ei credere, cum totū dependeat a vo-
luntate proteſtantis. Satis. n. eſt ꝙ proteſtatus non poterit alle-
gare ignorantiā, l. ſi fideiuſſor §. 1. ff. manda. & l. aut qui aliter, §.
1. ff. qđ vi, aut clā. Si vero certū faciat ꝓteſtatum de eo, qđ alius
geſſit, tenetur cām aſſignare, d. l. nomen, & l. qui in alterius, ff.
de reg. iur. cum ſim. Et gñt, ꝓter q̃ in caſib. ꝓmiſſis, dđm eſt, ꝙ
in omni ꝓteſtatione, quæ fit ad obligandū ꝓteſtatū, vel ei ꝓiudi-
candum, dēt exprimi cā, alias non ſibi ꝓiudicat, ſm Card. in de-
cām, col. fi. de elect. niſi proteſtō ſit talis, quæ ꝓuocet proteſta-
tū ad iudiciū; tunc non requirit expreſſio cauſæ, cum veniat ex-
primenda in iudicio. declara tñ, ut ſ. per Bart. in l. 1. in 2. q. ff. de
no. ope. nunc. Et ꝙ in proteſtōne prohibitoria requiraē expreſ-
ſio cauſæ, alias non valeat, Bart. in d. §. morte, alleg. tex. in l. ſi ma
ior, C. de reſcinden. ven. & in l. tutor vrgentibus, ff. de mino. Et
tu prouecte conſiderabis, ꝙ Bart. intellexit illa iura, qñ conuen-
cta perſona fuit proteſtata ſine cā, ergo ſecus ſi cum cā, & ſic
facit ꝓ opinione, q̃ tenui ſ. ¶ Sed reſtat difficultas, an proteſta-
tus teneatur parere ꝓteſtationi factæ cum expreſſione cauſæ, de
qua non apparet vt fiat vel detur id, ad quod proteſtatus eſt ob
ligatus? Concluſiuè procedendo, facias infraſcriptas cōcl̃ones.
150 ¶ Prima cōcl̃o. Proteſtationi inhibitoriæ factę cū cā † iniuſta,
nō teneř ꝓteſtatus parere, l. ſi qs prohibuit. alias Papinianus, ff.
de publi. Per quē Bal. & Sal. in l. ſi liberam, C. quod cū eo, deter
minat, ꝙ procurator reuocatus poterit tradere rem venditam
ante reuocationem. Quod intellige verum quantum ad effe-
ctum Publicanæ, quæ competit etiam iſto caſu contra domi-
num, non quantum ad transferendum dominium, quod non
poteſt conferri a domino prohibente ſine voluntate ſua, ſm
Bald. Quod ita demum verum eſt, ſi ſatisfactum ſit de precio
actualiter ipſi procuratori, vel domino: ſecus ſi ſolum habita ſit
fides de precio, ut declarat Fely. poſt Imo. in cap. ex parte deca-
ni, colum. 6. inf. de præſcri. Poſſet tamen dominus prohibere,
ne emptor ſolueret procuratori, l. ſi cum emptore, ff. de pac.
per quem ita determinant Bald. & Guil. in l. vtrum, ſtatim alle-
ganda, Et pro hac concluſione facit etiam tex. in l. vtrum, cum
l. ſequen. ff. de conſtitu. pec. Ad idem tex. in l. ſi fideiuſ. Per
quem glo. & Bartol. ibi decidunt, quod ſi fideiuſſor poſt præ-
ſtitam fideiuſſionem denunciet creditori, ne numeret pecu-
niam promiſſam debitori, pro quo fideiuſſit, nihil agit, quia
proteſtatio eſt iniuſta. ſequitur Specula. titulo de fideiuſſo. §. 1.
glo. &

gl.& Bal.in l.Titius,ff.de proc.& Bal.in l.tam mandatori,C.de
non nu.pec.Rō eſt,quia tenetur creditor mutuare promiſſam
pecuniam,& proteſtō fideiuſſoris eſt ꝓpea iniuſta. Secus tñ di
cendum,ſi debitor poſt fideiuſſionē ſſituam pro eo,eſſet effe-
ctus vnus ribaldus,arg.l.ſi cum Cotnel.ff.de ſolut. vel eſſet ef-
fectus non ſoluendo,arg.l.ſi is a quo,ff.vt in poſſ.leg. Secunda
151 concluſio.Proteſtationi factæ ex cā † nō veriſimili ſuper eo,
ꝙ proteſtans tenetur, proteſtatus non eſt obligatus parere, l.
hęc aūt,in prin ff.ſi cui plus,ꝗ per leg.Falc. Quod n.veriſimile
non eſt,incredibile reputatur,l.Meuius,cum gl.ff.de leg.2.Ideo
ſi agnatus proteſtetur ſe velle litem mouere ꝯ pupillū,& ob id
ſe velit excuſare a tutela,non tenetur iudex ei credere,niſi pñs
ſtatus proteſtōnem veram eſſe demonſtraret,ſm Bar.in l.inter
ſtipulantem,§.ſacrā,ff.de ver.obl. Si tñ proteſtatus paruerit,&
cā vera poſtea non fuerit, hēbit actionem ꝯ proteſtantē ad in-
tereſſe,l.1.§.dolū,& §.ſi reus,ff.de eo,per quē factū erit,& etiā
proteſtans tenebit cuīcunq; leſo ex tali proteſtōne, cui prote-
ſtatus ſu pro e credidit,l.fi.ff.eo.tit. ¶ Tertia concluſio.Proteſta
tioni inhibitoriæ,ne detur,vel fiat id,ad quod proteſtatus tene
152 a tur,factę ex vera cā,non eſt † parendū,niſi veritas cauſæ oñdat
per inſtrm,uel aliter fides plena fiat,l.nomen,C. q̄ res pign. Et
firmat ēt Bar.in l.3.ſt.q.ff.de nou.ope.nunc. Idem in proteſtō-
ne incitatoria,ſm Bar.in d.§.morte,per tex.in l.qui in alterius,
ff.de reg.iur.Idem in quacunque intimatione præiudiciali, ſm
Car.in elem.cauſam,de elect. per illum tex.& Fel.hic,col. 19.
Idem in denunciatione,quæ fit ad conſtituendum aliquem in
mala fide,ſm Fel.in c.x. col.fi.de præſcr.faciunt plura adducta
per do.Iaſ.in l.i.ff.de eo,per quem factum erit.& per Fel in ca.
cum contingat,maxime in 8.concluſ.j.de reſc.& quæ dixi s.in
153 8.q.¶ Fallit primo,ſi proteſtatio fiat anthoritate † iudicis,tūc
ei parendum eſt , dato quod ueritas cauſæ non oñdatur per in-
ſtrm,ſm Bar.in d.§.morte.per tex.in l.fi.ff. de lege cōmiſ. quē
ad hoc notat ibi Bal.& Pau.de Caſt.& illum tex. dicit ſingularē
☞ Bald.in c.fin. de ſequeſt. poſſ. & frue. & ſequuntur *communiter*
Doc.vt patet ex allegatis per Alexan.& Mod.in d.§.morte.&
per Alex.in l.de pupillo,§.qui procuratorio,eo.tit.& conſilio
73.vī primæ conſideratione dicendum,colu.1.lib 3. vbi vult,ꝙ
proteſtatio facta alicui authoritate iudicis, ne deueniat ad alie-
nationē fundi, operatur ꝙ alienatio dicatur dolo facta,ēt ꝙ cā
litis mouendæ non fuerit demonſtrata & Ro.conſi.6. per to-
tum.Bene facit,quia iuſſus iudicis,ne ſoluas, excuſat te a periu-
rio,ſm Hoſt in Summa,de iurei.§ quot ſunt ſpecies.ergo etiā
excuſabit a mora.Omne.n.quod impedit periurium, impedit
ēt moram cōmitti,c.breui,de iureiur.Similiter excuſat a pœna
ꝯuentionali,ſm Alb.in l.ſi quis id,quod.ff de iuriſ.om.iud.co.
2.Sequitur Fel in c.conſtitutus,col 6.de reſcr. facit l.non vī,§.
qui iuſſu,ff.de reg.iur. ¶ Amplia etiam ſi præceptum ne ſol-
nas,ſit factum a iudice incompetenti,ſm Alex.conſi.39. Viſis
& conſideratis,lib.3. ſed certe dubito de hoc per id,quod con
ſuluit idem Alex.conſi 95.Viſis proceſſibus,col.pen.lib. 2. ubi
decidit,quod intimatio laudi facta authoritate arbitri, non ua
let,quia lato laudo nullam habet poteſtatem,& contrarium te
net Fel.in c.cum cauſa,col.2.de offi.deleg.& Bart.in d.l.fin. &
ſm hanc opinionem habes unam reſtrictionem huius fallen-
tię ¶ Secundo reſtringe,niſi is,cui iudex iuſſit ne ſolueret, pro-
curaſſet ſibi illud præceptum fieri,l.3.§.fi.ff.ſi quis caution.Ha
bes diſcuſſam hanc fallentiam. Circa quam aduerte,ꝙ non vī
probari in d.l.fi.Nam illa uerba,teſtato conuentum emptorem
ne ſolueret,&c.poſſunt intelligi,i.coram teſtib.& ſic extraiu-
dicialiter,prout illa uerba exponit gl.in l.ait prętor,§.ſi qs par
ticeps,ff.de his,quæ in fraud.cred. & in l. deteſtatio,ff. de uerb.
ſign Vel intelligi poſſunt,teſtato,i.cum atteſtationibus,& ſic
facta fide de cauſa inhibitionis,& adhuc contra Bar.in d.§.mor
te,qui tenet,ꝙ ibi non fuerit facta fides de cā . ¶ Secūdo aduer-
te,quia Bar.circa intellectum d.l.fin. & hanc materiam,vī ali-
quæ ꝯrius. Nam in d.§. morte,vult ꝙ proteſtatio inhibitoria
facta authoritate iudicis,debeat continere cauſam ueram,& iu
ſtam,licet non apparentem.Sed in d.l.fi.vī velle,ꝙ ei parendum
ſit,etiam ſi facta ſit ſine expreſſione cauſæ.& ſequitur Fel.hic,
vet.3.ꝯcl'o,quia pro iudice præſumitur,c.ſicut,de re iudic.c.in
pſītia,de renuncia.Sed certe opi.Bar.in d.§.morte,videtur ue-
rior,quia pręcepta iudicis nuda non ualent.l.1.per totum,C.cō
min.uel epiſt.traditur per Bar. & alios,in l.filiusfam.§. diui,ff.
de leg.i. ¶ Fallit ſecundo iſta concluſio,quando cā expreſſa in
proteſtatione inhibitoria,conſiſtit in actu geſto per proteſtan
tem,quia ſi atteſtatur ſe feciſſe talem actum, ei credendum eſt
dato ꝙ aliter non appareat,l.ſi fideiuſſor,in princ. ff. mandat.
¶ Fallit tertio,quādo proteſtatio inhibitoria ſit cum arreptio-
154 ne itineris † ad iudicem,tunc ei parendum eſt,etiam ꝙ ueritas
cauſę non appareat,ſm Bar.in l.de pupillo,ff.ſi quis ipſi pręto
ri.verſi.ueniamus ad ſecundam lecturam,ff.de noui oper.nūc.
Quod facit ſm eum pro ruſticis, qui ſi recipiant aliquam vio-
lentiā,vel iniuriam,proteſtantur ex parte prætoris, ne ſibi uio-
lentiā inferas, & iter arripiunt ad ciuitatē. Operatur.n.talis ar-
reptio itineris,ꝙ inhibitio cenſeatur ab ipſo iudice,ſm Panor.
in c.in cauſis, de electio. facit tex.in d.c.dilecti, de appella.& in
c.cum olim,de do. & contuma. vī enim proteſtans arripiendo
iter ad iudicem,velle cauſas ibidem exprimere.Ideo debet pro-
teſtatus parere.Quarta concluſio.Proteſtationi ne fiat id,quod
155 prohibitus tenetur non facere, † parendo eſt,ēt ꝙ veritas cāæ
non oñdat.hoc de ſe patet,quia ſatis veritas cauſæ patet ꝓteſta-
to,ex quo eſt ꝓhibitus facere id, qđ iterato per ꝓteſtationē ꝓ-
hibet.Bñ facit tex.in c.tua,de ſponſa.duo.& in c.1.de matri.cō-
trac.ꝯ interdict.eccle. ¶ Fallit, niſi ſubſit aliqua cā, ꝓp q̄ prote-
ſtatus iuſtē credat poſſe facere id,qđ tenet non facere, ar.l.item
apud Labeonem,§.ſi qs virgines,ff.de iniur. Et iſta fallentia ſer-
156 uit ad qōnem. Sæpe tū concedit,bānitū poſſe † impune offen-
di,mō bannitus ꝓteſtat,ꝙ nulla ſibi fiat offenſio,qa eſt reſtitu-
tus : q̄ritur ſi fidem non faciat de reſtitutione in promptu , an
poſſit offendi?Bar.in d.§.morte,determinat ꝙ ſic,p prædicta,&
per tex.in d.l.non oēs,§.fi.in arg.ff. de re mili. Melius facit tex.
in c.propoſuit.de cler.excō.miniſt.& in c.ſicut,de ſent.excom.
☞ & cum Bart.tranſeunt Doc. *cōiter* & Fel.hic,col.19.vet.3.con-
cluſio.Bene facit deciſio Pau. de Caſt.conſi. 33. licet illa ſit qō.
vbi idem decidit,ſi bānitus allegat ſaluum conductum,de quo
fidem non facit. Idem conſuluit Alex.conſi.65. attenta diſpo-
ſitione ſtatuti,lib.4.& conſil.77.col.3.eo.lib. ¶ Amplia etiam
ſi eſſet fama publica , quòd eſſet rebannitus,adhuc ſi interfice-
ret eum, non teneretur de homicidio, ſed de culpa tantum ſm
Alexan.conſilio 114.Ponderatis his, lib.1. ¶ Amplia, etiam ſi
bannitus alleget litem pendere ſuper iniuſtitia banni, ſm Bart.
in l.3.§.ſi ſeruus,ff.de acquir.poſſ. Et prædicta ſequitur Gand.
in trac.malefi. ſub rub. de bannitis pro maleficio , col.1. Fel.in
c.quæ in eccleſiarū, col. 2.& ſeq. s. eo. ¶ Iſta deciſio reſtringi-
tur per Alexan.in d.§.morte.ut non procedat,ſi bannitus vltra
proteſtationem offerret ſe paratum ire ad iudicem, argu. eius,
quod no. Card. in elemen. 1.in 5.q.poſt Pau.de Elea. de re iud.
Bal.in l.ſi feriatis,ff.de feri.& Lud.Ro.ſing.276.incipiente.Cle
mentinæ vt calumnijs.& ſequitur Fel.hic. Sed tu aduerte,quia
iſta reſtrictio non videtur vera.& in primis ego adduco deci-
ſionem Bald.in contrarium in l.libertas,ff.de ſta.hom.vbi vult,
quod etiam ſi bannitus alleget ſe citatum , quod ea cauſa iret
ad iudicem , dato ꝙ oſtendat citationem: ſi tamen non oſten-
dat ſaluum conductum,poſſit adhuc offendi.Secundo adduco
rationem,quia nō datur ratio diuerſitatis,quare magis creden-
dum ſit bannito atteſtanti ſe velle venire ad iudicem , quam
bannito alleganti ſimpliciter ſe eſſe rebannitum. Et certe ſi ve-
ra eſſet iſta reſtrictio , ſꝓ bannitus allegaret ſe velle ire ad iudi-
cem,& hoc modo euitaret ſꝓ offenſionem,arg.l.inter ſtipulan-
tem,§ 1.ff.de verb.obl.Quid tenēdū?Dicerē,ſalua meliori ſnīa,
ꝙ ſi ſecure poſſit bannitus conduci ad iudicē, tunc eſſet prote-
ſtationi credendum,arg.eorum,quæ s.dixi in 3.fallentia præce-
dentis concluſionis,alias non, arg. l.itaque,ff. ad leg.Aquil.
¶ Scias tamen,ꝙ ſi proteſtans vere erat rebannitus,quod occi-
dens eum,licet excuſetur a pœna homicidij , non tamen excu-
ſatur , quin puniatur de culpa cauſata ex eo, ꝙ diligenter non
inueſtigauit veritatem proteſtationis,ſecundum Barto. in d. §.
morte,argu.gloſſ.l.qui cum alio, & l.qui in alterius,ff.de regu.
iur. Iſtud dictum Bart.videtur mihi periculoſum,quia attenta
ratione Barto.occidens etiam tenetur,dato ꝙ bannitus nullam
feciſſet proteſtationem. Non obſt. iura allegata per Bart.quia
non eſt in facultate alterius occidere bannitum,qn velit,& ſi eo
reperto,vellet inueſtigare veritatem proteſtationis,poſſet inte
rim aufugere. & ideo iura allegata per Bart.nihil faciunt , quia
eſt in facultate ꝯhentis ꝯhere qn velit.Ideo plus debuit inueſti-
gare ꝯdōnem eius,cum quo ꝯhit.Et ꝯriū reperio tenere Iaſ. in
l.ſi quis per errorem,col.2.ff.de iuriſ.om.iud.& Alex.conſi.65.
col.fi.lib.2.Saluari tñ poſſet deciſio Bald.quando eſſet fama pu-
blica, ꝙ eſſet rebannitus,ſm Alex. in d.conſi. 114. per ea, quæ
dicit idem Bart.l.1.ff.de recep.arb. ¶ Quinta concluſio. Prote-
ſtationi prohibitorę eius, quod prohibitus omittere non po-
157 teſt ſalua honeſtate, † non tenetur prohibitus parere, l. Quin-
tus,ff.manda. Nam ita nos debet aſtringere verecundia, ſicut
obligatio ciuilis, & naturalis,l. pecuniæ, in fin. quam ibi notat
Barto.ff. de alimen. legat. ſicut ergo proteſtationi prohibito-
riæ eius,quod proteſtatus erat obligatus facere,non eſt paren-
dum, dicta l. ſi quis prohibuit, ita vbi proteſtatus ex verecun-
dia cogitur facere.proteſtationi, ne faciat, obedire debet. Pa-
rendum enim eſſet ei , qui pudorem ſuum voluit conſeruā-
re, l.quę omnia, §. primo,& ibi gloſſ. allegat concordan.ff.de
procura. bonus tex.in l.in eadem, ff.ex quibus cauſis maio. Fa-
cit,quia non dicimur poſſe , quod honeſte non poſſumus, l.ſi
filius,ff.de condit.inſtitut.l.nepos Proculo, ff.de verbo.ſignifi-
ca. Nam qui verecundiam patitur , dicitur magnam pœnam
pati,cap.quem pœnitet,de pœnit.diſtin.1.& vide gloſſ.& ibi Fe
lyn.in cap.ſi qui teſtium,in uerbo,paupertate,de teſti. ¶ Sexta

conclusio Protestationi inhibitoriæ, ne fiat, vel detur id, ad qd
158 protestans tenetur, factę ex iusta † causa, de cuius veritate sit
plena fides, parendum est, l. nomen. C. quæ res pig. l. hæres cum
deberet, ff. ad Trebel. l. 1 § fin. cum l. seq. ff. quod fal. tut. ¶ Fallit
in protestatione prohibitoria, quæ fit ad impediendum restitu-
tionem depositi fieri deponenti, vel ad impediendum ne sala-
rium soluatur nobis Doctoribus, vel alteri, cui de publico de-
beatur, vel ad impediendum, ne inquilinus soluat pensionē do-
mino do nut, auth. sed iam cautum, & in corpore vnde sumi-
tur, C. d. po. ¶ Circa quam limitationem aduerte primo, quod
non procedit in casu d. l. hæres cum deberet, sm Alexan. ibi. Se-
cundo aduerte, quia non procedit, si protestatio inhibitoria fie-
ret authoritate iudicis, secundum Ludo. Roma. consil. 141. Ex-
imie istę Docto. sed contrarium in hoc videtur dicēdum, quia
alias modicum, immo verius nullum, esset datum priuilegiū re-
bus depositis, salariis, & pensionibus, contra tex. in Auth. depo
si. §. 1 Nam videtur, ꝙ propter solam inhibitionem partis ex-
traiudicialiter factam inquilino, vel depositario, non debeant
ipsi detractare restitutionem depositi ei, qui deposuit. Nam si
exceptio compensationis iudicialiter opposita non impedit re-
stitutionem. l. penul. C. deposi. Quis crederet, ꝙ sola inhibitio
partis facta depositario, habeat impedire restitutionem? Intelli
go ego l. penul. quæ dicebat inhibitionem impedire restitutio-
nem, loqui in inhibitione facta authoritate iudicis, quia sola
inhibitio partis non sufficit, secundum Bart. in l. si alienam, ff.
sol. mat. per tex. in l. bona fides, ff. depo. Eodem modo ergo de-
bet intelligi auth sequens correctoria. Et propterea prudenter,
vt puto, dicit Ias. in l. si fideiussor. §. fi. col. 3. ff. qui satis. cog. ꝙ de-
posita, pensiones, & salaria de publico, sequestrari non possūt,
etiam si alias persona sit suspecta, per tex. in dicta auth. sed iam
cautum, & in corpore vnde sumitur. Quod nota, quia alii sen-
tiunt oppositum. ¶ Tertio aduerte, quia si is, in cuius præiudi-
cium est facta protestatio, voluerit præstare cautionem indem
nitatis prohibito, poterit eum compellere, vt non obst. inhibi-
tione soluat, vel faciat id, ad quod cauetur dicta l. penul. C. depo
si. & in l. si is, a quo, ff. de rei vend. De quo remedio cautionis
vide latissime Fely. in capitulo veniens, secunda colum. 3 de te,
& in capit. cum super, colum. 4. de re iudica. ¶ Septima con-
159 clusio. Protestationi inhibitoriæ eius, quod prohibito † est p-
missum, factę ea legitima causa de futuro, parendum est, l. denū
ciasse, § 1. ff. de adul. l. virilis, § si adierit, ff. de leg. præstan. Ex ista
conclusione infertur, ꝙ protestatio facta possessori, ꝙ non de-
beat alienare fundum, eo quia protestans vult litem mouere,
operatur quod si prohibitus alienauerit, conueniri posit ac si
dolo desiisset possidere, secundum glo. in l. Fulcinius, §. quod au-
tem, ff. ex quibus cau. in pos. ea. & ibi Bar. & idem tenet Bart. in
l. qui petitorio, ff. de rei vend. cum concord. allegatis per Alex.
& Mod. in d. §. morte. vltra quos vide reducta per Fely. in cap.
aduersario, colum. 1. de excep. & pro hac illatione est tex. in cap.
consultationis, & ibi Felyn. col. 1. not. post alios, de offi. deleg. &
in l. quemadmodum, ff. de inoffi. testa. & ita consuluit Alexan.
consil. 74. Videtur prima consideratione, lib. tertio, And. Sicu.
consi. 56 col. 1. lib. 1. & consi. 65. col. 2. lib. 2. ¶ Octaua conclusio.
160 Protestatio inhibitoria eius, quod inhibito † est permissum, fa
cta cum expressione iustę causę de præterito, constituit prohi
bitum in mala fide, dato quod de causa non sit facta fides secū
☞ dum Bar. in d. §. morte. quem alii cōiter sequuntur, per l. si fun
dum, C. de rei vendic. Sed aduerte, quia sm Saly. ibi, tex. ille in-
nuit, ꝙ ibi facta sit fides de causa in illis verbis, per denunciatio
nem admonentibus, quasi velit, quod vltra protestationem
etiam sit facta admonitio veritatis. Idem Barto. in alleg. text. in
l. ait prætor, §. si quis particeps, ff. de his, quæ in frau. cred. Sed
certe etiam potest dici, ꝙ sit etiam ibi facta fides de credito, pro-
pter illa verba, non enim caret fraude, qui testato conuentus
emit, quasi velit, quod si fuisset conuentus non testato; quod
ego intelligo, idest sine attestationibus, quod caret fraude. Nec
exponas testato, idest coram testibus, quia præsentia testium ni
hil confert ad inducendum fraudē. Et hoc modo text. ille strin
git pro contraria opinione. Secundo contra istam conclusio-
nem est tex. in l. a. ff. quod fal. tut. Ad istum text. respondet Bar.
in d. §. morte, & d. §. si quis particeps, quod contrarium loqui-
tur, quando ille qui denunciabat, certabat de lucro captando,
& ille cui denunciabatur, de damno euitando. Isto casu licitè po
test denunciatus dicere, non credidi certanti de lucro. Conclu-
sio vero nostra loquitur, quando vterque est in pari causa, tūc
deterior debet esse conditio denunciati, qui fuit in culpa nō cre
dendo. Et ratio est, quia citius præsumendum est, ꝙ protestās
debeat mentiri pro damno euitando, quam pro lucro captan-
do, quia plus est damnum pati, quàm lucrum non facere, l. qui
autem, §. fina. ff. de his, quæ in fraud. & l. fina. C. de conditio.
Ista solutio non videtur tuta ex duobus, quia in dicta l. secunda,
non apparet, quod is, qui protestabatur, tractaret de lucro, sed
bene pupillus tractabat de lucro. Secundo quia text. in l. a.
fundat se in ignorantia, vel scientia, non in lucro, vel damno.
¶ Secundo respondent aliqui, ꝙ ibi non intererat protestantis,
Hi. n. quorum non interest, non sunt audiendi, l. 1. ff. de appel.
recip. & ita respondet ad illum tex. gl. in l. si maior, C. de rescin.
uend. & Lud. Rom. consi. 204. pro discutienda veritate in 3. du
bio. Sed ista responsio non satisfacit, quia ratio decidendi ibi
repugnat. Item ibi solum agitur de protestatione certificatoria
ad inducendum simplicem scientiam, quę pōt fieri a quocūq;
l. item veniunt, §. petitam, ff. de pet. hær. ¶ Tertio sndet glo. in
d. l. si fundum, ꝙ ibi protestatio non constituit prohibitum in
mala fide, quantum ad hoc, ꝙ agere non possit ꝯ falsum tuto-
rem, iuxta l. nouissime, eod. tit. Sed ista solutio nihil est, quia ēt
non nocet quantum ad petendum restitutionem in integrū,
aduersus ꝯtum in præiudiciū pupilli. ¶ Quarto considera, si
posset dici, ꝙ ista conclo procedit qn̄ denūciator verisimiliter
dēt scire veritatem eius, ꝙ denunciat. Ita loquuntur iura in d. l.
si fundum, in d. §. si quis particeps, est. n. in culpa prohibitus, si
a protestante veritas non sciscitetur. Sed in dicta l. a. tertius, qui
denunciabat tutorem esse falsum, verisimiliter non dēbat hoc
scire, cum esset tertius Ideo tex. dicit denunciatū excusari, si ex
bona fide non credidit. ¶ Ex istis infertur, ꝙ si prohibitus a phi
bente peteret cām iustificari, & protestans nō fidem faceret, ꝙ
protestatio non ꝯstituerat cū in dolo, nec in mala fide, & ita li
mitat hanc ꝯclusionem Sal. in d. l. si fundū. ¶ Prędicta seruiūt
161 ad q̄onem, an protestatio facta † laboratoribus conductis per
alterum, ne ingrediantur agrum suum, constituat eos in dolo,
dato ꝙ protestans non faciat fidem ꝙ ille fundus sit suus? vī ꝙ
sic, quia verisimiliter is, qui denunciauit, pōt scire ꝙ fundus est
suus. Ita visi sunt tenere Ang. & Imo. in l. de pupillo, §. nuncia-
tionem, ff. de no. ope. nun. Cōtrarium est verius, quia protestō,
quæ alias constituisset eos in mala fide, tollitur per protestatio-
nem conductoris, qui ēt conducendo eos affirmauit fundū es-
se suum, sm Soc. consi. 54. Visa breui narratione, lib. 4. p̄cedere
aūt posset opi. Ang. & Imo. si añ ꝯductionē dñs inhibuisset il-
lis laboratorib. & illud fuit de mente Alex. in d. §. nunciationē.
Protestatio. n. inhibitoriæ, dēt fieri añ actum, l. pen. ff. pen. emp.
& dixi s. Nona conclusio. Protestationi incitatoriæ, vt det, vel
162 fiat id ad quod incitatus est obligatus, † parendum est, ēt ꝙ de
obligatione fides non fiat, l. certe, ff. si cer. pet. l. si ea lege, cā. ff.
de ver. ob. Rō est, quia incitatus non pōt p̄tendere ignorātiam
propriæ obligationis, c. ab excōicato. J. de rescr. l. fi. ff. pro suo.
¶ Limitatur, vt non procedat, qn̄ obligatio venit committen-
da vigore alicuius facti extrinseci, uel conditionis de futuro, tūc
oportet ꝙ protestans reddat incitatum certū de tali facto, vel
condōne, l. fi. §. 1. C. de bo. author. iud. possiden. ¶ Ex hac fallen
163 tia infertur ad emptorem, ut non sufficiat denunciare † litem
fuisse motam, ad hoc ut teneatur venditor in se suscipere iudi-
cium, sed oportet, ꝙ emptor ostēdat uenditori libellum, & cita-
tionem in auth forma dando copiam authenticam, iuxta for-
mam cle. cām, de elect. Ita Bar. in d. §. morte, & in l. empti, C. de
☞ euictioni. & est cōis, vt patet ex adductis per Fel. hic. Et ita con
suluit Alex. consi. 33. Viso themate, col. fin. lib. 2. Intellige pro-
cedere, si intimatio litis motæ, fiat extraiudicialiter, secus si au
ctoritate iudicis, d. l. fi. ff. de lege commisso. sm Bal. & Ang. in l.
emptor, & in l. cum qō, C. de euic. ¶ Item aduerte, ꝙ ista fallen
tia restringi potest, non procedere, qn̄ illud factum esset tale,
cuius ueritatem esset obligatus denunciatus inuestigare. Exem
plum in syndico obligato ad denunciandum maleficia, si aliqs
protestetur ei fuisse delictum commissum, & ꝙ debeat illud
iudici manifestare, ista protestatio constituet eum in mora, da-
to quod non sit facta fides maleficii, quia denunciatus ex offi-
cio tenebatur inuestigare, sm Ant. in d. c. ab excōmunica. Non
. n. potest obligatus inuestigare ignorantiam, allegat ca. in no-
stri, de elect. ¶ Secundo aduerte, quia posset etiam restringi, si
factum proprium esset de antiquo, quia præsumitur ignoran-
tia, l. peregrè, ff. de acq. poss. Bar. in l. non fatetur, ff. de confe. vel
si esset factum implicitum, & intricatum. Quo casu ēt non pīu
mitur scientia, l. pen. ff. de confess. traditur per d. Ias. Inst. de act.
§. si quis agens, col. 2. ¶ Decima conclusio. Protestationi inci-
tatoriæ, ut detur vel fiat id, ad ꝙ protestatus tenetur facto alie-
164 no, † non est parendum, nisi fides fiat de obligatione. Ita Bar. in
d. §. morte, per l. qui in alterius, ff. de reg. iu. Idē tenet Bar. in d. l.
quod tenet in l. si quis inficiatus, ff. depositi. Ratio, quia ī facto
alieno cadit probabilis ignorantia, nec tenēt asserenti credere,
l. fi. ff. pro suo. Ideo infertur, quod si incitatus sciret ueritatem,
teneretur parere, quia certus non est certiorandus. l. 1. in fi. ff. de
actio. empt. ¶ Vndecima conclusio. Protestatio facta p empto
165 rem, ꝙ sibi est lis mota, † non constituit venditorem in mora,
ēt ꝙ de lite fidem fecerit, nisi in protestatione emptor adiece-
rit, ꝙ veniat ad litem in se suscipiendam, l. 1. ibi, denunciatum es
set, ut causę agendæ adesset, C. de peric. & commo. rei uend. l.
si rem quā, §. fi. ff. de euict. l. parentes, C. eod. c. fi. de emp. & uen
dit. l. cum successores, & l. empti, C. de euict. glo. in l. authore,
C. eo.

C.eo.& iſta eſt cōis opi.vt p Fel.hic. ¶ Contrariū tenet Bal.in l.
emptor,C.de euict.Salyc.in d.l.1.Imo.& Barba. in d.c.fin d.Iaſ.
in d.§.morte,ex pluribus.Primo per text. in d.l.ſi cum qō,& in
d.l.emptor,& per quędam alia iura, q̄ simplr dnt ſufficere , qđ
venditor certus reddatur. ¶ Defendēdo cōem,facilis eſt rñſio,
ꝙ illa dēt declarari p alia iura ſpecialius loquentia . ¶ Scđo ad-
ducūt tex.in l.1.§.denunciare,ff.de uen inſpi. Ad q̄ rñdeas,ut p
ipſum Iaſo. ¶ Tertio adducunt,quia denunciatio litis motę,ſo
lum fit ad finem,vt denunciatus defendat emptorem. Ergo cū
ſit vnica ratio denuntiationis , debet haberi pro expreſſa,iuxta
gl.in l.quamuis,C.de fideicom.Iaſ.reſpondet, qđ poteſt prote-
ſtatio fieri ad duplicem effectum, vel ut ueniat ad defendendū,
uel vt teneatur de euictione.Iſta rñſio non vr̄ bene tuta,quia ſe
cundus effectus uenit in conſequentiam primi . Vnde ego rñ-
deo aliter,pręſupponendo qđ emptor aduerſus eum,qui litem
mouit,poteſt ſe tueri & iuribus proprijs, & iuribus venditoris,
l.emptor,C. de euict. Vnde dico, ꝙ ad alium effectum pōt fie-
ri proteſtatio,qđ vt uenditor ueniat ad defendendum,videlicet
ad effectum ut uenditor inſtruat ipſum emptorem de iuribus
ipſius uenditoris,quib.mediantibus poſſit ſe defendere. ¶ Quar
to,quia in proteſtatione ſufficit narrare factum.nec requiritur
petitio uel concluſio,ſm Bal.in l.omnium, in ſi ff.ſi cer.pet Sol.
procedit dictum Bal in proteſtationibus declaratorijs,uel certi
ficatorijs,ſecus in incitatorijs,uel prohibitorijs , in quibus per
modum nunciationis,& non petitionis.requiritur concluſio,
ſm Bald.in c.1.ſi de feu.uaſal. ab aliquo interp.fue. ¶ Duodeci-
166 ma & ultima concluſio . Emptor tenetur † denunciare vendi-
tori etiam ſcienti litem motam , & incitare eum , vt ueniat ad
defendendum cauſam , alias non poterit poſtea agere de euī-
ctione,ſm Bar.in d.§.morte,& in d.l.denunciaſſe, & in l.2 §.uo
luntate,ff.ſol.mat.Pan.in c.fin.J.de emp.& uend.Alexa conſi.
24.libr.4.& iſta eſt cōis opi.& tutior.ſm Fel.hic.Fundatur iſta
concluſio hac potiſſimū rōne,quia proteſtatio non requiritur
ſimpliciter ad finem ſcientię,ſed ēt ad incitādū venditorem,ut
defendat cām . ergo non ſufficit ſcientia tm̄, d.l.denunciaſſe.&
bene probatur iſta ſciētia in l.q abientē,& ibi no.Bar.ff.de p.c.
¶ Contrariū tenet glo.in d.l.emptor.ſequūtur plures alij,quos
refert Alex.in d.§.uoluntate, quia certus non eſt certiorandus,
reg.eū q certus,de reg.iur.in 6.in l.1.in fi.ff.de actio emp.Sed ad
iſtud patet rñſio ex his,q̄ ſtatim dicā ¶ Scđo.qa dies interpellat
pro homine,l.magnā.C.de ꝯh.& commi.ſtipu.uerum uēditor
promiſit lite mota defendere cām, ſtatim quā primū ſcit litem
motam,dies illa dr̄ interpellare ipſum ut defendat. Sol. Regula
d. l.magnam,procedit in die certa,ſecus in die incerta quia illa
non interpellat,vt declarat Bart.in l.ita ſtipulatus,magna in 2.
qō prin.ff.de uerbo.obl. ¶ Fallit iſta concluſio, ſi uenditor pro
miſiſſet ſtatim lite mota ſuſcipere in ſe iudiciū & iuraſſet, quia
iuramentum interpellat pro hoīe.ſm Alex. in d §. uoluntate.
Barb.in d.c.fi.in 5.limitatione,p illud, qđ in ſimili decidit Spec.
tit.de aduo.§.1.quem refert & ſequitur Anto.in e.breui, de iu-
reiur. An autem illa fallentia ſit uera,uideas Alex. & Mod.in l.
quod te,ff.ſi certum pet. ¶ Secundo fallit,quādo uenditor ſciēs
litem motam. habet inſtrumenta ad uictoriam facientia penes
ſe,tunc tenebitur de euictione,ſi ille non notificet emptori,etiā
quòd non interpelletur,ſecundum Bald.in l.1.C.de peri.& com
mo.rei uend.Iſta non placent,quia potuit uenditor exiſtimare,
quòd emptor confidat de uictoria iuribus proprijs, uel nullita
te proceſſus,ut s̄.dixi. ¶ Tertio fallit,quando uenditor ſcienter
vendidiſſet rem alienam, l.ſeruus quem,§.ſi ſciens,ff.de actio.
empt. ¶ Quarto fallit,ſi notorium eſſet uenditori nullam com
petere defenſionem,ſecundum Lud. Ro.& Ale. in d.§.morte,
Imo.in d.c.ſi.per id,quod in ſimili dixit Ang. in l. decem,ff.de
uerb.obl. Tu confirma ea his,quæ ſcribit Fely. in c.ſeq col.44.
¶ Quinto fallit,ſi uenditor in inſtrumento uenditionis remiſiſ
ſet exceptionem denunciationis ſibi non factę,l. Herennius,ff.
de euic. ¶ Sexto fallit,niſi emptor eſſet pupillus,uel aliquis pius
locus,quorum fauore mora committitur reipſa, l.in minorū,
C.in quibus cauſis reſtitutio non eſt neceſſaria.
¶ In ead gloſſ.in fi.habes elicere ex glo.quòd receptio alicuius
167 in canonicum ultra numerum, † frangit numerum pręben-
darum. Contrarium vult glo.1.in uerbo,integritate, & glo.in
capit.pro illorum,J.de pręben.& iſta ultima opinio eſt uerior,
& *communiter* approbata per Pan.hic, & ibi per ea.in ca. dile-
ctus,J.de pręben. ¶ Sed quę poteſt eſſe ratio diuerſitatis,quare
per receptionem canonici ultra numerum frangatur numerus
canonicorum,& non pręb endarum ? Breuiter ſecundum In-
noc.in d.c.pro illorum,ratio eſt duplex . Primo, quia ius cano-
nicatus conſiſtit in iure , ideo facilius de nouo creatur quam
prębenda, quę etiam in facto conſiſtit. Vnde etiam contra-
rio facto opus eſt,l.quod in rerum, §.ſi quis poſt,cum gloſſ.ff.
de leg.1.Secundo , quia agitur de fauore eccleſię , ꝙ rumpatur
numerus canonicorum , ut eccleſia habeat plures conſilia-
rios, capit.prudentiam,de offi.deleg a. Sed diuidere pręb endas
antiquas & facere nouas,poſſet eſſe eccliæ pręiudiciale,ſi alijs nō
remaneret cōpetens beneficium. Iſta concluſio eſt utilis, quia
ex ea inferri poteſt,ꝙ ſi papa mandaret aliquem recipi in cano
nicum,& in fratrem,non obſtante ſtatuto de certo numero ca
nonicorum,non teneretur ſibi capitulum prouidere de præbē
da antequam vacaret,d.c.dilectus.Secus ſi diceretur,etiam nō
obſt.ſtatuto de certo numero præbendarum . ¶ Secundo ha-
168 bes ex dictis Pan.ꝙ ſuper excreſcentia redituum † nō frangit
etiam ipſo iure numerum præbendarum . Pn̄t. n.conuerti ſu-
perexcreſcentes reditus in alios viſus,q̄ præbendarum,c.fin.de
verb.ſig.Eſt bene uerum , ꝙ paratur occaſio rumpendi nume-
rum ipſarum præbendarum, vt hic. Et quia iſta ſunt clariſſima,
non inſiſto. ¶ Sed vltra ipſum dubitatur, Nunquid ſuperexcre
169 ſcentia † redituum rumpat ipſo iure priuilegium de certo
numero? Vtilitas eſt maxima,quia ſi rumpat, taciturnitas priui-
legij non vitiaret impetrationem alterius.Inno.tenet ꝙ ſic,qa
ſubintelligitur in priuilegio clauſula,niſi in tantum,&c.Sequū-
tur Hoſt.& Car.& ſuadentur rōne,quia ceſſat eā priuilegij,er
go debet ceſſare priuilegium,l.Titia,§.vſuras,ff.de leg.2.63.diſ.
can.quia S.Romana,§.verum.ſed in ꝯtrium facit, quia pn̄t ca-
nonici conuertere ſuperexcreſcentes fructus in alios vſus,d.ca.
fi.Crederem, ꝙ ſola ſuperexcreſcentia non rumpat priuilegiū
per hanc rōnem.Sed credo etiam,ꝙ deciſio Inno.ꝙ valeat im
petratio alterius , qui non fecit mentionem de certo numero,
vera ſit. Rō , quia poſtq̄ tenentur canonici ſuperexcreſcentes
fructus conuertere in pios vſus,d.c.fi.iuſtius eſt, ꝙ conuertanē
in p̄bendam,pro eo,qui impetrauit,arg.c.1.& cap autoritate,de
inſti. ¶ Glo.in uerbo receperunt,format quinq; qōnes. Primo
quęrit,an poſſit eſſe canonicus ſine præbenda? Iſtam qō.expe-
diui in notabilibus.Secundo quærit,quæ differentia ſit inter ca
170 noniam. † & præbendam? Et rn̄det, ꝙ canonia eſt ius proue-
niens ex electione,& receptione in fratrem.Præbenda uero eſt
ius procedens ex inſtitutione , & officio . Et ſequuntur *cōiter*
Doct. ¶ Tu vero pro intelligentia dicas,ꝙ p̄benda poteſt ſumi
quinq; modis. Primò propriè,& ſtrictè ꝓ iure percipiendi cer-
tos prouentus in eccleſia, rōne diuini officij cui inſiſtit tanquā
vnus de capitulo, & ſic tanquā canonicus & iſtud ius oritur ex
canonia.Nā ex quo quis eſt canonicus,per ꝯñs & p̄bendā habe
re debet.c.relatum,de præben.& c.cum ſuper,de conceſſio.p̄b.
Et iſto mō loquitur gl.iſta,dū dicit,ꝙ p̄benda eſt ius,&c. ¶ Se-
cundo modo ſumitur large pro oī iure percipiendi certos pro
uentus in eccleſia,rōne diuini officij,cui qs inſiſtit, nō tanquā
canonicus,ſed tanq̄ ſeruiens in diuinis.c.cū in eccleſia, de præ-
bend.lib.6. Et iſto mō nō pōt ſtare diffinitio gl.niſi uerbum,ex
inſtitutione, intelligatur large pro deputatione ad illud ſerui-
tium.Tertio mō capitur largius ꝓ iure percipiendi certos reddi
tus non ratione diuini officij , ſed rōne laboris alicuius tempo-
ralis;puta,quia aduocatus eſt,uel magiſter uel ſeruitor eccleſię
c.fi.J.de mag.Et iſto modo non procedit diffinitio glo.Sed ue-
rificatur bene id,quod gl.dicit in 3.par. ꝙ laicus poteſt eſſe p̄bē
datus in eccleſia qđ uuq; verum,ſi ſit aduocatus,& ſic ratione
tpalis laboris conſequitur laicus p̄bendas. ¶ Quarto modo pōt
capi largiſſime ꝓ una poſſeſſione,ſeu p̄dio aſſignato alicui in p̄-
bendā,c.ſæpe 11,12.q.2.c.poſſeſſiones,16.q.1.& ita capitur , qñ
p̄bēdæ ſunt diſtinctæ in eccleſia,& cuilibet eſt aſſignatum cer-
tum prædium,ſm Pan.in c.dilectus filius,2.colu.pen.J.de præ-
ben.dicens,ꝙ ita ſumit ſm cōem vſum loquendi,& iſto modo
pōt procedere dictum gl.ꝙ laicus poteſt hr̄e præbendā in eccle-
ſia,vt ſeruat in eccleſia ſancti Martini Carnotenſis,ſm Cōp.&
Abb.hic,& ſcripſi in c.2.J.de iud.in av.& xvi.q.vlt. partis. ¶ Vl
timo ſumi p̄t pro fructibus , & obuentionibus,qui percipiun-
tur in eccleſia,qui vendi poſſunt,c.2.J.de loca.cap. fin.ne pręla.
vices ſuas.facit tex.in c. propoſuit,de filia presby. ¶ Iſtis ſic di-
ſcuſſis,patet quænā ſit dr̄ia inter canoniam,& præbēdam. Si.n.
ſumatur præbēda proprie, tunc differunt origine,& effectu.
Origine,quia pręb enda naſcitur ex canonia,& eſt quaſi eius fi-
lia. Effectu , quia ex iure canonię conſequitur canonicus ea , q̄
ſunt diuini officij,vt ſedere in choro,cātare,& alia huiuſcemo-
di. Ex iure pręb endę conſequitur canonicus ius percipiendi fru
ctus,penſiones,decimas,& ſimilia debita,ratione pręb ēdę.Sed
aduerte in quantum dixi,ꝙ pręb ēda eſt filia canonię,quia in ꝯ-
trium obſtat una deciſio Comp.hic,& Car.in clemen.fin.2.qō.
de pręb end. quę vult,ꝙ collata pręb enda annexa canonicatui,
intelligitur collatus canonicatus. Solu.iſta deciſio non obſtat ,
quia ordine intellectuali prius intelligitur collatus canonica-
tus.Vel poteſt dici,ſecundum Car.ꝙ canonia eſt duplex. Vna,
quę adhęret pręb endę,& una non poteſt eſſe ſine altera, quod
eſt,quādo pręb enda eſt annexa canonicatui. Altera uero eſt de
per ſe ad tempus,ſed finaliter conſolidatur pręb enda, ut quan-
do papa conferri mandat canonicatum,& nulla pręb ēda uacāte.
Et hac forma utitur cōiter curia Romana,c.ſi clericus,in fin.&
ibi glo.de pręb.lib. 6. Et in iſtis terminis loquuntur ea,quę dixi
in notabilibus . ¶ Iuxta pręmiſſa dubitatur, an pręb ēda ſit

17 ius spirituale, † vel tpale? Breuiter si pbenda capiatur proprie
& stricte, tunc est ius spūale, c. dilecto, J. de pben. quia procedit
ex canonia, q̃ est ius spūale. Idē dicerem, si capiatur secūdo mō,
qñ ꝓpetit rōne diuini officij. Cui pers insistit, non tanq̃ canoni-
cus, sed tanq̃ capellanus, seu sacerdos, vt in d. c. cum in ecclesia,
quia tale ius ꝓcedit ēt ea spiritualitate, & est cum ea coniunctū.
Si vero sumatur alijs modis, tunc dicendum ꝙ sit quid tpale. Et
ista signa, quia vtilia ad cognoscendū, an pro istis pbendis com
172 mittatur simonia. Tertio q̃rit glo. an laicus † possit habere p-
bendam in ecclesia? & rñdet, ꝙ sic, sequuntur alij *communiter*, vt
s. Tu dic, ꝙ laicus non pōt hēre pbendam canonicalē, nec pben-
dā, q̃ sit ius spirituale. Quia laicus incapax est spiritualiū, c. Mas-
sana, & c. sacrosancta, de electio. Sed pbendā (prout est quid tē-
porale) pōt, & iō laicus hñs pbendam, non hēt ius dādi vocem
in capitulo, in electionibus canonicorū, fm Inno. & Card. hic,
nisi esset laicus conuersus, qui ius illud dandi vocē in electioni
bus pscripsisset, fm gl. in c. ex eo, in glo. pe. de electio. lib. sexto.
¶ Quarto gl. quærit, an cui ꝯfertur pbenda, censeatur collatus
173 † canonicatus? Rñdet glo. ꝙ nō, qa licet valeat ꝯña, iste est ca-
nonicus, ergo dēt hēre pbendam: non tñ valet ꝯria ꝯña, habet
pbendā, ergo dēt hēre canonicatum, ut patet ex pmissis. ¶ Fallit
ista ꝯclō gl. in pbēda ꝯsueta ꝯferri canonico, fm Pan. post alios
communiter hic, arg. in c. translato, ſ. eu. transeunt Doct. per text.
in c. pertenit, 2. J. de appel. & per alia, de quibus hic p Fel. ¶ Tu
adde, ꝙ ista fallentia pōt procedere, si pbenda sit annexa canoni-
catui, arg. c. super eo, de pben. lib. 6 nam ad suum cōcretū trahi-
tur omne dispositū, l. si proprietati, ff. de iure dot. Si vero sit so-
lum cōsueta dari canonico, tunc crederē non procedere p text.
in c. pen. de magist. vbi dī, ꝙ magistro assignetur prouentus v-
nius pbendæ, & sic tex. pſupponit posse sibi assignari pbendam
connexam conferri canonicis, cum dicat vnius in gñe, & tñ di-
cit, ꝙ ppterea non efficitur canonicus. ¶ Quinto glo. quærit, an
oīs canonicus habeat vocē in capitulo, dicam J. in gl. in versi. vl-
tra iunc. ¶ Glo. in verbo, nihil perciperent, opponit cōtra tex.
ꝙ receptio M. & sociorum, esset simoniaca pp pactū, ꝙ nihil
pciperent de canonia, c. dilectus filius, J. de præben. q text. non
probat fm Abb. & alios, sed melius probatur in c. per tuas, J.
de simo. ¶ Glo. rñdet dupl̃r, sed prima solutio nihil valet, quia
repugnat lrę. Secundo soluit, ꝙ hic nullum pactū interueniat,
quia canonici simpl̃r eos elegerunt. Sed ēt ista non est vera, qa
elegerunt cum conditione, ꝙ electi nihil pciperent, &c. Tertia
solutio Card. ꝙ hic nullū interuenit pactū, quia nō apparet, ꝙ
recepti consenserint protestationi. ¶ No. magnum verbum, ꝙ
valet electio facta sub conditione si non apparet, ꝙ electus cō
senserit conditioni. Quod certe si uerum est, mirabiliter restrin
git tex. in c. a. de elect. lib. 6. Pro hoc tñ facit tex. in c. fi. de cono.
apposi. iunctis his, q̃ ibi dicit Inno & ſ. teuge. ¶ Et istud facit ad
174 vnum, de quo in facto pridie dubitabatur, an renunciatio † be-
neficij facta cū protestatione, ꝙ alteri conferatur, valeat? diceba
tur ꝙ non, quia simoniaca, fm glo. in c. ea parte, vbi Mod. J. de
offi. deleg. Ego dicebā, ꝙ valet nisi appareat, ꝙ sit deductum in
pactū, ꝙ alteri conferatur, ut declarat Pan. in d. c. dilecto, J. de p-
ben. verum cum non appareat epm, in cuius manibus fiebat re
nunciatio, consensisse protestationi renunciantis, videretur ua-
lere, & pro hoc facit pñs solutio Card hic. Nisi forte dixeris, ꝙ
si epūs illi postea beneficium conferat, præsumitur consensisse.
Ab exordio enim tit. posterior formatur euentus, l. 2. C. quan-
do, & quibus 4. pars. sustinendo tamen collationem, posset di-
ci, ꝙ cū protestatio sit contra ius, episcopus præsumatur in actu
renunciationis dissensisse protestationi, d. c. fi. Non obst. quód
postea illi contulerit, quia potuit conferre ... i, tanquā beneme-
rito, d. c. dilecto. Vnde non sequitur necessario, ꝙ contulerit vi-
gore protestationis, neque pacti, ergo &c. Consulo tñ ꝙ renun
cians renunciet pure, & simpliciter: rogando episcopum, ut be
neficium resignatum conferat tali, si idoneus repertus fuerit, &
sibi conferre placuerit. Nam tales preces cum porrigantur p
d... no, non inducunt simoniā, c. tua nos, de simo & supra dixi.
¶ Quarta fuit solutio Inn. ꝙ nulla interuenerit pactio, & conse-
quenter nec simonia. Non obstat, inquantū in tex. dicitur ꝙ isti
fuerunt electi cum hoc, ꝙ nihil de canonia perciperent, quia ex
statuto ecclesię ita disponebatur, merito electio non potest dici
simoniaca. Dato enim, ꝙ statutum non valeret: qa tamen tem
pore electionis nullum pactum de obseruando statutum inter-
uenit, nō potest dici, ꝙ pretio, uel pacto sequuta fuerit electio.
¶ Circa hanc solutionem uidendum est, an statutum, vel con-
suetudo disponens, quod aliquid detur, vel remittatur pro spiri
175 tuali consequendo, † valeat? Pan. & alij *communiter* hic con-
cludunt, ꝙ non, per text. in cap. non satis, & c. veniens, infra de
simo. & hoc est clarum si statutum, vel consuetudo disponit, ꝙ
detur, vel remittatur aliquid ad priuatam vtilitatem conferen-
tium spiritualia pro temporali. Nam cum talis consuetudo sit
peccati nutritiua, non valet, cap. fin. infra de consuetu. & ista cō
clusio probatur etiam, quia omne quod prohibetur fieri per

pactum, etiā et prohibetur fieri per statutū, fm glo. in rubr. C. de
decre. Decurio. lib. x. ¶ Sed dubium est, qđ si consuetudo, vel
176 statutū, disponat aliquid dandum, vel remittendum † in vtilita
tem publicam? Puta pro fabrica construenda, vel pro paramē-
tis faciendis. Host. & Card. & Imo. volunt, ꝙ valeant, nec com-
mittatur simonia, ēt si in pactum deducatur per tex. in c. signi
ficatum, de præben, qui tex. mihi non probat, qa ibi fm Io. An.
debetur spirituale pro spūali, qđ licet, c. ad q̃ones, de re. permu.
Hinc est, ꝙ valet electio alicuius in canonicum, cū pacto, ꝙ do
ceat, fm Pan. in c. pen. J. de magi. quia scientia est quid spiritua-
le. Pro ista opi. facit tex. in c. si pp tua debita, in fin. & qđ ibi no-
tatur de rescrip. lib. 6. vbi valet cōsuetudo, vel statutū, ꝙ benefi-
ciatus teneatur dare fructus vnius anni, uel plurium sui benefi-
cii, pro fabrica ecclesię. Solut. Potest dici, ꝙ illud est onus iniun
ctum bñficio, non psonæ, & iō non committit simonia, vt dicit
gl. in d. c. significatū. ¶ Contrariū tenet Gem. hic, p tex. in c. ex
multis, 1. q. 3. Et pro ista parte facit tex. in c. tua nos, de simo. vbi
non valet pactum, ꝙ is, qui dēt recipi, offerat oīa bona sua eccle
siæ. Quid tenendū? Pan. distinguit inter statutū, & cōsuetudinē,
ꝙ statutum non valeat, qa habet principium ꝑcisum, & necessi
tatiuum. Consuetudo vero valeat, qa hēt principium volunta-
riū & licitum, p tex. in c. ad apostolicam, J. de simo. ¶ Tu aduer
te, qa ille tex. fm Inn. & Card. post gl. non loquitur de consue-
tudine, qđ aliquid detur pro exequijs mortuorū, vel bñdictio-
nib. nubentiū, qa illa ꝯsuetudo dānat, in c. cum in ecclesiæ tuę,
eo. tit. & tex. in d. c. ad apostolicā, in prin. dānat sacerdotes aliqđ
extorquentes. loquitur de alia laudabili cōsuetudine laicorum,
puta ꝙ populus teneatur oī anno facere eleemosynā alicui pio
loco, prout voluit Bar. in l. priuilegia, C. de sacrosan. eccl. & Fe-
ly. in c. seq. col. 38. aliàs si intelligeretur de consuetudine dādi ali
quid tpale pro spirituali, non esset laudabilis. ¶ Facias ergo cō-
clusionē, ꝙ pactū, ꝯsuetudo, vel statutum, non valēt, ne videan
tur spūalia vendi, d. c. ex multis, ēt qđ id, qđ dat, vel remittitur, ve
niat applicādū ecclesiæ, vel alicui pio loco. Non obst. ꝙ consue
tudo potuerit habere principiū voluntarium. Quia ad inducen
dum delictum simonię, inspicitur tps quo datur temporale p
spūali, & tūc consuetudo iam inducta necessitat sicut statutum,
fm Mod. & bene. ¶ Fallit primo in pacto facto post traditionē
rei spiritualis, quia illud obseruandum est fm Io. And. Pan. &
cōiter alios, in c. veniens, 1. J. de testib. Sequitur Felyn. in c. tua
nos, de simo. sed ego dubito, ne ista fallentia sit falsa, per tex. in
c. eos, 1. q. 1. & c. sancimus, 1. q. 7. nisi post traditionem spiritua-
lium, pro eleemosyna aliquid detur: sed si pro spūalibus ali-
quid detur siue ante, siue post, simonia cōmittitur. ¶ Fallit secū
do in pacto dandi id, ad qđ posset receptus post suam receptio-
177 nem † compelli. Exemplū, si fiat pactū, ꝙ receptus teneatur ter
tiam partē fructuum expēdere in reparationē suæ ecclesiæ egē
ti tunc reparatione, quā de iure tenebat restaurare, ca. de his. de
ecclesi. ædifican. fm Deci. consi. 108. Viso instrumēto, prorum.
Ad tex. in c. ex multis. respondet, qđ loquitur in promissione fa
cta pro fabrica aliarum ecclesiarum, non pro fabrica suę eccle-
siæ. Sed certe idem esset si pro fabrica suę ecclesiæ, si reparatio
ne non egeret, vel si per pactum aliter obligaretur, quam de iu-
re cōmuni teneatur: secus si pactū ad ius cōe inferatur. Ratio,
quia pactū iuri cōi ꝯsonans, non inducit simoniam, fm istā glo.
in prima solone. qa ad hoc notant d. Anto. & Imo. hic. Ad idem
tex. cum gl. in c. significasti, J. de elect. & in c. pastoralis, 7. q. 1. &
in c. relatum, J. de præben. Pulchre Gem. consi. 84. col. 2. ¶ Fal-
178 lit tertio in statuto, vel consuetudine, quæ imponunt onus be-
neficio, quia valent. Et promittens ea soluere, non peccat. Ita
procedit tex. in d. c. si propter tua debita. & ita loquitur glo. ap-
probata in d. c. significatum. ¶ Fallit quarto, si recipiens aliqđ
179 spirituale, † sponte daret aliquid tpale, qa non esset simonia,
fm Pan. hic, p tex. in c. emendari, 1. q. 1. & ibi glo. & in c. & si quæ-
stiones, J. de simo. ¶ Circa istam fallen. aduerte ad duo. Primo
aduerte, ꝙ licet ista sit *communis* opinio, qđ liceat aliquid sponte
dare, prout tenet Arch. in d. c. eos, post Goffre. Ioan. & Vinc. &
sequuntur cōiter Doct. hic. tñ mihi vr̃ contrarium esse de men
te iuris. Probo, quia tex. in d. c. emendari, loquitur in sponte sol
uentibus prout solebant, & tñ prohibet ea rōne, ne videatur sa-
cerdos pretio distrahere spiritualia. Nam si loqueretur in sol-
uente ex pacto, iam non videretur distrahere, imò vere distra-
heret. Secundo probo, qa ratio quare prohibetur, ne detur ali-
quid tpale pro spūale, ea est ne qs credat donū Dei posse pecu-
nia possideri. Et qa accipiant pecuniam, gratia spiritussancti nō
habet, d. c. eos. Istę rōnes militant qualitercunque detur, vel ac-
cipiatur pecunia, siue ex pacto, siue sponte, siue respectiue pro
spūalibus capiant. Non ob. tex. in c. & si quæstiones, qa palafre-
dus, de quo ibi, non fuit traditus Cardinali pro pallio respecti-
ue, sed alia intentione, ut clare dr̃ ibi in litera. Ergo a contrario
si ea intentione traditus fuisset, ut fratri pallium traderet, fuis-
set simonia, dato, qđ sponte ablatus fuisset. Et sic est ibi etiā tex.
pro ista parte, quā arbitror & iudicā, & veram. Quā cōprobo
alia

alia ratione vbicunq; exactio eſt prohibita ſub pœna, quia il-
licita ex parte recipientis, tunc & ſi recipiatur a ſponte ſoluen-
tib. nihilominus habet locum pœna, ſm Bar. in l. inuitus. §. 1. ff.
de reg. iur. Non ob. tex. in c. dilectus, 2. J. de ſimo. & in c placuit,
& in ſumma, 1. q. 2. & ſimilia iura dicentia licere clericis capere
ſponte munera oblata, quia loquuntur de munerib. gratis da-
tis, nõ de datis reſpectiue pro ſpũalibus. Nam ſi reſpectiue den
tur, vel capiantur, non poſſunt dici munera gratis data Et ideo
laudatem, ꝙ volentes aliquid a ſponte dantibus & non reſpe-
ctiue accipere, non acciperent tempore, quo præſtant ſpiritua-
lia, ne videantur illa pretio diſtrahere, vt dr̃ in d. cap. emendari.
Secundo aduerte, inquantum Pan. poſt Inn. vult, iſtam fallen-
tiam procedere, ẽt ſi caueretur ſtatuto, ut tantũdem ſolui de-
beat, quantum ſponte ſolutum fuit, quia in ɔ̃rium obſtat text.
ſingularis in l. nouiſſime, ff. quod falſo tut. Per quem tex. traui-
tur regula, ꝙ ſciens ſe poſſe compelli, non poteſt dici ſponte
facere. Ita ergo in caſu iſto, vbi ſoluens ſciebat ſe poſſe rigore
ſtatuti compelli. non deberet dici ſponte ſoluiſſe. ¶ Pro reſolu
ſione conſidera duos caſus. Primus eſt, qñ conſtat ꝙ ſponte
ſoluit. Et in iſtis terminis clare procedit fallentia ſm cõem ſen
tentiam. Secundus caſus, qñ non conſtat. Et tunc quantum ad
terminos noſtros, dicerem eam fallentiam procedere, quia cũ
ſtatutum non valeat, non poteſt dici, ꝙ ſoluens ſoluerit metu,
ne cõpelleretur. Quod credo verum, niſi appareret, quod reci-
pientes vellent illud hẽre in vim, executionem ſtatuti. Puta ſi
legerent ſibi illud, & receptus ſimpliciter ſolueret, ut dicit hic
Pan. tunc eſſet hic ſimonia, cum ſoluens ſciat recipientem exi
gere illud in vim ſtatuti. Et in iſtis terminis loquitur tex. in c. di
lectus, 2. inf. de ſimo. ¶ Extra iſtum caſum, an ſciens ſe poſſe cõ
pelli, pręſumatur metu ne compellatur, † vel ſponte actum fa
180 cere? Inſtant Fel. & Mod. hic, concludentes pręſumendum eſſe
in dubio, ꝙ ſolutio fiat metu ſtatuti, per tex. in d. l. nouiſſime,
qui non probat, ſecundum Dec. Melius facit l. velle non credi-
tur, ff. de reg. iur. & ita tenent Io. And. in c. pen. de iurepatro. ut
regula, bona fides, de reg. iur. Pet. de Anch. in c. pręſenti, de cen
ſi. eſt. n. metus ſtatuti iuſtus, & terribilis metus, ſecundum Bal.
in l. omnem, ad fin. C. ad Tertu. Tert. et. n. ſemper, cum ſemper
loquatur, ſm Cy. in l. cum te, C. quod metus cau. & ita etiã vo-
luit Bar. in l. ſi creditor, ff. de ſolut. ſequuntur Io. Ant. Imo. &
citer alij in c. 1. inf. de offic. dele. Comprobat Decius, ut hic per
eum. Tu adde Ang. in l. liber homo, ff. de acq. rerum dom. &
in l. liber homo, ff. de hær. inſt. Ales. conſi. 57 col. fin. lib. 1. Deci.
conſi. 178. In cauſa, quę proponitur, col. fin. ¶ Secundo aduer-
te, quia non uidetur metus probabilis. Aut enim ſtatutum eſt
æquum, & iuſtum, & geſta per talem metum manutenenda
ſunt, & non reſcindenda, ſecundum Bal. in l. 2. ff. de his, qui per
me. iud. non appel. & eſt gl. in l. qui in aliena §. fi. ff. de acquir.
hæred. uoluit Bar. in l. de pupillo. § ſi quis ipſi prætori, in 8. q. ff.
de noui oper nunc. Dec. late conſ. 42. 3. dubio. Aut ſtatutum
eſt iniuſtum, & nullum, & tunc ſoluens non poteſt dici metu
ſoluere, cum poſſit de nullitate ſtatuti opponere, l. 1. in fin. ff. de
excep. doli. Eſt. u. veriſſimum, ꝙ allegans metum iudicis, uel ſta
tuti, non auditur, ſi non fecit debitam reſiſtentiam, l. 2. §. 4. ver.
aut ſi cum reſtitiſſet, & ibi Pau. de Caſt. ff. de iud. Solum opera-
tur metus ſtatuti iniuſti (aduerſus enim iniquitatem non fuit
facta reſiſtentia) ut obediens excuſetur a dolo, licet non excuſe
tur a culpa, ſecundum Aret. conſ. 35. Viſo themate. facit, quia
quælibet cauſa etiam leuis, excuſat a dolo, ſecundum glo. in l.
ſi plagii, C. ad leg. Flauiam de plagia. Item operatur, ꝙ actus
non dicatur factus ſpõte, licet talis metus non ſemper excuſet.
¶ Ex præmiſſis reſiditur dubitabilis deciſio Sal. in l. fi. C. de iud.
quam ſequitur Alex. in l. 1. col. antep. ff. ſol. mat. vbi vult, ꝙ com
181 promiſſum factum inter duos agnatos, † non pręſumatur fa-
ctum metu ſtatuti, iubentis fieri compromiſſum, niſi appareat.
Ideo dat cautelam, ꝙ ſcribatur in inſtrumento factum fuiſſe
compromiſſum in executionem ſtatuti. Iſtud vr̃ falſum p præ
dicta ſm Dec. hic tenentem ɔ̃rium, & ante eũ ɔ̃rium tenuit Pe.
de Anc. quem refert & ſequitur Are. conſ. 24. Quatuor dubia,
col. pen. Quid tenendum? Forte dictum Sal. iuridicum eſt, quia
pręmiſſa procedunt in his, quæ communiter fieri ſolẽt ſolum
a coacto, ſecus in his, quę fieri communiter ſolent etiam ſpon
te ut compromittere, ſecundum Fel. in c. fi. inf. de re iud. ubi ſe-
quitur hac ratione dictum Sal. ¶ Glo. in uerſic. per induſtriam.
182 opponit quod acquiſita per induſtriam, † non fuerint conuer
tenda in prębendas pro nouis canonicis, ne diligentes doleant
operam dediſſe agriculturæ ſine fructu, l. fi. C. de alluuio. ne la-
bore ſuo defraudentur, cap. 1. inf. de in integ. reſtitut. Glo. obſcu
re reſpondet, quod ſibi habent imputare aliqui canonici, quia
præiudicarunt ſibi recipiendo alios de nouo. Fraudantur enim
ſuo labore propter eorum factum, ideo non doleant. Iſta ſolu
tio præſupponit, quod ſi nouos nõ recepiſſent, quod induſtria
ſi gauiſi fuiſſent ſua induſtria, quod uidetur falſum. Quia ſem-
per coguntur ſuperabundantes fructus conuertere in pios
vſus, §. fi. 12 q. 1. ¶ Scdo rñdet Bal. ꝙ diligens in re propria non
dẽt fraudari ſua dilegentia, ſecus in re cõi, vt hic. Sed certe bo-
na eccleſiæ non dñr cõia inter eccleſiam, & canonicos, imo ca-
nonici ſunt tm̃ vſufructuarij, vt dixi in notabilibus. Sed ſolutio ſtare
põt, quia Bald. loquitur de re cõi, q̃tum ad vſum, vt dicitur in d.
§. fin. ¶ Tertio reſpondet Abb. ꝙ diligentia non debet cedere
ɔ̃modo antiquorum canonicorum, quia ad illa tenebantur: ſe-
cus in d. l. 1. ¶ Item glo. opponit, ꝙ nõ tenerentur recipere hos
183 nouos canonicos ad cõionẽ † eorũ, quæ ex induſtria acquiſiue-
runt, quia nemo cogitur alium in ſocium hr̃e, l. qui admittitur,
ff. pro ſoc. glo. rñdet, ꝙ ſibi imputent, ſi ſemel eos in ſocios ad-
miſerunt. Vñ nunc tenentur de cõibus redditibus partem eis fa
cere. Et iõ dicebat Bald. ꝙ hic non cõpelluntur ad cõionem, ſed
ad diuiſionem. Secundo reſpondet Hoſt. ꝙ quantum ad prę-
bendas proprias, non coguntur eos habere in ſocios, & ſic aug-
mentum præbendarum cedit ɔ̃modo ipſorũ. Sed quantum ad
menſam cõem, non refert vnde augmentũ prouenerit, & iſtud
voluit dicere gl. in vltimis verbis, allegando c. fi. J. de verb. ſign.
¶ Nota iſtam ſolutionem. Ex qua habes elicere, quod augmẽ-
184 tum alluuionis † accreſcit p̃bendis formatis, & non formao-
dis. Iſtud fatetur in effectu Pan. licet velit, ꝙ r p̃s poſſit ſimul
cum capitulo ex præbenda ſuperabundanti aliquid ſubtrahere
pro neceſſitatibus aliorum canonicorum non habentium prę
bendas, vel habentium prębendas tenues. Pro quo eſt tex. in c.
vacante. J. de præben. Contrarium tenet Bald. quia p̃benda eſt
taxata, l. in agris, ff. de acq. rerum domi. Et hoc verum dicit, ſi
prędia aſſignata præbẽdæ eſſent limitata, alias ergo ſecus. Scdo
per iſtum text. vbi ſuperexcreſcentia redditnum accedit præ-
bendis formandis, ergo & augmentum alluuionis. ſed iſte tex.
loquitur in ſuperexcreſcentia redditũum eccleſiæ, non aũt de
ſu, et excreſcentia vnius p̃bendę lõ npi. Hoſt. vr̃ verior, per tex.
in l. ſi proprietati, ff. de iure dot. ¶ Glo. in verſi. ad prębendas
vacaturas, opponit de c. dilectus filius, J. de pręben. vbi dicitur,
quod eſt contra Lateranenſe Concilium recipere aliquem ca-
185 nonicum † ad vacaturam præbendam. Innocentius fatetur
contrarium. Ad iſtum tex. reſpondetur dupliciter. Primo, quod
hic ſimpliciter iſti fuerunt recepti in canonicos. Sed iſta ſolu-
tio aliqualiter cõtradicit literæ. Secunda fuit ſolutio, ꝙ iſte tex.
continet gratiam. Sed iſtud reprehenditur per glo. quia de iu-
re communi valet receptio in canonicum, cum expectatione
præbendæ. d. c. dilectus. Dic, ꝙ Inn. non voluit dicere, ꝙ hic con
tineatur grã reſpectu receptionis in canonicos de pñti, ſed re-
ſpectu promiſſionis, de vacaturis præbendis. Tertia fuit ſolutio
glo. ibi, & in c. 2. de conceſ. præben. Panor. hic, & ibi, quod pro-
miſſio prębendę vacaturæ non valeat, tanquam contra conci-
lium Lateranenſe. Non ob. inquantum dr̃, ꝙ hic agebatur ad præ
bendas, quia agebatur virtute iuris acquiſiti ex receptione in
canonicum, non ex promiſſione. Et ſic Pan. vult, ꝙ ſi aliquis re-
cipiatur in canonicum de pręſenti, & promittatur ſibi pręben-
da proxime vacatura, quod teneat collatio canonicatus, & pro
miſſio vitietur. Et iſta eſt *cõis* Doct. ſententia per tex. in d. c. di-
lectus. Contrariũ tenet Deci. hic, volens ꝙ ẽt teneat promiſſio
per tex. in c. relatum, J. de præben. & quia promiſſio habet fo-
mentum iuris, cum non debeat carere p̃benda, qui in canonicũ
eſt receptus, c. cum ſuper, de conceſ. præben. Et quia qñ promit
titur, ꝙ de iure cõi debetur, non eſt ſimonia, vt ſ. dixi. Ego nullo
mõ recederem a cõi, q2 rõ quare prohibet promiſſio p̃bendæ
vacaturæ eſt, vt euitetur votũ captandæ mortis, d. c. 2. de cõceſ.
p̃ben. iſta rõ militat ẽt, qñ collato canonicatu promittitur prę-
benda vacatura. Non obſt. dum dr̃, ꝙ iſta promiſſio continet
idẽ, quod de iure cõi tacite ſubintelligebatur. Quia alio mõ ex-
primit, q̃ inſit, ergo expreſſio vitiabitur, arg. l. ſi ita, §. illi ſi volet,
ff. de leg. 1. Non collato canonicatu per capitulum, ſeu ordina-
rium, præbenda vacatura non eſt affecta, quo minus ea vacan-
te non poſſit alteri conferri, ſm Pan. poſt Inn. & alios in c. inter
cętera, J. de præben. Sed qñ vacatura prębenda promittit, ſi pro
miſſio obligaret, præbenda eſſet quodãmodo affecta & ius ca-
nonico acquiſitũ ad vacaturam. Quod ius ad vacaturam nullus
inferior pp votum captandæ mortis dare alicui põt. Ideo pro-
miſſio dr̃ aliter facta, q̃ tacite de iure cõi ſubintelligeretur, meri
to tanq̃ contra concilium Lateranenſe facta non valet. Non obſt. tex.
d. c. relatum, quia & ſi Papa mandet præbendam conferri iuxta
promiſſa, non tñ ex promiſſione ius aliquod erat acquiſitum
canonico, ſed ad maiorẽ aggrauationẽ capituli recuſantis con-
ferre p̃benda, Papa ponderat illam promiſſionem, ſm Pan. in d.
c. dilectus. ¶ Gl. in verbo, vltra numerum, quęrit, an recepti vl-
186 tra numerum, † ante adeptam pręb endam, habeant vocem in
capitulo, diſtributiones quotidianas, & alia iura canoniæ? In
iſto puncto reperiuntur ſex opiniones. Tu perſtringendo rẽ,
rñdeas, ꝙ recepti vltra numerũ habeot ſtatim omnia iura cano
niæ, & pñr vocem in capitulo, & ſtallum in choro, & diſtribu-
tiones quotidianas, vt probatur in c. dilectus, J. & ibi glo. & in c.
pro illorum, vbi ẽt glo. J. de præben. & ẽt probatur hic in argu.

¶ Secundo probatur rône, quia in spũalibus acquirit̃ ius absq; traditione c. si tibi absenti, de præben. lib. 6. Tradit̃ per Dy. in regula, qui prior, de reg. iur. per Iaso. in l. quoties, in 4 col. C. de rei vendi. Nec ob. si dicatur, ꝙ licèt acquiratur ius in beneficio absque traditione, non tñ acquirit̃ possessio, c. ex ore, J. de his, q̃ fiunt a maiori parte cap. l. cũ hæredes, ff. de acq. poss. ergo non competet ius eligendi, & similia: q̃a ea sunt iura possessionis, non proprietatis, cap. consultationibus J. de iurepatro. c. querelam. J. de electio. Quia rñdet, ꝙ si alius reperiatur in quasi possessione iuris eligendi, tunc proprietarius non pôt vti eo iure, quia quasi possessio occupatur ab altero. Ita procedunt præallegata. Secus si quasi possessio vacat, quia tunc rône proprietatis, & tituli, competit proprietario ius eligẽdi, ſm Inno. in c. Cumana. J. de electio. traditur per Panor. in d. c. ꝯsultationib. Non ob. ꝙ non sit in possessione, quia illã vacantẽ pôt propria authoritate apprehendere, cap. transmissam, & ibi late Pan. J. de electioni. Tertio pro ista parte facit, q̃a dare vocem in electionibus, est ius canonię, ut per gl. š. in ver. receperunt, in fin. & Iun. in c. 1 de instit. Hinc est, ꝙ cessante consuetudine, præpositus, Archipresbyter, & similes non habent vocem in capitulo, q̃a non sunt canonici, ſm Pan. in c. auditis, col. 2. J. de ele. & in cap. cum olim, col. 5. J. de re iud. Gem. in c. si col. 3. de præben. lib. 6. & Fely. hic, col. 9. Sed ex receptione in statẽ nascitur istud ius canonię, vt š. declaraui post gl. in ver. receperunt. Ergo qñãprimum quis est receptus in canonicum, statim habebit ius dandi vocem. Hinc est, ꝙ quàmprimum quis est receptus in canonicum ecclesię cathedralis, statim possunt sibi delegari causæ secundum Gem. in c. statutum, in prin. de rescrip. in 6. ¶ Fallit
187 pluribus modis. Primo fallit, nisi in ecclesia sit consuetudo, † ꝙ canonicus non possit administrare iura canoniæ, nisi prius fuerit installatus. Isto casu ad limites installationis consequitur iura canoniæ. Si enim solum fuerit installatus in choro consequitur ea, quæ sunt chori. Si fuerit installatus in capitulo, ea q̃ sunt capituli, ſm Inno. Comp. Panor. & *communiter* scribentes hic, & Pan. latius in d. c. transmissam. vbi concludit, ꝙ installatio & apprehensio possessionis canonicatus, & beneficij, non est de solennitate essentiali cessante consuetudine. Et si dixeris, ad quid ergo iura requirunt installationem? vt in c. vt nostrũ, de offi. Archi. Rñdet Pan. post Inno. in cap. cum super, col. penul. J. de cau. poss. & propr. ad effectum, ne uideatur propria authoritate apprehendere possessionem. ¶ Fallit secundo, si sit re-
188 ceptus in canonicum, cum hoc, ꝙ sit † supernumerarius, quia tunc constat, ꝙ noluerunt ius integrum de nouo creare, sed solum quoddam ius extraordinarium, & præparatorium ad futurum ius integrum obtinendum illi dare, ſm Pan. & Mod. hic. Et tale ius est inane, & ventosum ſm Pan. in d. c. dilectus, i. ad fi. J. de præben. ¶ Fallit tertio in receptis authoritate papæ, mandantis illos simpliciter recipi absque derogatione statuti de cer-
189 to numero, † quia cum papa non deroget numero, videtur velle eis dare ius præparatorium ad futurum ius integrum obtinendum, secundum Ioan. And. Anto. Pan. Felyn. & Mod. hic. Tu aduerte, quia ista fallentia non videtur posse sustineri. Nam aut Papa mandat cum derogatione numeri, & tunc omnes cõcordant, ꝙ statim receptus consequatur plenum ius canoniæ. Aut non derogat, & tunc si non est facta mentio de numero, mandatum non valet, c. constitutus, J. de rescrip. Aut est facta mentio, & tunc Papa mandando, ꝙ recipiant illum in canonicum, videtur derogare numero, quia certa scientia habet vim clausula, non obstante, l. idem Vlpianus, §. 1. ff. de excusat. tuto. Maxime in beneficialibus, in quibus non requiritur clausula, non obstante, qñ ex certa scientia rescribit in præiudicium alicuius secundum Anto. in c. quę in ecclesiarum, col. penul. š. eo. Fely. in c. nonnulli, col. 17. in fin. J. de rescrip. Considera ergo si dici possit, ꝙ certa scientia in beneficialibus sufficit, quando constat, ꝙ scriptum aliàs non posset operari. Sed cum pôt operari absque eo, ꝙ intelligatur dispensare, videretur ꝙ rescriptum ad beneficia tanquam ambitiosum sit strictè interpretandum, vt non contineat derogationem aliquam, arg. cap. quamuis, de præben. in 6. ¶ Secundo aduerte, quia posito ꝙ ista fallentia uera sit, tamen debet restringi, ut procedat, quando Papa mandat aliquem recipi in canonicum in ecclesia, in qua est certus numerus canonicorum, & certus numerus præbendarum, quæ sunt canonicatibus annexæ. Isto casu Papa bene vr̃ velle ei dare quoddam ius ꝑparatorium, ad integrum ius obtinendum, secus si in ecclesia non esset certus numerus prębendarũ canonicalium. Ratio utriusq; dicti est, quia primo casu receptus non habet canonicatum, sed titulum permansurũ cum vacante ꝑbenda, & illa adepta canonicatus vacet, & prouisus ꝯsequatur nouũ canonicatum ꝑ assequutionem ꝑbendę illi annexę. Et ideo interim dr̃ canonicus in aere, ſm Inno. in c. dilectus. J. de ꝑben. & dixi š. in notabili. Secũdo vero casu ratio est, quia ubi nõ est certus numerus ꝑbendarum canonicalium, receptus statim consequitur integrum ius canoniæ, quod per assequutionem alicuius ꝑbendæ postea nõ extinguitur, c. si. de conces. pręb. li. 6 & ista fuit intentio Rotę decis. 445. Si legatus, in nouis. ¶ Pro expeditione glo. fi. quæro primo: Papa mandat reuocari attentata lite pendente, de qua pendentia litis loquat̃, an de lite pendente coram Episcopo Ferra. an de lite pendente coram ipso? Pan. post Inno & alios respondet, ꝙ potest intelligi de vtraq; pendentia. & intelligendo de lite pendente coram Episcopo Ferra. tunc illa verba, coram Episcopo Ferra. debẽt coniungi cum verbo, motam, & iste sensus planus est. Intelligendo vero de lite pendente coram papa, tunc illa verba, corã Episcopo, debent coniungi cum verbo, innouata. ¶ Secundo quæro retento primo intellectu, quę nam fuerint ista attẽtata, quæ ex mandato papæ veniunt irritanda? Glo. fin. exemplificat dupliciter. Primo, ꝙ pendente lite corã Episcopo Ferra. vacauerit vna præbenda antiqua, quam capitulum alteri contulit. Secũdo exemplificat, ꝙ aliquis occupauerit possessiones, quas nouiter recepti petebant sibi pro præbendis assignari. Vel potest dici, ꝙ capitulum alienauit possessiones, quas isti petebant pro suis præbendis. ¶ Circa primum exemplum habes collige-
190 re, ꝙ collatio præbendæ † facta alteri lite pendente inter capitulum, & nouiter receptum, non valet. Sed in contrarium obstat, quia receptio alicuius in canonicum facta authoritate capituli, non afficit præbendam, quin possit alteri cõferri, c. si qui, de præben. lib. 6. Notatur in cap. si soli, de concessio. pręben. eo. lib. & sup. dixi. Defendendo glo. necesse est dicere, quod ꝑbẽda non sit affecta ex sola receptione, sed post motam litem affecta dicitur propter vitium litigiosi. Quod vtrum verum sit, patebit ex sequentibus. ¶ Quæro tertio, an collatio præbendę
191 facta † lite pendente, & similiter alienatio possessionum valuerit? Glo. nostra tenet, quod non obstante vitio litigiosi. Sequũtur Imo. & Dec. hic. Sed in contrarium obst. quia litis penden-
192 tia super actione personali, non inducit vitium † litigiosi, quia ad hoc ut res dicatur litigiosa, oportet quod mota sit quæstio super dominio vel quasi, & sic quod agatur actione reali, authen. litigiosa, C. de litigio. Verum nouiter recepti ad præbendam consequendam agunt cõdictione ex lege, videlicet ex isto canone, vel canone, relatum, de pręben. secundum aliquos, vel officio iudicis, quæ omnia sunt remedia personalia. Ergo ipsa pręebenda, seu ipsa possessio, non potest dici litigiosa. Innoc. Host. Comp. Card. Io. And. Anto. & Panor. fatentur contrariũ. Et sic omnes isti volunt, quod litis contest. super actione personali nõ faciat rem dici posse litigiosam. Et idem tenet Io. And. in cap. fin. inf. vt lite non contest. Bar. & Bald. in l. 2. C. de litigio. Idem tenet Pan. in c. ecclesia Sanctæ Mariæ, col. 2. vt lite pendente. Lud. Rom. consi. 260. Pro decisione. Bald. consi. 40. Maritus ex delicto, lib. 1. vbi sequitur Innoc. hic. Et dicit alibi non reperiri, quod iudicium intentatum ex officio iudicis, non inducat vitium litigiosi, nisi per Innoc. hic, & consi. 333. Statuto ciuitatis Vincentię, lib. 3. dom. Guido Papæ quęstio 489. vbi allegat Innoc. hic, & Spec. tit. de appell. §. nouissime, ver. Sextus. & versi. item quia contractus. ¶ Quomodo ergo respondebitur ad istum tex. Reperio dari plures responsiones. Prima fuit Innoc. hic, vt refert Panor. quod pendentia litis super actione personali sine officio iudicis, non operatur, quod propter vitium litigiosi possint reuocari bona alienata, quia non sunt litigiosa, vt sup. dixi. Nisi alienatio fuerit facta ex perfidia, quia tunc propter perfidiam reuocatur alienatio, non autem propter vitium litigiosi. Quod dixit Panorm. esse diligenter notandum, quia ex hoc colligitur nouum remedium reuocandi attentata lite pendente. ¶ Circa istud dictum aduertendum puto, quia si verum est, effectualiter fere destruitur tota conclusio præmissa. Quia alienans rem, ad quam agebatur actione ꝑsonali, semper videtur malitiose alienare, arg. l. si fundum, cap. de rei vendic. Secundo, posito quod etiam bona fide possit fie-
193 ri alienatio, videndum est quomodo cognosci poterit, † quod ex perfidia facta fuerit? Panorm. Card. & Inn. volunt, quod si alienatio fiat in personam extraneam, quod non præsumatur facta ex perfidia, secus si fiat in personam suspectam, puta si pręebenda vacans conferatur uni ex ipsis, vel una possessio vsurpetur per ipsos antiquos canonicos, dicentes ita uelle Innocen. hic. Sed certe Innoc. bene vult, quod si isti canonici antiqui vsurpauerunt sibi aliquas possessiones, quas petebant nouiter recepti, quod in hoc notetur eorum perfidia. Sed quo ad pręebendam indistincte dicit, siue conferatur uni ex ipsis antiquis, siue aliis, quod præsumetur collatio facta ex malitia, dummodo fiat sine causa, & istud videtur verius, quia absurdum est dicere, quod hic præbendę vacantes fuerint collatę antiquis canonicis iam præbendatis in eadem ecclesia, cum nemo possit duas pręebendas habere sub eodem tecto, capit. literas, infra de pręben. ¶ Ista responsio Innocen. mihi non placet. Quia papa hic mandat reuocari collationes pręebendarum. & alienationes possessionum, quia fuerunt factæ lite pendente, non autem quia fuerunt fraudulenter, & ex perfidia factæ. Et aliud

est

eſt reuocare alienata per caluiſtianam, & ſimiles actiones competentes propter fraudes, de quibus in §. item ſi quis in fraudem, Inſt. de actio. Aliud vero eſt agere reuocatoria propter vitium litigioſi. ¶ Quid ergo reſpondebimus? Ad contrarium reſpondeo poſt Imol. quod litis pendentia ſuper actione perſonali non inducit uitium litigioſi, ſi agatur ſimpliciter in perſonam, puta actione ex mutuo ad mille. Ita procedit concluſio in contrarium facta: vel ſi agatur actione perſonali ad aliquod opus fiendum in re, l. quanquam, § Iulianus, ff. de aqua plu. arcen. Secus ſi agatur actione perſonali principaliter ad ipſam rem, per tex. in l. a. C. de litig. qui loquitur generaliter, & ibi glo. Ang. & Sal. ſequuntur iſtam opi. & hãc etiam firmat Bar. in l. 1, ff. de legib. Imo. & Fel. in c. dilectę, colum. pen. ℨ. de except. Et iſta pro veritate eſt ęquior opinio, quia ſi actio perſonalis ſemel in iudicio deducta, effecta eſt litigioſa, ita quòd actor impeditur etiam alteri credere, vt omnes conſonant per text. in d. l. a. ratione ęqualitatis ſeruandę ęquum, & iuſtum videtur, ꝙ etiam reus poſſeſſor non poſſit alienare rem, ad quam agitur actione perſonali: eſt. n. in iudiciis ſeruanda ęqualitas. l. fi. C. de fru. & lit. expenſis. Nec debet reo licere, quod actori non conceditur, l. non debet, ff. de reg. iur. & iſtud etiam tenuit gl. in d. §. quanquam. Non obſt. text. in aute. litigioſa, & in corpore, vnde ſumitur: quia quantum ad hoc, ꝙ per ſolam citationem res efficiatur litigioſa, bene oportet, quòd agatur actione reali. Secus ſi ageretur actione perſonali ad rem, quia non efficitur res litigioſa per ſolam citationem, ſed demum p litis conteſta. d. l. a. quę in hoc remanet incorrecta, ſm gl. ibi, & bene. ¶ Secundo poteſt reſponderi, ꝙ papa non mandat collationem prębẽdarum, & alienationem poſſeſſionum, factas pendente lite reuocari propter vitium litigioſi, & ſic quia prębendę, & poſſeſſiones, eſſent effectę litigioſę, ſed quia alienatę lite pendente in prędicium partis, & litis morę. Sunt enim diuerſa remedia. Et iſta proprie fuit intentio Innocen. hic, quem ita intellexit Rota deciſio. lvi. in nouis dicens, quòd iſta ſit per viam attentati. Sed ꝯ iſtam ſolutionem obſtat, quia pendente lite non debet poſſeſſor priuari commodo ſuę poſſeſſionis, ca. 1. & 2. ℨ. ut lite pendente. Nun debet ergo capitulum priuari facultate conferendi, lite pendente, & conſequenter non debet habere locum remedium attentatorum. Ad iſtud reſpondeo verum eſſe, dummodo vtatur reus poſſeſſione ſua abſq; prędicio litis & partis, ſecundum Cardin. poſt Pau. de Leaz. in cle. 1. column. 2. vt lite pendente. Sed in caſu noſtro, ſi dicamus pendente lite licere capitulo conferre prębendas, & alienare poſſeſſiones, iudicium poſſet fieri illuſorium contra cap. cauſam quę, ℨ. de iudi. Fruſtrarentur. n. actores ſua intentione; & ſi obtinerent, nihil conſequerentur. ¶ Quarto retento ſecundo intellectu, quero de quibus innouationibus loquatur text. Innocen. reſpondet, ꝙ loquitur de proceſſu facto coram epiſcopo Ferra. poſt motam litem coram Papa, qui proceſſus eſt nullus ratione deficiẽtis. Quia papa incipiendo cognoſcere de aliqua cauſa, videtur eam auocare a manibus ordinarii, c. vt noſtrum, ℨ. de app. quod an verum ſit, late inſiſtit Pan. ex cuius dictis colligo infraſcriptas concluſiones. ¶ Prima concluſio. Papa expreſſe auocando ad ſe cauſam, videtur illam eripere † de manibus ordinarii,
194 cap. ut noſtrum, ℨ. de appel. Idem in quocunque inferiore habente poteſtatem auocandi, l. iudicium ſoluitur, ff. de iur. Idẽ ſi ſuperior mandet referri ſtatum cauſę, quia interim pendente relatione, ligatę ſunt manus ordinarii, lege 1. C. de relatio.

195 ¶ † Scias tñ, ꝙ legatus non habet poteſtatem auocandi cauſas ab ordinariis, ſm Spe. tit. de leg. §. nunc oſtendendum, uer. pręmiſſa, & uer. legatus. Et probatur in c. peruenit, 11. q. 1. ſequitur Pan. in c. 1. col. 2. ℨ. de offi. legat. Et Gem. in ca. 1. in prin. de foro competen. lib. 6. Ratio eſt, quia ordinarius concurrit cum legato in iuriſdictione, adeo quòd locus eſt prętuentioni, cap. ſi a ſede. de prębẽn. in 6. Et ideo Archiepiſcopus non poſſet cauſam auocare ab epiſcopis ſuę prouincię, quia inter eos locus eſt pręuentioni, ut notatur in c. paſtoralis, ℨ. de offi. ord.

¶ Amplia, ut procedat in tantum quod inferior, a cuius manib. cauſa eſt auocata per papam, non poſſet etiam de conſenſu partium ſe de ea intromittere, c. bonę, 2. ℨ. de poſtu. pręlat. ubi aſſignatur rõ, ne iudicium papę in poteſtate partium conſiſtere uideatur, poſſintque ſi uelint, illi illudere. Ad idem text. in cap. licet, de offi. lega. ubi dicitur, ꝙ ſi legatus cauſam remiſit papę, non ualet poſtea proceſſus per eum factus, tanquam factus a iudice incompetenti. Et per illum text. Imol. ibi dicit, quod non ualet proceſſus factus pendente relatione facta principi, contra Barto. in d. l. 1. C. de rela. Et ante Imo. iſta fuit opinio Specul. titul. de relatio. §. fina. Sed pro Bartol. facit tex. in d. l. 1. & in l. ad Principem, ff. de appel. ¶ Vnde pro reſolutione Imo. dicit conſiderandos eſſe duos caſus. Primus eſt, quando relatio nondum fuit iudici pręſentata, & iſto caſu procedunt iura ciuilia allegata per Barto. Aut relatio fuit pręſentata, & tunc procedit, quod dicitur in d. cap. licet. Iſta ſolutio Imo. non placet, per tex. in auth. ſed nouo iure, C. de rela. vbi dicitur, ꝙ hodie ſententia lata per iudicem, qui cauſam retulerat Principi, executioni eſt mittẽda, niſi pars appellauerit. Nec dicatur quod ille tex. debet intelligi, quando relatio fit ſuper eo de quo erat dubitandum, vt dicit ibi Saly. quia ratio poſita in corpore, vnde ſumitur, militat, quando eſſet facta ſuper probabili dubio, ſi interim iudex eſſet reſolutus. Vnde ego dicerem, quòd proceſſus & ſententia lata pendente relatione pro conſilio habendo valeret, vt dicit Bar. per tex. in d. l. 1. & in d. l. ad Principem. Ratio, quia potuit iudex pendente conſultatione ex nouis cogitationib. fieri clarus de eo, de quo dubitabat, nec iſto caſu illudere videtur ſuo ſuperiori, ſi omiſſo conſi. recte iudicat. Sed proceſſus & ſententia pendente remiſſione cauſæ non ualent per tex. in d. c. licet, quia per remiſſionem deſiit eſſe iudex. Quod vltimum verum eſt, niſi reuocauerit remiſſionem re integra, vt dicit Imo per tex. in d. l. ad Principem.

¶ Secunda ſit cõcluſio. Auocatio cauſæ facta per Papam, ope-
196 ratur nullitatem † poſtea geſtorum per iudicem, etiam ipſius auocationis inſcium, ſecundũ Pan. hic per tex. in c. 1. de conceſ. præben. lib. 6. & ibi hoc tenet Inno. & in c. cum contingat, de reſcrip. & Imo. in capitu. cæterum, eod. titu. do. Præpo. in d. cap. vt noſtrum, ad fin. vbi comprobat, ꝙ tacita reuocatio, quæ fit per mortem delegantis, operatur nullitatem geſtorũ a iudice ignorante, l. eius qui, ff. ſi cer. peta. traditur in capitu. relatum, de offic. deleg. a fortiori expreſſa. Quam rationem poteris euitare de facili, ſi conſiderabis. ¶ Iſta concluſio procedit, ſi auocatio facta ſit motu proprio Papæ: ſecus ſi ad inſtantiam partis, per text. in c. audita, de reſtitu. ſpoliat. & facit ratio, quia gratia conceſſa parti petenti, habet conditionem annexam, ſi impetrans vti voluerit gratia, c. cæterum, vbi uidebimus, ℨ. de reſcript. Sequuntur cõiter Doct. hic, & in d. capit. vt noſtrum. Ego reperio, ꝙ Gemi. conſil. 47. Supplicatur Papæ. tenet expreſſe, quòd etiã iſto caſu geſta ab ignorante non ualeant, & allegat Innoce. in d. ca. vt noſtrum. & hic ad c. audita, & alia ſimilia, reſpondet ꝙ loquitur in ſimplicibus commiſſionibus factis alteri. Secus in delegationib. factis cum expreſſa auocatione cauſæ ad ſe. & iſtad certe fuit de mente Inn. hic, & hanc opinionem ſeruat curia. Plus tamen placet communis opinio, quam limitabis non procedere, ſi Papa auocaret cauſam ad ſe, & alteri committeret inſtante parte, cum clauſula decreti annullatiua omnium geſtorum a die datæ, quia clauſula decreti afficit ignorantes, c. 1. de conceſ. prębend. ita Panor. in d. cap. audita. Reſpondes ad illum tex. quod ibi clauſula decreti non erat pręciſa, ſed generaliter concepta, ideo interpretationem patitur.

197 ¶ Tertia concluſio. Si Papa incipiat de cauſa cognoſcere, † eo ipſo videtur cauſam ad ſe auocare, ſecundum Innoce. & cõiter Docto. hic. Facit, quia non minus facto, quam verbo datur uoluntas intelligi, l. Paulus, ff. rem rat. habe. l. de quibus, in fin. ff. de legi. ſequitur Card. conſi. 7. ſub rub. de præb. Ampliatur etiã ſi actus, per quem Papa auocauit iuriſdictionem ad ſe, non fuerit ſortitus effectum, nihilominus inferior non poterit amplius ſe impedire, ſecundum Ancha. conſil. 58. Circunſpectis. quem refert & ſequitur Deci. hic, & vltra eum eſt deciſio Ino. in terminis in c. inter dilectos, de exce. prelat. & Roma. conſi. 835. Circa primum. Vbi intellexit hoc uerum, niſi actus Papæ non fuiſſet ſortitus effectum ex defectu poteſtatis eiuſdem vel ex defectu falſę cauſę. allegat Rotam deciſio. lii. in antiquis. ſequitur Fel. in ca. fi. in fi. ℨ. de pręſumptioni. ex cuius dictis potes eam notabiliter limitare. ¶ Et ideo inferri poteſt, ꝙ ſi incipiat cognoſcere de cauſa ſpectante ad iuriſdictionem Imperatoris, non propterea cenſeretur auocata cauſa: quia & ſi habitu Papa habeat temporalem iuriſdictionem, tamen non poteſt cauſa temporalis iuriſdictionis ad ſe auocare. & per Pan. in capit. nouit. ℨ. de iudi. & in c. licet ex ſuſcepto, in 1. not. ℨ. de for. compet. Intellige etiam concluſionem, vt procedat quo ad partes litigantes coram eo tantum. Vnde contra tertium poſſet vnus ex litigantibus ſuper eadem re agere coram ordinario, ſecundum Innoc. & Imo. hic, arg. c. Romana, §. in alium, de appe. lib. 6. & in hoc differt expreſſa auocatio facta motu proprio, quia tunc quo ad omnes cenſetur auocata, ſecus in tacita, quę reſultat ex cognitione ſecundum eos. ¶ Quarta concluſio. Si Papa delegat cauſam alteri, eo ipſo cenſetur auocaſſe a manibus ordinarii, facit tex. in c. ſane, & in c. 1. ℨ. de offi. deleg. in capi. cæterum, ℨ. de reſcrip. & per ſimplicem ſignaturam; videlicet, Audiat talis, cenſetur auocata cauſa ſecundum Rotam de reſcript. deciſio. lxvii. in nouis. Et ſi delegatus proferat ſententiam nullam, ordinarius tamen non poterit amplius ſe intromittere, ſecundum Bald. in capitu. 1. §. ad hoc, columna. 3. de cap. iura fir. Nec etiam ſi delegatus moriatur, cauſa reuertitur ad manus ordinarii, ſecundum Bald. in l. ſi vt proponis, C. quomodo, & quando iud. col. pen. inferens, quòd ſi cauſa ſemel trahatur in curiam Romanam, nunquam exibit de curia, niſi Papa illam remiſerit ad ordinarium. ſequitur Dec. conſil. 137. colu. 3. Hinc

est ꝙ si Papa dat executionem ad prouidendum alicui de certo beneficio, videtur adimere facultatem cōferendi illud ab ordinario, c. si soli, & cap. si capitulo, de concess. præben. lib. 6. Hinc est, ꝙ si Papa deputat aliquem in Vicarium Episcopi, videtur adimere facultatem Episcopo, vt non possit illum remouere, & alium deputare, sm Anto. in c. nouit, de iu. Quod nota ad limitationem gl. in cle. si. de procur. Et ista auocatio, quæ fit per delegationem, differt ab auocatione expressa, quia non inualidat processum factum per iudicem ignarum aduocationis, secundum Gem. in d. consi. 47 item non auocat, nisi quo ad nominatos in rescripto, cap. quia V. ȷ de iud. c. sedes, de rescrip. secus videtur in expressa, per prædicta. ¶ Vltimo quærit Inno. an
199 processus super vna eademq; causa separatim factus, † coram diuersis iudicibus parem iurisdictionem habentibus, valeat? Et ☞ concludit ꝙ sic sequuntur cōiter alij, arg. l. is a quo, ff. de rei vendi. Nisi reus opponat exceptionem remissionis petendo se remitti ad alium iudicem, ex eo quia laboriosum, & damnosum est, sibi coram diuersis iudicibus litigare, & si remissio denegetur, ex ista causa poterit appellare, l. si pariter, ff. de lib. caus. & l. 1. ff. de quib. re. ad eund. iud. ea. ¶ Circa ista dicta Inno. aduerte ad duo. Primo, ꝙ non videtur verum, ꝙ processus valeat p ea, quæ tradit glo. in c. dispendia, in versi. processus, de rescrip. lib. 6. Posset dici, ꝙ illa glo. non est vera per ea, quæ volunt hic Docto. & illa opinio mihi semper placuit. Vel posito, ꝙ sit vera, ibi secundus non habebat iurisdictionem, quia rescriptum erat ipso iure nullum, vt ibi late per Gem. Secundo aduerte, quia nō videtur, ꝙ exceptio remissionis habeat suffragari reo, quia poterit iudex, a quo petitur remissio dicere, habeo parem iurisdictionem, defendas te coram meo tribunali, & dimittas alterū, & hoc modo euitabis labores, & expensas. Solutio. Procedit contrarium, si petat reus se remitti, propter euitandos sumptus, & labores simpliciter. Secus, si petat se remitti propter euitandos sumptus, & labores cum iam comparuit coram altero, secundum Bald. & Fely. hic. Et sic in effectu exceptionem præuentionis, & non remissionis, opponit. Sis ergo cautus, vt prius cōpareas coram iudice tibi grato, quando eodem contextu citaris a diuersis iudicibus: aliàs si prius compareres coram nō grato, non posses exceptionem præuentionis opponere, per prædicta. Et ista est diuersa cautela ab ea, quam tradit Angel. in dicta l. penul. ff. de peti. hæred. de qua hic late per Felyn. Quæ cautela non haberet locum, si probaretur quòd reus procurauit se citari coram altero, quia affectata præuentio non debet prodesse, secundum Bald. in leg. si seruus plurium, § 1. ff. de leg. 1. per l. tria onera, ff. de excusatio. tuto. & per alia, de quibus per Fely. in c. fin. infra de testib. & Iaso. in l. si vero, colom. 2. ff. qui satisda. cogan. Sed Dec. econtra, dicens ꝙ etiam si constaret, ꝙ reus procurasset, quòd tamen præuentio locum haberet: quia cum vterque sit iudex, non videtur fraudē facere reus, qui iure communi vtitur, argu. l. Gracchus, C. de adult. Et quia licet esse diligentem, & affectare se conueniri pro conseruatione iuris sui, l. at qui natura. §. cum me absente, ff. de neg. gest. ¶ Tu non recedas a communi, quia malitiis est obuiandum, cap. sedes, infra de rescript. Non obstant contraria. Et primo non obst. argu. l. Gracchus quia uerum, si vtatur iure communi, ad finem præordinatum. Secus si malitiose, & ad fraudandum aduersarium. Nam qui aliquem in iudicem habere procurauit, præsumitur eo ipso fauore iudicis uelle iustitiam subuertere, l. obseruandum, ff. de iud. Et maxime si reus, cuius natura est iudicium fugere, l. inter stipulantem, §. 1. ff. de verbo. obl. affectauit cōueniri coram certo iudice, prout nos loquimur. Non obst. tex. in §. cum me absente, quia loquitur in affectatis ad bonum finem, vel in procuratis ea necessitate, cum aliter ius suum consequi non posset.

¶ Iuxta hāc quæstionem dubitatur, quid si isti iudices tulerint
200 sententias † contrarias? Respondet Comp. ꝙ secunda nihil valebit, nisi pendente appellatione super prima esset lata secunda, quia tunc de secunda poterit excipi coram iudice appellatio ☞ nis, sequuntur Panor. & cōiter, alii. ¶ Tu aduerte, quia videtur, ꝙ secunda debeat ualere eadem ratione, qua ualet processus. Si enim dicta testium productorum coram illo iudice, qui tulit secundam sententiam, probant, & nocent parti, quare non etiā sententia, prout in simili dicit Bart. in l. 2. col. penul. C. de eden. per l. sed si possessori, §. fi. cum l. seq. ff. de iureiur. Solutio. Fateor, ꝙ valebit secunda sententia, & in iudicio appellationis discutietur, quæ nam ex ipsis iustior sit. Sed dictum Comp. debet intelligi, quādo prima transiuerat in rem iudicatam, tunc secunda non valet, non ex defectu potestatis, sed quia sententia, contra sententiam, quæ transiuit in iudicatum, non ualet, l. 1. C. quādo prouo. non est necel. Et ex hoc infert Panor. ꝙ sententia lata contra rem iudicatam etiam ex diuersa instantia, non ualet cōtra Bar. in d. l. 1. de quo late per Panor. in d. c. inter monasteriū, infra de re iud. ubi ipse sequitur opinionem Barto. Qua stante necesse est, quod corruat dictum Com. hic.

INTERPRETATIONE DO. IO FRANCISCI RIPENSIS A SANCTO NAZARIO, in titulum de Rescriptis.

SUMMARIUM.

1 *Rescripta faciunt ius inter partes, etiam contra quas concluduntur.*
2 *Rescripta emanant pro constitutionum obseruantia.*
3 *Rescripta sunt communia inter partes.*
4 *Exceptione moratoria vtēs debitor, eadē vti poterūt debitores sui cōtra eū.*
5 *Renunciatio, an habeat locū in priuilegiis cōcessis ad petitionem partis.*
6 *Rescripta non extenduntur ad psonas, nec ad res nō cōprehensas in ipsis.*
7 *Contractus Principis, an & quando habeat vim legis.*
8 *Rescriptum, epistola, & sententia inferioris, habentis potestatem legis cōdendæ, an & quando habeat vim legis.*
9 *Veneti non recognoscunt superiorem.*
10 *Rescriptum quid sit.*
11 *Rescriptum quare recipit easdem interpretationes, quas recipit ius cōe.*
12 *Rescripta, quare dicantur modi præiudicij.*
13 *Rescriptum speciale magis obseruatur, quàm quod generale percipitur.*
14 *Delegatio quare appelletur gratia.*
15 *Rescripti appellatione largè continētur beneficia Principū, et priuilegiū.*
16 *Rescriptorum ad beneficia multa sunt genera.*
17 *Rescriptum in dubio, debet intelligi de rescripto contentioso, & non de priuilegio, seu gratia.*
18 *Supplicando plura, quorum aliqua sunt secundum ius, aliqua contra ius, & superior subsignet, fiat vt petitur, solum intelligitur concessisse ea, quæ sunt secundum ius.*
19 *Priuilegium quid.*
20 *Priuilegium vnde dicatur.*
21 *Priuilegium dici potest concessio facta a Principe sine causæ cognitione.*
22 *Priuilegiū largo sumpto vocabulo, dici potest oē, q emanat a Principe.*
23 *Rescriptum dici potest, si Princeps concedat aliquid contra dispositionē iuris circa modum procedendi.*
24 *Beneficium quid dicatur, & quid differat à rescripto, & priuilegio.*
25 *Beneficium intelligendum est de beneficio ecclesiastico, si de eo fiat mentio in iure canonico.*
26 *Beneficium ecclesiasticum, quot modis capi possit.*

De Rescriptis, Rubrica.

AMpla super hoc titulo antiquorum, & Moder. Commentaria, huius materię vtilitatem satis superq; determināt. Ego vero ausim dicere, ꝙ pp Principū in rescr. cōcedo faci litatem, nulla tam frequens in foro cā versat, quam disputatio rescriptorum. ¶ Cōtinuatur psīs tub. p Doct. tripliciter. Circa cōtinuationem Pan. aduerte, qa vltra Deci. ex alio non videbitur bona, nā hic pro maiori parte tractatur de rescriptis, qb. iurisdictio excitatur ad obseruātiā iuris. Et ista est ppria rescripti nā, l. rescripta, C. de pci. Impera. offer. Et pista nō dant iudices, c. licet, ȷ. de off. or. ergo cōtinuatio non est vera. Et ista est vrgētior rō ȝ hāc ꝯtinuationē, qp prima rō Dec. q parum stringit. Eo qa dici posset, ꝙ h. c. tractat de rescriptis, qb. iurisdictio acquirit, in tit. de off. deleg. & seq. tractat de offō & iurisdictione exercēda, & iō hic titulus, tanq̃ añs necessariū fuit pmissus. Circa continuationē Host. & Io. And. aduerte, qa non vr vera, sm Doc. qa sequeret ea attēta, ꝙ debuisset immediate sequi titulus de priuilegiis, q̃ faciūt ius inter priuilegiatos, c. priuilegia, 3. dist. Sed tu ꝯsidera, si possit saluari dicēdo, ꝙ rescripta faciunt
1 ius inter ptes, † ēt ȝ qoas ꝯcedunt, qa rescriptū pn̄tatū est cōe, l. 3. ff. qđ quisq; iu. Et iō viso de ꝯsti. q̃ faciūt ius cōe iter oēs congruum fuit videre de rescriptis, q̃ faciūt ius cōe inter partes. Sed priuilegia faciūt solū ius priuatū ipsius priuilegiati, d. c. priuilegia, & nō cōe, ergo &c. sed hoc pēdet ab iis, q̃ statim dicā. Circa terriā ꝯtinuationē Dec. q̃ fuit d. And. de Bargna aduerte, qa ꝯfundit ex fundamēto ipsius Dec. qd ipse adducit ȝ pcedētē ꝯtinuationē Host. Nā ēt priuilegia dīr ius scriptum, c. porto, ȷ. de priui. ergo &c. ¶ Quarto ergo nouiter eā sic ꝯtinuādā puto. Supra visum est de cōsti. q̃ ab oīb. sunt custodiendę, c. 1. §. tit. 1. sed quia sępe iudices malè eas itelligūt, & qđ peius est, minime ob
2 seruāt: Iō viso de ꝯsti. seqtur videre de rescriptis, q̃ emanāt † p ꝯstōnū obseruātia, d. l. rescripta, regiistrata 25. q. 2. in canone rescripta. Quæro, nunquid ex pmissis ꝯtinuationibus aliqd possit colligi. Fely. hic dicit, posse notari ex ꝯtinuatione Host. ꝙ rescri
3 pta sunt cōia † inter ptes, p quo est tex. in l. 3. in prin. ff. qđ quisq; iur. Et late prosequitur Fely. hic, & in proęmio, §. in verbo, Gregorius, col. 2. & in c. fi. col. penul. de muru. pen. Et vltra eum late traditur per Cur. Seniorem, consi. 11. col. fi. Itē adde, ꝙ si de
4 bitor impetrauerit moratoriam exceptionem, † ꝙ eadem exceptione poterunt debitores sui vti ꝯtra eum, sm Host. in Summa huius tituli, §. potest, in prin. & fuit dictum glo. magnę in l. ☞ 1. quam Doc. ibi cōiter sequuntur, ff. quod quisque iur. Et illud maxime uerum in rescriptis ad lites, ne iudicium claudicet, c.
cum

cum inter.de excep.l. solemus, ff.de iud. & vt seruetur æquali-
tas in iudicijs,l.fi. C.de fruct.& lit.expen. Limita primo, vt pro-
cedat in rescriptis concessis ad petitionem partis,secus in rescri
ptis concessis motu proprio,d. l. 3. in princ. & glo.in cle.sæpe.
in versi.si quid petere,de verb.sigu. Tu sublimita dupliciter vt
per Fel.in d.c.fi.col.pen.de mutu.peti.& per Ias.in d.l.3 Limita
secundo, vt non procedat in rescriptis concessis pp spālem fa-
uorē impetrātis,vel propter odium eius,ꝯ quem suit fcā inter-
pretatio,ſm Bald.in c.proximo,in fi.& Fel. hic per tex. in l. fin.
ff.de leg. 1. vltra Fe.comprobo per decisionem Bar.in l.1.§.nū-
ciatio,in fi.ff.de no.ope.nun.& per id,qđ decidit Fel.post Ar.in
c.causam,col. 4.J. de iud. Contra istam limitationem ob.quia
in priuilegijs ēt hēt locum retorquutio, ſm Bartol. in authen.
quas actiones,C.de sacrof.eccl.& in cōceduntur speciali fauo-
re priuilegiati.Item in ꝯtrium obst.decisio Bart.in l.sacris, C.de
prox.sacro.scri.lib.12. Pro resolutione videndum est,an in pri-
uilegijs concessis ad petitionem partis habeat locū retorquutio,
5 intelligendo de priuilegijs proprie? Et profecto videretur di-
cendum, ꝙ non, quia priuilegia vt plurimum, conceduntur
speciali fauore priuilegiati,ergo &c. Secundo, quia priuilegia
personalia personam non egrediuntur, l.1. ff.de const. Prin. In
contrarium facit regula naturalis, petere legem quam tu ipse
tuleris, c.cum omnes,s.eo.& in ꝯtriū t̄ tex.in l.die sabbati,C.de
Iu.Sol.Crederem, si retorquens fundet se in causa,qua motus
fuit priuilegiatus ad petendum priuilegium, tunc habeat lo-
cum retorquutio. Ita procedat doctrina Bart. in d. auth. quas
actiones.Subest.n.rō edicti,quod quisque iur.& isto mō proce
dit tex.in d.l.die sabbati, alias procedant ꝯtria. Et pro ista distin.
optime facit tex.in l.ēt,§.ex causa,ff.de min.vbi si ætas,pp quā
fuit concessa restitutio minori, fuit ēt causa læsionis ex parte
aduersarij,& ipse aduersarius restituitur,alias nō. Scđo hēs col-
ligere, ꝙ rescripta non faciunt ius quo ad alios,sed solum inter
partes, pro quo notabilis est tex.in l.a.C.de leg. Hinc dicimus,
6 quód rescripta non extenduntur ad personas,nec ad res † non
comprehensas in ipsis,c.signante,J.eo.c.quia G.J.de iud.qđ ve
rum est,nisi rescriptum fuerit emanatum,ea intentione, vt fa-
ciat ius gñale, & hoc modo procedit tex. in §. sed qđ Principi,
Insti.de iur.na.& in l.1.ff.de const.Prin. & in c.licet,16.q 3. Et ex
signis, de quibus in l.3. C.de leg cognosci poteris mētēm Prin-
cipis,an velit, ꝙ facit ius generale. An autem rescriptum infe-
rioris hñtis potestatem legis condēdæ,faciat ius gñale. Dec.hic
mouet dubitationem,& concludit ꝙ sic,si constet de intentio-
ne sua, sicut sup. dictum in supremo Principe, allegat dictum
Ang.in l.item veniunt,§.ceterum,ff de pet.hære qui loquitur
in epistola Ducis Venetorum,q̄ dicit facere ius gñale. Ego vltra
eum comprobo, qa si inferior hñs ptātem faciendi legem per
suū rescriptum,vult eam facere,ergo immediate erit lex. Est.n.
in philosophia notum, ꝙ si agens est liberum, & subiectū non
impeditum,tunc volens agere,immediate agit, ſm Barto.in l.
serui electione,in prin.ff.de leg.1. cōprobatur, quia sicut ꝯctus
7 Principis † hēt vim legis.l.Cæsar.ff.de public.l.pen.C.de dona.
ante nup. si constet Principem facere ꝯtrium animū legis con-
dendæ,ſm Decium hic,post Alex.in l.ciuitas,col.fi ff si cer. pet.
Ita ēt ꝯctus cuiuslibet hñtis authoritatē legis ꝯdendę ſm Bald.
& Pau.de Cast.in d.l. 1.ff.de cōst. Prin.& Ias.in d.l.ciuitas,col.3.
Contrariū tenet Ang.in l.1.ff.de ser. post gl.ibi,& sequunť Alex.
& Mo.ibi,& Fel.in c.in causis,col.fi.de re iud.dicentes, ꝙ rescri
ptū,epistola,& sñia inferioris, non hēt vim legis, reprobantes
ppea dcm Ang.in d.§.cęterū.Quid tenendū? Credo, ꝙ si ꝯstet
inferiorē velle rescriptū vel sñiam, seu epl̄am hēe vim legis, ꝙ
8 tunc vera sit prima opinio.† Nec credo, ꝙ aliquis deuiet ab isto
sensu. Si vero sumus in dubio,tūc dico ꝙ licet Princeps,& Papa
s̄niando p̄sumantur velle, ꝙ sua sñia sit vna lex, quo ad oēs,l.fi.
C. de leg. d.c.in causis, secus in inferiore. Similiter si Princeps
mittat epl̄am vniuersitati,seu p̄sidi p̄sumeť velle facere ius gña
le,d.§ cæter. rū,secus in inferiore.& isto mō procedat opin. Ang.
& Alex.in d.l 1. Et si d aetis,ergo ex hoc inferť, ꝙ dcm Ang.in
d §.cæterū,nō sit verū r̄ñ leo ꝙ in terminis,in quibus loquitur,
videlicet in Duce Venetorum saluari pōt:qa Veneti non reco-
9 gnoscunt superiorē,† & sic tenent locū supremi Principis,ſm
Bar.in l.hostes,ff.de capti.& post li.reuer.Bal.in rub. de rerum
diuisio.col 4 Ias.in l.1.col.3. C.de summa Tri.& fide cath. Et
p̄dicta intellige, qñ rescribitur aliqđ de nouo:secus si rescribiť
ad obseruantiā iuris antiqui, tunc tp facit ius,quo ad oēs, vt per
Cor.ꝯsi.334.col.fi.lib.2.¶ Quęro,quid sit rescriptū, & qd diffe-
10 rat a priuilegio,& bñficio,& r̄ndet Pan. ꝙ rescriptū † pprie est
id,qđ scribitur ad obseruātiā iuris cōis. exēplū, si Princeps scri-
bat, ꝙ fiat iuā,ita describit Bal.in l.falso,per illū tex. C.de diuer.
rescrip.Pan.in c.olim,de verb.sig.Bart.in l.1. ff. de const. Prin.
Ego alter describerē,rescriptū est ius bis seu iterū scriptū.Quod
sit ius scriptū,tenet Pan.in rub. J.de consue. ꝙ sit bis, seu plu-
ries scriptum, ponitur er syllaba,re,q̄ denotat multiplicationē,
ſm Bar.in rub.ff.sol.matr.Et ista est ratio,quare rescriptum re-

11 cipiat easdē interpretōnes,quas recipit ius cōe,† vt p Gem.in c.
licet canon,§.fi.de elec.li.6.Cor.cōs.101.col.3.hæc est rō,quare
12 rescripta dicanť modici p̄iudicij † vt dicit Bal.in l.1. C.de diuer.
resc. Nā rō ista vera sunt,qa illud idē antea scriptū erat. Sed hic
aduerte,qa hoc attento vř ꝙ tota mā rescriptorū sit frustrato-
ria. Nā frustra p̄cib.implorať ꝙ de iure cōi cōcedit,l.1.C.de the
sau.li.11. Ad illud r̄ndeo, ꝙ mā rescriptorū ad lites vtiles est,vel
qa(vt s.dixi)iura malè obseruanť,& nō necessariū est, ꝙ p rescri
pta innouenť,vel qa magis obseruať, ꝙ spāliter rescribitur,quā
13 qđ gñaliter p̄cipiť,† c gs nesciat, et.d.c qq.J.14.q.c. aduersus,J.de
hæret.vel pp delegationem ꝯstituunť.n.p rescripta iudices dele-
gati,vt hic p Pan. Scđo aduerte qa rescripta,pq̄ denť iudices de
legati,nō vřr pprie rescripta, qa derogāt iurisdōni ordinariæ,
ergo dērent potius priuilegia appellari. Dec.tamē ꝯtrū,allegādo
Ant.in d c.olim,de ver.sig.subdēs ꝙ illo rescpū pt dici gr̄a,c.se-
des & c.nōnulli,J.eo. Credo, ꝙ ista dicta Decij nū pcedant ſm
terminos iuris. Et primo ꝯsidero, ꝙ iurisdō delegati ꝯcediť de
iure cōi,sicut iurisdō ordinaria,vt J.de off.deleg.p totū. Rescri
ptū ergo delegatorū nō est ꝯ ius,ergo non pōt dici priuilegiū,
c.fi §.fi.25.q.1.& J.dicā. Scđo ꝯsidero, ꝙ vbi iurisdō n̄ ꝯcediť,nō
dř pprie rescriptū,l.d in andatū,vbi vero iurisdō dať,rescriptū
appellať ſm Cald.ꝯs.5.in isto tit. Si mō isto casu diceremus nō
esse propriè rescriptū, sed priuilegiū,sequereť, ꝙ nō esset repe-
rire rescriptū pprie. Nō ob. ꝙ iura delegationē appellēt grām,
14 † qa nominatur gr̄a,eo ꝙ gratis,& ex liberalitate ꝯcediť,non qa ꝯ
tus,ſm Pan.in d.c.olim.facit gl.in c.regulariū,J.de pb. & notať
15 in c.gr̄a,co.ti.in 6 Large in appellatione rescripti † ꝯtinent bñfi
cia Principū,& priuilegiū,patet,qa in isto ti.tractar de istis bñfi
cial b.& de priuilegijs,ſm Pan.no.istud dictū,ex quo habes in
mā stricta,& pprie interp̄tanda, ꝙ appl̄one rescripti nō ꝯtinēnť
dunť rescripta gr̄osa,siue rescripta ad bñficia. Cōsidera tñ, ꝙ si
papa mādat, ꝙ ordinarius ꝯferat alicui bñficium,istud vř rescri
ptū pprie ad obseruantiā iuris emanatū. Nā vacantia bñficia te
neť Ep̄s ꝯferre,c.a.J.de ꝯc.p̄b. Et si dicať,nō tenebať illi ꝯferre,
vt dř in c.relatū,de p̄b.r̄ndeo, ꝙ papa de iure poterat p̄uenire cū
in collatione bñficij,c.dudū,de p̄b.lib. 6. Si mō Papa p̄uenit,&
mādet p̄uentionē exeq,nihil ꝯ ius mādareť. Vel dicas, ꝙ re-
16 scriptorū ad bñficia,† q̄dā sunt in forma cōi,seu in forma c.ſm
Apostolū,J.de p̄b.& isto mō vřr posse dici pprie rescripta. Hic
est, ꝙ appellant lr̄ę de iustitia. Quædā sūt ex mera gr̄a,vt qñ nō
tenebar Ep̄s ei p̄uidere,nec ēt papa,cū forte hēret bñficiū, vel
alias,& illo casu pcedat dictū Abb.hic. Quædā fiunt in forma
pauperū,ut in c si pauper clericus,de p̄b. Quædam in forma di-
gnorū,vt p Rotā de ꝯces. p̄b.dec.1. Et istis duob.modis & illa
rescripta poterunt dici pprie rescripta de iustitia,uel gr̄osa,ſm
subiectā mām,ut p Pan.& Fe.in c.postulasti,col.2.J eo.ti. Secū
do,qa Ab. vult, ꝙ verbū rescriptum,possit sumi ut genus,& ut
spēs Dubitať.quō in dubio erit fiēda interpretō. An.Basig.hic
r̄ndet,vt in simili r̄ndet Pan.in c.Rodulph.J.eo. Ego uero cre
17 rē in dubio,dēre intelligi de rescripto ꝯtentioso, † & nō de pri
uilegio,seu gr̄a,qa q dicit Principē ꝯcessisse priuilegiū,dēt exp̄s
sè ꝓbare,c.fraternitatis,de schisma.c.ꝯstitutis,de ꝯces.p̄b.& ita
tenet Gem ꝯs.65.discutiā qđlibet dubiū,col.6. & allegat ita te-
nēre Arch.& Io. An in c.si cui,de p̄b.li.6. facit,qa in dubio uer
ba dēnt capi in spē l.hoc legatū,de le.3. Et in dubio a pppria si-
gnatione uerborū nō est recedēdū,l.nō aliter,de le.3.cum sim.
Bñ facit,qa si i supp̄lone petanť plura,quorū aliqua sint ſm ius,
18 aliqua ꝯ ius,& supint subsiguet,fiat,ut petiť † solū intelligitur
ꝯcessisse ea,q̄ sunt ſm ius,ſm Cor.cōs.119.Circa primū,co.5.li.
2.ꝯs.38 Qm̄,li.3. Priuilegiū vero ſm Pan.hic,& in d.c.olim.ap
19 pellar,† ꝙ ꝯ ius ꝯcediť.vñ diffiniť ſm Host.in Sūma,de priu. Pri
uilegiū est ius singulare,& priuatū,ꝯ ius cōe indultū.& probať
in c.fi §.fi.25.dist.neq;.n.essent priuilegia,nisi aliqd ꝯ ius cōe in
20 dulgereť Dř āt priuilegiū,† quasi lex priuata,c.priuilegia,3.dist.
vel quasi priuata legia,eo ꝙ priuatā legē singulis gñet,d.§.fin.
Tradiť p Bar.& Mo.in l.fi.ff.de ꝯst.Prin p Ale.in l.ga tale,ff.so-
ma.Soc.ꝯs.273. i.pñti ꝯsultatione,co.fi. vbi dicit, ꝙ ꝯcessio facta
21 a Principe sine cāæ cognitione,pōt dici priuilegiū,† tanq̄ ꝯ iur
gentiū.& ꝯs.164 Visa bulla,col.2.li.2.largo tñ sūpto uocabulo
22 oē, ꝙ emanat a Principe,p̄t dici † priuilegiū,ſm Io. An.in d.c.
olim.& Cur.ꝯsi.50.col.28.uer.coadiuuanť. Credo ēt, ꝙ si Prin
ceps ꝯcedat aliqd ꝯ dispōnem iuris circa modū pcedendi,ut e're
23 nco reddať ius, ꝙ illud dēat dici rescriptū,† ut si ꝯcedat, ꝙ pce
dat sūmariè,simplr,& de plano,vel si ꝯcedat, ꝙ procedatur ap
pellatione remota. Illud probať in c.1.J.eo. iuncta rub non.ti.
violatur ius cōe,si finis diuerso mō procedendi seruet,ſm Pan.
in simili in c.relatū,ad fi.J.ne cler.uel mona. Fel.in c.qm̄ ꝯ,col.
6.J.de pb. Nō ob.si dixeris,tollere app̄lonē,est tollere defen-
sionē,q̄ est de iure nāli,cl.pastoralis,de re iud. qa r̄ndeo, ꝙ in-
telligiť solū friuola appellatio reiecta,ut notať in ca. pastoralis,
de app.& istud nō est ꝯ ius,c.cū appellōnib.friuolis,de app.li.6.
24 vel aliter r̄ndebo J.in d.c.1. Bñficiū āt dř gr̄a,† a principe con-
cessū p̄ter ius,& sic rescriptū est ſm ius,priuilegiū ꝯ ius. Bñfi-
cium

clū vero diffinit in c. 1. § bñficiū, gb. mod. feu. amitta. ubi dr̄ bñficiū est beniuola actio, gaudiū tribuēs capiēti. Et isto mō si gñaliter capiat oē bñficiū, & sic ēt rescriptū, & priuilegiū ɔprehendet, declarāt Doc in locis ꝑalleg. & do. Io. Selua in suo tract. de bñfi in 1. q. ubi īsistit circa diffinitionē bñficii ecclastici, de qua p Doc. in rub. J. de ꝓb. & in iure nr̄o, ubi fit mētio de bñficio, in

25 te lige' sub est de bñficio ecclastico, † fm Car. in cl. 1. in 5. no. de iud. Qño āt cognoscat bñficiū ecclasticū, traditur p Fel. post alios in c. in nr̄a, co. 5. J. e. Et trib. modis pt capi bñficiū † ecclasti-

26 cū, large p oi ꝓuētu, seu ɔmodo, q pcipit ab eccla. Scdo stricte p ꝓb. c. ex parte de pcess, præb. Tertio strictius pro tit. beneficii, vt per Car. in cle. causam. ver. q si forsan, in 5. not. de electio.

S V M M A R I V M.

1 *Appellationem papa tollere potest.*
2 *Appellatio dici potest defensio.*
3 *Clausula, appellatione remota, non tollit querelam.*
4 *Appellatione remota a diffinitiua sententia, non intelligitur remota ab interlocutoria.*
5 *Applone interdicta, nō intelligit reiecta exceptio doli, ɔ sniam dolo latā.*
6 *Audientiam potest Princeps in totum denegare alicui.*
7 *Appellationem tollere non præsumitur Princeps.*
8 *Appellatio, dici potest defensio dupliciter.*
9 *Appellatio quę dr̄ defensio simpliciter, an sit de iure naturali primæuo.*
10 *Appellatio interponenda a snīa ferenda, tolli potest per Principem.*
11 *Applonē tollere nō pt subdelegat⁹ ab eo, a cuius snīa nō poterat appellari.*
12 *Appellare licet a sententia Vicegerentis.*
13 *Statutum prohibens appellari a sententia Prætoris, non intelligitur prohibere appellationem a sententia sui Vicarij.*
14 *Statutum si prohibeat appellari a sententia iudicis datiorum si nihilominus potente appellari a delegato, cui data est potestas procedendi, & diffiniendi causam, more dataria.*
15 *Appellatio oīc, q̄ expressē ꝓhibita nō reperitur a lege, est cōi iure licita.*
16 *Appellatione remota, non potest Legatus de latere causam committere.*
17 *Restituere aliquem ad appellandum Legatus de latere non potest.*
18 *Statuere non potest Legatus secundum ius, nec contra ius.*
19 *Statuta inferiorum prohibentia appellationem, non ualent.*
20 *Appellationē a diffinitiua tollere nō pt inferior, secus ab interlocutoria.*
21 *Appellatio ab interlocutoria modū procedendi respicit, & nō decisoria.*
22 *Appellatio ab instantia, est remedium extraordinarium contra ius.*
23 *Appellationi interponendæ possunt partes per pactum renunciare.*
24 *Appellationi renunciare potest prælatus, in præiudicium ecclesiæ.*
25 *Appellationi deferre debet inferior, in casu dubio.*
26 *Appellōnē ab īterlocutoria, et diffinitiua suū īferiores remouere uidētur.*
27 *Rescribere potest inferior contra ius, ex causa magna.*
28 *Rescriptum alicui concessum, q ei liceat libere appellare, operatur quod possit appellare in casibus a iure prohibitis.*
29 *Libere, verbum, appositum in dispositione, ad quam qui alias erat habilis, operatur relaxationem iuris.*
30 *Indulgere, est uerbum denotans gratiam nu. 35.*
31 *Rescriptū fm nō derogat primo priuilegio, si de eo nō faciat mentionem.*
32 *Rescriptum alicui concessum, ut liberè possit appellare, non habet effectū in his casibus, in quibus prohibetur appellare propter suum delictum.*
33 *Indulgentia nihil aliud est quam pœnæ remissio.*
34 *Appellans pluries frustratorie potest priuari facultate appellandī.*
36 *Rescriptū ɔ ius cōe nō ualet, nisi sit facta mētio iuris. nu. 37. 38. & 39.*
40 *Rescriptū non pt dici subreptitium si in precib. non fiat mentio iuris cōis.*
41 *Priuilegia ita sunt interpretanda, ut aliquā gratiam contineant ɔ ius.*
42 *Priuilegiū si auferat ius tertio q̄sitū, tūc dēt reduci ad terminos iuris cōis.*
43 *Priuilegium nil potest operari præter ius, si id quod permissum est, erat de iure communi permissum.*
44 *Priuilegium si exprimatur, eo q tacitè de iure subintelligebatur, tunc uerba expressa nihil operantur.*
45 *Concessio generalis non comprehendit ea, quę in specie papa non fuisset concessurus.*
46 *Rescriptum alicui concessum, quod libere possit appellare, quid operetur, num. 47.*
48 *Priuilegium secundum, non faciens mentionem de primo, illi non derogat, fallit quinque modis. nu. 50 51. 52.*
54 *Priuilegiorum omnium generalis reuocatio non derogat priuilegijs insertis in corpore iuris.*
55 *Clausula, non obstantibus priuilegijs in contrarium facientibus, an sufficiat ad tollendum priuilegia habentia clausulam derogatoriam ad futura priuilegia, nisi de ipsis de uerbo fiat mentio fallit multis modis.*
60 *Rescriptum secundum speciale derogat generali, de eo etia non facta mentione fallit tribus modis.*
64 *Rescriptum generale secuta specificatione præfertur alteri generali non specificato.*
65 *Rescriptum minus generale, derogabit magis generali, & quomodo cognoscatur quorum alterum sit minus generale, 66 67.*
68 *Rescriptum primum speciale præualet secundo speciali, nisi in secundo fiat mentio de primo.*
69 *Rescriptum, per quod committitur unus articulus causæ alteri delegata, derogat primo, etiam non facta mentione de eo.*
73 *Rescriptum posterius, derogat priuilegio continenti idem, quod commune fallit tribus modis.*
74 *Rescriptum non faciens mentionem de priuilegio dāte formam rescriptis impetrandi, non valet.*
75 *Rescriptum interpretatum contra scholarem, tacito quòd sit scolaris, non valet, nec contra feudatarium, tacito quod sit feudatarius.*
76 *Rescriptum non faciens mentionem de priuilegio, per quod priuilegiato conceditur exceptio peremptoria, valet, nu. 77.*
Taciturnitas rei iudicatæ, & transactionis, vitiat rescriptum.
78 *Rescriptum obreptitium non reddit falsitas narrata circa merita causæ, unde resultet exceptio peremptoria.*
79 *Priuilegium impetratum lite pendente, non facta mentione litis pendentiæ, non valet, num. 81.*

SIcut Romana ¶ Diuiditur, & summat, vt per Pan hic. Legit quatuor modis, vt hic per Abb. Ex quorū discussione cognoscetis hanc Decretalem, fore non minus vtilem, q̄ subtilem. primo, Papam posse tollere applo-

1 nem: † quotidie enim Papa rescribit procedendo applone remota, vt hic, & in c. pastoralis, J. de app. & alibi sępe. Amplia idem in Imperatore, l. 1. ff. a quib. app. non lic. Idem in quolibet non recognoscente superiorem fm Bart. in d. l. 1. Pan. & alios Mod. in d. c. pastoralis. Habeantur enim non recognoscentes superiorem, tanq̄ Imperat. in suo dñio, fm Bart. in l. hostes, ff. de capti. & in l. infamē, ff. de pub. iud. Contra istud oppono: nullus Princeps q̄q̄ supremus, pōt tollere defensionē, cle. pastoralis. de

2 re iud. ergo nec applonē, quę est defensio, c. † signauerunt, &c. suggestum, J. de app. Dantur plures solones. Prima fuit Pan. hic quod applo pōt tolli quantum ad formam, quæ est de iure ciuili, non quantum ad effectum & subam, quę est iure nāli. Nam si prohibita sit applo fm formam, non tñ essentialiter est sublata defensio, quia cla, applone remota, non tollit que-

3 relam, c. ɔcertationi, de ap. lib. 6. Nec talis cla tollit supplicationem, l. 1. C. de sen. Præfec. ꝑtor. l. si aduersus, cum auth. quæ supplicatio, C. de ꝑci. Imperat. offe. glo. in c. ex literis, J. de in integ. rest. Quod est verum, nisi applo remoueat ꝑp delictum alterius, vel ꝑp ɔfinitatē euitandā, fm glo. in l. fi. C. vt lit. penden. de cuius veritate bt̄ per Imo. in l. ex consensu, §. fi. de ap. Et remota applone nō impeditur recursus ad principem, fm Bal. in l. fi. C. de edic. diui Adr. toll. Licet. n. sit prohibita applo, pōt tñ Princeps illā recipere, c. pastoralis, § ꝑterea, de off deleg. & cla, remota applone, non tollit applonem, q̄ appellans offert se incontinēti iustificaturū, fm gl. in c. sciscitata, in ver. inia, de in integrum rest. neq; tollit applonem interpositam a grauamine notorio, fm glo. in c. ex ɔqōne, de rest. spol. Tradit Fel. in c. inter cęteras, per illum tex. de re iud. Pan. consi. 44. col. 2. lib. 1. Dec. consi. 49. col. fi. Nec applonem, per q̄ appellās vult ōndere repugnantiā, & perplexitatem in ipsa snia, fm Ang. in l. tale pactum, §. qui prouocauit, col. 20. ff. de pac. Est. n. odiosa dispō remouens applonem, io strictè est interpretanda, in tm̄ q Bart. in l. 1. ff. quod vi, aut clam, dicit q hæc cla, applone remota, intellr̄ solum reijcere applonem frustratoriam, & Bart. in l. 1. §. interdum, ff. a quibus app. non lic. dicit, q ista cla simpliciter apposita in rescriptum, nihil operatur. Sed si remoueatur applo a diffinitiua, intelligitur remota applo, quæ ex legitima cā non iustificatur, ut in c. ut debitus, de app. Et de consuetudine ista cla opposita in rescripto nihil operat, fm Lap. alleg. 28. Host. in Summa, de offi. deleg. §. quid sit eius offm, ad fin. C. de senten. & interloc. omn. iud. Ant. in d. c. pastoralis, ad fi. & ibi Card. Alex. & si ap-

4 plo remoueatur † a diffinitiua, non intelligitur remota ab interlocutoria, nec eɔ, fm Sal. in l. fi. C. de sent. & interloc. omn. iud. de quo late per Fel. in c. cūm quę, col. 14. J. eo. Et ubi penitus esset interdicta applo, non tñ intelligitur reiecta exceptio doli, ɔ

5 † sniam dolo latam, ar. l. non distinguemus, §. cum quidā. ff. de arbi. Ex istis satis iustificatur ista prima solutio, q licet sit sublata applo quo ad formam, non tñ est prohibita defensio. Aduerte tñ, quia non vr̄ vera, quia Princeps ēt pōt tollere applonem quo ad oēm effectum, ēt per viam querelę, & recursus. patet, qa

6 pt Princeps in totū denegare † audientiam alicui, vt late p Ale. & Mod. in l. 1. §. sublata, ff. ad Treb. Quo casu & applo & querela remota vr̄, vt hic per Dec. & Fel. in c. intelleximus, col. 6. J. de iud. patet, qa disposuit nō licere tertio ꝓuocare, vt in c. suā, J. de app. & ita posset facere, ne primo, vel secundo liceret appellare, vt p Bald & alios in rub. C. ne liceat ter. prouo. & per Doc. in d. c. suam. Scdo rn̄det Pan. in d. rub. de app. q Papa non pōt tollere appellationem sine cā, sed cum causa pōt, ut in d. ca. suā. Sed vbi simpliciter tollit appellationē ꝑsumitur tollere ex cā, q̄ in Principe semper præsumitur, secūdum glo. sing. l. relegati, ff. de pę. Ista solutio non est vera, fm Fel. hic, & ibi, quia tenendo, q sit contra ius naturale tollere appellationem, nō est præsumen-

7 da cā † in Principe cōtrauenienie iuri naturali, nisi de ea appareat, fm Pan. & Mod. in c. q̄ in ecclesiarū. ɔ. tit. 2. Imo nō sufficit, q in dispensatione ɔ ius naturale sit expressa cā. Sed necesse est,

se est, q probetur, q illa cā sit vera, ne sit in facultate Papę, vel
principis, exprimēdo cām pro arbitrio, tollere ius gñale, ar. l. si for
te, cū ibi traditis per Bar. ff. de castre. pecu. Inuestigandū ergo est,
an appellatio sit defensio naturalis. Nam si sit de iure naturali,
tunc princeps non posset tollere, nisi cū cā, vt in d. c. suā, & in
l. ex consensu, §. fi. ff. de appel. alias absque expressione causę po
terit ipsam tollere. Bñ, appellatio potest dici, q sit defensio du-
8 pliciter. ¶ † Primo ſm qd, prout est certus modus defēdēdi, &
secundum istum sensum non est de iure naturali, sed ciuili, se-
cundum Pan. in prima solutione. Secundo potest dici defensio
simpliciter. Et tunc si quæratur, an sit de iure naturali primæuo.
9 † quod conuenit omnibus animalibus, Instit. de iure nat. in prin.
& isto etiam modo appellatio non est de iure naturali. Si vero
quæratur, an sit de iure naturali secondario, quod ius geotium ap
pellatur, §. singulorū, Instit. de rerum diuisio. qđ ideo naturale
dicitur, quia in ratione fundatum est. Et isto modo appellatio ē
de iure naturali, & secundum istū sensum, verū erit, q Impera-
tor, & papa, pñt tollere appellationem, alias sequeretur, q non
possent derogare alicui legi, qa oīs lex fundata est in rōne natu-
rali, c. erit āt lex, 4. dist in. Rñdet ergo ad argumentū in forma, q
appellatio non est de iure naturali, sed de iure gentium secun-
dario fundata in rōne naturali, cui potest princeps derogare.
Et ita respondet Fely. in c. cum inter. colum. 5. de excep. Pręmis
sa intellige procedere, vt possit per principem tolli appellatio
10 interponenda a sententia ferenda, sed non appellatio iam † in-
terposita, secundum And. Sicu. hic, & in c. super quæstionum, in
prin. col. 7. ĩ. eo. quia difficilius tollitur ius acquisitum, quā acq-
rendum. l. qui autem, in prin. ff. de his, q̃ in fraud. cred. l. filius pa-
cifcendo, C. de pact. Pro ista declaratione facit, q vult Pan. in c.
quæ in ecclesiarum, col. 4. s̄. eo. Vbi dicitur, q Imperator & pa-
pa possunt impedire, nec actio, vel obligatio nascatur. Sed post-
quam est nata, non possunt substantialiter eam tollere, quin saltē
manu Regia non debat ius dici habenti alterum obligatum, nisi
ex causa, per ea, quę dicentur in capitu. ex parte, s̄. eod. Secundo
intellige procedere in principe non recognoscente superiorē,
secus in inferiore, l. 1. §. fi. ff. a quib. appel. non licet. etiam si talis
inferior sit subdelegatus ab eo, a cuius sententia non poterat
11 appellari. † c. super quęstionum, §. si vero, ĩ. de offi. deleg. Bald. in
l. 2. circa fi. ĩ. de appe. Hinc est, q licet appellare a sententia Vice-
12 gerentis, siue subrogati † per principē in loco eius, a cuius sen-
tentia non poterat appellari, l. a proconsulib. C. de appella. & ibi
Bar. infert, quod licet a sententia prætoris statutum vetet appel
lari, non tamen intelligitur prohibere applōnem a sententia sui
13 Vicarii. Et † per illum tex. determinat Soc. consi. 195. Circa pri-
14 mum, lib. 2. quod si statutum † prohibeat appellari a sententia
iudicis datiorum lata in cā gabellarū, nihilominus poterit ap-
pellari a delegato, cui data est potestas procedendi, & diffinien-
di cām more datiario. Idē a sententia lata p supremū principē,
si ad relationem inferioris plata fuerit, l. 1. in prin. ff. quādo app.
sit. Roma. consi. 321. Circa propositam. Rō huius decisionis pt
esse, vel quia non licet inferiori tollere ius tertii, l. si priuatus, ff.
qui, & a quib. vel quia non licet tollere ius commune, c. cū infe
15 rior, ĩ. de maior. & obed. Est autem † iure communi licita om
nis appellatio, quę non reperitur expresse prohibita a lege secū
dum gl. in l. qui restituere, ff. de rei vend. l. & in maioribus, C. de
appella. vel quia in pręiudicium præeminentię superioris, ad
quem deuoluitur appellatio, non est licitum inferiori aliquid
statuere, capitu. venientes. de iureiuran. Et ista ratio est melior.
Ex quibus infertur, quod legatus de latere, non potest causam
16 committere † cum clausula, appellatione remota, secundū Pan.
& alios hic, allegantes gl. vulgatā in c. fi. de hæret. in 6. cū con-
cordan. ad ornatum illios glos. adductis per Fel. & Mod. hic. Vl-
tra quos adde Pan. in c. dilectus, col. 2. ĩ. de re iudi. & in c. manda-
ta, & ibi Fel. remissiue. ĩ. de pręsumpt. & Ias. Institu. de actio. §.
in bonæfidei, col. 6. vbi conclodit gñalr, quod legatus nullam po
test facere commissionē ꝯ ius, ad quod facit quod dixi in c. cum
M. circa fi. ver. 1. conclusio, s̄. de constitut. Item adde Panor. cōsi.
77. In quæstione, quæ ad pñs, col. 2. li. 2. vbi ex hoc infert, quod
17 legatus non potest restituere † aliquem ad appellandū. Insup ad
de Curt. consi. 66 col. 17. ad fin. vbi uult, quod si sit probabile du
bium, verum iurīn sit de iure relaxandum, Legatus non poterit
18 illud relaxare: † sicut. n. non potest statuere ꝯ ius certū, eodē mo
do secundum eum nec contra ius dubium. Allegat Inn. in c. ve
nerabilem, ĩ. de elect. & Imo. in cap. cum contingat, in 3. mem-
bro, ĩ. de iureiur. Ex istis itaque infertur, q statuta inferiorum p
19 hibentia applōnem, † non valet, prout concludit Bar. in l. om-
nes populi, in 3. q. princip. versi. iuxta præmissa, ff. de iust. & iur.
Pan. in d. c. veniētes, & ista est cōis, ut patet ex adductis p Moder.
hic, & in d. l. omnes populi, quibus adde Cat. consi. 72. col. 2. in
2. dubio. Contra istā sententiam, & præmissa omnia vrget fortis
simus tex. in l. fi. C. de sent. & interlo. om. iud. vbi fortiter dicitur
cum soliti sint iudices in sententiis suis, i. in delegationibus cau
sarum, secundū gl. & scrib. ibi, sic interlocutoriā pferre, vt non
liceat partibus ante sententiam diffinitiuā ad appellationis vel
recusationis remediū ꝯuolare. Ad illū tex rñdetur multiplr. pri
mo ſm gl. Bar. & Ang. ibi, quod prędicta procedūt, vt non pos-
20 sit inferior † tollere applōnem a diffinitiua, secus ab interlocu
toria, & ita intelligunt illum tex. Quę absolutio iustificatur ex
eo, quod textus loquitur de appellatione interponenda añ sen
tentiam diffinitiuā, ergo de appellatione interponenda a pro-
cessu, & interlocutoriis. Respicit. n. appellatio ab interlocutoria
21 † modum procedēdi, & non decisoria, ſm Pan. in ca. quod cleri-
cis, col. 4. post Ant. ĩ. de fo. comp. Et rō diuersitatis est, qa applo
22 ab instantia est remediū extraordinariū † ꝯius, l. añ sententiā, C.
quorū appel. non reci. Appellatio vero a diffinitiua est remediū
ordinariū, vt s̄. dixi, nimirū si facilius conceditur inferiori tolle-
re extraordinariū, arg. l. eius militis, §. militia mittus, ff. de testa.
mil & ideo infert Ang. quod de iure ciuili tm̄ procedit illa lex,
quia de iure canonico appellatio ab interlocutoria conceditur
ordinario iure, & est, c. vt debitus, de appel. c. non solū, eod. titu.
lib. 6 & hanc solutionē sequitur And. Sicu. in d. c. sup qōnū, §. si ve
ro, col. 7. Illa solō & ille intellectus reprobatꝰ *communiter* p Doc.
ꝯtriū tenēt ibi Bal. Fulg & Pau. de Ca. Bar. sibi ꝯtrius, in d. l. 1 §. fi. et
ibi Aug. de Are. Contrariū ēt tenet Fely. & communiter Doct.
hic, qa rō, ne pręiudicetur præeminentię superioris, ad quē de-
uoluitur appellatio, militat ēt in prohibitione appellationis ab
interlocutoria. Scđo rñdet Bal. hic, col. 1. quod ille tex. loquitur
in casu spāli, qñ inferiores pręscripserunt ius remouendi appella
tiones ab interlocutoriis. Ista solutio est diuinatiua, nec ob. tex.
in ver. cū soliti sunt: qa non sequitur, ergo pręscriptum, cū pos
sit esse consuetudo non pscripta, vt notatur in l. de quibus, ff. de
leg. & solitū, inrelř ēt de vna vice, l. item Mela. ff. de alimē. & ci
ba. lega. Tertio rñdet Pau. de Cast. ibi, qđ iudices de cōsensu par
tium ibi erāt soliti committere causas, appellatione remota. Ista
solutio est etiam diuinatiua, nec hēt in se dubium, quia partes
23 possunt p pactum renonciare † appellationi interponendę, l. 1.
§. 1. ff. a quibus appel. non lic. c. fi. C. de temp. appel. Traditur per
Ale. in l. nemo potest. ff. de lega. 1. Imo ēt plātus pt renunciare
24 † appellationi in pręiudiciū ecclesię, ſm Gem. consi. 129. Quar-
to rñdent alii, quod lex non decidit, quod propterea non licet
appellare ex legitima cā, vñ intelligunt illum tex. quod inferior
possit remouere appellationē frustratoriam. Istam dānat Pan.
in c. past. inf. de app. quia non est verisile, quod lex illa nihil ope
ret. Ego ꝯfirmo, quia ibi ęquiparantur recusatio & appel. Et tñ
tex. concedit añ litē ꝯtestatā posse pponi recusationē, ergo de le
gitima dēt intelligi Nam friuola recusatio nō admittit a iure, c.
suspicionis, ĩ. de offi. le. l. apertissimi, C. de iud. Quinto respōdet
Pan. in d. c. pastor. quod tex. in d. l. fi. dēt intelligi in inferiore de-
legante cām, appellatione remota, cui ipse delegans non tene-
batur deferre, puta si allegetur aliqua probabilis cā offuscans
dispositionem iuris prohibentis appellationem, vel in casu du
bio, vtrum sit deferendū, vel nec. Ista ēt solutio non vr vera, quia
25 in casu dubio dēt inferior deferre appellationi, † ſm Bal. in l. p-
perandum, §. sin autem reus, C. de iudi. Pau. de Ca. & Mod. in l. 1.
ff. si quis cautionib. Fel. in c. significauerūt. col. 1. inf. de testi. &
si ipse hēat facultatē reiiciendi appellationem, non tñ talis fa-
cultas trāsfertur in subdelegatū, vt s̄. dixi. Sexta fuit solō Ange.
in d. l. 1. §. fi. q̃ sequitur Doct. hic, quod inferior possit in sui pīudi
cium delegare cām, applōne remota, & ita pcedit illa lex, secus
in pręiudicium pris, & superioris. Et ex ista solutione infertur, q
isto casu a delegato nō appellabitur ad delegātē, & ita limitatur
gła c. super qōnū. §. fi. inf. de offi. dele. Ista solutio non placet, qa
tex. in d. l. fi. expresse decidit, quod facta tali cōmissione p infe
riorem non licet a delegato appellare. pondera, quod simplici
ter dicit non licere ab eo appellare, & non dicit, ad delegantem
magis, quam ad alium. Itē cā recusationis, de qua ibi, quæ ad ar-
bitros iuris deuoluitur, c. cum suspicionis, s̄. de offi. delega. Iam
ostendit, quod ibi non dubitatur de appellatione deuoluenda ad
ipsum delegantem. Sed dubitatur an appellari possit a delegato
sicut dubitatur de recusatione ipsius delegati. Septimo, & vlti-
mo videtur mihi, quod ille textus, probet oppositum, quia in
vltimis verbis dicit, caueant iudices simul vti clausula, appella-
tione, & recusatione remota, & sic ibi est casus, quod inferior
non potest tollere recusationem ante litem contestatam, ergo
nec appellationem, quia a pari procedunt tollere recusationem
& appellationem, capitu. super eo, infra de appella. non obst. qđ
ille textus velit posse inferiorem cōmittere cām appellatione re
mota añ diffinitionem, quia per talē commissionē inferior exe-
quitur dispositionem iuris ciuilis, prohibentis appellationē añ
diffinitiuam, l. ante sententiam, C. quo. appel. non reci. Sed in ca-
su, in quo de iure sit licita appellatio ante diffinitiuam, dico, q
text. prohibet, sicut etiam prohibet delegati causam recusatio-
ne remota, & sic teneo intellectum Marti. Silli. & Alberi. ibi al-
ter comprobatum, Vltimo considera, si textus in dicta l. fin.
possit intelligi in inferioribus delegantibus causam appellatio-
ne remota, ex aliqua magna cā. Nam isto casu videntur posse
remouere

26 remouere appellationem ab interlocutoria, † & ēt a diffinitiua,
ſm Imo. in c. fi. in 1. not. J. de tranſac. & Felyn. hic, concluden-
27 tes, ꝗ pt ex magna cā inferior reſcribere † ꝯ ius. arg. l. ſi hominē,
ff. mand. ſequitur Ale. conſi. 106. col. 4. li. 2. Glo. 1. poteſt diuidi in
6. partes. In prima opponitur ꝯ tex. In ſecunda ibi, qdam dñt, ſol
uit dando vnum intellectum ad tex. In tertio ibi, ſed ua, illū intel
lectum reprobat. In quarta ibi, poteſt ergo. dat aliam ſolutionē
& intellectum. In quinta ibi, vel poteſt, dat alium intellectum,
In ſexta & vltima ibi, & ſi hodie, ponit vnum dictum. In eadē
gl. ibi, quidam dicunt, hēs primū intellectum, ꝗ indulgentia de
qua in tex. facta fuit hōti de iure facultatē appellādi, realiter cui
libet conceſſa, vt ſ. dixi. Nec ob. arg. ſi dicatur, ꝗ ſm iſtum intel-
lectum indulgentia nihil operabit, qa talis indulgētia operabit,
28 ꝗ poſſit appellari † in caſib. alias a iure prohibitis, de quib. in ca.
ei quę. § ſunt quorū, 2. q. 6. & in toto tit. quorum appel. non re-
cip. Pro iſto intellectu facit iſte tex. in duobus locis. Primo, pō
derādo verbū, libere, qđ verbū appoſitū in diſpoſitione, ad quā
29 qs alias erat habilis, operatur relaxationē iuris, † ſm gl. Bartol. &
☞ alios cōiter, in l. ſi qñ, C. de inoffi. teſta. Bart. & ibi late d. Iaſ. in l.
1. col. 2. C. de ſacroſ. eccl. & per Barb. in c. 1. inf. de inoff. ord. vbi la
30 tiſſime ponit virtutes huius verbi, † libere. Secūdo pondero ver
bum, indultum. Indulgere. n. eſt verbum denotans grām, cap. ad
monaſterium, in ver. ꝗ ea indulgētia, de ſtat. mona. in c. cū ordi
ne, inf. eo. in l. licitatio, §. earū. vbi gl. ff. de publ. & gl. in cle. fin. In
ver. indulgemus, de celeb. miſ. Tenendo iſtū intellectū, non ob.
31 ſi dicatur, ꝗ ſm reſcriptum non derogat primo † priuilegio, ſi
de eo non faciat mentionē, capitu. cum ordinem, inf. eo. nec etiā
ſm priuilegium derogat primo, de quo non faciat mentionē,
ca. veniens, inf. de preſcrip. Nec ſimiliter ſm reſcriptū derogat pri
mo, niſi faciat mentionem in ſpē, c. cæterū, inf. eo. Quia verū, ni-
ſi ſm ſit ſpāle, & primū gñale, vt patebit ex infra dicendis. Ha-
bemus ergo concluſionem, ꝗ reſcriptū alicui conceſſum, ꝗ poſ
ſit libere appellare, operatur ꝗ ille valeat appellare in caſibus ēt
a iure prohibitis. Iſtam concluſionē limitant Ale. Pan. & alii, vt
non procedat in caſibus, in quibus hñs talem gratiam prohibe-
32 tur appellare pp ſuum delictū, † vt puta pp inobedientiā, cap. ad
noſtram, inf. de appel. Nota ampliationē ad illū text. quem etiā
amplia & declara, ut per Fel. in c. ſuper literis, col. ix. inf. eo. vel
per contumaciā, vt in l. ex conſenſu, §. fi. ff. de appel. & in c. de il
licita, 24. q. 3. vel in caſibus, de quib. in l. 2. C. quo. appel. non reci.
Quæ iura ampliantur, ēt ſi delinquens hēret priuilegiū libere
appellandi. Quia in gñali conceſſione, nō veniūt ea, q̄ veriſimili
liter concedens non fuiſſet in ſpecie conceſſurus, reg. in gñali, de
reg. iur. li. 6. In ſpecie āt non eſt veriſimile, ꝗ velit papa concede
re, ꝗ prohibitus appellare pp delictum poſſit libere appellare,
qa ſic præſtaret occaſionē delinquendi, contra l. conuenire, ff.
de pac. dota. ¶ In ea gl. ibi, poteſt ergo dici, habes ſm intellectū,
ꝗ iſta indulgentia fcā fuit prohibito appellare propter culpam
ſuam, quia forte priuatus fuerat facultate appellandi ex eo, qđ
pluries repertus fuerat indebite appellaſſe, & ſic iſta erat ꝓprie
33 indulgentia, q̄ nihil aliud eſt, † quam pœnæ remiſſio, cap. ii. 2. q.
3. & ſm iſtū intellectū ceſſant argumenta, de quibus ſup. non. n.
indulgentia erit fruſtratoria ex eo, quod reſtituit priuatū ad ap-
pellandum, vt dē in ſimili, in l. ſi qñ, C. de inoffi. teſta. Non etiā
obſt. ꝗ ſm reſcriptum non faciat mētionem de iſta indulgentia,
quia continet idem, quod ius commune, de quo non eſt facien-
da mentio in reſcripto, ut inf. dicam, iſtum intellectū dānat Pā.
☞ & cōiter Doc. qa diuinat. Tu conſidera, ꝗ iſte intellectus vide-
tur neceſſarius, quia iſta indulgentia debet intelligi, ut contineat
grām, vt ſic aliquid operetur, capitu. in his, inf. de priui. In dubio
āt non p̄ſumitur, ꝗ papa velit facere gratiam ꝯ ius, quia non eſt
p̄ſumendum, ꝗ velit iura tot vigiliis elucubrata ſubuertere, d. l.
ſi qñ, notatur per gl. in c. fi. de hæret. li. 6. ergo neceſſario conclu
dendum, ꝗ contineat gratiam, per q̄ reſtituitur qs ad ius cōe. Ex-
pedit. n. ita reſcripta interpretari, vt conueniant cū iure cōi, ſm
Bal. in rub. ſ. eo. Suadet, quia vt ſ. dixi, verbum indultum, proprie
accedit ad remiſſionē pœnæ. d. §. fi. Et ſic & verba, & rō ſatis de
fendunt iſtum intellectum a diuinatione. Ex iſto intellectu ha-
bes, ꝗ appellans pluries fruſtratorie, poteſt priuari facultate ap-
pellandi, & ſic poteſt puniri pœna, de qua in l. ab executore, in
34 fin. C. quo. appel. non recip. † Vel pœna l. a proconſulibus, C. de
appel. Sed etiam pœna arbitraria, vt dicit textus in l. eos, §. fin.
C. de appel. & ſic poterit iudex arbitrari pœnam priuationis iu
ris appellandi. Quod nota ad declarationem d. l. eos, §. fi. Et cer
te iſta erit conueniens pœna, vt ſic puniat delinquens in eo, in
quo deliquit, l. 3. C. de epiſ. audi. c. cum olim magiſter, vbi Abb.
in 3. nu. inf. de offi. delega. Bene facit, quia iudex propter inobe
dientiam partis poteſt denegare ei audientiam ſecundum gloſ.
in lege, ſed ſi per prætorem, §. ſed ſi cum decreto, ff. ex quibus
cau. maio. De quo late per Alexandrum, & Mod. in l. 1. §. in ope
ris, ff. de noui oper. nuncia. ¶ In ead. gloſ. ibi, vel poteſt, habes
tertium intellectum, quod iſta indulgentia nullam gratiam
continebat, ſed ſolum continebat, quod poſſit appellare in

caſib. a iure permiſſis. Nec obſt. ſi dixeris, ergo fuit ſuperflua,
quia impetrata fuit ad cautelam, vt facilius iudex admitteret
appellationem. Iudex. n. facilius obtemperat reſcripto ſpeciali,
q̄ iuri cōi gñali, vt dixi ſ. in rubr. Non obſt. ſi dixeris, ꝗ verbū,
indultum, denotat gratiā, vt ſ. dixi, qa qñq. & ad ius commune
35 † refertur, c. interceſſores, & ibi gl. 34. q. 2. nu. Archid. & Gemi.
in c. fin. de pœ. & remi. Non ob. ꝗ ſm non faciat mentionem
de iſta indulgentia. quia de iure cōi non eſt neceſſaria mentio
in reſcripto, ſecundum Inno. Et iſte intellectus eſt quaſi com-
munis. Pro quo facit, quia in dubio fienda eſt interpretatio, ꝗ
conceſſio ſit potius reſcriptum, quam priuilegium, ſecundum
Gemi. conſi. 65. & dixi ſ. in rub. contra iſtum intellectū obſtant
duæ regulæ. Prima eſt talis, Reſcriptum contra ius cōe non va-
36 let, † niſi ſit facta mētio iuris, ſm gl. in c. 1. in verſ. noſcatur, de
conſti. lib. 6. & Pan. allegat tex. in c. ex parte, de e. mona. qui tex.
non probat, vt late concludit Fel. in c. nonnulli, in prin. colum.
xii. J. eod. melior tex. in l. reſcripta. C. de preci. Imper. offe. & in
c. reſcripta. xxv. q. 2. Ratio, quia reſcripta contra ius præſumun-
tur conceſſa præter intentionem principis propter occupatio
nes maximas tunc non recordantis de iure, vt dixit text. in d. c.
ex parte. vel propter importunitatem ſupplicantium, ut dicitur
in l. 1. C. de peti. bon. ſublat. & in c. ſi motu proprio, de præbend.
in 6. Et iſta concluſio maxime procedit, ſi reſcripta concedan-
tur contra ius hñs clauſulā derogatoriam ad futura reſcripta.
Nam tunc oportet, ꝗ derogetur ſuo iuri in ſpecie, c. nonnulli,
in prin. J. eo. c. fi. eo. tit. in 6. c. eam te. de ætat. & qual. Sol. iſta re
gula limitatur multis modis Primo, niſi reſcriptum eſſet ema-
37 natum ꝯ legem notiſſimā, † ꝯ quam princeps eſt ſolitus reſcri
bere, ſm Pan. hic, in fi. huius gl. & ꝓ hoc faciunt, q̄ diximus poſt
Fely. in c. cū M. Ferra. ſ. de conſtit. & ſm hanc fallentiam pote-
rit procedere iſte intellectus. Secundo limitatur, niſi reſcriptum
38 appareat cōceſſum ꝑ viā priuilegii, † & tūc intelligitur iuri de-
rogatum, abſq; aliqua expreſſa derogatione, ſm d. An. de But.
hic, Hoſt. in Summa huius tit. §. quas vires, verſ. ſed poteſt di-
ſtingui. Rō, qa priuilegiū ſui natura derogat legi, ca. priuilegia,
3. diſt. ſequuntur Io. An. & Gem. in c. unico, de exceſſ. præla. li. 6.
Bal. in l. lapilli, col. 3. ff. de rerū diuiſio. Vbi dicit, ꝗ eo ipſo quod
lex uocat gratiam ſuam priuilegium, vel reſcriptum, bullatur
bulla priuilegiorum. Tunc cōſtat papam velle derogare iuri, &
ideo non eſt neceſſaria clauſula, non obſtante. Sequitur Fel. ſ.
in rub. col. pen. Iſta fallentia dēt reſtringi, niſi priuilegium ſit ꝯ
legem habēs etiā clām derogatoriam ad futura priuilegia, et in
d. c. uni. Tunc nō ualet priuilegiū, niſi expreſſe deroget illi iuri,
præiudiciū tertii, arg. c. ſup eo. J. de offi. dele. de quo uide Fely.
ſm Card. in cle. 1. in 3. q. de cenſi. uel niſi priuilegiū tenderet ad
in d. c. nonnulli, col. xii. & ſeq. Et ſm iſtā fallētiam poſſet ſaluari
iſte intellectus. Tñ non hic apparēt ſigna, ꝗ ſm reſcriptum fue
rit cōceſſum ꝑ uiā priuilegii. Fallit tertio, qñ reſcriptum nō eſt
39 derogatoriū iuris in totū, † ſed in aliquo, ſm do. Ant. hic, col.
5. gl. quoties, C. de preci. Impe. offer. Iō ualet reſcriptū cum clā,
ſummarie, ſimpliciter, & de plano, abſq; expreſſa derogatione
iuris cōis, quia ordo iuris nō tollitur in totū, cle. ſæpe, de uer. ſig.
& ſm hāc fallentiā procedet iſte intellectus, quia & ſi papa ſcd
bat, appellatione remota, non tñ tollitur ius cōe in totū, qa ſo
lū friuola intelligitur applō remota, uel ſaltē nō intelligitur re
mota q̄rela, nec alia plura remedia, de quib. ſ. dixi. Quinq; alias
fallentias tradit Fel. in d. c. nonnulli, quas non proſequor, quia
non ſeruiūt ad intellectum huius tex. uideas eū. Vnum tñ ſcias
ꝗ licet non fiat mētio iuris cōis in p̄cibus, nō tñ ex hoc reſcri-
40 ptum poteſt dici ſubreptitium † ſm Bald. in c. cum ordinem, J.
eo. Rotā in iſto tit. in antiquis, decil. 69. Fel. in c. ſuper literis, col.
v. J. eo. Secunda regula, quæ obſtat, eſt, quia priuilegiata ſunt
41 interpretanda, vt aliquā contineant gratiā ꝯ ius, † cap. in his, J.
de priu. l. 2. ff. ad municip. & latiſſime comprobat Fel. hic, uerſi.
priuilegium cōtinens, cui adde, quæ ipſe dicit in c. cauſam, colū.
9. uerſ. 2. declaratio, J. e. Ampliatur iſta regula, ut procedat ēt in
reſcriptis ad lites, c. paſtoralis, J. de appe. Secundo ampliatur ēt
in legibus, l. 3. in prin. & ibi Iaſ. ff. de iureiu. Tertio ampliatur ēt
in ſtatutis, ſm glo. in l. 2. C. de noxa. Bar. in l. 4. §. prætor ait, ff. de
dam. infect. Quarto etiam in contractibus, l. ſio. ubi not. Iaſ. ff. ſi
cer. pet. l. hac lege, ff. de contrahen. emptio. Imo omnis ſyllaba
intelligi debet appoſita in contractu cum myſterio operandi,
deciſio eſt Bald. optiſſima in rub. C. de contrahend. emptio. de
qua cōſulentes faciunt ſæpe feſtū, ſed eſt gl. in ca. ſolitæ, in uer.
tanq̄, J. de maio. & obe. & in l. poſtquam liti, C. de pac. Quinto
ēt procedit in ultimis uoluntatibus, l. ſi qñ, ff. de lega. i. l. Sena-
tus, §. fi. ubi Alex. ff. eo. Sed amplia, etiā in diſpenſationibus, ſe
cundum Anto. in c. at ſi clerici, § de adulteriis, col. 6. J. de iudi. li
cet. n. ſint ſtricte interpretandæ, ca. 1. de fil. presbyt. non tamen
ita ſtricte, ꝗ nihil operētur, ſm eū. Septimo etiam in ſententiis,
c. ſi papa, de priui. lib. 6. Octauo amplia in quacūq; materia odio
ſa ēt correctoria, auth. ex teſtamento, iuncta l. 1. C. de coll. & ibi
no. Alex. & Moder. ꝗ ēt in correctoriis, & odioſis, ualet argū
a contra-

a contrario sensu, qñ alias dispô in sensu directo nihil opera-
retur. S. . . ista regula limitatur plurib. modis, ex quib. limita-
tionibus elicies rñsionẽ. Primo limitatur, vt procedat dummo-
do talis interpretatio priuilegii non auferat tertio ius quęsitum,
42 † nam tunc priuilegium debet reduci ad terminos iuris cõis,
ſm Cyn. & Bald. in l. si qñ. C. de inoffi. testam. per illum tex. Io.
And. Pan. & alios, in c. certificari, ꝫ. de sepul. faciunt no. in cap.
quamuis, eo. tit. in 6. in l. fi. C. de sent. pas. Et quod decidit Bald.
in l. 2. C. de in ius vocan. & quæ scribit Fel. in d. c. cãm, quæ, col.
8. ver. interpretatio priuilegii. Et per istam fallentiam quidã vo-
lunt soluere istum intellm, vt indulgentia non operetur ꝯ ius,
qa prçiudicaret parti. Sed ista rñsio non pôt sustineri, q. ista fal
lentia loquit, qñ priuilegiũ intelligendo ſm ius, operat aliquẽ
effectum. vt in d. l. si qñ, & in exemplis pallegatis: sed in casu
nro nihil operaretur, tenendo ꝙ alias possit libere appellare.
Scdo qa ista limitatio intellr quantũ ad pıudicium iuris alteri
iam acquisiti, secus quo ad præiudicium iuris quærendi ſm
gl. in c. fi. 16. q. 6. cum si. Contra tñ illam responsioñe ob. tex. in
l. 2. ff. de nata. rest. vbi p priuilegium ingenuitatis concessum li-
bertino, non præiudicatur patrono in spe futurę successionis.
Sed nec per istud priuilegium deberet præiudicari parti in iure
appellandi de futuro. Pôt dici, ꝙ in casu d. l. 2. ius de futuro erat
radicatum & peradicata, & probabili ex causa de præterito: non
sic in casu nro, quia ius appellandi a snĩa ferenda, non hẽt aliq̃
radicem de pręterito. Tertio quia ista limitatio procedit, qñ per
talem interpretationem resultaret læsio tertii, certa & vnifor-
mis: alias secus, ſm Arc. & Fel. hic per tex. in c. pastoralis, de ap-
pel. q loquitur in proposito nro. Quarto, quia ista limitatio pro
cedit, vbi in totum tolleretur ius tertij per talem interpretatio-
nem, secus si solum præiudicetur tertio in tpe, vt in casu nostro.
istud probo per ea, quę tradit Rota in tit. de præben. conclusio
56. in nouis. q̃ sequitur Fel. in c. in nostra, corolla. 217. ꝫ. eo. ubi
interpretatio facta de beneficio ẽt cum cla, si non sit alteri ius
q̃situm, pıudicat expectanti, quia gr̃a sua purificari poterit in
alio beneficio sed non pıudicat electo vel pñtato. Quinto ꝯsi
dera, si dici possit, ꝙ ista indulgentia non pôt dici præiudicialis
alteri, qa pr̃s vr̃ posse vti illa gr̃a, cum hẽat locum in priuile-
gijs retorcutio, vt dixi s. in rub. super quo eo gl. abs, q. a ob. deci-
sio Ang. in l. fi. ff. de app. recipi. Quam sequitur Fel. in c. fi. col. pe.
ꝫ. de iud. de qua forte dicam ꝫ. Limitatur scdo rla, ut procedat
43 qñ pôt operari; puta si id, quod conceditur, non erat in totum
permissum de iure communi, secus si id totum erat de iure per
missum: tunc. n. nihil pt operari pter ius, ſm Gem. in c. si Papa,
de priuil. lib. 6. in fi. prin. Et ex hoc aliqui volunt defendere hũc
intellm, dicentes, ꝙ de iure cõmuni conceditur appellatio ab
omni grauamine, c. vt debitus, ꝫ. de appel. Sed nec rñsio satis fa-
cit, quia non conceduntur libere, nec in omnibus casibus. Ter-
tio limitat, qñ exprimitur id, qđ tacitè de iure subintelligebat,
44 tunc verba nihil operanẽ, † c. sc. ar. l. 3. ff. de leg. 1. c. ad audientiã
2. ꝫ. eo. Sed nec per istam fallentiam iste intellectus defendi pt,
qa rla procedit, qñ exprimitur eo modo quo inest, secus si ali-
ter, vt per Bar. in d. l. 3. in cle. 2. de priu. Sed hic conceditr priuile-
giũ, alr concessionem exprimendo, q̃ insit de iure pp verbũ, li-
bere, in hac indulgentia appositum. Ex præmissis constat con-
trarium adhuc militare. Et certe si teneamus, ꝙ huiusmodi in
dulgentia dicatur priuilegium, vix poterit ꝯnum euitari, vnde
defendendo intellum, dico ꝙ indulgentia non dẽt dici priuile-
gium, sed rescriptum, vt ex na tituli satis demonstratur l. Impe-
ratores. ff. de in diem addic. & quia in dubio fienda est interpre
tatio, quod sit rescriptum, & non priuilegium, vt s. dixi. Ad ar-
gm de superfluitate satis fuit supra rñsum. Quartus fuit intelle-
ctus Host. ꝙ ista indulgentia contineat gr̃am, & operetur tres
effectus ꝯ ius, vt hic late per Pan. Circa primum effectum, qđ
hũs indulgentiam etiam non grauatus possit appellare, seu non
45 probando grauamen. Aduerte, quia vr̃ Host. † male dicere, eo
quia in generali concessione non comprehenditur, ꝙ in spẽ
non fuisset Papa concessurus. rla, in gñali de reg. iur. in 6. nõ. n.
vr̃ verisimile, ꝙ Papa debeat alicui concedere, ꝙ appellare pos-
sit, si non sit grauatus, quia applo nihil aliud est, quæ releuamẽ
ab oppressione, c. suggestum. de app. Nec est verisimile, ꝙ velit
alteri collitiganti inferre iniuriam, c. nonnulli. ꝫ. eo. l. meminе-
rint. C. vnde vi. Scdo aduerte, dum Pan. dicit, ꝙ licebit appellare
non probando grauamen, in hoc præsupponit coram iudice a
quo, de iure probandum esse grauamen. Istud vr̃ falsum, & cõ-
tra tex. in cap. vt debitus. de appel. nec intelligas de probatione
facienda coram iudice ad quem; quia si coram eo non proba-
retur grauamen, non posset appellans obtinere. l. per hanc, C.
de tempo. app. Tertio aduerte, quia Host. Pan. & sequaces vi-
dentur implicare repugnantiam in isto effectu, dum dñt, ꝙ ista
clausula operabitur, ꝙ de iure poterit non grauatus appellare;
si enim non est grauatus, ergo snĩa iniudice lata; si est iuste lata,
ergo iniuste appellat. dũ dr̃, ꝙ de iure, stante ista clausula licebit
appellare. nihil aliud dicitur, nisi ꝙ licet Principi & parti de iure
actum iniustum facere, ista sunt inter se repugnantia. Quia si
de iure licet, ergo iustum, l. 1. §. ius est ars, ff. de iust. & iure. Circa
46 ſm effectũ, ꝙ possit appellare viua voce ex interuallo, † quod
alias nõ poterat, ſm gl. in l. 2. ff. de app. recip. Adde tex. cum gl.
in c. 1. & in c. applo, de app. in 6. Quæ iura limitari dẽnt, vbi con
cessa sit facultas libere appellandi. Circa tertium effectum ꝙ
47 operetur, ꝙ possit tertio prouocare † ꝯ c. suam, ꝫ. de app. Con
trarium tenent Vinc. Io. And. & Imo. hic, quia non est prçsu-
mendum, ꝙ papa voluerit subuertere iura tot vigiliis, &c. Sed
ista ratio non me mouet, quia ea attenta nullum effectum dẽ-
ret operari ꝯ ius, cuius ꝯrium ipsi concedũt. Et quia ſm Host.
ius non subuertitur quo ad alios Secundo mouentur, quia licet
priuilegium debeat interpretari, vt aliquid operetur ꝯ ius, d. c.
in his. in dẽt strictè interpretari, vt minus operetur, quã sit pos
sibile, c. eos, §. 1 de temp. ord lib 6. cum concord. de quibus per
Fel. hic, col. 6. versi. a. declara. & in c. causamque, col. 8. ins. eod.
Ergo sufficit, ꝙ vnum ex pręmissis operetur, & non tanta. Et
sic satis est, si operetur, ꝙ possit appellari viua voce ex interual
lo. Aduerte, quia si verum est istud dictũ Vinc. Io. And. & Imo.
infertur, ꝙ non est verum, quia virtute huius indulgentiæ pos
sit appellari ab interlocutoria, cã non expressa ꝯ c. 1. de app. li.
6. Cuius ꝯrium tenet ipse Imo. hic. Secundo infertur, ꝙ nõ po
terit appellare post x. dies, ꝙ ẽt firmat Bald. hic, licèt aliquis te-
nuerit ꝯrium. Et sic ampliari dẽt dispô c. concertationi, de ap-
pel. in 6. & c. anteriorum, 2. q. 6. Tertio infertur, ꝙ non poterit
de iure ciuili appellare a possessorio, ꝙ ẽt voluit Bal. hic, quod
no. ad ampliationem, l. 1. C. si de mo. n. poss. sue app. De quo di
xi in c. sæpe, in prin. ꝫ. de rest. spo. Sed tu considera, si facienda
est interpretatio, ꝙ operetur vnum saltem effectum, cur non
ita poterit operari, ꝙ liceat appellare post x. dies, vel ab interlo
cutoria cã non expressa, vel a possessorio, sicut ꝙ possit appella
re viua voce ex interuallo? certe non video rõnem diuersitatis,
quare non ita istum, sicut illum effectum possit operari, dum-
modo vltra vnum non operetur. pp istam difficultatem Fely.
hic vult, ꝙ ista indulgẽtia pôt operari omnes istos effectus. Sed
quominus offenderet ius cõe, dicit restringendum esse, vt ope
retur effectum ex actis, quem pars elegerit. Certe istud est ma-
ximum verbum, ꝙ nõ puto verum, qñ vellet appellare a snĩa,
a qua nõ esset grauatus per ea, quę sup. dixi. nec ẽt post x. dies:
quia iam est ius acquisitum parti, nec est verisimile Principem
velle tollere iudicatam in præiudicium partis, l. fi. C. sen. rescin.
non poss. Dec. vero hic alr loquitur dicens, ꝙ ista indulgentia
dẽt oẽs effectus operari, quia est gñalis, & indefinite concessa,
l. 1. §. generaliter, ff. de leg. pręst. Et quia non datur rõ diuersita-
tis, quare magis vnum, quam alium dẽat operari, sed ista opin.
confunditur apertè ea pręmissis. Ego uero dicerem, ꝙ ista in-
dulgentia operetur, ꝙ possit appellari omissa iuris solẽnitate, &
sic viua uoce ex interuallo, & ẽt absq; expressione causæ. Non
añt ꝙ possit appellari in casib. iure phibitis. Istud probo ex do-
ctrina Bal. in d. l. si qñ. vbi dicit ꝙ si conceditur libera testandi
facultas habili ad testandum, intellr remissa iuris solẽnitas, quę
pôt omitti absq; iniuria, & damno tertii, als secus. cũ ergo pos
sit indulgentia aliud operari, non dẽt fieri interpretatio, ut pos
sit cum iniuria partis appellare post x. dies, & in casib. prohibi-
tis. Ex istis infero, ꝙ ista indulgentia dẽt dici rescriptum, & nõ
priuilegium, ꝯ Host. & Pan. quia non violatur finis iuris cõis, li
cèt remittatur solẽnitas per ea, q̃ dixi in rub. s. eo. Sed retento,
ꝙ vtrũq; sit priuilegium, vt dicit Pan. obst. huic intellectui rla,
ꝙ priuilegiũ ſm non faciens mentionẽ de primo, illi non dero
48 gat, † c. veniens. ꝫ. de pscr. Host. rñdet, hoc verũ si primũ sit spã-
le, & ſm ẽt spãle, secus si primũ sit gñale, & ſm spãle. pro qua
solone vr̃ tex. in c. quis. 2. & in c. dudum. de pb. li. 6. & sequitur
Inn. & d. Ant. Imo. & Fel. hic. Sed Pan. nõ admitit istã solutio-
nẽ sic gñaliter deductã, vñ discutiẽdũ est quõ istud intelligatur.
regula ergo sit. Priuilegiũ ſm nõ derogat primo, de eo non fa
cta mentione, d. c. veniens. Et est maxime vera, si primũ habeat
clam derogatoriã ad futura priuilegia ꝯria, c. vnico, de excess.
pla. li. 6. Ampliat, ut procedat ẽt si ſm sit spãle, & primũ gñale,
ſm gl. in reg. gñti, de reg. iur. & in summa 25. q. 2. Ampliatur
scdo, ẽt si primũ spãle, & ſm gñale, ſm Bal hic, per tex. in l. 3. C.
de silentia. li. 12. Ad cuius l. ornatũ, vide Fel. col. 7. qui multa cõ
gerit, & vltra eũ adde q̃ scribit d. Ial. i l. postq̃ liti. C. de pac. Ale.
ꝯsi. 101. Visis instris exceptionum. col 2. & col. pe. lib. 1. Fel. in c.
Rodulph. col. 12. ꝫ. eod. Gem. consi. 30. Quo ad primũ, in prin.
vbi ꝯsuluit, ꝙ per gñalem vel spãlẽ reseruationẽ, nõ pıudicatur
hñti priuilegiũ optandi bñficia reseruata, de eo non facta mẽ-
tione. Aduerte, qa tex. I d. l. 3. vr̃ pbare oppositũ arguẽdo a spã-
li fauore Decurionũ & silẽtiariorũ, ergo in ꝯriũ est ius cõe. l. iura
singulare. ff. de le. Vel saltẽ nõ pbat, qa loquit de priuilegiis in-
sertis in corpore iuris, ut nõ teneat ad collectas, nec ad alia one
ra. l. 2. C. eo. qoib. nõ derogat p gñalẽ dispônẽ, nisi sit facta de
eis spãlis mentio, ſm gl. in auth. qua in prouincia C. vbi de cri
mi. agi opor. secus ergo vr̃ in priuilegiis nõ clausis in corpore

iuris

iuris. Et per istum tex. dicit Soc. cōsi. 1. col. 10. li. 5. φ per ista ver
ba generalia, φ molestari non possint, uel inquietari directe,
vel indirecte a quauis persona, non censetur derogatum bene-
ficio restōnis in integrum a iure concesso. Recipit ista regula
plures declarationes. Prima declaratio, ut procedat qñ per pri-
mum generale est acquisitum ius in re. Exemplum in priuile-
gio decimandi in tota parochia, tunc illi non derogatur p s̄m
speciale non faciens de primo mētionem, secus si per primum
49 sit solum acquisitum ius ad rem, † ut d. c. quamuis, & d. c. du-
dum, & per istam fallentiā saluatur iste tertius intellectus. Nā
per priuilegium libere appellandi, non censetur acquisitum ius
in re, sed ad rem, ideo s̄m spālc. de quo hic, illi derogat, licet de
eo non faciat mentionem. Et ex hoc iustificator consi. Corn.
235. Licet in hæc, li. 4. vbi vult, φ per s̄m priuilegium, φ in cau
sis homicidij non possit appellari, nisi ad gubernatorem, non
derogatur primo, φ omnes causę primę & secundæ instantiæ
debeant diffiniri per officiales loci, ēt φ in secundo sit genera-
lis clausula, non obstante. ex qua decisione habes duas amplia-
tiones ad hanc primam declarationem. Primo, ut procedat ēt
si s̄m sit gñale, quia non derogat primo magis generali, & ra-
tio esse potest, quia quantum ad primum magis generale s̄m
hr̄ pro spē, s̄m Bar. in l. 1. §. 1. ff. de no. ope. nunc. Secundo, vt p-
cedat ēt si in secundo sit generalis cl̄a, non obstante, quod nō
pono pro constanti per ea, quę J. dicentur. Contra istam restri
ctionem obstant plura. Primo obst. tex. in d. c. quamuis, in fin.
quem ponderat Aret. hic, vbi de priuilegio generali de confe-
rendo beneficia deuoluta, per quod est ius acquisitum in re, &
tñ ad huc illi derogatur per s̄m speciale, de eo non facta men-
tione. Ad istum tex. respondet Fel. hic, col. 3. post Gem. φ ibi
non dr̄ acquisitum ius in re continens commodum bursale,
quia beneficia sunt integraliter conferenda, vt in toto tit. vt ec
clesia. benefi. sine dimi. confe. Nimirum, si per s̄m spāle dero-
gatur primo gñali, de eo non habita mentione. Ista solutio non
satisfacit, quia rō illa, quia per spēm derogat gñi, assignata in
tex. est generalis, & vr̄ militare siue sit acquisitum ius in re bur
sale, siue non. Secundo r̄ndet Gem. hic, φ s̄m spāle nō derogat
in totum primo gñali, per quod acquisitum est ius in re, sed be
ne in parte. & ita loquitur tex. in d. c. q̄uis. faciūt quæ dicit Fel.
in c. in nostra, col. 28. J. eo. sed istud reprehendit Fel. hic, & be-
ne. Et ultra eum hoc attento dicēdum esset, φ indistincte dero
garet s̄m speciale primo gñali, quia semper agitur de tollendo
primum quo ad unam spēm contentam in secundo. Defendē-
do istam solutionem posset dici, φ Gem. velit dicere, φ ibi nō
derogatur in totum, sed differtur effectus primi ad aliud tēpus,
tunc s̄m preualet, & derogat primo quo ad exequutionem dif
ferendam. Et ita procedat tex. in d. c. quamuis. sed certe quo ad
beneficium deuolutum, quod papa confert, derogatur primo
simpliciter, & non differt. Tertio r̄ndet Pan. φ ista restrictio p-
cedit, qñ est acquisitum ius in re in qualibet spē contenta sub
genere totaliter & absolute, alias secus, in casu aūt d. c. quam-
uis. non erat ius acquisitum in re absolute, sed cumulatiue, ideo
per s̄m spāle facilius ei derogatur. ista solutio nō placet, qa tex.
in d. c. dudum, assignat duas rōnes. Primam, quia cumolatiue,
Secundam, & eo præsertim, quia gñi per spēm derogatur. Pon
dera uerbum, præsertim, φ innuit regulam, gñi per spēm, habe
re locum, ēt cessante alia ratione, iuxta gl. in l. illud, in uer. ma-
xime, ff. ad leg. Aqui. ego pro resolutione puto aduertendum
in hac materia, an papa fuisset uerisimiliter concessurus secun
dum speciale, si habuisset notitiā primi gñalis, aut non. Primo
casu s̄m derogabit primo, ita procedit tex. in d. c. quamuis, qui
loquitur in priuilegio conferendi beneficia deuoluta, cui papa
conferendo unum beneficium deuolutum derogasset ēt si re-
cordatus fuisset de primo, ut dicit tex. in d. c. dudum. Secūdo ca
su s̄m non derogat primo, arg. c. ex parte, 1. ins. de offi. deleg. Ad
cognoscendum autem an papa, seu Princeps fuisset concessu-
rus, vel ne, puto recurrendum ad coniecturas. Et tu notabis so-
lutiones pręmissas, quia ex ipsis potest elicere aliquas coniectu
50 ras utiles in practica. Secūdo obst. quia de iure ad rem † est ita
facienda mentio, sicut de iure acquisito in re, alias impetratio
est subreptitia, secundū Pan. in c. in nostra, in ult. not. & ibi Fel.
col. 3. J. eo. & bene facit tex. in l. 2. C. de nata. resti. Solutio, si q̄ra
tur de iure acquisito ad rem, quod habet certitudinaliter, &
necessario sortiri effectum, tunc de illo est fienda mentio, ut in
c. si de conces. præb. Puta, de receptione in canonicum, auctori
tate papæ: quia tunc præbenda est affecta, c. tibi, de præbē. lib. 6.
& in c. si loli, de concess. præb. eo. lib. & in istis terminis loquit̄
Pan. in d. c. in nr̄a. & isto mō procedit text. in d. l. 2. vbi omnino
patronus est habiturus legitimā, ex iuris dispōne & rō est, quia
iuri ad rē radicato non p̄sumitur velle papā derogare, nec est
verisimile si sciuisset, φ vellet tale ius radicatū auferre. Si uero
loquamur de iure ad rē fragili, ut de receptione in canonicū au
ctoritate capituli, & isto casu s̄m derogat primo, ēt φ de eo
☞ mentionē non faciat, s̄m Ho. d. An. & alios *communiter* in c. re-
latū, J. de pręb. qa tale ius ad rē, non afficit prębendā, d. c. tibi, &
& ideo papa etiam φ sciuisset. verisimiliter derogasset. ergo &
cęt. Ex istis habes restringere istā primā restrictionē Pan. φ s̄m
spāle derogat generali, per qđ est acquisitum ius ad rem, etiam
φ de eo non faciat mentionem. Istud verum est, nisi ius ad rem
esset radicatum taliter, φ non sit verisimile papam voluisse illi
derogare. Scđo intellige procedere, sr̄ primum sit gñale re, & no
mine. Secus, si nomine tm̄, puta qa veniat verificandum in vna
51 spē † gñis tm̄, d. c ex parte. Rō qa papa si sciuisset, non derogas-
set, vt ibi dr̄. Et qa vbi genus venit verificandum in vna spē tm̄,
hr̄ pro spē, l. nominatim, ff. de lib. & posthu. Bart. in l. si domus,
ff. de lega. 1. Et vbi primum est spāle, requiritur φ fiat expressa
mentio de eo in scđo, c. cæterum, c. cum ordinē, J. eo. Et ex hoc
infertur, φ non est verum, φ s̄m rescriptum, p qđ mandatur p-
uideri alicui de beneficio uacaturo in certa ecclesia, deroget pri
mo gñali, per qđ mandatur prouideri alteri de vno beneficio va
caturo in tota dięcesi, quo ad vacatura in illa ecclesia, quia pri-
mum non potest dici gñale. Ex quo verificandum est in vna tā-
tū spē comprehensa sub gñe, cuius ɔ̄riū decidit hic Compo. &
sequi vr̄ hic Pan. Sed ɔ̄riū firmat idem Pan. in d. capitu ex parte,
& in c. pastoralis, §. quoniā, in vlt. notab. J. eo p p̄dicta. Scđa ista
rl̄a declaratur, vt procedat qñ primū priuilegiū est ɔ̄ ius, secus si
52 sit conforme iuri cōi, † tūc ei derogatur p s̄m de eo non faciēs
☞ mentionem, s̄m Pan. hic. Sequuntur *communiter* Doc. vt hic per
Fel. col. 7. ver. fallit dcā rl̄a. Rō est euidens, qa sicut non tenetur
facere mentionem de iure cōi, ita nec de priuilegio illi confor-
mi. Pōt āt dari priuilegium conforme iuri cōi, vt in scđo intel-
lectu gl. dixi. Tertia declaratio, vt non procedat, qñ primū esset
53 insertum in corpore iuris, † tūc ei derogatur p s̄m nō insertū,
nulla de eo habita mētione. Ita tenēt Doc. *communiter* hic, vt atte
stātur Pā. & Mo. qa p̄sumit̄, φ Princeps hēat notitiā illius ca. 1. de
cōst. 1. li. 6. Contrariū tenent Pan. Arc. & Barb. quia priuilegium
non derogat iuri cōi, nisi de eo fiat mentio, cap. ex parte, de cap.
mona. ergo nec etiam derogabit priuilegio inserto in corpore
iuris, nisi illius mentio facta fuerit. Tenendo istam fallentiā cōi-
ter approbatam, r̄ndetur φ assumptū Pan. est falsum, nam priui
legia derogāt iuri cōi, de eo non facta mentione, vt dixi ā. post
Bal. in l. uē lapilli, de re. diuisio. & Fel. in c. nonnulli, col. 15. s̄. eo.
& Pan. hic in fine suę distinctionis per istū tex. Et nota, qa Pan.
incontinenti vr̄ sibi ipsi contrarius, qđ est mirādū. Nec obstat
tex. in d. c. ex parte, quia ibi loquitur in priuilegio cōtra ius con-
cilij, qđ hēt clausulā derogatoriā ad futura priuilegia secundum
Arc. in c. 5. de consi. li. 6. Contra istam fallentiam arguunt qdam
sic. Fortius est priuilegium insertum, q̄ non insertum. Patet, qa
gñalis reuocatio omnium priuilegiorum non derogat priuile-
54 giis insertis in corpore iuris, † & tamen tollit non incorporata,
s̄m gl. in aut. qua in prouincia, C. vbi de cri. agi opor. cum con-
cordan. de quibus per Fel. hic, col. 8. & per Ial. in l. 1. §. fin. ff. de
consi. Prin. & per Fel. post Pan. in c. fi. col. 3. s̄. de for. compet. &
Ioan. Bertach. in trac. de gabel. in 2. q. 7. partis. Ad istud r̄ndeo du
pliciter. Primo ex mente Fel. fateor enim assumptum, φ Prin-
ceps difficilius tollit insertum, pt m̄ si velit tollere tam insertū,
quam nō insertū. Vnde in terminis nostris q̄ritur de voluntate,
& non de potestate. Ad cognoscendum, qñ velit, inspicienda est
eius intentio. Sed quando concedit s̄m priuilegium alicui non
faciendo mentionem de priuilegio non inserto, non possumus
coniecturare, φ voluerit derogare non insertis pp præsumptam
ignorantiam priuilegii non inserti, quod est facti. Sed bene pos
sumus coniecturare, φ voluerit derogare insertis in corpore iu
ris, quia præsumitur, quod habuerit notitiam illorum, capitu. 1.
de consi. lib. 6. Et ista pręsumptio elicitur ad effectum, vt s̄m pri
uilegium aliquid operetur, c. in his, de priu. Ista ratio cessat, qñ
gñaliter reuocat omnia priuilegia. Nam tunc cum appareat, Prī
cipem potuisse cogitare derogationem non insertorū, & quo
ad ipsa possit reuocatio operari, non erit fienda extensio, vt etiam
inserta tollantur. Scđo r̄ndeo, φ priuilegia inserta in corpore iu
ris censetur iura cōia inter priuilegiatos, q̄tū ad effectus iuris, se-
cundum gl. in proę. clem. in ver. de cætero, & maxime quo ad
reuocationem, secundum gl. in c. vt circa, in versicu. vt corpora-
li, de elec. in 6. Et ideo sicut non est facienda mentio de iure cō
muni in priuilegiis, ita non est facienda mentio de priuilegiis in
sertis in iure, quia dicuntur iura commonia. Verum si reuocen-
tur generaliter omnia priuilegia, tunc censetur solum reuoca-
ta priuilegia non inserta, q̄ sunt priuilegia simpl̄r, & nullo re-
spectu pñt dici ius cōe. Nō āt reuocant̄ inserta, qa nō sūt simpl̄r
priuilegia, sed aliquo respū, & s̄m qđ, dr̄ cōia. Sublimata mō &
restringe hāc fall. vt non pcedat in priuilegiis insertis in iure ha
bentibus cl̄am derogatoriam ad futura priuilegia, qa de illis est
fiēda spālis mētio, c. cū te. J. de æta. & qualita. c. qa pp. de resc. in
6. c. 1. de exces. pręla. e. li. sed certe idē in nō insertis hñt clausulā
derogatoriā, vt patet ex dictis iurib. Sed hic occurrit dubitatio
55 an clausula, non obstantib. priuilegiis in ɔ̄riū faciētib. ēt si de illis
oporteret facere spālē mētionē, quorum tenores de verbo, ad
verbum

bum haberi volumus pro expssis, sufficiat ad tollendum priuile
gia hñtia clausulam derogatoriam ad futura priuilegia, nisi de
ipsis de verbo ad verbũ fiat indiuidua & spãlis mētio? Vi. φ sic,
p tex. in c si. de sen. excō. lib. 6. & in cle. 1. de sepul. cum similib. et
l. omnes, C. de præscrip. trigin. vel quadragin. anno. Et ita tenet
Fed. de Senis consi. 47. Habita alias sequeretur absurdũ secũdũ
eum, φ si papa vellet derogare oībus priuilegiis quibuscũq; cō-
cessis, φ hēret necesse exprimere tenores infinitorũ priuilegio-
rũ per orbem ꝯcessorum tã per se, q̃ p ancessores suos. Et subdit
φ ita *communiter* tenetur. Et ita tenet Io. de Ana. dicens istã esse
cōem, ꝯsi. 56 His quæ in f. cō. allegat Pet. de Anc. in c. cũ in præ-
sentia, de cen sib. Bal. in c. cũ dilecta. J. eo. Ang & Ias. in l sed & si
quis. §. q̃stũ, ff. si quis caut. onib. Ang. in d. l. oēs, & consi. 273. Nō
est dubiũ. Ant. de But. cōsi. a. Dicēs stilum curiæ ita se hře. Alex.
consi. 215. Nec arguendi sumus, col. 7. li. 1. Gem. consi. 65. Discu
tiã quodlibet, col. 6. & fi. vbi allegat Ant. de But. in consi. 52. & ex
trauagan. Bened. xi. incipienteni. Dudum. Rotam decisio. 603. q̃
nō inueut. idē tenet Gem. consi. 120. ad fi. allegans Ioan. Andr.
in capitu. vnico, de excessi. prælato. & dicit stilũ curiæ ita se hře.
Qui tollit dubitationem, quia stilus est pro iure seruandus, vt
in d. ca. seq. Idē Albet. de Rosa in l. 1. C. quãd. Impe. inter pupi.
& vidu. cogno. & Bar. in extraua. ad reprimendum, in versi. nō
obstantibus. Contrariũ tenuit Fede. de Senis sibi contrarius, cō
sil. 233. Casus talis est. Sed certe Fed. non se firmat ibi, licet dicat
recurrendum ad Papam. Et istam partem tenuit Cy. in d. l. 1. C.
quand. Impe. inter pupil. & vidu. Pau. de Ca. consi. 55. Passus iste
dubitabilis. Cald. consi. 11. titu. de priui. Car. consi. 136. Factũ sic
se hēt. colum. pe. Romana 336. Quod indultum Petri. & consi.
398 in casu, quo q̃ritur, col. pen. Tu pro sedanda contrarietate
Doctorum, distingue duos casus. Primus casus, quãdo princeps
p viam legis gñalis derogat omnibus priuilegiis, etiã si de illis
oporteret facere spãlē mētionē, & tunc tolluntur ēt priuilegia
habentia clausulam derogatoriã ad futura rescripta. Et ita lo-
quuntur iura s. allegata, & fere omnia alia iura allegata p Ioã.
And. in d. c. vni. de escel. p̃la. & ita ēt firmat Fely. in c. nonnulli,
col. 6. & seq. J. co. nō tamen talis generalis reuocatio se extēdit
ad priuilegia inserta in corpore iuris, nisi ex aliis coniecturis ap
pareat de mente principis, secundum Ludouicum Rom. in dic.
consi. 399. & faciunt quæ s. dixi. Secundus, qñ derogatur omni
bus priuilegiis per viam alterius priuilegii vel rescripti. Et tunc
putarem animaduertendum esse ante omnia qualiter clausulæ
derogatoriç vtriusque priuilegii sunt conceptę, & prçualent il-
læ, quæ sunt maioris efficaciç. Ita Car. in consi. 136. col. fi. Si vero
sint çqualis efficaciæ, tunc si f'm priuilegium sit concessum mo
tu proprio, procedat prima opi. Si ad postulationē partis suppli-
cantis, contraria priuilegia hēri pro expressis, ac si de verbo ad
verbũ forent relata, & tunc procedit contraria opi. Ita distinguit
Cal. in consi. 11. Pau. in d. consi. 55. Roma. in d. cōsi. 327. Istæ ra-
tiones. Deci consi. 165. Viso tenore, per totum. Sublimita hanc
fallentiam secundo, nisi f'm priuilegium non insertum contine
56 ret manifestam iniquitatem, † qa tunc esset de falso suspectum,
iō non derogaret inserto, c. sequen. vbi dicetur. Tertio sublimi-
ta, ut non procedat quoties insertum est spãle, & f'm nō insertũ
est generale, l. non est nouum, & l. nã & posteriores, ff. de legi.
& ibi Bar. facit tex. in d. l 3. C. de silen. lib. 12. Limitatur quarto
loco ista principalis conclusio, nisi primum priuilegium esset
subreptitium, vel alias nullum, tunc de eo nō est necessaria faciē
57 da mentio † in scdo, f'm Gemi. in cap. quoniã. col 4. 8. dist. & vo
lunt gl. in ca. ex tenore, & in c. in nostra. J. co. Limitatur quinto,
nisi primum priuilegium esset multum vulgare, tunc valeret se
58 cundum & primo derogaret, ēt de eo non fcã mētione, qa † p̃su
mitur, φ Princeps habeat notitiam de tali vulgato priuilegio,
sicut de iure secundum Bal. in l. a. in fi. C. q̃ sit long. consue. Fel.
latissime in c. 1. in 3. ampliatione, J. de re iudic. Et ad propositũ
faciunt q̃ scribit idem Fely. in ca. super literis, versi. 3. regula, J.
cu. Vltimo, qa secundum spãle derogat primo generali, si de eo
sit facta mentio, dubitatur an ꝓcedat si per secundum spãle tol
59 latur primũ gñale fere in totum. † Exēplũ in priuilegio exem-
ptionis a decimis, cōcesso alicui domino & possessori quasi om
nium prçdiorum alicuius loci, non obstante priuilegio decimã-
di concesso alicui in illo loco. Crederem φ non, quia si papa
sciuisset derogari primo cum tanto præiudicio, non concessis-
set verisimiliter, argum. dicti capit. ex parte, & eorum quç sup.
dixi. Et illud sensit Panor. J. dum dicit, φ etiam si teneamus, φ
indistincte secundum speciale derogat generali, prout tenent
Hosti. & alij, quos supra retuli, tamen non derogabit cum gra-
uissimo prçiudicio primi priuilegiati ex tacita mente principis,
argumen. ca. suggestum, J. de deci. quod bene notabis. Gl. fi. quç
secundum Pan. est super verbo, speciale, sed secundum librum
meũ est sup verbo, mãdatũ, diuidit in sex partes, vt hic per eum.
Circa primũ mēbrum gl. de prçualiditate rescriptorũ ad lites, fa-
cias tres conclones. Prima conclusio. Scdm rescriptum spãle de
60 rogat generali, de eo ēt non facta † mentione, vt hic, secundum
vnum intellectum, & in iuribus allegatis in glo. & per Pan. vi-
delicet in c. studuisti, de offi. deleg. & in cap pastoralis. Et licet
Deci. ex quibusdam dicat illa iura non probare, tñ vnico ver-
bo potest intendi, vt s. dixi, φ Papa simpliciter se fundat in regu-
la, generi per speciem, & non rōnibus adductis per eum. Am-
pliatur, vt non solum ꝓcedat si speciale sequatur, vt dixi, sed ēt
si pcedat, c. abbatē, J. eo. q tex. non loquit in rescriptis ad lites,
sed ad beneficia. Tamen Pan. dicit probari idem in scriptis ad
lites, pp rōnem regulæ, generi per spēm. & sic sensit rñsionem,
q̃ s. dedi ad considerationes Decij. Et pro ista ampliatione facit
alia ꝯclo, quç est, φ gñalis dispō nunq̃ trahitur ad specificata. l.
doli cla, ff. de verb. obl. c. cum dilecti, vbi Abb. in vltimo no. J. de
don. Sic ēt gñalis non derogat legi speciali præcedenti, l. nam
& posterioris, ff. de leg. no. in l. sciendum, ff. qui satisd. cog. sic ēt
statuta gñalia non derogant dispositis per antiqua statuta spe-
cialia, ut pulchre per Alb. Gand. in trac. mal. in titu. de mul. q. a
statu. depen. col. 7. ver. item pçna. Fallit primo q̃um ad speciem
61 gñalis rescripti iam declaratam, † quia q̃tuor ad illã non dero-
gatur rescripto gñali, per f'm spãle, d. c. pastoralis, §. 1. Rō est, qa
perinde est acsi a prin. illa spēs fuisset spãliter expressa, sicut di-
cimus in legato gñali seruorum, in quo electus postea censetur
legatus a prin. l. cum in certis, ff. de leg. 1. & illã rōnem assignat
glo. in c. cum in multis in ver. quorum de rescri. in 6. Scdo decla
ra, vt procedat qñ primum rescriptum gñale complectitur plu
ra sub signo vñi, vel indefinito, secus si plura complectitur di-
62 stributiuē, † f'm Ant. in c. cum dilecta, in 2 no. J. co. Tertio de
clara, ut procedat si sit gñale re, & noīe, secus si noīe tñ, quia in
63 vna tñ spec e verificandum veniat, † ar. c. ex parte, 1. J. de offi.
deleg. & eorum, quç s. dixi in art. de præuali. prin. Secunda con-
clusio. Rescriptum generale sequuta specificatione, pçfertur
64 alteri gñali † non specificato, f'm Host. in d. cap. pastoralis, per
rationem illius tex. sequitur Pan. hic. Deci. dicit, φ potest illa
ꝯclo procedere in mã rescriptorum, quç est modici præiudi-
cij, secus in alia mã p̃iudiciali, per tex. in l. 3. ff. qui & a qb. iuncta
l. si hřs, ff. de optio. leg. Tu ꝯsidera, φ illa iura non faciunt in pro
posito, quia ibi primum legatum erat spãle, & f'm gñale verifi-
candum in vna specie tñ. Item Deci. mouet probabile dubiũ,
Quod si non sit facta aliqua specificatio & vtrunque sit gñale,
65 quod prçualebit? Rñdet, φ minus gñale derogabit † magis ge-
nerali. poterat allegare tex. in l. seruo manumisso, de pecu. leg.
Sed dubitatio consistit, qũo cognosceiur quorũ alterum sit mi
nus gñale. Rñdet, si vnum concernit cãs, alterum personas, dr̃
66 minus spãle † illud, φ concernit personas. Exemplum, si cãæ pu
pillorũ committatr̃ vni, cãæ vltimarũ voluntatũ alteri, si contin-
gat agitari cãm alicuius substōnis ꝯ pupillum, vel noīe pupilli,
erit iudex cui commissæ sunt cãç pupillorũ, quia censet minus
gñale, allegat Bal. in l 1. in 3. q. ff. de offi. Consu. & in l. executorē,
C. de exec. rei iud. Tu aliter dicas, φ illud censebit magis spãle &
67 p̃ualebit, quod hēt cãm magis fauorabilem, † f'm Bart. in extra-
uag. ad reprimendum, in uersi. nō obstan. Pau. de Cast. in l. non
est nouũ, ff. de legi. Et iō si cãæ vltimarũ voluntatũ demãdent
iudici ordinario, cãç pupillorũ demãdarentur iudici extraord.
tunc uideret dđm, φ dēret p̃ualere rescriptum directum ordina
rio, qa eius iurisdictio est fauorabilior, & ita consuluit ipse Dec.
consi. 3. per totum, maximè col. 5. Aduerte tñ, quia Bart. non
ꝯsiderauit fauorem cãç respectu iudicij, seu iurisdōnis, sed respe
ctu ipsarum controuersiarum, quç delegant. Ideo diligenter us
ꝯsiderabis. Tertia ꝯclo. Primũ rescriptũ spãle p̃ualet scdo si ĩĩi
68 † nisi in scdo fiat mentio de primo, c. cçterũ, J. eo. & ibi dicã, qa
est locus suus. Vnum non omitto, qđ tangunt Mod. hic post
Fel. in d. c. cæterum. Quòd rescriptum, per qđ cōmittit vnus arti
culus cãæ alteri derogatç derogat primo, ēt non facta mentio-
69 ne † de eo. Mod. assignant rōnem, qa p̃sumitur, Papã hře scien-
tiam cãæ principalis, committendo vnum articulum tñ. Et
vbi facit actum ex certa scientia, non pōt allegari subreptio, ut
no. Panor. & ibi Fel. late, in c. nonnulli, J. co. Tu considera, φ
ista ratio non videtur concludens. Licet enim per commissio
nem vnius articuli inferatur scientia causæ principalis, non ta-
men infertur, φ Papa habeat certam scientiam primi iudicis, vt
de non faciendo mentionem de primo rescripto, vt φ secun-
dum sit subreptitium. Finge iudicem primum peritissimum,
& timoratç conscientiæ, cui pp eius p̃rogatiuã a Papa cãm de-
legauerat; & certe si habuisset notitiam de tali delegato, nō ita
de facili auocasset articulum ab eo. Hinc est, φ taciturnitas di-
gnitatis vitiat rescriptum, secundum glo. in c. cum ordinem, J.
eo. Pro ista tñ decisione facit, quia magis speciale derogat mi-
nus speciali, vt s. dictum fuit. Secundum facit, quia primum re-
scriptum, per qđ tota cã fuit commissa, censetur gñale quo ad
oēs articulos eiusdē cãæ, ergo p f'm spãle vnius articuli tñ dēt
derogari primo gñali, vt s. in 1. concl. Fallit tamen, quando iam
esset super articulo inchoatus processus, quia tunc de processu
saltem esset fienda mentio, c. inter monasteriũ, de iudici. c. cotã,
de offi. deleg. Aduerte ēt, quia ista conclusio etiam procedit, si
primum

primum speciale fuerit prius præsẽtatũ citata parte, vel saltem
fuerit præsentatũ ante, q̃ primus impetrator opposuerit contra
ſm rescriptũ, c. vt debitus, ſm quartũ intellectũ, de quo hic per
Pan. j. de app. Quem intellẽm sequuntur Ant. Pan. & Mod. ibi,
& vr̃ cõis ſm Moder. hic. Alium ẽt intellẽm planiorem tradide
runt antiqui, vt refert ibi Ioan. And. vt ibi per eum. Circa præ-
ualiditate priuilegij & rescripti concurrentium, habes ex di-
ctis Panor. quatuor conclusiones. Prima, rescriptum posterius
70 derogat priuilegio † continenti idem, quod ius commune, se-
cundum Pan. hic per istum tex. secundum vnum intellectum,
sequuntur alij. Tu aduerte primo, q̃ iste tex. non vr̃ probare, qa
secundum ipsum mẽ Pan. s̃. post Hosti. rescriptum secundum
dicitur contra ius, & sic est priuilegium. Præterea hic secun-
dum est speciale, primum generale. Secundo aduerte, quia con
clusio videtur impossibilis; nam aut volumus dicere quod re-
scriptum sit secundum ius, & tunc concordant, & vnum non
debet alteri derogare. Aut volumus dicere, quòd rescriptum sit
contra ius, & tunc non ualet, nisi in eo sit clausula, non obstan-
te, vt s̃. dixi. & posito, quòd in quibusdam casibus valeat, tamen
transit in priuilegium, secundum glo. in c. 1. in versic. noscatur,
de constitu. lib. 6. Retenta tamen hac conclusione limita eam
pluribus modis, vt hic per Dec. Primo limitatur, ut procedat si
priuilegium sit conforme iuri communi in totum, secus si in
71 parte, † & in parte contra ius, tunc non valeret rescriptum, nisi
fiat mentio de priuilegio, allegat dictum Inno. in cap. veniens,
de præscrip. quòd ornat ibi Felyn. col. 1. & Alex. consi. 6a. lib. 1.
Sed tu aduerte, quia Inno. Alex. & alij loquuntur in secundo
priuilegio impetrato ab eodem ad ampliationẽ primi, de quo
non fuit facta mentio. Nos loquimur in rescripto impetrato
ab aduersario. Nisi dixeris, q̃ ista conclusio debet intelligi de
rescripto improprie, quod est contra ius, ut licet colligere ex
eo, q̃ vbi conclusio fundatur in isto tex. vbi secundum erat con
tra ios, quod rescriptum appellatur, quia cã ẽt per illod denega
tur. Limita secundo, nisi rescriptum cõcedatur ab eo, qui prius
72 priuilegium concesserat, † tunc non valet rescriptum, nisi fa-
ciat mentionem de tali priuilegio, licet conformi iuri com-
muni, argumento eius, quòd dicitur de statuto conformi iu-
73 ri communi confirmato, quod † non tollitur, nisi in rescripto
sit facta mentio de confirmatione, secundum Ioan. And. in ad
di. ad Specu. tit. de testa. super rub. & gloss. in cle. dudum, in ver-
bo, pacta, de sepul. ca. cum aliquibus, de rescrip. lib. 6. Conside-
ra, q̃ etiam istud non videtur uerum, nam sublato iure com-
muni intelligitur etiam sublatum statutum illi conforme secũ
dum Fel. hic, colum. pen. post Ioan. And. & alios, in cap. 1. de cõ
stitu. lib. 6. Non obstat dum dicit Fely. uerum nisi statutum sit
confirmatum, quia uerum, quando fuit confirmatum statu-
tum editum ab alio, ut hic per Felyn. column. penul. uersicu. li-
mita sexto. Cum ergo ista conclusio procedat, quando priuile
gium fuit ab altero concessum, molto magis si ab eodem, &
sic ratio Dec. concludere uidetur oppositum. secus ergo uide-
tur si ipse fecit statutum, & rescriptum tolleret ius commune,
secundum eum, super quo cogitabis. Duas alias fallentias po-
nunt Fely. & Dec. hic uideas per te, quia nihil adderem. Secun-
da conclusio. Rescriptum non faciens mentionem de priuile-
74 gio, dante formam rescriptis impetrandis, non ualet, † secun-
dum Pan. per tex. in cap. cum ordinem, j. eod. sequuntur alij, &
idem tenet Pan. in c. monasterium, col. 4. j. de re iudica. Tu ad-
uerte, tex. in d. c. cum ordinem, non dicit q̃ sit facienda mentio
de priuilegio, sed de ordine, & sic uult q̃ rescriptum impetratũ
non seruata forma tradita per priuilegium, non ualeat. Et per
illum tex. Bal. ibi, & Mod. hic dicunt, q̃ rescriptum impetratum
75 ꝯ scholarẽ, tacito q̃ sit scholaris, non ualet. † nec ꝯ feudatariũ,
tacito, q̃ sit feudatarius, authen. habita, C. ne filius pro pat. & c.
cæterum, j. de iud. Considera etiam, q̃ illa illatio non bene se-
quitur ex tex. in d. c. cũ ordinem, qa licet scholares, & feudata-
rij habeant certos iudices ex priuilegio, non tñ priuilegium eo
rũ dat formam rescriptis impetrandis. Credo, q̃ tñ in scholare
decisio nullã patiatur ꝯtrouersiã. qa si papa sciuisset eũ esse scho
larẽ, non ita de facili cõcessisset rescriptum, per qd̃ derogatur
priuilegio, auth. habita, C. ne fil. pro pat. ut est text. & ibi Abba.
in 1. notabi. in c. fi. j. de præsumpt. Tertia conclusio, Rescriptũ
non faciens mẽtionẽ de priuilegio, quo ꝯceditur exceptio pem
76 ptoria, ualet; † non in ꝑiudicat priuilegiato, respũ exceptionis
pemptoriæ, ſm Pan. quẽ alij cõiter sequuntur, ut hic p. Fel. col.
77 ix. Rõ est, qa sicut de exceptione peremptoria, † nõ est necessa
rio facienda mentio in rescripto, c. 1. de litis conte. lib. 6. eo. mo
do nec de priuilegio continente exceptionem peremptoriam.
Ratio rationis est, quia exceptio subreptionis est dilatoria, &
opponitur ad differendum iudicium, cap. inter monasterium,
j. de re iud. Exceptiones aũt peremptoriæ non possunt regula
riter opponi in oim dilatoriarũ, l. peremptorias, C. sent. rescin.
nõ pos. ut no. in d. c. 1. Ergo bñ sequit, q̃ taciturnitas perẽptoriç
exceptionis, nõ hẽt inducere subreptionẽ talem, q̃ possit oppo
ni in vim dilatoriç. Et lõ inferio, q̃ si taceat in supplicatione ali-
qua exceptio peremptoria, q̃ possit opponi añ litẽ ꝯtest. in vim
dilatoriæ, q̃ isto casu rescriptum erit subreptitium, & nõ vale-
bit, si exceptio subreptionis opponat̃. Quç ãt sint exceptiones pe
rẽptoriç, q̃ pñt opponi añ lit. cont. Duæ numerãtur in d. c. 1. vide-
licet, exceptio trãsactionis, & rei iud. Est & tertia exceptio iuris
iurandi, q̃ ẽt est litis finitæ, l. 1. & 2. ff. de iureiu. & q̃ taciturnitas
78 † rei iudicatæ & trãsactionis, vitiet rescriptum, firmat Fel. in ca.
super literis, col. 8. j. eo. Ias. in l. causas, vel lites, C. de transac. fa-
cit text. in l. fi. C. sen. rescin. non pos. Ale. consi. 94. & seq. ccxxiii.
ad fi. lib. 2. Nec sufficit, q̃ de re iud. fiat mẽtio in ꝑcibus, nisi etiã
in rescripto adsit cl'a, non obstãte re iud ſm Ale. consi. 136. col.
2. eod. lib. 2. Et q̃ taciturnitas transactionis vitiet rescriptũ, etiã
firmat Fel. in c. ex literis, j. de off. dele. Sũt q̃dã aliæ perempto-
riæ quæ pñt opponi añ lite ꝯte. de quib. per Pan. in c. 1. col. 2. j. de
ordi. cogni. videlicet exceptio notatoria, p q̃ excipiẽs offert in-
continenti se ꝓbaturũ. An ãt taciturnitas istarum inducat vitiũ
subreptionis, crederem, q̃ nõ, qa potest iudex nõ admittere has
exceptiones añ litẽ ꝯte. si velit, vt per Pan. in c. fi. col. fin. j. de lib.
obl. & si nõ sunt tales, q̃ necessario hẽant impedire litis ingres-
sum, sicut exceptiones litis finitæ, de quibus s̃. ex istis vera sit cõ-
clusio, q̃ taciturnitas exceptionis peremptoriæ competentis ad-
uersario, non reddit rescriptum subreptitium etiam si sit talis, q̃
posset opponi ante litem ꝯte. dummõ non sit exceptio litis fi-
nitç. Tu adde, q̃ eo. mõ falsitas narrata circa merita cãç, vñ resul
tat exceptio peremptoria, non reddit rescriptum obreptitium,
79 † secundum Pan. in c. ex parte B. col. pe. de foro compe. Fallit in
rescriptis ad bñficia. Nam in illis taciturnitas exceptionis perẽ-
ptoriæ, inducit vitium subreptionis, secundum gl. in d. ca. 1. Imo.
& Mod. hic. Inn. in d. c. cũ ordinẽ, per tex. in ca. constitutus, infra
eo. qd̃ ita ẽt Pan. in c. fi. in 3. uot. inf. de ꝑsump. Intellige tñ istud
verum esse in rescriptis ad beneficia mere gratiosis, secus in re-
scriptis ad beneficia in forma cõmuni, seu in forma pauperum,
qa talia çqparãtur, q̃tum ad subreptionẽ, & obreptionẽ rescri-
ptis ad lites, ſm Io. An. Ant. Imo. & Fel. col. 2. in capi. postulasti,
j. eo. Fallit ẽt ista conclõ, si priuilegiũ concedens exceptionem
peremptoriam, daret formam rescriptis impetrandis per ea, q̃
dicta sunt in proxima conclusione. Quarta conclõ. Priuilegium
80 impetratũ lite penden. non facta mentione litis pendentiç, † nõ
valet, c. fi. j. vt lit. pen. cap. cũm, q̃ j. de testa. Quod procedit etiã
si per simplicitatem, & absque dolo tacita sit litis pendentia, se-
cundum Bal. in d. c. fi. qd̃ reputat singulare Ias. in l. fi. C. vt li. pẽd.
Amplia, ẽt si priuilegiũ consequutiue veniat p p aliud, adhuc nõ
ꝑiudicat liti, de qua nõ est facta mẽtio, l. si iudex posteaque, ff. de
iudi. & ibi per gl. nemo potest, eum gl. ff. de le. 1. Bar. in l. 1. ff. de
pęn. Pan. in ca. 1. de obli. ad ratiocina. sed qualiter dr̃ inducta litis
81 pendentia! Doc. hic, & vbique cõiter rñdent, p citationẽ. † Alle-
gant gl. in cle. vnic. vt lite pend. Tu adde Soc. consi. 38. col. 4. li.
1. & ita teneas Non ob. tex. in d. c. causam quæ, in versi. post cõ-
missionẽ factã, quia intelligo post commissionem, scilicet effe-
ctualẽ, quç demum dicitur effectualis, si iurisdictio sit ꝑpetua,
& ꝑpetuatio inducitur per citationẽ, c. gratũ, j. de offi. deleg. Ista
ꝯclõ limitatur, vt ꝓcedat in priuilegijs ꝯcessis ad petitionẽ ptis.
Secus in priuilegijs concessis motu proprio, ſm glo. in l. qui an-
tem, ff. si quis cautio. Quam sequuntur communiter Doct. hic, &
ibi. Tu de hoc, & de reliquis ad istam conclusionem pertinenti
bus, dic vt per Aret. & Fel. in d. c. causam, quæ.

S V M M A R I V M.

1 *Periurus priuandus est beneficio, propter reatum periurij.*
2 *Periurij sunt infames, quibus portę dignitatis sunt clausulę.*
3 *Periurium graude delictum est.*
4 *Periuri ab agendo sunt remouendi.*
5 *Periurus qua pœna puniatur, vsque ad nu. 12.*
13 *Periurus an ipso iure sit priuãdus bñficijs, an vero p sniã, usq; ad nu. 18.*
14 *Periurus. an sit infamis de iure canonico, vel ciuili.*
16 *Emphyteuta, qui iurauit in instrumentu inuestituræ, an cessans per annũ a solutione pensionis, cadat ab emphyteusi.*
22 *Arguere an liceat de feudo ad emphyteusim.*
23 *Periurio non priuatur vasallus feudo, nisi in casibus a iure expressis.*
24 *Beneficio renuncians, priuatur per renunciationem.*
25 *Impetrãs licẽtiã renũciãdi a superiore potest compelli beneficio cedere.*
26 *Renũciatio mẽticulosa licet mero iure ualeat, tñ rescĩditur actiõe q̃ me. cã.*
27 *Rescriptũ cõcessũ ad petitionẽ ptis subintellr ꝯdũ, si ꝑces veritate nitãt.*
28 *Impetratis carere debet mendax precator.*
29 *Rescriptũ conditionale non reddit conditio, quę tacitè inest.*
30 *Impetrans probare tenetur supplicata vera esse, si aduersarius ea negat.*
31 *Rescipt. impetratũ fuisse p taciturnit. veritatis, ꝓbare tenet̃ illud impugñs.*
32 *Rescriptum contra stilum curiæ est de falsitate suspectum.*
33 *Priuilegium tollens ius tertij, præsupponitur prima facie falsum.*
34 *Suspicio in rescriptis quos effectus operetur. usque ad nu. 35.*
35 *Suspicio falsi pro ueritate habetur, nisi a suspecto contrarium probetur.*
36 *Consuetudo, quid differat a stilo, & ritu.*

37 *Præcisi*

37 Pracisè dictio, quid importet.
38 Copulatiuæ dictiones sex habent proprietates vsque ad nu. 48.
48 Copula ubi suas proprietates, & naturam seruare non potest, necessario resoluenda est in disiunctiuam, vel expositiuam.
49 Copula quonam pacto cognoscatur, quod non stet copulatiue, vsque ad nu. 57.
58 Copula in iudicialibus, non requirit concursum copulatorum, quando omnia ad effectum, de quo agitur, non sunt necessaria.
59 Copulatiue plura deducens in libello, supplicatione, vel in articulis, non vr se astringere ad probandum ea, quæ nō sunt ad victoriā necessaria.
60 Impetrans beneficium tanquam vacans per mortem, & quouis modo vacet, sufficit probare vnum modum vacationis.
61 Disiuncta seu alternatiua, non magis affirmat vnam partem quā alterū.
62 Copulata omnia reus se astringens ad probandum, adhuc actore non probante debet absolui.
63 Sententia, in qua sufficit vnam ex pluribus causis expressis, veram esse copulatiue valet.
66 Lex vbi requirit actum cum qualitate, non sufficit probare actum, nisi probetur qualitas.
67 Reus confitens delictum deductum cum qualitate, adhuc non poterit puniri, quia non censetur confiteri qualitatem, quod tamen modis sequentibus restringitur.
77 Decreti liber an sit approbatus pralib iuris authentico. nu. 80.
78 Gratiani dicta inserta in Decretis, an dicuntur approbata.
79 Decreti rub. an possint allegari, sicut alia rubrica aliorum librorum.
1 Confirmatio quæ potest referri ad actum validum & inualidum intelligitur se ad actum validum referre.
2 Confirmatio generalis nunquam trahitur ad reprobata specialiter.
3 Decisiones Rotæ an sint authentica, & habeant vim legis.
4 Regulę cancellariæ Apostolicę an habeant vim legis. nu. 85.

¶ Diuidit, & summat, vt hic p Abb.
8 EX parte. No. primo, q periurus est † priuādus
bñficio pp reatū periurij. Pro isto notabili Pan. allegat tex. in c. q̄relam, J. de iureiur. sed ibi fm vnū intellectū, piurus erat pductor, & a pductione repellit, nō tm̄ pp periuriū, sed qa nō satisfaciebat dño d pēsione. Itē
allegat tex. in c. peruenit, J. de fideiuss. sed ibi dr̄ piuriū suspendendū, nō priuandū. Itē allegat tex. in c. cū non ab hoīe, J. de iud. q
1 optimè pbat. Rō est fm gl in d. c. q̄relā, quia periuri † sunt infames, 22. q. 5 si qs pnictus, & l. si qs maior, C. de trāš. Et infamib. portæ dignitatis cēr claudēnt, c. inter dilectos, de excel. pla. l. 2. C. de dign. li. 12. Ista rō non vr̄ bona, qa illud notabile pcedit ēt si sit piurus tali periurio, q non irroget infamiā fm Pan in c. tua nos, in 2. not. de iurei. & dicā J. Rō ergo vr̄ esse pp odiū piurii, & reatus magnitudinē. Est † n. periuriū grande scelus, c. fi. 23. q. 1. vbi dr̄, q talis pœna iniungēda est periuro, qualis homicide voluntario, & adultero. Imo vr̄ delictū grauius homicidio. c. ille, 22. q. 5. & ibi no. Arch. Imo disputat S. Th. 2. 2. q. 89. art. 8 an sit grauius peccatū, q̄ trāgressio voti. de quo ēt dubitat Soc. ps. 7. co. 4. li. 1. & adeo graue est, q sūmus pœnitentiarius papæ nō pt dispēsare cū periuro, nisi hēat spāle mandatū, fm Gem. consi. 105 in 2. dubio. Amplia idem in epo periuro, ut ēt priuādus sit episcopatu, c. cum quidam, inf. de iureiur. Imo magis, quia

Omne animi vitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quanto maior qui peccat, habetur

c. sicut dignū, J. de homi. l. pbyt. C. de episc. & cler. Secūdo amplia, vt ēt priuetur oīb. bñficijs, & efficiatur incapax bñficiorū obtinendorum perpetuo. fm Pan. in d. ca. tua nos. Tertio amplia, vt ēt ab altaris ministerio sit perpetuo remouendus, d. ca. cū non ab hoīe, & c. at si clerici, de iu. Quarto amplia, vt procedat ēt in eo, qui non est proprie periurus, tñ quo ad vulgi opinionē reputatur periurus, vt in eo, q cōstituit se inter duo iura pria, d. c. tua nos, quē reputat singularem Lud. Ro. sing. statim allegando. Qd intellige verū, q̄tum ad hoc, q possit priuari bñficiis non aūt remoueri ab executione ordinum, fm Pano. ibi. Quinto amplia ēt in non obseruante promissa per fidē suam, vel per Deū, vel per ista uerba sic me Deus adiuuet, vt dr̄ in cap. ego N. de iureiu. Ita Pan. in d. c. q̄relā, ad fin. & in c. ad aures, qd met. cā. Ex pmissis liquido pstat, q̄ aeriter iura insequantur piuros. Hinc est, q remouet † eos ab agēdo, d. l. si quis maior. Qd verū est in cā, in qua fuerūt periuri, nō in alia, fm gl. in c. paruuli. 22. q. 5. no. in c. dilecti. J. de excep. p Ale. & Mod. in d. l. si quis maior, Bal cōs. 393. Super 1. lib. 4. Alia ēt pœna punitur, qa priuatur perpetuo bñficio probandi per iurm̄, nunq̄. n. † amplius admittitur ad iurādū, d. c. paruuli, & auth. ei qui iurat, C. de bo. auth. iud. pos. Qd intellige in iuro oneris, & non honoris, fm Pa. in c. lras, col. fi. & ibi Fel. de pium prex. in c. cū in ecclesiis, J. de maio. & obed. Fustigandus † est ēt periurus, fm gl. in l. si duo patroni, §. fi ff. de iurei. Itē † pt puniri pęna exilii, l. de piurio, ff. de crim. stel. Itē † pęna capitis, vt in auth. vt non luxur. cō. nat. §. qm̄ q̄dā. q est, qñ p sacra phibita ex psuetudine iurat, vt ibi. Sed p prima vice, seu p scda, & tertia, pœnēdus est ad catenā, qñ per sacra prohibita deierat, fm Cro. & Sal. in l. 2. C. de rebus
cred. Item pena leg. Iuliæ de falsis, uel de sicar. l. 1. §. 1. ff. de sicar.
9 Qd est qñ deierauit † testificando ad effectum perdendi hominē, ut ibi. Si vero in cā ciuili, punitur pena falsi, l. 1. in princ. ff. de fal. l. Lucius, ff. de his, qui no. infa. Itē pœna arbitraria ratione contemptæ religionis, l. cūctos populos, C. de sum. tri. & fid. cat. Limita pmissa, vt procedant, quando quis deierauit in alterius læsionem, secus si nullius intersit, puta cōtrauenit clericus
10 iuramento de non comedendo carnes. † Isto casu solum Deū habet vltorem, quia solum Deum offendit. Ita gloss. & Docto. in d. l. 2. C. de re. cred. Limita secundo, vt procedat in periurio in
11 obseruantiam † iuramenti liciti: secus in periurio propter inobseruantiam iuramenti illiciti, capitu. grauis, cap. significauerunt, inf. de cēs. ita limitat gl. in c. dilectio. 22. q. 4. Quod intellige verum, nisi quis se constituerit inter duo iura pria, vt S. dixi in 4. ampliatione, fm Lud. Ro. sing. 501. incip. Periurus. Scias etiam, q periurus, qui deierauit in iurando de calumnia, non potest pu
12 niri criminaliter, secundum Bal. consi. 299. proponitur, lib. 5. forsitan etiam non eēt isto casu priuandus beneficiis, quia glo. Instit. de pœnis teme. litig. in versicu. religionem, dicit, q solū Deū hēt vltorem: alias sequeretur, q quilibet clericus litigans, & succumbens deberet priuari, quia iurauit de calumnia, capitu. cæterum, de iura. calumnia & ab euentu constat, quod ciuiliter iurauit cum succubuerit, l. rem non nouam, §. fina. C. de iud. Non audeo tamen firmare, ne detur audacia clericis instituendi lites calumniosas. Vide an, & quando periurus possit criminaliter accusari & puniri, per Lamb. de Ramp. distinct. lxx. Iuxta hoc
13 dubitatur, an periurus sit ipso iure priuatus † beneficiis, an priuandus p sententiam. Pan. in verbis suis sensit, quod veniat priuandus, & ita se hēt cōis opinio, vt attestatur Felyn. & Moder. & tenuit gl. 1. in c. fi. J. ne pla. uices suas. Pro ista parte adducuntur plura. Primo, qa nunq̄ imponenda est pœna priuationis, ni
14 si † reperiantur expresse imposita a iure, fm gl. in c. fi. J. de iurepatr. & in summa, 15. q. 8. cap. inuentium, 16. q. vlt. ca. 1. q. sue. pri. cau. benefi. amit. l. at si quis, §. diuus, ff. de relig. & sump. fun. cum concor. alle. per Felyn. hic, & in capitu. querelam. de iureiur. & Corse. in repe. rub. de iureiur. in 9. q. Alex. consi. 103. Videtur prima consideratione, col. pe. & 124 in prin. lib. 6. & in specie, q nullus sit priuandus beneficio, nisi expresso iure caueatur, est glos. in cle. 2. in ver. suspectus, de vita & honesta. cler. Circa istud fundamentum considera, & non concludit, quia fateor assumptū: sed dico, quod a iure est imposita pœna priuationis beneficiorum pp periurium, vt hic: & iuribus supra allegatis. Vtrum mō sit ipso iure imposita, vel ne, non colligitur ex isto fundamento, nisi forte deducatur fundamētum hoc mō, sicut nō est imponenda pena priuationis, nisi caueatur, ita non est dicendum
15 q sit imposita ipso iure, nisi per legem exprimatur, & q † in dubio pœna non intelligatur imposita a iure, tenet glo. in ca. vnico, J. de sagit. Inno. in c. bone, 2. in uersic. post mortē, J. de elec. Bal. in l. 1 in fi. C. de legi. Secundo adducitur, homicida non est
16 priuatus ipso iure † beneficiis, secundum Panor. in cap. cum nostris, col. fi. post Inn. de cōces. preben. & in c. fi. in 5. not. de excess. pla. cum concor. de quibus per Fel. hic. ergo nec periurus, qui in pœna non distat ab homicida. d. c. fi. 22. q. 1. posset ad istud respondeti, q periurium quo ad quid est delictum grauius homicidio, d. ca. ille, 22. q. 5. id non est bona similitudo. Tertio inducitur iste tex. in ver. per sententiam episcopi, sed potest dici, quod debet intelligi per sententiam, s. declaratoriam, ut in capit. cum secundum, de hæret. lib. 6. & l. si quis maior, C. de transac. Quarto inducitur iste tex. in ver. remouetur, & in d. c. querelā. in vers. excludatur, q̄ cū sint futuri tpis, denotant priuationē faciendā esse per sententiam, fm gl. in regula, in pœnis, de regu. iur. & in l. in criminali, C. de iurisd. om. iud. sed potest dici, q fallit quādo verba priuatiua futuri tpis sonāt in factū, vt dicā J. Quinto stringit tex. in capitu. peruenit, inf. de fideius. vbi periurus suspenditur ab officio, & beneficio, & consequenter non potest dici priuatus. Quidam respondent, q ibi tollerat periurus in bñficio, quia priuatio resultaret in damnum fideiussorum, quorum respectu causatum est periurium. Sed istud nihil est, quia text. vult, q periurus potest satisfactionem a creditoribus habitam perceptione tot redituum benefici sit suspensus, & non priuatus, cuius prium esset ddūi, fm solutionem istorū. Sesto facit tex. in capit. nisi cū pridē, circa prin. & ibi no. d. Ant. inf. de renun. vbi text. q crimina etiā irregularitatem inducentia, non priuant criminosum beneficiis ipso iure. Contrariam opin. tenet And. Sicu. hic, per istum textum in versicu. remouetur, & in d. cap. querelā, in ver. remouentes, & per tex. in d. c. tua nos, in ver. excludat, q̄ sunt uerba priuatiua sonantia in executionem facti, non iuris. Et ibi uerba priuatiua futuri temporis denotant executionem facti,
17 importantes † priuationem ipso iure, capitulo fina. & ibi not. domin. Anton. infra de postula. Alexan. in d. consi. 103. col. 8. Ad istud respondetur Fely. uerum eē in dubio, secus si p alia iura cōtrariū appareat, c. postulasti, in versi. si oliciur, iuncto capi. clerici, infra de eleti. excom. mini. in casu nostro per iura, de quibus

§.ꝯstat, ꝙ est priuandus p sñiam, non ipso iure, igitur. Sed tu ad
uerte, qȓ intra §. alleg sta possunt euitari mõ, quo §. excepto tex.
in d.c. potenit. Scđo rñdet Dec. ꝙ hic, & in dictis iuribus verba
executiua fuerunt apposita in rescriptis, & directa ad iudices.
vñ debent intelligi ꝑin naturam iudicij, & sic mediante sñia, ſm
Host. Imo. & Aret. in c. signãuerunt, de test. sicut ẽt in similibus di
cit Bar in l. præscriptione, col. 2. C. si ꝯ ius. ꝙ si Princeps scribat
iudici, ꝙ faciat restitui fundum alicui, intelligitur mediante cãę
cognitione, & sñia. Sed ad istud facilis est rñsio, ꝙ si intelliga-
tur mediante sñia declaratoria, sans verificatur in natura iudicij,
vbi pœna ipso iure imponitur, d. c. cum sit. Secundo arguitur ꝯ
eõem: periurus est infamis, vt §. dixi: sed infamia priuat ipso
18 † scđ militem armatę militiæ cingulo suæ dignitatis, l. ij. §. mi-
les. ff. de his, qui not. infa. Ergo eo modo priuabit militẽ cœle-
stis militię. ell. n. bonũ argumentum de vno ad alterum. vt no.
in l. inties, ff. de re iud. & ita expresse tenet glo. in d. §. miles. de
qua facit festum Pan. in a. si clerici. col. ix. j. de iud. & idem vř
velle glo. in l. frustra, C. de re mili. lib. 12. & dicit tex. in l. infamia,
C. de digni. co. lib. ꝙ infamia quęsitum adimit honorem, per
verbum p̃sentis tpis, & sic ipso iure. Ad illud rñdet Panor. in d.
c. q̃rclam, & Fel. hic, ꝙ argm̃ de milite armatæ militię, ad mili-
tem cęlestem non procedit. Forte volunt dicere, ꝙ loquimur
in pœnalib. in quibus non debet fieri extensio, reg. odio, de reg.
iur. in 6. Considera ꝙ punire delictum periurij, interest reipu-
blicæ, l. ita vulneratus, ff. ad leg. Aquil. & ubi non datur ratio
diuersitatis, etiam in exorbitantib. procedit ista ęquiparatio,
ſm Alex. in d. l. miles, col. 1. allegantẽ glo. in l. stipẽdia, C. de exe
cu. rei iud. Vnde Fel. hic rñdet, ꝙ non est expeditũ, ꝙ peri. rus
sit infamis & verum dicit de iure ciuili, quo periurus non est
19 infamis, † nisi in casu speciali l. si quis maior, C. de transactio.
Sed de iure canonico est maximum dubiũ. & retenta opinio-
ne, ꝙ etiam de iure canonico periurus non sit infamis infamia
iuris, quam visi sunt tenere Pan. & Fel. in c. testimonium, j. eo.
soso adhuc non esset gñalis, quia in periurio pp inobseruatiã
iuramenti de futuro, omnes concedunt, ꝙ periurus sit infamis,
per tex. in d. l. si quis maior. cogitabis ergo. Secundo iuxta præ
missam q̃ritur, an emphyteuta, qui iurauit in instr̃o inuestitu-
20 ræ, cessans per annum a solutione pẽsionis, cadat † ab emphy
teusi? Præmissa faciũt, ꝙ sic, & ita decidit Bal. in d. c. querelam,
Ale. ꝯsi. 85 Non puto. reperio in ꝯsi. 126. lib. 1. sequiũ Cor. in re-
petione rub. de iureiur. in 2. priuilegio, & Ias. in d. l. si qs maior,
col. 3. Feria. cautel. xx. Contrarium tenet And. Basig. hic, quia
iurm̃ regulatur ſm nãm ꝯctus, super quo interpon r̃, & recipit
oẽs ꝯdones, quas recipit ille ꝯctus, l. fi. C. de non nu. pecu. & pp
istud fundamentum de ista decisione dubitat Ias. in l. 2. in 10.
q. C. de emphyteu. Doctor meus, Rochus de Curte, concorda-
bat istas opiniones hoc modo. Aut emphyteuta iurauit simpli
citer stare ꝯctui, & tunc procedat opi. Basig. ꝯ Bald. aut iurauit
explicite obseruare omnia, & sing. & tunc procedat opin. Bald.
allegat Franc. de Curte sen. sing. suo 54. vbi probat istam dist.
ex doc. Bald. in c. quę in ecclesiarum, col. xij §. de constu. vbi Bal.
dicit, ꝙ regula d. l. fi. procedit in simplici iur̃o, secus in iur̃o ex-
plicito, quia tunc habet locum l. si quis maior. & istam dist. ad
aliud propositum facit Card. consi. 1. sub rub. de iureiur. dicens,
ꝙ non prohibetur opponere exceptionem simulationis, qui
simpliciter iurauit stare ꝯctui, secus si explicite iurauit omnia
& singula vera esse, de quo late per Alex. & Mod. in l. nemo pot.
ff. de leg. 1. Quid tenendũ? Credo opin. Bald. posse defendi indi-
stincte ab illo fundamento, quod facit, & retorquetur ꝯ eos;
nam licet de iure cõi non cadat emphyteuta, nisi cessauerit per
triennium de iure ciuili, l. 2. C. de iure emphyt. & per biennium
de iure cano. c. potuit de loca. tñ natura ꝯctus est, ꝙ soluat om-
ni anno, & iurm̃ debet intelligi præstitum cum ista qualitate,
quod omni anno soluatur pensio: & si emphyteuta non sol-
uit, contrauenit ꝯctui & eius naturæ, & ꝯñt iuramento. ergo in-
cidit in periurium. Et si dixeris, natura ꝯctus est, ẽt ꝙ non ca-
dat, nisi elapso biennio; concedo, sed dico, ꝙ non cadit, quia
cessauerit, sed cadit pp periurium. Contra tñ hanc decisionem
obstant duo. Primo obstat conclusio, de qua §. ꝙ pœna priua-
tionis nunq̃ imponitur, nisi reperiatur per legẽ expresse impo-
sita. Sed non reperitur l. cautum, ꝙ emphyteuta sit priuandus
emphyteusi, pp periurium, ergo, &c. Scđo arguendo de feudo
21 ad emphyteusim, valet argm̃, † vbi non datur rõ diuersitatis,
ſm Spec. tit. de feud §. quoniam ver 4 Bart. in l. vt iusiurandi. §.
si liberi, ff. de oper. lib. Bal. in auth. si quas ruinas, C. de sacrosan.
22 eccle. Vasallus aũt pp periurium non priuatur feudo, † nisi in
casibus expressis a iure, cap. 1. §. illud, a. quæ fue. pri. cau. benefic.
amit. ergo emphyteuta in isto casu etiam non priuabitur em-
phyteusi, quia nulla est lex expresse hoc tale dicens, ut dicit tex.
in §. optimũ, in Auth. de non elig. secun. nub. Et si dixeris, dicit
Bald. ꝙ istud decidit in d. l. si quis maior. rñdeo, ꝙ non decidi-
tur expresse, sed per extensionem Doctorum extendentiũ illã
legẽ ad oẽs ꝯctus. Cogitabis ergo diligenter. No. a secundo, ꝙ

23 per renunciationem priuatur renuncians † bñficio. c. sup hoc,
c. ex trãsmiss. j. de renun. c. quam periculosum, 7. q. 1. Amplia,
ẽt si resignatio aliquo defectu esset nulla, c. ꝙ in dubiis, de renũ.
& ibi Pan. Amplia, vt sit renuncians priuatus ipso iure, licet
Fel. hic ꝯ. Amplia tertio ẽt in papa renunciante papatui, c. 1. de
renun. lib. 6. Amplia quarto, vt impetrans licentiam renuncian
24 di a superiore, possit † compelli bñficio cedere, c. quidam, j. de
renun. Quinto adde, ꝙ obligans se ad non mouendum q̃onem
super beneficio, poterit ẽt amoueri ab illo, ca. audita, de restit.
spol. & ibi declarat Pan. in 2. no. Istud no. ſm Pan. hic, procedit
25 in renunciatione spontanea, secus in meticulosa, † quę licet
mero iure valeat, tñ rescinditur actione, quod met. cã, c. Ablatę,
super hoc, j. ꝙ met. cã. Et in tñ restituitur qui per metum resi
gnauit, ꝙ non est opus noua collatione, c. si vero, & ibi Abb. &
Fel. j. de iureiur. Ideo dicit Rota, quam refert Fel. in d. c. si vero,
& Dec. hic, ꝙ renuncians bñficio ad effectum, ut frater relaxet
a carcerib. põt beneficium repetere. Similiter si clericus grauan-
tis ab Ep̃o indignatione commotus renunciat bñficio, compe
tit sibi ius repetendi, quia non sponte resignauit, ſm Gem. in d.
c. quã periculosum. Similiter renuncians bñficio timore excõi
cationis, põt illud recuperare, ſm Barb. consi. 19. lib. 3. sequitur
Dec. hic. Adde ẽt vnum casum, in quo renunciatio meticulosa
est ipso iure nulla, qñ clericus per dñm tpalem incarceratus, &
renunciare cõpellitur, cle. 2. § sanè de pę. Tertio no. ꝙ in rescri
pto concesso ad petitionẽ partis, subintelligitur condõ, si pre-
26 ces veritate nitantur. † Amplia ẽt in rescripto motu proprio
concesso, in quo subintelligitur condõ, si cãæ motiuæ veritate
nitantur ſm Card. cons. 96. & 98. Pa. a vnum, ut hic per Fel. &
Mod. Amplia scđo, ẽt si rescriptũ sit ꝑcisum & exequutiuum,
l. si non cognitio, C. si ꝯ ius. Limita dupliciter, vt hic per Dec.
& aute cũ istas duas limitationes tradit Ias. in l. fi. C. de diuer. re-
scr. Circa primam limitationem aduerte, quia non est proprie
limitatio. Quia si cã expressa in rescripto propter as obseruan
tiam iuris sit falsa, rescriptum erit subreptitium, dũmodo fue-
rit cã, quare Princeps concesserit, c. super lr̃is. §. eod. Potes ergo
l̃itare ex his, quę dixi, in c. 1. in pe. concl. § eo. Aduerte etiã circa
illud not ad dno. Primo, ſm quosdam ob. tex. in l. & si legib. C.
27 si ꝯ ius. vbi datur regula, Mendax, p̃cator † carere dẽt impetra-
tis, q̃ regula præsupponit nullitatẽ rescripti. Regula vero hic
tradita p̃supponit validitatem. Sed fallũtur isti qui sic arguũt,
quia istæ duæ conclusiones importent, & tex. in l. fi. C. de diuer.
rescr. vtitur illis cl̃is pro sinonymis. Nam vtraque præsuppo-
nit validitatẽ rescripti. q̃tum ad effectum cognoscendi de veri-
tate p̃cu, & cognita falsitate, vult rescriptũ non valere. Scias &,
28 ꝙ ista condõ, † si ita sit (quia tacitè inest) non reddit rescriptum
condõnale, l. ꝯdõnes quę extrinsecus, ff. de cond. & demon. c. si-
gnificasti, j. de elec. Ideo non suspendit iurisdõnem iudicis, sed
exercitium, vt hic per Fel. & Mod. & per Fel. in c. fi. col. 7. j. de
præium. Tertio aduerte, quia gl. in §. & si leg. 25 q. 2. dicit, ꝙ ho
die non uĩ habere locum ista decretalis, sed distinguẽdum est,
ut in c. super literis, inf. eo. Tñ si considerabis, dispositio istius
decreta. habet locum retẽta dist. de qua in d. c. super lr̃is. Et illis
29 infert Pan. ꝙ impetrans tenet probare supplicata uera esse, † si
aduersarius ea neget. alleg. Io. And. in c. 1. de litis contest. lib. 6.
Tu adde tex. in c. quia circa, & ibi Pan. in 2. & 3. no. inf. de con-
sang. & affi. & dicit Soc. consi. 164. Visa bulla, col. 2. in 2. parte, ꝙ
impetrans hẽt probare si opponatur, ꝙ expressa sunt falsa. Si
vero opponatur rescriptum impetratũ fuisse per taciturnitatẽ
30 veritatis † tunc excipiens probabit. allegat not. in isto c. & ista
est theorica Io. And. in d. c. 1. Pan. in c. fi. col. 2. inf. de præsump.
Limita, nisi impetrans haberet intentionem fundatam iuris
præsumptione, tunc in excipientem transfertur onus proban-
di, ſm Pan. in d. c. fi. 3. notab. Cætera videas per Fel. in c. consul
tis, col. 1. vbi Abb. inf. eo. Quarto nota, ꝙ rescriptum ꝯ stylũ cu-
31 riæ, † est de falsitate suspectum, ut hic, & in c. in memoriam,
19. dist. idem in priuilegio ꝯ solitum cursum priuilegiorum, c.
cãm quæ inf. de test. lib. c. ea parte, de capel. mona. Et ideo Pan.
in c. ea parte, 2. inf. de offic. de leg. decidit, ꝙ priuilegium tollẽs
32 ius tertij, † præsumitur prima facie falsum, quia princeps non
solet similia priuilegia concedere. Et ad istud Fel. & Mod. hic,
cumulant infinita: & dum allegat gl. in l. si quis sub condõne,
ff. de condit. inst. quæ vult, ꝙ clausulæ insolitæ inducant suspi-
cionem fraudis & doli, adde quæ scribit Fel. in c. si cautio, col.
17. in hinf. de fide instr̃o. Cur. consi. 66. & consi. 74. col. antepe.
vsque ad fi. consilij, vbi habentur oĩa, de quib. hic per Mod. &
plura alia. Et dum dicunt ꝙ citatus in forma insolita non tene
tur ꝯparere. Adde Ias. in l. 1. §. 1. col. 2. ff. si qs ius dicenti non ob-
tẽpe. Operatur ista suspicio plures effectus. Primus est, ꝙ impe
33 trans remitti dẽt cum rescripto, † seu priuilegio ad papam, &
ſm Bald. & Card. & Imo. debet remitti ligatus sub fida custo-
dia. & istud probat hic, in illis uerbis, uenire compellas. Quid
arguunt contra hoc de c. in memoriã. vbi dř esse in potestate
Episcopi detinere in carcere talem de falsitate suspectum, do-
nec

nec Papam kerciorauit, ergo non debet eum transmittere Sol,
uunt, q epi debet transmittere post monitionem eb eo fcām,
si fuerit requisitus per Papā. Et q non teneatur trāsmittere ante
monitionem, probatur per tex. in d.c. cām quę. Alii dñt, q est in
ptāte Epi eum retinere in carcere, per tex. in d.c. in memoriam,
in uer. potestas sit, iuncte l. non quicquid, ff. de iu. Sed istud non
placet, per tex. in c. a de crimin. fal. & licet isti efideant ad istum
tex. qui loquitur in aperta falsitate, tñ longe falluntur, qa tunc
esset puniendus, nedum retinendus, c. ad falsariorum, de crim.
fal. & quia ille tex. utitur nexbo, redarguēda uideris, quo etiam
vtitur tex. in d.c. in memoriam, non obstat tex. in d.c. in memo
riem, in uer. potestas sit. quia ptās data Epo cōsistit in mō reti-
nendi, videlicet in carcere, vel sub alia custodie, non retinendo,
vel relaxando. Operatur scdo, q ordinarius, seu delegatus non
34 debet parere talibus rescriptis, & priuilegiis † nec illa executio
ni mandare. Ita probant iura præallega. & clarius in d.c. si quan
do, J cod. Operatur tertio q impetrans possit puniri pęna falsi,
35 † nisi probet rescriptum emanatum fuisse sub illa forma a cu-
ria, c. porrecta, & ibi Pan. in a. notabili, J. de confir. uti. uel inuti.
vbi dicit, q hodie propter appositionem sigilli, seu bullæ, pur-
gatur ualde ista suspicio. Adde p isto notabili tex. in l. iubemus,
C. de proba. per quem consuluit Cor. consil. 56. col. 7. & pen. q
36 suspicio falsi pro veritate hr, † nisi a suspecto ɔtrium probetur,
& est spāle in crimine falsi, ut ex sola suspicione quis puniatur,
stu eū in allegato cons. 56. 66. & 74. s. allegatis, ubi infinita cōsi-
lia ɔgerit. & idem uolunt Arch. & Gem. in d. c. a. in memoriam,
37 Scias insuper, q stylus † est fm ius, consuetudo proprie ɔ ius,
vt per Alex. consi. 36. Viso themate, col. fi. Ritus uero est quidā
modus actui ordinādo solemnitatem pbens, fm Pan. in c. cum
secundum, in t. notab. J. de tempo. ordin. Qnq; ius aliter sumi-
tur ut in c. ɔ Christianos, de hęr. lib. 6. Quinto nota, fm Pan. q
38 dictio, præcisè, † idē importat q absolute, & sine causæ cogni
tione, allegat glo. in c. ɔ Christianos, de hæc. lib. 6. Subditque,
q dictio, pcisè, apposita in statutis, habet uim clausulæ deroga-
toriæ ad ɔria statuta, fm Iac. de Are. in l. oēs populi, ff. de iusti &
iur. Circa primam partem huius notab. q idem sit præcisè, qđ
absolute, multa adducuntur hic per Fel. & Mod. Sed tu aduer-
te, q tex. in d.c. ɔ Christianos, in alternatiua vr probare ɔtrium.
Scdo Pan. vr male loqui, dum dicit, q importat idem, quod si-
ne causæ cognitione, qa iste tex. alias eēt superflus. Item copula
posita in medio ɔtrium ostñdit, & ɔtrium tenent Bald. & Mod.
hic. Et ɔtrū tenet Bar. in l. stipulatus sum Damā, ff. de uerb. obli.
ubi Alex. & Mod. ɔtrō d. l. vult in terminis in c. licet de euitāda,
in uersi. exceptione, J. de elec. comprobatur ēt iste opi. ɔ Pan. ex
his, quæ scribit Ias. in l. 3. in amittenda, ff. de acqui. pos. & in d. l.
omnes populi, & per Alex. in l. 1. col. 3. in fi. & seq. ff. si cer. pet.
Dec. hic concordat opin. distinguendo: cuius distin. comprobo
ex eo, qđ voluit Barto. in l. a diuo Pio, in prin. ff. de re iu. ultimo
moueo unam difficul. ɔ tex. quia vr uelle, q si esset mentio pri-
matum lrarum, q ualoisset rescriptum, ēt q mandasset papa re
stitutionē fieri pcisè. Cōtra, cāæ cognitio est de iure diuino, fm
Pan. in c. 1. col. 2. de causa pos. & propric. ergo papa non debuis
set posse tollere, cle. pastoralis, de re iu. Solutio p nunc, iste tex.
loquitur in bñficialib. in quib. papa hēt ptātē auferendi unum
bñficiū ab uno, & dare alteri, fm Fel. in c. q in ecclesiarum, col.
a a. & seq. s. nt. 1. p tex. in c. a de pb. in 6. Ad ueritatē copulatiuæ
39 † reqritur cōcursus oīum copulatorū, l. si hrdi plures, ff. de cōd.
inst. § pe. Inst. de hær. inst. per gl. hic, & in cle. in plerisque uersi.
& populo, de elc. & procedit siue copulata affirmatiuè copulē
tur, siue negatiuè. Si. n. copulantur plura affirmatiuè, requiritur
q omnia concurrent affirmatiuè, si copulētur negatiuè, requi-
ritur, q concurrant negatiuè, & sic neutrum fiat, l. si quis ita, ff.
de uer. ob. & procedit ēt in pęnalib. & odiosis. Requiritur. n. ad
hoc, ut quis possit puniri, q oia copulate respū pænę incurrēdę
vera sint, fm gl. in c. 1. in uer. cōtra iustitiam, de re iu. li. 6. Quam
sequitur Pan. in c. 1. col. 3. de off. ord. & Bal. in l. fi. C. de pęna iu.
qui ma. ind. ad idem gl. in l. mancipia, C. de serui. fug. per quam
dicit ibi Iaco. But. q statutum puniens turbantem alium in sua
possessione pęna c. libratum, & ad restōnem possessionis, non
hēt locum in eo, qui turbauit tm, & nō abstulit possessionem;
quia ambo copulata non concurrunt. Seqtur Lu. Ro. sing. suo
inci. statutum, dicens se ex hoc lucratum fuisse sex florenos, &
quædam alia. Seqtur Io. Bert. in trac. de Epis. in 2. li. q. a a. primæ
partis. ubi ex hoc infert, q si statutū dicat, q testis falsum depo-
nēs punietur poena c. libratum. & ad interesse partis, q nisi ex
eius dicto lædatur, pars, non poterit puniri, qq falsum deposue-
rit. Procedit ēt eɔ, quia si statutum pro eo delicto imponat plu-
res pęnas, oportet q oēs imponātur, l. nemo, a. C. de epis. aud. te
net Bar. in l. quid ergo, §. pęna grauior, ff. de his, qui not. infam.
Et ista est prima nā, & pprietas copulatiuæ. Et adde inquātum,
s. dixi, q ēt requiritur concursus copulatorum negatiuè, quod
decidit Cor. consi. 191. Dato, col. 1. lib. a. limita & declara, ut per
Soc. in l. si is qui, §. utrum, col. 3. ff. de reb. dub. Secunda proprie

40 tas copulatiuæ est, q copulet æque principaliter, † fm gl. in ca.
qrelā, de simo. & ibi Ab. infert ad q. de qua per Fel. in ca. quan
to, J. de iud. facit quod voluit Bar. in l. 1. ff. de pec. leg. & est tex. in
l. si cui, & ibi Bar. ff. de fun. inst. & quod decidit Alc. cōsil. a. colu.
pe. lib. 3. & quę scribit Ias. in l. Titię textores, § 1. ff. de le. 1. vbi cō
cludunt Doc. q dicens sententiam nullam, & si qua est appellat,
vē deducere appellationem, & nullitatem æque principaliter, ɔ
glo. in l. 1. C. qn prouo. non est neces. & ɔtra Saly. in l. vnic. C. si de
momen. pos. fue. app. Tertia proprietas est, q copulet diuersa,
41 † fm gl. in rub. ff. de iur. & fac. ig. Pan. hic, & per Doct. in variis lo
cis. Cor. cōsi. 70. In hac, col. pe. li. 2. gl. in l. si duo, C. per quas per
42 so. no. acqui. Quarta proprietas est æqualiter copulare, † l. reos,
§. cum in tabulis, ff. de duob. reis. l. 3 §. si quis ita, ff. de eo, qđ cer.
loc. l. si quis Titio. ff. de vsufru. accr. l. si hæredes nominati, ff. de
lega. 1. l. si pr filio, ff. de vul. & pup. vbi Pau. de Cast. infert, quod
si condemnatus sit sindicus, & commune in centum, censetur
sindicus condemnatus in 50. & cōe in aliis quinquaginta. Et p
hoc vr tex. in l. qm iudicem, vbi gl. Bal. Ang. & Sal. C. de appella.
Bal. in c. 1. qui feu. da. po. Et Alc. ibi infert, q si ex forma statuti ele
ctio Bidelli spectet ad vniuersitatē, & rectorem, tantam vocem
habebit Rector, quantam uniuersites. Et similem quęstionem
determinat ita Ang. & Imo. in l. liber homo, §. Titius, ff. de hęre.
inst. per illū tex. & Lud. Ro. con. 99. Viso propositę q. themate.
Host. Io. And. Pan. & alii, in c. postulasti, de conces. præbend. fa-
cit decisio Soci. cōsi. 40. Ex actis gestis, in t. dub. lib. 1. Et q̄ scribit
Cur. consi. 54 Sæpe & frequenter, post Bar. & alios, in l. si cum
dotem, §. transgrediamur. ff. sol. mat. Limita primo, vt p Bart. in
43 l. seruus communis ita, ff. de stip. ser. nisi natura ɔtractus † aliud
suaderet. Limita secundo, nisi ex coniecturata mente disponen-
44 tis † contrarium videatur ddm, l. quidam relegatus, cum l. seq.
ff. de reb. dub. Et hoc modo procedit tex. in l fundus ille, iuncta
declaratione gl. ff. de contrahen. emp. Limita tertio, nisi copula
45 cadat inter personas grauatas, † quarum aliquæ grauari nō pñt,
quia onus spectabit in totum ad illū, q grauari potuit, l. si ex duo
bus, §. 1. & ibi IM. in 6. nota. & l. ciuitatib. §. Lucius, ff. de lega. 1.
Limita quarto, vt per Soc. consi. 108. lib. 3. per totum. Quinta p-
46 prietas, † q copulet vniformiter, l. Seiæ, §. Caio. ff. de fun. inst. &
ibi late Bar. & sic natura copulæ est, repetere qualitates pręcedē
tis copulati in sequens, & econtra, fm gl. in l. si sic, ff. quamad.
ser. amit. quam multum cōmendat Ias. in l. fi. col. pe. C. de succes.
edic. facit decisio Bar. in l. si legatarius, ff. de leg. 1. de que hic per
Fel. col. 15. fallit 5. Et hanc decisionem Bar. extollit Lud. Rom.
sing. 380. redditus relictus, & consi. 231. Pręmissorum Docto. et
Soc. consi. 280. Considerata contingentia, lib. 2. Ex quibus pre-
die dicebam, q substō testōris hoc modo concepta, substituo
proximiorem de gñe meo, & suos; q illa copula, & suos, opera-
tur q filii sororis non intelligantur substituti. Quia propter co
pulam, & suos, datur intelligi, q illi etiam debent esse de gñe,
cum copulet vniformiter, & ea quæ sunt eiusdē generis, l. fin. §.
cui dulcia, ff de fun. inst. facit quod consuluit Cor. consi. 139.
Placet mihi, li. 2. Sexta proprietas est ampliare quantum potest,
47 † l. ea tñ adiectio, ff. de le. 3. Est verum, q Bar. in l. si is, qui ducen
ta, §. vtrum, ff. de reb. dub. restringit illum text. quando copula
ponitur inter duo adiectiua neutraliter prolata, & quidam dñt
☞ ibi esse, quia copula erat iuncta cum relatiuo. Tamen alii *com-
muniter* tenent idem, si copula sit inter duo substantiua, absque
relatiuo. Hinc dicebat Bald. q si testator legat alicui equos suos
& arma, non solum comprehenduntur arma equorum, sed ēt
arma equitantis. Ita Bald. in l. 1. ff. de verbo. signifi. non tamē ve-
niunt in legato phaleræ, & ornamenta cum perlis, & auro, quæ
portabat testator ad torneamenta, quia sapientis est tenere me-
dium, l. qui lancem, ff. de au. & argen. le. Sed an veniet cimeriū?
vide ibi, & istud tamen dicunt Cardin. & Imo. in d. clementina
In plerisque, verum esse in fauorabilibus, prout loquitur tex. in
in d. l. ea tamen adiectio, secus in odiosis. Quia tunc stabit restri-
ctiue, inferētes, q si per statutum imponatur pęna nobilibus, et
bastardis percutientibus aliquem, tunc statutum debet restrin-
gi ad bastardos nobiles, seu bastardos nobiliū, sequitur Soc. cō-
si. 33. Circa præsentem, col. 3. lib. 3. Vbi igitur videbis, quod co-
pula non possit suas proprietates, & naturam seruare, necessa-
48 rio resoluenda erit in disiunctiuam, † vel expositiuam, vel erit
in oratione posita ad continuandam materiam. Signa autē co-
gnoscendi, q copula non stat copulatiue, plura possunt reperiri
dicam quæ occurrunt. Primū signum colligitur ex repugnan-
49 tia † copulatorum. Nam si copula ponatur inter incompatibi-
lia, resoluitur in disiunctam, fm Pan. hic, ponentem exemplum
in eīa codicillari copulatiuè concepta, vt in l. fin. C. de codici.
Considera tñ circa istud exemplū, quia ex electione data hrdi,
vt dr in d. l. fi. non vr, q testm & codicillus sint inter se incōpati-
bilia nisi ɔsideres forte effectū, ut facit Abb. Habes ēt exemplū
in l. si Titio, ff. de usufr. leg. & Bart. inducit quatuor qōnes, & cir
ca scdam uide quę dixi in l. centurio, ff. de uulg. & pup. Infert ēt
ad ɔpromissum, in quo dr, ɔpromittimus in talē arbitrum, &

arbitratorem, & amicabilem compositorem, quia procedere
50 vt arbiter, & vt arbitrator, † sunt incompatibilia. Nam arbiter
procedere tenetur secundum ius, arbitrator nō: vñ copula resol
ui dēt in alternatiuam, & erit in electione compromissar. eligē
re viam, quam velit, fm Barto. in l. 1. ff. de iudic. Alexand. in l. si
seruus plurium. §. si numeris, ff. de lega. 1. Raph. Comen. consi.
7 Viso compromisso. Ona. in tracta. de arb. versi. secūdo quęro.
Similiter si in sententia dicatur, nos arbitri, & arbitratores, co-
pula, & , exponitur pro vel, fm Bal in l. non codicillum, C. de te-
sta. Cuius dictum reputat singula. Crem. singu. 197. Commissa
est quæstio. vbi concludit post Bal. q censebitur prolata snīa, tā-
quam ab arbitratore. Sequitur Imo. & Ale. in l. nemo potest ff.
de le. Ang. in disputa. incipien. Duo adinuicem litigantes. Alexā.
consi. 15. Ex his, col 3 lib. 1. & ista est *communis* opi. Contrariū tñ
tenet Bal. in l. miles, qui destinauerat, ff. de test. mil. Quē sequitur
Ale. in l. si seruus plurium, §. fi. ff. de leg. 1. & ista forte verior, qa
in dubio præsumitur electa via plenior, & tutior, & quę citius
est effectum paritura, l. si ita scriptum fuerit, Titius. ff. de hære. in
sti. Et sententia arbitri est citius paritura effectum, quia si erit
cum pęna ei statur metu pœnæ, l. diem proferre, § stari, ff. de
arb. si sine pœna, si intra x. dies non reclametur, ex ea oritur a-
ctio. l. c. cum antea, C. de arb. Sed sententia arbitratoris non p-
ducit actionē cum effectu, nisi post 30. ann. inter quos sp potest
peti reductio. fm *eādem* opi. de qua per Bar in l. si societatē, §. arbi-
triorum, ff. pro soc. & ita etiam tenet Ioan. Crotus in d. l. nemo
potest, col. 27. de leg. 1.10 casu isto pt saluari incompatibili-
tas, & sic stabit copulatiue, ut declarat Soc. in d. § vtrum. col. 3.
Infertur ēt, q si testator substituerit filio pupillu hoc mō, si fi-
51 lius meus in pupillari ætate decesserit, substituo Titiū † mihi, &
sibi, q copula debeat resolui in disiunctiuā ratione contrarieta-
tis euitandæ. & erit in electione substituti succedere iestōi ex
fideicommissaria, vel pupillo per pupillarem, fm Lu. Ro consi.
480. in casu propositæ consultationis. & dixi in l. 1. ff. de vulg. &
52 pup. Scdm signum colligitur ex superfluitate. † Nā si copula po
natur inter plura idem importantia, resoluitur in expositiuam,
fm Pan. hic, per tex in l. 1 ff de pac. Idem tenet Bartol. in l. 1. ff. de
iustitia & iure, & in rubr. C. de agr. & censi lib. 11. vbi dicit, q si
copula ponatur inter duo substantiua idem importantia, v-
num substantiuum adiectiuatur, & copula resoluitur in exposi-
tiuam per figuram Endiadis iuxta illud, Arma virumque cano.
i. virum armatum. Ad idem est tex all. hic per Felyn. in capitu.
monasteria, de vi. & hone. cle. Et addit quamplures gl. Dec. hic,
Tu adde Cal. consi. a de uer. sig. vbi dicit, quod cū oīa copulās
plura verba eiusdem importantiæ ad eundem effectū, vnde ad
dit, c. in synodo, ibi. confirmamus. & comprobamus, 63. dist. c. fi
si. Ad idē ēt gl. in rub. C de vind. lib. & gl. Inst. de ser. urb. præd §.
fi. in verb. pactionib. Ad idē tex in capitu. qualiter, & qñ, 2 de ac-
cusa., Clamorē, & famam. i. clamorosam famam. Ad idē tex. cū
gl. in l. obseruare, § proficisci, ff. de off. præsid. ibi, rō & vindicta,
i. rationabilis vind. Ad idē tex cum gl. in l. a. C. qñ liceat ab em
ptio. disc. ibi Pacto, & plentu. i. pactionali plentu. Ad idem text.
cum gl. in l. si rem mobilē, ff de acquiren. possib., Anima & rō-
ne, i. anima rationali. Et illa seruiunt ad saluandos Notarios, &
testes a contrarietate & falsitate. Et propterea Soc. consil 51.
Viso testō lib. 1. vt concordaret testes testamentarios & Nota-
riū, exponebat bona & hrditatem, i. hęreditaria bona. Scias tñ,
q si copula ponatur inter duo, quorum vnum tanq̃ spēs insit al-
53 teri tanq̃ gñi, † tūc censetur posita ad demonstrandum, q illa
spēs est magis nota digna q̃ cęterę non expressæ, arg. l. itē apud
Labeonē §. hoc edicto. ff. de iniur. Et ita probatur in euangelio,
Dicite discipulis eius. & Petro; & in rub. C. de seru. & aqua. & 10
c. cum longe. inter Hyspaniæ atque Galliæ, 63 distin. Tertium
54 signum colligitur ex ordine charitatis. † Nam si copula cadat
inter personas, inter quas cadit ordo charitatis, tunc non seruat
nām copulatiuę, idest non requiritur concursum copulatorū,
fm Bar. & *communiter* scrib. in l. Gallus, §. quidam recte, ff. de li-
be. & posthu. & in l pe. C. de impube Ale. cōsi. 12. vol. 3. & 167.
uol. 3. circa fi Soc. ↄsi. consi. 49. col. 1. & seq. li 1. Dec. cōl. 95. col. 2.
faciūt q̄d cam in seq signo. Quartum signum colligitur ex ve-
55 risimili intentione disponentis, † fm Ale. consi 130. in fi. atten-
tis verbis testamēn. lib. 2. vbi testator mandauit partem hrditatis
erogari puellis pauperib. maritandis, si contingeret hr̄. lem suū
mori sine masculis, & ex eo superesse fęminas, & sic sub duab.
condōnibus copulatiue. Decidit tñ substōni locum esse. si heres
moriatur sine masculis, dato quod ex eo non superfint filiæ
fœminæ pp verisimilem intentionem disponentis. Adducit in
simili tex. in l. si is, qui ducenta §. ita si pater, ff. de rebus dub. vbi
ex coniecturata mente disiuncta resoluitur in coniunctam, sic
ergo idem econtra dicendum vr̄. Facit quod dixi s. in præceden-
ti signo, & qđ dixi in secunda limitatione quartæ proprietatis,
& qđ inf. subiicā. Et quia verba dēnt seruire intētioni, c. a. requiris,
de appe. nec dēnt verba meliora sensu existere, l. 3. C. de lib. præ-
ter. ↄstitūt n. verba sub iugo mētis, tanq̃ sub originali, fm Bald.

in c. mandatum. J. eo. Quintum signum colligitur ex diuersita-
56 te orōnum. † Nā copula copulās diuersas orōnes nō stat copu-
latiuè, sed continuatiuè, l. 1. ff de his, qui no. infam. l. 1. ff. de sica.
tradit Bart in d. l. 1. ff de iust. & iure, & in d. l. si is, qui ducenta. §.
vtrum. Quod verum est, si orationes copulentur ęque princi-
paliter, secus si per modum accidentis, seu ad qualificandum
vnum & idem subiectum, tunc stat copulatiue, & requiritur
cōcursus, d. l. si hrdi plures, ff. de condi. insti. Et ex isto signo col
ligitur ratio, quare copula posita inter orōnes perfectas non
copulat vniformiter, seu non repetit qualitates pcedentes, vt
probatur in l. qui fundum, ff. de contrahen. empt. Ea n. ratio est
quia non stat copulatiue, fm Bart. in d. §. Caio. quod sequitur
Soc. consi. 54. col. 5. lib. 1. & consi. 22. Videbat. & consi. 23. lib. 3.
Cor. consi. 179. in fi. lib. 2. Sextum signum colligitur ex absurdi
tate, quę sequeretur, si staret copulatiue, fm Barto. in l. Gallus,
57 §. et † si parentes, ff. de lib. & posth. Fel. hic, col. xv. Alex. ↄsi. 119.
col. 1. lib. 1. & consi. 9 col. 2. lib. 2. & ↄsi. 2. col. 3. Cur. consi. 45.
col. 2. Aliud signum colliges ex sequentibus. Alia potens stu-
dendo colligere: ista pro nunc sufficiant. In iudicialibus copola
58 non requirit concursum copulatorum, † quando omnia ad
effectū, de quo agitur, non sunt necessaria, fm glo Pan. & alios
hic, ita intelligentes istum tex. & tex. in cap exhibita, J. de iud.
& in ca cum iam dudum, J. de pręben. Ratio diuersitatis inter
iudicialia. & extraiudicialia, fm Bald hic, est: quia in extraiudi-
cialibus actus recipit intellectum a voluntate disponentis: in iu
dicialibus vero recipit intellectum a dispositione iuris. Cum
igitur ius copulatiuè non disponat, non erit necessarius copula
torum concursus. Et si dixeris, q in tex. nostro rescriptum reci-
pit intellectum a voluntate rescribentis. Respondent Mod. &
bene q in dubio Papa rescribendo vr̄ se conformare cū dispōne
iuris, vt dixi s. i rub. & rescripta recipiunt interpretationē a iure
cōi, c. cū in quæ J. eo. l. ex facto, ff de volg & pup. Et in proposi-
to, q nunquam præsumitur q Princeps velit grauare partem
ad probandum non necessaria, secundum Pan. in c. ex parte B.
col. 2. per illum tex. J. de fo. comp. Et ex hoc alias dicebam, q
Princeps per hęc verba, si caualoti passim, & maxime in ciuita-
te Papiæ expendebantur, non videbatur voluisse arctare partem
ad probandum, q alibi, q in ciuitate Papiæ expenderentur, quia
non erat necessarium. Ex hoc infert Pan. hic, quod deducens
59 plura copulatiue † in libello, supplicatione, vel in articulis, non
videtur se astringere ad probandum ea, quę non sunt necessa-
ria ad victoriam. sequitur Bald. in l. Fulci §. cum aūt. ff. ex quib.
cau. in pos. ea. cum concor. copiose adductis per Fely. hic, col.
9 ver. fallit tertio. Et vltra eum ita istum tex intelligit Rot. dec.
68. Licet capitula, in nouis. Et idē est in impetratione. Nā si qs
60 impetrat beneficium tanq̃ vacās per mortē, † & quouis modo
vacet, sufficit probare vnum modum vacationis, fm Rotam
dec. 83. si impetrans, in nouis. quam allegat Felyn. hic, qui dicit
istud verum, si probetur primus modus expressus, non si alius.
Quia affirmandum primum modum vacationis, cęteros vr̄ ne-
gare, allegando Rotam deci. præall. & Egid. Bellamer. in sua de
cisio. Sed tu considera, q ↄtra opinio q̃ tenuit Ant. de But. in d.
c. exhibita, circa fi. vr̄ verior, quia vt oēs concedunt, copulatiua
in casu isto resoluitur in disiunctam: disiuncta vero, seu alter-
61 natiua, non magis affirmat vnam partem q̃ alteram, † imo rem
in dubio ponit, l. prætor edixit, ff. de iniur. c. inter cęteras, J. eo.
Ampliatur ēt in reo, qui se astrinxit ad probandum omnia co-
62 pulata, † adhuc actore non probante deberet absolui, fm Pan.
hic, per l. circa, ff. de proba. & cap. vni. vt ecclesiastici benefi. & l.
qui accusare, C. de eden. quod nota ad ampliationem regulę il-
lorū iurium. Sed hic cadit dubitatio, q si actor probasset inten-
tionem, & reus se astringeret ad probandum plures exceptio-
nes, quarum vna sufficeret, an debeat absolui, si vnam tantum
probaret? Pan. a contrario hic sentit, q non. Et ita tenet Basig.
hic inferens, q si actor pbauit mutuasse centū, & reus se astrin-
gat ad probandum solutionem & expssam liberationē, q & ip-
se reus probando solam solutionem deberet succumbere, qđ
non possem credere, quia locupletaretur actor cū aliena iactu
ra contra l. nam hoc natura. ff de condi. indeb. Et quia iudex ex
officio pōt absoluere reū, quē videt absoluendū, licet ipse nō pe
tat, fm Bart. in l. vbi pactum, C. de transa. & in l. fi. §. pe. ff. de eo,
per quē fac erit. Et qa iudex dēt ex officio repellere calūniosum
actorē. licet pars non excipiat, fm Inn. in c. 1. de offi. vic. Ampla
scđo, ēt si libellans, vel articulans iurauerit oīa & singula vera
esse, fm glo. in c. vt circa, & ibi Gem. de elect. in 6 Amplia ēt in
snīa, in qua sufficiat vnā ex plusib. causis copulatiue expressis ve
63 ram esse, fm Inno. in c. cum inter, de re iud. Pan. in c 1. col. 3. eo
dem titu. de re iud. Bal. in l. 2. §. ignominiæ, ff. de infam. Imo. in
l. si is, ad quem, ff. de acq. hære. in l. si plagij, ff. de verb. obl. Et est
gñalr verum, q si ad validitatem actus concurrant plures cāæ,
64 quarū vna vera, reliquæ falsæ, sustinetur actus ex vera, † l. scio,
ff. de appel. § si plures, Inst. de excusa. tut. & §. si igitur omnes, &
§. si tales in Authen. ut cum de appellatio. cognosc. not. Ias. in
authen.

auth.non licet,C.de liberis præteritis. Facit regula §. affinitatis.
Inst.de nup.& capit. ex tuarum,de author.& vsu pallij,vt non
procedat,qñ proponuntur plura,quorum vnum venit vt acci
65 dens,seu qualitas ad aliud,† tunc oportet probare vtrũq; ſm
Pan.& alios *communiter* hic,per tex.in c.licet cām,J.de proba.
& in c.si ab eo.de elec.in 6.l.hēbat.ff.de inst.act. cum concor.
de quib.per Fel.& Mod Rō vſesse.quia qualitas ad actum,dr̄
idem cum ipso actu,& actus qualificatus dr̄ vnus solus actus,
ſm Bat.in l.Aurel §.idē quæsit,ff.de libe.lega & iniuria quali
ficata,dr̄ vna sola iniuria,ſm Bart.in l.itē apud Labeonē,§. sed
ꝙ dr̄,per illum tex.ff.de iniur.cum alijs authoritatib.de quib.p
Fel. hic,& in d.c. licèt cām,col.21.Et vbi lex requirit actū cum
66 qualitate,non sufficit probare actum,† nisi probetur qualitas,
c.1.de homicid.lib.6.c.auditis,de præscr.l.2.§. ꝙ aūt,& ibi not.
Bar.ff.ne quid in flumi.publ.& in l.Fulcinius.§. cum aūt,ff. ex
quib.cau.in possess ea.cum concord.de quib.per Ias.l.1.§.in eū,
ff.ne quis eum qui,& per Cur.Iaū in consi.74.col.2.facit ꝙ di
cit Bar.in l.1.§.si quis neget,col.3. in fin.ff quemadm.test.aper.
de quo dicto plura scribit Fel.in c.cum Ioan.eremita,col.17.de
fide inst.& Cur.consi.55.col.4. Alex.consi.107.col.3.li.1.& cō
si.3 li.2.& alibi sępe.& Cæp.consi.53. col.pen.& 59.col. 6. &
consil.63. Ego ꝙ in actia. Quod si formetur inquisitio de in-
sultu & vulnere illato in domo,necesse est probare qualitatē,
videlicet ꝙ in domo sit factus insultus, alias ēt ꝙ probaretur
vulnus,dēt sequi absolutio.facit decisio Soc.consi.256.Elegan
ter & subtiliter,col.1.li.2. Possem de ho. implere plures char
tas,sed consulto oīa omitto,ut faciamus debitum processum .
Nam has cumulationes poterit quilibet facere . si in ocio no-
luerit marcescere.Adde tñ,ꝙ si reus simplr̄ ꝯfiteatur delictum
67 deductū cum qualitate,ꝙ adhuc non poterit puniri,† quia nō
censetur confiteri qualitatem , nisi probetur , ut colligitur ex
dictis Io.And.in rub. de accus.& Signor. de Homod.consi.10.
In q.vertente,col.fi.sentit Ro.consi.167. Ant.accus. Poterit tñ
iudex si uelit,punire,ſm Dec.in c.at si clerici,col.4.J.de iud.sic
intelligentem Bal.tenentem ꝯtrium in l.& si seuerior,C.de in-
fa.& Ang in l.denunciasse,§ quid tñ.ff. de adult. tenētē ꝯtrū.
Istam limitationē restringit Fel.decem modis,ut hic per eum .
Circa primam restrictionē,vt non procedat in mandatis Prin-
68 cipū,quia mandatū qualificatū † resoluitur in duo,c.cū dilecti,
de dolo & contu.l.Celsus,ff.de arb.Adde,ꝙ istud pōt procede
re,nisi qualitas opponatur ad expirationē præcepti,ſm Bal. in
l.1.col.5 uer.extra quæro,C.de his,q̄ poena nomi. Item vr̄ ꝓce-
dere,qñ qualitas respicit voū,& mandatū principale aliud. Se-
cus si qualitas sit ꝯnexa cum mandato principali ad eundem fi
nem,ſm Bal.in rub.ā.eo.vbi Barb.col.pe.facit quod dicit Alex.
in l.si mihi & tibi,§.1.in fi.ff.de leg.1.& ꝙ decidunt Bar. & alij,
in l.1.§.nunciatio,ff.de noui op.e.Circa scdam,ut non procedat
69 in qualitate,quæ tacitè inest,† adde quæ dicit idem Fel.in c.exa
minata,col.4.J.de iud.& in c.a.col.2.J.de excepi. Circa tertiā,
70 ut non procedat qñ qualitas non est de substantia,† vel non al
terat factū,vel non mutat spēm actionis, uel sit talis qualitas,
sine qua ad agendum uel excipiendum fuisset admissus , quia
talis pōt detrahi,l.in delictis,§. si detracta,ff.de noxal.ergo libel
lans seu articulans non uī se astringere ad eam probandā.Con
sidera quęso,quia in d.§. si detracta,qualitas alterabat factū, &
naturam actionis,& tñ conceditur detractio. Si ergo ibi ēst li-
cita detractio,non uideretur quis se astringere ad probandum,
sequeretur ꝙ decisio Cy.in l.2.C.de proba.& Pan.in c.exami-
nata,col.3.de prob.& quem sequuntur Mod.hic,non esset ue-
ra,quia qualitas effusionis sanguinis licet alteret factum,vr̄ pos
se detrahi,sicut detrahitur qualitas scientię,in d.§. si detracta .
Sed nō credo ꝙ ꝯñtia Fel. dum vult,si qualitas potest detrahi,
ergo non uī se astringere,sit uera.& ꝯtrium probat tex.in d.§.
si detracta. Nam ibi,si qualitas scientiæ non detrahitur ea non
probata,absoluetur uñs, ergo uidebatur actor se astrinxisse ad
71 eam probandam.Circa quintam,nisi subiecta clā, † saluo iure
addendi & minuendi,quæ operatur vt non videatur quis copu
latiue loqui,nec se arctare,adde eundem Fel.in c.inter dilectos
col.5.de fide instr.& in ca.pastoralis,colum.4.de excep.& Pra-
cti.Papien.in forma libelli in actione reali,uersi.saluo iure ad-
dendi.& dixi etiam de ista clausula in c.cum M.Ferrariensis,ā.
de const.ista etiam fallentia non videtur vera,vt aduertit Dec.
& bene,confunditur per tex.in d.§. si detracta.vbi si non detra
hitur probanda est,sic & si præcessetit protestatio , si non mi-
nuatur,probanda erit.Circa sextam,nisi sit apposita clausula ,
72 † non se astringens. Adde Practi.Papien.vbi sup.in versi.nō se
astringens.Ias.in d.l.1 §.in eum,ff.ne quis eum,qui.Alex.cons.
61.lib.2.Ias.inst.de actio.§.1.col. 21.Istam etiam reprobat Deci.
quia protestatio non iuuat, vbi subest necessitas probandi , ſm
Bal.in l.non ideo,in fi.C.de libe.cau.Sed tu uideas,ꝙ hic nulla
subest necessitas iuris,quo casu protestatio non iuuaret,l. si ali
menta.C.de neg.gest. sed a principio totum dependet a uolun
tate libellantis,utrū velit libellare coniunctum,vel diuisim.Pro-
testatio ergo,non se astringens,operabitur suum effectum. Ad-
de,quod ista clausula operatur alium effectum. De quo p Pano.
in c.dilecti,col.fi.J.de iud. Vltra Fel.limitat Dec.nisi esset apposi
73 ta clausula,† super quib.omnib.& singulis,petit ius & iustitiam.
quia talis clausula est distributiua,ſm Bal.in l.1.col.pen. de ꝓb.
& Alex.consi.120.lib.1.cum alijs,de quib. hic per eum. Et vltra
74 eum idem dicendum videtur, si sit apposita clausula , † Singula
singulis congrue referendo, quæ est etiam distributiua, secundū
Bal.in l.Stichum,qui liberus erit,ff.de leg.1. Et licet Decius post
Corne.consi.127.Visa denunciatione,lib. 2. istam reprobet; Tñ
si considerabis,quæ dixi in sexta limitatione Fel. poteris etiam
istam saluare.Potes etiam vltra alios limitare, nisi esset apposi-
75 ta clausula,† Super quibus omnibus peto ius,& iustitiam mini
strari cō unctim,diuisim,copulatiue,& alternatiue,de qua clau
sula per Iaso.Insti.de actio. §.1. col. 20. Vltimo posses limitare,
76 nisi esset adiecta clausula,† Saluis alijs iuribus,actionibus,& de-
fensionibus,qa talis clausula æquiparatur clausulæ,nō se astrin-
gens,secundum Bald.in lege,scire oportet,§.sufficit,ff.de excu.
tuto.Fel.in c.pastoralis,colum.4.de exceptio.Gl.in verst. literas,
vult, ꝙ taciturnitas appellationis vitiet rescriptum. Adde text.
ibi gl.in ver.nulla mentio,in capitu.ex parte S.J.eodem.Dicam
in c.super literis,vbi Fely.tangit,colum.7.inf.eod.Gl.pen.oppo
nit de c.vniuersa,25.q.2.rñdet gl. ꝙ aliud ſm leges, & aliud ſm
canones.vult dicere,ꝙ dispositio c.vniuersa,est transumpta per
Gratianum ex l.fina.C.de diuer.rescrip. Et ideo non potest di-
ci dispositio iuris canonici.Sed ꝯ istā solutionem insurgunt quā
plures,quia illa lex est canonizata in d.capitu.vniuersa,ergo erit
dispositio iuris canonici,quia ea nostra facimus, &c. & capitu.
si apostolicę,de prębend.lib.6.l.2.C.de vete.iur.enucle. Ad istud
respondetur dupliciter. Primo,ꝙ liber Decreti non est approba
tus.Secundo,ꝙ Gratianus non habuit ptātem canonizandi le-
gem contra canonicas sanctiones. Pro resolutione, & veritate
huius puncti,videndum est primo,an liber Decreti sit approba
77 tus † pro libro iuris authentico. Pan.tenet ꝙ sic,& ego credo,ꝙ
dicat veritatem. Possem comprobare ex pluribus rationibus,qui
bus utuntur communiter Docto.in præludijs feudorum,ad ꝓ-
bandum,quod liber feudorum, est liber authenticus,allegabilis
ad decisiones causarum,sicut alij libri iuris,sed his omissis vide-
tur mihi de hoc esse casum in capitu.continebatur, in versicu.
cum in decretis,de desponsa. impube. Nec obstat solutio Fely.
& Mod.ꝙ tex.ille loquatur de decretis sanctorum Patrum,quia
glo.ibi tenet,quod tex.se referat ad ca.si quis acceperit,33.q.1.&
sic se refert ad librum decretorum,& debuissent isti Moder.alle
gare in quo loco sanctorum patrum illud habeatur,cum glos.
alleget canonem decretorum, in quo istud habetur. Ad idem
est text.in clementina prima, ver.& subsequenter,de iureiur.ibi,
secundum formam traditam in decretis, quæ incipit, Tibi Do-
mino Non obstat responsio Deci,quia ibi continetur appro-
batio specialis canonis, Tibi domino,63.distin. vt in simili facit
papa de dictis Salomonis in ca.1. de pręsump. quia replicatur,
quod papa in dicto ca.1.allegat librum Decretorum,& canonē
in specie,& iō tam librū,q̄ canonē approbare cēset. Sed in ca. 1.
papa allegat vnū dcm̄ Salomonis,& non librū. Tertio ego alle
go tex.in extrauag. Io.22.quia quorūdā, ver.& si quæ sūt ibi, Au-
gustinus, cuius dcm̄ insertū est in decretis,de uer.sig. Nec dicas,
ꝙ loquitur de decretis sanctorū pat.qa ꝯtrium vult gl.ibi,quæ al
legat canonē,hēt dist.12.q.1. Et cōtrariū probat tex.in uersic.in-
s rtum,si recte aduertas ex istis apparet,ꝙ ꝯtra opinio dicentiū,
ꝙ non est approbatus,qa non habet auctorem auctorizantem,
non potest defēsari,qa hēt ibi Pontificem auctorem,ut iurib.ꝓal-
legatis.Hēt etiam cōem vsum, qa allegatur & legitur in scho-
lis.Quis cōis usus,sicut potest facere. ꝙ credatur instrīs absque
subscriptione,& auctorizatione,ſm Pan.in c.cū dilectus,col.pe.
inf.de fide instr.Ita dēt posse facere,ꝙ unus liber fidem faciat ab
sque auctore auctorizante.dicam ergo cū Bald.in ꝓludijs feud.
Desinat amodo latrare pertinaces,qa istud opus cōiter obserua-
tur.Scdo videndū est,an dicta Gratiani inserta in ecDretis, etiā
78 dicantur approbata, † non insistendo in verbis,*Communis* sen-
tentia est,ꝙ non,ſm Pan.& ēt cōiter Doc.Et dicta Gratiani reꝓ
bat glo.in summa.13.dist.& in summa,18.distin.& dicit gl.in c.
Euphemiū,§.hinc colligitur,2.q.3. Fateor plane te mentium
Gratiane.Ex hoc sequūtur plura.Primo,ꝙ licet rub.aliorum li-
79 brorum iuris possint allegari,† vt not.gl.in procemio 6. in versi.
titulus,& Ias.plene in rub.Insti.de actio.Tñ rub.Decreti nō po-
terūt,prima excepta,allegari qa fuerunt factæ p Gratianū non
hōiem auctoritatē legis condēdę,ſm Spec.& Ioan.And. in tit.
de disputa.& allegar.§.fi.in fi.& Fel.hic,& ideo glo.in capitulo,
absit,50.dist. reprehendit Gratianum in suprascriptione illius
capituli.Secundo infertur,quod leges, quas Gratianus inseruit
80 in decretis,dicuntur simpliciter registratę, † non canonizatæ,
nec approbatę in foro canonico,& istud est quod voluit glos.
hic,quam omnes approbant,& glo.in capitulo 1.de excep. Et si
dixeris,quomō sciri potest,ꝙ Gratianus inseruerit, vel cano-

nizate dicantur a Pontificibus.ſi ſidet Pan.hic,ꝙ lex dī a Ponti-
ficibus canonizata, qñ in canone reperitur incorporata, vt in
c.in primis,vbi glo.i.q.1.& eſt alia melior in cap.1.in verb.tra-
ctatus.de reb.eccle.non alienan.lib 6.& in cap. ſuper eod. vbi
Pan.& Fely.ꝫ de teſti.& Fel.hic,qui alia adducit,colū 17.& in
c.eccleſiæ ſanctæ Mariç,col.15.de cōſtit.Iaſ in l.j.col 9. ſequ. C.
de ſum. Trint.& fide catho.Tertio infertur,ꝙ confirmatio ge-
neralis facta de libro decreti,non ſe extendit ad dicta Gratiani,
ſed ad dicta Pontificum.& ſanctorum Patrum.Io dubio.n.cō-
firmatio, quę poteſt referri ad actum validum & ad inualidū,
81 intelligitur ſe ad validum referre, † ſm Inn.& Io. And.in c du-
dum,de deci.Felyn latè in cap cum inter,io ver.diſcuſſio, ꝫ de
excep.I aſ.l quanquam.C.de teſta.mili. Et confirmatio genera-
82 lis nunquam trahitur ad reprobata ſpecialiter, † ſm glo.in l.1.
§.fina. ff.de his,qui ſunt ſui,vel alie.iur. cum aliis adductis per
Fely.in d.cap.eccleſia ſanctæ Mariç,col.1.& in ca.ad noſtram,
colum.2.de proba.& per Iaſ.in l.more,col.6.ff.de iuriſdi. om.
iudi. Alex.conſi.59.col.4.lib.1.& 125.colum.2.li.2.Tertio dubi-
83 tatur,an deciſiones Rotę ſint authenticę, † & habeāt vim le-
gis Gemi.in d.cap.duobos,col.11.de reſcrip.& in ca.oeque.11.
diſt.ſidet,ꝙ nō ſequitur Fel.hic.Adde Gemi.conſi 94.col.2.in
fin.vbi dicit,quód non tenemur eas ſequi,ſi iure,aut bona rō
ne non fundantur.Ideo ſentētia lata ꝯ deciſionem Rotę valet,
ſm Car.& Fely.col.2.in c.paſtoralis.ꝫ.de fide inſtr. Quarto du-
84 bitatur, an regulæ Cancellariæ Apoſtolicę † habeant vim le-
gis generalis.Auch.conſ.mihi.297.Efficacibus, & Car.cōſ.96.
Dico,ꝙ acceptatio, quos corruptè allegat Fel.hic,tenent ꝙ ha-
beant vim legis in curia,non aūt extra curiam. Sequitur Iaſ.in
l.1.col.5.ff. ſi cer. pet. Fel.in d.c.paſtoralis,col. 2.inferens,quod
ſententia lata extra curiam ꝯ regulas Cancellariç,mero iure va
let.Ego in facti contingentia rñai,ꝙ regula Cancellariç de non
85 veriſimili notitia, † habebit locum etiam in legato, & in quo-
cunque ordinario,quia extracta fuit de corpore iuris cōis, vide-
licet ex ratione c. deteſtanda,de conceſ. præb.lib.6. videlicet vt
tollatur occaſio alienę mortis captandę, & ne detur occaſio
delinquendi. Ad præmiſſas auctoritates rñdebam,ꝙ debent in
telligi de regulis Cancellariç extractis ab uſu, & conſuetudine
curiæ,non de regulis extractis de corpore iuris, vel ex rōne na-
turali,quia illę allegatę debent generaliter omnes,ſicut regulę
iuris cōis.Nec obſtat, ꝙ quilibet ordinarius poſſit conferre be-
neficium ſub ꝯditione ſi vacet ignorantis vacationem, ſm glo.
& ſcrib.in c.2.de elec.lib 6.Lapus allegans Rotam deci. 111.in
antiquis,quia fateor iſtud.Sed maxima eſt ratio diuerſitatis, an
conferatur beneficium ſub ꝯdōne ſi vacet, & conferatur pure
& ſimpliciter tanq̃ vacet per mortē,cuius notitia eſt impoſſibi
lis,& non veriſimilis. Primo caſu non pōt argui ſuſpitio, quia
impetrans,vel conferens fuerit conſcius conſpirationis,vel tra-
ctatus facti in mortem alterius, quia conditionaliter loquens
nihil ponit,l.ſi quis ſub ꝯdōne dandotū decē.ff.ſi qs omit cau.
teſt.Et quia non cōfertur,tanq̃ magis vacet p mortē q̃ aliter Sed
ſcdo caſu,impetrans p̃ſumit cōſcius ꝯſpirationis, ſeu tractatus
in mortē alterius, ſeu captaſſe mortē alterius,cū alter non ſit
veriſimile ipſum habuiſſe notitiā mortis.Ideo habebit locū iſta
facta ad tollendū votum captandæ mortis alienæ,vt ſupra dixi.

S V M M A R I V M.

1 *Filius eſt ſacerdotis,ergo ſpurius,ſeu genitus in ſacerdotio,non valet cō-* *(ſequētia.*
2 *Bartolus,& Ioan.And tacitè fateri videntur ſe naturales.*
3 *Iaſon Maynus fuit ex ſerua natus, licet ex patre nobiliſſimo.*
4 *Baſtardi,prompti ſunt ad omnia deteriora.*
5 *Ioannes Andreas licet fuerit naturalis,fons tamen fuit, & tuba iuris.*
7 *Filius natus ex muliere,quæ contraxit matrimonium ignoranter cum ſa-*
cerdote in faciem eccleſię,dicitur legitimus.
8 *Filius natus ex muliere,quæ cōtraxit matrimonium cum ſacerdote,quin*
que modis non ſit ſpurius.
13 *Filius natus ante ſacerdotium,appellatur filius ſacerdotis.*
14 *Filius natus ante, quam pater eſſet Rex an dicatur primogenitus Regis,*
ita ꝙ ſuccedat in Regno, excluſo nato poſt Regnum adeptum.
15 *Qualitas adiecta verbo,in quo diſpoſitio ſumit effectum,ſufficit talem qua*
litatem adeſſe tempore, quo diſpoſitio ſortitur effectum.
16 *Filius ſacerdotis non legitimus, eſt incapax beneficiorum,& idem in qua*
libet patiente defectum natalium.
17 *Filius ſacerdotis prohibetur promoueri ad beneficia,in quibus pater pro*
ximè miniſtrauit nu.18.
19 *Dignitate ſeculari,data paritate,is præfertur,qui non eſt de eadem domo,*
unde erat prædeceſſor.
20 *Filius ſacerdotis legitimus, poteſt eſſe beneficiatus in eadem eccleſia ſimul*
(cum patre.
21 *Beneficium illicite occupans,ab eo eſt remouendus.*
22 *Intruſus,& inuaſor quis.*
23 *Intruſus retinendo beneficium, & fructus beneficij,furtum facit.*
24 *In alternatiuis ſufficit alteram partem veram eſſe nu.25.*
26 *Alternatiuę dictiones,plures ꝓprietates hñt,vt ex decē nu.ſeq apparebit.*
27 *Alternatiua quando non poteſt ſeruare ſuas proprietates,tunc mutat na*
turam,& reſoluitur in copulatiuam,vel expoſitiuam.
38 *Alternatiua,quod ſuas proprietates ſeruare non poſſit,quibus coniectu-*
ris dignoſcatur,nu.40 cum ſeq.
39 *Alternatiuè pœnæ ſi imponantur,& uerba dirigantur ad iudicem,electio*
erit iudicis.nu.ſeq.
65 *Alternatiuè pœna impoſita,ſi uerba dirigantur ad rem,electio eſt ipſius*
rei.
66 *Conſuetudo obligatoria,non inducitur in his,quæ ſunt meræ facultatis.*
67 *Alternatiuè impoſita pœna,ſi uerba dirigantur in parte ad reum,in alia*
parte alternatiuè ad iudicem,electio erit ipſius rei.
68 *Occupare uerbum,ſonat in malam partem.*
69 *In alternatiuis contractibus,electio eſt promiſſoris. Limitatur quadru*
pliciter uſque ad nu 74.
75 *Argumentum a ſimili ualet.*

INter cæteras. ¶ Diuidit, & ſummat,
vt ꝑ Pan Nota Primo,
ꝙ non eſt bona ꝯñia,eſt filius ſacerdotis, ergo
1 ſpurius,ſeu genitus in ſacerdotio,& clarius † ꝓ-
bat in c.ad extirpādas,ꝫ.de filiis p̄sbyt.& exēplo
Ioannis And.vt ipſe refert in rubrica,de filiis p̄s
by.in addit.Spec. Subdit tñ Abb.ꝙ Ioan. And non aperuit ibi,
vtrum fuerit de legitimo matrimonio natus,licet dicat ſe natū
ex laico,poſtea effecto ſacerdote.Et dñt Mod.ꝙ ēt Barto.ætus
fuit ſimili mō loquendi in l. quidam cum filium,ff.de ver.ob.
ibi non aperuit,vtrum fuerit legitimus,vel ne.Et ſic iſti ſentiūt,
2 ꝙ Io.And.& Bar.tacitè fateri uideantur ſe naturales. † Quod
an verū ſit,non poſſum deſcernere.Verum tñ ſcio,ꝙ maximā
ſpem dederunt baſtardis, ꝙ dēant ſtudere,quia ea uia poſſunt
ſibi immortalitatis nomen cōparere,ut fecit obſeruantiſſimus
3 præceptor meus,d.Iaſ.† Maynus,vt accepi ex ſerua natus,licet
ex patre nobiliſſimo,& ex familia de Mayno ex primariis Me
diola.Fuerunt & alij excellentes Iureconſulti ex damnato coi-
tu procreati,quorum nomina ſubticeo,ne uidear tale vitiū ap
probare.Nam,vt inquit tex.in c.ſi genus Anglorum,56.diſt.ba
4 ſtardi prompti ſunt ad omnia deteriora, † non bello fortes,nō
in fide ſtabiles,nec in morib.continentes. Et quia Pan. detra-
ctat Io.And.ꝙ non aperuit ſe legitimum fuiſſe. Adde,ꝙ quan-
5 quā fuiſſet naturalis, † fons tamen fuit,& tuba iuris, ſm Ioan.
Cald.eius filium adoptiuum in c. veſtra,de cohab.cler. & mu-
lie.& ſapientiam canonicam ſuis commentariis locupletauit,
adeo vt omnes commentatores ſuperauerit,ſm Io.Calder. in
proœ.Clem.ꝙ ex eo cognoſcitur,ꝙ eius commentaria tanquā
meliora fuerunt in corpore 6.& Clem.inſerta. Et inquit La-
pus allegat incip.Papa ſpeciale,ꝙ Io.And. habuit mirabilē in-
genij grauitatem,& ꝙ opiniones ſuę procedunt ex fonte iuris.
Et dicit Ang.in l.ſi certis annis.C.de pact.deferendum eſſe Io.
And.quia eſt iuris ſpeculum. Et ait Bal.in c.cum olim, de re iu
dic.vbi habeo opinionem Io.And.nolo recedere a fundamen
to iuris. Et eum tubam.& fontem iuris canonici appellat Bal.
conſi.126.reperitur,lib.1.Eum tñ redarguunt Doc.quod dicta
Old.ſui præceptoris ſibi appropriauerit,ut atteſtatur Cur.con-
ſi.67.col.1a. Redeundo ad propoſitum(tranſgredi.n.libuit ꝓp
honorem Io.And.) dico,ꝙ illa ꝯñtia falſa demonſtratur ex to
to ti.ꝫ.de biga.non ordi. Fortius dico,ꝙ non tenet ꝯñtia,eſt na
6 tus ex ſacerdote,ergo eſt illegitimus.† Nam ad tollendum cō
ſequentiam,ſufficit dare inſtantiā.§.pauonū,Inſt. de re.diui.gl.
in c.ſicut vrgeri,1.q.1. Do aūt inſtātiam,quia natus ex muliere,
quæ ignoranter ꝯtraxiſſet matrimonium cum ſacerdote in faciē
7 eccleſię, † dī legitimus,vtpote natus ex matrimonio putatiuo,
c.2.& c.ex tenore,ꝫ.qui fil.ſint legi.& ibi Pan.vult tales eſſe legi
timos,ēt quo ad ꝓmdos ordines,ſm Bal.in c.1.§. naturales.ſi de
feu.fue.contro. inter do. & agna.vaſ.ēt dñr ltimi,quantum ad
ſuccedendū in feudis. Do aliam inſtantiam,quia potuit gñari
8 ex ſacerdote orientali, † cui licet uxorem habere,c.cum olim,
ꝫ.de cle.coniug. Do tertiam inſtantiā,quia potuit generari ex
9 ſacerdote occidentali, † q hēt uxorē ex diſpenſatione,c.de Sira-
cuſanæ,27. diſt. & ſi dixeris,ꝙ diſpenſatio eſt facti,& non pſu-
mitur l.in libello,§.ſi actæ,ff.de capti.& poſtli.reuer. Rñdeo la-
tis eſt,ꝙ ꝯñtia non eſt neceſſaria.Do quartam inſtantiam. Pu-
10 ta,ſi ſacerdos adoptaſſet ſibi filium,prout pōt † ſm Ang.in l.
& qui uxores,ff.de adop.& Alex.in l.Gallus,§.ꝙ ſi is,col.ii. ff.
de lib.& poſth. Do quintā inſtantiā.Si coniugatus promoueaē
11 ad ſacerdotium,† vt in extrauagā.Io.22.incip.Antiquæ,ſub ru
bri.de voto.Do vltimo loco ſextā.Si uir ingreſſus religionem
12 de cōſenſu uxoris † iuxta c.cōiugatus,de cōuer.ꝯiu.& ex uxore
poſtea filiū procreauerit,ſm Ant.de Bu.& Pan. in c.literas,de
fil.p̄sb.Iſtud tñ nō affirmo,quia ꝯtrium tenet Goff.& Hoſt.ibi,
& in c.dudū,de cōuerſ ꝯiu.& gl.in c.miniſtri.81.diſt.Quē ſequi
tur,& ſingulariter dicit Ro.ſing.ſuo pe.incip. Martin. & uxor.
Card.in d.c.literas,concord.opi. Aut quęritur,an dicatur legiti
mus quantum ad ſuccedendum,& procedat opinio Ant. Aut
quo ad ordines,& beneficia,& procedat opinio Gof.& aliorū.
Scdo nota,ꝙ natus ante ſacerdotiū,appellatur filius ſacerdotis.
13 † probatur in d.c.ad extirpandas.Et inducitur ad qōnem.Aut
filius

14 filius natus anteꝗ pr̄ eẽt Rex, dicaẽ primogenitus Regis, † ita
ꝙ succedat in regno excluso nato post regnũ adeptũ. Quæ du-
bitatio euenit in regno Franciæ, in filiis Philippi Francorũ Re
gis, vt refert Bart. in l. imperialis, §. his illud, C. de nupt. & refert
Franci Crem. in sing. 50. ꝙ audiuit illud disputari ad mensam
ducis Mediolani. Vr̄, ꝙ debeat succedere natus ante adeptũ re-
gnũ, p istum tex & per tex in l. Senatoris filius, ff. de Senato. Et
per istã partẽ segt̃ Alb. de Ros. in 1. parte statut. q. 158. & Fely.
hic. Contrarium tenent glo. & ibi Bart. & Bald. in l. imperialis,
§. his illud, C. de nup. per illum tex. & Bart. in uariis locis allega-
tis hic per Mod. Idẽ tenet gl. in c. tam itaq; in uersi tantum, 1. q. 4.
Crem. in d. sing. 50. Io. de Ana. in c. 2. ad fi. J. de iudæ. Mart. Lau
dem in tracta. de primo genit. in 1. parte. & Fely. sibi contrarius
in c. prudentiã. in prin. col. 2. J. de offic. deleg. & Car. Ale. in tit.
de feu. marchię, c. 1. col. 3. Bng & Dec. hic, qui dicit istam partẽ
cõiter teneri p Doct. ꝓ qua adducit primo text. in d. §. his illud,
sed ꝯsidera, ꝙ text. ille in uer. si uero ante, in gn̄alitate sui ꝓbare
vr̄ ꝯtrium. Dr̄ ibi, Natus post purgationẽ, non dr̄ filius meretri-
cis. Si uero ante purgationẽ, filius meretricis erit. Põdera uerbũ
ante, qđ in gn̄alitate sui pt̄ ẽt intelligi ası̄, ꝗ esset meretrix. vr̄ ibi,
macula cõtracta obsistit priuilegio, sm̄ Sal. ibi, nihil hic obstat
successio. Scđo allegaẽ tex. in l. Decurio. C. de Decurio. lib. 2. ubi
Dr̄, Decurio fortunã, quã nascendo meruit, suffragiis non mu-
tet: sed facit ꝓ, si aduertatur. Tertio inducitur text. in l. ex libera,
C. de suis & legit. Sed ibi loquitur in nato ex libera, & seruo in
odium sceleris, nos loquimur in hinc procreato. Quarto, text. in
l. 2. §. in filiis. Decurio. Quinto text. in l. si Senator, C. de dign. li.
12. Sexto, tex. in c. Cenomanensem, 56. dist. in. Septimo facit qua
litas adiecta uerbo, debet intelligi sm̄ ips. uerbi, l. in delictis, §. si
extraneus, ff. de noxa lib. & ita tenendo non obstat iste tex & si
miles, quia loquuntur impropie, sm̄ Fel. hic vel aĺi sm̄ Fel. in d.
c. prudentiã. Verũ est, ꝙ dici pt̄ filius Regis sed tñ nõ dr̄ primo-
genitus, sicut dr̄ in d. l. si Senator, ꝙ est filius Senatoris ante di-
gnitatem natus: non tñ dr̄ illustris, sicut dñr filii nati tpe digni
tatis. Quid dicendum? Mihi placet alia opinio. Moueor primo
per text. in cap. ad hæc, J. de ꝑsby. ibi, a Pontificib. generatus, si
nati sint ex legitimo mr̄imonio, & sic ante põtificatum. Ecce,
ꝙ nati ante põtificatum dñr generati a Pontifice. sic ergo natus
ante regnum dici debet primo generatus a Rege. Secundo mo
ueor, q̃a ubi qualitas adicitur uerbo, a quo dispositio sumit ef
15 fectum, † sufficit talem qualitatem adesse tempore, quo dispo
sitio sortitur effectũ, ut traditur p Bart. in l. ex facto, ff. de vulg.
& pup. & sic sufficit, ꝙ sit primogenitus tempore successionis,
& isto argumento motus hanc partem tenuit Saly. in d. §. his il
lud. Ad illud tñ põt dici, ꝙ qualitas primogenituræ nunquam
potest cõcurrere cum regno, ex quo ante natus fuit. Tertio, q̃a
rõ quare præfertur primogenitus, est quia tanꝗ grãdior præsu-
mitur, ꝙ melius dẽat gubernare regnum, ꝗ rõ militat etiã in na
to ante, ꝗ cẽt Rex. Quarto, q̃a nõ est accusanda natura, cur eum
potius ꝓcreauerit ante, ꝗ post, argu. l. maximũ uitium, C. de lib.
præt. Quinto q̃a si quæreret, ꝙ genitus ante, ꝗ esset Rex, nullo mo
do posset succedere, q̃a non est filius Regis, ergo mortuo geni
to, tpe quo erat Rex, decederet Rex sine filiis, qui possint in re-
gno succedere, sm̄ Sal. sed illud est absurdũ, ergo &c. Istã par-
tem tenet Iaco. de Sãcto Georg. in tractã. de feud. in 4. column.
& seq. dicens, ꝙ si regno ꝓuideatur p successionẽ, uera est ista
opinio, si per electionem, deberet eligi ia, qui natus est post re-
gnum adeptum, & refert Iustinus 2. libro sui operis ꝙ pro cõi
opinione fuit iudicatum in fauorem Zersis contra Anomenẽ.
Tertio nota, ꝙ filius sacerdotis non legitimus, est incapax bene
16 ficiorum. † & idem in quolibet patiente defectum natalium, c.
1. J. de fil. presby. est ẽt incapax sacrorũ ordinum, ẽt minorũ, cap.
1. eo. tit. in vi. Et rõ est duplex, q̃a timetur in eo incontinentia pa
terna, c. literas, J. de fil. presb. facit tex. in l. ꝙ si noluit, §. qui assi-
dua, ff. de Aedil. edicto. uel q̃a illegitimi sunt infames, saltem in
famia facti, sm̄ Azo. in Summa, C. de infam. & infamibus non
patet aditus ad ecclesiasticas dignitates, ca. inter dilectos, de ex-
cess. prælato. l. 2. C. de dignitatib. lib. 12. Quarto nota, ꝙ filius sa-
17 cerdotis prohibetur promoueri ad beneficia, † in quibus pater
proxime ministrauit. Quod uerum est, etiam si sit filius legiti-
mus & naturalis, d. c. ad extirpandas, c. præsentium, & c. cõque-
rente, eo. tit. in tantum ꝙ Episcopus prohibetur cum eo dispen
sare, sm̄ gl. in c. 1. in uersi. tale, de fil. presb. in vi. Et rõ est, ne ui-
deatur dari successio in bñficiis, contra constitutionẽ concilii,
c. 2. de conces. præbend. Hinc est, ꝙ in ecclesia, in qua pater me-
diate ministrauit, non prohibetur filius ministrare, cap. ex tran-
18 smissa, de fil. presb. † Et ex hoc etiam infertur, ꝙ in dignitatibus
etiam in singularibus, data paritate, præferendus est is, qui non
19 est de eadem domo, † cuius erat prædecessor; c. uenerabilem, in
fine, J. de electio. & ibi Pan. dicit illum tex esse notandũ contra
vulgi opinionẽ. Scias tñ, ꝙ filius sacerdotis legitimus potest es-
20 se beneficiatus † in eadem ecclesia simul cum patre, c. ad hæc,
J. de fil. presbyt. Sed illegitimus non, c. ad decorem, & c. ad abo-
lẽdã, eo. tit. Rõnem diuersitatis assignat Host. in Summa eiusdẽ
21 tituli, § qui filii. Quinto nota, ꝙ occupans illicite beneficiũ † est
ab eo remouendus, dr̄ n intrusus, qui sine canonica institutione
occupat beneficium, sm̄ Pan. in c. quia diuersitatem, per illum
textum, in secundo no. de conces. præben. Et qui habet titulum
22 si violenter occupat, iure suo priuatur, cap. eum qui. † de preb. in
6. Et ibi Gemi. dicit, ꝙ occupãs de facto beneficium, in quo ius
non hẽt, dr̄ intrusus. Si vero habeat ius, dr̄ inuasor, & dicit Pan.
in c. quia clerici, de iurepat. ꝙ intrusus potest de facto priuari. Qđ
tamen damnatur per Fel. in capitu. fin. col. 6. J. de præsumptio-
23 nibus. Et intrusus retinendo beneficiũ, & fructus beneficii, † fur-
tum facit, sm̄ Pan. in c. per inquisitionem, per illum tex. infra de
electio. Et si impetret beneficium, in quo se intrusit, de tali in-
trusione non facta mentione, impetratio non tenet secundum
Panor. in c. cum iam dudum. inf. de præben. facit l. auctoritate,
C. vnde vi. De quo per Fel. in capitu. postulasti, col. pen. & seq.
inf. eod. Et de multiplici specie intrusionis, vide Felyn. in capitu.
in nostra, corolla. 2. inf. eod. Nota sexto, ꝙ ad veritatem alterna
24 tiuæ, sufficit alteram partem esse veram. † reg. in alternatiuis, de
reg. iu. l. si quis ita stipulatus, ff. de verbo. ob. l. ille, aut ille, ff. de le.
3. Et licet vtrunque alternatiue promissum sit in obligatione,
vnum tamen solum est in solutione, l. illud, ff. de constitu. pecu.
& sic effectualiter vnum tantum debetur, l. cum illud, aut illud.
ff. quando dies lega. ced. Hinc est, ꝙ qui alternatiue stipulatur, in
certum dicitur stipulari, l. vbi autem non apparet, §. illud aut il-
lud ff. de verbo. obl. Et ideo petens vnum ex alternatiue ꝓmis-
sis, dr̄ plus petere, Insti. de actio. § sic itaq;. Et ista conclusio proce
dit in alternatiua affirmatiue concepta. Sed ad veritatem alter-
25 natiuæ negatiue conceptæ, † sufficit unum factum non esse l.
si is qui ducenta, §. utrum, ff. de reb. dub. & in d. l. si quis ita stipu
latus, & l. si quis ita stipulatus fuerit, in fi. ff. de uerb. oblig. & ista
est una proprietas rõnis alternatiuæ. Et aduerte hic, inquantũ
Pan. post Card. dicit, ꝙ ad veritatem alternatiuę, requiritur neu-
trum factum esse. Nam istud videtur contra prædicta iura. & re
perio, ꝙ Soci. in d. l. is, qui ducenta, §. cum ita, col pe. expresse re
prehendit Abb. hic. Secunda ꝓprietas est, attribuere actũm cui-
26 libet parti disiunctiue insolidum, † l. si Titio, ff. de leg. 2. l. si ex to
to. §. 1. & §. fin. & ibi Ias. ff. de leg. 1. Tertia proprietas est, reddere
27 rem dubiam, † l. prætor edixit, §. quod aũt, ff. de iniur. & ibi Bar.
& gl. in l. quoties, ff. de verbo. obl. in l. ueteribus, ff. de pac. d. l. ubi
autem, §. qui illud, ca. ut quid duas, de elect. in 6. Et ista est ratio,
28 cur non admittitur libellus alternatiuus, † q̃a no reddiẽ per talẽ
libellum reus certus, utrum cedat, uel contendat, cap. 2. ubi Ab-
bas, & alii inf. de libel. obl. De quo dic, ut per scriben. ibi, & per
29 Mod. Inst de actio. §. sed istę, col. 12. Similiter non † admittitur
exceptio alternatiua, quia alternatio reddit rem obscuram. & in
certam. Exceptio autem obscura, non est admittenda, l. Titiæ
textores, ff de leg. 1 Quod limita & declara, ut per Fely. in capit.
Tertio loco, col. 1. ff. de prob. Sil'r non admittuntur articuli al-
30 ternatiui, † sm̄ Inn. in c. ex parte. S. J. e. & in c. auditis, de præscrip.
& Spe. tit. de testi. §. nunc uidendum, col. fi. uer. item articuli. Si-
31 militer sñia alternatiua non ualet, † sm̄ gl. in cap. latores, de cler.
excõ. minist. quæ uult, ꝙ non ualeat ista sententia, suspendo te
ab officio uel beneficio, nisi ferretur sententia alternatiua in ca
su, in quo datur electio reo a iure, ut in ca. cum causam, de emp.
& uend. & ibi Ant. col. 3. traditur per Bar in l. 1. C. de fiu. p. Alex.
in l. ubi autem non apparet, §. qui illud, ff. de uerbo. obl. & cõsil.
32 77. lib. 4 Similiter non ualet electio alternatiua, † c. 2. de elect in
6. Similiter præsentatio a patronis ecclesiasticis alternatiue fcã,
33 † non tenet, sm̄ Inn. in cap. cum autem, de iure par. Secus si a pa
tronis laicis, quia ipsi possunt uariare, secundum glos. singu. in
clem. plures, de iure patro. Gemin. & Moder. in d. c. 2. de ele. Lap.
allega. 88. Sed. de Senis consi. 189. Non etiam ualet collatio be-
neficii alternatiua, de quo infra dicam. Quarta proprietas est al-
34 ternare in dubio æqualia, † uel parum distantia, l. 1. ff. de rebus
dub. quam ad hoc ponderat Bald. in l. conuenticula, C. de episc.
& cler. & in l. si post tres, ff. si quis cautio. col. 9. inferens, ꝙ si sta
tutum imponat pœnam mille ducatorum, uel aliam arbitrio iu
dicis, quod iudex debebit arbitrari æqualem, vel parum distan-
tem a pœna mille ducatorum. Hinc tota die dicitur, ꝙ vna pars
35 alternatiuæ dubia declaratur per aliam, † per tex. in d. l. 1. & ibi
Bart. quem pro singula. allegat Ro. consi. 221. Præmissorum Do
ctorum. & Alex. in apostilla, in l. si fugitiui, C. de ser. fug. & Ias.
in l. qui filiabus, ff. de leg. 1. Soc. consi. 122. col. fi. lib. 1. & consi. 13.
36 colum. 3. libro 2. Quinta proprietas est alternare diuersa, † sm̄
gl. in rubr. ff. si ager. uect. vel emphyteu. pet. & in l. vbi pactum,
vbi etiam Bar. & alii, C. de transact. cum similibus. Vbi vero vi-
37 debis, ꝙ alternatiua non possit seruare suas proprietates † tunc
mutabit naturam, & resoluetur in coniunctiã, vel expositiuam.
Aut stabit translatiue vel temporaliter, aut diminutiue. Quod
ex sequentibus coniecturis dignosci poterit. Prima coniectu-
38 ra, si alternatiua ponatur inter personas honoratas, † resoluitr̃ in
ꝯiunctã, l. cũ q̃dam, C. de uer. sig. & ꝑ istũ tex. Arch. in c. Pastora-

ßs 7 q.1.infert, q si p , a confert bñficiũ illi, aut illi, vterque ha-
b. bit;& si māder conferri illi, aut illi, utriq; pferri debebit. Se-
quuntur Gem ibi, F.l.hic, col.pe Ias.in d.l.cũ qdā,& in l.ubi pa
ctũ, col.2.& in l si ex toto, §.1.ff de leg.1. Et si dixeris, q non est
fienda sectio eiusdem bñficii, capitu.tuæ,& ca.uacante, J.de pb.
Rñdetur, q papa conferendo idem bñficium duobus, uidetur
39 dispensare contra illa iura. Aduerte, qa sectio bñficii phibet † p
pcilū Toronõle, d.c.tuæ. Ergo nisi in gra sit apposita clausula,
non obstante dispõne Concilii, non intelligetur dispensatũ iux-
ta dictum Arch.in c.1.de consti.li.6 de quo per Fel in c. nõnulli.
J.eo Scdo hēs, q collatio alternatiua sca illi, aut illi, per inferio
40 rem, † non ualet, qa inferior non hēt ptãē intitulandi duos in
eo bñficio, c. sicut.7.q.1.ualet tamen mandatum inferioris alter
41 natiuũ, † qñ mandat, q prouideatur alicui de illo, uel alio benefi
cio,& tunc alternatiua stat propriè, c.mandato, de pręben.libro
6. Ratio, quia tunc alternatiua est posita inter res,& non inter
personas honoratas, d.l.cum quidam, ubi utrunque deciditur.
Et si papa mandaret alicui prouideri de beneficio specialiter no
minato, quod esset simplex, uel alio: certe non posset prouideri
de ditato, uel dignitate, quia alternatiua alterat effectualiter
42 æquala uel parum distantia, ut supra dixi Et quia dictio † alius,
alia, aliud, similitudinem importat, d.l si fugitiui, C. de ser. fug,
cum glo.& in cap.sedes, inf.eo. Scda coniectura, si extraneus
dans dotē pro muliere stipulatur alternatiuè illam reddi mulie
43 ri, uel sibi, fauore dotis, † ualet ista stipulatio,& persona stipulã
tis hr pro non adiecta, l.Caius, ff.sol.mat.fm Fel.hic,& Ias. in d.
l.cum quidam, in sexta fallentia Sed aduerte, quia textus ille nõ
dicit, q persona stipulantis habeatur pro non adiecta, sed dicit,
q fauore dotis actio acquiritur mulieri per alterum, non tamē
negat, quin etiam sit acquisita stipulanti,& licet dicant dari a-
ctionem mulieri, non hæredibus stipulatoris, non ideo est, qa se
cũda pars alternatiuæ hēatur pro nõ adiecta, sed quia designat
ordinem, ut mulier nominata censeatur hre prelationē in iure
agendi, fm Imo. Ale.& cõiter Doctores ibi, arg l. quoties. ff. de
vsufru.& pro hoc facit tex.in d.c.mandato, de præb.in 6 Hinc
est, q si matrimoniũ dissoluatur morte ipsius mulieris, actio da-
tur stipulatori, seu eius hæredib fm Doc.cõiter, vt refert ibidem
Ale.licet Pau.de Cast.ibi,& Fel hic teneant opinionem 3triam,
& malè Et sic ibi est speciale fauore dotis, q oporteat primam
partem alternatiuæ prius adimpleri, 3 primam proprietatem,
& naturā alternatiuę. Tertia cõiectura elicitur, si oratio sit pce
44 pta per subdisiunctiuam, q̃ † non est simplex alternatiua, cũ ver
ba tantum,& non sensum disiungat, vt sunt illę dictiones, seu
& siue, q̃ in dubio stant augmentatiuè,& pñr copulatiuè, l. si qs
ita legauerit, ff.de aur.& arg.leg. Aduerte in primis, quia ille tex.
in primo exemplo loquitur, quando subdisiunctiua ponit inter
spēm,& genus; quo casu certum est, q videantur posita vt au-
geantur. Secus ergo videretur dicendũ, si inter spēm,& spēm di
uersam ponatur,& in istis terminis ēt loquitur tex.in l. cũ quis,
§.si ff.de le.3. Et ēt in scdo exemplo loquitur inter ea, quæ sunt
eiusdem generis, nõ inter ea, q̃ sunt diuersi gñis. ¶ Scdo aduer-
te, quia Bar. ibi.& Fel.hic, intelligunt illum tex. pcedere solũ
in legatis,& sic in materia fauorabili. Secus in 3ctibus, per text.
in d.l.si quis ita ē palam, ff.de ver.ob. Tu aduerte, qa licet in vlti-
mis voluntatibus plenior fiat interpretatio, l.in testamē is. ff. de
reg.iur. Tamen in legatis dēt fieri interpretatio, vt minus graue
45 tur hæres, † q̃ sit possibile, l.nummis, ff.de lega.3.l.vnum ex fami
lia, § si rem, ff.de lega.2.ergo non vr, q illa interpretatio fiat fa
uore legati, vt dicunt Bar.& cõiter Doctores sed quia sibi dictio, seu,
cadit inter ea, quæ sunt eiusdem generis. Retento tamen, q sit
speciale fauore legati, idē idem esse in omni materia, in qua
46 sit larga † interpretatio,& sic in beneficiis Principũ ēt pcederet
illa 3 ect fm Ale.3si.19 t. Ex themate præmisso, col.2.lib. 2. Sed
47 dubiũ est, an procedat † in statutis hr q sic, qa statuta æquiparatur
tot vltimis voluntatib quantũ ad faciēdam interpretat. fm Bar.
in l 1.C.de his, qb. ut indi.& ita in casu eiusdem statuti decidit
Soc.3si.63. In cã vertēte, col.pen.li.1.3trium in casu alterius statu
ti determinat Io.de Imo.3si.44 Ex infrascripto themate.col.2.
dicentem, prout dicit Bal.consi.229 Primum dubium, lib.1.q fm
subiectā materiam aliquando stat disiunctiuè, ut l.gñaliter, C.de
sacrosan.eccl.& in d.l.si quis ita, cum similib. Quandoque copu
latiuè. Quandoq; expositiuè, ut patebit ex sequentibus, rte intim
statutis cēset stare copulatiuè p ea. quę dicā sequenti cõiectura.
Istam pciecturā restringit Ias.in d.l.cum qui dam, vt pcedat quan
48 do subdisiunctiua ponitur inter orones pluralis nu.† Secus si po
ter orationes singularis numeri. Vt si dicat testator, lego Titio
equum meum albũ, seu nigrum; tunc nisi vnus legatus intelli-
gitur, allegat Bal.hic, in fi. Tu aduerte quia illa limitatio confũ-
ditur per textum, in l.si quis ita,& per id, quod decidit Cremē.
sing.incip. Lego Digestũ, seu Infortiatũ, nec Bal.hic facit istam
differentiam: sed dicit, q in exemplo pmisso, quia testator loqu
tus fuit in singulari, non habebit nisi vnum equum. ¶ Nec ob-
stat dictio, seu, quia ponitur inter plures qualitates respectu

vnius subiecti qualificandas. Quarta pectura elicitur ex psona
loquentis: nam si, lex alternatiuè loquatur, tune ex hoc cogno
49 scetur, q lex alternatiua † stat alternatiuè, vt ex text. in l. neque
mutui, C.qui non ob.longi temp. præscri.l.ad prosequendum,
C. de io lit.dando. tuto. Ratiō est, quia lex non debet nos relin-
quere sub dubio, cap.erit aũt lex, 4.dist.& ff quod vi, aut clam.
in rub.& in d.l.cum quidā. Quinta pectura colligitur ex ordi-
ne charitatis, nam alternatiua posita inter personas, inter quas
50 cadit ordo affectionis, stat copulatiuę, † ordine tamen seruato
fm Bald.in c.1 in tit.de eo, qui sibi & hæredib.su. vbi dicit, q si
aliquis stipulatur pro se, vel pro hæredib. dictio, vel, exponitur
pro,& Sequuntur Fel. hic,& est tex.in l.cum pater, §.a te.ff.de
leg.2. Alex.consi.3.col.1.lib.8. Raph.Cum.consi.106. Mater in
stituit. Cor consi.200.lib.1. Decius consi 95. In primo dubio,
per totum. Sexta coniectura extrahitur ex superfluitate: nam
51 alternatiua posita inter duo idem importantia, † resoluitur in
expositiuam, vt per glo.in rub ff.si ager.vectig. vel emphyt.&
in cap.1.ibi, cathechizati, vel instructi 48.dist.c.1.§.1. vbi Arch.
de cogna.spiritu.lib.6.ibi confirmatione, seu frontis chrisma-
tione, cap.ex ratione.de appel.vbi Arch.& l hac consultissima,
in princ. C.qui testa.face.poss. Similiter, si ponatur inter genus
52 & speciem, † resoluitur in expositiuam, vt per glo.in l.2. ff. ad
leg. Aquil.& in d.l vbi pactum, C.de transactio.vel in coniun-
ctam, ut in l.sæpe, ff de verb.sign.& in l.quintus. ff. de auro,&
53 arg. leg. Et etiam resoluitur in coniunctam, † si ponatur inter
totum,& partem prædicamentalem, vt declarat Barto.in l.1.ff.
de reb. dub. Septima coniectura sumitur ex verisimili inten-
54 tione disponentis, l. si is, qui ducenta, §. item si pater, ff.de
reb.dub.l.gñalr, in princ.C. de instit.& subst. Et faciunt quę di-
xi in c. 2.in 4 nota.& est tex. in l. Lucius, cum glo.ff.de hęred.in-
stituen. Octaua coniectura capitur ex diuersitate orationum.
55 Nam † alternatiua posita inter diuersas orones perfectas, stat
translatiuè ut dicat testator, volo q hæres det vxori centum,
vel si non dederit, lego eidem fundum, tunc in pœnam intel-
ligitur scā translatio, l.1.C.de his, quæ pœnę nom.l Lucio, ff de
legat, 2.& ibi not. Bald. Nona coniectura percipitur a cessante
56 affectione.† Nam si ponatur alternatiua in summas dispares,
vel inter tempora inæqualia tunc summa maior,& tempus
breuius, hñt pro nõ adiectis, quia cessat affectio,& electio dāta
reo, l.si ita stipulatus fuero decem, aut quinque, ff.de verb.obli.
& quia in stipulationib. semper inspicitur, q est minus, l.sp in
stipulationibus, ff de reg.iur. Decima coniectura concipitur ex
57 disiunctione sermonis.† Nam alternatiua posita ad distinguē
dum, exponitur, idest, aliqñ,& sic stat temporaliter secundum
glo.in l 4 §.Cato, ff de verb. obl. Vndecima coniectura conie-
58 cturatur ex eo, q non habet aliquid q alterner, †& tunc qñque
ponitur pro saltem, l.seruo inuito, §.pe.ff ad Trebel.& ibi glos.
& c.decet.ibi, vel capitis inclinatione, de immuni, eccl. in 6.&
ibi glo. Qñq; exponitur, idest, ēt l.q si Ephesi, ff.de eo, q certo
loco. Habet etiam plures expositiones, quas vide per Albe.in
suo Dictionario, in verbo, vel, in ver.siue. Quærit Panor.cui de
tur optio in pœnis alternatiuè impositis? Ex cuius dictis elicio
tres principales conclusiones. Prima si verba dirigātur ad iudi-
cem, electio erit iudicis secundum glo. in cap.a crapula, cum si-
59 mil.de vita,& honesta clerico. † Comprobatur per id, quod in
simili dicit glo.in l. Lucio, ff.de leg.2.& in l.forot, C.de collat.Et
cum ista conclusione transeunt *communiter* Docto. Ratio con-
clusionis est, quia pœna est commensuranda delicto, cap.non
afferamus, 24. q.1.respiciendum, ff. de pœn. Istam commen-
surationem nunquam faceret reus, quia sp eligeret minorem,
arg l.si ita stipulatus fuero decem aut quinq. ff de verb. obli. Ne
igitur frustretur alternatiua, optio danda est iudici. Ista tñ, fm
Mod non videtur vera, quia ēt iudex debet eligere in alternati-
uis pœnam minorem, fm glo.in c.sicut dignum, in glo.fi. J. de
homici. Ad quam multa adducunt Fel.& Mod. hic.& rō pōt
esse, quia melius est argui de misericordia, quam de seueritate,
c.allegant. 25.q.vlt.& sic sp alternatiua vr frustrari. Sed facilis
est solutio, quia illa pclusio, q iudex debeat eligere minorē pę
nam, procedit nisi ex circunstantijs aggrauantib. delictum sibi
videatur maiorem pœnam esse imponendā, fm Pan. in c.at si
clerici, in prin.col, 2. J.de iud.& sic vera est ista conclusio. Quā
ampliabis tripliciter. Primo, vt procedat non solum si plures
60 pęnę imponant p legē alternatiuè, sed ēt si dispositiuè p varios
canones,& leges variæ pęnę eo, delicto reperiant impositæ. ita
loquat gl.in c.fraternitatis, 34.dist.allegata p Pan.hic. Scdo am-
61 pliat, ēt si pęnæ alternatiuæ imponant p verba impsonalr plata
c.qm frequēter, § fi.vt lit.non pte. Rō, qa verba impersonalia in
dubio intelligunt relata ad eum, ad quem spectat, fm Anto.de
But.& ibi Fel.in princ.d.c.at si clerici, §.de adulterijs. Punire āt
delicta spectat ad iudicē, l.pgruit, ff.de offi.psi. §. in hoc, 23.q.2.
ergo,&c. Tertio ampliatur, ut procedat, ēt si ea vi vnius verbi
62 cēseant impositæ pluræ pęnę, adhuc electio spectat ad iudicē.
c.quęreoti de verb.sign. Limitaē, vt non procedat qō una pœ-
na per

na per lapſum termini ad ſoluendū, vel alio mō, transfuſa eſt
in alterā, tunc ceſſat electio iudicis, ſed ſubordinata pœna præ-
ciſè eſt imponenda. Exemplum, ſi ſtatutum puniat pro primo
furto furem in centum, vel ſi non ſoluerit intra decē dies, am-
putetur ſibi manus, ſm Bar. in l. cū duob. §. idē rñdit, ff. p ſoc. &
Pan. h. c. Pro intelligentia videndū eſt prius, quō cognoſcatur,
63 ꝙ vna pęna translata dicatur in aliam. † Fel. hic, ver. quarta ad-
uertentia, dicit ꝙ ſi eadem verborū cōceptione imponantur plu-
res pęnæ alternatiue, puta ſoluat decem, aut fuſtigetur, tunc al
ternatiua ſtat proprie: ſed ſi ſub diuerſa ōrone imponatur, vt
in exemplo, primo loco deducto, tunc ſtat translatiue, ſed Bar.
in l. Lucio, ff. de leg. a. vult, ꝙ vbi alternatiue imponitur pecunia-
ria, & corporalis pęna tunc ſpdicatur corporalis ſubordinata
in defectum pecuniariæ, per tex. in l. ſi. ff. de in ius uoc. Pōt iſtud
dictū comprobari, quia alternatiua ſm ſuam naturam dēt al-
ternare ſimilia vel parū diſtantia, vt ſ. dixi. Quod non pōt face
re iſto caſu, cum oīs corporalis iniuria, ſit maior quacunque
pœna pecuniaria, l. in ſeruorū, ff. de pœn. Ergo dicamus, ꝙ ſtet
translatiue, & non alternatiue. Sed aduerte, quia illud dcm̄ vr̄
ꝯfundi per tex. in d. l. fin. vbi probatur, ꝙ ita demum dr̄ corpora
lis appoſita in defectū pecuniariæ, ſi exprimatur. Ergo ſecus, ſi
apponatur pęna pecuniaria, & corporalis alternatiue & ſimpli
citer. Dicendū eſt igitur, ꝙ una pœna dicatur in aliam transla-
ta, qñ ſcda eſt maior, & imponitur in defectū alterius per ꝯtu-
maciā, vel impotentiā non ſolutæ, ut pulchre declarat Cæpol.
ꝯſ. 17. Licet in cā, col. i. & eſt de mente Pan. hic, & Bar. in d. §. cū
duob. Ang. in tract. malefi. in ver. quas ſi non ſoluerit. Redeun
do ad limitationē, q̄ ēt ſequitur Bal. in l. cōmiſſoriæ, C. de pact.
inter emp. & ven. pro ea faciūt infra ſcripta. Primo, poſtquam
per ſtatutum facta eſt translatio, debet iudex ſtare ad ſeruan-
dum ſtatutum, l. i. §. is, qui nauem. ff. de exerci. Secundo, quia ſe
cunda pœna eſt ſubordinata in locum primæ, pp contumaciā,
q̄ remaneret impunita ſi iudex eligeret primam. Tertio, quia fa-
cta nouatione in pœnalem diſpōnem pp moram, non admit-
titur purgatio moræ, ēt creditore uolente, ſm Bar. in l. ... in ſi. per il
lum tex. ff. de penu. leg. Quarto facit l. translatio, ff. de adimen.
leg. arguendo de ultimis uoluntatib. ad ſtatuta, prout licet, ſm
Bar. in l. 2. C. de his quib. vt indig. Quinto facit, quia diſpō reſpi-
ciens plura determinabilia, dēt uniformiter determinare, l. nā
hoc iure, ff. de vulg. & pup. Sed ante moram non potuiſſet iu-
dex eligere corporalem, ergo facta translatione pp moram nō
dēt ēt poſſe eligere pecuniariam, alias diſpō ſtatuti non deter-
minaret vtrāq; partem alternatiue uniformiter. Sexto, pœna
corporalis ſubrogata dēt ſeruare naturā pęnæ pecuniariæ, in cu
ius locū ſubrogatur, l. ſi eum, §. qui iniuriarum, ff. ſi quis cau-
tio. c. eccleſia, ut lit. pe. Sed vbi eſt locus pecuniariæ ante morā,
ab ea non receditur, ergo poſt moram non ēt a corporali rece
di poterit. Contrariā opinionem, ꝙ ēt iudex poſſit facta trans-
latione imponere pęnā pecuniariam, tenet Lud. Rom. in l. 1. §.
& poſt operis, ff. de no. oper. Mariā in c. ſicut, col. pe. de iu. Fel.
hic, dicentes ita tenere Bar. in d. §. idem rñdit & ita ēt, ſm eos ꝯ-
ſuluit idem Bar. Idem tenet Iaſ. in l. de act. §. pęnales, col. 8 mo
uentur per tex. in d. §. idem rñdit. Sed ibi dñium applicatur ſo-
cio reficienti propter metum eius fauorem, nimirum ſi poteſt
illi fauori renunciare, l. ſi quis in conſcribendo, C. de pac. Sed pę
na corporalis non eſt ſubrogata in locum pecuniariæ in fauo-
rem iudicis, ſed in merum odium contumacis non ſoluētis pę
☞ nam pecuniariam. Pro iſta parte, quæ vr̄ magis *communis*, ſtrin-
git talis ratio. Inducta in odium, non dēnt retorqueri in fauorē,
l. legata inutiliter, ff. de adimen leg. cum ſim. Sed ſi dicamus, ꝙ
iudex non poſſit amplius pecuniariam imponere, erit in ele-
ctione delinquentis ſoluere, q̄ pęnam velit. Si n. noluerit ſolue
re pecuniariam erit contumax, & arbitrio ſuo incurret corpo-
ralē, ꝙ non credimꝰ fuiſſe mentis ſtatuentium. Retenta tñ pri-
ma opinione, ꝙ iudex nō poſſit, eā intelligunt procedere niſi
fiſcus ꝯtētaret remittere corporalē, & acceptare pecuniariam.
Ita Bal. in d. l. ꝯmiſſoriæ, quē ſequuntur cōiter Doc. Et ita con-
ſuluerunt Aret. & Cor. quos refert Dec. hic, & hoc mō ꝯcor
dant opiniones. Mouētur quia translatio facta fuit fauore fiſci
creditoris, ergo ipſe dēt renunciare. Addunt ēt ſimile, qd hr̄ per
gl. in c. potuit, de locat. & ꝙ dicit Bar. in l. ſi quis, ff. de pig. act. Sed
tu conſidera, ꝙ fiſcus non vr̄ dici poſſe creditor pęnæ corpo-
ralis, quia talis pęna imburſari non pōt, & fiſcus nihil aliud eſt,
64 † q̄ burſa Principis, c. maiores, 16. q. 7. & hodie eſt ſaccus, ſine
conſcīa imburſans oīa oīale acquiſita, l. in hæredē, ubi Doct. ff.
de cal. nec ēt eſt creditor pecuniariæ, quia ſublata p translatio-
nē. Itē in eius fauorē non eſt facta trāslatio, ſed in fauorē reipu
blicæ, ut delicta non remaneant impunita, l. ita vulneratus, ff. ad
l. Aquil. ergo eo volente non dēt poſſe iudex pęnā corporalē
remittere. Cōprobatur, quia ſolus Princeps hēt ptātē remittē-
di pęnā corporalē, ſm Bar. in l. acta, §. de ampliāda, ff. de re iud.
& in ambitioſa, ff. de decre. ab ordin. facien. Fel. in c. non liceat,
col. 4. J. de preſcrī. Nec obſtat, ſi dicas, ut dicebat Aret. in conſi.
89. ꝙ fiſcus non dr̄ remittere, ſeu eligere, q̄a fiſco non pt̄ compe
tere electio. Probat, electio non cadit niſi inter plura, l. qñ ff. de
opt. leg. l. illud, aut illud, ff. de leg. a. Sed fcā translatione ſola pę-
na corporalis poteſt imponi, vt ſupra concluſum fuit. igitur &
cęt. Non obſtat ſimile gl. in cap. potuit, & alia ſimilia, de quibus
hic per Moder. quia ibi non imponitur pęna caducitatis ſim-
pliciter, ſed domino volente. Item in dictis caſib. imponitur pę
na in merum fauorem remittentis, hic in odium contumacis de
linquentis, & non in fauorem fiſci, ſed reipublicę. Ex quibus ap
paret, ꝙ iſta reſtrictio & concordantia videtur dubitabilis. Ad
uerte tñ circa prædicta, quia procedunt, quando pęna pecunia-
ria applicatur fiſco. Sed vbi pęna applicatur parti, nunquā intelli-
gitur fcā translatio in corporalē, niſi parte volēte, l. fin. ibi, ex
q̄rela dñi, ff. de in ius vocan. & ibi not. Bal. & Mod. Innoc. & alii
in c. Odoardus, de ſolutio. Iaſ. in d. §. pęnales. col. 7. ¶ Secundo
aduerte, quia prædicta procedunt in pœna proprie, ſecus in pœ
na impropriè, vt eſt pœna pecuniaria impoſita pro intereſſe par
tis. Quia in illa in dubio nunquam intelligitur translata per legē,
vel ſtatutū, vt declarat egregie Cœpol. in d. conſi. 16. Secunda
65 ſit concluſio, vbi verba alternatiua diriguntur ad reum, † ele-
ctio eſt ipſius rei. l. quicunque cum glo. C. de ſer. fug. Barto. ibi,
☞ & in l. 2. ff. de effract. Pan. & alii *communiter* hic. Conſidera, & da
ta diſparitate pœnarum, ſi electio ſit rei, alternatiua fruſtrabit,
quia ſp reus eliget minorem. Limitat multiplr, ut hic per Fely.
& Mod. Primo declarat, ut procedat, ſi verba dirigant reo acti
ue, ſecus ſi paſſiue, ſm Pan. hic, per tex. in c. ſicut, in fi. cum gloſ.
de iudę. Iſtā reſtrictionem impugnat Dec q̄a verba pœnalia nō
p̄nt dirigi reo, niſi paſſiue. Sed dic, ꝙ effectu habent ſe ſemper
per modū patiendi. Sed Ab. non loquitur de effectu, ſed de mō
loquendi. Quaſi dicat, ſi verba relata ad reum ſonent, ꝙ ipſe aga
tur, vt in d. l. quicunq; ibi, ſeruum, vel viginti ſolido dēt, ſecus ſi
ſonēt, ꝙ patiat, & alius agat, vt in d. c. ſicut. vt ſi dicat, ſuſtineat exi
lium vel pęnā mille ducatorū Scdo limitat, ſi altera pœna eēt
mors, tunc nunquam reo competit electio, ſm Maria. in d. c. ſi-
cut, q̄a morituro non dēt dari electio mortis, l. aut damnū. §. p
inde, ff. de pœn. Et iſtam fallentiam extendit Fely. vt procedat, ēt
ſi altera ſit corporalis, quia nemo eſt dominus membrorū ſuo
rū, l. liber hō, ff. ad leg. Aquil. ca. contingit, 1. J. de ſeo excō. Cre-
do, qđ iſta fallētia ſit periculoſa, q̄a licet inferior non poſſit da-
re electionem mortis, tñ princeps, & lex p̄nt, vt expſſe uult text.
& gl. in d. §. pinde. hēt lex, & conſuetudo, eſt dña membrorum,
l. ſacculari. §. ſunt quędam, ff. de extraord. crimi. Cum ergo
per ſtatutum, ſeu legem, ſit impoſita pœna alternatiue, & data
electio reo, tunc reus eligendo mortē ſeu corporalē pęnā, dicit
anctoritate legis hēre poteſtatem in ſanguine ſuo hoc facere.
Hinc dicit Ant. in c. ſuper his, col. 4. J. de accuſ. ꝙ qlibet poteſt
ſe obligare ad pœnā corporalē, a iure impoſitā. Tertia conclu-
ſio, etiam quod diu conſuetū ſit imponi vnā pœnam ex alterna
66 tiuis, nihilominus iudex poterit alterā eligere: † q̄a in his quæ
ſuot meræ facultatis, conſuetudo obligatoria non inducitur
vt in capitu. ex parte Altenſis, de conceſ. preben. dixi poſt Abb
in eccleſia Sutrina, J. de cau. poſſe. & proprie. & quia per non v
ſum non fuit abrogatum ſtatutum alternatiuum, vt no. in cap.
Ioannes, de cler. coniug. Iſtam concluſionem reprehendūt Fel.
& Dec. q̄a in pœnis ſeruanda eſt conſuetudo, ſm glo. in l. hodie
ff. de pœn. Bar. in l. fi. in prin. ff. de priua. delic. Panor. & ibi late
Fely. in ca. inquiſitionis, de accuſa. ſed ego non recedo ab opi-
nione Pan. q̄a in caſu illo negatur ꝯſuetudo, p p̄dicta. Nec ob-
ſtat, dum ipſi dñt, ꝙ vbi actus p̄nt referri ad certum reſpectum,
ꝙ tunc non dñr meræ facultatis, ſm Bar. in l. cum de in rē ver-
ſo, ff. de vſur. Hic ār, ſm eos, pęnæ impoſitæ de præterito, p̄nt re-
ſpectiuari ad mures patriæ, ergo &c. Quia rñdeo, ꝙ cum ex for-
ma ſtatuti daretur electio iudicib. vnt iure ſuo, & habito reſpe-
ctu ad legē ꝯcedētē ſibi electionē impoſuiſſe illā pœnam. Et vbi
animo obſeruandi legē aliquid obſeruatur, ex tali obſeruantia
nunq̄ inducitur conſuetudo, ſm Ant. & Fely. in c. 1. in fin. ſ. eod.
Quarta, vltra Pan. ſit conclo, ſi verba dirigantur in pte ad reū,
67 io alia parte alternatiue ad iudicē, † electio erit ipſius rei, ſm Fe.
hic, col. pe. poſt Maria. in d. c. ſicut. allegat Bal. in l. data opera, C.
q̄ accuſ. non poſ. Iſta concluſio vr̄ probabilis, quia in dubio ma-
gis dignum trahit ad ſe minus dignum, capitu. ꝙ in dubijs, de cō
ſecra. eccle. vel alta. Dēt ergo pars alternatiua q̄ dirigit iudici, tā
quam potentior præualere. Et contra iſtam limitationē vr̄ text.
in d. cap. ſicut, in fine, tenendo, ꝙ illa verba, patiatur, dirigatur
reo: niſi dixeris, ꝙ ibi vna pars alternatiuæ dirigitur reo paſſiue,
vt ſ. dixi. Ex gl. in ver. occupauit, habes duo. Primo habes ſecun
dum Bal. ꝙ accipiens beneficium de manu laici, dr̄ intruſus. De
multiplici ſpē itruſionis ponit Fel. in cap. noſtra, corolla. a. dixi
68 in tex. Scdo habes, ꝙ verbum, occupare, † ſonat in malā partē,
ſm Barba. hic ponderantem ad hoc iſtum text. q. pbat potius
oppoſitum, quia dicit occupauit illicite. Tñ ſm Deciū notabile
eſt in ſe verū, & pbatur per alia iura, maxime p tex. in c. ex frequē
tib. de inſt. in l. 1. ff. quo. lega. cū ſimi. & firmat gl. in c. gñali, de
elect.

de elec.lib.6. Circa q̃ aduerte dum dr̃, ꝙ mobilia dñt occupari,
immobilia vero inuadi, q̃a ꝯriũ vr̃ velle gl. in c. dilecto, in ver.
occupatæ, de sen.exco. in 6. Quæ dicit, ꝙ occupare refertur ad
immobilia, spoliare ad mobilia. & bñ facit text. Insti. vt bono.
rap. §. pen. vbi dñt ꝓprie mobilia rapi, immobilia vero inuadi.
Secũdo aduerte, q̃a vr̃, ꝙ occupare sit verbũ sui natura sonans
tã in bonam, q̃ in malam partem. Quòd sonet in bonam, est
tex. clarus in c. cum. Cornelius factus, 7. q. j. & Inst. de re. diu. §.
ferè. Gl. in ver. quodcunq;, diuidit in tres partes. In prima colli-
git ar. In secunda ꝯ illud opponit. In tertia soluit. Ibi, argũ
ꝯ. Tertia ibi, solutio. Habes ex ista gl. ꝙ in ꝯctibus alternatiuis
69 † electio est promissoris, l. plerunque. ff. de iur. dot. l. quod aũt,
§. si mariti, ff. de don. inter vir. & vxo. l. si quis, C. de condict.
indeb. intantum ꝙ licet reo q̃ncunque variare in eo, qd ꝓstitu-
rus est. l. cum qui certarum, §. fi. ff de verb. obl. Limitatur primo
70 vt ꝓcedat, qñ vtrunq; est in obl̃one, † & sol̃one: secus si vnum
tm̃ sit in obl̃one, aliud vero apponatur ad cautelam creditoris
– ſm Bart. in l. q̃uis, ff. de pign. act. vbi decidit, ꝙ si quis promisit
soluere mihi in pasca, aut dare pignora, quod electio erit mei
creditoris, & non rei, ne sit in facultate rei, an debeat. Et istã de
☞ cisionẽ sequunt communiter Doctores, vt attestat Ias. in l. 1. col. 2.
ff. qui satisd. cog. & Inst. de act. §. huic aũt, col. 3. & Dec. cõsi. 12.
ver. 2. ꝓbatur. Sed Dec. hic ad finẽ impugnat istã decisionem
Bart. & añ eum eam ẽt impugnat Fulg. in l. q̃uis, & Ias. in d. l. 1.
quia falsum est fundm̃ Bart. ꝙ in exemplo pręmisso altera pars
alternatiuę, vel dare pignora, sit adiecta fauore creditoris, imo
fauore debitoris volentis posse differre solutionem dando pi-
gnora. Nec obstat rõ Bart. dicentis, ꝙ isto modo erat in faculta-
te debitoris, an debeat, ꝯ l. non vtique, ff. de eo quod cer. loco,
quia ſm eos, dans pignoribus debitor poterit compelli, vt sol-
uat lapso competenti termino, licet statim non possit compel-
li, vt ẽt declarat Sal. in l. qđ fauore, C. de legib. Et ex hoc infert
Dec. ꝙ si ꝓmittã tibi, ꝙ possis accipere vnũ, vel duo plaustra li-
gnorũ in meo nemore, ꝙ electio erit mei promissoris. Tu ꝯsi-
dera circa primam decisionem, ꝙ datio pignorum non est in
obligatione, sed in cautela tm̃. Dicere aũt, ꝙ sit ad cautelã debi-
toris alternata datio pignorum ad differendam solutionẽ, non
vr̃ verisimile, cum non sit aliquis terminus statutus, intra quem
habeat postea soluere. Vñ cum ẽt captis pignorib. in executio-
ne debiti non prohibeatur creditor agere ex stipulato, vel ex re
iudicata, vt est casus in l. 4. §. ex conuentione, ff. de re iud. neces-
se est dicere, ꝙ alternata sit datio pignorum in fauorem credi-
toris, vt concludit Pau. de Cast. in d. §. ex conuentione. Nam si
captis pignorib. nulla data dilatione ad soluendum, põt nihilo-
minus agere, fortius poterit agere pignoribus recusatis. ¶ Idem
tenet Pau. de Cast. in l. Stichũ §. idem Celsus, ff. de noua. Circa
ſm ẽt teneas, ꝙ electio sit stip̃ſoris, q̃a verba diriguntur ad ipsum,
arg. l. Lucio, ff. de leg. 2. & maxime ꝓcederet in ꝓmissione factã
titulo donõnis, quæ vr̃ ꝯſari sicut legatum. qđ est ẽt donatio, l.
legatum, ff. de leg. 2. Et in legato, in dubio electio est legatarij,
☞ l. plane, §. pe. ff. de leg. 1. Et ita tenẽt cõiter oẽs Doct. maxime Ias.
in §. plus ver. q̃a aũt, Inst. de ac. Et credo verissimũ, stantib. ver-
bis illis, ꝙ stipulator possit & valeat accipere vnũ, vel duo plau-
71 stra, quę verba possit, & valeat, importãt datam † electionẽ. &
arbitrium, vt decidit Pau. de Cast. ꝯsi. 213. Si dicta pignora, col.
2. ſm antiq̃ impressionẽ. Fallit scđo, nisi promissor sit in mora,
72 † l. mancipiorũ, ff. de optio. leg. a, cũ alijs iurib. allegatis in glo.
73 Tertio ꝓcedit, si ꝓmissor hẽat expeditã sol̃onem rei electę, † se
cus si non hẽat, & velit facere mora creditori post electionẽ. l.
cum tex. in prin. & Ias. in 12. notab. ff. de leg. 1. Quarto ꝓcedit in
74 alternatiua rerum, † q̃ malit debitor soluere, secus, in alternatiua
locorum vbi conueniat, q̃a electio est creditoris, vbi petat, l. 3. §.
& gñr, ff de eo, qđ cer. loc. Cætera ad mãm alternatiuę, quæ dif-
fusa est, non attingo, q̃a per alios his non tractantur. Glo. fi. no.
75 ex tex. ꝙ valet arg. a simili, vt ẽt hr̃ in l. † non pñi, ff. de leg. de
quo argumento late per Pa. & alios in c. translato, s̃. de ꝯst. &
scias, ꝙ tex. iste loquit de similitudine exẽpli, Nã similitudines
sunt plures, ut per glo. in c. sacerdos, in ver. Deus, de pęn. dist. 2.
hic enim loquit de simil. exẽplis alternatiuis, & ideo Pan. in vl-
timo notabili dicit, ꝙ sufficit dare vnũ exemplũ sicut ẽt sofficit
allegare vnã legẽ, arg. l. scire oportet. §. fi. & ibi no. Nic. de Neap.
ff. de excu. tut. & arg. tex. in c. tales, 23. dist. ubi glo. inuehit ꝯ alle
gantes multa. Imo sufficit ad vnum propositum vulgare, dicere,
iura sunt notissima, ſm glo. & Card. in clem. sæpe, de uerb. sig.

S V M M A R I V M.

1 *Mandata iniusto facilime quis turbatur.*
2 *Turbari non debemus ex acerbitate superioris.*
3 *Verba iudicis acerba sine causæ cognitione prolata, nõ irrogant infamiã.*
Et an per verba aspera possit recusari iudex vt suspectus, uide dist. nu. 4.
5 *Qualitas negotij spectanda est ad cõsiderandã iustitiã, vel iniustitiã pre-*
6 *Consideratio dẽt fienda cum diligentia, non aũt transcursoriè. (cepti.*
7 *Non repellitur a productione nouorum testium super eisdem articulis,*
qui dicta testium tantum discurrit.
8 *Posse non dicimur, quod de iure non possumus.*
9 *Causa idem est, quod ratio.*
10 *Subditus non debet illico parere mandata iniusta superioris, sed debet re-*
scribere, & expectare responsum. & quid in intolerabiliter opprimen-
te nu. 15.
11 *Canonici obedientes prelato malè viuenti, & perperam bona ecclesiæ ad-*
ministranti, præsumuntur etiam malè viuere.
12 *Ordinarius potest resistere delegato volenti exequi mandatum iniustũ,*
& Notarius actorum potest resistere officialibus volentibus facere quid
illicitum. nu. 13.
Et an index debeat parere extrauaganti editæ de nouo nu. 14.
16 *Delegatus an debeat adimplere rescriptum deuians a tramite iustitiæ.*
17 *Delegatus an teneatur parere secundæ iussioni iniustæ*
18 *Papæ an sit obediendum mãdãti conferri beneficium notorie indigno, &*
quis adeo dicatur indignus ut cum eo papa nequeat dispensare nu. 19.
20 *Actorum rationem quatenus quis teneatur reddere.*
21 *Testis sui dicti rationem reddere tenetur, aliàs non probat.*
22 *Prælatus ratione officij tenetur cuicunque poscenti reddere rationem.*
Item negotiorũ gestor, tutor, & curator, & quilibet administrator. n. 23.
24 *Ratio an de omnibus reddi possit, uide ibi & nu. 25.*
26 *Ratio reddi non potest de his, quæ sunt positiui iuris dependentibus a vo-*
luntate Principis.
27 *Lex dura in foro conscientiæ seruanda est.*
28 *Ratio reddi potest de his, quę consistunt in ingenio, & iustitia naturali,*
29 *Ratio debet esse concludens, alioquin ratio eadem cum dico, nihil probat.*
30 *Sententia Principis habet uim legis.*
31 *Testes qui saluari possint a contrarietate.*

SI quando ¶ Istud capitulũ est aureũ, & me
morãdũ, ſm Card. hic, ꝙ fuit edi-
tũ ad obuiandũ multis inconuenientib. q̃ accidũt
quotidie ꝑꝑ miseros ꝓlatos, q ꝑꝑ timiditatem, vel
ignorantiã exequunt mandata papę iniusta. Diui-
dit, & summat, ut ꝑ Pan. Casus ꝑt poni in iurib. allegatis in gl.
1. vel in iurib. allegatis ꝑ Barb. Not. primo, ꝙ ꝑꝑ mandatũ iniu
1 stũ facillime quis turbat, † vt in c. cũ adeo, ꝟ. eod. c. vera iustitia.
2 45. dist. Scđo nota, ꝙ ex acerbitate superioris † non dẽmus tur
bari c. non oĩs, 5. q. 5. Ea hoc q̃rit Io. And. an acerba verba iudi
3 cis sine causę cognitione ꝓlata, † irrogent infamiã. & tñdet ꝙ
nõ ꝑ l. verbũ, C. de his, q nota, inf. Grauat tñ pudor eius, ꝯ quẽ
proferunt, l. ob hęc verba, ff. eo. Scđo q̃ritur, an per verba aspe
4 ra iudex possit recusari tanq̃ suspectus † gl. in c. cũ cessante, de
app. tenet, ꝙ non. Contrariũ tenet gl. in c. cũ super, de offic. del.
Pro ꝯcordia dicatis, ꝙ est arbitrariũ consideratis persona iudi-
cis & qualitate verborũ, ſm Pan. in c. accedens a. ꝟ. vt lit. non
cont. Tertio nota, ꝙ ad ꝯsiderandã iustitiã vel iniustitiam præ-
5 cepti, † ꝯsideranda est qualitas negotij, & dicit Philosoph. acci
dentia magnã partem ꝯferunt ad cognoscendum qđ, quid est.
Pro quo facit tex. in c. & si qõnes, de simon. quẽ ad simile ꝓpo
situm inducit Pa. in c. super literis, col. fi. ꝟ. eo. Quarto nota ibi,
6 diligenter, ꝙ oĩs consideratio dẽt fieri cum diligentia † & non
transcursorie Qđ facit pro dicto Sal. i l. si ex cautione, C. de nõ
nu. pec. & qđ dicit gl. in c. ꝓsonę, in uerbo, integraliter, de priu.
in 6. ꝙ sola lectio priuilegij nõ dat materiã litigãdi, sed lucubra
ta lectio. Ex quo infert Gem. ibi, ꝙ non dr̃ didicisse testificata, q
7 dicta testiũ tm̃ discurrit: † vñ non repelleret a productione no
norũ testiũ sup eisdẽ capitulis, ſm Bal. in l. 2. §. inspecto, ff. quẽ-
admo. test. aper. Refert & sequit Fel. s̃. in proœmio, col. 5. Quin
to not. ibi, reuerenter adimpleas, hic esse tex. pro cõi stylo pra
cticantium, qui in productione rescripti dñt, Quid iudex cũ ea,
qua decuit, & decet, reuerentia, rescriptum aperuit, & legit, &c.
8 Sexto nota ibi, non possis, ꝙ non dicimur posse, † quod de iu
re non possumus. Ad idẽ tex. in l. filius qui, ff. de cond. inst. ubi
gl. allegat alia iura. & in l. nepos proculo. ff. de ver. sig. Septimo
9 no. ibi, rõnabilem cãm, ꝙ cau. dẽt esse rõnabilis, † quia cã idem
est qđ rõ, l. cũ hi, §. in causę. ff. de transac. l. 1. C. de ꝓd. curia lib.
Vltimo nota, ꝙ subditus non dẽt illico parere mandato supe-
10 rioris iniusto, † sed dẽt rescribere & expectare rñsum. Pro quo
Pan. allegat tex. in Auth. ut nul. iud. §. & hoc uere. & dicm̃ Inn.
in c. inquisitioni, de sen. excõ. & Bal. allegat tex. in Auth. de mã-
da. Prin. §. deinde ꝯpetens. vbi gl. inuehit ꝯ miseros ꝓlatos, q sta
tim literas papæ iniustas exequunt. Et Card. Flo. ponit exẽplũ
in mandato papę Vrbani 6. facto populo Florẽtino ꝯ Carolũ,
Regem Hierusalem, & Sicilię, & addunt Fel. & Mod. plura a-
lia. Vltra quos adde, ꝙ canonici, q obediunt, & nõ resistunt ꝓ-
11 lato male uiuẽti & administranti bona eccl̃æ, † ꝓsumuntur ẽt
ipsi male uiuere, & ideo ꝑꝑ eorũ culpam, capitulum non suc-
cederet uacãte sede per remotionẽ ꝓlati a ꝓlatura, ſm Pan. in
c. ꝑ inquisitionẽ, in r. not. per istũ tex. ꝟ. de elec. Scđo adde, ꝙ or
12 dinarius põt resistere delegato † uolenti exequi mandatũ iniustũ
ſm Gem. in c. si eo tpe, de rescr. in 6. Tertio adde, ꝙ Notarius
13 actorum dẽt etiam resistere † officialibus volentibus facere ali
quid illicitum, clem. 2. §. Notarij, de hęret. Quarto, etiam iudex
non debet parere extrauagãti editæ de nouo, si uideat illam ab
hone-

14 honestate deuiare, sed † debet rescribere, c. pastoralis, ℑ. de fide
instru. Item dum Felyn hic dicit, ꝙ subditi non tenent obedire
15 domino suo non obseruanti canones, † adde Bal in procemio
Digestorum, vbi vult, ꝙ subditi nõ teneãtur obedire superiori
eos intolerabiliter opprimenti, & ea tali cã posset Papa eũ pri-
uare dñio. Imo fm sanctũ Thomã in 4. senten. arti. pen. possunt
subditi sine pcõ eũ interficere, dicens ꝙ tale homicidiũ erit me
ritorium, sed ꝯriũ tenent plures alij Theologi, & ꝯriũ fuit deter
minatum in ꝯcilio Cõstãtiensi, ut refert Fely. in c. cũ nobis, col.
3. ℑ. de pscrip. Contra istum tex. moueo plures difficultates. Pri-
mo inquantum dr̃, aut adimpleas, aut rescribas. Opp. & vr̃, ꝙ re
16 scriptũ deuians a tramite iustitiæ non dẽat delegatus † adimple
re, l. rescripta, C. si ꝯ ius. c. rescripta. 25. q. 2. Dant̃ plures solutio-
nes. Prima, ꝙ iste tex. dẽt intelligi, qñ rescriptum non est simplr̃
citer ꝯ ius, sẽ iudex suspicatur ꝙ sit. Secundo rñdetur ꝙ tex. nõ
præsupponit, ꝙ dẽat adimplere, si sit ꝯ ius, sed dicit, ꝙ considera
ta prius qualitate negotii poterit adimplere, aut rescribere, &
iste intellectus applaudet lr̃ę. Secundo oppo. ad secundam par
tẽ, ꝙ debeat supersedere, nec scribere si sit contra ius: sed debet
reijcere. d. l. rescripta. Sol. verum si sit contra ius expresse, secus
si aliter contineat iniquitatem, fm gl. ibi. Tertio oppono, ꝙ nõ
teneatur rescribere, si rescriptum sit obreptitiũ, vel subreptitiũ,
c. sedes, & d. c. super lr̃is. vbi dr̃, ꝙ impetrans p falsam suggestio-
nẽ, vel aliàs ea malitia, nullũ cõmodum dẽt consequi ea tali re-
scripto, & sic iudex dẽt illud reijcere. Sol. Contrarium credo ve
rum, nec iste tex. negat. Quarto oppono, dr̃ p Pan. ꝙ dẽt expecta
re secundam iussionẽ, & sic p̃supponit p ipsum & oẽs, ꝙ secun
17 dæ iussioni iniustę teneatur delegatus parere. † Contra de c. si
dñs, & c. resistit. 11. q. 3. Nam eadẽ rõne, qua non tenetur parere
primo rescripto, quia est iniustũ, eadem rõne non debet teneri
parere scdo. Potius. n. debemus oĩa mala pati, q̃ cõmittere pecca
tum, c. ita ne, 32. q. 5. c. satis, ℑ. qd̃ met. cau. Attento maxime, qa
Papa nõ põt facere, ꝙ peccatũ non sit peccatũ, c. 1. ali. dist. Pro re
solutione distinguẽdũ est. Aut dubitat̃, an mandatũ sit iniustũ,
aut est certum, ꝙ est iniustũ. Primo casu habita secunda iussio-
ne tenetur parere, & credere mandatũ esse iustũ. c. si qd culpat̃,
23. q. 1. gl. in c. ad aures, ℑ. de tẽpo. ord. Quę vult, ꝙ excusatur sub
ditus isto casu, ẽt si paruisset primo mandato, non expectata se
cunda iussione, pp bonũ obedientiæ, & sic p̃t intelligi ille tex. in
prima parte alternatiuæ, aut adimpleas, &c. Scdo casu principa-
li, qñ certũ est præceptũ fore iniustũ subdistingue. Aut p̃cipitur
id, super quo p̃cipiens non hẽt facultatem dispensandi, & tunc
non est obediendũ ẽt post secundã iussionẽ. Ita loquitur tex. in
c. q resisti. cũ alijs allegans in ꝯtrariũ. Aut hẽt authoritatẽ dispẽ-
sandi. & tunc, si constet, ꝙ velit dispensare, obediendũ est ẽt pri
mo mandato, fm Host. & Pan. in c. significauit, ℑ. de offic. ordi.
& Pan. in c. cum teneamur, de p̃b. & hic, vbi dicunt satis consta
re de voluntate dispensandi, si rescribit ex certa scientia, vt per
Pan. in c. veniens, de fil. presby. Posset tñ isto casu, vbi solum ex
certa sciã scribit, expectari scda iussio, quia ẽt ꝙ Papa scribat ex
certa sciã, potuit tñ esse, ꝙ male fuit instructus, & p̃t ẽt ꝯ rescri-
ptũ emanatum ex certa scientia opponi exceptio obreptionis,
fm Fely. hic, col. 1. & latius in c. cum inter, col. 3. & seq. ℑ. de ex-
cep. Aut non constat, ꝙ velit dispensare, tunc non debet parere
primę, ut hic in secunda parte alternatiuę, ẽt si mandet sub pœ-
na excõicationis latę snĩę, fm Pan. hic, & Bal. in d. c. cum tenea-
mur. ẽt si diceretur pręcise, sic fieri volumus, c. 2. ŝ. eo. Sed bene
tenetur parere secundę iussioni, quia geminatio mandati habet
vim dispensationis, cum constet de certa scientia Principis, fm
gl. in c. 1. in ver. noscatur, de consti. lib. 6. Et habet vim clausulæ,
non obstante, fm Anto. in c. 1. col. 4. ŝ. eod. & in c. quę in ecclesia
sũ, col. pen. ŝ. tit. 1. tradit per Fel. hic, col. fi. Iuxta præmissa quæ-
rit Panor. an sit obediendum Papæ mandati conferri beneficiũ
18 † notoriè indigno, & licet ex pręmissis colligatur decisio, tñ p
clariori resolutione rñdet, ꝙ est ei obediendũ, si cõstet de men
te, & possit dispensare cũ tali indigno, alias secus. Sed ꝯtra istam
decisionẽ obstant duo, qb. rñdeas, ut p Dec. hic. Secundo p in-
19 telligentia videndũ est, quis dicatur taliter indignus, † cũ quo
Papa non possit sine peccato dispensare? Fely. in c. inquisitio-
nis, de sent. excõ. exemplificat in indigno defectu literaturę, qa
penitus illiteratus phibetur de iure diuino promoueri ad ordi
nes, iuxta illud Oseæ, Tu sciam repulisti, & ego te repellã, ne sa
cerdotio fungatis mihi, translatiuè in c. nisi cum pridem. § p
defectu, ℑ. de renuncia. Nihil. n. magis vitiosum offerri Deo p̃t,
q̃ hominem illiteratum, c. illiteratos, 36. dist. in tm̃ ꝙ Specu. de
dispen. § iuxta, ver. 6. dicit illiteratũ ordinatũ nõ recipere chara
cterem. Quod non credo uerum, & ꝯrium tenet ibi Io. And. in
addi. in gl. in d. c. illiteratos, & ꝯtrariũ pbat̃ in c. fi. de ęta. & qua-
li. & in c. fi. & ibi Gemi. de tempo ordi. lib. 6. & dicit Inn. in cap.
cum nostris, ℑ. de conces. p̃ben. ꝙ a beneficiis magis repellitur
illiteratus, q̃ homicida, quia collatio facta homicidæ mero iu-
re ualet. Sed collatio facta illiterato est ipso iure nulla, facit
tex. in d. cap. fina. de æta. & qualita. Contra tamen prædicta ob-
stat tex. in c. 1. de renun. in 6 in ver. sufficientiã, iuncta gl. q̃ intel-
leair de sufficientia pp defectum literaturæ. Fel. hic, col fi. rñdet
spãle in Papa, ne scandalizet̃ ecclesia ex depositione Papæ. Ista
rñsio nõ placet, qa pp scandalũ nõ receditur a iure cõi, qñ est
tale scãdalũ, sup quo non cadit dispensatio c. qui scandalizaue-
rit, vbi glo. ℑ. de reg. iu. Vñ dico, ꝙ ille tex. loquitur de insufficiẽ
tia prouenięte ex imperitia, nõ ex illiteratura. Differt. n. imperi-
tus ab illiterato, vt per Bar. in auth. sed nouo iure, C. si cer. pet.
Et suadetur, qa loquitur de Papa Cęlestino, q̃ sciebat legere. &
sic non erat penitus illiteratus, sed erat simplex & imperitus,
vt dicit ibi Gemi. Glo. pen. diuiditur in tres partes. In prima col
ligit notabilia, in secũda opponit. In tertia soluit. Quæritur pro
intelligentia huius gl. de duobus. Primo, vtrum quilibet tenea
20 tur rõnẽ † oium gestorũ suorũ reddere. Scdo, an possit de om
nibus reddi rõ. Circa primã qõnẽ, rñdet Pan. ꝙ nemo tenet̃ red
dere rõnẽ actorũ suorũ, nisi sit obligatus rõne officii. Primam
partem huius rñsionis intellige verã in foro soli, secus in foro
poli, in quo de oĩ verbo ocioso reddituri sumus rõnem, secun-
dũ Host. hic. Secundã partem rñsionis, ꝙ qlibet teneat̃ reddere
rõnem officii & administrationis sui, pbat Pan. exẽplo testis,
21 † qui tenet̃ reddere rõnẽ sui dicti, aliàs nõ pbat, c. cũ cãm, ℑ. de
testi. qd̃ verũ est, si interroget̃, fm gl. in l. solã, C. de testi. & in §.
solã, hic allega. Nã vbi non interrogatur, sustinetur dictũ, licet
non faciat semiplenã pbationẽ, ita ꝙ deferri possit iurm̃ in sup
plemẽtũ pbationis, fm Bal. in c. 1. de consue. rec. feu. quẽ sequit̃
Dec. hic, & Fel. in d. c. cũ cãm, col 5. & Ale. ꝯsi. 32. col. 2. lib. 1. Et
si testis deponat sup hęc, q̃ ꝯsistunt in iudicio intellectus. ẽt non
interrogatus dẽt reddere rõnem, alias non pbat, fm Bal. in d.
l. solã. Card. & Pan. in c. cũ cãm, de testib. vbi dñt, ꝙ testis depo-
nens sup valore non pbat, nisi assignet rõnẽ, ẽt non interroga
tus, & Inno. in d. c. cũ cãm, vbi loquitur in teste deponente sup
ebrietate, vel furore. & Soc. ꝯsi 42. col. 2. lib. 1. & consi. 143. col.
3. eo. li. dicit tñ Soc. ꝯsi. 171. col. 3. lib. 2. ꝙ si testis deponat super
eo, ꝙ facili discursu pcipit̃, pbat, ẽt ꝙ nõ assignet rõnẽ, si nõ fuit
interrogatus. Allegat Bar. in tracta. de teste, col. 3. & si testis de-
ponat sup fama, non pbat, si nõ assignat rõnem ẽt non inter-
rogatus, fm Soc. ꝯsi 54 Visa breui narratione, col. pen. lib 4. &
data paritate testiũ, credẽdũ est eis, qui assignant meliorẽ ratio-
nem, fm Fel. in c. licet causam, col. 8. de pba. & est tex. in l. hęres
absens, §. proinde, ff. de iud. in tantũ, ꝙ non valet statutũ, ꝙ cre-
dat̃ testibus deponentibus absq; rõne, fm Bald. in l. si non spe-
ciali, ad fi. C. de testa. Qd̃ sequitur Fel. in d. c. cũ cãm, col. 8 & da
to, ꝙ valeret, dẽt intelligi si non fuerint interrogati, vel nisi as-
signẽt malã rõnẽ, vt egregiè consuluit Dec. consi. 37. in cã rigo
22 rola. Similiter p̃latus rõne officii † tenet̃ cuicunq; poscẽti redde
re rõnẽ, 36. di. c. qualiter & qñ. & ibi gl. ℑ. de accus. Similiter tu-
tor & curator, toto tit. ff. de tute. & rõ. distra. l. aduersus l. rõnes,
C. de admi. tu. S. fr negotiorum gestor. Similiter qlibet admini-
23 strator, † vt hic p Dec. allegãtẽ quã plura ꝯsilia, & p eundẽ, vbi
alia adducit, ꝯsi. 110. Verè, vt puto. Et vltra eũ adde tex. in l. 1. &
2. C. vbi de ratioci. agi opor. & Socyn. ꝯs 24. & cõsi. 31. in 1. li. &
ista est rõ, qa officiales tenent̃ finito officio stare in loco sui of-
ficii p quinquaginta dies, parati reddere rõnes suæ villicationis.
l. 1. C. vt oẽs iudi. tã ciui. q̃ crim. Et in tm̃ tenẽtur officiales stare
in sindicatu, ꝙ non valeret statutũ, seu pactũ disponẽs ꝯriũ, fm
Bal. & Ang. in l. si seruus vetitus, ff. de leg. 1. & Ang. in l. si mo-
ra, ff. so. mat. operatur tñ tale pactũ uel statutum, ꝙ nõ teneant̃
de male gestis ex leuissima, aut leui culpa, fm Fel. in c. si diligẽ-
ti, col. 7. ℑ. de foro ꝯpe. Et hæc sufficiãt ad hãc ꝗ̃ſtionem, q̃ tu di-
scurrendo poteris diffusius exornare. Circa scdam qõnẽ, an de
oĩbus possit reddi rõ, facias tres ꝯclusiones. Prima conclusio.
24 De secretis diuini iudicii † nõ p̃t reddi rõ, c. Nabuchodonosor,
in prin. & in §. de Titiis, 23. q. 4. c. si ex bono, de penit. dist. 4. &
gl. in cle. 1. de sum. Trini. & fide cathol. Alia adducit Fel. hic. Tu
adde rõnẽ, quare non possit reddi rõ, qa volũtas Dei est essen-
tia ipsius, & prima cã omnium. Sed Deus est imperscrutabilis,
c. 1. ŝ. de sum. Tri. ergo ita eius voluntas. Iõ sapiẽs Cato inquit.

Mitte arcana Dei cælumque inquirere quid sit:
Cum sis mortalis, quæ sunt mortalia cura,

Et habetur Sapien. 4. Altiora te ne quæsieris, & fortiora non
pscrutaberis, sed quę p̃cipit tibi Deus, illa cogita. Quę notabis
25 ꝯtra istos fatuos † p̃dicatores, qui ꝯ doctrinã Apostoli quærunt
plus sapere, quã oporteat. Nam rectius facerent, si vitia acerri-
mè redarguerent, & secreta Dei quibusdã friuolis ratiunculis
animos fideliũ peruertentibus non inquirerent. Secunda con-
clusio, de his quæ sunt positiui iuris dependentibus a volunta-
26 te Principis non potest reddi ratio, † fm Panot. qui ita intelli-
git l. non omnium, ff. de legibus, & est tex. in l. 1. §. pueritiam. &
ibi glo. ff. de postulan. cum concord. de quibus per Fely. hic, col.
7. Ideo Aduocati nescientes assignare rationem statuti, dicunt,
sufficit statuentes ita statuisse, & ita statuerũt, quia sibi placuit,
fm Bal. in l. Gallus, §. si eius, ff. de libe. & posthum. Similem ra-
tionem assignat text. Institut. qui manumit. poss. in princ. &

Insti.

Insti. de vsucap. in princip. ubi gloss. allegat illud Iuuen.
Sic uolo sic iubeo, sit pro ratione voluntas.
Pro quo est tex. Insti. si quadru. paupe. fecis. dica. in prin. facit l. 1. ff. de const. Prin. & istud ēt dicit gl. in c. a. in uer. ultra quatuor de rescrip. lib. 6. Et dicit Iureconsl. in l. prospexit, ff. qui & a quib. & Papa in c. in memoriam, 19. dist. φ lex quamuis dura seruanda est, quia ita scriptum est. circa cuius l. prospexit, intellectum late se extendit Fel. hic, col. 7. & omnia eius dicta habuit ab Alex. in l. 1. §. nunciatio. ff. de no. ope. nunci. Et adde, φ lex dura ēt in
27 foro conscientiæ † seruanda est, ſm Pan. in c. inquisitioni, de sē. exco. Scđo adde, φ in ɔtriū vr̄ text. in l. 2. uer. sed per dura nimis est, & seuera ista interpretatio, ff. de custo. reo. Sed l. prospexit, loquitur ubi cōstat de mēte legislatoris, & in casu certo: illa loqr̄ in casu dubio. Tertio adda, circa intellectus relatos per Fel. Lā cel. Dec. in l. oēs populi, in 6. q. prin. Barto. ff. de iusti. & iure. ubi confutat multa dicta per Fel. hic. Tertia conclusio, de his q̄ cō-
28 sistunt in ingenio & in iustitia naturali, potest reddi rō; † licia loquitur iste tex. & tex. in c. coepiscopi, 68. dist. qui dicit, φ ratione carere exstirpandum est, & tex. in c. consuetudo, 1. dist. ubi dr̄, φ legē rō cōmēdat. Et homo, qui nō utitur rōne, nō est homo, sed bestia, ſm glo. in Auth. de monach. in prin. in uersi. decentem. Omne enim disputatione agitandum, & ratione muandū est, ca. uideas, 23 q. 6. facit tex. in c. nulla ratio, J. de preb. & qui sine ratione loquitur, deridendus est, l. & an ultro, §. 1. ibi, sed Celsus eleganter deridet, ff. de neg. gest. quem tex. allegat Bal. in prælu. feu. col. 1. ɔ Doct. qui consulunt sine lege & rōne. Et not. quòd
29 rō, q̄ redditur, dēt esse cōcludens. † Tex. est hic, in uer. rōnabilē cām. Iō testis assignans rōnē, q̄ sit eadē cū dicto, non pbat, quia talis rō non cōcludit, l. fi. ff. de offi. proc. Cæsa. l. quod Labeo, ff. de Carb. edic. licia Inno. in d. c. cum cām. Spe. tit. de teste, §. nunc videndū, uer. de visu, Bal. in d. l. solā, C. de testi. Soc. consi. 42. col. 2. lib. 1. consi. 98. col. fi. li. 4. Et si ratio testis sit falsa, eius dictū ēt falsum reputatur, ſm Bal. in l. conuenticula, C. de episc. & cler. Soc. consi. 114. col. 4. li. 2. Sicut. n. corpus regulatur ab anima, ut salutē dēt regulari, ita actus nri dēt regulari a rōne. Est. n. rō, anima cuiuscūque dispōnis, l. non dubiū, ubi Bal. C. de legi. Pan. in c. fi. col. 3. J. co. gl. in l. a. C. q̄ sit long. cōsuetu. Soc. pulchre ɔprobat dictū tex. nostri uno mō. In secunda, alio mō. In tertia concordat duo iura, q̄ prius ɔtrius allegauerat. In quarta infert. Secunda ibi, nam & Vrbanus. Tertia ibi, sed adeo. Quarta ibi, obediat. In eadem gl. ibi, l. nemo, aduene, qa obstat: quia sententia Principis
30 † hēt uim legis, l. fi. C. de legi. in c. in causis, de re iudic. Iō Sal. intelligebat illā legem in snia inferioris, & ita ēt intellexit Hosti. hic. Vel aliter dic, φ loquitur in consiliis Principis, secus in sententiis. Vel loqtur in sentētiis latis ab Imperatore ɔ ius, nō clausis in corpore iuris, quas non tenemur sequi, d. ca. de causis, ubi Fel. in r. fallen. In eadem gl. ibi, c. non plures. Nota ppetuo istā
31 gl. ad saluandū testes a contrarietate, † quorū unus deponit, φ fuit actus prohibitus, alter φ non. Nā pōt saluari intelligendo, φ vnus loquatur implicite, alius explicite, ſm Fel. hic. iisdē modis, quib. cōcordantur iura, iisdē modis pōt cōcordari testes, ſm Ant. in c. cum tu, J. de testi. Imo. in l. inter stipulātē. §. 1. ff. de uer. obli. & 50. modos, & ultra posuit Spe. in tit. de dispu. & allega. uer. post hæc autē satis. Et dū gl. dicit, φ implicite dr̄ prohibitū, quod ex mente uenit, unde Fely. late in c. 1. post glo. 1. dist.

S V M M A R I V M

1 *Electus, & confirmatus ante consecrationem, nō dicitur promotus ad episcopatum, quemadmodum non suscepto pallio, non potest quis dici Archiepiscopus. nu. 2. 6 & 9. ubi dantur plures fallentiæ.*
2 *Electus in papam ante benedictionem, coronationem & consecrationem, non potest intitulari Pontifex Maximus.*
Et quid de electo in Imperatorem. nu. 4.
5 *Scholaris examinatus & licentiatus, ante impositionem bireti non potest dici Doct.*
8 *Episcopus post consecrationem translatus ad alium episcopatum, statim sequuta translatione, & confirmatione dicitur Episcopus.*
10 *Electus ante confirmationem non habet exercitium iurisdictionis, licet possit dici prælatus habitu.*
11 *Prouisio papæ habet uim electionis & confirmationis.*
12 *Prouisionis appellatione propriè non uenit electio.*
13 *Decanus est dignior Archidiacono. & quid ita.*
14 *Canonici soli sunt de capitulo.*
15 *Capitulum dicitur, etiam quod ibi non sit Episcopus, & caput suum.*
16 *Ecclesia ponitur pro capitulo.*
17 *Papam fallit obliuio.*
18 *Mandatum, & preceptum inter se differunt. & quotupliciter, tum in quo conueniant. nu. 19.*
20 *Bonum omne procedit a gratia Dei. Gratia autem duplex.*
21 *Collatio, dicitur gratia.*
22 *Datæ tempus consideratur in beneficialibus, ubi in consideranda persona executoris inspicitur tempus datæ nu. 24 fallit tamen, nu. 23.*
25 *Tempus depositionis, non tempus celebrati cōtractus inspicitur ad cognoscendum habilitatem testis.*
26 *Subreptio vitiat ipso iure literas ad bñficia, sup quo vide limitationes n. 27*
28 *Archidiaconus & canonicus quis potest esse in eadem ecclesia.*
29 *Iudæus conuersus ad fidem Christi, est capax beneficiorum etiam in ecclesiis cathedralibus.*
30 *Neophitus propter reliquias Iudaicæ perfidiæ, prohibetur a testimonio cōtra Christianum. Nec admittitur ad officia secularia. nu. 31.*
32 *Conuersus iamdudum, an cæteris paribus præferatur sp Christiano Etian semper bonus præferatur ei, qui aliquando fuit malus 33. & 34 & 36*
35 *In electione præferendus est is, qui misericors esse didicit.*
37 *Testis semper bonus in casu criminali præfertur testi emendato de delicto.*
38 *Delictis fructum nemo ualet reportare, colligere, & referre.*
39 *Venia non est danda seruis Dei, ut se faciliùs putent proueha & elegi, si quando facti fuerint deteriores.*
40 *Bonus & honestus quis præsumitur ex antecedenti & subsequenti probata conuersatione.*
41 *Intellectus iurium non sunt trahendi ad gratiam.*
42 *Nullatenus, dictio, quid significet.*
43 *Singuli & uniuersi, an præsumentur, quòd non.*
44 *Receptio in canonicum dupliciter potest considerari.*
45 *Vicegerens quis dicatur, & qui delegatus.*
46 *Mandatum factum vicegerentis, censetur factum ei, cuius vices gerit. quod limita nu. 47. & 48.*
49 *Capitulum non habet ordinariam, nec succedit, quo ad collationes beneficiorum, & nu 51.*
50 *Mandatū factum capitu. an dicatur factum tanquā apostolico executori.*
52 *Mandatum factum capitulo, non se extendit ad Episcopum.*
54 *Canonicus pſumitur scire mortē sui prælati, & ea quæ in ecclesia geruntur.*
55 *Iudex an possit procedere uirtute prorogationis sibi factæ p Senatū, uel Regē.*

EAm te. ¶ Summatur, vt hic per Pan. dupl. Tu aduerte, quia stante, φ in dubio mandatum factū capitulo vacante sede, intelligatur factū capitulo, ut Vicegerenti, primū summarium, quod est lo. Auto. procedit ēt ſm cōem intellēm. Nota primo, ſm Pan. post alios ibi, ante tuam promotionem, iuncto si. ibi, nec adhuc esses con-
1 secratus, φ electus & cōfirmatus ante consecrationē † non dr̄ promotus ad episcopatū. Aduerte ad duo. Primo, φ illud not. non bene colligitur hic, qa ſm oēs. tpe datæ lrarū vocabat sedes, ergo iste non erat electus & cōfirmatus, qa nō uacasset, cap. transmissa, J. de elect. Scđo aduerte, quia vr̄ falsum. Nā electus, & ɔfirmatus dr̄ pmotus, licet non dicatur adhuc eps, c. cum in cūctis, §. inferiora, in fi. inf. de elec. & in c. sup his, de accusat. Habetis igitur notare, φ electus & confirmatus añ cōsecrationem non pōt dici eps, c. tua nos, J. de his, q̄ fiūt a pla. sine consan. capi. vbi Abb. in 1. no. & c. tā lris, ubi ēt Ab. inf. de test. & gl. in c. 1. de relig. domi. cū aliis adductis p Fel. hic, & bñ pbat in rub. inf. de translat. episco. vel elect. Non ēt dr̄ Pontifex, vt per gl. in cle. 1.
2 de celeb. miss. Sicr ante susceptionem pallii † nō pōt aliqs appellari Archieps, c. nisi inf. de auth. & vsu pal. c. qđ autē, de elec. Si-
3 militer electus in Papam † añ bñdictionē, coronationē, & consecrationē, non pōt intitulari Pontifex Maximus, seruus seruorū Dei, ſm glo. in data Sexti, in versi. pontificatus & gl. fin. in proœmio Clemen. Hodie tñ se Pontificem & Epm appellat, gratias & dispensationes facit ante coronationem, & qui dicunt eum non posse talia facere, excōicatus, est vt in extrauag. cl. inci. quia
4 nonnulli, de sent. excom. Similiter electus in Imperatorē † ante coronationē, non dr̄ Imperator, ſm gl. in data Sexti, per text. in l. fi. exponendo uerbū, ortū, i. coronationē, C. de fer. & p text. in l. bene a Zenone. in fi. ibi, ex eo tpe ualitura, quo Imperiales suscepimus infulas, C. de quadr. præscriptio. & ibi gl. not. φ nō valent priuilegia concessa ab electo ante coronationē, & idem voluit Bar. in l. ex eo, ff. de testa. mili. per illū tex. ubi electus nō pōt dici miles, ante, quā sit descriptus in matricula. Adde text. in cle. 1. circa mediū, de iureiu. ibi, Ego H. Rex Ro. annuente Deo futurus Imperator, & ibi glo. no. Et ex hoc infertur, an electus in Imperatorē possit ante coronationē exercere iura Imperii, de quo per gl. in cle. 1. in uersi. Reges & ibi Imo. & in c. indemnitatibus, de elect. in 6 & in ca. cām, q fil. sint leg. p Old. cōsi. 180. & consi. 190. Pau. de Cast. consi. 105. Marti. Laudē in tract. suo de Princip. uer. 22 v. & Cor. consi. 1. lib. 3. ubi tenet unum magnum, φ ad essentiam Imperatoris non est necessaria corona.
5 Similiter scholaris examinatus & licentiatus, † ante impositionem bireti non potest dici Doctor, secundum Bal. in l. athletæ, in prin. ff. de excusa. tut. & Felyn. hic, qui alia adducit. Et obligatus tenere unum Vicariū Doctorē, non pōt tenere unū licentiatum, ſm Bal. in l. pen. ff. de testa. mil. Fely. hic. Rō huius not. est, qa episcopatus est ordo, c. cleros, ubi gl. 21. dist. consecratio aūt est illa, q̄ cōfert ordinē, & non electio, ſm gl. in proœmio Sexti, in uersi. Eps. Pan. in c. quanto, de offic. ord. Istud notabile recipit nonnullas declarationes. Prima est, ut nō possit dici Eps ratione ordinis, sed bene ratione iurisdictionis & præeminentiæ
6 † potest dici episcopus, d. capi. transmissam. ubi dr̄, φ nondum consecratus pōt oīa, q sunt iurisdōnis, licet non possit ea, q̄ sunt ordinis, nec ea q̄ exigunt discussionē maioris inquisitionis, ut
conuocare

conuocare sinodum. Et hac rōne ante ↄsecrationē dr̃ plātus, d.
c. tam literis, & ibi no. Pan. & Arch. in c. dilectissime, 8. q. 2. Arc.
in c. meminimus, de accusa. Hinc est, ꝙ dispō cap. cum ex eo, de
elec. in 6. hēt locum in electo, & ↄfirmato tm̄, ſm Ioā. And. ibi,
q̃a dare licentiā studēdi, est iurisdictionis. Hinc est, ꝙ dispositio
cle. 1. de rescri. hēt locū in Vicario electi, & nondū ↄsecrati, ſm
gl. & oēs ibi. Hinc dispō cle. 1. de foro ↄpe. hēt locū ēt in electo
nōdū ↄsecrato expulso, ſm gl. approbatā ibi, i. ver. eṗs Hinc est,
ꝙ dispō. c. verū, J. de foro cōp. licèt loquat in cōsecrato, hēt ēt
locū in electo, ſm gl. & cōiter Doc. ibi, & pondera illū tex. ibi. ex
quo eṗs fuit ↄsecratus, q̃a vr̃ probare, ꝙ nō sū ↄsecratus dicatur
Eṗs, & istud ēt probat tex. in c. cū in cūctis. §. cū vero, in ver. de
cōsecrandis eṗis, de ele. Hinc est, ꝙ electus pt̃ ↄcedere indulgen
tias, q̃a dare indulgētias, est dignitatis, & iurisdōnis, & non ordi
nis, ſm Pan. in c. accedentibus, J. de exces. præl. & plura adducit
Fely. hic. Tu vide latius per Gemi. in c. 1. col. 2. de pœnit. & re-
mis. & p̄imo. in cle. 2. de pœniten. & remis. Ex p̄missis infertur,
ꝙ non est verum vnū, qđ tenet hic Fely. ꝙ dispō c. fi. de te. iu. in
6. ꝙ vult, ꝙ eṗs possit legere solam p aliū, non hēt locū in ele-
cto, put ibi ēt tenent Io. And. & Gem. Nā hoc vr̃ falsum, q̃a le-
gere sn̄iam, est de spectantibus ad iurisdictionē. Nec obst. ꝙ il-
lud priuilegium detur eṗo pp dignitatis prærogatiuā. q. quan-
tum ad iurisdictionalia, electus hēt p̄rogatiuam dignitatis per
prædicta. Et dicit tex. in c. inter corporalia, J. de transla pla. ꝙ ec
clesia hn̄s electū, dr̃ coniugata quo ad quid. i. quo ad iurisdictio
nalia, & viduata quo ad quid. i. quo ad sacramentalia, & ea quæ
sunt ordinis, & sic intelligitur consilium Old. 194 Pactum tale
est, allegatum per Fely. hic, col 3. Hinc est, ꝙ electus licet non
possit q̃ sunt ordinis, pōt tn̄ dispensare circa ea, quæ sunt ordi-
nis: quia dispensare est iurisdictionis, ſm Pan. quem alii sequun
tur, in c. at si clerici, §. de adulteriis, col. pen. J. de iu. Secūdo de-
7 clara, vt non dicatur eṗs proprie, sed large † electus nondum
cōsecratus, pōt dici eṗs, ſm Card. in cle. 1. in 6 q. de pen. & ideo
in odiosis appellatione eṗi, non cōtineretur electus, ſm Bald. in
l. si nondum, C. de furt. col. 1. vbi decidit, ꝙ pœna c. ita nos, 25 q.
2. non habet locum in interficientibus electum nondum con-
secratum. Sequuntur Fel. & Mod. hic. Tertio intellige, vt proce
dat in eo, q nunq̃ fuit consecratus, sed si eṗs cōsecratus trāsfer
retur ad aliū eṗatum, statim sequuta translatione & confirma-
8 tione, dr̃ † eṗs illius eṗatus, ēt quo ad ea, q̃ sunt ordinis, q̃a per
primam consecrationem impressus fuit character eṗatus ordi
nis, qui non est reiterandus, ſm glo. in c. proinde, de elec. in 6.
& in c. post translationē, de renun. Quarto intellige, nisi electus
9 esset ēt Abbas, † quia tunc poterit ēt conferre minores ordi-
nes, licèt non sit cōsecratus. Nam Abbas minores ordines con-
ferr, c. cum contingat, J. de ęta. & qualit. ita Geml. in c. is, cui ꝑ-
curator, de elect. in 6. sequitur Felyn. hic. Tu considera, an istud
sit verum, quia Abbas solum habet licentiam conferendi ordi
nes minores in suo monasterio, ergo ñ deberet posse extra mo
nasteriū, q̃a limitata cā limitatū ꝑducit effectū, l. in agris, ff. de ac
quir. rer. domi. Et si posset ut Abbas, non debet posse, vt electus,
cum facultas sit restricta ad Abbatiam. Vltimo intellige p̄dicta
10 oīa in electo & confirmato: sed in electo tm̄ † aliud dicendum
vr̃, q̃a ipse electus ante cōfirmationē non hēt exercitiū iurisdi-
ctionis, licet possit dici prælatus habitu, ſm gl. in c. quanto, 63.
dist. De quo late Fely. in c. cum Bertoldus, col. 1. & seq. J. de re
11 iud. Habetis ēt elicere ex isto nota. Pan. ꝙ prouisio Papæ † hēt
vim electionis & confirmationis, ſm Inno. in c. cū olim, de cau.
poss. & proprie. & illud firmat gl. 4. in c. 1. de elect. lib. 6. ad quod
multa adducit Fel. hic vltra quem adde Pan. in c. cum in cun-
ctis, §. cū vero, de elect. vbi dicit, ꝙ Papa creat episcopos solo uer
bo, & talis creatio dr̃ ꝓuisio, q̃ habet vim electionis, & confir-
12 mationis. Adde ēt, ꝙ proprie appellatione prouisionis † nō ve-
nit electio, c. cum in illis, §. illis, de p̄b. lib. 6. Qđ est uerum pro-
priè, sed largè continetur oīs modus, per quem prouidetur ec-
clesiæ. ſm glo. in cle. si. de elect. quem sequitur Gem. in d. §. illis,
& Fel. qui latè instat, in c. in nr̃a, coroll. 32. J. eo. In tex. ibi, deca
no, & capitulo, nota tex. in ar. ꝙ decanus † est dignior archidia
cono. Nam hic Papa vacante sede scribit decano, & capitulo,
nō archidiacono, & sic innuitur, ꝙ decanus sit primus in eccle-
sia post eṗm, & ꝙ sit dignior, probat tex. in c. cum in cunctis, §.
inferior, arguendo ab ordine literę, J. de elec. Sed in cōtrarium
fortiter viget tex. in c. ad hæc, J. de offi. archid. vbi dr̃, ꝙ est ocu-
lus Eṗi, & primus post eṗm. Et in contrarium facit text. in c. ra-
tione, §. nec etiam, arguendo ab ordine literæ, de foro cōp. li. 6.
& ꝙ archidiaconus sit dignior, firmat glo. in rubr. J. de offic. ar-
chid. Ad istud rn̄det Io. And. in c. cum in iure, J. de elect. quòd
de iure archidiaconus est dignior, quia decanus non est digni-
tas de iure, sed ſm consuetudinem tm̄, vnde regulatur a consue
tudine. Quandoque. n. est prima dignitas post episcopatum, ut
hic; q̃nque non prout se habet consuetudo, c. post electionem,
de conces. p̄b. & illud expresse vult Pan. in c. auditis, in 3. no. J. de
ele. nā decanus ibi hēt primā uocē in ecclesia. dicit Abb. ex con

suetudine, non de iure. Et dicit Abb. in c. cū contingat, char. pe.
J. de foro comp. ꝙ de iure decanus non hēt iurisdictionem ali
quam. idem dicit gl. in c. dilecto, J. de sent. excom. & q̃nque hēt
solum officium, c. ex parte, de cler. non resi. c. 1. ne p̄la. vic. suas.
Aliq̃n ponit̃ pro archipresbytero rurali, vt in d. c. ad hęc, de offi.
Arch. dr̃ aūt decanus, quasi præsit decem clericis. ſm Arch. in
c. capite, 50. dist. sicut decanus de iure ciuili dr̃ qui præest decem
militib. ſm gl. in rub. C. de deca lib. 12. Nota ēt ex illis verbis,
decano & ecclesiæ, exponendo, i. capitulo, ꝙ decanus non dr̃
14 de capitulo, † nam soli canonici sunt de capitulo, c. 1. J. de elec.
c. cum olim, de re iud. c. 1. de inst. nisi consuetudo aliter se hēat.
Et ita loquitur tex. in c. cū inter vniuersas, vbi Abb. in 1. not. J.
de ele. vel nisi decanus esset ēt canonicus, vt hic in fin. Nota ex
15 eisdem verbis, ꝙ appellatur capitulum, † ēt ꝙ ibi non sit eṗs &
caput suum. ad idem tex. in c. 1. ne sede vacan. Imo appellatione
capituli non comprehenditur caput ſm glo. in cle. vt hi, qui. de
ęta. & quali. de quo abunde per Fel. in prooemio Grego. in ver
si. Gregor co. 4 & seq. Iterum ex eisdem verbis nota, ꝙ ecclesia
16 ponitur pro capitulo. † De sign̄atione huius uerbi, ecclesia, vi-
de gl. in c. cum clerici Placentini, de verb. sig. & in c. fi. J. ne p̄-
17 la. vices suas. In tex. ibi, meminerim⁹. Nor ꝙ ēt papā fallit † obli
uio. ad idē tex. in c. præterea, 23. dist. & præsumitur, ꝙ papa non
recordetur de his, quę paulo ante gessit, c. cęterum, §. eod. c. ex
parte, 1. J. de offi. deleg. pp multitudinem negotiorum, quibus
est implicitus, c. ex parte, de capel. mona. traditur per Gem. in c.
1. super gl. 3. de consti. in 6. Ibi, præceptum dedimus, & manda
18 tum. Nota ſm Pan. ꝙ dr̃ia est inter mandatum † & præceptū,
vt hic per eum. Circa istud notabile aduertendū est ad duo. Pri
mo, qualiter differant, quantum ad tex. istum. Secūdo, qualiter
inter se gn̄aliter differant. Circa primum Pan. post Anto. dicit
hic, ꝙ mandatū ponitur pro literis monitoriis. Præceptū pro
literis pręceptoriis. Nā olim dabant̃ tria paria lr̃arū, monitoriæ,
p̄ceptoriæ, & exequutorię, vt latius declarat Pan. in c. constitu-
tus, J. eo. Sed aduerte, quia iste sensus non vr̃ probabilis, quia si
in literis monitoriis apponatur verbū, mandamus, quia cū di-
catur, vos monemus, & per apostolica scripta mandamus, tn̄c
tales monitorię necessitant, & transeunt in pręceptorias, ſm
Fed. de Sen. cōs. 240. Quia in pn̄i. Scđo, quia apparet, ꝙ forma
mandati & p̄cepti erat vniformis, vt ibi, M. qui de gēte Iudęo-
rū, &c. Tertio, quia iste tex. vtitur prolynonymis istis duob. ver
bis, vt patet in ver. ipsi vero, & in ver. cum itaque. Vñ Bal. ex-
ponebat istū tex p̄ceptū dedimus & mandatū. i. p̄cipiendo mā
dauimus. Circa ſm quantū ad inducendū necessitatem, man-
19 datū superioris & p̄ceptū nihil differunt, † vt probatur in c. 1. de
offi. deleg. & in rub. C. de manda. Prin. Nā in superiore māda-
tū & iussus, nihil differunt, cle. 1. & ibi Car. in 8. no. de iu. Imo
p̄ces superioris hn̄t vim iussus, quia rogare Ducem est sp̄es vio
lenta iubendi, ſm gl. in l. 1. ff. qđ iussu. Maiorē tn̄ hēt efficaciam
p̄ceptum, q̃ mandatū, pp quinq; dr̃ias aggregatas hic per Fel.
Et circa secūdam dr̃iam adde, ꝙ eā sequitur Car. in cle. ꝓcurator,
de proc. & Ias. in l. 2. C. cōmu. de leg. 3. Sed eā reprobat Fel. sibi
ↄtrius, in c. si pro debilitate, in prin. J. de offi. deleg. ibi, Dei gra-
20 tia, ad fidē conuersus No. ꝙ oē bonum †, procedit a gratia Dei.

Quicquid habet meriti, præueniens gratia donat.

I Deo nobis, C. de epi. & cle. & est duplex gratia. Vna operans,
vt homo uelit bonū. Altera cooperans, ne frustra uelit, ſm gl.
21 in cle. 1. de magistr. Ibi, quia donō. No. ꝙ collatio † dr̃ donatio,
c. relatum, de p̄b. Qđ intellige, ut per gl. & Pan. i c. inter cęteras,
eo. tit de p̄b. Ibi, si datam, no. ꝙ in beneficialib. inspicitur tp̄s da
22 tæ, † vbi in ↄsideranda ꝑsona exequutoris inspicitur tēpus datę.
Quod facit ad q̄nem, de qua per gl. in c. statutū, in prin. in ver.
canonicus, de rescr. in 6 Quę vult, ꝙ ad cognoscendum, an ali-
quis sit capax delegationis, inspicitur tp̄s datæ, & istud cōpro-
bat Fel. in c. qm̄ Abb. col. 2. de off. deleg. Eodem mō in conside
rando, ꝙ beneficium comprehendatur in rescripto, inspicitur
tp̄s datæ, cle. si. de rescr. vbi gratia ad uacaturā solum includit
23 beneficium creatum tp̄e datæ, nisi esset clausula, † cum te fa-
cultas obtulerit, quia cl̄a respicit futurum, ēt quantum ad essen
tiā beneficii. Secūdum Gem. cons. 69 per totum. Item in consi
deranda subreptione inspicitur tp̄s datæ, c. constitutus, J. eo. Qđ
intellige, ut per Ant. in c. seq. ad fi. Item in rescriptis ad lites, q̃
tū ad vim cōprehensiuam inspicitur tp̄s datæ, c. fi. J. eo. Itē quā
ad cognoscēdū qs ex plurib. impetrantib. dēat præferri. c. tibi q.
& c. si plurib. eo. ti. in 6 Quod intellige & declara, ut per glo. in
c. si soli, & in c. si capitulo, de concet p̄b. lib. 6. Contra istud no-
tabile oppo. de c. circa, de preb. li. 6 Pao. in c. dilectus, J. de p̄bē,
& Fel. hic rn̄det, ꝙ illa conclusio fallit, quantum ad considerā-
dum habilitatem personæ impetrantis, quia quantū ad hoc in-
spicitur tp̄s uacationis seu collationis, & comprobat per pluta.
Ego confirmo per id, ꝙ decidit Bar. in l. ꝑcipimus, §. sane, C. de
appel. ubi si statutum det maius salarium Doctori, q̃ licētiato;
& ↄtingat ꝙ tp̄e datæ ↄmissionis sit licentiatus, si ñ tp̄e dati ↄ-
24 silii vel iniię sit Doctor, debebit sibi salariū † Doctoris. sequitu

Fel.

Fel in c.fi.col.1.J.de iud.Bertachi.in tra.de ep'fco,q.10.Secũ io
confirmo,qa ad cognoscendã habilitatem testis,nõ inspic ur
25 tps celebrati actus,de quo deponit,sed tps † depositionis, ſm
gl.in l.3 § duæ aũt sunt causę,ff.de Carbo.edict.Bal.in l.a1.per
illum tex.C.de test.& per l.si arbiter,C.de sent.Alex.consi.133.
col.1.lib.4. Circa istã rñsionem aduerte ad duo.Primo,quia vr
confundi per tex.in c.si eo tpe,de rescr.lib.6.vbi vr tex. de dire-
cto õrius d.c.ei cui Pro concordia horum iurium gl. & Doct.
valde laborant.Sed uera est illa concordia,q in c.ei cui,nõ exi-
stens tpe datæ in ætate idon ea ad bñficia curata impetrauit sim
pliciter gratiam ad benefic iũ vacaturũ,quo casu non põt nota
ri sua gra vitio subreption ia,sed in c.si eo tpe, non existens in
ętate,impetrauit sibi conferri curatum non facta mentione de
defectu ætatis. Ideo gratia tanq̃ subreptitia non ualet,& in co-
gnoscenda subreptione inspicitur tps datæ,d.c. constitutis. Ex
qua concordia infertur ad declarationem q.de qua in tex. q si
iste M.tpe datæ fuisset Iudęus,& tpe præsentationis Chrĩanus,
gratia sua(non facta mentione,q esset iudęus)esset nulla ipso
iure,quia subreptio uitiat literas ad beneficia ipso iure,c. ad au-
dientiam,a J.eo.In õriũ tñ facit,q statim dicã. Secundo consi-
26 dera,q̃ possit esse rõ † diuersitatis,quare in cognoscenda capa
citate delegati inspicitur tps datæ.& in cognoscenda capacita-
te eius,pro quo scribitur,attenditur tps collationis. Br iñdeas
ex mẽte Pan.in d c.dilectus,& Imo.in c.fi.J.eo. q delegato tpe
datę confertur iurisdõ habitu,cum per pręsentationẽ cõfertur
exercitium,c.super eo,2.de appel.c.pastoralis,J.eo. ideo illo tẽ
pore,quo confertur iurisdõ,debet esse capax.Sed per gratiã ad
uacaturam nullũ ius confert ei,pro quo scribitur,c.fi.de cõces.
pb.li.6 Sed confert per collationem,ideo inspicitur tps colla-
tionis.Et hac rõne in cognoscenda capacitate electi,attẽditur
tps electionis,c.dudũ.J.de elec.quia per electionẽ initiatur ma
trimonium inter electũ & ecclesiã,c.inter corporalia,J.de trãs
la.pla. Et hac rõne ad cognoscendũ,an beneficiũ cõprehẽdat
in gratia de beneficio tanti ualoris,inspicitur tps collationis &
non datę,ſm Old.consi.58.Quidã impetrauit.& consi.168. Ad
primam, q semper intelligas,nisi possit gratia argui de uitio
subreptionis,ut s.dixi. Et qñ taciturnitas uel falsa expressio ua-
loris uitiet,dicã in c. seq. Ex istis potes elicere duas cõclusionea
ad conclusionẽ factam.Quaidã alias limitationes ponit Felyn.
27 hic.Vltra oẽs limita ẽt,ut non procedat in gratia,† si neutri,qa
quantũ ad eius effectũ attenditur euentus finiræ litis,& nõ da-
tæ,ſm Gem.consi.79.Dñs Io.de don.col.fi. Ibi,sicut qui erat ar
chidiaconus,& canonicus . not. q quis potest esse archidiaco-
28 nus † & canonicus in eadem ecclesia. Ad idẽ tex.in cle.fi. de p-
ben.Idem põt esse eps & canonicus,c. cũ in ecclesia tua,de pb.
in 6.Et põt cuilibet dignitati esse annexa præbenda,c. sæpe,eo.
tu.in 6.c.ex literis,de probat.Quod intellige uerũ iure singula-
ri,uel ex consuetudine,non de iure cõi,ſm gl.per illum tex. in
c.1.de consue.li.6.& eps ẽt canonicus in actib capituli,ut cano
nicus non pcedit archidiaconũ,ſm gl.in c. a collatione,de app.
in 6.q̃ dicit singularẽ Pan.in c.auditis,col.3.de elec.& infert ex
eo,q eps existens in studio,non dẽt præcedere Rectorẽ. Vlti-
mo not.q Iudęus conuersus ad fidem Chri,est capax bñficio-
29 rum,† ẽt in ecclesiis cathedralibus Nec mirum,quia de Iudæis
conuersis fundata est eccla Dei,c.in nouo 21.dist.vt hic in gl.
fi.Contra istud notabile oppo.oẽs Mod.de c.i. & per totũ,48.
distin.vbi dr,q Iudæi nouiter conuersi prohibentur ordinari ,
duab.de causis.Primo,ne existiment ecclesiã eis plurimũ indi-
guisse.Scdo,quia corruit murus,cui pondus tignorũ supimpo
nitur,humore nondũ exiccato,ergo & prohibentur hre bñfi-
ciũ,q non põt conferri puris laicis.c.a.de tost.c.cum ad eo,inf.
eo. Cõprobatur,quia Neophytus pp reliquias perfidię Iudaicæ
30 prohibet a testimonio † õ Chrĩanũ,ſm Fel.in c. inde,per tex.
in c.nõ põt,2.q.7.& c.cũ sit,de Iudę. Augetur difficultas,quia
31 Neophitus non admittitur ad officia † secularia,ſm gl.in c.cõ-
stituit,16.q.4.q̃ reputat sing. Lud. Ro.sing.153.inc.Nunc venia-
mus ad luctum,in a. parte, ergo non ẽt admitti poterit ad ec-
clesiastica,c.si officia,59 dist.rñdet Fel.dupl̃r.Primo,q iste tex.
& no.dẽt intelligi de conuerso iã dudũ,& non de Neophito.Et
si dixeris,q est diuinatiua,rñdeo,q est ẽr diuinare,q in tex.nr̃o
esset nouiter cõuersus. Capiamus ergo intellm̃ , per quẽ iura
concordent,c.cũ expediet,de elec.li.6 Scdo rñdet,q papa man
dando ex certa scia,q pferat bñficiũ Neophito,uĩ secũ dispen
sare,c.ueniens,de filiis psb.Ista solutio non est tuta,quia prohi
bitio,de qua in d.c.i.48.dist.est prohibitio concilii Niceni,quæ
phibitio hẽt annexã clam derogatoriã,ſm Arch. in c.i. de pst.
lib.6.& ubi lex hẽt clam derogatoriã,requir ĩ ipãlis & expressa
derogatio,nec sufficit certa scia,ſm Pan.in c.nõnulli,in prin.J.
eo.Tertio rñdet Basign.& post eũ Dec.q Neophitus phibetur
pmoueri ad ordines maiores,nõ ãt ad minores,ſm Gem.post
gl.in c.q̃cunq;,77.di.ergo ẽt poterit promoueri ad canonicatũ
q nõ exigit maiores ordines. Ista solutio uĩ solida,iñ non tollit
argumentum de officiis secularib.ad ecclastica. Vñ Dec.rñdet,
q ecclesiastica conceduntur pp ordines pcedẽtes,nõ sic secula-
ria.Sed tu considera,q ecclesiastica beneficia propter pręcedẽ-
tes ordines maiores tm̃ conceduntur, non pp minores. c. eps,
J.de præb. Quarto rñdet Dec. q Neophitus pp vitæ pbitatem
apparentem post conuersionem,potest promoueri ad ordines
ẽt maiores,ergo ẽt ad beneficia,cap. si qs ęgritudinem,57. dist.
& ait eum ista fuit solutio gl.2 hic,sed est nimis diuinatiua.Te-
nenda est igitur prima solutio.Iuxta istud notabile se offert pul
chra dubitatio , an conuersus iam dudum, cæteris parib.pferat
32 † sẽper Christiano·Ista dubitatio pendet ab altera,an sp bonus
33 pręferatur † ei,qui aliqñ fuit malus.Circa quam Fel. hic, col.8.
insistit,sed non se resoluit.Gl.in §.fi.in gl.magna.in fi.63.distin.
& glo. in c.obueniẽtib. ead.dist.tenet, q emendatus pręferatur
semper bono.Sequitur Pan.in c.at si clerici, §. de adulteriis, ad
fi.J.de iud. & in rub. ff. de iust.& iure.Pro ista parte facit, quia
34 Christus ptulit in apostolatu Petr.emendatum † Ioã. Bapt. qui
non peccauerat. Omnis aũt Christi actio , nr̃a dẽt esse instru-
ctio,c.significasti,J.de electio.l.& hoc Tiberius,ff.de hęr.insti.
Scdo facit,quia magis eligendus est is,qui misericors esse didi-
35 cit, † vt exemplo sui sciat aliis misereri , iuxta illud poeticum
Aeneidos primo.

Non ignara mali, miseris succurrere disco.

Et hac rõne dr.Christum potius elegisse Pet.q̃ Iõ.Ita inquit tex.
in c.considerandum,& in c.fidelior,l. distin. Et ſm gloss.2.ad
Hebræos, relatam per Fely.impossibile est afflictorum cogno-
scere afflictiones, qui doloris experimenta non nouit. Tertio
facit dictum Luc.15.c.transumptiue in c.quia sanctitas tua.50.
dist.Gaudeo,inquit Deus, magis super vno peccatore pœni-
tentiam agente, q̃ super 99. iustis.Quarto facit decisio Lud.Ro.
sing.205. incip. Sunt electi , vbi data paritate vocum decidit,
36 scholarem aliqñ deuium reductum ad frugem † in rectoratu
pferendum ei,qui semper fuit bonus scholaris.In õrium,q na-
tus Christianus sit præferendus Iudæo conuerso , & sp bonus
emendato,faciunt illæ duæ rões,de quib.in d.c.5.48.dist.Scdo
stringit tex.in c.testimonium,de testa.& ibi no.Pan.in 3. nota-
37 bili , q in causa criminali præfertur testis semper bonus † testi
emendato de delicto.Nemo.n.sua pęnitentia nocens esse desi-
nit,l.quis sit fugitiuus,in prin.ff.de Aedil.edic.& dicit glo.in c.
ferrum,l.dist.q peccator per pęnitentiam non reuertit ad prio-
38 rem statum integraliter. Tertio,ex delicto † nemo valet fru-
ctum reportare,l.itaque fullo,ff.de furt. Quod esset si pp emẽ-
dationem delicti pferretur.Quarto facit,qa nõ est dãda via ser-
39 uis Dei , vt se facilius putent eligi , si aliqñ facti fuerint † dete-
riores,c.legi.16.q.1. Quinto pro ista parte vr tex. in c.uus con-
suetudinẽ,in fi.15.di.& ibi expsse Arc. decidit õriũ eius, q deci-
dit Lu.Ro.in si.205.& istã ptẽ tenet Prępositus Ale.in d.c.fide-
lior.& visus est tenere Pan.in c.dudum,2.col.7.J.de electi.dicẽs
exemplum Petri non esse trahendum ad consequentias,qa in
eo apparuit vera pęnitentia , q̃ in nobis non psumitur vere in
teruenire.Et ſm Præpo.in d.c.fidelior,fuit factus caput Aposto
lorum,quia primus inter Apostolos meruit de Christo verita-
tem pfiteri.Quid tenendũ? Dec.in d.§.de adulteriis, distinguit
Aut agit de platione ad officia & dignitates hñtes iurisdõnem
& coertionẽ in subditos,& tunc pcedat prima opinio , qa in
pposito nõ solũ integritas consideratĩ,sed ẽt misericordia,c.q
eps,23.dist. Aut de platione ad alia beneficia sine iurisdõne, &
tunc pcedat scda,qa integritas vitæ ibi sola õtemplatĩ, arg. c.de
multa, de pb. Credo indistincte ẽt ad officia hñtia iurisdictio-
nem,pferendũ esse sp bonũ,quia emendatus non ita bñ , sicut
sp bonus põt auferre malũ de medio eius,qui in delictũ simile
corruit. Qua.n. fronte reprehendet alios, cum tacitus ipse sibi
rñdeat ead.õmisisse, q̃ corripit.Ita inquit Papa in c.fi.25. dist.
¶ Glo.1.declarat tex.Aduerte,qa tex.vr cõtinere repugnantiã.
Nam primo dicit primũ mandatũ fuisse emanatũ añ tuam pro-
motionẽ,deinde dicit,q primum mandatum dirigebatur eccle
sie sibi cõmissæ,ergo post pmotionẽ. Timore huius õrii Ant.
subaudit dictionẽ,nunc ibi õmissæ. Qđ no.pro õcordia testiũ,
sic.per subauditionẽ verbi,tunc, seu verbi,quondã,ſm glo.in l.
fi.ff.de lc.1.Bar.& Mo.in l.eius qui,ff.si cer.peta.p Bar.& scribẽ.
in l.1.§.1.ff.de no.op.p Fel.in c.ex pte,col.4.de fo.cõp. ¶ Gl.se-
cũda notat,q ex subsequẽti honesta õuersatione & ex antece-
40 denti † pręsumitĩ qs honestus & bonus,c.ex studii,& c.i.mãda-
ta,de pium.Idẽ eõ ex õuersatione mala añcedẽti psumitĩ qs ma-
lus,ut l.3.§ q̃ri pt,ff.de suspec.tut.& l.si aliqd,C.de suscep.& ar
cha.li.10.Per quẽ tex.Paris in trac.synd.uer.syndicatĩ, uult offi-
cialẽ posse syndicari de gestis in aliis officiis.Ad idem tex. in c.
postq̃.& ibi Ab.in ult.no.de elec. Et ſm Philosoph. qualis est
quisque,taliũ consortio delectatĩ.Et mala õuersatio facit indi-
cium ad torturã,vt per plura concludit Gãdi.in trac.malefi.sub
rub.de qõ.Et psumitur delictũ commisũ ab eo,q frequẽter cõ
uersabatĩ in loco homicidii,ſm Ale.consi.50.col.3.& seq. lib.1.
¶ Gl.tenet,q excusatio capituli eẽt iuridica. Qđ intellige verũ,
si mandatũ fuit factũ,ca.vt vicegerenti,secus si vt executori,ca.
cum

cum aliquib. de rescri. li. 6. Alio ēt mō saluāt excusationē capli.
Imo. & Bar. hic, intelligēdo mādatum fuisse factum c. vt ordina
rio collatori sede vacante. Sed tali saluatio reprehenditur ꝑ Fe
li. hic, col. 13. ver. si Papa, & bene. ¶ Glo. quarta diuiditur in tres
ptes. In prima ponit vnum intellectū. In scda, rñdet tacito ɔtra-
rio. qd posset formari ɔ illū intellm. In tertia dat aliū intellm.
Scda ibi, sed de hoc. Tertia ibi, vel dic. ¶ Glo. quinta diuiditur in
quinque ptes. In prima colligit vnū not. in ar. In scda ibi, argm
ɔ op. ɔtra illud. In tertia ibi, & ē argm, colligit aliud no. In quar
ta ibi, item ar. colligit aliud. In quinta ibi, argu. oppo. ɔ illud. Pro
expeditione harū gl. & ꝑ intellu huius tex. oppo. Pan. ɔ text. ꝙ
iste electus eps non teneretur ꝑuidere huic conuerso, qa manda-
tū dirigebatur caplo, & non epo, & mandatū factū vni, nō extē
ditur ad alterū, c. si de ꝑben. lib. 6. Tamen istis ɔtrariis, dantur va-
rii intellectus ad istū tex. Primus fuit intellectus gl. in versi. inse
cto in gotio, in princ. ꝙ iste eps non teneretur de iure, sed solū
de honestate. Intellectus iste *communiter* reprobatur pluri b. ra-
tionibus. Primo, qa hoc attento illę scdę lrę, quib. arguit eps,
ꝙ non exequutus fuerit mandatum, cōtinerent grām, & sic su-
perflue ista decretalis inserta fuisset in hoc volumine, qa quod
ob grām conceditur, non est in ɔsuetudinem trahendū, c. ꝙ ob grām,
de reg. iu. Hoc aūt non est dicendū, qa in hoc opere nihil sup-
fluū insertū fuit, vt ɔ. in proœmio, ergo &c. Scdo, qa in tex. isto
nullum est verbū, qd sonet in grām, & qn Papa vult grām face
re, vtitur verbis importantibus grām, vt in c. 1. 1. q. 5. Tertio, qa
41 intellectus iurium non sunt trahendi † ad gratiam, ut no. Ioan.
And. in c. ex parte Adę, ɔ. de testi. & Pan. hic, & in c. a. ɔ. de rest.
spol. Quarto, qa si iste eps non fuisset obligatus, non fuisset re-
prehensus per Papam, ꝓut reprehenditur in ver. ꝙ nullatenus
fecisse deberes. Et si dixeris, ꝙ non reprehenditur ex eo, ꝙ nō
fuerit exequutus mandatū. Rñdetur fm Ant. ꝙ si mādatum
non obligabat epm, vt epm, verum ēt est dicere, ꝙ ei non man
dabatur aliquid. Sed tenendo, ꝙ de honestate obligatus sit, tūc
ēt verū erit, ꝙ aliquid sibi mandabatur: vñ aliter rñdetur, ꝙ si
eps reprehenderetur, qa diceret se nullū recepisse mandatū, nō
diceret Papa, ꝙ nullatenus fecisse deberes, sed ꝙ nullatenus di-
xisse deberes, fm Dec. in ver. nullatenus, † idest nullo iure. ergo
42 a contrario tenebatur omni iure adimplere, & sic non solū ex
honestate, sed ēt de iure cōi, argu. l. si quis Semptonium. ff. de
hære. Institu. facit tex. in c. qm, in ver. nullatenus absoluatur, de
immu. ecclesi. in 6. & gl. in cle. 1. ver. nullatenus, de sequestratio-
ne possessionū & fructuum. Sed posset dici, ꝙ latis verificat di-
ctio, nullatenus, idest nullo modo, considerata honestate. Sex
to, quia ex secunda reprehensione, ꝙ non debeat dedignari, qa
Iudæus fuerit, datur intelligi, ꝙ iste tex. nō loquitur in casu spe-
ciali, fm eundē Dec. sed quęlibet reprehensio habet spālē ratio
nē, ergo ex vna non recte infertur ad alterā. Secundus fuit intel-
lectus glo. in ver. deberes, ꝙ eps teneret virtute mandati facti ca
pitulo, qa ēt intelligitur mandatū factū cuilibet de capitulo, &
ɔñr isti epo, qui tunc erat de caplo, cū esset Archidiaconus, &
canonicus. Istum intellectum damnat Pan. quia factum est, ꝙ mā
datū factū caplo censeat factū singulis de caplo, ut singulis, qa
43 aliud singuli, aliud vniuersi, † c. qui manumittitur, xii. q. 2. l. sed
si hac, §. qui manumittitur, ff. de in ius voca. cum aliis copiosissi
me reductis ꝑ Fel. hic. cui adde ꝙ si ꝓbetur, illos de vniuersitate
solitos ire ad cędendum ligna in aliquo nemore, vel ad facien-
dū pasci aīalia in aliquo pascuo, non sequit cōcludenter proba
rū esse vniuersitatē esse in quasi possessione cędendi, vel pascen
di, quia aliud singuli, aliud vniuersi, fm Cępo in tract. seruit. rust.
sub rub. de seruit. iure, de pascen. col. 8. Rapha. Cu. consi. 158. Vi-
sis intlrū, & c. Cot. consi. 148. per totum, lib. 1. & consil. 63. & si
in hoc, lib. 4. Et liberatio facta vniuersitati, non liberat singulos
de vniuersitate, vt singulos, vt consuluit Deci. cōsi. 61. col. 3. Pos-
sem plura alia addere, quæ reseruanda sunt locis suis. nā hic im
pertinenter cumulantur, & hac rōne in executorialibus dī cō-
muniter, vniuersis, & singulis, &c. Et isto modo loquendi utun
tur sptura canonica, ut in c. minus, ɔ. de excess. pla. & in c. gene-
rali, de elec. lib. 6. Defendendo istum intellm rñdet Host. ꝙ ista
ɔclusio, aliud singuli, aliud vniuersi, ꝓcedit in ꝓprietate rerum,
secus in mādato superioris, cui ꝓp bonū obedientię qlibet tenet
obedire, & factū ca. intelligit factū cuilibet. Ista rō tñ nō placet
qa licet qlibet non tenet parere, tñ debet intelligi collegialiter.
Nullus. n. ut singularis, pt exequi mandatū factum collegio, fm
Rot. de dolo & cōtuma. decisio. 1. in antiquioribus. Alii saluant
istū intellectū alio medio, dicētes ꝙ licet aliud singuli, aliud uni
uersi: tñ stat simul, ꝙ iste eps solus teneat tanq̄ sibi soli ēt man
datū, eo qa oib. aliis recusantibus obedire totū ius collegii resi-
det penes unū solū, q vult obedire, fm Host. in c. bonæ, a. de pu-
stu. pla. lrē sicut morte oīum residet collegiū in vnū solū persis
tē, l. sicut, ff. ꝙ cuiusq; uniuersit. nomi. Ita oibus delinquentibus
vno excepto residet in illū solum, c. cū Vintoniensis, & ibi Pa.
in 1. notab. ɔ. de elec. Et apud illos ēt pauciores, qui adducūt cā, n
magis rōnabilē, dr esse totum collegiū, c. 1. de his, q̄ fiūt a maio,
par. cap. Ita dicimus in casu nro, ꝙ solus volens obedire dicatur
non delinquere: dicat ēt adducere cām rōnabiliorē, q̄ non vo-
lentes obedire, & ɔñr in ipso solo ɔsistere ius collegii. Sed ista
defensio non satisfacit. Tū qa cōcludit, ꝙ iste eps noīe collegii
tenebat ꝓuidere huic conuerso, & iste intellectus vult, ꝙ tenea
tur vt Eps, & vnus singularis. Pręterea, rñdeo ꝙ licet oīb. priua
tis iure capitulari, seu vocibus suis ius collegii residеat apud unū
solū nō priuatū, rñ non reperitur iure cautū, ꝙ si aliqui de cap.
dicant non esse parendū mādato, ꝙ sint priuati iure capitulari,
ergo nec nos dicere debemus, §. optinioni, in Auth. de nō elig.
scdo nuben. mulie. Glo. in c. si. de in integrum restitu. & ɔtrarium vult Rota
locu ꝓalleg. & dicit Pan. in d. c. 1. ꝙ licet minor pars adducens
meliorē rōnē possit impedire maiorē ptē, ne statuat, tñ minor
pars noīe collegii nō poterit statuere ɔtrū. Tertii sunt qui ab
illo fundamento aliter saluāt hunc intellectum, dicētes ꝙ aliud
vniuersi, aliud singuli, procedit, qñ agitur de aliquo actu iuris, se
cus si agatur de aliquo actu facti, fm Inn. & Pan. & oēs hic, ut
refert Fel. col. 7. & ad ꝓpositum dicebat Imo. in c. irrefragabili,
in prin. de off. ord. ꝙ actus facti, vt est eligere, est apud singulos.
Actus iuris, vt est electio, est apud vniuersitos. Mandatū ergo re-
cipiendi aliquem in canonicū, censetur actus facti, ergo iunctū
erit oībus, vt singulis. Pro resolutione sciendum est ꝙ receptio
44 in canonicum † dupliciter pōt considerari. Vno modo ꝓ colla
tione tituli, & illa est iuris. Alio modo pro installatione, & illa
est facti, fm gl. in c. cum aliquibus, in ver. receptio, de rescrip. li
bro 6. & Fede. consi. 290. Quia in ꝓñti. verum mandatum factū
cap. loquitur de receptione iuris, ut apparet ex litera, ergo &c.
Quarto, alii aliter saluant, dicētes ꝙ regula, aliud vniuersi, aliud
singuli, dēt intelligi qñ mandatum pt valere, si intelligatur fa-
ctum, vt vniuersis: secus si alias esset inualidū, quia intelligitur
tunc factum omnibus, vt singulis, argu. c. Abbate sanè, de verb.
signi. & l. quoties, ff. de reb. dub. Ista saluatio nihil valet, qa man
datū bene valebat, ēt si intelligeretur factū vt vniuersis, nisi fuis
set electus eps. Quinto Card. aliter saluat, dicendo ꝙ mandatū
factū capitulo, non intelligitur factū epo. Nec ei ɔ, dēt intelligi
in mandato facto in lrīs executoriis. Et ita procedit tex. in d. c.
si. Secus in literis monitoriis & præceptoriis. Ratio differētiæ
est, fm eum, ꝙ lrę executorię sunt minus prætudiciales, quia
auferūt potestatē ab ordinario. Secus in literis monitoriis & præ
ceptoriis, c. mandatum, ɔ. eo. Sed ista distinctio Car. nō est vera,
fm Imo. hic, & bene qa tex. in d. c. si. procedit ēt in lrīs monito-
riis, & præceptoriis, ut probat rō decidendi ibidē assignata. Nā
ēt ꝑ monitorias, & præceptorias grauatur ordinarius, qa aufert
libera facultas cōferendi cui placet. Præterea sequeretur, ꝙ ille
text. non haberet locum in executoriis datis ad conferendum,
per quas ab ordinario non auferētur ius conferendi, d. c. si soli, qd
in est falsum. Tenendū est igitur cū Pan. ꝙ iste intellectus non
sit verus, qd aliter ēt probat Pan. Quia dato, ꝙ istud mādatū es-
set factū oībus & singulis, tñ erat factum singulis, vt canonicis,
ergo cessante illa qualitate, ꝙ non sint canonici, vt in casu nro
(qa iste desierat esse canonicus, cū esset factus eps) non deberet
amplius teneri, arg. c. venerabilem, in fin. de elect. Nec obst. in-
quantum Deci. dicit, ꝙ quantū ad vim ɔprehensiuā respectu in
dicis, cui scribitur, sufficit adesse qualitatē tpe datæ, fm gl. in d.
c. statutū, in ver. canonicus de rescrip. lib. 6. Quia rñdetur, ꝙ pro
cedit in delegatione facta cōtemplatione qualitatis tm̄, fm gl. i.
in cle. & si principali, de rescrip. In proposito nro mandatū fa-
ctum capitulo, non pōt dici factum respectu alicuius personę
in specie, sed tm̄ respectu qualitatis capituli, seu canonicatus, er
go &c. Tertius fuit intellectus gl. hic, ꝙ eps esset obligatus pro-
uidere huic conuerso, qa ipse est caput capituli, & ɔñr manda-
tū factū capitulo, & ipsi tanq̄ capiti factū vr. Iste intellectus repro
batur ꝑ Abb. ex tribus, vt hic ꝑ eū, & vltra alios non placet, quia
quantū ad uim cōprehensiuā respū eius, cui scribitur, attēditur
tps datæ, ut ɔ. dictū fuit. Sed iste tpe datę non erat eps electus &
cōfirmatus, fm *communem* oīnam, ergo nō pt dici, ꝙ mandatum
factū capitulo sede uacante, intelligatur factum isti, tanq̄ epo,
& tanq̄ capiti, cum tunc non esset nec electus, nec cōfirmatus.
Quartus fuit intellectus Inn. hic *cōiter* approbatus, ꝙ eps iste te
neretur, qa mandatum erat factum capitulo, ut Vicegerenti ip-
sius Epi sede vacante. Vñ superueniēte nouo Epo, qa cessat po
testas Vicegerentis, ipse nouus Eps dēt exequi mandatū factū
capitulo, tanq̄ Vicegerēti ipsius Epi. Circa istū intellectū duo di
scutiamus. Primo videamus fructu huius intellectus. Scdo discu
tiamus ueritatē ipsius. Circa primū habes notare primo ꝙ non
45 solum dr vicegerens, † q in locū absentis, uel mortui ad uniuer
sitatē cārū a superiore deputatur, l. 2. C. de offi. eius, qui vic. alte.
ger. sed ille, qui ad unicū actum deputatur, si tn alius a lege erat
subrogatus, & ad alias spēs vicegerentium, quas ponunt Alex.
& Modin. sub. ff. de offi. eius, cui manda. est iurisdi. Scdo nu. ꝙ
capitulū, cui sede uacante a Papa cōmittit ptās conferendi, non
cōfert auctoritate ꝓpria, sed ut gerēs uices Episcopi. Tu aduer-
te, qa si subrogatur Vicegerēs a superiore in locū Epi mortui,
ergo

ergo capitulũ hẽt ordinariã, vt dr̃ in d.l.a.& ꝓñt iure proprio confert,& nõ alieno. Iſta eſt.n.dña inter Vicegerentẽ,& Delegatũ,ꝗa Vicegerens ſuo noĩe, Delegatus uero noĩe delegantis agit, ſm Ale.in rub.de offi.eius. Sed ſaluando Pan. rñdendum eſt, non eſſe bonã ꝓñam, hẽt ordinariã, ergo agit noĩe proprio. patet in Vicario Epi, qui habet ordinariã, c.ſuã, de offic. Vicar.
46 & tñ agit noĩe Epi, cogita ĩh. Tertio nota, † ꝙ mandatũ factũ Vicegerenti cenſetur factum illi, cuius uices gerit. & in hoc eſt iſte tex. ſingularis ſm Ant.& Fel.hic, col.xii. inferentes ad qõnẽ de ꝓpoſito Margalẽſi ſuccedẽre io officio ſacriſtæ uacãte ſacriſtia. Qd̃ nota, ꝗa vr̃ obſtare, qd̃ decidit Car.in cle. & ſi principalis, de reſcript. vbi vult, ꝙ de cauſis delegatis Vicario non poſſit eps̃ ſe intromittere. Niſi dixeris aliud in Vicario, aliud in Vicegerente, quia Vicegẽrẽs cõſtituitur in defectum, Vicarius ve
47 ro non. Sed hic põt dubitari, qd̃ eſ. † An mandatum factũ Epo, intelligaẽ factũ Vicegerentiꝰ Ale.in l.more, § fin.de iuriſd.om. iud. decidit ꝙ ſic, p c.qm̃ Abbas, de off.deleg. Sed valde dubito, vtrum in caſu huius capituli procedat deciſio Ale. crederẽ ꝙ nõ, ꝗa capitulũ ſede uacante nõ ſuccedit in collationibus beneficiorũ, c.unico, ne ſede uacan. lib.6. ergo non ẽt tranſibit man-
48 datũ de conferendo. Quarto nota, ꝙ in dubio † mandatum factũ alicui gerenti uices alterius, vr̃ factum illi in defectu illius, cuius vices gerit. & ſic vt vicegerenti, qd̃ eſt notandũ ſm Abb. & ſm Fel. eſt ſingulare. Circa ſecundũ *cõiter* Doct. trãſeũt cũ iſto intellectu: Dec. tñ dicit, ꝙ non vr̃ uerus, ꝗa eõ illo, quia tpe datæ erat de capitulo, non ſeruiret in propoſito. Nã idẽ dicendũ eſſet attẽto iſto intellectu, ẽt ſi nõ fuiſſet de caplo: & dicere ꝙ iſta rõ ponitur ſine iuris miniſterio, eſt deſtruere iſtũ text. Sed ad iſtũ rñdebo infra, & quia eſt diuinatiuus, ſecundum eum. ex alio non vr̃ verus, ꝗa ſi fuit reſcriptũ, Capi. ut uicegerenti, ergo vt ordinario collatori, ꝗa uicegerens habet ordinariã, ut ſ. dixi,
49 ſed quantũ ad collationes beneficiorũ, † capitulum nõ hẽt ordinariã, nec ſuccedit, d.c.unico, ergo &c Et dicere, ꝙ in aliis iuriſdictionibus gerit vices, non ſequitur neceſſario, ergo ꝗñ ad ꝯferendũ, eſt ſibi mandatũ, ut uicegerenti. Quintus fuit intellectus Dec., ꝙ eps̃ teneretur, ꝗa mandatum capitulo cenſetur factum ſingulis de capitulo, caſu quo aliquis eorum eligeretur in Epũ, declarando ut per eũ. Iſte ẽt intellẽs nõ placet, ꝗa ꝑſupponit, ꝙ ſi electus fuiſſet unus, q nõ fuiſſet de capitulo, ꝙ nõ fuiſſet obligatus parere huic mandato. Item ob. tex. in d.ca.fina. cui
50 nõ rñdet Dec. Conſidera ergo ſi dici poſſit, ꝙ † mãdatũ erat factum c.tanquam Apoſtolico executori, qd̃ vr̃, ꝗ ubi aliqd additur iuriſdictioni ordinarii, tunc efficitur delegatus, c.licet, & ibi notatur, ỹ.de offi.ord. facit tex.in l.ius ciuile, ubi Mod. ff.de iuſti.& iure. Verum, cum papa mandet capitulo ſede uacante,
51 ut conferat bñficium, addit iuriſdictionẽ, † cum capitulũ in collationibus beneficiorum non ſuccedat, d.c.unico, ne ſede uac. Non obſt. fundm̃ Pan. ꝙ hoc mõ ẽt electo epo capitulum ut executor potuiſſet cõferre, c.ſi ſoli, de concel.pb. ꝗa i.e.ũ, niſi fuiſſet ꝯceſſa executio in defectũ Epi mortui, ꝗa ceſſante cã, & ꝯñe creato Epo, ceſſare dẽt eius facultas, c.cum ceſſante, de appel. Non ẽt ob. tex. in d.c.ſi ꝗa loquitur, qñ mandatũ grauaret capitulum ad conferendum bñficia ex cõſuetudine, uel alias ad collationẽ ipſius capituli ſpectantia, tunc non intelligitur grauatus Eps̃, nec eõ. Vel procedit, ſi uiuo Epo mãdeẽ capitulo, ut conferat aliquod bñficiũ ſpectans ad collationem Epi, tunc ab Epo auferrur poteſtas, d.c ſi ſoli. ſecus ſi grauetur capitulũ in defectũ Epi defuncti uel abſentis, ad cõferendum bñficia ſpectãtia ad collationẽ ipſius epi, ꝗa in effectu ipſe eps̃ grauatus cenſetur, nec ab eo iuriſdõ aufertur. Nõ ob. deniq; ſi dixeris ꝙ rõ aſſignata in tex. non faceret ad propoſitũ, ꝗa rñdeo ꝙ imo bñ faceret, quia electus ſe excuſabat, dicendo ꝙ mandatum nullum re
52 ceperat ex eo, ꝗa dirigebatur capitulo, & non ſibi, & † mandatum factum capitulo, nõ ſe extendit ad epm, d.c.ſi. Ad illud rñdet papa, ꝙ ſi datã literarum attendiſſet, nullatenus feciſſet hãc excuſationem, quia tpe datæ erat de capitulo, cum eſſet canonicus, & ꝯñr ſcire potuit mandatum fuiſſe factum, c.ſede uacan-
53 te, & in defectum Epi, quia canonicus † præſumitur ſcire ſecreta ſui ꝑlati, & ꝗ in eccleſia ſua aguntur, c.tertio loco, de ꝑſumptio. Cum ergo ſciret tpe datę ſedem uacare, & ſic ſcriptũ fuiſſe capitulo in defectum Epi, debuit ẽt ſcire mandatum extendi ad Epm rõnibus prædictis. Gl. pen. diuiditur in quatuor partes. In prima notat. In ſcd̃a ꝯ illud notabile opponit, & de ſolutione ſe remittit. In tertia iterum colligit aliud notabile. In quarta opponit & ſoluit. quia oẽs ſup tradunt p hanc gl. ſe remittunt, nec ego aliqd dicã. Solum inſtabo ſuper una practicabili qõne, ꝗ format Baſig. hic. Senatus uel Rex ꝓrogat inſtãtiã cãæ, tpe datæ ſuberat inſtãtiam, ſed tpe ꝑſẽtationis reſcripti elapſa erat. Dubitatur an iudex poſſit ꝓcedere uirtute huius prorogatiõis? Aut. Baſig. dicit quod ſic, quia in tribuenda iuriſdictione inſpicitur tempus datæ, & non præſentationis, c.a.fina. ỹ.eod.& per Fely.in hic, columna. vii. Credo contrarium fore uerius, quia in reſcriptis ſubintelligitur clauſula, ſi pars eo uti uoluerit, ut per Fel. in c.cæterum, col.7. in fi.ſ. eo. Sed poſtquam eſt acquiſitum ius parti, non põt impetrans vti reſcripto, ſi autem, & c.plerunque, ỹ.eod.& quia debet eo vti tempore, quo actus geri poteſt, l.bonorum, ff.rem rat.habe. Non ob. ꝙ in tribuenda iuriſdictione inſpiciatur tempus datæ, quia hic non agitur de tribuenda iuriſdictione, cum ordinarius nec delegatus lapſa inſtantia deſinat eſſe iudex, l.cum lite mota, ff.iu.ſolui. Panor. in c.ſoluliũ, col.3. de offi.deleg.

SVMMARIVM.

1 *Dignitas eccleſiaſtica quomodo cognoſcatur.*
2 *Beneficia minora eccleſiaſtica, quę dicantur, remiſſiue.*
3 *Decani ſunt præferendi Archidiaconis.*
4 *Dictio, tanquam, denotat ſimilitudinem, & improprietatem.*
5 *Perſonatus & dignitas, ſunt ſynonyma.*
6 *Reſcriptum ſumit vires ab intentione reſcribentis.*
7 *Quærens, & venans plura beneficia, dicitur moleſtare pauperes.*
8 *Beneficia minora debentur pauperibus clericis.*
9 *Verba iſta, vires nolumus obtinere, uel uiribus non ſubſiſtat, nullitatem important ipſo iure & nu.10.*
11 *Procuratoria non eſt dignitas de iure, niſi de conſuetudine uel ſtatuto eccleſia aliud caueatur.*
12 *Impetratio ſecundi beneficij quantumcunque minimi, debet facere mentionem de primo.*
13 *Papa facilius concedit minora beneficia, quam maiora.*
14 *Mentio expreſſa dicitur, quæ fit verbis generalibus.*
15 *Expreſſio obſcura in materia ſubreptionis, uitiat reſcriptum, ſicut omnimoda taciturnitas.*
16 *Impetrans, an teneatur facere mentionem de nobilitate.*
Item, an contra de ruſticitate. nu.17.
Et quid de diuitijs. 18.
Item an de cura animarum. 19.
20 *Poteſtatem habens diſpenſandi cum homicidis & irregularibus ſuper retinendis beneficiis, non poſſet diſpenſare ſuper curatis.*
21 *Impetrans, an debeat facere mentionẽ de reſidentia, quã reqrit beneficiũ.*
22 *Impetrãs, an debeat facere mentionẽ de ordine annexo bñficio impetrãdo*
23 *Impetrans, an debeat facere mentionem de dignitate obtinenda.*
24 *Impetrans, an debeat exprimere ualorem beneficij impetrandi.*
25 *Impetrans, an teneatur probare ualorem expreſſum in precibus.*
26 *Impetrans, qui expreſſit certum ualorem, an debeat ſuccumbere ſi ualor ſit maior expreſſo.*
27 *In ualore beneficij, quę computanda veniant & an diſtributiones quotidianæ nu.28.*
29 *Anniuerſaria, mortuaria, quæſta non computantur in ualore beneficij.*
30 *Modus ſecurus exprimendi ualorem beneficii quis ſit, ita ut impetrans non uideatur ſe aſtringere ad probandum certum ualorem.*
31 *Taciturnitas ualoris curæ, uel reſidentiæ, an uitiet gratiam motu proprio conceſſam.*
32 *Iuripatronatus laicorum intelligitur derogatum per gratiam motu proprio conceſſam.*
33 *Motus proprius, an defendat gratiam a uitio ſubreptionis.*
34 *Clauſula ſupplentes omnem defectum, non operatur diſpenſationem ſuper defectu perſonali.*
35 *Diſpenſatio an, & quando dici poſſit fauorabilis.*
36 *Legitimatus reſtituitur primis natalibus.*
37 *Obſtaculo uno ſublato, non cenſetur ſublatum aliud.*
38 *Cura fori contentioſi non eſt dignior cura animarum.*
39 *Argumentum ab identitate uel maioritate rationis, non ualet in diſpenſationibus.*
40 *Diſpenſatus ut poſſit permutare ſuum beneficium cum alio, nõ poteſt permutare cum duobus aliis beneficiis.*
41 *Diſpenſatus ut poſſit promoueri ad beneficium curatum, non obſtante ætatis defectu, non tamen cenſetur diſpenſatus ut poſſit adminiſtrare bona ipſius beneficii.*
42 *Diſpenſatus ſuper pluritate, intelligitur etiam diſpenſatus ſuper reſidẽtia*
43 *Diſpenſandi poteſtas eſt fauorabilis, & extendenda.*
44 *Impetrare reſcriptum poteſt pro alio quis ad beneficia, ſine mandato.*
45 *Reſcriptum papæ nunquam intelligitur derogare iuri alterius.*
46 *Tacens ueritatem, puniendus eſt quando propalare tenebatur.*
Et quid de parte. nu.47.
48 *Tacere plus quam expediat in priuato, eſt peccatum ueniale, in prælato autem mortale.*

AD aures ¶ Diuiditur & ſummatur, vt hic per Abb. Pro maiori euidentia infra dicẽdorum pręmitte, quomodo cognoſcatur † dignitas
1 eccleſiaſtica. Pan. hic, in 1. notab. ſe remittit ad dicta per eum in c.de multa, de præb. & per Arch. in c.1. de conſuet. lib.6. vbi Geminia. Tu dic ea tribus ſignis cognoſci dignitatẽ eccleſiaſticã, quæ latius declarat Alex. in conſ.21. in præſenti cõ
2 ſultatione, col.1. Scd̃o præmitto, ꝗ dicantur minora † bñficia, iſtud declarat Pan. in c.maiorib. ỹ.de pręb. Sed aduerte, ꝗa ꝯ iſtã doctrinam eſt tex. in §. inferiora, c.cum in cunctis. ỹ.de elect. Bẽ dic, quod ſm ſubiectã mãm beneficia qñq; dñt maiora, quãdo que minora. Nam hic appellantur minora omnia beneficia, que

quę non sunt dignitates in d.§. inferiora. Appellantur minora,
respectu episcopatus oĩa alia, etiam si sunt dignitates, vt archi-
diaconatus, & similes, & alibi dr, q minora dicũtur, quorum va
lor non excedit summam septem florenorum de camera, ſm
Pan. in cle. 1. de deci. Verius est, q sit arbitrarium, ſm Gemi. cõ-
sil. 85. super primo quæsito, in fin. Nota primo ibi, decani. ex
3 ordine literæ, q † decani sunt preferendi archidiaconis De quo
dixi in c. præceden. & tenendũ q archidiaconus præferatur, ad
istum tex. & similes respondetur, q argumentum nõ valet ab
ordine literæ in exemplis traditis per legem, ſm Fely. in c. cum
dilecta, col. 4. J. eod. Secundo nota ibi, tanquam &c. q dictio,
4 tanquam, denotat similitudinem & improprietatem, iuxta il-
lud Dominicę passionis, Tanquam ad latronem, &c. & est tex.
in l. pecunia, ff. si cer. peta. per quem ita dicit Bar. in l. omnes po
puli, in vlt. char. ff. de iusti. & iure, & tex. vbi gl. in versi. tanquam
in c. solitę, J. de maio. & obedien. Aliquando tamen est veri-
tatis expressiua, cap. ex ore, de priuil. & tex. supra in proœmio,
in versi. tanquam incertę, & in cle. 1. in fi. de summa Trin. &
fide catho. & in §. si vero, in Auth. vt omnes obe. iud. prin. Ter
5 tio no. ibi, personatum, q † personatus & dignitas sunt synony
ma: concordat tex. in c. cum accessissent, & ibi not. Pan. de con-
stit. Sed in ɔ̃num est tex. in c. de multa. ibi, idẽ in personalibus
J. de pben. & dicit Archid. in c. 1. de consuetu. lib. 6. q dignitas
est administratio cum iurisdictione, personatus vero est quædã
prærogatiua sine iurisdictione: officium vero est administra-
tio rerum ecclesię sine iurisdictione, ut sacrista. Illam tñ dñiam
damnat Pan. in d. c. de multa, per tex. in d. c. cum accessissent, &
dicit, q ſm consuetudinem locorum hęc nomina exaudiũtur:
aliquando differunt, aliquando non, & idem dicit Gemi. in d. c.
6 1. Quarto nota ibi, cum non sit intentionis, &c. q † rescriptum
sumit vires ab intentione rescribentis: ad idem tex. in c. fi. ibi,
nostra feratur intentio, de præben. ad mẽtem rescribentis recur
rendum est, l. ex facto, ff. de vulga. & pupil. vbi dixi, late traditur
per Fel. in c. causam quæ, col. 7. ver. secunda declaratio, J. eo. &
in c. cum ecclesiasticæ, J. de excep. Quinto nota ibi, pauperes cle
7 ricos inquietent, q † quærens habere plura beneficia dicitur mo
lestare pauperes clericos, & illa est ratio ſm Ant. quare prohi
beatur pluraluas beneficiorum in eodem, ſm Pan. in c. extirpã-
dę, §. quia uero, in 11. col. J. de præben. q pluralitas nullo casu re
peritur de iure permissa, quia clericus est vsufructarius tantum, ſm
glo. in cap. præsenti, de offi. ord. lib. 6. si habet beneficiũ, quod
institutum præsumitur ad vsum clerici illi deseruientis, cap. ec-
clesia, de consecra. dist. 1. si modo quærit aliud beneficium ha-
bere, dicitur quærere victum aliorum, & diminutionem cultus
diuini, cum tot sint instituendi, quot ex redditibus viuere pos-
sunt, cap. 2. de institu. & retinens plura beneficia continue est
in peccato, ſm Host. in c. 3. & ibi Pan. col. 2. J. de excep. ¶ An au
tem quotidie incurrat vnum peccatum, tradit Gemi. cõsi. 129.
8 col. 1. Sexto no. ex eisdem verbis, q minora † beneficia deben-
tur pauperibus clericis. Sed ɔ̃. non debet in ecclesia Dei fieri ac
ceptio personarum, c. nouit, J. de iud. Imo, qa pauperes magis
egent, deberent habere potius pinguiora beneficia. Sol. tex. ille
non negãs maiora deberi, sed dicit pauperes inquietari, quo-
ties minora beneficia diuitibus assignant, qa diuites habẽtes vn-
de viuãt, non dicuntur inquietari: sed bene pauperes, qui debe-
rent illa saltem habere pro sustentatione vitę eorum, c. si pau-
per clericus, de præben. lib. 6. Vel tex se adaptat ad id, qđ frequẽ
tius accidit. Raro. n. reperitur, q diues velit acceptare vnum be
neficium minimum. Vel tertio posset dici, diuitibus magis dan
da esse maiora beneficia, quia diuites sustentant ecclesias, pau-
peres vero spoliant, vt diuites fiant, ſm gl. in c. constitutis, 2. de
9 appel. Septimo nota ibi, vires † nolumus obtinere, q ista verba
important nullitatem ipso iure. Ad idem tex. in l. 2. C. quando
prouo. non est necess. & in c. si motu proprio, vbi no. Gemi. de
præben. lib. 6. & idem est, si dicatur, viribus careat, ſm Fel. in ca.
Rodulphus, col. 16. in versi. careat viribus J. eo. allegans istũ tex.
& tex. in c. quod impet his, & ibi no. Pan. J. de fide instru. Idem
10 etiam si dicatur † viribus non subsistat, c. is cui, de præben. lib. 6.
& sic habes corollarie notare, q subreptio vitiat ipso iure re-
scripta ad beneficia, ad idem tex. in c. ad audientiam, 2. vbi late
Fely. post alios, J. eo. Octauo nota, ſm Pan. tria nomina benefi-
ciorum sonantia in nomen dignitatis decanatus, de quo dixi
in præce. Archidiaconatus sine dubio dignitas est, etiam si ſm
consuetudinem non haberet iurisdictionem secundum glo. in
11 c. pen. de offi. leg. lib. 6. Et † pręcentoria. Sed uidetur, q ista non
sit dignitas, quia nullam habet iurisdictionem, iuxta nota. in d.
c. 1. de consuetu. Solutio de iure non est dignitas, nisi de consue
tudine, vel statuto ecclesiæ aliud caueatur, & ita loquaĩ iste text.
& in c. cum olim, de consuetu. Et q non sit dignitas, consuluit
Gemi. consi. 101. Quo ad primum, ubi dicit q dispositio cap. de
multa, J. de præb. non habet locum in præcentoria, nec thesau-
raria, nisi ex consuetudine, vel statuto habeantur, & reputentur
12 dignitates. Vltimo no. ſm Pan. q † Impetrans ſm bñficiũ, q̃run-
cũque minimũ, tenetur facere mentionem de primo, vt hic la-
tius per eum. Ego latius procedã per qõnes. Quæro primo, an
in supplicatione sit facienda mentio de priorib. beneficijs iam
obtentis? Rñ, iura abundant in hoc q sic, aĩs taciturnitas vitiat
gratiã ipso iure, vt hic, & in c. si motu proprio, & in c. nõ põt,
de pb. in 6. & in c. si proponẽte, & in c. cũ adeo, J. eo. & in c. cũ
teneamur, J. de pb. Amplia primo, vt ẽt sit facienda mentio de
bñficio nondũ acceptato, ſm Io. And. & Gem. in c. grã col. 4. de
rescr. lib. 6. Rõ est, quia per collationem ẽt ante acceptationem
acquirit ius efficax volente eo, cui fuit collatum, ita q interim
alteri ɔferri non põt, c. si tibi absenti, de pb. li. 6. Et qa bñficium
est sibi debitũ, licẽt nondũ suum sit, ſm gl. in cl. auditor, de re-
scr. & in cle. 1. vt lite penden. Ideo de iure in re dẽt fieri mẽtio, &
gñalr non solũ de iure in re, sed ẽt de iure ad rẽ, est fienda men
tio, ſm gl in cle. si Romani, de pb. in ver. obtinet, q̃ late cõmen
tatus est Fel. in c. in nostra, col. 3. J. eo. Scđo amplia, ẽt si impe-
trans renunciasset bñficio, sed nulliter. Vel nondũ renunciatio
fuisset acceptata per superiorẽ, quia licet illis casib. renuncians
perdat possessionẽ bñficii, non tñ perdit titulũ, ſm Inn. & Pan.
in c. q in dubijs, de renunc. Ideo de illo bñficio renunciato est
fienda mentio, ſm Ro. in ti. de renunc. dec. 4. in antiquioribus.
De quo p Fel in d. c. in nostra, corolla. 35. Quod ego intelligo,
si renunciatio sit facta in manib. laici, vel sit facta in manib. cle-
rici, & nondũ sit a suo superiore acceptata, alias si esset facta in
manib. clerici, & a suo superiore acceptata, non vr̃ necessaria
mentio p ea, q̃ dicã in 4. ampliatione. Ita colligitur ex notatis in
d. c. q in dubijs, & p Gem. ɔl. 125. Sup primo. Tertio amplia, vt
ẽt de pensione fieri dẽat mentio, c. ad audientiã, 2. J. eo. Quarto
amplia ẽt, vt sit facienda mentio de literis gratiosis, quib. impe
trans renunciauerat, ſm Pan. in d. c. ad audientiam, in 4. not. qa
ex quo earum vigore poterat ɔsequi bñficiũ, & noluit, si papa
hoc sciuisset, difficilius concessisset secundã gratiã, ergo, & c. c.
postulasti, J. eo. Sed ɔ̃tra vr̃ dicendũ, quia de bñficio renũciato
qñ valuit renunciatio, & fuit acceptata, non est facienda men
tio, ſm Lapũ alleg. 89. Duo p̃lati. & Fel. in d. c. in nr̃a, corollario
20. ergo nec ẽt de literis, quib. est renunciatũ. Et ɔ̃trium tenuit
idẽ Pan. in d. c. in nostra, col. pen. nisi vigore dictarũ literarũ ali
quid fuisset consequutus, d. c. ad audientiã. Quinto amplia, ẽt si
esset beneficium manuale, q solet conferri ad tps, vt prioratus
claustralis, de quo loquitur tex. in cle. 1. in ver. reuocari. de sup-
plenda negli. præla. nã de tali bñficio ẽt est mentio facienda, ſm
Io. Cal. in consi. 9. n. de rescr. Alias ampliationes collige per te.
Intellige & restringe primo, vt procedat p̃missa cõclusio in be
neficijs, quę impetrans obtinet in titulũ, secus in his, quę tenet
absque titulo, vt sunt vicariæ tpales, quia de illis non est neces-
sario facienda mẽtio, c. postulasti, J. eo. quẽ sic intellixit Io. Cal.
in d. cõs. 9. Intellige tertio, verũ esse, si impetrans sciebat se hr̃e
alia bñficia, secus si ignorabat, qa tũc taciturnitas nõ reddit se-
cundã gratiã subreptitiã ipso iure, c. grã, de rescr. lib. 6. Sed pro
intelligentia reuoco in dubium, an sufficiat, q in impetratione
fiat mentio priorũ bñficij in gñe, puta q petatur, q fiat ɔuide-
ri de bñficio tali, no obstante q aliud obtineat bñficiũ? An ve-
ro dẽat fieri spãlis mentio de ipso bñficio. Card. & Barb. hic te-
nent, q sufficiat noĩare bñficium in gñe. Mouentur per istum
tex. dñt. n. q tex. hic vult impetrationem vitiari, quia se simpli-
ci noĩe clericos appellabant, & sic nec ẽt in gñe se esse bñficia-
tos dicebant. Ergo si dixissent se hr̃e alia beneficia in gñe. ua-
luisset impetratio. Sed Pan. hic tacite improbat hunc intellẽm,
quia tex. esset de indubitabili ita eũ intelligẽdo. Nã satis notum
erat p iura antiqua, q impetratio non faciens mẽtionẽ ullo mõ
de bñficiis obtentis nihil ualet, d. c. cũ adeo, & c. ad audientiã, c.
si proponente, J. eo. cũ simil. Itẽ iste tex. se fundat in hoc, quia
non erat facta mentio dignitatis, & in hac subreptione non se
fundasset, si non esset facta mentio beneficij ẽt in gñe. Itẽ tex.
iste dicit, q se appellabant simplici noĩe, tanq̃ non haberent ali
quẽ psonatũ. Ergo appellarũt se bñficiatos simplici noĩe, alias
tex. dixisset tanq̃ non haberent aliquod beneficium, non tanq̃
non haberent aliquem personatum. Secundo pro hac parte
And. Barb. alle. tex. in c. is cui, in prin. de pb. in 6. solutio. Ille tex.
loquit in gñali ptãte conferendi cõcessa alicui, ut possit ẽt ɔfer
re bñficia psonis ẽt alias bñficiatis. vñ sufficit generalis mẽtio,
quia spãlis non põt cõmode fieri. Nos loquimur in eo, q impe
trat, qui põt de obtentis bñficiis facere mentionẽ spãlẽ, & pro
ista sõne faciunt q̃ scribit Fel. in d. c. in nostra, corolla. 36. ver.
& si diceretur. & ver. 6. not. J. eo. Tertio pro ista parte adducit
tex. in c. non põt, de præb. li. 6 vbi innuitur, q sufficiãt impetran
ti dicere, non obstante, q habeat beneficium. Solutio, secundũ
Pan. Ibi narratur factum implicite, & non explicite. Idem Papa
respondet quid operetur gratia concessa cum tali clausula, nõ
obstante, &c. non autem referri formaliter quid contineretur
in precibus Contrariam opinionem, q imo in specie sit facien
da mentio de beneficio, tenent Panor. & communiter alii. Pri
mo per istum textum, ubi expresse deciditur, q debet impe-
trans

trans exprimere in genere, ꝙ sit beneficiatus. Ad istum tex. re-
spondet Card. hic, ꝙ speciale est, qñ existens in dignitate impe
trat exiguum beneficiũ. Ratio specialitatis, quia exigua benefi-
cia debentur pauperibus, qui inquietant diuites per impetra-
tiones ipsorum. & ideo non est uerisimile, ꝙ papa concessisset
talia exigua beneficia existenti in dignitate, si fuisset facta men
13 tio dignitatis. Sed † Inn. Io. And. Pan. & alij reprobant hunc in-
tellectum, quia papa facilius concedit minora beneficia, quam
maiora. vnde subaudiunt ad tex. ibi, super minoribus, verbum
maxime. quasi dicant, idem dicendum in impetratione maio-
rum beneficiorum. Ista tamen responsio non caret cauillatio-
ne. Secundo mouetur per tex. in cle. si Romanus, de præb. per
locum a speciali. Sed mihi non probat. quia licet velit, ꝙ specia
le sit in collationibus factis a papa motu proprio, vt non sit fa-
cienda mentio de beneficijs obtentis, tamen quia specialitas
consistit in omnimoda taciturnitate, non sequitur, ergo in col
lationibus, quæ fiunt ad supplicationem, est facienda mentio
in specie, quia si dicamus, ꝙ sufficiat facere mentionem in ge-
nere, adhuc stabit specialitas illius textus in collationib. factis
motu proprio, in quibus non est vllo modo necessaria men-
tio aliorum beneficiorum prius habitorum. Tertio adducitur
tex. in c. in nostra. ibi, nisi expressam fecerit mentionem. J. eo.
14 Ad istum tex. respondet Barb. ꝙ expressa dr̃ mentio † etiam il-
la, quę fit uerbis generalibus. Allegat doct. Bar. in l. 1. ff. de vul-
gar. & pup. subst. & quod decidit Bar. in l. i. ff. si quis in ius vo-
catus non ierit. Defendendo communem potest dici, ꝙ doct.
Bart. in d. l. i. procedit in materia indifferenti, uel ꝑ alias fauo-
rabili. Secus in materia restringibili & odiosa, in qua nõ dr̃ ex-
pressum, quod verbis generalib. exprimitur, ut est tex. cum gl.
in c. inquisitores, de hæret. lib. 6. Sunt. n. rescripta ad beneficia
stricte interpretanda, c. quamuis, de præb. lib. 6. Quarto pro hac
sententia uidetur casus in clem. fin. de officio ordina. ubi dr̃, ꝙ
collatio facta habenti aliud beneficium, non ualet, nisi de pri-
mo sit facta spãlis mentio. Vbi autem requiritur mentio spã-
lis, non sufficit ꝙ fiat mentio uerbis generalibus, secundum gl.
in cle. i. in versi. specialiter, de iud. & facit tex. in l. si qñ, §. & ge-
neraliter, C. de inoffi. test. & quod ibi no. Mod. disputando dici
posset, ꝙ etiam dr̃ specialiter exprimi, quod uerbis generalib.
exprimitur, vt est tex. cum gl. in l. fi. C. ꝙ cũ eo. & ibi Bar. in d. l.
si quis in ius vocatus non ierit. Quinto facit, quia ratio, quare
requiratur specialis mentio, est quia præsumitur, ꝙ papa non
cõcederet beneficium alicui, si sciret eum hr̃e aliud beneficiũ,
ut hic, & in d. cle. fi. Ergo est ẽt facienda mentio de beneficio ta
liter, ꝙ non possit dici, si papa sciuisset, non concessisset. Ergo
ẽt de circunstantijs, & qualitatibus beneficij, quę haberent red
dere papam difficiliorem ad concedendum, est facienda men-
tio, c. postulasti, in net. de leui, J. eo. Sexto, generalitas parit am
biguitatem & obscuritatem, l. Titię textores, ff. de leg. i. l. ita fi-
dei, & ibi gl. ff. de iure fisci. sed in materia subreptionis, de qua
15 loquimur, ita expressio obscura, † & facta sub uerborum inuo
lucro, vitiat rescriptum, sicut omnimoda taciturnitas, sm Pan.
in c. a. de dolo & contumacia. & sensit glo. in ca. dilectus filius
Abb. J. eo. refert, & sequitur Curt. qui plura alia adducit, consi.
35. col. 8. & consi. 74. col. 11. in fi. & seq. Nam sm Bal. ꝑ gñali-
tatem & uerborum inuolucrum effugitur mens deliberata Põ
tificis. Ita Bal. in c. cum dilecta, J. eo. Et sic stat conclusio com-
munis, ꝙ de beneficiis habitis est facienda mentio in specie, alś
impetratio est nulla. Sed nunc se offert alia dubitatio, an suffi-
ciat nominare titulũ bñficij, an uero necesse sit exprimere om-
nes qualitates, & circunstantias, & quas in specie. Et antequam
deueniam ad hanc dubitationẽ, expediam prius aliquas quæ-
stiones, quas tangit hic Pan. in s. not. Et primo quæro, an impe
16 trans teneaẽ mẽtionẽ facere de nobilitate? † Pan. hic post Ioan.
And. determinat, ꝙ non, & cõiter sequuntur Doct. & idem fir-
mat Fel. in c. in nr̃a, corrollario 4. col. 8. J. e. Rõ, qa taciturnitas
eorum, quę expressa facilius induxissent superiorem ad conce
dendum nõ reddit grãm subreptiuã, d. c. postulasti, a ꝯtrio, J. e.
Sed papa facilius concedit bñficia nobilibus, q̃ rusticis, capit. de
multa, J. de ꝑb. Cõtrariũ hic tenẽt Host. & Barb. & sensit Lud.
Ro. sing. 37 quorum rõnib rñdet hic Fel. colu. 1. Iõ non refero.
17 Scdo quæro, an sit facienda mentio de rusticitate. † Ex ꝑmissis
dicẽdũ vr̃, ꝙ sic: quia papã nõ ita faciliter ꝯcedit bñficium rusti
cis, sicut nobilibus. Cõtrariũ credo verius ꝑ tex. in c. pen. J. de
ꝑb. ubi dicit Pan. ꝙ licet data paritate, nobilis sit præferendus, tñ
si ignobilis sit æquè doctus, & æque morigeratus, magis est cõ
mendandus. Et de hoc est optimus tex. in c. nũquam, 56. dist. Et
duobus ꝯtendentibus de papatu, rñdit alter obijcienti nobilita
tẽ, Piscatori Petro filio fabri successorem quærimus, non Au-
gusto, vt refert gl. in c. quoniam uetus, in uersi. inuidia, 14. q. 1.
18 Tertio quæro, an de diuitijs † & patrimonio sit facienda men
tio? Pan. hic rñdet, ꝙ non. Sequitur Fel. col. 1. arg. not. per glo. in
cap. constitutis, de appellatio. & pro hac sententia facit, quia ta-
citurnitas nobilitatis generis non uitiat impetrationem, ergo
nec taciturnitas nobilitatis diuitiarum. Nam diuitię hodie no-
bilitant hominem, sm Bart. in l. capitulum, §. serui cessi, ff. de
pęn. & in l. 1. C. de dig. lib. x. Pau. de Cast. consil. 125. dubitatur,
versi. quarto dubitatur, par. 2 Sed sm Peripateticos, diuitiæ non
nobilitant hominem, sed vestiunt virtutem & nobilitatem ani-
mi. Licet Stoici deturpare hominem, & animam a virtutibus
alienare asserant. Verum apud miseros tanto in pretio sunt di-
uitiæ, vt illis mediantibus non tantum nobiles, sed immortales
effici facile credant; Dicentes.

Vincant diuitię, sacro nec cedat honori.
Nuper in hanc vrbem pedibus qui venerat albis.
Quandoquidem inter nos sanctissima diuitiarum Maiestas, &c.

Sed heu, insulsa credulitas, quis res terrenas, fragiles & caducas,
momento perituras, ad immortalitatis gloriam falso putat ge-
quam conferre? Contrarium, ꝙ sit facienda mentio de diuitijs,
vr̃ sic posse suaderi, Papa facilius concedit beneficia pauperib.
vt hic. Hinc dicimus, ꝙ rescriptum, quo conceditur beneficium
diuiti, dr̃ gratiosum. Sed illud, quod conceditur pauperi, dr̃ de
iustitia, vel in forma dignorum, vel in forma pauperum, vel sm
Apostolum, vt declaratum fuit s. in rub. Ego teneo, ꝙ non sit
necessaria mentio diuitiarũ siue patrimonij, quia ẽt diues cleri-
cus dẽt de altari uiuere, & si sibi concedaẽ bñficium, dr̃ conces-
sum in forma c. cũ sm Apostolũ, J. de ꝑb. traditur per Pan. in c.
eps, eo. tit. Limito tñ istã ꝯclonem non ꝓcedere in clerico diui-
te, ordinato ad titulũ sui pr̃imonij, qui accipiẽdo pr̃imoniũ suũ,
in titulum vr̃ liberasse ordinariũ collatorẽ ab obl̃one, qua tene-
batur sibi ꝓuidere de bñficio. Iõ de illo pr̃imonio assignato in
titulum loco bñficij dẽt fieri expĩsa mentio. Quia si Papa illud
sciret, non ita facile illud concederet bñficium. Et idem a for-
tiori ddm esset, ꝙ si constituisset pr̃imoniũ in bñficium eccle-
siasticum, iuxta tex. in c. tua nos, de simo. & ita Fe. in c. postula-
sti. col. 7. J. e. Scdo fallit in impetratione scã in forma pauperũ, q̃
nihil valet, si impetrãs sit diues, tanq̃ ꝯcessa sit ex falsa cã, c. si pau
per clericus, de ꝑb. li. 6. Ita Inn. Ant. & Fel. hic, & idẽ Fely. in c. in
nostra, corollario aaa. J. eo. Deuenio nunc ad quæstionẽ ualde
utilẽ, an sit faciẽda mẽtio de qualitatibus bñficij impetrandi?
19 Et primo quęro, an sit facienda mẽtio de cura † aĩarum? Rñ-
det Pan. post alios, ꝙ sic ꝑ tex. in c. cum in illis, in prin. de ꝑb. in-
tantũ ꝙ non sufficit de cura mẽtionem fieri in clausulis execu-
tiuis. Exẽplũ, si diceretur in bullis, ita tñ ꝙ aĩarũ cura negligaẽ,
cle. 1. de ꝑb. Scdo adde, ꝙ in oĩ materia odiosa non comprehẽ-
dunt bñficia curata, nisi de cura sit habita mẽtio. Vñ hñs pote-
statem dispensandi cũ homicidis & irregularib. super retinen
20 dis vel habẽdis bñficijs, non posset dispensare † super curatis,
sm Pan. in c. fi. de cler. pugn. in duel. Ista decisio Pan. uidetur pe-
riculosa, quia potestas dispensandi continet materiam fauora-
bilem sm Bart & alios in l. a. in prin. ff. de verb. oblig. Panor. &
Moder. in c. at si clerici, §. de adulterijs, J. de iud. & ideo late in-
terpretanda. Et contrarium tenet ibi Io. And. de Aun. & facit,
qa hñs ptãtem conferendi beneficia, potest conferre curata, ut
nota. in c. fi. & ibi Fel. de simo. Et ita etiam tenet Fel. in d. capitu.
postulasti, col. 14. J. eo. Tertio adde, ꝙ est facienda mentio cu-
rę, ẽt ꝙ impetrãs nõ teneatur seruire illi curæ, vt si statuto, vel
ex consuetudine ecclesiæ solitum eẽt illi deseruiri per Vica-
rium perpetuũ, sm Card. consi. 31. Quod cõprobat Fel. in d. ca.
in nr̃a, corolla. a. Quarto adde, non ualere grãm cõcessam mo
tu proprio, si nõ sit habita mẽtio curæ, c. cũ in illis, de ꝑb. Et di-
cam, J. sequitur Fel. in c. cãm q̃, col. a. de test. Sed ꝓ intelligentia
sciẽdũ est, qđ dicaẽ bñficium curatum, ꝯstat decla. ut ꝑ Pano. in
c. de multa, col. fin. de ꝑben. & in ca. dudũ, 2. col. 4. de elec. & De
cius hic, ex cuius dcis hẽs limitationẽ ad hanc decisionẽ. Scdo li
mita, nisi esset tale bñficium, qđ hr̃et curam annexã de iure. Exẽ
plum, ut ep̃atus & archidiaconatus, tunc sm Ro. nu. deprẽhẽ.
decisio. 13. in antiquioribus, impetrãs tenet exprimere qualita
tem beneficij puta de cura ei imminenti. Qđ sequitur Fel. in d.
21 c. in nostra, corolla. 8. Scdo quæro, an sit facienda mẽtio de resi
dentia, quam requirit beneficium? Rñdent Panor. & alij ꝙ sic,
argu. cap. fin. de cleri. non resid. Cõtra hanc decisionem oppo-
nit. De his, quæ sunt nota Papæ, non est necessario facienda mẽ
tio, c. 1. de const. lib. 6. firmat Fel. in cap. super literis, versicu. se-
cunda regula, J. eodem. Ergo non est necesse facere mentionẽ
de residentia, quia quælibet beneficia, etiam simplicia, de iure
communi requirunt residentiam, capitu. conquerente, de cler.
non resid. no. Ab. in d. capitu. fin. Ad istud rñdet Fe. ꝙ habito re
spũ ad consuetudinẽ gñalem, quæ est, ꝙ simplicia bñficia nõ re-
quirant residentiam, oportet mẽtionem facere de ipsa residẽ-
tia. Tu considera, quomodo procedat ista solutio, quia si dẽ
iure communi requirunt residentiam, ergo quando non ex-
primitur residentia, Papa debuit credere, quod requiratur resi-
dentia, quia ita iuris est. Ergo si non requirunt, & nihilomi-
nus Papa concessit, debemus dicere, ꝙ gratia ualet, quia facilius
ꝯcessisset, si sciuisset, ꝙ nõ requirẽt residentia. Vnde teneo, ꝙ de
residentia non sit necessario habenda mẽtio. Tertio quęro: an
de ordine

22 de ordine † annexo beneficio impetrando sit facienda mētio?
Rñdet Pan. & alij, ꝙ non ꝑ tex. in c. ei cui, de ꝓben. in 6. Tu ad-
uerte, q̃a ille tex. loquitur in impetratione beneficij in genere,
vnde taciturnitas qualitatum non potest dici fraudulenta, ſm
Lap. allegatione 84. & Papa, & Pan. in c. nostris, de concess. præ-
ben. Item aduerte, q̃a hac rōne attenta dicendum vr̃, ꝙ non re-
quiratur mentio curæ aïarum, q̃ requirit ordinem presbytera-
tus, vñ rñdeas, ꝙ ista ꝯclusio non intelligitur de bñficio sacer-
dotali, vel diaconali, sed intelligi, ꝙ impetrās nō tenetur expri
mere, ꝙ patiat̃ defectus ordinū, quos requirit bñficium, qđ im-
petratur, c. si pro clericis pauperibus, de præbend. in 6. Et rō est,
q̃ talis defectus est cito purgabilis, cū intra quatuor tempora
impetrans possit se promoueri facere ad ordines requisitos, se-
cundū Gemi. in c. licet canon, de elect. in 6. Imo hodie sunt sub
lata interstitia tpum, ſm gl. in cle generale, de ęta. & quali. De-
clarat Pan. in c. cum in cunctis, §. inferiora. J. de elect. vbi dr̃, ꝙ
si vitium ętatis sit cito purgabile, tunc non requiritur expressio
23 ętatis. Quarto quæro, an sit facienda mentio de dignitate. † Re
spondet Pan. ꝙ sic, ꝑ istū tex. sed non probat, quia loquitur de
dignitate iam obtenta, nos de obtinenda. Decisio tñ vera est, ꝑ
tex. in c. fi. de præben. Quinto quæro, an sit necessario exprimē-
24 dus valor † beneficij impetrandi? Rñdet Pan. post glo. in cle. 1.
de præben. ꝙ non, quia bñficia conferuantur principaliter pro-
pter spiritualia, & non ꝑꝑ temporalia. Ergo de temporalibus,
quæ veniunt accessione, non est facienda mentio, c. super eo, de
præben. in 6. Et pro ista parte aliqui ponderārt istum tex. in fi. vbi
impetratio vitiatur ꝑꝑ taciturnitatem dignitatis, & tamen non
constat, ꝙ esset facta mētio redditutum. Ergo expressio valoris
non ꝯsideratur. Contrarium tenent Basign. & Deci. hic ꝑ rōnē
c. postulasti, J. eo. declaratam, ut hic, ꝑ Pan. & bene tenendo istā
partem, non ob. rō s̄. de ducta, q̃a debet intelligi de accessoriis nō
necessariis, prout loquitur tex. in d. c. super eo. secus vr̃ dicēdum
in accessoriis necessariis, ut sunt temporalia, & spiritualia, cap. si
quis obiecerit, 1. q. 3. Considera, ꝙ ista responsio concludit totū
ꝯtrium, quia accessoria necessaria, sunt magis nota, q̃ non neces
saria. Ergo si non debet fieri mentio de accessoriis non neces-
sariis, a fortiori, nec de accessoriis necessariis, arg. eorum, quę s̄.
dixi post Fely. in c. super literis, ver. secunda regula, J. eod. Vnde
ex alio vr̃, ꝙ illa ratio non sit vera, quia ea attenta non debe-
ret fieri mentio de pensione, quæ est quid temporale, cuius cō
trarium deciditur in c. ad audientiam, 2. J. eo. Non ēt obstat iste
tex. quia qñ proponitur dubitatio super vno, in aliis ꝓsupponit̃
oïa esse habilia, c. 1. de ęta. & quali. lib. 6. sic ista opinio instituit̃
ex stylo curię. Nam ita statuit Vrbanus III. vt per Ro. deci. 292.
incip. Licet impetrans, in nouis. & Inno. VII. in regula Cancel-
lariæ 56. Amplia, ut non solum sit facienda mentio de valore
beneficij impetrandi, sed etiam de valore beneficij iam obtenti.
ita determinatur in d. regula 61. Limita primo, ut nō procedat
in gratia motu proprio concessa, ut dicam J. Scdo intellige, ꝙ
sit necessaria mentio valoris bñficij obtenti, qñ impetrans vult
vtrunque retinere, secus si velit primū dimittere, ſm Rot. loco
ꝓallegato. Tertio fallit in Cardinali, ſm Pet. de Anc. consi. 295.
& 297. ista limitatio dependet ab alio dubio, an dispositio ge-
neralis comprehendat Cardinales, de quo late per Fely. in cap.
cum in iure, J. de offic. delega. & in c. quod super his, de fide in-
strumentorum. Quarto fallit in impetrationibus cōcessis ab or
dinario, q̃a ordinarius ꝓsumitur scire valores bñficiorum suæ
diœcesis, cle. 2. de offi. ord. Quinto fallit in impetratione hospi-
talis, cuius redditus non excedunt summam centum ducatorū
de camera, quia ab inde J. non soluitur annata. ſm Fely. hic. Et
pondera, ꝙ valor exprimendus vr̃ ꝑꝑ solutionē annatæ, ꝙ fal-
sum vr̃ per ea, q̃ s̄. dixi. Quarto quęro, an impetrans teneatur ꝓ-
25 bare † valorē expressum in precibus? Pan. rñdet ꝙ sic, & idē vo
luit Pan. in c. fi. de pręsumptio. Adde gñaliter, ꝙ impetrans tene
tur probare oïa expressa in supplicatione, c. q̃a circa, & ibi Pan.
in 3. & 4 notab. de consang. & affini. De quo per Fel. in c. consti
tutis, col. 1. & seq. J. eo. Sed contra videtur, ꝙ impetrans non te
neatur probare valorem, quia satis videtur, si dicat, se verum va
lorem expressisse, & ꝙ pluris non ualet, secundum glo. per illū
tex. in l. cum de lege, ff. de proba. Et istud comprobat Ias. in l. fi.
§. licentia, col. 1. C. de iure deliberan. Et illā glo. dicit communiter
esse approbatā Curt. consi. 27. col. 8. versi. sed ꝯ. huic difficultati
voluit respondere Fel. post Card. in d. c. fin. col. 2. sed eum non
intelligo, dicit enim, ꝙ gl. in d. l. cum de lege, procedit, quando
pręsumptio concurrit cum asserente rem pluris non valere,
in casu isto negat præsumptionem esse pro asserente, quā solu
tionem non capio: quia fateor, ꝙ beneficia præsumuntur insti
tuta cum aliqua dote, c. vt quisque, vbi gl. de vita & honest. cle.
tñ ꝙ pręsumamus maiorem esse dotem, q̃ sit expressum, nō ap
paret, ꝙ ius ita pręsumat. Vnde pro resolutione indaganda est
alia dubitatio, an exprimens certum ualorem debeat succum-
26 bere, si † valor sit minor, q̃ sit expressum, nā ꝓsupposita parte
affirmatiua in isto dubio remanebit dissolutum argum. s̄. fa-
ctū. Et non dēat succumbere, si expressit valorem, ostēditur: q̃a
qđ pluris est, vtique tanti est, l. cū furti, ff. de in lit. iuran. reg. sp.
de reg. iu. in 6. Duodecimo, q̃a Papa facilius concessisset, si sci-
uisset ꝙ erat minoris valoris, ergo expressio ꝙ erat pluris, non
dēt vitiare ꝑ ea, q̃ s̄. dixi. In ꝯtiū, ꝙ expressio maioris valoris red
dat gratiā inutilē, vr̃ casus in c. cui de non sacerdotali, de præbē.
in 6. Per quem tex. ita tenent cōiter Doc. relati ꝑ Fely. hic, col. 7.
versi. decima Conclusio. Et ita tenendo remanet soluta ꝓcedēs
difficultas, quia cōclusio gl. in d. l. cum de lege, non pōt proce-
dere, quando intentio dicentis rem pluris nō valere, esset funda
ta, ēt si valeret minus, aliās secus, vt de se patet. Sed ita tenendo,
q̃ rñdebimus ad argumenta s̄. facta? Fel. in d. c. fi. col. 2. dicit se
nō respondere, q̃a non habuit satis tpis ad cogitandū, in c. super
literis, col. 3. J. eo. videt ad ſm argm̃, quod ꝓcedit, vbi expressio
fit per modum demonstrationis, secus si per modū taxationis.
Et ita dicit procedere tex. in d. c. cui de non sacerdotali, & in c.
suspectis, de rescrip. in 6. Ista solutio diuersificat terminos, & nō
assignat rationem diuersitatis. Duas alias solutiones refert Ias.
in l. 1 §. si stipulanti, ver. 4 limita. de verbo. obl. quas ipsemet re-
probat, ideo non refero. Ego teneo solutionem ibi assignatam
in tex. ꝙ ideo gr̃a nō comprehendit bñficium minoris valoris,
quia mandatum Papę non extendit̃ ad casus non expressos, &
sic ad bñficium nō expressum in gr̃a. Ex quo infero, ꝙ si in gr̃a
exprimeretur certum bñficiū in specie cū certo valore, illo ca-
su gr̃a comprehenderet illud bñficium, ēt si esset minoris valo-
ris, quia tunc non est opus gr̃am extendi, & istud est, quod vo-
lunt dicere Pan. Io. de Luciano, & Gemi. in d. c. cui de non sa-
cerdotali, dum dñt, si bñficia non differunt specie, sed habeant
se tanquam minus & maius, intra eandem spēm, tunc nō pro-
cederet ille tex. Et isto casu sufficeret impetranti probare valo-
rem ſm formā traditā per glo. in d. l. cum de lege. Et si vis scire
qualiter ꝓbetur valor bñficij, videas hic per Fel. col. fi. Et genera
liter si vis scire, quomodo ꝓbetur valor rei, videas Barto. in l. 2.
col. fi. C. de rescin. vend. & Fel. post alios, in c. cū cā, col. 1. & seq.
J. de testi. & Soc. consi. 8. col. 1. lib. 2. Quæro, q̃ sint cōputanda in
valore bñficij? Rñdeo, ꝙ oēs redditus, qui sunt soliti cōiter per-
27 cipi de corpore † bñficij, computātur in valore, ſm Pet. de Anc.
28 in cle. 1. de deci. ideo distributiones quotidianæ † non debēt cō
putari, quia non sunt de corpore bñficij, sed percipiuntur rōne
seruitij personalis, ſm Old. consi. 218. Ex virtute grat. ę. & Fely.
hic, col. 8. & Rot. in hoc eod. tit. deci. 134. in nouis, ꝙ ꝯprobat ꝑ
tex. in c. licet vobis, J. de ꝓben. vbi dr̃, ꝙ appellatione fructuū, &
redditiuum ecclesię non comprehenduntur distributiones quo
tidianæ. Et ideo dicit gl. no. in extrauag. Io. 22. incip. Suscepti re-
giminis. in ver. cōsueuit, de ele. ꝙ de distributionibus quotidia-
nis est soluenda decima Papalis, ꝙ tenuit Gemi. consi. 85. Sup
primo dubio, col. penul. & 154. in fi. Eodem modo mortualia,
29 anniuersaria, quęstę non computantur in valorem, secundum
Old. consi. 206. Circa primum, nisi tales redditus soleant quotā
nis pro certa pecunia locari, ſm Fely. hic. An autem de ualore
sint prius expensa, & onera deducēda, uideas Fel. in c. ad nr̃am,
col. 2. J. de iureiuran. Deci. cōsi. 156. Vbi etiam quærit, an sit de-
ducenda pensio. Secundo quæro, quis sit securus modus expri-
30 mendi valorem, † ita, ꝙ impetrans non uideatur se astringere
ad probandum certum valorem? Pan. hic respondet, ꝙ si dica-
tur in supplicatione, cuius redditus summam centum ducato-
rum non excedit. Sequitur Gemi. post Io. An. in d. capit. cui de
non sacerdotali, & isto modo exprimendi vtitur curia. Secun
da practica, ꝙ exprimatur certus valor cum clausula, ut asseri-
tur, quia tunc sufficit probare, ꝙ ita communiter asseratur, li-
cet beneficium sit maioris valoris, ſm Pan. in cap. 1. col. 3. J. de
præsump. Et de ista clausula, ut asseritur, uideas multa per Fel.
& Barba. in c. iurauit. col. 1. J. de prob. ¶ Vltimo quæro, an tac-
turnitas valoris curæ, vel residentię, vitiet gratiam motu pro-
31 prio concessam? Pan. respondet ꝙ sic, quia motus proprius nō
operatur contra pręsumptam mentem concedentis, ſm glo. in
cle. si Romanus, de præb. Sequitur Rot. deci. tit. tit. de præb. in
nouis. Confirmatur, quia gr̃a motu proprio concessa non ope
ratur ꝯ dispositionē c. mandatum, J. eo. quia mens Papæ nō vr̃
fuisse grauare ordinarium collatorē duabus collationibus, ſm
Gemi. in c. si motu ꝓprio, eo. tit. in 6. Facit, q̃a per rescriptū mo
tu proprio concessum, non intelligitur derogatum statuto de
certo canonicorum numero, iure roborato, ſm Imo. in c. con-
stitutus, J. eo. q̃a si derogaret, esset ꝯ mētē Papę, c. cū M. de cōsti.
Tertio facit, ꝙ decidit Gemi. in c. propter tua debita, col. 6. de
rescript. in 6. vbi cōcludit, ꝙ dispositio c. q̃uis, el 1. de præben. eod.
lib. ꝓcedit etiā rescriptis motu proprio cōcessis. Quarto facit,
qđ decidit Pan. in c. cū nr̃is. de concess. ꝓben. quem sequitur Fel.
in c. nostra, corollario 36 J. eo. Quinto facit deci. Bald. in l. fidei-
commissa, §. si seruo, de leg. 3. quem sequitur Fely. in d. c. tu no-
stra, vlti. corollario. Et ex his infert Pan. hic, ꝙ per gratiam mo
tu proprio cōcessam non intelligitur derogatum iuripatrona-
32 tus laicorum, † & idem decidit Rota in isto tit. & deci. sic. 17 in
nouis,

nouis.facit tex.in d.§ quamuis,& quæ scripsit Fely.in sua ita.
de iurepatrona.& in c.cũm q.col.5.J.de testib. Adde unum su
per dictũ Fel. in c.cum inter,col.3.J.de exce.ubi ampliat,ẽt si
papa in uerbis narratiuis fecerit mentionẽ de iure patronatus
laical ,adhuc non censetur derogatum , nisi in corpore gratiæ
sit expressa derogatio.& dicit , ꝙ ita suo tpe fuit conclusum in
Rota. Cõtra pdicta vr casus in d.c.si motu proprio.ubi ualet gra
motu pprio concessa hñti aliud bñficium,ẽt ꝙ de primo nulla
sit facta mentio. Et ꝙ taciturnitas curæ,& residentię,nõ uitiet
grãm concessam motu pprio, tenet Ro. in isto titu.decis.3a.&
Io An.in c.ei cui,de pręb.in 6 & confirmat Fel.hic,in uer.ter-
tia cõclusio.sic taciturnitas ualoris non annullat grãm motu
proprio factã. Ego cõprobo per ea,q̃ voluit Io.An,in add.Spe.
tit de cau.pos & propri.§.ga uero,uer. quid de colligentib.ubi
vult,ꝙ licet Princeps nunq̃ psumatur uelle grauare locũ dupli-
ci pedagio,tñ fallit in concessione exigendi pedagiũ motu pro
prio facta. Et ex pręmissis vr, ꝙ ꝯclusio & decisiones pro corro-
boratione conclusiuni adductę, non sunt iundicę. Quid tenẽ
dum Fel.considerat quinq; casus. Ego breuius concludo. Aut
33 q̃ritur,an motus † pprius defendat grãm a uitio subreptionis,
& tunc rñdeo,ꝙ sic p tex.in d.ca.si motu pprio. Ex quo infert,
ꝙ rescriptum concessum motu proprio, ualet etiam ꝙ non sit
facta mentio ualoris curę,uel residentię. Et ita procedunt oĩa
allegata hic per Fel.in uersi.tertia cõclusio. Aut q̃ritur,an mo
tus proprius operetur dispẽsationẽ,tunc dicẽdũ est,ꝙ nõ,ſm gl.
in d c.si motu proprio. Et ita pcedant q̃ allegat Fel,hic,in uer.
34 primus casus. Et ego confirmo, q a ẽt cla,supplẽtes oẽs † defe
ctum,non operatur dispensationẽ sup defectu pñnali, secun-
dum Archid.in c.Cenomanẽ.em,56.distin. quod dictum repu
tat sing. Ro.sing 419.incip. An uerba rescipti.sequitur Fely.in
e. a.col.17.5.eod Ex quo infero,ꝙ si papa motu proprio conce
dat alicui aliud beneficium curatũ ubriuẽti, licet grãta ualeat,
q a non põt opponi uitiũ surreptionis,tñ nõ operat dispẽsatio-
nem,ꝙ possit utrunq; retinere,c.nõ põt,in fi de pręb end.libr.6.
Querit Pan.ultimo loco,an de qualitatibus beneficii obtenti sit
facienda mentio? Et rñdet distinguendo,ut hic per eum. Circa
cuius dicta aduerte. Primo,inquantum pręsupponit, ꝙ dispen
35 satio possit dici fauorabilis † exemplificando in dispensatione,
ꝙ illegitimus promoueatur ad ordines ꝯ istud dictũ & exẽplũ
Pan.est tex.in c.a.de fil.presby. Et ꝯ Pano.urget rõ,nam dispẽsa
tio rõ dr odiosa,quia exorbitat a regulis iuris, d.c.1 Sed omnis
dispensatio exorbitat,ergo omnis erit odiosa. Itẽ ꝯ Pan.est gl.
expressa in c.literas,de testi.spolia.& ẽt ꝯ Pan.facit,quia tex.in
c.p uenerabilem,J.q fil.sint legit.loqtur in legitimatione, quę
vr magis odiosa,q̃ simplex dispẽsatio. Nã dispẽsatio solũ offen
dit ius cõe,legitimatio uero offendit ẽt ius tertii, qui ab intesta-
to successisset,& illud ultimum fuit motiuũ Fel.in c.postulasti
col.10.J.eo.Sed põt rñderi,ꝙ legitimatio simplex,& generalis
36 est fauorabilis, † quia legitimatus restituitur primis natalibus,
& iuri natural. remittitur, ſm qd nulla est differentia legitimo
rũ & illegitimorũ.§.naturalis,in Auth.quib.mod.natura.effici.
sui. Et ideo talis legitimatio est amplianda,argu.eius,quod no.
gl.in c.1.in uersi.eligo,de pollu.pręl.in 6. Secus est in legitima
tione ad aliquos actus particulares tantum,quia illa est proprie
dispensatio,ſm Pan.de Cast.& Ias.in l.sed si hac , §.patronum,
ff.de in ius uocan. Secundo habes ex dictis Pan.conclusionem
37 sublato uno obstaculo,nõ censetur sublatũ † aliud,c.ex tuarũ,
de auctoritate,& usu pal.l.si domus,ff.de serui.urb.pręd.& pro
hac conclusione Deci.hic adducit nonnulla. Tu adde bene fa-
cere tex.in §.affinitatis,Institu.de nup. Item adde,quòd decidit
Ale.consi.12 colum.4 lib.2.& Pan.de Cast consi.86. Dubitatio
uertitur,colum.2.in 1.pat. Tertio not.quòd cura animarum li-
cet sit periculosior, non tamen est dignior personatu , secun-
dum Pan. Adde,ꝙ hanc conclusionem firmat Imo.in clemen.
38 1.de pręben.dicens, ꝙ cura fori contentiosi † est dignior cura
animarum,quia magis appropinquat papę, qui exercet curam
fori contentiosi . Sed contra,illud dicitur dignius,quod habet
subiectum magis dignum,secundum Pan.in c.clerici,inf.de iu-
di. ergo cura animarum uidetur dignior, quia eius subiectũ est
anima,quę omnibus rebus est pretiosior , c.a.pręcipimus,12.q.
2. Solu. etiam cura fori contentiosi habet animam pro subie-
cto,& ideo dignior uidetur ratione dignitatis cui adhęret. Be-
ne facit dictum Hostien.in procemio suę Summę ,colu.4.ubi
dicitur,quòd doctores si recte exerceant eorum officium,ma
gis merentur quam mendicantes religiosi . Quarto collige , ꝙ
39 in dispens.non ualet argumentum † ab identitate,uel maiorita
te rationis. Et idem Pan.in c.at si clerici,§.de adulteriis, col.3.J.

de iudic. Pro ista conclusione solet allegari tex.in cap.fin. J.de
transla.episco. Sed nihil facit,vt patet ex ratione ibi assignata.
Ad idem allegatur text.in capitulo cui de non sacerdotali, de
præbend.in 6 Ad illum tex. respondi etiam s.pro hac conclu-
sione vide Felyn in capitulo postulasti,columna decima,& se-
quen infra eod.& Iaso.in l.fina.colum 6.de constitutin.Princi.
Vltra eos adde,ꝙ dicit Anto.de Butr.in capitulo cum venera-
40 bilis, de exceptio.vbi vult, ꝙ dispensatus, † vt possit permuta
re suum beneficium cum alio, non põt pmutare cum duobus
aliis beneficiis.de quo vide Barb.in c.prudentiam,col.2. de offi.
41 deleg.similiter dispensatus † vt possit promoueri ad beneficiũ
curatũ nõ obstãte defectu ætatis, nõ tñ cẽsetur dispensatus , vt
possit administrare bona ipsius beneficii,ideo agere non pote
rit,secundum Petr.de Anch.in cap.1.de æta.& quali.& Fely. in
c.edoceri, versi.solus platus,inf eo. Limita primo, vt non pce-
dat,qñ rõ est expressa in dispensatione,quia tũc licitum est ar
guere ab identitate rationis,ſm Pan.in d. §. de adulteriis, quia
tunc non dicitur extensio, cum ratio scripta disponat, & om-
nes casus includat,qui sub ea comprehendi possunt,l.cum mu
lier,& ibi no. Alex.ff.solu.matri.& est gl.in c.1.in ver.Italiæ, de
tempo.ord.lib.6.Hanc fallentiam reprobat Felyn.in d.c.p ostu
lasti,colum.2 sed ad eius fundamenta facilis est responsio. Se-
cundo limita, vt fiat extensio quo ad accessoria necessaria , se-
cundum gl.in c.quia tñ,inf.de præb.& in c.si quis clero, 6.q.
1.vbi dispensatus super pluralitate,intelligitur etiam dispensa-
42 tus super residentia, † ꝙ declara , vt super Card.in cle.1.9.q.de
præb. Facit,quia dispensatus ad ordinẽ presbyteratus, censetur
dispensatus quo ad omnes ordines inferiores,ſm Fel.in c.præ-
terea,in fi.de offi.delega. facit quod decidit Pan. in cap.cum in
cunctis,§.cum vero,col.fin.inf.de elect. Et quod decidit Gemi.
post alios in c.cum ex eo,de elect.in 6. Tertio intellige conclu
43 sionem procedere in dispensatione, † secus in potestate dispẽ
sandi,quæ est fauorabilis & extendenda,c. fi.& ibi late Fel.infr.
da sim.per Bar & alios in l.a.in prin.ff.de neg.ob. Vltimo colli-
ge,ꝙ gra non faciens mentionem de illicita occupatione bñfi
cii,nihil ualet. Idẽ tenet Pan.in c.præterea,in nit.no.de iurepa.
in capi.cum iam dudum,inf.de præbend.& in cap.quisquis,de
elect.sequitur Gemi.in c.cum qui,de pręben.in 6 Fely.in ca.in
nra,corollario 2.inf.eo.& pro hoc est tex.in l.auctoritate,C.un
de vi.& gl.in l.2.C.de fun.& salt.rei dominicæ.lib 11. Benefa-
cit,quòd decidit Bart.in tract.de Tyran.in 10.q.prin.quam re-
fert,& sequitur Ias.in l.clam possidere, §.qui ad nũdinas,col.3.
ff.de acqui.pos.¶ Gl.1.non est alibi,secundum Pan.hic. Ex qua
44 habes, ꝙ quis potest impetrare † rescriptum ad beneficia pro
alio sine mandato. Sed certe gl.istud non vult, sed bene exclu-
dit , ꝙ quis potest impetrare beneficium pro alio sine speciali
mandato:& sic vr velle,ꝙ requiratur saltem generale manda-
tum.sic tñ opinio Pan. cõiter tenetur,vt etiam tenet idem in ca.ex
ore.de his,quæ fiunt a ma.par.cap.& Fel.late in c.nonnulli,§.1.
inf.eo.¶ Gl.a.notat, ꝙ rescriptum papæ nunquam intelligitur
45 derogare iuri alterius. † allegat plura iura. Adde optimum tex.
in c.si pluribus,de præb.in 6.& in c.super eo,ubi Fel.inf.de offi.
deleg. Tu pondera gl.relatam ad tex.uelle,ꝙ papa non censea-
tur uelle derogare iuri alterius consistenti etiam in sola spe,ut
hic. Sed in contrarium faciunt,quæ scribit Fely.in d.cap.in no-
stra,corol.21 & 28,inf.eo. Pro solutione cogitabis.¶ Glo.3.no.
46 ꝙ tacens ueritatem † puniendus est, qñ propalare tenebatur,c.
ex pœnitentibus,50.distin. Tu considera,quomodo glo.elicit
ex tex.ꝙ puniatur.responde,ꝙ gl. habuit respectum ad annulla
tionem rescripti,quæ annullatio dr pœna,c.dispendia,eo.titu.in
l.turpia,ubi Bar.de leg.1.late per Pan.& alios in c.2.J.ne.1.Item
pro isto no.habes tex.in c.1.de cri.fal.in l.qui testamẽtum,ff.de
fal.quòd no.procedit in obligatis ad probandũ, ut testes & iu
dex,secundum Inno.& Pan.in c.officii, de pę.& remis.& gl.in
c.quisquis.11.q.2.& Fel.in cap.2.de testi.cogen.ut etiam Nota-
rius,secundum Bald.in l.ubi exigitur,ff.de eden. & l.iubemus,
47 ad fi.C.de testam. Sed pars non tenetur releuare † in præiudi-
cium sui,secundum glo.in capi.ne quis arbitretur,23.q.2.Item
scias,ꝙ ille solus,qui est conscius alicuius secreti , non tenetur
releuare,quia boni uiri tacent,quod probare non possunt,cap.
plerunque,2.q.7.c.placuit,6.q.fi. Dixi late in tracta. de pest.fol.
48 158.uer.113. Item scias,ꝙ tacere plus,quam expediat † in priua-
to , est peccatum ueniale ,capitulo unum orantium, §.alia tã
demum,25.dist. In prælatis est peccatum mortale , secundum
glo.per illum tex.in capitulo si papa 40.distinctio.& in c.sire
ctor,43.distin. Et ex his habes cum laude Dei expeditam hanc
Decretalem,

Expliciunt Interpretationes Ioan.Francis.Ripa,à S.Nazario,in primam partem Decretalium,
summa diligentia reuisa,accurateque castigata.

IOANNIS FRANCISCI RIPAE,

A SANCTO NAZARIO PAPIENSIS.

In ii. Decretalium Librum Commentaria.

... vtilissimo Tractatu de Peste.

...CESSERIT, QVOD HACTENVS IN ...batur, facilè studioso lectori patebit, si maximam ...s nostris cum vetustissimis codicibus, tùm vel ...rauissimis erroribus, quibus singulæ ...e, nunc adhibitam perpendat.

...ab Authore passim citata non inutiliter curauimus, ... figura cum hac nota & demonstrentur.

VENETIIS. M DC I.

Inſti.de vſucap.in princip.ubi gloſſ.allegat illud Iuuen.

Sic uolo ſic iubeo,ſit pro ratione voluntas.

Pro quo eſt tex.Inſti.ſi quadru.paupe.fecis.dica.in prin. facit l.1.ff de conſt.Prin.& iſtud ēt dicit gl.in c.1.in uer.ultra quatuor de reſcrip.lib.6. Et dicit Iureconſ.in l.proſpexit,ff.qui & a quib. & Papa in c.in memoriam,19.diſt. ꝙ lex quamuis dura ſeruanda eſt,qa ita ſcriptum eſt.circa cuius l.proſpexit,intellectum late ſe extendit Fel.hic.col.7.& omnia eius dicta habuit ab Ale. in l.1.§.nunciatio.ff.de no.ope.nunci. Et adde, ꝙ lex dura ēt in
27 foro conſcientiæ † ſeruanda eſt,ſm Pan.in c.inquiſitioni,de ſē. exco.Scdo adde,ꝙ in ɔ̃triū vř text.in l.2.uer.ſed per dura nimis eſt,& ſeuera iſta interpretatio,ff.de cuſto.reo.Sed l.proſpexit, loqtur ubi cōſtat de mēte legiſlatoris,& in caſu certo:illa loqř in caſu dubio.Tertio adda,circa intellectua relatos per Fel.Lā cel.Dec.in l.oēs populi,in 6.q.prin.Barto.ff.de iuſti.& iure.ubi confutat multa dicta per Fel.hic.Tertia concluſio,de hiſ q̄ cō-
28 ſiſtunt in ingenio & in iuſtitia naturali,poteſt reddi rō; † Ita loquitur ille tex.& tex.in c.coepiſcopi,68.diſt. qui dicit,ꝙ ratione caret extirpandum eſt,& tex.in c.conſuetudo,1 diſt.ubi dř,ꝙ legē rō cōmēdat.Et homo,qui nō utitur rōne,nō eſt homo,ſed beſtia,ſm glo.in Auth.de monach in prin. in uerſi.decentem. Omne enim diſputatione agitandum, & ratione muandū eſt, ca. uideas,23 q.6.facit tex.in c.nulla ratio,J.de præb.& qui ſine ratione loquitur,deridendus eſt,l.& an vitro,§.1.ibi,ſed Celſus eleganter deridet,ff de neg geſt.quem tex.allegat Bal.in prælu. feu.col.1.ɔ̃ Doct.qui conſulunt ſine lege & rōne. Et not.quód
29 rō,q̄ redditur,dēt eſſe cōcludens. † Tex.eſt hic,in uer.rōnabilē cām.Iō teſtis aſſignans rōnē,q̄ ſit eadē cū dicto,non ꝓbat,quia talis rō non cōcludit,l.fi.ff.de offi.proc.Cæſa.l.quod Labeo,ff. de Carb.edi.c.Ita Inno.in d.c.cum cām.Spe. tit.de teſte,§.nunc videndū,uer.de viſu.Bal.in d.l.ſolā,C.de teſti.Soc.conſi 42.col. 2.lib.1.conſi 98.col.fi. li.4. Et ſi ratio teſtis ſit falſa,eius dictū ēt falſum reputatur,ſm Bal.in l.conuenticula, C.de epiſc.& cler. Soc.conſi.114.col.4 li.2.Sicut.n.corpus regulaī ab anima,uř ſaltē dēt regulari,ita actus nři dēt regulari a rōne.Eſt.n.iō,anima cuiuſcūque diſpōnis,l.non dubiū,ubi Bal.C.de legi.Pan.in c.fi. col.3.J.eo.gl.in l.2.C.q̄ ſit long.cōſuetu.Soc. pulchre ɔ̃probat dictū tex.noſtri uno mō.In ſecunda,alio mō. In tertia concordat duo iura,q̄ pro ɔ̃triū allegauerat.In quarta inſert. Secunda ibi,nam & Vrbanus.Tertia ibi,ſed adeo.Quarta ibi,obediat.In eadem gl.ibi,l.nemo,aduerte,qa obſtat quia ſentētia Principis
30 † hēt uim legis,l.fi.C.de legi in c.in cauſis, de re iudic.Iō Sal.intelligebat illā legem in ſnīa inferioris, & ita ēt intellexit Hoſti. hic.Vel aliter dic,ꝙ loquitur in conſilia Principis,ſecus in ſententiis.Vel loqtur in ſentētiis latis ab Imperatore ɔ̃ ius,nō clauſit in corpore iuris,quas non tenemur ſequi, d.ca.de cauſis,ubi Fel.in 1.fallen.In eadem gl.ibi,c.non plures. Nota ꝑpetuo iſtā
31 gl.ad ſaluandū teſtes a contrarietate, † quorū unus deponit,ꝙ fuit actus prohibitus,alter ꝙ non.Nā pōt ſaluari intelligendo, ꝙ vnus loquatur implicite,alius explicite,ſm Fel.hic.iiſdē modis,quib.cōcordantur iura, iiſdē modis pōt cōcordari teſtes,ſm Ant.in c.cum tu,J de teſti Imo.in l.inter ſtipulātē.§.1.ff.de uer. obli.& 30.modos,& ultra poſuit Spe.in tit. de diſpu.& allega. uer.poſt hæc autē ſatis.Et dū gl.dicit, ꝙ implicite dř prohibitū, quod ex mente uenit,uide Fely.late in c.1.poſt glo.1.diſt.

S V M M A R I V M.

1 *Electus,& confirmatus ante conſecrationem,nō dicitur promotus ad epiſcopatum,quemodmodum non ſuſcepto pallio,non poteſt quis dici Archiepiſcopus.nu.2.6 & 9.ubi dantur plures fallentiæ.*

3 *Electus in papam ante benedictionem, coronationem & conſecrationem, non poteſt intitulari Pontifex Maximus.*

Et quid de electo in Imperatorem.nu.4.

5 *Scholaris examinatus & licentiatus,ante impoſitionem bireti non poteſt dici Doct.*

8 *Epiſcopus poſt conſecrationem tranſlatus ad alium epiſcopatum, ſtatim ſequuta tranſlatione,& confirmatione dicitur Epiſcopus.*

10 *Electus ante confirmationem non habet exercitium iuriſdictionis, licet poſſit dici prælatus habitu.*

11 *Prouiſio papæ habet uim electionis & confirmationis.*

12 *Prouiſionis appellatione proprie non uenit electio.*

13 *Decanus eſt dignior Archidiacono.& quid ita.*

14 *Canonici ſoli ſunt de capitulo.*

15 *Capitulum dicitur,etiam quod ibi non ſit Epiſcopus, & caput ſuum.*

16 *Eccleſia ponitur pro capitulo.*

17 *Papam fallit obliuio.*

18 *Mandatum,& præceptum inter ſe differunt.& quotupliciter, tum in quo conueniant.nu.19.*

20 *Bonum omne procedit a gratia Dei.Gratia autem duplex.*

21 *Collatio,dicitur gratia.*

22 *Datæ tempus conſideratur in beneficialibus, ubi in conſiderando perſona executoris inſpicitur tempus datæ nu.24 fallit tamen, nu.23.*

25 *Tempus depoſitionis,non tempus celebrati cōtractus inſpicitur ad cognoſcendum habilitatem teſtis.*

26 *Subreptio vitiat ipſo iure literas ad bnficia.ſup q uo vide litatibus.n.27*

28 *Archidiaconus & canonicus quis poteſt eſſe in eadem eccleſia.*

29 *Iudæus conuerſus ad fidem Chriſti, eſt capax beneficiorum etiam in eccleſiis cathedralibus.*

30 *Neophitus propter reliquias Iudaicæ perfidiæ,prohibetur a teſtimonio cōtra Chriſtianum.Nec admittitur ad officia ſecularia.nu.31.*

32 *Conuerſus iamdudum,an cæteris paribus præferatur ſp Chriſtiano Et an ſemper bonus præferatur ei,qui aliquando fuit malus 33.& 34 & 36*

35 *In electione præferendus eſt is,qui miſericors eſſe didicit.*

37 *Teſtis ſemper bonus in caſu criminali præfertur teſti emendato de delicto.*

38 *Delicti fructum nemo ualet reportare,colligere,& referre.*

39 *Via non eſt danda ſeruis Dei, vt ſe faciliter putent promoueri & eligi, ſi quando facti fuerint deteriores.*

40 *Bonus & honeſtus quis præſumitur ex antecedenti & ſubſequenti probata conuerſatione.*

41 *Intellectus iurium non ſunt trahendi ad gratiam.*

42 *Nullatenus,dictio.quid ſignificet.*

43 *Singuli & vniuerſi,an proficentur,quòd non.*

44 *Receptio in canonicum dupliciter poteſt conſiderari.*

45 *Vicegerens quis dicatur,& qui delegatus.*

46 *Mandatum factum vicegerentis,cenſetur factum ei,cuius vices gerit, quod limita nu.47.& 48.*

49 *Capitulum non habet ordinariam,nec ſuccedit,quo ad collationes beneficiorum,& nu 51.*

50 *Mandatū factum capitu.an dicatur factum tanquā apoſtolico executori.*

52 *Mandatum factum capitulo,non ſe extendit ad Epiſcopum.*

54 *Canonicus pſumitur ſcire mortē ſui prælati,& ea quæ in eccleſia geruntur.*

55 *Iudex an poſſit pcedere uirtute prorogatiōis ſibi factæ p Senatū,uel Regē.*

EAm te. ¶ Summatur,vt hic per Pan.dupl.r. Tu aduerte,quia ſtante,ꝙ in dubio mandatum factū capitulo vacante ſede,intelligatur factū capitulo, vt Vicegerenti,primū ſummarium,quod eſt Io.Anto.
1 procedit ēt ſm cōem intelſm. Nota primo,ſm Pan.poſt alios ibi,ante tuam promotionem,iuncto fi.ibi, nec adhuc eſſes conſecratus, ꝙ electus & cōfirmatus ante conſecrationē † non dř promotus ad epiſcopatū. Aduerte ad duo. Primo,ꝙ iſtud not. non bene colligitur hic,qa ſm oēs.tpe datæ lřarū vocabat ſedes,ergo iſte non erat electus & cōfirmatus,qa nō uacaſſet,cap. tranſmiſſa,J de elect.Scdo aduerte,quia vř falſum.Nā electus, & ɔ̃firmatus dř ꝓmotus,licet non dicatur adhuc eps̄,c.cum in cūctis,§.inferiora,in fi.inf.de elec.& in c.ſup his,de accuſat.Habetis igitur notare,ꝙ electus & confirmatus ān cōſecrationem non pōt dici eps̄,c.tua nos,J.de his,q̄ fiūt a pla.ſine conſen.capi. vbi Abb in 1.no & c.iā lřa,ubi ēt Ab.inf.de teſt.& gl.in c.1.de relig.domi.cū aliis adductis p Fel.hic,& bñ ꝓbat in rub.inf.de tranſlat.epiſco.vel elect.Non ēt dř Pontifex, vt per gl.in cle.1.
2 de celeb.miſſ.Sicut ante ſuſceptionem pallii † nō pōt aliqs appellari Archieps̄,c.nīſi inf.de auth.& vſu pal. c.qđ autē,de elec.Si-
3 militer electus in Papam † ān bñdictionē,coronationē,& conſecrationē,non pōt intitulari Pontifex Maximus,ſeruus ſeruorū Dei,ſm glo.in data Sexti,in verſi. pontificatus & gl fin.in proœmio Clemen.Hodie tñ ſe Pontificem & Epm appellat,gratias & diſpenſationes facit ante coronationem, & qui dicunt eum non poſſe talia facere,excōicatus,eſt vt in extrauag.cl.inci.quia
4 nonnulli,de ſent.excom.Similiter electus in Imperatorē † ante coronationē,non dř Imperator,ſm gl.in data Sexti,per text. in l.fi.exponendo uerbū,ortū,i.coronationē,C.de fer.& p text. in l.bene a Zenone.in fi.ibi,ex eo tpe ualitura, quo Imperiales ſuſcepimus inſulas,C.de quadr.præſcriptio.& ibi gl.not.ꝙ nō valent priuilegia conceſſa ab electo ante coronationē,& idem voluit Bal.in l.ex eo,ff.de teſta.mili.per illū tex.ubi electus nō pōt dici miles, ante,quā ſit deſcriptus in matricula. Adde text in cle.1.circa mediū,de iureiu.ibi,Ego H.Rex Ro.annuente Deo futurus Imperator,& ibi glo.oo.Et ex hoc infertur,an electus in Imperatorē poſſit ante coronationē exercere iura Imperii, de quo per gl.in cle.1.in uerſi.Reges & ibi Imo.& in c.venerabilibus,de elect.in 6 & in ca cām,q fil.ſint leg p Old.cōſi.180. & conſi.190.Pau.de Caſt.conſi.105. Marti. Laudē in tract.ſuo de Princip.uer.xxv.& Cor.conſi. 1. lib.3. ubi tenet unum magnum,ꝙ ad eſſentiam Imperatoris non eſt neceſſaria corona.
5 Similiter ſcholaris examinatus & licentiatus, † ante impoſitionem bireti non poteſt dici Doctor,ſecundum Bal.in l.athletæ, in prin.ff.de excuſa.tut.& Felyn.hic,qui alia adducit.Et obligatus tenere unum Vicariū Doctorē, non pōt tenere unū licentiatum,ſm Bal.in l.pen.ff.de teſta.mil.Fely.hic.Rō huius not.eſt, qa epiſcopatus eſt ordo,c.cleros,ubi gl.21.diſt. conſecratio aūt eſt illa,q̄ cōfert ordinē,& non electio,ſm gl.in proœmio Sexti, in uerſi.Eps̄.Pan.in c.quanto,de offic. ord.Iſtud notabile recipit nonnullas declarationes.Prima eſt,ut nō poſſit dici Eps̄ ratione ordinis,ſed bene ratione iuriſdictionis & præeminentiæ
6 † poteſt dici epiſcopus,d. capi.tranſmiſſam.ubi dř,ꝙ nondum conſecratus pōt oīa,q ſunt iuriſdōnis, licet non poſſit ea, q̄ ſunt ordinis,nec ea q̄ exigunt diſcuſſionē maioris inquiſitionis, ut

conuocare

conuocare finodum. Et hac rōne ante ɔsecrationē dr̄ p̄latus, d.
c. ram literis, & ibi no. Pan. & Arch in c. dilectissime, 8. q. 2. Are.
in c. meminimus, de accusa. Hinc est, ꝙ dispō cap. cum ex eo, de
elec. in 6. hēt locum in electo, & ɔfirmato tm̄, ſm Ioā And. ibi,
q̄a dare licentiā studēdi, est iurisdictionis. Hinc est, ꝙ dispositio
cle. 1. de rescri. hēt locū in Vicario electi, & nondū ɔsecrati, ſm
gl. & oēs ibi, Hinc dispō cle. 1. de foro ɔpe. hēt locū ēt in electo
nōdū ɔsecrato capullo, ſm gl. approbatā ibi, i ver. eps Hinc est,
ꝙ dispō. c. verū, J. de foro cōp. licēt loquat in cōsecrato, hēt ēt
☞ locū in electo, ſm gl. & cōiter Doc. ibi, & pondera illū tex. ibi, ex
quo eps fuit ɔsecratus, q̄a vr̄ probare, ꝙ nō sū ɔsecratus dicatur
Eps, & istud ēt probat tex. in c. cū in cūctis. §. cū vero, in ver. de
cōsecrandis epis, de ele. Hinc est, ꝙ electus p̄t ɔcedere indulgen
tias q̄a dare indulgētias, est dignitatis, & iurisdūnis, & non ordi
nis, ſm Pan. in c. accedentibus, J. de excel. præl. & plura adducit
Fely. hic. Tu vide latius per Gemi. in c. 1. col. 2. de pœnit. & re-
miſ. & p̄ simo. in cle. 2. de pœniten. & remiſ. Ex p̄missis infertur,
ꝙ non est verum vnū, qd̄ tenet hic Fely. ꝙ dispō c. fi. de re iu. in
6. ꝙ vult, ꝙ eps possit legere sn̄iam p aliū, non hēt locū in ele-
cto, put ibi ēt tenent Io. And. & Gemi. Nā hoc vr̄ falsum, q̄a le-
gere sn̄iam, est de spectantibus ad iurisdictionē Nec obst. ꝙ il-
lud priuilegium detur epō pp dignitatis prærogatiuā, q̄ quan-
tum ad iurisdictionalia, electus hēt p̄rogatiuam dignitatis per
prædicta. Et dicit tex. in c. inter corporalia, J. de transla pla. ꝙ ec
clesia hn̄s electū, dr̄ coniugata quo ad quid. i. quo ad iurisdictio
nalia, & viduata quo ad quid. i. quo ad sacramentalia, & ea quæ
sunt ordinis, & sic intelligitur consilium Old. 194 Factum tale
est, allegatum per Fely. hic, col 3. Hinc est, ꝙ electus licet non
possit q̄ sunt ordinis, pōt tn̄ dispensare circa ea, quæ sunt ordi-
nis: quia dispensare est iurisdictionis, ſm Pan. quem alii sequun
tur, in c. at si clerici, §. de adulteriis, col. pen. J. de iu. Secūdo de-
7 clara, vt non dicatur eps proprie, sed large † electus nondum
cōsecratus, pōt dici eps, ſm Card. in cle. 1. in 6 q. de pen. & ideo
in odiosis appellatione epi, non cōtineretur electus, ſm Bald. in
l. si nondum, C. de fur. col. 1. vbi decidit, ꝙ pœna c. ita nos, 25 q.
2. non habet locum in interficientibus electum nondum con-
secratum Sequuntur Fel. & Mod. hic. Tertio intellige, vt proce
dat in eo, q̄ nunq̄ fuit consecratus, sed si eps cōsecratus trāsfer
retur ad aliū epatum, statim sequuta translatione & confirma-
8 tione, dr̄ † eps illius epatus, ēt quo ad ea, q̄ sunt ordinis, q̄a per
primam consecrationem impressus fuit character epatus ordi
nis, qui non est reiterandus, ſm glo. in c. proinde, de elec. in 6.
& in c. post translationē, de renun. Quarto intellige, nisi electus
9 esset ēt Abbas, † quia tunc poterit ēt conferre minores ordi-
nes, licēt non sit cōsecratus Nam Abbas minores ordines con-
fert, c. cum contingat, J. de ęta. & qualit. ita Gemi. in c. is, cui p-
curator, de elect. in 6. sequitur Felyn. hic. Tu considera, an istud
sit verum, quia Abbas solum habet licentiam conferendi ordi
nes minores in suo monasterio, ergo n̄ deberet posse extra mo
nasteriū, q̄a limitata cā limitatū pducit effectū, l. in agris, ff. de ac
quir. rer. domi. Et si posset ut Abbas, non debet posse, vt electus,
cum facultas sit restricta ad Abbatiam. Vltimo intellige p̄dicta
10 oīa in electo & confirmato: sed in electo tm̄ † aliud dicendum
vr̄, q̄a ipse electus ante cōfirmationē non hēt exercitiū iurisdi-
ctionis, licet possit dici prælatus habitu, ſm gl. in c. quanto, 63.
dist. De quo late Fely. in c. cum Bertoldus, col. 1. & seq. J. de re
11 iud. Habetis ēt elicere ex isto nota. Pan. ꝙ prouisio Papæ † hēt
vim electionis & confirmationis, ſm Inno. in c. cū olim, de cau.
poss. & proprie. & illud firmat gl. 4. in c. 1. de elect. lib. 6. ad quod
multa adducit Fel. hic vltra quem adde Pan. in c. cum in cun-
ctis, §. cū vero, de elect. vbi dicit, ꝙ Papa creat episcopos solo uer
bo, & talis creatio dr̄ puisio, q̄ habet vim electionis, & confir-
12 mationis. Adde ēt, ꝙ proprie appellatione prouisionis † nō ve-
nit electio, c. cum in illis, §. illis, de p̄b. lib. 6. Qd̄ est uerum pro-
priè, sed largè continetur oīs modus, per quem prouidetur ec-
clesiæ, ſm glo. in cle. si. de elect. quem sequitur Gem. in d. § illis,
& Fel. qui latè instat, in c. in nr̄a, coroll. 32. J. eo. In tex. ibi, deca
no, & capitulo, nota tex. in ar. ꝙ decanus † est dignior archidia
cono. Nam hic Papa vacante sede scribit decano, & capitulo,
nō archidiacono, & sic innuitur, ꝙ decanus sit primus in eccle-
sia post epm̄, & ꝙ sit dignior, probat tex. in c. cum in cunctis, §.
inferior, arguendo ab ordine literę, J. de elec. Sed in cōtrarium
fortiter viget tex in c. ad hæc, J. de offi. archid. vbi dr̄, ꝙ est ocu-
lus Epi. & primus post epm. Et in contrarium facit tex. t. in c. ra-
tione, §. nec etiam, arguendo ab ordine literæ, de foro cōp. li. 6.
& ꝙ archidiaconus sit dignior, firmat glo. in rubr. J. de offic. ar-
chid. Ad istud rn̄det Io. And. in c. cum in iure, J. de elect. quod
de iure archidiaconus est dignior, quia decanus non est digni-
tas de iure, sed ſm consuetudinem tm̄, vnde regulatur a consue
tudine. Quandoque. n. est prima dignitas post episcopatum, ut
hic; q̄nque non prout se habet consuetudo, c. post electionem,
de concel. p̄b. & illud expresse vult Pan. in c. auditis, in 3. no. J. de
ele. nā decanus ibi hēt primā uocē in ecclesia. dicit Abb. ex con
suetudine, non de iure. Et dicit Abb. in c. cū contingat, char. pe.
J. de foro comp. ꝙ de iure decanus non hēt iurisdictionem ali
quam. idem dicit gl. in c. dilecto, J. de sent. excom. & q̄nq̄ hēt
solum officium, c. ex parte, de cler. non resi. c. 1. ne p̄la. vic. suas.
Aliq̄n ponit pro archipresbytero rurali, vt in d. c. ad hęc, de off.
Arch. dr̄ aūt decanus, quasi præsit decem clericis, ſm Arch. in
c. capite, 50. dist. sicut decanus de iure ciuili dr̄ qui præest decem
militib. ſm gl. in rub. C. de deca. lib. 12. Nota ēt ex istis verbis,
decano & ecclesiæ, exponendo, i. capitulo, ꝙ decanus non dr̄
14 de capitulo, † nam soli canonici sunt de capitulo, c. 1. J. de elec.
c. cum olim, de re iud. c. 1. de inst. nisi consuetudo aliter se hēat.
Extra loquitur tex. in c. cū inter vniuersas, vbi Abb. in 1. not. J.
de ele. vel nisi decanus esset ēt canonicus, vt hic in fin. Nota ex
15 eisdem verbis, ꝙ appellatur capitulum, † ēt ꝙ ibi non sit eps &
caput suum. ad idem tex. in c. 1. ne sede vacan. Imo appellatione
capituli non comprehenditur caput ſm glo. in cle. vt hi, qui. de
ęta. & quali. de quo abunde per Fel. in procœmio Grego. in ver
si. Gregor co. 4 & seq. Iterum ex eisdem verbis nota, ꝙ ecclesia
16 ponitur pro capitulo. † De sig̃natione huius uerbi, ecclesia, vi-
de gl. in c. cum clerici Placentini, de verb. sig. & in c. fi. J. ne p̄-
17 la. vices suas. In tex. ibi, meminerim⁹. Not. ꝙ ēt papā fallit † obli
uio. ad idē tex in c. præterea, 23. dist. & præsumitur, ꝙ papa non
recordetur de his, quę paulo ante gessit, c. cęterum, J. eod. c. ex
parte, 1. J. de offi. deleg. pp multitudinem negotiorum, quibus
est implicitus, c. ex parte. de capel mona. traditur per Gem. in c.
1. super gl. 3. de const. in 6. Ibi, præceptum dedimus, & manda
18 tum. Nota ſm Pan. p dr̄ia est inter mandatum † & præceptū,
vt hic per eum. Circa istud notabile aduertendū est ad duo. Pri
mo, qualiter differant, quantum ad tex. ſm. Secūdo, qualiter
inter se gn̄aliter differant. Circa primum Pan. post Anto. dicit
hic. ꝙ mandatū ponitur pro literis monitoriis. Præceptū pro
literis pręceptoriis. Nā olim dabant tria paria lrār̄ū, monitoriæ,
p̄ceptoriæ, & exequutoriç, vt latius declarat Pan. in c. constitu-
tus, J. eo. Sed aduerte, quia iste sensus non vr̄ probabilis, quia si
in literis monitoriis apponatur verbū, mandamus, quia cū di-
catur, vos monemus, & per apostolica scripta mandamus, tūc
tales monitorię necessitant, & transeunt in pręceptorias, ſm
Fed. de Sen. cōs. 240. Quia in p̄nti. Scđo, quia apparet, ꝙ forma
mandati & p̄cepti erat vniformis, vt ibi, M. qui de gēte Iudęo-
rū, &c. Tertio, quia iste tex. vtitur prosynonymis istis duob. ver
bis, vt patet in ver. ipsi vero, & in ver. cum itaque. Vn̄ Bal. ex-
ponebat illū tex p̄ceptū dedimus & mandatū. i. p̄cipiendo nr̄ā
dauimus. Circa ſm quantū ad inducendū necessitatem, man-
19 datū superioris & p̄ceptū nihil differunt, † vt probatur in c. 1. de
offi deleg. & in rub. C. de manda. Prin. Nā in superiore māda-
tū & iussus, nihil differunt, cle. 1. & ibi Car. in 8. no. de iu. Imo
p̄ces superioris hn̄t vim iussus, quia rogare Ducem est spēs vio
lenta iubendi, ſm gl. in l. 1. ff. qd̄ iussu. Maiorē tn̄ hēt efficaciam
p̄ceptum, q̄ mandatū, pp quinq; dr̄ias aggregatas hic per Fel.
Et circa scdam dr̄iam adde, ꝙ eā sequitur Car. in cle. pcurator,
de proc. & Ias. in l. 2. C. cōmu. de leg. 2. Sed eā reprobat Fel. sibi
ɔtrius, in c. si pro debilitate, in prin. J. de offi. deleg. ibi, Dei gra-
20 tia, ad fidē conuersus No. ꝙ oē bonum †, procedit a gratia Dei.

Quicquid habes meriti, præueniens gratia donat.

l Deo nobis, C. de epi. & cle. & est duplex gratia. Vna operans,
vt homo uelit bonū. Altera cooperans, ne frustra uelit, ſm gl.
21 in cle. 1. de magistr. Ibi, quia donō No. ꝙ collatio † dr̄ donatio,
c. relatum, de p̄b. Qd̄ intellige, ut per gl. & Pan. i c. inter cęteras,
eo. tit de p̄b. Ibi, si datam, no. ꝙ in beneficialib. inspicitur tp̄s da
22 tæ, † vbi in ɔsideranda psona exequutoris inspicitur tēpus datę.
Quod facit ad q̄onem, de qua per gl. in c. statutū, in prin. in ver.
canonicus, de rescr. in 6 Quę vult, ꝙ ad cognoscendum, an ali-
liquis sit capax delegationis, inspicitur tp̄s datæ, & istud cōpru-
bat Fel. in c. qm̄ Abb. col. 2. de off. deleg. Eodem mō in conside
rando, ꝙ beneficium comprehendatur in rescripto, inspicitur
tp̄s datæ, cle. fi. de rescr. vbi gratia ad uacaturā solum includit
23 beneficium creatum tpe datæ, nisi esset clausula, † cum se fa-
cultas obtulerit, quia cā respicit futurum, ēt quantum ad essen
tiā beneficii. Secūdum Gem. cons. 69 per totum. Item in consi
deranda subreptione inspicitur tp̄s datæ, c. constitutus, J. eo. Qd̄
intellige, ut per Ant. in c. seq. ad fi. Item in rescriptis ad lites, q̄
tū ad vim cōprehensiuam inspicitur tp̄s datæ, c. fi J. eo. Itē q̄ū
ad cognoscēdū qs ex plurib. impetrantib. dēat præferri, c. tibi q,
& c. si plurib. eo. ti. in 6 Quod intellige & declara, ut per glo. in
c. si soli, & in c. si capitulo, de concel p̄b. lib. 6. Contra istud no-
tabile oppo. de c. ei cui, de pręb. li. 6 Pan. in c. dilectus, J. de p̄bē,
& Fel. hic rn̄det, ꝙ ista conclusio fallit, quantum ad consideran-
dum habilitatem personæ impetrantis, quia quantū ad hoc in-
spicitur tp̄s uacationis seu collationis, & comprobat per plura.
Ego confirmo per id, ꝙ decidit Bar. in l. pcipimus, §. sane, C. de
appel. ubi si statutum det maius salarium Doctori, q̄ licētiato;
& ɔtingat ꝙ tpe datæ ɔmissionis sit licentiatus, si tn̄ tpe dati ɔ-
24 silii vel initę sit Doctor, debebit sibi salariū † Doctoris. sequitur
Fel.

Fel in c.fi.col.1.J.de iud.Bertachi.in tra.de episco.q.10.Secũdo
confirmo,qa ad cognoscendã habilitatem testis,nõ inspicitur
23 tps celebrati actus,de quo deponit,sed tps † depositionis, fm
gl.in l.3 §.datæ aũt sunt causæ,ff de Carbo.edict.Bal.in l.11.per
illum tex.C.de test.& per l.si arbiter,C.de sent. Alex.consi.133.
col.1.lib.1. Circa istã rñsionem aduerte ad duo.Primo,quia vr
confundi per tex.in c.si eo tpe,de rescr.lib.6.vbi vr tex. de directo
ɔ̃trius d.c.ei cui.Pro concordia horum iurium gl. & Doct.
valde laborant.Sed uera est illa concordia,ꝙ in c.ei cui,nõ existens
tpe datæ in ætate idonea ad bñficia curata impetrauit simpliciter
gratiam ad beneficiũ vacaturũ,quo casu non põt notari
in sua grã uitio subreptionis,sed in c.si eo tpe, non existens in
ætate,impetrauit sibi conferri curatum non facta mentione de
defectu ætatis. Ideo gratia tanq̃ subreptitia non ualet,& in cognoscenda
subreptione inspicitur tps datæ,d.c.constitutis. Ex
qua concordia infertur ad declarationem q.de qua in tex. ꝙ si
iste M.tpe datæ fuisset Iudæus,& tpe præsentationis Chrĩanus,
gratia sua(non facta mentione,ꝙ esset Iudæus)esset nulla ipso
iure,quia subreptio uitiat literas ad beneficia ipso iure,c. ad audientiam,a.J.eo.In ɔ̃triũ tñ facit,ꝙ statim dicã. Secundo consi-
26 dera,q̃ possit esse rõ † diuersitatis,quare ut cognoscenda capacitate
delegati inspicitur tps datæ,& in cognoscenda capacitate
eius,pro quo scribitur,attenditur tps collationis. Br rñdeas
ex mẽte Pan.in d c dilectus,& Imo.in c.fi.J.eo. ꝙ delegato tpe
datæ confertur iurisdõ habitu,cum per præsentationẽ cõfertur
exercitium,c.super eo,a.de appel.c.pastoralis,J.eo. ideo illo tẽpore,
quo confertur iurisdõ,debet esse capax.Sed per gratiã ad
uacaturam nullũ ius confert ei,pro quo scribitur,c.fi.de cõcess.
pb.li.6. Sed confert per collationem,ideo inspicitur tps collationis.
Et hac rõne in cognoscenda capacitate electi,attẽditur
tps electionis,c.dudũ.J.de elec.quia per electionẽ initiatur matrimonium
inter electũ & ecclesiã,c.inter corporalia,J.de trãsla.pla.
Et hac rõne ad cognoscendũ,an beneficiũ cõprehẽdat
in gratia de beneficio tanti ualoris,inspicitur tps collationis &
non datæ,fm Old.consi.58.Quidã impetrauit.& consi.168. Ad
primam, ꝙ semper intelligas, nisi possit gratia argui de uitio
subreptionis,ut s.dixi.Et qñ taciturnitas uel falsa expressio ualoris
uitiet,dicã in c. seq Ex istis potes elicere duas cõclusiones
ad conclusionẽ factam.Quasdã alias limitationes ponit Felyn.
27 hic.Vltra oẽs limita ẽt,ut non procedat in gratia,† si neutri, qa
quantũ ad eius effectũ attenditur euentus finitæ litis,& nõ datæ,
fm Gem.consi.79.Dñs Io.de don.col.fi.Ibi,sicut qui eras archidiaconus,
& canonicus . not. ꝙ quis potest esse archidiaco-
28 nus † & canonicus in eadem ecclesia. Ad idẽ tex.in cle.fi. de pben.
Idem põt esse eps & canonicus,c. cũ in ecclesia tua,de pb.
in 6.Et põt cuilibet dignitati esse annexa præbenda.c. sæpe,eo.
tit.in 6 c.ex literis,de probat.Quod intellige uerũ iure singulari,
uel ex consuetudine,non de iure cõi,fm gl.per illum tex. in
c.1.de consue.li.6.& eps ẽt canonicus in actib capituli,ut canonicus
non pcedit archidiaconũ,fm gl.in c. a collatione,de app.
in 6.q̃ dicit singularẽ Pan.in c.auditis,col.3.de elec.& infert ex
eo,ꝙ eps existens in studio,non dẽt præcedere Rectorẽ . Vltimo
not.ꝙ Iudæus conuersus ad fidem Chri,est capax bñficiorum,
29 † ẽt in ecclesiis cathedralibus N.c mitum,quia de Iudæis
conuersis fundata est eccl̃a Dei,c.in nouo 21.dist.vt hic in gl.
fi.Contra istud notabile oppo.oẽs Mod.de c.1. & per totũ,48.
distin.vbi dr.ꝙ Iudæi nouiter conuersi prohibentur ordinari ,
duab.de causis.Primo,ne existiment ecclesiã eis plurimũ indiguisse.
Scdo,quia corruit murus,cui pondus tignorũ supimponitur,
humore nondũ exiccato,ergo & prohibentur hre bñficiũ,
ꝙ non põt conferri puris laicis.c. a.de inst.c.eum ad eo,inf.
eo. Cõprobatur,quia Neophitus pp reliquias perfidiæ Iudaicæ
30 prohibetur a testimonio † ɔ̃ Chrĩanũ,fm Fel. in c. inde,per tex.
in c.nõ põt,2.q.7.& c.cũ sit,de Iudæ. Augetur difficultas,quia
31 Neophitus non admittitur ad officia † secularia,fm gl.in c.cõstituit,
16.q.4.q̃ reputat sing.Lud.Ro.sing.153.inc.Nunc veniamus
ad lucrum,in 2. parte, ergo non ẽt admitti poterit ad ecclesiastica,
c.si officia,59 dist.rñdet Fel.dupl̃r.Primo,ꝙ iste tex.
& no.dẽt intelligi de conuerso iã dudũ,& non de Neophito.Et
si dixeris,ꝙ est diuinatiua,rñdeo,ꝙ est ẽt diuinare,ꝙ in tex.nro
esset nouiter cõuersus. Capiamus ergo intellm , per quẽ iura
concordent,c.cũ expediet,de elec.li.6 Scdo rñdet,ꝙ papa mandando
ex certa scia,ꝙ pferatur bñficiũ Neophito,ur secũ dispensare,
c.ueniens,de filiis psb.Ista solutio non est tuta,quia prohibitio,
de qua in d.c.1.48.dist.est prohibitio concilii Niceni,quæ
phibitio hẽt annexã clãm derogatoriã,fm Arch. in c.1.de ɔ̃st.
lib.6.& ubi lex hẽt clãm derogatoriã,requirit spãlis & expressa
derogatio,nec sufficit certa scia,fm Pan.in c.nõnulli,in prin.J.
eo.Tertio rñdet Basign.& post eũ Dec.ꝙ Neophitus phibetur
pmoueri ad ordines maiores,nõ ãt ad minores,fm Gem.post
gl.in c.q̃cunq;,77.di.ergo ẽt poterit promoueri ad canonicatũ
q nõ exigit maiores ordines. Ista solutio nr solida,tñ non tollit
argumentum de officiis secularib.ad ecclastica.Vñ Dec.rñdet,
ꝙ ecclesiastica conceduntur pp ordines pcedẽtes,nõ sic secularia.
Sed tu considera,ꝙ ecclesiastica beneficia propter præcedẽtes
ordines maiores tñ conceduntur, non pp minores. c. eps,
J.de præb. Quarto rñdet Dec. ꝙ Neophitus pp vitæ pbitatem
apparentem post conuersionem,potest promoueri ad ordines
ẽt maiores,ergo ẽt ad beneficia,cap. si qs ægritudinem,57. dist.
& añ eum illa fuit solutio gl. a hic,sed est nimis diuinatiua.Tenenda
est igitur prima solutio.Iuxta istud notabile se offert pulchra
dubitatio , an conuersus iam dudum, cæteris parib.pferatur
32 † sẽper Christiano:Illa dubitatio pendet ab altera,an sp bonus
33 præferatur † ei,qui aliqñ fuit malus.Circa quam Fel.hic, col.8.
insistit,sed non se resoluit.Gl.in §.fi.in gl.magna.in fi.63.distin.
& glo. in c.obuenientib. ead.dist.tenet, ꝙ emendatus præferatur
semper bono.Sequitur Pan.in c.at si clerici, §. de adulteriis, ad
fi.J.de iud. & in rub. ff. de iust.& iure.Pro ista parte facit, quia
34 Christus ptulit in apostolatu Petr.emendatum † Ioã. Bapt. qui
non peccauerat. Omnis aũt Christi actio , nra dẽt esse instructio,
c.significasti,J.de electio.1.& hoc Tiberius,ff.de hęr.insti.
Scdo facit,quia magis eligendus est is,qui misericors esse didi-
35 cit, † vt exemplo sui sciat aliis misereri , iuxta illud poeticum
Aeneidos primo.

Non ignara mali, miseris succurrere disco.

Et hac rõne dr,Christum potius elegisse Pet.q̃ Iõ.Ita inquit tex.
in c.considerandum,& in c.fidelior,1. distin. Et fm gloss.a.ad
Hebræos, relatam per Fely.impossibile est afflictorum cognoscere
afflictiones,qui doloris experimenta non nouit. Tertio
facit dictum Luc.15.c.transumptiue in c.quia sanctitas tua.50.
dist.Gaudeo, inquit Deus , magis super vno peccatore pœnitentiam
agente, q̃ super 99. iustis.Quarto facit decisio Lud.Ro.
sing.205. incip. Sunt electi , vbi data paritate vocum decidit,
36 scholarem aliqñ deuium reductum ad frugem † in rectoratu
pferendum ei,qui semper fuit bonus scholaris.In ɔ̃trium,ꝙ natus
Christianus sit præferendus Iudæo conuerso , & sp bonus
emendato,faciunt illæ duæ rões,de quib.in d.c.1.48.dist.Scdo
stringit tex.in c.testimonium,de testa.& ibi no.Pan.in 3. nota-
37 bili , ꝙ in causa criminali præfertur testis semper bonus † testi
emendato de delicto.Nemo.n.sua pœnitentia nocens esse desinit,
l.quis sit fugitiuus.in prin.ff.de Aedil.edic.& dicit glo.in c.
fertum,1.dist.ꝙ peccator per pœnitentiam non reuertit ad prio-
38 rem statum integraliter. Tertio, ex delicto † nemo valet fructum
reportare,l.itaque fullo,ff.de furt. Quod esset si pp emẽdationem
delicti pferretur.Quarto facit,qx nõ est dãda via ser-
39 uis Dei , vt se facilius putent eligi , si aliqñ facti fuerint † deteriores,
c.legi.16.q.1. Quinto pro ista parte vr tex. in c. nos consuetudinẽ,
in fi.12.di.& ibi expsse Arc. decidit ɔ̃triũ eius, ꝙ decidit
Lu.Ro.in fi.205.& istã ptẽ tenet Præpositus Ale.in d.c.fidelior.
& visus est tenere Pan.in c.dudum,2.col.7.J.de electi.dicẽs
exemplum Petri non esse trahendum ad consequentias, qa in
eo apparuit vera pœnitentia , q̃ in nobis non psumitur vere interuenire.
Et fm Præpo.in d.c.fidelior,fuit factus caput Apostolorum,
quia primus inter Apostolos meruit de Christo veritatem
pfiteri.Quid tenendũ? Dec.in d.§.de adulteriis, distinguit
Aut agit de platione ad officia & dignitates hñtes iurisdõnem
& coercitionẽ in subditos,& tunc pcedat prima opinio , qa in
pposito nõ solũ integritas consideratr,sed ẽt misericordia,c.g
eps,23. dist. Aut de platione ad alia beneficia sine iurisdõne, &
tunc pcedat scda,qa integritas vitæ ibi sola ɔ̃templatr, arg. c.de
multa, de pb. Credo indistincte ẽt ad officia hñtia iurisdictionem,
pferendũ esse sp bonũ,quia emendatus non ita bñ , sicut
sp bonus põt auferre malũ de medio eius,qui in delictũ simile
corruit. Qua.n. fronte reprehendet alios, cum tacitus ipse sibi
rñdeat ead.ɔ̃misisse, q̃ corripit.Ita inquit Papa in c.fi.25. dist.
¶ Glo. 1.declarat tex.Aduerte,qa tex.vr cõtinere repugnantiã.
Nam primo dicit primũ mandatũ fuisse emanatũ añ tuam promotionẽ,
deinde dicit,ꝙ primum mandatum dirigebatur ecclesiæ
sibi cõmissæ,ergo post pmotionẽ. Timore huius ɔ̃trii Ant.
subaudit dictionẽ,nunc tibi ɔ̃missæ. Qđ no.pro ɔ̃cordia textũ,
sic.per subauditionẽ verbi,tunc, seu verbi,quondã,fm glo.in l.
fi.ff.de le.1.Bar.& Mo.in l.eius qui,ff.si cer.peta.p Bar.& scribẽ.
In l.1.§.1.ff.de no.op.p Fel.in c.ex pte,col.1.de fo.cõp. ¶ Gl.secũda
notat,ꝙ ex subsequẽti honesta ɔ̃uersatione & ex antece-
40 denti † præsumit qs honestus & bonus,c.ex studii,& c.1.mãdata,
de pium.Idẽ eɔ̃ ex ɔ̃uersatione mala añcedẽti psumit qs malus,
ut l.3.§ q̃ri põt,ff.de suspec.tut.& l.si aliqd,C.de suscep.& archa.
li.10.Per quẽ tex. Paris in trac.synd.uer.syndicat, uult officialẽ
posse syndicari de gestis in aliis officiis. Ad idem tex. in c.
postq̃,& ibi Ab.in ult.no.de elec. Et fm Philosoph. qualis est
quisque,taliũ consortio delectat.Et mala ɔ̃uersatio facit indicium
ad torturã,vt per plura concludit Gãdi.in trac.malefi.sub
rub.de qõ.Et psumitur delictũ commissũ ab eo,q frequẽter cõuersabat
in loco homicidii,fm Ale.consi.50.col.3.& seq. lib.1.
¶ Gl.tenet,ꝙ excusatio capituli eẽt iuridica. Qđ intellige verũ,
si mandatũ fuit factũ,ca.vt vicegerenti,secus si vt executori,ca.
cum

cum aliquib. de rescri.li 6. Alio ẽt mõ saluãt excusationẽ capli.
Imo. & Bar.hic, intelligẽdo mãdatum fuisse factum c. vt ordina
rio collatori sede vacante. Sed tali saluatio reprehenditur p Fe
li.hic, col. 13. ver. si Papa, & bene. ¶ Glo. quarta diuiditur in tres
ptes. In prima ponit vitium intellectũ In scda, rñdet tacito ɔtra-
rio. qd posset formari ɔ illũ intellm. In tertia dat aliũ intellm.
Scda ibi, sed de hoc. Tertia ibi, vel dic. ¶ Glo. quinta diuiditur in
quinque ptes. In prima colligit vnũ not. in ar In scda ibi, argm
ɔ op. ɔtra illud. In tertia ibi, & ẽ argm, colligit aliud no. In quar
ta ibi, item ar. colligit aliud. In quinta ibi, argu. oppo. ɔ illud. Pro
expeditione harũ gl. & p intellu huius tex. oppo. Pan. ɔ text. φ
iste electus eps non teneret puidere huic conuerso, qa manda-
tũ dirigebatur caplo, & non epo, & mandatũ factũ vni, nõ extẽ
ditur ad alterũ, c. si. de pben. lib 6. Timore istius ɔtrij, dantur va-
rij intellectus ad istũ tex. Primus fuit intellectus gl. in ver. si. infe
cto negotio, in princi. φ iste eps non teneretur de iure, sed solũ
☞ de honestate. Intellectus iste *communiter* reprobatur plurib. ra-
tionibus. Primo, qa hoc attento istę scdę lrę, quib. arguit eps,
φ non exequutus fuerit mandatum, cõtinerent grãm, & sic su-
perflue ista decretalis inserta fuisset in hoc volumine, qa quod
ob grãm conceditur, non est in ɔñas trahendũ, c. φ ob grãm,
de reg. iu. Hoc aũt non est dicendũ, qa in hoc opere nihil sup-
flui insertũ fuit, vt ꝭ. in proęmio, ergo &c. Scdo, qa in text. isto
nullum est verbũ, qd sonet in grãm, & qñ Papa vult grãm face
re, vtitur verbis importantibus grãm, vt in c. 1. 1. q. 5. Tertio, qa
41 intellectus iurium non sunt trahendi † ad gratiam, ut no. Ioan.
And. in c. ex parte Adę, ꝭ. de testi. & Pau hic, & in c. 2. ꝭ. de rest.
spol. Quarto, qa si iste eps non fuisset obligatus, non fuisset re-
prehensus per Papam, pur reprehenditur in ver. φ nullatenus
fecisse deberes. Et si dixeris, φ non reprehenditur ex eo, φ nõ
fuerit exequutus mandatũ. Rñdetur sm Anto. φ si mãdatum
non obligabat epm, vt epm, verum ẽt est dicere, φ ei non man
dabatur aliquid. Sed tenendo, φ de honestate obligatus sit, tũc
ẽt verũ erit, φ aliquid sibi mandabatur: vñ aliter rñdetur, φ si
eps reprehenderetur, qa diceret se nullũ recepisse mandatũ, nõ
diceret Papa, φ nullatenus fecisse deberes, sed φ nullatenus di-
xisse deberes, sm Dec. in ver. nullatenus, † idest nullo iure. ergo
42 a contrario tenebatur omni iure adimplere, & sic non solũ ex
honestate, sed ẽt de iure cõi, argu. l. si quis Sempronium. ff. de
hære. Institu. facit tex. in c. qm, in ver. nullatenus absoluatur, de
immu. ecclesi. in 6. & gl in cle. 1. ver. nullatenus, de sequestratio-
ne possessionũ & fructuum. Sed posset dici, φ satis verificat di-
ctio, nullatenus, idest nullo modo, considerata honestate. Sex
to, quia ex secunda reprehensione, φ non debeat dedignari, qa
Iudæus fuerit, datur intelligi, φ iste tex. nõ loquitur in casu spe-
ciali, sm eundẽ Dec. sed quęlibet reprehensio habet spãlẽ ratio
nẽ, ergo ex vna non recte infertur ad alterã. Secundus fuit intel-
lectus glo. in ver. deberes, φ eps teneret virtute mandati facti ca
pitulo, qa ẽt intelligitur mandatũ factũ cuilibet de capitulo, &
ɔñr isti epo, qui tunc erat de caplo, cũ esset Archidiaconus, &
canonicus. Istũ intellectum damnat Pan. quia falsum est, φ mã
datũ factũ caplo censeatũ factũ singulis de caplo, ut singulis, qa
43 aliud singuli, aliud vniuersi, † c. qui manumittitur, xii. q. 2. l. sed
si hac, §. qui manumittitur, ff. de in ius voca. cum alijs copiosissi
me reductis p Fel. hic. cui adde φ si pbetur, illos de vniuersitate
solitos ire ad cędendum ligna in aliquo nemore, vel ad facien-
dũ pasci aĩalia in aliquo pascuo, non sequit cõcludenter proba
tũ esse vniuersitatẽ esse in quasi possessione cędendi, vel pascen
di, quia aliud singuli, aliud vniuersi, sm Cępo in tract. seruit. rust.
sub rub. de seruitute, de pascen. col. 8. Rapha. Cu. consi. 158. Vi-
sis instrũ, &c. Cor. consi 148 per totum, lib. 1. & consil. 63. & si
in hoc, lib. 4. Et liberatio facta vniuersitati, non liberat singulos
de vniuersitate, vt singulos, vt consuluit Dec. cõsi. 61. col. 3. Pos-
sem plura alia addere, quæ reseruanda sunt locis suis. nã hic im
pertinenter cumulantur, & hac rõne in executorialibus dr cõ-
muniter, vniuersis, & singulis, &c. Et isto modo loquendi utun
tur sp iura canonica, ut in c. nimis, ꝭ. de excess. pla. & in c. gene-
rali, de elec. lib 6. Defendendo istum intellm rñdet Host. φ ista
ɔclusio, aliud singuli, aliud vniuersi, pcedit in pprietate rerum,
secus in mãdato superioris, cui pp bonũ obedientię quilibet tenet
obedire, & factũ cap. intelligit factũ cuilibet. Illa rñsio nõ placet
qa licet quilibet non tenet parere, tñ debet intelligi collegialiter.
Nullus. n. ut singularis, pt exequi mandatũ factum collegio, sm
Rot. de dolo & cõtuma. decisio. 1. in antiquioribus. Alij saluant
istũ intellectũ alio medio, dicẽtes φ licet aliud singuli, aliud uni
uersi, tñ stat simul, φ iste eps solus teneat tanq̃ sibi soli ẽt man
datũ, eo qa oĩb. alijs recusantibus obedire totũ ius collegii resi-
det penes unũ solũ, q vult obedire, sm Host. in c. bonæ, 2. de pu-
stu. pla. Itẽ sicut morte oĩum residet collegiũ in vnũ solũ perlis
tẽ, l. sicut, ff. q cuiusq; uniuersi. nomi. Ita oĩbus delinquentibus
vno excepto residet in illũ solum, c. cũ Ventontensis, & ibi Pa.
in 1. notab. ꝭ. de ele. Et apud illos ẽt pauciores, qui adducũt cãm
magis rõnabilẽ, dr esse totum collegiũ, c. 1. de his, q̃ fiũt a maio.
par. cap. Ita dicimus in casu nro, φ solus volens obedire dicatur
non delinquere: dicat ẽt adducere cãm rõnabiliorẽ, q̃ non vo-
lentes obedire, & ɔñr in ipso solo ɔsistere ius collegij. Sed ista
defensio non satisfacit. Tũ qa cõcludit, φ iste eps noĩe collegij
tenebat puidere huic conuerso, & iste intellectus vult, φ tenea
tur vt Eps, & vnus singularis. Pręterea, tñ ideo φ licet oĩb. priua
tis iure capitulari, seu vocibus suis ius collegii resideat apud unũ
solũ nõ priuatũ, tñ non reperitur iure cautũ, φ si aliqui de cap.
dicant non esse parendũ mãdato, φ sint priuati iure capitulari,
ergo nec nos dicere debemus, §. optimum, in Auth. de nõ elig.
scdo nuben. mulie. Glo. in c. si. de instpatro. & ɔtrium vult Rota
loco palleg. & dicit Pan. in d. c. 1. φ licet minor pars adducens
meliorẽ rõnẽ possit impedire maiorẽ ptẽ, ne statuat, tñ minor
pars noĩe collegij nõ poterit statuere ɔtrũ. Tertij sunt qui ab
isto fundamento aliter saluãt hunc intellectum, dicẽtes φ aliud
vniuersi, aliud singuli, procedit, qñ agitur de aliquo actu iuris, se
cus si agatur de aliquo actu facti, sm Inn. & Pan. & oẽs hic, ut
refert Fel. col. 7 & ad ppositum dicebat Imo. in c. irrefragabili,
in prin. de off. ord. φ actus facti, vt est eligere, est apud singulos.
Actus iuris, vt est electio, est apud vniuersos Mandatũ ergo re-
cipiendi aliquem in canonicũ, censetur actus facti, ergo iunctũ
erit oĩbus, vt singulis. Pro resolutione sciendum est φ receptio
44 in canonicum † dupliciter põt considerari. Vno modo p colla
tione tituli, & illa est iuris. Alio modo pro installatione, & ista
est facti, sm gl. in c. cum aliquibus, in ver. receptio, de rescrip. li
bro 6 & Fede. consi. 295. Quia in pñti. verum mandatum factũ
cap. loquitur de receptione iuris, ut apparet ex litera, ergo &c.
Quarto, alij aliter saluant, dicẽtes φ regula, aliud vniuersi, aliud
singuli, dẽt intelligi qñ mandatum pt valere, si intelligatur fa-
ctum, vt vniuersis: secus si alias esset inualidũ, quia intelligitur
tunc factum omnibus, vt singulis, argu. c. Abbate sanè, de verb.
signi. & l. quoties, ff. de reb. dub. Ista saluatio nihil valet, qa man
datũ bene valebat, ẽt si intelligeretur factũ vt vniuersis, nisi fuis
set electus eps. Quinto Card. aliter saluat, dicendo φ mandatũ
factũ capitulo, non intelligitur factũ epo. Nec ei ã, nẽ intelligi
in mandato facto in lrĩs executorijs. Et ita procedit tex. in d. c.
si. Secus in literis monitorijs & præceptorijs. Ratio differẽtiæ
est, sm eum, φ literę executorię sunt minus præiudiciales, quia
auferũt potestatẽ ab ordinario. Secus in literis monitorijs & præ
ceptorijs, c. mandatum, ꝭ. eo. Sed ista distinctio Car. nõ est vera,
sm Imo. hic, & bene qa tex. in d. c. si. procedit ẽt in lrĩs monito-
rijs, & præceptorijs, ut probat rõ decidendi ibidẽ assignata. Nã
ẽt p monitorias, & præceptorias grauatur ordinarius, qa aufert
libera facultas cõferendi cui placet. Præterea sequeretur, φ ille
text. non haberet locum in executorijs datis ad conferendum,
per quas ab ordinario non aufert ius conferendi, d. c. si soli, qd
tñ est falsum. Tenendũ est igitur cũ Pan. φ iste intellectus non
sit verus, qd aliter ẽt probat Pan. Quia dato, φ istud mãdatũ es-
set factũ oĩbus & singulis, tñ erat factum singulis, vt canonicis,
ergo cessante illa qualitate, φ non sint canonici, vt in casu nro
(qa ille desierat esse canonicus, cũ esset factus eps) non deberet
amplius teneri, arg. c. venerabilem, in fin. de elect. Nec obst. in-
quantum Dec. dicit, φ quantũ ad vim ɔprehensiuã respectu iu
dicis, cui scribitur, sufficit adesse qualitatẽ tpe datæ, sm gl. in d.
c. statutũ, in ver. canonicus de rescrip. lib. 6. Quia rñdetur, φ pro
cedit in delegatione facta cõtemplatione qualitatis tm, sm gl. i.
in cle. & si principali, de rescrip. In proposito nro mandatũ fa-
ctum capitulo, non põt dici factum respectu alicuius personę
in specie, sed tm respectu qualitatis capituli, seu canonicatus, er
go &c. Tertius fuit intellectus gl. hic, φ eps esset obligatus pro-
uidere huic conuerso, qa ipse est caput capituli, & ɔñr manda-
tũ factũ capitulo, & ipsi tanq̃ capiti factũ vr. Iste intellectus repro
batur p Abb. ex tribus, vt hic p eñ, & vltra alios non placet, quia
quantũ ad uim cõprehensiuã respũ eius, cui scribitur, attẽditur
tps datæ, ut s. dictũ fuit Sed iste tpe datę non erat eps electus &
☞ cõfirmatus, sm *communem* sniam, ergo nõ pt dici, φ mandatum
factũ capitulo sede uacante, intelligatur factum isti. tanq̃ epo,
& tanq̃ capiti, cum tunc non esset nec electus, nec cõfirmatus.
☞ Quartus fuit intellectus Ian. hic *cõiter* approbatus, φ eps iste te
neretur, qa mandatum erat factum capitulo, ut Vicegerenti ip-
sius Epi sede vacante. Vñ superuenientẽ nouo Epo, qa cessat po
testas Vicegerentis, ipse nouus Eps dẽt exequi mandatũ factũ
capitulo, tanq̃ Vicegerẽti ipsius Epi. Circa istũ intellectũ duo di
scutiamus. Primo videamus fructũ huius intellectus Scdo discu
tiamus ueritatẽ ipsius. Circa primũ habes notare primo φ non
45 solum dr vicegerens, † q in locũ absentis, uel mortui ad uniuer
sitatẽ cãrũ a superiore deputatur, l. 2. C. de offi. eius, qui vic. alte.
ger. sed ille, qui ad unicũ actum deputatur, si in alijs a lege erat
subrogatus, & ad alias spẽs vicegerentium, quas ponunt Alex.
& Mod. in rub. ff. de offi. eius, cui manda. est iurisdi. Scdo no. φ
capitulũ, cui sede uacante a Papa committit ptãs conferendi, non
cõfert auctoritate ppria, sed ut gerẽs uices Episcopi. Tu aduer-
te, qa si subrogatur Vicegerẽs a superiore in locũ Epi mortui,
ergo

ergo capitulũ hẽt ordinariã, vt dr̃ in d.l.2.& ɔ̃ñr iure proprio confert,& nõ alieno. Ista est.n.dña inter Vicegerentẽ,& Delegatũ,qa Vicegerens suo noĩe,Delegatus uero noĩe delegantis agit,ſm Ale.in rub.de offi.eius. Sed saluando Pan. r̃ndendum est,non,esse bonã ɔ̃ñam,hẽt ordinariã,ergo agit noĩe proprio. patet in Vicario Ep̃i,qui habet ordinariã,c.suã,de offic. Vicar.

46 & tñ agit noĩe Ep̃i,cogita th̃.Tertio nota, † q mandatũ factũ Vicegerenti censetur factum illi,cuius uices gerit.& in hoc est iste tex.singularis ſm Ant.& Fel.hic,col.xii.inferentes ad qõnẽ de p̃posito Margalẽsi succedẽte in officio sacristæ uacãte sacristia.Qđ nota,qa vr̃ obstare,qđ decidit Car.in cle. & si principalis,de rescript.vbi vult,q de causis delegatis Vicario non possit ep̃s se intromittere.Nisi dicens aliud in Vicario,aliud in Vicegerente,quia Vicegẽrẽs cõstituitur in defectum,Vicarius vero non.

47 Sed hic p̃t dubitari,qđ eq̃. † An mandatum factũ Ep̃o, intelligaẽ factũ Vicegerenti? Ale.in l.more, § fin.de iurisd.om. iud.decidit q sic,p c.qm̃ Abbas,de off.deleg.Sed valde dubito, vtrum in casu huius capituli procedat decisio Ale.crederẽ q nõ, qa capitulũ sede uacante nõ succedit in collationibus beneficiorũ,c.unico,ne sede uacan.lib.6.ergo non ẽt transibit mandatũ de conferendo.Quarto nota, q in dubio

48 † mandatum factũ alicui gerenti uices alterius,vr̃ factum illi in defectu illius, cuius vices gerit.& sic vt vicegerenti,qđ est notandũ ſm Abb. & ſm Fel.est singulare.Circa secundũ cõiter Doct. trãseũt cũ isto intellectu:Dec.tñ dicit,q non vr̃ uerus,qa rõ illa, quia tpe datæ erat de capitulo,non seruiret in proposito.Nã idẽ dicendũ esset attẽto isto intellectu, ẽt si nõ fuisset de capl̃o:& dicere q ista rõ ponit̃ sine aliq ministerio, est destruere istũ text.Sed ad istũ r̃ndebo infra,& quia est diminutiuus,secundum eum.ex alio non vr̃ verus,qa si fuit rescriptũ, Capi.ut uicegerenti,ergo vt ordinario collatori,qa uicegerens habet ordinariã,ut s̃.dixi,

49 sed quantũ ad collationes beneficiorũ, † capitulum nõ hẽt ordinariã,nec succedit,d.c.unico,ergo &c. Et dicere, q in aliis iurisdictionibus gerit vices,non sequitur necessario, ergo q̃tũ ad ɔ̃ferendũ,est sibi mandatũ,ut uicegerenti.Quintus fuit intellectus Deci,q ep̃s teneretur, qa mandatum capitulo censetur factum singulis de capitulo,casu quo aliquis eorum eligeretur in Ep̃m,declarando ut per eũ.Iste ẽt intellectus nõ placet, qa p̃supponit,q si electus fuisset unus,q nõ fuisset de capitulo, q nõ fuisset obligatus parere huic mandato.Item ob.tex.in d ca.fin.ae. cui

50 nõ r̃ndet Dec.Considera ergo si dici possit,q † mãdatũ erat factum c.tanquam Apostolico executori,qđ vr̃,qa tibi aliqd additur iurisdictioni ordinarii,tunc efficitur delegatus .c.licet,& ibi notatur,j.de offi.ord.facit tex.in l.iut ciuile, ubi Mod.ff.de iusti.& iure.Verum, cum papa mandet capitulo sede uacante,

51 ut conferat bñficium,addit iurisdictionẽ, † cum capitulũ in collationibus beneficiorum non succedat,d.c.unico, ne sede uac. Non obst.fundm̃ Pan. q hoc mõ ẽt electo ep̃o capitulum ut executor potuisset cõferre,c.si soli, de concel.p̃b. qa i.c.ũ,nisi fuisset ɔcessa executio in defectũ Ep̃i mortui,qa cessante cã, & ɔ̃ñr creato Ep̃o,cessare dẽt eius facultas,c.cum cessante,de appel.Non ẽt ob.tex.in d.c.si qa loquitur, qñ mandatũ grauaret capitulum ad conferendum bñficia ea cõsuetudine,uel alias ad collationẽ ipsius capituli spectantia, tunc non intelligitur grauatus Ep̃s,nec eq̃.Vel procedit,si uiuo Ep̃o mãdet capitulo,ut conferat aliquod bñficiũ spectans ad collationem Ep̃i, tunc ab Ep̃o aufertur potestas,d.c si soli. secus si grauetur capitulũ in defectũ Ep̃i defuncti uel absentis,ad cõferendum bñficia spectãtia ad collationẽ ipsius ep̃i,qa in effectu ipse ep̃s grauatus censetur,nec ab eo iurisdõ aufertur.Nõ ob.deniq; si dixeris q rõ assignata in tex.non faceret ad propositũ, qa r̃ndeo q imo bñ facit,quia electus se excusabat,dicendo q mandatum nullum receperat ea rõ,qa dirigebatur capitulo,& non sibi,&

52 † mandatum factum capitulo,nõ se extendit ad ep̃m,d.c.si. Ad illud r̃ndet papa,q si datã literarum attendisset,nullatenus fecisset hãc excusationem,quia tpe datæ erat de capitulo, cum esset canonicus,& ɔ̃ñr scire potuit mandatum fuisse factum, c.sede uacante,& in defectum Ep̃i,quia canonicus

53 † præsumitur scire secretã tua p̃lati,& q̃ in ecclesia sua aguntur,c.tertio loco,de p̃sumptio.Cum ergo sciret tpe datæ sedem uacare, & sic sceptũ fuisse capitulo in defectum Ep̃i, debuit ẽt scire mandatum exequendi ad Ep̃m rõnibus prædictis.Gl. pen.diuiditur in quatuor partes.In prima notat.In scda ɔ̃ illud notabile opponit,& de solutione se remittit.In tertia iterum colligit aliud notabile. In quarta opponit & solutione. quia oẽs sup tradunt p hanc gl.se remittunt, nec ego aliqd dicã. Solum notabo super una practicabili qõne,q̃ format Basig.hic.Senatus uel Rex,p̃rogat instãtiã cãæ,tpe datæ suberat instãtiam, sed tpe p̃ntationis rescripti elapsa erat. Dubitatur an iudex possit p̃cedere uirtute huius prorogatiõis? Ant.Basig.dicit quod sic,quia in tribuenda iurisdictione inspicitur tempus datæ,& non præsentationis, ca.fina.j.eod.& per Felyn.hic,columna. vii. Credo contrarium fore uerius,quia in rescriptis subintelligitur clausula, si pars eo uti uoluerit, ut per Fel.in c.cæterum,col.7.in fi.s̃.eo. Sed postquam est acquisitum ius parti,non põt impetrans vti rescripto, si autem, & c plerunque, j.eod.& quia debet eo vti tempore, quo actus geri potest,l.bonorum,ff.rem rat.habe. Non ob.q in tribuenda iurisdictione inspiciatur tempus datæ, quia hic non agitur de tribuenda iurisdictione,cum ordinarius nec delegatus lapsa instantia desinat esse iudex,l.cum lite mota,ff.in.solut.Panor.in consuluit,col.3.de offi.deleg.

S V M M A R I V M.

1 *Dignitas ecclesiastica quomodo cognoscatur.*
2 *Beneficia minora ecclesiastica,quæ dicantur,remissiue.*
3 *Decani sunt præferendi Archidiaconis.*
4 *Dictio,tanquam,denotat similitudinem,& improprietatem.*
5 *Personatus & dignitas,sunt synonyma.*
6 *Rescriptum sumit vires ab intentione rescribentis.*
7 *Quærens,& venans plura beneficia,dicitur molestare pauperes.*
8 *Beneficia minora debentur pauperibus clericis.*
9 *Verba ista,uires nolumus obtinere,uel uiribus non subsistat, nullitatem important ipso iure & nu.10.*
11 *Procuratoria non est dignitas de iure,nisi de consuetudine uel statuto ecclesiæ aliud teneatur.*
12 *Impetrans secundi beneficij quantumcumque minimi, debet facere mentionem de primo.*
13 *Papa facilius concedit minora beneficia,quam maiora.*
14 *Mentio expressa dicitur,quæ fit verbis generalibus.*
15 *Expressio obscura in materia subreptionis, uitiat rescriptum,sicut omnimoda taciturnitas.*
16 *Impetrans,an teneatur facere mentionem de nobilitate.*
Item,an contra de rusticitate.nu.17.
Et quid de diuitijs.18.
Item an de cura animarum.19.
20 *Potestatem habens dispensandi cum homicidis & irregularibus super retinendis beneficiis,non posset dispensare super curatis.*
21 *Impetrans,an debeat facere mentionẽ de residentia,quã reqrit beneficiũ.*
22 *Impetrãs,an debeat facere mentionẽ de ordine annexo bñficio impetrãdo*
23 *Impetrans,an debeat facere mentionem de dignitate obtinenda.*
24 *Impetrans,an debeat exprimere ualorem beneficii impetrandi.*
25 *Impetrans,an teneatur probare ualorem expressum in precibus.*
26 *Impetrans,qui expressit certum ualorem, an debeat succumbere si ualor sit maior expresso.*
27 *In ualore beneficij,quę computanda ueniant & an distributiones quotidianæ nu.28.*
29 *Anniuersaria,mortuaria,quæsta non computantur in ualore beneficij.*
30 *Modus secutus exprimendi ualorem beneficii quis sit, ita ut impetrans non uideatur se astringere ad probandum certum ualorem.*
31 *Taciturnitas ualoris curæ,uel residentiæ, an uitiet gratiam motu proprio concessam.*
32 *Iuripatronatus laicorum intelligitur derogatum per gratiam motu proprio concessam.*
33 *Motus proprius,an defendat gratiam a uitio subreptionis.*
34 *Clausula supplentes omnem defectum, non operatur dispensationem super defectu personali.*
35 *Dispensatio an,& quando dici possit fauorabilis.*
36 *Legitimatus restituitur primis natalibus.*
37 *Obstaculo uno sublato,non censetur sublatum aliud.*
38 *Cura fori contentiosi non est dignior cura animarum.*
39 *Argumentum ab identitate uel maioritate rationis, non ualet in dispensationibus.*
40 *Dispensatus ut possit permutare suum beneficium cum alio, nõ potest permutare cum duobus aliis beneficiis.*
41 *Dispensatus ut possit promoueri ad beneficium curatum,non obstante ætatis defectu,non tamen censetur dispensatus ut possit administrare bona ipsius beneficii.*
42 *Dispensatus super pluritate,intelligitur etiam dispensatus super residẽtia*
43 *Dispensandi potestas est fauorabilis,& extendenda.*
44 *Impetrare rescriptum potest pro alio quis ad beneficia,sine mandato.*
45 *Rescriptum papæ nunquam intelligitur derogare iuri alterius.*
46 *Tacens ueritatem,puniendus est quando propalare tenebatur.*
Et quid de parte.nu.47.
48 *Tacere plus quam expediat in priuato, est peccatum ueniale,in prælato autem mortale.*

AD aures ¶ Diuiditur & summatur, vt hic per Abb. Pro maiori euidentia infra dicẽdorum p̃mitte,quomodo cognoscatur

1 † dignitas ecclesiastica. Pan.hic,in s. notab.se remittit ad dicta per eum in c.de multa,de præb.& per Arch.in c.1.de consuet. lib.6. vbi Gemin.a. Tu dic ex tribus signis cognosci dignitatẽ ecclesiasticã,quæ latius declarat Are.in cons.23.In præsenti cõsultatione.col.1.Scdo præmitto, q̃

2 dicantur minora † bñficia, istud declarat Pan.in c.maiorib.j.de p̃eb.Sed aduerte,qa ɔ̃ istã doctrinam est tex.in §.inferiora,c.cum in cunctis.j.de elect.Bẽ dic,quod ſm subiectã mãm beneficia qñq; dñr maiora,quãdo quę minora. Nam hic appellantur minora omnia beneficia,

que

quæ non sunt dignitates in d.§. inferiora. Appellantur minora,
respectu episcopatus oīa alia, etiam si sunt dignitates, vt archi-
diaconatus, & similes, & alibi dr, ꝙ minora dicũtur, quorum va
lor non excedit summam septem florenorum de camera, ſm
Pan. in cle. 1. de deci. Verius est, ꝙ sit arbitrarium, ſm Gemi. cō-
sil. 85. super primo quæsito, in fin. Nota primo ibi, decani. ex
3 ordine literæ, ꝙ † decani sunt præferendi archidiaconis. De quo
dixi in c. præceden. & tenendo ꝙ archidiaconus præferatur, ad
illum tex. & similes respondetur, ꝙ argumentum nō valet ab
ordine literæ in exemplis traditis per legem, ſm Feiy. in c. cum
dilecta, col. 4. J. eod. Secundo nota ibi, tanquam &c. ꝙ dictio,
4 tanquam, denotat similitudinem & improprietatem, iuxta il-
lud Dominicę passionis, Tanquam ad latronem, &c. & est tex.
in l. pecunia, ff. si cer. peta. per quem ita dicit Bar. in l. omnes po
puli, in vlt. q. bar. ff. de iusti. & iure, & tex. vbi gl. in versi. tanquam
in c. solitę, J. de maio. & obedien. Aliquando tamen est veri-
tatis expressiua, cap. ex ore, de priuil. & tex. supra in proœmio,
in versi. tanquam incertę, & in cle. 1. in fi. de summa Trin. &
fide catho. & in §. si vero, in Auth. vt omnes obe. iud. prin. Ter
5 tio no. ibi, personatum, ꝙ † personatus & dignitas sunt synony
ma. concordat tex. in c. cum accessissent, & ibi not. Pan. de con-
stit. Sed in ɔ̃trium est tex. in c. de multa. ibi, idē in personalibus
J. de p̄ben. & dicit Archid. in c. 1. de consuetu. lib. 6. ꝙ dignitas
est administratio cum iurisdictione, personatus vero est quædā
prærogatiua sine iurisdictione: officium vero est administra-
tio rerum ecclesię sine iurisdictione, ut sacrista. Istam iō dñam
damnat Pan. in d. c. de multa, per tex. in d. c. cum accessissent, &
dicit, ꝙ ſm consuetudinem locorum hęc nomina exaudiũtur:
aliquando differunt, aliquando non, & idem dicit Gemi. in d. c.
6 1. Quarto nota ibi, cum non sit intentionis, &c. ꝙ † rescriptum
sumit vires ab intentione rescribentis: ad idem tex. in c. si. ibi,
nostra feratur intentio, de præben. ad mētem rescribentis recur
rendum est, l. ex facto, ff. de vulga. & pupil. vbi dixi, late traditur
per Fel. in c. causam quæ, col. 7. ver. secunda declaratio, J. eo. &
in c. cum ecclesiasticæ, J. de excep. Quinto, nota ibi, pauperes cle
7 ricos inquietent, ꝙ † quærens habere plura beneficia dicitur mo
lestare pauperes clericos, & illa est ratio ſm Ant. quare prohi
beatur pluralitas beneficiorum in eodem, ſm Pan. in c. extirpā-
dæ, §. quia vero, in 1. col. J. de præben. ꝙ pluralitas nullo casu re
peritur de iure permissa, quia clericus est vsurarius tantum, ſm
glo. in cap. præsenti, de offi. ord. lib. 6. si habet beneficiū, quod
institutum præsumitur ad vsum clerici illi deseruientis, cap. ec-
clesia, de consecra. dist. 1. si modo quærit aliud beneficium ha-
bere, dicitur quærere victum aliorum, & diminutionem cultus
diuini, cum tot sint instituendi, quot ex redditibus viuere pos-
sunt, cap. 2. de institu. & retinens plura beneficia continuē est
in peccato, ſm Host. in c. 3. & ibi Pan. col. 2. J. de excep. ¶ An au
tem quotidie incurrat vnum peccatum, tradit Gemi. cōsi. 129.
8 col. 1. Sexto no. ex eisdem verbis, ꝙ minora † beneficia deben-
tur pauperibus clericis. Sed ɔ̃, non debet in ecclesia Dei fieri ac
ceptio personarum, c. nouit, J. de iud. Imo, qa pauperes magis
egent, deberent habere potius pinguiora beneficia. Sol. tex. ille
non negat ēt maiora deberi, sed dicit pauperes inquietari, quo-
ties minora beneficia diuitibus assignant, qa diuites habētes vn-
de viuāt, non dicuntur inquietari: sed bene pauperes, qui debe-
rent illa saltem habere pro sustentatione vitę eorum, c. si pau-
per clericus, de præben. lib. 6. Vel tex. se adaptat ad id, qđ frequē
tius accidit. Raro. n. reperitur, ꝙ diues velit acceptare vnum be
neficium minimum. Vel tertio posset dici, diuitibus magis dan
da ēsse maiora beneficia, quia diuites sustentant ecclesias, pau-
peres vero spoliant, vt diuites fiant, ſm gl. in c. constitutus, 2. de
9 appel. Septimo nota ibi, vires † nolumus obtinere, ꝙ ista verba
importāt nullitatem ipso iure. Ad idem tex. in l. a. C. quando
prouo. non est necess. & in c. si motu proprio, vbi no. Gemi. de
præben. lib. 6. & idem est, si dicatur, viribus careat, ſm Fel. in ca.
Rodulphus, col. 26. in versi. careat viribus. J. eo. allegans istū tex.
& tex. in c. quod super his, & ibi no. Pan. J. de fide instru. Idem
10 etiam si dicatur † viribus non subsistat, c. is cui, de præben. lib. 6.
& sic habes corollarie notare, ꝙ subreptio vitiat ipso iure re-
scripta ad beneficia, ad idem tex. in c. ad audientiam, 2. vbi late
Feiy. post alios, J. eo. Octauo nota, ſm Pan. tria nomina benefi-
ciorum sonantia ut nomen dignitatis decanatus, de quo dixi
in præce. Archidiaconatus sine dubio dignitas est, etiam si ſm
consuetudinem non haberet iurisdictionem secundum glo. in
11 c. pen. de offi. leg. lib. 6. Et † præcentoria. Sed uidetur, ꝙ illa non
sit dignitas, quia nullam habet iurisdictionem, iuxta nota. in d.
c. 1. de consuetu. Solutio de iure non est dignitas, nisi de consue
tudine, vel statuto ecclesiæ aliud caueretur, & ita loquat̃ iste text.
& io c. cum olim, de consuetu. Et ꝙ non sit dignitas, consuluit
Gemi. consi. 101. Quo ad primum, ubi dicit ꝙ dispositio cap. de
multa, J. de præb. non habet locum in præcentoria, nec thesau-
raria, nisi ex consuetudine, vel statuto habeantur, & reputentur
12 dignitates. Vltimo no. ſm Pan. ꝙ † impetrans ſm bñficiū, ɔ̃tun-
cūque minimū, tenetur facere mentionem de primo, vt hic la-
tius per eum. Ego latius procedā per qōnes. Quæro primo, an
in supplicatione sit facienda mentio de priorib. beneficijs iam
obtentis? Rñ, iura abundant in hoc ꝙ sic, alś taciturnitas vitiat
gratiā ipso iure, vt hic, & in c. si motu proprio, & in c. nō pōt,
de p̄b. in 6. & in c. si proponēte, & in c. cū adeo, J. eo. & in c. cū
teneamur, J. de p̄b. Amplia primo, vt ēt sit facienda mentio de
bñficio nondū acceptato, ſm Io. And. & Gem. in c. grā col. 4. de
rescr. lib. 6. Rō est, quia per collationem ēt ante acceptationem
acquirit̃ ius efficax volente eo, cui fuit collatum, ita ꝙ interim
alteri ɔ̃ferri non pōt, c. si tibi absenti, de p̄b. li. 6. Et qa bñficium
est sibi debitū, licèt nondū suum sit, ſm gl. in cl. auditor, de re-
scr. & in cle. 1. vt lite penden. Ideo de tali iure dēt fieri mētio, &
gñalr non solū de iure in re, sed ēt de iure ad rē, est fienda men
tio, ſm gl. in cle. si Romani, de p̄b. in ver. obtinet, q̃ late cōmen
tatus est Fel. in c. in nostra, col. 3. J. eo. Scđo amplia, ēt si impe-
trans renunciasset bñficio, sed nulliter. Vel nondū renunciatio
fuisset acceptata per superiorē, quia licet illis casib. renuncians
perdat possessionē bñficij, non tñ perdit titulū, ſm Inn. & Pan.
in c. ꝙ in dubijs, de renunc. Ideo de illo bñficio renunciato est
fienda mentio, ſm Ro. in ti. de renunc. dec. 4. in antiquioribus.
De quo p Fel. in d. c. in nostra, corolla 32. Quod ego intelligo,
si renunciatio sit facta in manib. laici, vel sit facta in manib. cle-
rici, & nondū sit a suo superiore acceptata, alias si esset facta in
manib. clerici, & a suo superiore acceptata, non vr̃ necessaria
mentio p ea, q̃ dicā in 4. ampliatione. Ita colligitur ex notatis in
d. c. ꝙ in dubijs, & p Gem. ɔ̃sl. 185. Supprimo. Tertio amplia, vt
ēt de pensione fieri dēat mentio, c. ad audientiā, 2. J. eo. Quarto
amplia ēt, vt sit facienda mentio de literis gratiosis, quib. impe
trans renunciauerat, ſm Pan. in d. c. ad audientiam, in 4. not. qa
ex quo earum vigore poterat ɔ̃sequi bñficiū, & noluit, si papa
hoc sciuisset, difficilius concessisset secundā gratiā, ergo, & c. c.
postulasti, J. eo. Sed ɔ̃trũ vr̃ dicendū, quia de bñficio renũciato
qñ valuit renunciatio, & fuit acceptata, non est facienda men
tio, ſm Lapū alleg. 89. Duo. p̄lan. & Fel. in d. c. in nra, corollario
20. ergo nec ēt de literis, quib. est renunciatū. Et ɔ̃trium tenuit
idē Pan. in d. c. in nostra, col. pen. nisi vigore dictarū literarū ali
quid fuisset consequutus, d. c. ad audientiā. Quinto amplia, ēt si
esset beneficium manuale, ꝙ solet conferri ad tp̄s, vt prioratus
claustralis, de quo loquitur tex. in cle. 1. in ver. reuocari, de sup-
plenda negli. prælat. nā de tali bñficio ēt est mentio facienda, ſm
Io. Cal. in consi. 9. ti. de rescr. Alias ampliationes collige per te.
Intellige & restringe primo, vt procedat p̄missa cōclusio in be
neficijs, quę impetrans obtinet in titulū, secus in his, quę tenet
absque titulo, vt sunt vicariæ ꝑpales, quia de illis non est neces-
sario facienda mētio, c. postulasti, J. eo. quē sic intellexit Io. Cal.
in d. cōs. 9. Intellige tertio, verū esse, si impetrans sciebat se hrē
alia bñficia, secus si ignorabat, qa tūc taciturnitas nō reddit se-
cundā gratiā subreptitiā ipso iure, c. grā, de rescr. lib. 6. Sed pro
intelligentia reuoco in dubium, an sufficiat, ꝙ in impetratione
fiat mentio prioris bñficij in gñe, puta ꝙ petatur, ꝙ fiat ꝓuide-
ri de bñficio tali, no obstante ꝙ aliud obtineat bñficiū? An ve-
ro dēat fieri spālis mentio de ipso bñficio. Card. & Barb. hic te-
nent, ꝙ sufficiat noīare bñficium in gñe. Mouentur per istum
tex. dñt. n. ꝙ tex. hic vult impetrationem vitiari, quia se simpli-
ci noīe clericos appellabant, & sic nec ēt in gñe se esse bñficia-
tos dicebant. Ergo si dixissent se hrē alia beneficia in gñe. ua-
luisset impetratio. Sed Pan. hic tacite improbat hunc intellm,
quia tex. esset de indubitabili ita eū intelligēdo. Nā satis notum
erat p iura antiqua, ꝙ impetratio non faciens mētionē ullo mō
de bñficijs obtentis nihil ualet, d. c. cū adeo, & c. ad audientiā, c.
si proponente, J. eo. cū simil. Itē iste tex. se fundat in hoc, quia
non erat facta mentio dignitatis, & in hac subreptione non se
fundasset, si non esset facta mentio beneficij ēt in gñe. Itē tex.
iste dicit, ꝙ se appellabant simplici noīe, tanq̃ non haberent ali
quē ꝑsonatū. Ergo appellarūt se bñficiatos simplici noīe, alias
tex. dixisset tanq̃ non haberent aliquod beneficium, non tanq̃
non haberent aliquem personatum. Secundo pro hac parte
And. Barb. alle. tex. in c. is cui, in prin. de p̄b. in 6. solutio. Ille tex.
loquit̃ in gñali ptāte conferendi cōcessa alicui, ut possit ēt ɔ̃fer
re bñficia ꝑsonis ēt alias bñficiatis. vñ sufficit generalis mētio,
quia spālis non pōt cōmode fieri. Nos loquimur in eo, q impe
trat, qui pōt de obtentis bñficijs facere mentionē spālē, & pro
ista solutione faciunt q̃ scribit Fel. in d. c. in nostra, corolla. 36. ver.
& si diceretur. & ver. 6. not. J. eo. Tertio pro ista parte adducit
tex. in c. non pōt, de præb. li. 6. vbi innuitur, ꝙ sufficiāt impetran
ti dicere, non obstante, ꝙ habeat beneficium. Solutio, secundū
Pan. Ibi narratur factum implicite, & non explicite. Idem Papa
respondet quid operetur gratia concessa cum tali clausula, nō
obstante, &c. non autem refert formaliter quid contineretur
in precibus Contrariam opinionem, ꝙ imo in specie sit facien
da mentio de beneficio, tenent Panor. & communiter alij. Pri
mo per istum textum, ubi expresse deciditur, ꝙ debet impe-
trans

trans exprimere in genere, ꝙ sit beneficiatus. Ad istum tex. respondet Card. hic, ꝙ speciale est, qñ existens in dignitate impetrat exiguum beneficiū. Ratio specialitatis, quia exigua beneficia debentur pauperibus, qui inquietant diuites per impetrationes ipsorum, & ideo non est uerisimile, ꝙ papa concessisset talia exigua beneficia existenti in dignitate, si fuisset facta mentio dignitatis. Sed † Ioan. Io. And. Pan. & alij reprobant hunc intellectum, quia papa facilius concedit minora beneficia, quam maiora. vnde subaudiunt ad tex. ibi, super minoribus, verbum maxime. quasi dicant, idem dicendum in impetratione maiorum beneficiorum. Ista tamen responsio non caret cauillatione. Secundo mouentur per tex. in cle. si Romanus, de præb. per locum a speciali. Sed mihi non probat. quia licet velit, ꝙ speciale sit in collationibus factis a papa motu proprio, vt non sit facienda mentio de beneficijs obtentis, tamen quia specialitas consistit in omnimoda taciturnitate, non sequitur, ergo in collationibus, quæ fiunt ad supplicationem, est facienda mentio in specie, quia si dicamus, ꝙ sufficiat facere mentionem in genere, adhuc stabit specialitas illius textus in collationib. factis motu proprio, in quibus non est vllo modo necessaria mentio aliorum beneficiorum prius habitorum. Tertio adducitur tex. in c. in nostra. ibi, nisi expressam feceris mentionem. J. eo.

14 Ad istum tex. respondet Barb. ꝙ expressa dr̃ mentio † etiam illa, quę fit uerbis generalibus. Allegat doct. Bar. in l. 1. ff. de vulgar. & pup. subst. & quod decidit Bar. in l. 1. ff. si quis in ius vocatus non ierit. Defendendo communem potest dici, ꝙ doct. Bart. in d. l. 1. procedit in materia indifferenti, uel p alias fauorabili. Secus in materia restringibili & odiosa, in qua nō dr̃ expressum, quod verbis generalib. exprimitur, ut est tex. cum gl. in c. inquisitores, de hæret. lib. 6. Sunt. n. rescripta ad beneficia strictè interpretanda, c. quamuis, de præb. lib. 6. Quarto pro hac sententia uidetur casus in clem. fin. de officio ordina. ubi dr̃, ꝙ collatio facta habenti aliud beneficium, non ualet, nisi de primo sit facta spālis mentio. Vbi autem requiritur mentio spālis, non sufficit ꝙ fiat mentio uerbis generalibus, secundum gl. in cle. 1. in versi. specialiter, de iud. & facit tex. in l. si qñ, §. & generaliter, C. de inoffi. test. & quod ibi no. Mod. disputando dici posset, ꝙ etiam dr̃ specialiter exprimi, quod uerbis generalib. exprimitur, vt est tex. cum gl. in l. fi. C. ꝙ cũ eo. & ibi Bar. in d. l. si quis in ius vocatus non ierit. Quinto facit, quia ratio, quare requiratur specialis mentio, est quia præsumitur, ꝙ papa non cōcederet beneficium alicui, si sciret eum hr̃e aliud beneficiū, ut hic, & in d. cle. fi. Ergo est ēt facienda mentio de beneficio taliter, ꝙ non possit dici, si papa sciuisset, non concessisset. Ergo ēt de circunstantiis, & qualitatibus beneficij, quę haberent reddere papam difficiliorem ad concedendum, est facienda mentio, c. postulasti, in uer. de leui, J. eo. Sexto, generalitas parit ambiguitatem & obscuritatem, l. Titię textores, ff. de leg. 1. l. ita fidei, & ibi gl. ff. de iure fisci. sed in materia subreptionis, de qua

15 loquimur, ita expressio obscura, † & facta sub uerborum inuolucro, vitiat rescriptum, sicut omnimoda taciturnitas, s̃m Pan. in c. 2. de dolo & contumacia, & sensit glo. in ca. dilectus filius Abb. J. eo. refert, & sequitur Curt. qui plura alia adducit, consi. 35. col. 8 & consi. 74. col. 31. in fi. & seq. Nam s̃m Bal. pp gñalitatem & uerborum inuolucrum effugitur mens deliberata Pōtificis. Ita Bal. in c. cum dilecta, J. eo. Et sic stat conclusio communis, ꝙ de beneficiis habitis est facienda mentio in specie, aliās Impetratio est nulla. Sed nunc se offert alia dubitatio, an sufficiat nominare titulū bñficii, an uero necesse sit exprimere omnes qualitates, & circunstantias, & quas in specie. Et antequam deueniam ad hanc dubitationē, expediam prius aliquas quæstiones, quas tangit hic Pan. in 2. not. Et primo quæro, an impe-

16 trans teneat̃ mētionē facere de nobilitate? † Pan. hic post Ioan.

☞ And. determinat, ꝙ non, & cōiter sequuntur Doct. & idem firmat Fel. in c. in nr̃a, corollario 4. col. 8. J. e. Rō, qa taciturnitas eorum, quę expressa facilius induxissent superiorem ad concedendum nō reddit gr̃am subreptiuā, d. c. postulasti, a 2rio, J. e. Sed papa facilius concedit bñficia nobilibus, q̃ rusticis, capit. de multa, J. de pb. Cōtrariū hic tenēt Host. & Barb. & sensit Lud. Ro. sing. 37. quorum rōnib rñdet hic Fel. colu. 1. Iō non refero.

17 Scđo quæro, an sit facienda mentio de rusticitate. † Ex pmissis dicēdū vr̃, ꝙ sic: quia papa nō ita faciliter pcedit bñficium rusticis, sicut nobilibus. Cōtrariū credo verius p tex. in c. pen. J. de pb. ubi dicit Pan. ꝙ licet data paritate, nobilis sit præferendus; tñ si ignobilis sit æquè doctus, & æquę morigeratus, magis est cōmendandus. Et de hoc est optimus tex. in c. nūquam, 56. dist. Et duobus ptendentibus de papatu, rñdit alter obiicienti nobilitatē, Piscatori Petro filio fabri successorem quærimus, non Angusto, vt refert gl. in c. quoniam vetus, in versi. inuidia, 14. q. 1.

18 Tertio quæro, an de diuitiis † & patrimonio sit facienda mentio? Pan. hic rñdet, ꝙ non. Sequitur Fel. col. 1 arg. not. per glo. in cap. constitutis, de appellatio. & pro hac sententia facit, quia taciturnitas nobilitatis generis non uitiat impetrationem, ergo nec taciturnitas nobilitatis diuitiarum. Nam diuitię hodie nobilitant hominem, s̃m Bart. in l. capitulum, §. serui cessi, ff. de pęn. & in l. 1. C. de dig. lib. x. Pan. de Cast. consil. 125. dubitatur, versi. quarto dubitatur, par. 2. Sed s̃m Peripateticos, diuitiæ non nobilitant hominem, sed vestiunt virtutem & nobilitatem animi. Licet Stoici deturpare hominem, & animam a virtutibus alienare assesant. Verum apud miseros tanto in pretio sunt diuitiæ, vt illis mediantibus non tantum nobiles, sed immortales effici facile credant; Dicentes.

Vincant diuitię, sacro nec cedat honori.
Nuper in hanc vrbem pedibus qui venerat albis.
Quandoquidem inter nos sanctissima diuitiarum Maiestas, &c.

Sed heu, insulsa credulitas, quis res terrenas, fragiles & caducas, momento perituras, ad immortalitatis gloriam falso putat quequam conferre? Contrarium, ꝙ sit facienda mentio de diuitijs, vr̃ sic posse suaderi, Papa facilius concedit beneficia pauperib. vt hic. Hinc dicimus, ꝙ rescriptum, quo conceditur beneficium diuiti, dr̃ gratiosum. Sed illud, quod conceditur pauperi, dr̃ de iustitia, vel in forma dignorum, vel in forma pauperum, vel s̃m Apostolum, vt declaratum fuit s̃. in rub. Ego teneo, ꝙ non sit necessaria mentio diuitiarū siue patrimonij, quia ēt diues clericus dēt de altari uiuere, & si sibi concedat̃ bñficium, dr̃ concessum in forma c. cũ s̃m Apostolũ, J. de pb. traditur per Pan. in c. ep̃s, eo. tit. Limito sñ istā ɔclusionem non pcedere in clerico diuite, ordinato ad titulũ sui p̃rimonij, qui accipiēdo p̃rimoniū suũ in titulum vr̃ liberasse ordinanū collatorē ab obl̃one, qua tenebatur sibi puidere de bñficio. Iō de illo p̃rimonio assignato in titulum loco bñficij dēt fieri exp̃ssa mentio. Quia si Papa illud sciret, non ita facile illud concederet bñficium. Et idem a fortiori ddm esset, ꝙ si constituisset p̃rimoniū in bñficium ecclesiasticum, iuxta tex. in c. tua nos, de simo. & ita Fe. in c. postulasti. col. 7. J. e. Scđo fallit in impetratione fcā in forma pauperũ, q̃ nihil valet, si impetrās sit diues, tanq̃ ɔcessa sit ex falsa cā, c. si pauper clericus, de pb. li. 6. Ita Inn. Ant. & Fel. hic, & idē Fely. in c. in nostra, corollario xxx. J. eo. Deuenio nunc ad quæstionē ualde utilē, an sit faciēda mētio de qualitatibus bñficii impetrandi?

19 Et primo quęro, an sit facienda mētio de cura † animarum? Rñdet Pan. post alios, ꝙ sic p tex. in c. cum in illis, in prin. de pb. intantũ ꝙ non sufficit de cura mētionem fieri in clausulis executiuis. Exēplũ, si diceretur in bullis, ita tñ ꝙ aiarũ cura negligat̃, cle. 1. de pb. Scđo adde, ꝙ in oī materia odiosa non comprehēdunt bñficia curata, nisi de cura sit habita mētio. Vñ hēs potestatem dispensandi cũ homicidis & irregularib. super retinen-

20 dis vel habēdis bñficiis, non posset dispensare † super curatis, s̃m Pan. in c. fi. de cler. pugn. in duel. Ista decisio Pan. uidetur periculosa, quia potestas dispensandi continet materiam fauorabilem s̃m Bart. & alios in l. a. in prin. ff. de verb. oblig. Panor. & Moder. in c. at si clerici, §. de adulteriis, J. de iud. & ideo late interpretanda. Et contrarium tenet ibi Io. And. de Anti. & facit, qa hñs ptātem conferendi beneficia, potest conferre curata, ut nota. in c. fi. & ibi Fel. de simo. Et ita etiam tenet Fel. in d. capitu. postulasti, col. 14. J. eo. Tertio adde, ꝙ est facienda mentio curę, ēt ꝙ impetrās nō teneatur seruire illi curæ, vt si statuto, vel ex consuetudine ecclesiæ solitum eēt illi deseruiri per Vicarium perpetuũ, s̃m Card. consi. 31. Quod cōprobat Fel. in d. ca. in nr̃a, corolla. x. Quarto adde, non ualere gr̃am cōcessam motu proprio, si nō sit habita mētio curæ, c. cũ in illis, de pb. Et dicam, J. sequitur Fel. in c. cām q̃, col. 2. de test. Sed p intelligentia sciēdũ est, qđ dicat̃ bñficium curatum ꝛ istud decla. ut p Pano. in c. de multa, col. fin. de pben. & in ca. dudũ, 2. col. 4. de elec. & Decius hic, ex cuius dcīs hēs limitationē ad hanc decisionē. Scđo limita, nisi esset tale bñficium, qđ hr̃et curam annexā de iure. Exēplum, ut ep̃atus & archidiaconatus, tunc s̃m Ro. ctu. de prębē. decisio. 13. in antiquioribus, impetrās tenet̃ exprimere qualitatem beneficii puta de cura ei imminenti. Qđ sequitur Fel. in d.

21 c. in nostra, corolla. 8. Scđo quæro, an sit facienda mētio de residentia, quam sequitur beneficium? Rñdent Panor. & alii ꝙ sic, argu. cap. fin. de cler. non resid. Cōtra hanc decisionem opponit. De his, quæ sunt nota Papæ, non est necessario facienda mētio, c. 1. de const. lib. 6. firmat Fel. in cap. super literis, versicu. secunda regula, J. eodem. Ergo non est necesse facere mentionē de residentia, quia quælibet beneficia, etiam simplicia, de iure communi requirunt residentiam, capitu. conquerente, de cler. non resid. no. Ab. in d. capitu. fin. Ad istud rñdet Fe. ꝙ habito respũ ad consuetudinē gñalem, quæ est, ꝙ simplicia bñficia nō requirant residentiam, oportet mētionem facere de ipsa residētia. Tu considera, quomodo procedat ista solutio, quia si de iure communi requirunt residentiam, ergo quando non exprimitur residentia, Papa debuit credere, quod requiratur residentia, quia ita iuris est. Ergo si non requirunt, & nihilominus Papa concessit, debemus dicere, ꝙ gratia ualet, quia facilius ɔcessisset, si sciuisset, ꝙ nō requirit̃ residentia. Vnde teneo, ꝙ de residentia non sit necessario habenda mētio. Tertio quęro: an

de ordine

22 de ordine † annexo beneficio impetrando sit facienda mētio?
Rñdet Pan. & alij, ꝙ non p tex. in c. ei cui, de ꝑben. in 6. Tu ad-
uerte, q̃a ille tex. loquitur in impetratione beneficij in genere,
vnde taciturnitas qualitatum non potest dici fraudulenta, fm
Lap. allegatione 84. & Papa, & Pan. in c. nostris, de concess. præ-
ben. Item aduerte, q̃a hac rōne attenta dicendum vr̃, ꝙ non re-
quiratur mentio curiæ aīarum, q̃ requirit ordinem presbytera-
tus, vñ rñdeas, ꝙ ista ꝯclusio non intelligitur de bñficio sacer-
dotali, vel diaconali, sed intelligit̃, ꝙ impetrās nō tenetur expri
mere, ꝙ patiat̃ defectus ordinū, quos requirit bñficium, qđ im-
petratur, c. si pro clericis pauperibus, de præbend. in 6. Et rō est,
q̃ talis defectus est cito purgabilis, cū intra quatuor tempora
impetrans possit se promoueri facere ad ordines requisitos, se-
cundū Gemi. in c. licet canon, de elect. in 6. Imo hodie sunt sub
lata interstitia tpum, fm gl. in cle generale, de ętą. & quali. De-
clarat Pan. in c. cum in cunctis, §. inferiora. J. de elect. vbi dr̃, ꝙ
si vitium ętatis sit cito purgabile, tunc non requiritur expressio
23 ętatis. Quarto quæro, an sit facienda mentio de dignitate. † Re
spondet Pan. ꝙ sic, p istū tex. sed non probat, quia loquitur de
dignitate iam obtenta, nos de obtinenda. Decisio tñ vera est, p
tex. in c. fi. de præben. Quinto quero, an sit necessario exprimē-
24 dus valor † beneficij impetrandi? Rñdet Pan. post glo. in cle. 1.
de præben. ꝙ non, quia bñficia constituuntur principaliter pro-
pter spiritualia, & non pp temporalia. Ergo de temporalibus,
quæ veniunt accessorie, non est facienda mentio, c. super eo, de
præben. in 6. Et pro illa parte aliqui ponderāt istum tex. in fi. vbi
impetratio viciatur pp taciturnitatem dignitatis, & tamen non
constat, ꝙ esset facta mētio redditūum. Ergo expressio valoris
non ꝯsideratur. Contrarium tenent Basign. & Deci. hic p rōnē
c. postulasti, J. eo. declaratam, ut hic, p Pan. & bene tenendo istā
partem, non ob. rō s. deducta, q̃a debet intelligi de accessorijs nō
necessarijs, prout loquitur tex. in d. c. super eo. secus vr̃ dicēdum
in accessorijs necessarijs, ut sunt temporalia, & spiritualia, cap. si
quis obiecerit, 1. q. 3. Considera, ꝙ ista responsio concludit totū
ꝯtrium, quia accessoria necessaria, sunt magis nota, q̃ non neces-
saria. Ergo si non debet fieri mentio de accessorijs non neces-
sarijs, a fortiori, nec de accessorijs necessarijs, arg. eorum, quę s.
dixi post Fely. in c. super literis, ver. secunda regula, J. eod. Vnde
ex alio vr̃, ꝙ illa ratio non sit vera, quia ea attenta non debe-
ret fieri mentio de pensione, quæ est quid temporale, cuius cō
trarium deciditur in c. ad audientiam, 2. J. eo. Non ēt obstat iste
tex. quia qñ proponitur dubitatio super vno, in alijs ꝓsupponit
oīa esse habilia, c. 1. de ętą. & quali. lib. 6. sic ista opinio instituit
ex stylo curię. Nam ita statuit Vrbanus III. vt per Ro. deci. 292.
incip. Licet impetrans, in nouis. & Inno. VII. in regula Cancel-
lariæ 56. Amplia, ut non solum sit facienda mentio de valore
beneficij impetrandi, sed etiam de valore beneficij iam obtenti.
ita determinatur in d. regula 61. Limita primo, ut nō procedat
in gratia motu proprio concessa, ut dicam J. Scđo intellige, ꝙ
sit necessaria mentio valoris bñficij obtenti, qñ impetrans vult
vtrunque retinere, secus si velit primū dimittere, fm Rot. loco
ꝓallegato. Tertio fallit in Cardinali, fm Pet. de Anc. consi. 295.
& 297. Ista limitatio dependet ab alio dubio, an dispositio ge-
neralis comprehendat Cardinales, de quo late per Fely. in cap.
cum in iure, J. de offic. deleg. & in c. quod super his, de fide in-
stru mentorum. Quarto fallit in impetrationibus cōcessis ab or
dinario, q̃a ordinarius ꝓsumitur scire valores bñficiorum suæ
dioecesis, cle. 2. de offi. ord. Quinto fallit in impetratione hospi-
talis, cuius redditus non excedunt summam centum ducatorū
de camera, quia ab initio J. non soluitur annata. fm Fely. hic. Et
pondera, ꝙ valor exprimendus vr̃ pp solutionē annatæ, ꝙ fal-
sum vr̃ per ea, q̃ s. dixi. Quarto quęro, an impetrans teneatur ꝓ-
25 bare † valorē expressum in precibus? Pan. rñdet ꝙ sic, & idē vo
luit Pan. in c. si. de pręsumptio. Adde gñaliter, ꝙ impetrans tene
tur probare oīa expressa in supplicatione, c. q̃a circa, & ibi Pan.
in 3. & 4 notab. de consang. & affini. De quo per Fel. in c. consti
tutis, col. 1. & seq. J. eo. Sed contra videtur, ꝙ impetrans non te
neatur probare valorem, quia satis videtur, si dicat, se verum va
lorem expressisse, & ꝙ pluris non ualet, secundum glo. per illū
tex. in l. cum de lege, ff. de proba. Et istud comprobat Ias. in l. fi.
☞ §. licentia, col. 1. C. de iure deliberan. Et illā glo. dicit *communiter*
esse approbatā Curt. consi. 27. col 8. versi. sed ꝯ. huic difficultati
voluit respondere Fel. post Card. in d. c. fin. col. 2. sed eum non
intelligo, dicit enim, ꝙ gl. in d. l. cum de lege, procedit, quando
pręsumptio concurrit cum asserente rem pluris non valere,
in casu illo negat præsumptionem esse pro asserente, quā solu
tionem non capio: quia fateor, ꝙ beneficia præsumuntur insti
tuta cum aliqua dote, c. vt quisque, vbi gl. de vita & honest. cle.
tñ ꝙ pręsumamus maiorem esse dotem, q̃ sit expressum, nō ap
paret, ꝙ ius ita pręsumat. Vnde pro resolutione indaganda est
alia dubitatio, an exprimens certum ualorem debeat succum-
26 bere, si † valor sit minor, q̃ sit expressum, nā ꝓsupposita parte
affirmatiua in isto dubio remanebit dissolutum argum. s. fa-
ctū. Et non debeat succumbere, si expressit valorem, ostēditur: q̃a
qđ pluris est, vtique tantī est, l. cū furti, ff. de in lit. iuran. reg. ꝓ,
de reg. iu. in 6. Duodecimo, q̃a Papa facilius concessisset, si sci-
uisset ꝙ erat minoris valoris, ergo expressio ꝙ erat pluris, non
dēt viciare p ea, q̃ s. dixi. In ꝯtrū, ꝙ expressio maioris valoris red
dat gratiā inutilē, vr̃ casus in c. cui de non sacerdotali, de præbē.
☞ in 6. Per quem tex. ita tenent *cōīter* Doc. relati p Fely. hic, col. 7.
versi. decima Conclusio. Et ita tenendo remanet soluta ꝓcedēs
difficultas, quia cōclusio gl. in d. l. cum de lege, non pōt proce-
dere, quando intentio dicentis rem pluris nō valere, esset funda
ta, ēt si valeret minus, aliàs secus, vt de se patet. Sed ita tenendo,
q̃ ꝑ rñdebimus ad argumenta s. facta? Fel. in d. c. fi. col. 2. dicit se
nō respondere, q̃a non habuit satis tpis ad cogitandū, in c. super
literis, col. 3. J. eo. videt ad fm argm̃, quod ꝓcedit, vbi expressio
fit per modum demonstrationis, secus si per modū taxationis.
Et ita dicit procedere tex. in d. c. cui de non sacerdotali, & in c.
suspecti, de rescrip. in 6. Ista solutio diuersificat terminos, & nō
assignat rationem diuersitatis. Duas alias solutiones refert Ias.
in l. 1 §. si stipulanti, ver. 4 limita. de verbo. obl. quas ipsemet re-
probat, ideo non refero. Ego teneo solutionem ibi assignatam
in tex. ꝙ ideo grā nō comprehendit bñficium minoris valoris,
quia mandatum Papę non extendit̃ ad casus non expressos, &
sic ad bñficium nō expressum in grā. Ex quo infero, ꝙ si in grā
exprimeretur certum bñficiū in specie cū certo valore, illo ca-
su grā comprehenderet illud bñficium, ēt si esset minoris valo-
ris, quia tunc non est opus grām extendi, & istud est, quod uo-
lunt dicere Pan. Io. de Luciano, & Gemi. in d. c. cui de non sa-
cerdotali, dum dñt, si bñficia non differunt specie, sed habeant
se tanquam minus & maius, intra eandem spēm, tunc nō pro-
cederet ille tex. Et isto casu sufficeret impetranti probare valo-
rem fm formā traditā per glo. in d. l. cum de lege. Et si vis scire
qualiter ꝓbetur valor bñficij, videas hic per Fel. col. fi. Et genera
liter si vis scire, quomodo ꝓbetur valor rei, videas Barto. in l. 2.
col. fi. C. de rescin. vend. & Fel. post alios, in c. cū cā, col. 1. & seq.
J. de testi. & Soc. consi 8 col. 1. lib. 1. Quarto, q̃ sint cōputanda in
valore bñficij? Rñdeo, ꝙ oēs redditus, qui sunt soliti cōīter per-
27 cipi de corpore † bñficij, computātur in valore, fm Pet. de Anc.
28 in cle. 1. de deci. ideo distributiones quotidianæ † non debēt cō
putari, quia non sunt de corpore bñficij, sed percipiuntur rōne
seruitij personalis, fm Old. consi. 118. Ex virtute gratię. & Fely.
hic, col. 8. & Rot. in hoc eod. tit. deci. 154. in nouis, ꝙ ꝓprobo p
tex. in c. licet vobis, J. de ꝑben. vbi dr̃, ꝙ appellatione fructuū, &
redditūum ecclesię non comprehenduntur distributiones quo
tidianæ. Et ideo dicit gl. no. in extrauag. Io. 22. incip. Suscepti re-
giminis. in ver. cōsueuit, de ele. ꝙ de distributionibus quotidia-
nis est soluenda decima Papalis, ꝙ tenuit Gemi. consi. 85. Sup
primo dubio, col. penul. & 154. in fi. Eodem modo mortualia,
29 anniuersaria, questę non computantur in valorem, secundum
Old. consi. 206. Circa primum, nisi tales redditus soleant quotā
nis pro certa pecunia locari, fm Fely. hic. An autem de valore
sint prius expensa, & onera deducēda, videas Fel. in c. ad nr̃am,
col. 2. J. de iureiuran. Deci. cōsi. 156. Vbi etiam quærit, an sit de-
ducenda pensio. Secundo quæro, quis sit securus modus expri-
30 mendi valorem, † ita, ꝙ impetrans non uideatur se astringere
ad probandum certum valorem? Pan. hic respondet, ꝙ si dica-
tur in supplicatione, cuius redditus summam centum ducato-
rum non excedit. Sequitur Gemi. post Io. An. in d. capit. cui de
non sacerdotali, & isto modo exprimendi vtitur curia. Secun
da practica, ꝙ exprimatur certus valor cum clausula, ut asseri-
tur, quia tunc sufficit probare, ꝙ ita communiter asseratur, li-
cet beneficium sit maioris valoris, fm Pan. in cap. 1. col. 3. J. de
præsump. Et de ista clausula, ut asseritur, uideas multa per Fel.
& Barba. in c. iurauit. col. 1. J. de prob. ¶ Vltimo quæro, an ta-
citurnitas valoris curiæ, vel residentię, vitiet gratiam motu pro-
31 prio concessam? Pan. respondet ꝙ sic, quia motus proprius nō
operatur contra pręsumptam mentem concedentis, fm glo. in
cle. si Romanus, de præb. Sequitur Rot. deci. 111. tit. de præb. in
nouis. Confirmatur, quia grā motu proprio concessa non ope
ratur ꝯ dispositionē c. mandatum, J. eo. quia mens Papæ nō vr̃
fuisse grauare ordinarium collatorē duabus collationibus, fm
Gemi. in c. si motu ꝓprio, eo. tit. in 6. Facit, q̃a per rescriptū mo
tu proprio concessum, non intelligitur derogatum statuto de
certo canonicorum numero, iurō roborato, fm Imo. in c. con-
stitutus, J. eo. q̃a si derogaret, esset ꝯ mētē Papę, c. cū M. de cōsti.
Tertio facit, ꝙ decidit Gemi. in c. propter tua debita, col. 6. de
rescri. in 6. vbi cōcludit, ꝙ dispositio c. quis, el 1. de præben. eod.
lib. ꝓcedit etiā rescriptis motu proprio cōcessis. Quarto facit,
qđ decidit Pan. in c. cū nr̃is, de concess. ꝑben. quem sequitur Fel.
in c. nostra, corollario 36 J. eo. Quinto facit deci. Bald. in l. fidei-
commissa, §. si seruo, de leg. 3. quem sequitur Fely. in d. c. in no-
stra, vlti. corollario. Et ex his infert Pan. hic, ꝙ per gratiam mo
tu proprio cōcessam non intelligitur derogatum iuri patrona-
32 tus laicorum, † & idem decidit Rota in isto tit. & decisio. 17 in
nouis,

nouis.facit tex.in d.§ quamuis,& quæ scripsit Fely.in suo tra.
de iurepatrona.& in c.cũm q.col,2.J.de testib. Adde unum sin
pędiĩ dictũ Fel. in c.cum inter,col.3.J.de exce.ubi ampliat,ẽt si
papa in uerbis narratiuis fecerit mentionẽ de iure patronatus
laical.,adhuc non censetur derogatum, nisi in corpore gratiæ
sit expressa derogatio.& dicit, ꝙ ita suo tpe fuit conclusum in
Rota.Cõtra pdicta vr̃ casus in d.c.si motu proprio.ubi ualet grã
motu ,pprio concessa bñti aliud bñficium,ẽt ꝙ de primo nulla
sit facta mentio.Et ꝙ taciturnitas curæ,& residentię,nõ uitiet
grãm concessam motu ,ppr.o, tenet Ro. in isto titu decis.32.&
Io An.in c.ei cui,de pręb.in 6 & confirmat Fel,hic,in uer.ter-
tia cõclusio.sic taciturnitas ualoris non annullat grãm motu
proprio factã Ego cõprobo per ea,q̃ uoluit Io.An.in add.Spe.
tit.de cau.pos & propri.§.qa uero,uer. quid de colligentib.ubi
vult,ꝙ licet Princeps nunq̃ p̃sumatur uelle grauare locũ dupli-
ci pedagio,tñ fallit in concessione exigendi pedagiũ motu pro
prio facta.Et ex premissis vr̃, ꝙ ꝯlusio & decisiones pro corro-
boratione conclusionis adductę, non sunt iuridicę.Quid tenẽ
dum Fel.considerat quinq; casus.Ego breuius concludo.Aut
33 q̃ritur,an motus † ,pprius defendat grãm a uitio subreptionis,
& tunc rñdeo,ꝙ sic p tex.in d.ca.si motu ,pprio.Ex quo inferẽ,
ꝙ rescriptum concessum motu proprio,ualet etiam ꝙ non sit
facta mentio ualoris curę,uel residentię. Et ita procedunt oĩa
allegata hic per Fel.in uersi.tertia cõclusio.Aut q̃ritur,an mo
tus proprius operetur dispẽsationẽ,tunc dicẽdũ est,ꝙ nõ,ſm gl.
in d c.si motu proprio.Et ita ,pcedant q̃ allegat Fel.hic,in uer.
34 primus casus.Et ego confirmo, qa ẽt cla,supplões oẽs † defe
ctum,non operatur dispensationẽ sup defectu ꝑsonali, secun-
dum Archid.in c.Cenomanẽ.cm,56.distin. quod dictum repu
tat sing.Ro.sing 419.incip.,An uerba rescripti.sequitur Fely.in
c.2.col.17.s.eod Ex quo infero,ꝙ si papa motu proprio conce
dat alicui aliud beneficium curatũ obtinẽti, licet gratia ualeat,
qa non põt opponi uitiũ surreptionis,tñ nõ operat dispẽsatio-
nem,ꝙ possit utrunq; retinere,c.nõ põt,in si de prębend.libr.6.
Querit Pan.ultimo loco,an de qualitatibus beneficii obtenti sit
facienda mentio?Et rñdet distinguendo,ut hic per eum. Circa
cuius dicta aduerte.Primo,inquantum pręsupponit, ꝙ dispen
35 satio possit dici fauorabilis † exemplificando in dispensatione,
ꝙ illegitimus promoueatur ad ordines ꝯ istud dictũ & exẽplũ
Pan.est tex.in c.1.de fil.presby. Et ꝯ Pano.urget rõ,nam dispẽsa
tio iõ dr̃ odiosa,quia exorbitat a regulis iuris, d.c.1.Sed omnis
dispensatio exorbitat,ergo omnis erit odiosa. Itẽ ꝯ Pan.est gl.
expressa in c.literas,de resti.spolia.& ẽt ꝯ Pan.facit,quia tex.in
c.puenerabilem,J.q fil.sint legit.loqtur in legitimatione, quę
vr̃ magis odiosa,q̃ simplex dispẽsatio. Nã dispẽsatio solũ offen
dit ius cõe,legitimatio uero offendit ẽt ius tertii, qui ab intesta-
to successisset,& istud ultimum fuit motiuũ Fel.in c.postulasti
col.10.J.eo.Sed põt rñderi,ꝙ legitimatio simplex,& generalis
36 est fauorabilis, † quia legitimatus restituitur primis natalibus,
& iuri naturali remittitur, ſm qd nulla est differentia legitimo
rũ & illegitimorũ,§.naturalis,in Auth.quib.mod.natura.effici.
sui. Et ideo talis legitimatio est amplianda,argu.eius,quod no.
gl.in c.1.in uersi.eligo,de postu.pręl.in 6. Secus est in legitima
tione ad aliquos actus particulares tantum,quia illa est proprie
dispensatio,ſm Pau.de Cast.& Ias.in l.sed si hac, §.patronum,
ff.de in ius uocan.Secundo habes ex dictis Pan.conclusionem
37 sublato uno obstaculo,nõ censetur sublatũ † aliud,c.ex tuarũ,
de auctoritate,& usu pal.l.si domus,ff.de serui.urb.pręd.& pro
hac conclusione Deci.hic adducit nonnulla. Tu adde bẽne fa-
cere tex.in §.affinitatis,Institu.de nup. Item adde,quòd decidit
Ale.consi.12 colum.4 lib.2.& Pau.de Cast.consi.86.Dubitatio
uertitur,colum.2.in 1.par. Tertio not.quòd cura animarum li-
cet sit periculosior, non tamen est dignior personatu , secun-
dum Pan.Adde,ꝙ hanc conclusionem firmat Imo.in clemen,
38 1.de pręben.dicens, ꝙ cura fori contentiosi † est dignior cura
animarum,quia magis appropinquat papę, qui exercet curam
fori contentiosi . Sed contra,illud dicitur dignius,quod habet
subiectum magis dignum,secundum Pan.in c.clerici,inf.de iu-
di.ergo cura animarum uidetur dignior, quia eius subiectũ est
anima,quę omnibus rebus est pretiosior , ca.pręcipimus,12.q.
1. Solu. etiam cura fori contentiosi habet animam pro subie-
cto,& ideo dignior uidetur ratione dignitatis cui adhęret. Be-
ne facit dictum Hostien.in proœmio suę Summę ,colu.4.ubi
dicitur,quòd doctores si recte exerceant eorum officium,ma
gis merentur quam mendicantes religiosi . Quarto collige, ꝙ
39 in dispens.non ualet argumentum † ab identitate,uel maiorita
te rationis. Et idem Pan.in c.at si clerici,§.de adulteriis, col.3.J.
de iudic.Pro ista conclusione solet allegari tex.in cap.fin. J.de
transla.episco.Sed nihil facit,vt patet ex ratione ibi assignata.
Ad idem allegatur text.in capitulo cui de non sacerdotali, de
præbend.in 6 Ad istum tex, respondi etiam s pro hac conclu-
sione vide Felyn.in capitulo postulasti,columna decima,& se-
quen infra cod.& Iaso.in l.fina.colum.6.de constitutio.Princi.
Vltra eos adde,ꝙ dicit Anto.de Butr.in capitulo cum venera-
40 bilis, de exceptio.vbi vult, ꝙ dispensatus, † vt possit permuta
re suum beneficium cum alio, non põt pmutare cum duobus
aliis beneficiis.de quo vide Barb.in c.prudentiam,col.2. de offi.
41 deleg.similiter dispensatus † vt possit promoueri ad beneficiũ
curatũ nõ obstãte defectu ætatis, nõ tñ cẽsetur dispensatus , vt
possit administrare bona ipsius beneficii,ideo agere non pote
rit,secundum Petr de Anch in cap.1.de æta.& quali.& Fely. in
c.edoceri,versi.solus p̃latus,inf eo. Limita primo, vt non ,pce-
dat,qñ rõ est expressa in dispensatione,quia tũc licitum est ar
guere ab identitate rationis,ſm Pan.in d. §. de adulteriis, quia
tunc non dicitur extensio, cum ratio scripta disponat. & om-
nes casus includat,qui sub ea comprehendi possunt,l.cum mu
lier,& ibi no. Alex.ff.solu.matri.& est gl.in c.1.in ver.Italiæ, de
tempo.ord.lib.6.Hanc fallentiam reprobat Felyn.in d.c.postu
lasti,colum.x.sed ad eius fundamenta facilis est responsio.Se-
cundo limita, vt fiat extensio quo ad accessoria necessaria, se-
cundum gl.in c.quia tñ,inf.de præb.& in c.si quis clero,6.q.
1.vbi dispensatus super pluralitate,intelligitur etiam dispensa-
42 tus super residentia, † ꝙ declara , vt super Cardi.in cle.1.9.q.de
præb.Facit,quia dispensatus ad ordinẽ presbyteratus, censetur
dispensatus quo ad omnes ordines inferiores,ſm Fel.in c.præ-
terea,in fi.de offi.delega. facit quod decidit Pan. in cap.cum in
cunctis,§.cum vero,col.fin.inf.de elect.Et quod decidit Gemi.
post alios in c.cum ex eo,de elect.in 6.Tertio intellige conclu
43 sionem procedere in dispensatione, † secus in potestate dispẽ
sandi,quæ est fauorabilis & extendenda,c. si.& ibi late Fel.infr.
de sim.per Bar & alios in l.2.in prin.ff.de uer.ob. Vltimo colli-
ge,ꝙ grã non faciens mentionem de illicita occupatione bñfi
cii,nihil ualet.Idẽ tenet Pan.in c.præterea,in uer.no.de iurepa.
In capi.cum iam dudum,inf de præbend.& in cap.quisquis,de
elect.sequitur Gemi.in c.eum qui,de preben.in 6 Fely.in ca.in
nr̃a,corollario 2.inf.eo.& pro hoc est tex.in l.auctoritate,C.un
de vi.& gl.in l.2.C.de fun.& salti.rei dominicæ.lib 11.Benefa-
cit,quód decidit Bart.in tract.de Tyran.in 10.q.prin.quam re-
fert,& sequitur Ias.in l.clam possidere, §.qui ad nũdinas,col.3.
ff.de acqui.pos. ¶ Gl.1.non est alibi,secundum Pan.hic.Ex qua
44 habes, ꝙ quis potest impetrare † rescriptum ad beneficia pro
alio sine mandato.Sed certe gl.istud non vult, sed bene exclu-
dit , ꝙ quis potest impetrare beneficium pro alio sine speciali
mandato:& sic vr̃ velle,ꝙ requiratur saltem generale manda-
☞ tum:sed opinio Pan. cõiter tenetur,vt etiam tenet idem in ca.ex
ore.de his,quæ fiunt a ma.par.cap.& Fel.late in c.nonnulli,§.1.
inf.eo.¶ Gl.2.notat, ꝙ rescriptum papæ nunquam intelligitur
45 derogare iuri alterius. † allegat plura iura.Adde optimum tex.
in c.si pluribus,de præb.in 6.& in c.super eo,ubi Fel.inf.de offi.
deleg. Tu pondera gl.relatam ad tex.uelle,ꝙ papa non censea-
tur uelle derogare iuri alterius consistenti etiam in sola spe,ut
hic.Sed in contrarium faciunt,quæ scribit Fely.in d.cap.in no-
stra,corol.31 & 28.inf.eo.Pro solutione cogitabis.¶ Glo.3.no.
46 ꝙ taceus ueritatem † puniendus est, qñ propalare tenebatur,c.
ea pęnitentibus,50.distin.Tu considera,quomodo glo.elicit
ex tex.ꝙ puniatur.responde,ꝙ gl. habuit respectum ad annulla
tionem rescripti,quæ annullatio dr̃ pęna,c.dispendia,eo titu.in
l.turpia,ubi Bar.de leg.1.late per Pan.& alios in c.2.s.tit.1.Item
pro isto no.habes tex.in c.1.de cri.fal.in l.qui testamẽtum,ff.de
fal.quòd no.procedit in obligatis ad probandũ, ut testes & iu
dex,secundum Inno.& Pan.in c.officii,de pę.& remis.& gl.in
c.quisquis.11.q.2.& Fel.in cap.2.de testi.cogen.ut etiam Nota-
rius,secundum Bald.in l.ubi exigitur,ff.de eden. & l.iubemus,
47 ad fi.C.de testam.Sed pars non tenetur releuare † in præiudi-
cium sui,secundum glo.in capi.ne quis arbitretur,23.q.2.Item
scias,ꝙ ille solus,qui est conscius alicuius secreti , non tenetur
releuare,quia boni uiri tacent ,quod probare non possunt,cap.
plerunque,2.q.7.c.placuit,6.q.si.Dixi late in tracta. de pest.fol.
48 158.uer.113.Item sciaz,ꝙ tacere plus,quam expediat † in priua-
to , est peccatum ueniale , capitulo unum orarium, §.alias ea
demum,25.dist. In prælatis est peccatum mortale , secundum
glo.per illum tex.in capitulo si papa 40.distinctio.& in c.sita
ctor,43.distin. Et ex his habes cum laude Dei expeditam hanc
Decretalem.

Expliciunt Interpretationes Ioan.Francis.Ripa,à S.Nazario,in primam partem Decretalium,
summa diligentia reuisa,accurateque castigata.